

NAVARASA TARANGINHY

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

COMPARED, CRITICISED, AND TRANSLATED INTO TELUGU

BY

BRAHMA SRI

Ajjada Adibhatta Narayana Das Garu

PRINCIPAL VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM.

నవరసతరంగిణి

శ్రీవిజయనగర వాస్తవ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ మధ్వాచార్యుల
నారాయణదాసుగారిచే నాంధ్రీకరింపబడిన పేర్కొన్న
కాళిదాసుల కవితా విశేషములు.

ALL RIGHT RESERVED.

FIRST EDITION—500 COPIES

Printed at Sree Viziararama Vilas Press, Fort, Vizianagram,

PRICE RUPEES TEN.

1922.

నాచేరచింపబడి ముద్రింపబడి గాయెద్దపెలకు దొరకు పుస్తకములు.

♦ హరికథలు (తెలుగు) ♦

జానకీశపథము	1- 0-0
మార్కండేయ పాఖ్యానము	0-12-0
హరిశ్చంద్ర పాఖ్యానము	0-12-0
రుక్మిణీ కల్యాణము	0-12-0
సావిత్రి పాఖ్యానము	0-12-0
ప్రహ్లాద పాఖ్యానము	0-8-0
గజేంద్రమోక్షము	0-8-0
అంబరీష పాఖ్యానము	0-8-0
భీష్మచరితము	0-8-0
పార్వతీపరిణయము (పసుమతి కృష్ణమూర్తి కవిరచితము)	0-8-0

♦ తెలుగు నాటకములు ♦

సారంగధర	1-0-0
---------	-----	-----	-------

♦ కావ్యములు తెలుగు ♦

బాటసారి	0-8-0
నూర్గంటి	0-8-0
తెలకములు	0-8-0
శ్రీకృష్ణజననము సంస్కృతనాగీత ప్రబంధము	0-12-0
తారకము (సంస్కృత కావ్యము)	0-8-0

అజ్ఞాదాదిబట్ట నాథాయణదాసుడు,
విజయనగరము.

DEDICATED

BY

GENEROUS PERMISSION

TO

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI ALAKH NARAYAN
GAJAPATY RAJ MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY

HIS HIGHNESS'S EVER LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

Sri Vijayarama Gana Pathasala

VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయ- మ్మత్ప్రసితామహుః * వలసనీకలరు బా-వన చిత్ర
కౌర్యపరాక్రమ- చాతుర్యముల్ని కు * దాతస్వభావమో- ధమక మూ
బహుజనపోషణ- పరతనీకండినై * జమునీకువచ్చెనో- సదయహృద
సకలజనప్రియ- చారుణోరణినీకు * సహజసిద్ధముగ్నా- జగులదేవ ।

పూషవాట్కులమునదొల్లి * పొడముటరుడు ।

నీవలెన్సగుణంబుల * పోవుభళిక ।

తగునునీపేరునీకుమా * ధవులికృపను ।

విజయమందునా గాయణ * గజపతేంద్ర ॥

గీ॥ శ్రీవిజయరామగజపతి-శ్చేష్ఠపుత్ర ।

నీరలలితా కుమారీకు-చారశూర ।

ధీరసుకుమార విద్యావ-తీకళత్ర ।

రాజకులముఖ్య యలకనా-రాయణాఖ్య ॥

గీ॥ కాళిదాసపేక్ష్వియదుల * కవితలపము ।

బ్రేమపడెదపుగానన * వికంచినాడ ।

ఈకృత్స్థయతోడనం * గీకరించు ।

మలకనారాయణగజేంద్ర * యనిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మసంభూతా । పృథ్వీసులభాకృతిః ।

నారాయణగజపతే । పాహ్యంగ్రీకృతికన్యకామ్ ॥

అదిభట్ట నారాయణదాసుడు

నవరసతరంగిణి

పీఠిక.

జగత్ప్రసిద్ధులయిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సాగసులు తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దలఁగించినాఁడను పేక్కియర్కాంగ్లేయ భాషలో ముప్పదేడు నాటకములు నమ్రతీయునాఱు చిన్న కావ్యంబులు ప్రచురించెఁ- గాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల నమ్రతీయునేడుకావ్యముల నొనఁచెను. కేవల మాంగ్లభాషాసాండిత్యము మాత్రమేకలిగి సంస్కృత మెఱుంగనివారు పేక్కియర్కాళిదాసునకంటె నెక్కువ కవియనియు- సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాళిదాసు

న్మించిన కవిలోకమున లేడనియునువాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయ భాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసినవారి కాసందియముండ నేరదు. ఇంతకునొక భాషలో నేయిద్రఱు కవిత్వము చెప్పినపుడు వారలతారతమ్యముఁ దెలుప సులభముకాని- వేఱువేఱు భాషలయందుఁ గవికనొనఁచిన వారలవాసిఁడెల్ప ముక్కిలివీలుకాదు- భాషాగౌరవమునుబట్టి రసోన్నతియగపడును- రా

జనకు మఱియు సేవకునకు స్థలుగురసములు పాఠభేదంబుల గౌరవలాఘవములందు సనుటకుసంజేహము లేదంతకు- రాజమెచ్చినది రంభయనుసామితయేతాకాణము- భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియు నాజ్ఞాపంటిది- రాజ్యలెనులోకులెల్లరున్ భయపడఁజొచ్చిరి వఱియునతఁడు చిఱునవ్వనవ్వెను జనులందఱుల్లాసమందిరి సేవకునియల్కగాని సగవుగానియంతగా లప్యముసేయఁబడవు- స్వతస్సిద్ధమగు జేవభాషన్ జదువునపుడు రసోదయమగునట్లు జేవభాషన్ జదువఁగానేరదు- పాలకొకరుచి- యద్దియే- పెదుగునెన్న- నేయి- మీఁగడ- చల్ల- మొదగువికారములందు నపుడు వింత

వింతచవులగు- సందోకదానికొకటి పోల్చియెద్దియు నెక్కు పనికాని తక్కు
 పనికానియనరాదు- సంస్కృతముపాల్కబోలి దేశభాషను బెరుగుము
 దలగు వికృతులనందెడును- మఱియు నూహమొదట నొకవిషయ భాష
 రూపమున బయలుపడియెనుగాన- భాషలతో బనియేమి- యూహలనొం
 డొంటికిబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేకచేవచ్చునన్నచో నదియుఁగూడ వీ
 లుపడదేమన నేయుహలకలవడినవారల కాయూహలెక్కువుగ నివాస
 స్థానములు- భోజనపదార్థములు మొదలగువానివలె రుచించుటయను
 భవసిద్ధముకదా- యంద్రీనీలములనంటి కురులిచటివారలకు- మఱి- బం
 గరుచివురుబోలినయెఱ్ఱని కొప్పుహూసులకుంజల్లనియావరణము మనలో
 నెచ్చనియావరణము పాశ్చాత్యులలోను నుచింపలేదా యిట్లు తక్కిం
 చినకొలది పేక్కియర్కాభిదానుల కవిత్వములలోని వానిపేకచేకన
 లనపడ దేశభాషలందైనఁగవులనా బరంగినవారలలో బయలుపూహం
 దొంగిలి మచ్చునకుమచ్చునన్ని యుదరపోషణార్థమకాని పేరెక్కుట
 కుఁగాని గ్రంథములల్లువాడు నూటికిదొంబదితోమ్మంపు- నిజమైనక
 పులేకాలమందై నఁగడునరుదు సహజకవులకు సామాన్యప్రసిద్ధియు స్థాంగ
 కవులకెక్కుడు కీర్తిగూడఁగవితారసజ్ఞులు సర్వపులకంబు గడునరుదు
 గానఁ గన్పట్టెను- పేక్కియర్కాభిదానులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభ
 గలకవికిరోహులు సామాన్యులుగనుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు న్నొందఱి
 యూహలునామయంబడకయుఁ గొందఱివ్రాశలుబయల్పడకయుఁ గొం
 దఱికావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని హేతువులచే గణింఁబడక
 యుఁ బ్రఖ్యాతిఁగొనఁజాలకున్నవి- పలుగురాడిసమాటిసాటికెక్కుఁ గను
 కఱై యరువునవి శ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వానినొండురులతో బోల్చుచును
 నాయభిప్రాయమన నేసాటిది- వారలకవిత్వమందలి సొగసులేచకటకు
 దొరకొనినప్పుడు పేదవాడొక తావుననవిరత్నములపరిమితముగ నొం

డొండుమీటి కప్పుడ నెద్దానైన వల దృష్టి పడకెద్దియు దోచక తుదకెన్ది
 యొకొన్ని మాత్రము శాస్త్రమున నెట్లు - మఱియు - నాకలి గొనువాడొ
 కదానికన్న నొకటికొన్నియులకొప్పి పలుతెలుగులు దుటగలించు
 వంటకములు దొరకునెడ శాస్త్రము ముప్పుండ దినలేకవచ్చినట్లయ్యె నా
 పని - యొరుదవురకబ్బములంచలి సౌందర్యము కొనియాడవే నోళ్లచాలవు
 పున్నవచందురుం జూచినకొలందిదోవిటీతీరున వారలంజదివిన కొ
 లంది సంతోష్టీతీరు - మఱియు - శిగోళములగారిచి యాసందించి వానిం
 గూలంకపంబుగదెలియ జాలక బారీయూహ లత్యామోదకరముల
 య్యుగొన్ని చోట్లదురవగాహములు - సమాద్రమునలేవారలకవితాశకి
 యపారము - దిగంత రేఖకరణి వారియ్యుశము కొన్నితావులనందీయంద
 కుందును - వారివచ్చుమహిమతి యనిదే శక్తము - సరియే. యామహాశక్తి
 విశ్వరులు లోకప్రసిద్ధులు నేవేతెన్నెనెల - సజమగుకవు లొకరికొకరిడు
 డియకుందు - వారిలో నొందొరుల బోల్చుకొలుకాడెననిమట్టుకు వారెప్పు
 నుడు - రసముచెడనీక - యమకపుష్టిగజెప్పట - సువర్ణశుద్ధిగల పదప్ర
 యోగము - స్వరంత్రముగ గధనుగల్పించి యపూర్వమగునూహలంద
 ల్పుట - యతుకుంచక పద్యములుట - పండిత పామరరంజకముగ వృదు
 వధులొచ్చి శబ్దంబులం బొందుపనుటయుం గవిత్వమున ముఖ్యంశము
 లు - సర్వసాధారణానుభవము స్వభావితంబుగదెల్పి జనులహృదయం
 బులకెల్ల రసముప్పరిలంజేసి నీతినున్బోడించుటయే కవికళదగు ప్రయో
 జనము - మఱియు - నొకభాషయందొక భాషకు సంగమాలు - చాలన
 ట్టాపూడల్పునట్లుమాత్రమే మార్చవచ్చుగాని యధార్థిగభాషాంశ
 కి కరణము సాధ్యము - పుట్టుభాషకల్పింపరాదీది - పెట్టుభాష యెంతచది

వి యంటిండుకొన్నను బోతపాలవలెనంతగా నోడలుపట్టదు- లాతిభా
ష పొంకముకూలంకషముగఁ దెలియఁబడదు- మఱియు- నొకమాఁపు
భాషయొక జన్మశ్రేణ మొక జాతి యొక వయసొక స్థితి కలనారలన్యోన్యమున
హజముగా దెలిసికొందురు- ఒకకొంతయొరగిన- సికమీఁద ముడిపువ్వు- ట

త్తులు దొరయుతా-యెత్తులు జట్టియనునీనపద్యపాదమందలి యభిప్రాయ
మునచ్చునట్టింకొక నీనపద్యపాదముఁజెప్పటగాని లేక ధందస్సుమాది
చెప్పటగాని లేక పర్యాయపదంబుల స్థానిక భాషముచెప్పటగాని యంత
గారనముపుట్టింప నేరనపుడు భాషాంతరీ కరణమునఁగద్రనమెట్లు త్వాది
యును- మేనమామబోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీకరణమున నూహఁ

దెచ్చు బీఁకులాడవచ్చును- విని ప్రేరేతుఁడునై పేక్కియర్కాభిదానుల క
విష్వమండు నాయెన్ని నకొన్ని సొగసులుసాహసంబునఁ దెలుఁగునందలి

పినాఁడ- నీరూంధ్రంబున నొక వేళనంతగానుచి పొడమనిచో నాంధ్రీక
రణమున నాశక్తి లేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొఱంతయే మాత్రము న్నద
సినేదెల్పునవసరములేదు- పేక్కియర్కాభిదానుల తారతమ్యముకొంత
వఱకీ పుష్కకంబుననాంధ్రులకుఁ దెలియఁగలదని నాపమ్మకము- మొగి
యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యభాషముగా ననుకవలయుఁగాన యతిప్ర
పదజక్యంబుగాఁ బద్యములల్లిన బాగుగనుండుననియు- సర్వజనసాధార
ణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమేకావ్యంబులఁ జెప్పటయుచితమనియు
గణయతిప్రముల నావ్యకరణమునామ్ర వచనకావ్యములు మాత్ర
మే చెప్పినమఱింత సుభుభాధకములగుననియు నిప్పటివారలలో శ్రాధ
వింతంతువివాహము రజనవలోద్వాహము స్త్రీలకుసధమ జాతులకు మం
త్ర బ్రాహ్మణాధ్యయనము - దుష్ట స్త్రీ సావ్యతంత్ర్య
ము- సకల జాతులకన్యోన్య సంబంధ బాంధవ్యంబు
లు- దివ్యక్షేత్రతీర్థకూతాగ్ర విగ్రహారాధన గోబ్రాహ్మణవేద మా
హాత్మ్యనిరసనమున్ బ్రజ్ఞోపకారముచేయుననుకొందఱు నవనాగరకుల
వలెఁబల్కుచుఁ గొంతవింతమార్పునకుఁ గారణమగుచున్నాడు- సంస్కృత

తమునందు హివేచానుయదెనుగున నొగిమొగ్గానులుంబాద పూరణ
 మాత్ర ఫలకములయ్యు జీట్లచేకలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టాథ=సిద్ధిదా
 యకములయిపద్యమునుమేకు విగింపువలె దృఢపఱచును- గ్రామ్యమమిత
 ముగా బలుదేశంబులంబెక్కు తెలుగులుగ నేచబట్టిభేదముగనుండు
 గావున నర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు- సుశబ్దప్రయోగముపుణ్యజ
 నకమని ప్రయోగాహాశబ్దంబులు పోమితములుగా గ్రంథమునకు ని
 యమింపఁబడియె- గణయతిప్రాసములు నుపమాంద్యలంకారములుం జ
 మత్కృతింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగా నేపఁచఁ
 బడియె- బ్రాసమోచితమవణ నియమమోలేని తెలుగు సామితయే
 కానరాదు కావునఁదెలుగు బాసకుమాదవమువలె నాంధ్రపద్యముల
 కు యతిప్రాసములు- వణధమములు వావివరుసల తీరుననలంఘ్యము
 లుగాఁగన్పట్టెడు- న్నార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టుపాటుల వ
 సరములేదన్నచో జాతి నీతులు- వావివరుసలు- తలమొలలకుడుపులు-
 భక్షాభక్ష్యవివేకము- పిన్నపెద్దతారతమ్యము-
 పాపభీతి యాకృత్యము- మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా- మన
 యూహలకందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారాథ మన్నికట్టుపా
 ట్లయందుఁ బూర్వంచేనుద్దేశింపఁబడియెను- బాల్యయాకావనవాధాకదశ
 లందు నరుడవస్థాభేదమున నెల్లగతులమారుచుండియుఁ దామాటనట్లా
 చారములున్నానలు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహోదకములకీతి మాదు
 చుండియు మాటకుంటచిత్రము- భారతమునాటితెలుంగిప్పటి గ్రంథము
 లందు మారుచుండినను మారకకట్టుపాట్లనే యనుసరించియుండలేదా-
 నవనాగరికులన్నిట జ్ఞేయదలంప మాపులెల్లఁ గావ్యదోష రూపముగా
 మఱియు గ్రామ్యభాషాకారముగా నిదివఱకున్నవే- పారిమూర్పుకోర్కె
 వ్యధాకము- గానమునకు శుక్తిలయలక్కఱలేదనియు భాషకువ్యాకరణ
 మొద్దుకవియుఁ బద్యములగణయతి ప్రాసనియను మవసరములేదనియు॥

బాధికాని లేక కావ్యములరచించి కానిసార్వభౌమికులుకానేరక గానకవిత
 లన్నిచి తేలిసీతేలియని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుశారములున్
 గవితాభాగములున్ గ్రహచారమున రాజభాషా పండితులనించుకొని
 యున్న తపదపులందినమాత్రం దమకన్పియుం దెలియునని దురభిమానం
 బునం బండితమృత్యులై విపరీతబుద్ధిన్న వనాగరికాగ్రహములుగాఁ బ్రభు
 సనాత్రునమువడయఁ గోరిగానకవితావిద్యలకు స్పదాచారములకు నేర్పరుని
 తులగుచున్నారు- జాతిసాగర్యము- నాస్తికత- గ్రామ్యభాష- మొదల
 గుఱెడతోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకమతోనేయున్నవి యొకరుకొని
 త్తగానేపకచానక్కటలేదు- సామ్యతమునఁగల కావ్యబంధనము లాం
 గ్లేయభాషకంతగాఁ గానరావు- నాయకనాయకలక్షణము భారతీయకృ
 తులందువలె బాహ్యత్యకావ్యములఁ గాన్పించదు- మఱియు సజ్జీలాది
 కావ్యదోషంబు లన్వనకబ్బములన్గణింపకుంట పేక్కియరుని దోషముకా
 దు- కొత్తగానాగరకతంబొందుచున్న యాంగ్లేయభాషకనాది నాగరక
 తఁగల భారతీయవాగ్దారవ మంతగాలభింప కుంట వింతకాదు- కావ్యంబు
 నఁబిలువదనుటకుఁ బిట్టయనిప్రయోగింపఁ జెవికేవకాదా- స్వభావవర్ణన
 సమనుచితముగాఁ జేయరాదు- ముంగురలునాల్పపులు ముత్రైపుంబు
 ల్వరున చిలునగవు తళుకుంజెక్కులు గలమోమున్నందు చందురునితో
 బోల్చివణించునట్లు దినమొలనద్దాని విశేషంబుతో వణింపుటనధ్య
 మగునా- మోమునన్బిచ్చినట్ల ధోభాగమున గవచఁదగునా- శృం
 గారమునస్త్రీపురుషులొండొరుల గుచ్చికొనిలించుకొని దశషధముంబు
 నము లొనచుచు గుహ్యభాషితంబులనుచు గామకేళిఁగావించుట- హా
 న్యంబున గోప్యవయంబులగపచుచు మోటుమాటులుపల్కుట- రోద్రం
 బున సవయవంబులనటకుచు బ్రేవులం బెఱుకుచు సతికళోరముగభాషించు

ట- భీమత్సంయుతనైరు వటదలు- ప్రేవులపోవులు- చొంగ మొదలగు సహ్య
 ములగల్గెనుట- కరుణయందు బలువురుగలసి యొక్క పెట్టునగోలుమ
 నియోజ్ఞు- శక్తశాసక్రియం మొదలగు ఘోరములజూపుట- భూమన
 కంబున మూత్రపురీషోత్సజ్ నాభినయమనా- నాట్యరింగమున బ్రద
 శ్కనాహామోత మాత్రమున్నాదు- జగుస్సభయశోకములతో సభాస
 దులకాధివ్యాధులు కలుగునట్లునాటకములు ముగింపరాదు. రూపకాధిక
 యప్రయోజనము సభ్యులకుల్లాసపచిక నీతినేపకటగాని జగుస్సభయశో
 కములగల్గజేసి కర్కవ్యమెఱింగి చుటకాదు- కుష్టువుండునుండి కులకు
 అరాలుపురుగులు- వాంతులువిరేచనములు చేసికొనుచుగడు సీరసిలిచా
 వసిద్ధముగ నున్న మనుష్యులనొకవైపు పొడిచిపీకిరిను రాబందునుకుల
 న్వేలాడు ప్రేవులు పూణాగభవావతుం బొడిచిచుట్టబందువులేడ్వ గ
 దువులోనిశిశువులం బైకిలాగికాలదొక్కచు బగదీచుకొనురాదా
 కారుల నూరచేష్టితములక జూడవేడ్కబడు నాచూపులు- లేక- సవ
 రత్నస్థగిత సింహాసనమున సకలజనసమ్మతినస్థిమిచు చక్రవర్తులన్- బ
 రహ్వరవదనావ లోకసకుతూహలంబుతో నానందంబుమూలక భవించు
 ట్లు పెండ్లిపీటనలంకరించిన సవభూషణులక- దేశోపద్రవకారులగు దుష్టశ
 తువులనుకొంచి పాణదతిమింకలజనరక్షణకత్తులై జయభోజోయ
 నిజనియంబులకేతెగచు పీరబంధువులనాలోకింపనాశించునా- తనత
 తనతండ్రినొరగి తనతండ్రి స్వస్థమిడి చంపించినకారణమున దానినొం
 డిక్కొడిచి పగదీచుకొని తన్నుంబాడుచుకొనిచెచ్చుట- ముచునుటు
 కులాడి నృంశ్లాడియాపెదనయెదుట విటకాతోడయు దుశ్చేష్టితంబు
 కనిపెట్టయు నొకమహారాజేమియు సనజూలకనోదూక్తికొని తుదకా
 సకంభకులచేయుపరాజం జంపించివాని భార్యంజెలుపెట్టించి యాపెక

లేపులనక్రమమునాల్క భంకింకిండుట మొదలగు తనదుష్కర్త్యము
 ల బహిరంగముగా నొప్పుకొనిపడుచే బొడువబడజూచుట- తరిదండ్రు
 లన్నదమ్ములు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచే నన్నియో
 కుట్రల బన్ని బందెలిడిచంపుచు బసిగాలుర హాసమొనచుచు భత
 లంజరించి యాదీన వృద్ధవితంతువుల బెడ్లడివిడిచి పెట్టుచు ఘోరకృ
 త్యములాచరించుచు దురకొక దుష్టరాజు యుద్ధమునఁ గూలుట- మొదల
 గురసమంజస కథావిధానములు రంగస్థలమున నభినయించుట కొంతనీ
 బోధకమయ్యు నభాసమలకు హృదయక్షోభకరంబని యెంచియే భరత
 ముని ప. 1 ము ఖ నాట్యవేదవిదులు శృంగారపీఠ రసవిధానములు
 నాటకము లుండవలయుననియు నుత్తమ నాయకనాయకవృత్త బోధక
 ములైయుంకవలయుననియు సుఖపర్యవసానయతములు కావలయుననియు
 ను శాసించిరి- భారతీయాలంకారికు లేఖచీన దోషములు పెక్కులు
 న్నప్పటికిని పేక్సియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియమునై
 దు- పేక్సియరునివంటి కవిశిఖామణి నభూతోనభవిష్యతి యనదగినది-
 పేక్సియరుని కవిత్వముతో నన్యునికవిత నోబ్బుటసూర్యునితోఁగరదీప
 క సరిజేయుటవంటిదను విచక్షుముల నసంక్షేపేయరాదు- తనకావ్యదప
 ణమున జగమున్లఱుపిన మహానుభావుఁడు భారతీయులలో వ్యాసుఁ
 డు నాంధ్రేయులలో పేక్సియరుని నాయభిప్రాయవః! భారతముచదివిన
 ప్పడు పేక్సియరుని కృతులన్నియుం బరికించినపుడును నామనసునకులో
 కమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను- పేక్సియరుని నాటకంబులు
 37- All is well that ends well బాగుగా ముగియునదంతయు న్నా
 గు 1 Antoney & Cleopatra ఆటనీమణియుక్తి యాపేట 2 As
 you like it నీయిష్టానుసారము 4 The comedy of errors విభ్రాం
 తివ్రహాసనము 5 Coriolanous కారియోలేనను 6 Cymbaline సిం
 బల్తెను 7 Hamlet, prince of Denmark డెన్మార్కుకుమారుడ

మేలు 8 julius caesar జూలియస్ సీజారుడు 9 నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు
చరిత్రము మొదటి భాగము 10 రెండవ భాగము 11 అయిదవ హెన్రీ మహా
రాజు జీవన చరిత్రము 12 ఆయిదవ హెన్రీ మహారాజు జీవన చరిత్రము మొదటి
భాగము 13 రెండవ భాగము మూడవ భాగము 14 ఎడ్వర్డ మహారాజు జీవన చరిత్రము 15 జాను మహారాజు జీవిత వాణములు 16 లియ
రక్త మహారాజు దుఃఖాంత నాటకము 17 రెండవ చార్లెస్ మహారాజు దుఃఖాంత నాటకము 18 మూడవ చార్లెస్ మహారాజు దుఃఖాంత నాటకము 19 వృధా ప్రి
ణయోద్యమము 20 మేక్ బత్తు 21 ప్రతికిరింపు 22 వెన్ని నువ్వలకుడు
23 విండ్ సర్వేడుకక తైలు 24 నడువేసవిరేకం 25 mach Ado about
nothing ఉత్తర గడబడ 26 ఒకెల్లోయను వెన్ని నేదేశపు నల్లనివాడు

27 బిల్లెర్ మహారాజు పెక్కిస్సు 28 రోమియో జూలియట్టు 29 గయ్యా
లిక్కు ద్వారా గొజేయుట 30 గాలివాన : 1 టైమనువి జీవన చరిత్రము 32
ఎడ్వర్డ్ కనుని దుఃఖాంత నాటకము 33 ట్రోలియన్ క్రీడలు : 4 పన్నెం
డవ రేయి - లేక - నీరో రెనాది : 5 వెరోనా దేశపు నగు మనఃవ్యలిద్దరు 36 నీ
తుకత Winters tale 37 కావ్యంబులారు 1 వీరశైలి నీయస్సులు 2
ల్యూక్రీసీ చెట్టు 3 చాటుపద్యములు 4 నాయక విజ్ఞాపనము 5 దీనతీర్థవా
సి 6 భోగకన్ననొక పక్షి - కావ్యంబులయెడ నెవరికట్టు బాట్లు వారివి ప్రాచీ
న కావ్య పద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుటయొక కొఱంతయన రాదు - కవి

తా ప్రతిభ బరికించుట ముఖ్యముగాని వారినయ మములు వీరికి లేవని యే
వగింపరాదు - సహాయ సంపదతో గాగ్యము నెవేచిక్షన వానికన్న నసహా
యుడై నెగ్గిన వాడు పువనీయుడుకదా - శాస్త్రము చదివి సుశిక్షితుడై సా
గసుగ నిలుకట్టిన మానవ శిల్పి చాతుర్యము కన్న సహజ పాండిత్యంబున ర

మ్యముగఁ దన గూడల్లుకొనిన బంగరు పిచ్చుక నేపుక శ్లాఘ్యము - సకల
భాషాజననియగు దేవభాషలో గావ్యము చెప్పి లోకుల మెప్పించిన వానిక
న్న దేశభాషలో గబ్బి మొసరిక జగమున్నంతోప పెట్ట వాడు వే

నా నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు - నెందుకొకరియగుడు - కాళిదాస కృతులారంగెయ

భాషకును పేక్కియరుచికావ్యంబులు గీర్వాణభాషకును మాచికనయెడ
నాయరుచర శారతవ్యమున్నప్పడుననియెంచి నాకుఁదోచిన కాళినాను
ని మూడుపద్యము లొంగ్లేయభాషకును పేక్కియరుచి మూడుపద్యము
లు సంస్కృతమునకు నాశ్రయఁజూడను- శ్లో॥ తన్వీశ్యామా॥ దీనితెలుఁగీ

గ్రంథమునఁ జూచుకొనునది- She who is there a lovely and
delicate woman of middle age, sharp toothed, scarlet liped,
tender waisted, gazzle-eyed, deep navelled, slow footed,
on account of heavy loins, slightly bent down by breasts ;
like the first female crea-tion of the Creator. O, she doeth

teach the torches and దీనితెలుఁగీ గ్రంథమునఁజూచుకొనునది- శ్లో॥
అశ్వంతం ప్రవృత్తునుబలానిక్షతే- హోప్రదీపాః । రాత్రౌకాశీశ్రవణ
విచలద్రష్టభూషేవభాతి । సౌందర్యం చానభవితుమతి శ్రేష్ఠమురవ్య
అమూల్యం । వాయవ్యోఘేచరత వరటావస్స భమ డలేసా ॥ శ్లో॥ ఆ

కారపద్యశప్రజ్ఞః దీనితెలుఁగీ గ్రంథమునఁ బఠించునది- He is as in-
telligent, as beautiful, as learned as inteligent, as engaged
as learned, as famous as engaged. He was a man and

దీనితెలుఁగీ గ్రంథమునఁ జూచునది శ్లో॥ సో- భూత్పు
మాన్సర్వధేవ । సంపూర్ణసుగుణాకరః । నాహంకదాపివీక్షిష్యే । త
స్యప్రసంగింపుః ॥ శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణమ్ ornament of orna-
ments, decoration of decorations, simile to simile, friend !

her beauty is దీనితెలుఁగీ పొత్తమునఁజూచునది. To gild refined
gold and దీనితెలుఁగీ పొత్తమునఁ జూచుకొనునది. శ్లో॥ స్వణే- హేమ
విలేపనంసమనికే రక్తోత్పలేరంజనం । చాంపేయప్రసవే సుగంధకలసం
హైమోపలేన్నహనమ్ । దేవేంద్ర స్యశరాసనేసనుదితే వణాంలరపా
పనం । దీపేనాకరచిప్రదీపక మతివ్యధః మ్రహాహాసాన్నదమ్ ॥

పేక్కియరుడు సహజ పండితుడు- స్వతంత్ర కల్పనాచతురుడు- ప
రులకట్టు పాటకులొంగక యథేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొనఁచెను- మఱియు
ఁబెక్కు శబ్దంబులకు నిజేచ్ఛానుసారాధకంబుల వినియోగించెను- గాళి

దాసుఁడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోబడికృతులనొనఁచెనందు నాకు
 లభించినకావ్యములు 1 రఘువంశము 2 కుమారసంభవము 3 మేఘసం
 దేశము 4 ఋతుసంహారము 5 శృంగారతిలకము 6 పుష్పబాణవిలాస
 ము 7 నలోదయము 8 రాక్షసకావ్యము- నాటకములు 1 విక్రమోర్వశీ
 యము 2 శాకుంతలము 3 మాలవికాగ్నిమిత్రము 4 ప్రహసనము-
 షేక్స్పియరొనఁచిన 37 నాటకములలో 4-20-21-24-25-26-27-30-33
 -34-37 లతినివికావకొనెదనుఁ గానినిశ్చయముచెప్పరాదు- వివిధవేషము
 లనొక్కఁడే వివిధావస్థల స్తోచునటులొకనిసరస్వతిపెక్కు తెఱంగులఁగా
 స్పించుటకూడనై జమనవచ్చును- రఘువంశమున నవసానసగళములు కు
 మారసంభవములోని పదవసగళముదలు కడమసగళులును మాలవికా
 గ్నిమిత్రము- నలోదయము- ఋతుసంహారము- శృంగారతిలకము- పు
 ష్పబాణవిలాసము- రాక్షసకావ్యము- ప్రహసనము- కాళిదాసకృతులగు
 నా- యేమోదేవునకెఱుక- కఠినముగాఁ జెప్పలేదననలోదయరాక్షసకా
 వ్యములు- స్వభావోక్తిచాలదన ఋతుసంహార మాలవికాగ్నిమిత్రశృం
 గారతిలక పుష్పబాణవిలాసములు మోటహాస్యముకనుపడదనఁ బ్రహస
 నంబు నెడమచేతివ్రాసెవలె రఘువంశకుమార సంభవావసానసగళు
 స్రించించెనేమో- కాళిదాసుఁడు షేక్స్పియరునివలె స్వతంత్రుడొకఁడతని
 కవిత్యము నాల్మికీవ్యాసకవిత్యముల సనుసరించినది- భారతీయగ్రంథము
 లలోని యూహలన్నియుఁగలిపినచో షేక్స్పియరుని యూహలగునేమో-
 యెన్నిమహానదులు కలిసిపాటినను సముద్రమున కొకమూలకువచ్చు
 నా- సూర్యవంశపాలన పద్ధతి- సూర్యకాంతి- గీర్వాణ భాషాగౌరవము-
 భరతవక్షాచార సౌకర్యము- షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరుప
 మానములు- పూర్వులలో వాల్మీకీవ్యాసులు- నవీనులలో జయదేవమా
 ఘభవభూత్యాదులు న్నాళిదాసునకు సమానులలో లేకధికులొగాని లోక
 మునందలికవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని లే
 డనవచ్చును- నామట్టుకునాకుఁ గాళిదాసుంజదువునపుడు షేక్స్పియరు
 నగరుననున్నపుడు పట్టణమువలెస్థలిం చెను షేక్స్పియరునిఁజదువునపుడు
 కాళిదాసుఁడు మహారణ్యము స్ఫరిశీలించునెడ నుద్యానము వలెదోచెను-

మఱియు- నీగ్రంథమున నాయుపయోగించిన భాషయుంబద్యలక్షణము
 నూర్చుర్వ విమతాను సారము- కాళిదాసంస్కృత మచ్చ తెనుగునందెల్పి
 నాడ- గీర్వాణభాష నైనుగునకుమాచుక సపుడు- గమికమీకృతనై
 కనీవృతుడనై యాయాంధ్రీకరించినలాభ మేమి- యాంధ్రేయభాషకాం
 ధ్రమొనచుక నడ నాంధ్రేయ భాషాపదముల వాడుటెట్లుతగదో దేప
 భాషనైలిగించునపుడు తత్సమమట్లు పయోగింపరాదు- మిశ్రకావ్యముల
 నూడ- గొంకొకయధమునైలుప నచ్చ తెలుగునకు శక్తి చాలనప్పుడు
 మాత్రమే వాడుకలోనున్న తత్సమముపయోగింపనచ్చును నీ॥ వడిగో
 రు వెచ్చగుబ్బుగ గ్రమ్ముకొనిలిగట్టగ మొదలంట- బట్టమోపి యని
 చెప్పక- సహసానఖంఘచస్త నదత్త పరిరంభమామూల పరిపీడితాధరో
 ష్ట మనిసింగారమునకుఁదగనికతిన సంస్కృతదీఘ- సమాసములందెలు
 గు పదైమ్ముడమ్ముంపరా దిపుడటనున్నకు బల్కుబడిలేద- తెనుగు
 ననటనున్నలు- శకటరేఫములుగల పదములందెలిసికొనుటకుస్సాధ్య
 ము కానికొన్నికొన్ని ప్రయోజములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ
 నీగ్రంథమున నటనున్నలు- శకటరేఫములు దంత్యచజలకుఁ బీక మొ
 దటి పదిపుటయందున్నట్లుగుతులుండెలుపబడియెను- మిగిలినబుద్ధిమం
 తుడు నోటివిండదీసిచెద్దులోని చేపలుచెల్లెక్కిపోయెనన్నట్టిపుడొక పం
 డితమృత్యుడు కొండకుఁగొడ్డ- యెందుకెద్దుకు- నంపుటకమ్మట- మం
 చికిమళ్ళి- యంకకిచ్చయనియుండెలుగువాతం జంపుచున్నాడోహా
 యేమిపిదపకాలము- తెనుగునలేనిజిగులు తద్దినముకొనునట్లు తగిలించు
 కొని గోరంజీఱునది గొడ్డటంజీల్చునట్లు సులభముగానున్నతోవ్రాయఁగ
 లిగిన దానికీజిగులంబోదించు వృధాప్రమాసములేఖకులకుఁ గా
 వింపదగదు- పేక్కియర్కాళిదాసుల లోనిసాగసులు శృంగారాడినవర
 సంబుల నీగ్రంథమున బోల్పబడియె- కావ్యంబులం గీతగోవిందమువం
 టి గీతప్రబంధము మము- మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్య
 మము శాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్ర గూపకమధమము- మొదటి
 ది సంగీతసాహిత్య విద్యావేత్తలకానందదాయకము- రెండవది కేవలభా
 షాపండితైక వేద్యము- మూడవది పండితపామరోభయ నేత్రశ్రోత్ర

మాత్రంజకము. మొదటిదానినగ్రహించుటకు వాగ్దేయకారుడీ తగు
 ను. రెండవదానికి గేవలభాషాపాడితఁడుచాలును మూడవది పలువుర
 వారికములతోఁగాని యక్కటగాదు నాటకాంతంకకర్తవ్యమనగానికి నా
 టకరచనమే యు. మకవ్యమని యభిప్రాయమాలేక కవికిఁగావ్యరచ
 నా శక్తి తగ్గినపుడు నాటకరచన మొనఁచుకొనినూ నాటకవిరచనములు
 చెట్టుచ చెచ్చుడు కాలమునకుఁ గుక్కమూఁలిపించెల
 నఁదగు నేమోప సూతాన్తము యావనమనవయ
 సుచెడుటకు గుర్తుకాన్ముకదా సహజమగు చంద్రబింబమం జూచి
 యానందించక చిత్రపటముననదాని ప్రతిజూచి యలరువెట్టివలెఁగొన్న
 నుపేక్షించి కొయ్యబొమ్మవ్రచ్చుచు వెంగలిమాడ్కి వఱియుఁ బ్రయత్నము
 గురాలుమాని మనసులోఁబొద్దొప్పు వెడఁగుతెన్నునఁ దాఁబఁకించు య
 థాథవస్తువు వాస్తవమున కానందింక వాఁకంబులకుల్లాసపడువా
 డెంతవెట్టివాడో యప్పటిలోకు సంగతి తెలిసికొనుటకు మోఁచేతికంక
 ణమునకన్దముట్లు నాటకము చూడనక్కరలేదు పూర్వలస్థితి తెలిసికొనుట
 కు నాటకములకన్న గవికృతేతరగద్యపద్య కవ్యమలెలెన్న యెకరివేస
 మొకరూని చో సపహాసస్పదమగుఁగాని స్వాభావికముగనుండునా కా
 పుననాటకప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు పూర్ణగభవతియైత
 నమాటవఱచి తన్ను నిరసించుభలేయెదుట శకుంతలపడినపాట్లొక ప
 దాజ్ఞేష్టకుఱ్ఱవాడాపె వేషముపూని తెలుపఁదొరకొనుటయు సందుకుజ
 నులలరుటయు వెట్టికుదరినదికోకలితేరా తలఁజుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండ
 దా యట్టివాలకంబులవలన వెట్టులకుఁదప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబులర
 నరూప్యతలునా తనతల్లిన్మరగి తనతండ్రికివినమిడి చంపించినతనవినతం
 డి యెదుటనున్న పు హేమెట్టయొక్క ముఖవైఖరియెట్లుఁడునో మన
 యూహకేయందః పు వేషముచేఁదెలుపఁబడుటెట్లు కథాసంవభాముతె
 లుపుటయందు నాటకముద్రావిడ ప్రాణాయామమపంటిది యొకవత్సర
 ముక్రిందటఁదాఁగలసిరత్రిలోకై కసుందరియగు శకుంతలన్మఱచి యాపె
 యెన్నిగుర్తులు చెప్పిననునమ్మక సభాస్థలినా పెందూలనాడి పొమ్మనిన
 దుష్కర్మమందాపె యేగిన వెంటనేయాపెకుఁదా నొసంగినయుంగ్రమొక

జాలరియొద్ద దొంగినంతమాత్రముచే నాపెద్దాగూడినట్లు జన్మికితెచ్చి
 కొనుటయు వట్టియై కండ్లకాపెగొడుకుంజూచి తనకొడుకనివిశ్వసించి వి
 రహవ్రతధాశీయగు మాపెక్కుంతలగాబోల్చి కలిసియున్నట్లు పురా
 ణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోనియనంభవములగు దిక్కుచూటయొకనాటక
 మఱువాటకాంతంకవివహంతయేమాచోద్యమేమీ నాటకపుపిచ్చివాల్మీ
 కివ్యాసాది కవులకీనాటకవిరచనోన్మాద మేలపుట్టలేనో కవిసర్వభా
 ములగు భారవిమాఘులుకన్నయభట్టు తిక్కనపోతనపెద్ద నాడులున్నె
 న్నరుమిట్టపముఖులు నాటకవిరచనమనంభా
 వ్యమనిఁజల్కనిపరియనియు మానివేసియుందురు వినించుట
 వలెగద్యముకన్నఁ బద్యమరచించుటకష్టము- పద్యమకన్న పాటయొ
 నచూటకష్టము- నాటకవిరచన మధమమైననేమి యుక్తమమైననేమి
 దానిలోపాలోపములతోఁబనియేమి- కడచినదానికివగవేల- లోకైకకవు
 లునాఁ బరగిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కృతులలో విచారించినచో
 పేక్కియరుని హేమెట్టును గాళిదాసుని శాకుంతలమును నిరుపమాన ప్ర
 ఖ్యాతింగాంచినందున వానిఁగూచిఁ కొంతచచిఁపవలసియున్నది- హే
 మెట్టు డెన్నాఁకూడేశమంతటిలోను వానివంటి దుమాఁగుడులేడుహే
 రేఖ్యయీ సంగతిచెప్పుటకు సమాధినుండియో ప్రభువాదయ్యమేలేచి
 రానక్కఱలేదనియనుటఁబట్టి యదివఱకేరాజు బలాత్కారముగా నతని
 తమ్మునిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంటున్నట్టము- మఱియు- హే
 మెట్టు కావలసివెట్టివానివలెఁ గన్నబైదనని తనచెలికాంక్షతోఁ జెప్పి
 యున్నాఁడు తనతండ్రితో నోఫీలాతననడుము హేమెట్టువట్టుకొని యెం
 తయోప్రేమఁజూపించి యెట్టకేలకుఁదనయందలి మోహమువిదల్చుకొ
 న్నట్లు కాన్పించెననిచెప్పుటవలన హేమెట్టునకుఁ దనతల్లియుఁబని తం
 డ్రియునొనచిఁన దౌర్జన్యముంబట్టి సంసారభోగములందు గాఢవిరక్తి
 కలిగె నుక్తముఁడగు తనతండ్రి జంపి తనతల్లింబెండ్లాడి రాజ్యమాకృ
 మించుకొన్న తనపినతండ్రిఁబొలయించి పగఁదీచుకొనుటయే తనబ్ర
 తుకునకు సాధకమనిశ్చయించి వెట్టివానిపలెనటించుచు నదునువేచు
 కొనియుండెను హేమెట్టునకుఁదనపినతండ్రియొనచిఁనదుమాఁగతఁవా

కి మఱినా పెక్కొత్త పెన్మిట్టికిని హేమెట్ట వెట్టివేషమునకు దవదున్నయ
 మే కారణమనినిశ్చయముగా దెలియును హేమెట్ట తెన్నుకై మనువలె
 మానుసంఘముపై ననహ్యపడెను- లోకమునున్దరింపగోరిన బుద్ధుడు
 భార్యను రాజ్యభోగము దృణశ్రీయముగఁ బరిశ్రమించిచట్లు హేమె
 ట్టుతావిట్టువలచిన యోఫీలానుమఱియు దనజీవితేశ్చర్యగాడఁ బాశాత్తు
 డగు తనపితండ్రింజంపి తనతండ్రియుణము తీచుకఁ కెంచివిడనాడెను
 హేమెట్ట ధరాత్రుడు మఱియువిచక్షువుడు హేమెట్టయొక్కపినతం
 డి ప్రతిక్షుణ్ము తనతప్పునకై పశ్చాత్తాపమాంచుచుండియైన స్వభావ
 మున దుష్టతచేనాత్మరక్షకై హేమెట్టంబొలయింప నిశ్చయించెను సు
 గుణసౌందర్య బలములంబరిపూర్ణుడగు తనతండ్రిన్వడిచి దుగుణ
 భూయిష్టుడునుగుహపియునుగు తనపితండ్రి స్థనశ్లిమిగి తనతండ్రిం
 జంచుట హేమెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతంబుట్టించెను దనతల్లితోబో
 లిసన్నునకుఁగూడఁగూడని సంబంధముంట శంకించియేకాబోలు హేమె
 ట్టు తనతల్లిగదిచెతనధర్మాత్రమున నొటిగడఁగిన పోలిసన్నునకుఁ
 గఁట్లు పొడిచిచంపెను హేమెట్ట లోకులందఱిచే మిక్కిలిచేమి పంబడె
 గాన నతనికిబాహుటముగా హానిచేయుటకాని పినతండ్రివెఱచెను బ
 శ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనముచేయుచున్న పోమదుర్గాగఁ
 డు చంపఁబడిననర్థియందుట కిష్టపశకుంటచేధవఁజ్జడైన హేమెట్టుదే
 వమునకు మొక్కుచున్న పినతండ్రిరాత్రి నొటిగడనకు దొరకినప్పటి
 కి జంపకుండెను మఱియు నోఫీలాతానలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం
 బొలయించుటకు హేమెట్టుపినతండ్రి యింగ్గాండునకు బంపుటవినినిరా
 శచెందిచ్చె, పోయెట్టి వెట్టికేగారణమాపె తండ్రి యాకస్మికముగా
 హేమెట్టుచేజంపఁబడుటయని హేమెట్టుపినతండ్రి భ్రమపడెను బుద్ధు
 డు పట్టాపువీసెచ్చెను మనుజుశవముంజూచినపుడు తనసారసిబ్బిం
 చిచట్లు హేమెట్టుసమాధిచెంగట హేరేష్యానుబ్రక్తించి యాయస్థిరమా
 నుష జీవితముపై మిక్కిలిరోతంపడెను మఱియు దుష్టశిక్షఁగవించి లోక
 మున సదుపకారమునేయుట యేజన్మమునకు సాధకతయని నిశ్చయిం
 నోఫీలాకువలపుజాబు వ్రాసినతరువాత రూఢిగఁదెలిసెను- హేమెట్టుతల్లి

లా క న న ను మ టి యు (న న పా) ణ ము క న న ను మ టి
 శి ట్ట (జే సీ పి తా) ణ ము ర దీ చు క కొ ను ట యే ము ఖ య
 మ సి యె ర చె ను - వెత్తె నట్లు తన యుద్ధము నెఱచేచుటకు న
 టింపకున్న యె క హే మ్మెట్టు ధీరోదాత్త డైనవచు ను హే మ్మెట్టు తనకి హే మ్మె
 ట్టు నకు వెత్తె నట్లు సంసియమున్న నేమోకాని హే మ్మెట్టు పినతండ్రికిమా
 త్రిమది సమక్రములేదు- హే మ్మెట్టు తన (జంపి పగదీడక) కొనుటకై వే
 సినవేసమనియే హాథిగః శ్వశు చెను సంగతులవల్ల హే మ్మెట్టు ప్రియ
 ముగాఁ గనతండ్రిందనపినతండ్రి చంపుటచూడలేను లోకులు గనకున
 లాడుకొనియుండవచ్చునా కారణముంబట్టియుఁ దనయిర్వగునవయస్కు
 లు ననయనుమానమున్నలపడగాఁ దీనసంకల్పవశమునఁ దనకుఁదో
 తెంచిన తనతండ్రి దయ్యము తనపినతండ్రి దౌజన్యగు న్దొసినటుభ్ర
 మపడుటవేతను వాటియుఁ దనతల్లి దనతండ్రి గతించిన రెండునెలలో
 దన నతండ్రింబెండ్లాడిన కరణముంబట్టియుఁ దనతండ్రిచావు దృష్టాంత
 ముగాఁ దెల్పుకొక నాటకము డవఱకు వినబాలక లేఁబోయిన తనపిన
 తండ్రి వైఖరినోబ్బియు హే మ్మెట్టు పినతండ్రిందునమాడి పితౄణము
 దీచి లోకులకు దనధర్మాచరణముండెలియఁ చనిశ్చయించెను హే
 మ్మెట్టించు మిరియవద్దియే నేండ్లు నయస్సు కలియుండవచ్చును హూణ
 మతముంబట్టి తనతల్లి తనపినతండ్రి నాశ్రయవాడు కొకదోషముకాదు
 తనతల్లిగాని వాటియట వంట సరి హితబాంధవ్యము కల పెద్దలెవ్వరైన
 గాని తనపినతండ్రి తనతల్లిడింజుపి రాజ్యమాక్రమిం గుకొన్నట్లు తన
 తోఁజెప్పియుండలే దింతయెకాక తనపినతండ్రి తన ల్లింబణియనైన
 వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మట రాజవీవని యెంతయోప్రేమతో బహి
 రంగముగా రాజసభలో నిమ్మకటముగ వక్కానించెను గాఁబట్టి హే
 మ్మెట్టు లేఁబోనియనుమానముపడి పెద్దలరయక పడుచుతనపుట వివేక
 మతో దీవోన్నాదమెత్తినట్లు నటించుచుఁదావలచి వలసించుకొన్న క
 నియనాపె తండ్రినొకటియుఁ దనతల్లిందనపినతండ్రి మొకలగు నాత్రు
 బంధులంబలయించి కోరితనమిక్కిల దాహేతవయ్య నట్లవివేకముగాఁ
 చెను హే మ్మెట్టు కీలానుఁ దనప్రాణసదముగఁ బ్రేమించియు నాయో

దనపంశమునూర్చి తా జెసినకుట్టసిదుస్సాహసముక నాటకముగాఁబ
 న్నుట లోకులకుసునీతిబోధక మెంతమాత్రముంగాదు వఱియునేఁబది
 యేండ్లకు మించినపయసుగల్గి తనయన్నకుదోహముఁగావించి వదిలె
 బెండ్లడి రాజ్యమాకమించుకొన్న తనదౌడకన్యముం బ్రీతికాము
 జ్ఞుకిఁదెచ్చుకొనుచు బళ్ళాత్తుఁడగుచు భగవంతునిదన నేరమునై
 చుమని పాశ్రీకంచుచుంటచే హేమెట్లుపినతండిఁగి హేమెట్లున కొఱీలాను
 బెండ్లిగావించి వానికింబట్టముంగట్టి తానోరసిలియుండక బూ దుమిక్కిలి
 హేమెట్టుంబొలయంపఁ జూచుటపాశ్రీస్వభావము కానేరదొకవేళఁ బూ
 ర్వగాధనననఁచి చేసిననుపేక్కియరుని పంటిమహాకవి యితయనంద
 భకముగా నొకపడుచువానిదుస్సాహసమునే గులనాశేమగునట్లుదుఃఖ
 పర్యవసాన నాటక మొనచుట సునీతిబోధన ఫలకమగుకావ్యమునకేత
 లనంపుతెచ్చె నొకకోడెకాఁడొక యెలజవ్వనిన్వలచి యుండియుంబిట్లకొం
 చెము కూతఁకునమనునట్లు మునీశ్వరాహామగు జ్ఞానవై రాగ్యములగ
 పచుట నూత్నయశావస్వభావము కానేరదుమన కార్యములనెకవేచుక
 దైవమొకటికలదు దానివశమునసర్వము జరుగుచున్నదని స్నేహితునకుఁ
 జెప్పిన హేమెట్లు తనతండిమరణమునకు వఱియుఁదన తల్లిదండవినతం
 డి పెండ్లడిరాజ్యమాకమించు కొనుటకాదెవమే కారణమనినమ్మి ప
 గడిచుకొనుతలంపు మానకుఁకిచిత్రము - సకలకార్యమలకు దైవమేక
 తకయను ధృడవిశ్వాసము గలవాఁడేపనికైన సంతగాఁ దీవ్రప్రయత్న
 మొనరింపఁజాలఁడు సుఖపర్యవసాననాటకములలో సుఖమూగఁ ములఁబ
 న్ని పాత్రములకుఁ జిలువగుమోముల బ్రీతుకుఁగల్పించునట్లు లేవోవి
 యూహలతో దుఃఖావసాననాటకముల భూమికలకెట్లలో భీభత్సవరణ
 ములస్సచ్చాపివృషవధుకలమనితెచ్చి పెట్టుబుద్ధివై పరీత్యమేమన వచ్చును గా
 నిచో రంగస్థలమునకుఁదొలుత నొకముదపలివాని వాఁకూతుతోఁగూ
 డబలియిచ్చి యాపిదపఁజూపఱు నేత్రములకానందమా లేకలోకోపకార
 నీతిబోధకమా తనకవితాప్రతిభకొకవన్నియ యాయొకదుష్టమిఘనము
 న్మఱియురాచమగు తోడులేకపోవదనునట్లక యవివేకపుడడుచు రా
 చకొడుకునింక పీరుతో జతపర్చిఘోరముగఁగూలించుట యోఱీలాకు

హేమేట్టుంజంపింనుటకై వానిపిసతండి) యాంగ్లేయదేశమునకుఁ బంపి
 వేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబడినచో నాపెయ్యత్రహత్యకుఁ దగిన
 కారణము నాటకమునకుఁగపడుఁగదా యేలోపములేట్లున్నను లోకము
 లోఁబ్రాజ్ఞులందఱున్ హేమేట్టు నాటకంబులనన్నిట నుత్తమమనితలంచి
 నపుడునేఁగాదనఁజెల్లునా- హేమేట్టువ టి పాడితునకుఁదయ్యమగఁజడియు
 పన్యాసమిచ్చుటయు మఱియునామాటచొప్పున నతఁడుతనతోఁగూడఁద
 సకులము సంతయుంబొల ॥ంచుకొనట యిట్టికథపల్లకాయలకైన నసం
 భవముగఁదోచదా- కథకుఁగాల్పేతులు లేవీలోకములోఁజరుగని యాసం
 దభకములేవ్వ- తక్కినయొకములజోలివీకే- కవితాచాతుర్యమెట్లున్న
 దన పేక్కియరుని కవిత్వప్రతిభ కుమాతాఁడ ప్రిభకును లోపమెవఁ
 డెంచఁగలఁడు- పేక్కియరుని నాటకములు కావనిశంకింసఁ బడినయవిత
 ప్పదక్కిన యిరువదియైదింటిలో వీతివోధకములు కెరియులేనియస్సు మ
 టిమాతెన్ను టెమనుజీవనమనుటకు సందియములేదు. నీ ॥ ప్లానసారమ
 నుచది జగముననాటక రాజమనవచ్చును- లోకులకుత ములవల్ల స్మృతి
 యు నీచులనుండియు నొక్కతీరుగనే నీతినిజోసించనచ్చుఁగాని యుత్తము
 లనత్ప్రతీకసముల నీతిగఁటపుట పండితాభిరుచి- నీచులదుష్ప్రతీకసమ
 గపచి నీతిఁజెల్పుట పామరరంజనము- కాలిదాసునినాల్గునాటకములలో
 నతనివికావనుకొన్న మాలవికాగ్నిమిత్ర) ప్రహసనములుగాక తక్కిన
 రెండిటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రీరమని-కాని
 విక్రమోర్వాశీయమే మేలుగఁగన్బట్టెడు- భరణలుండగా నన్యపురుషులఁ
 గవియఁగోరుట భార్యలకెట్టి తప్పభరణలకుఁగూడ భార్యలుండగా మ
 టియొకతె గూడనెంచుటయట్టి దోషముకాదోకో-పురుషుఁడింకోకతె నా
 శించునట్లు స్త్రీవేటొకనిఁగాఁజేంపఁదగదా-యఁ దానిప్రపఁగూడిన నానే
 కమునైచుమని భార్యపాదములకుభరణ మొక్కిగ్గునట్లు వానిఁగలపిన నా
 తప్పొచుకొమ్మ) భరణపాదములకు భార్యమొక్కిగ్గుట సరసముకాదఁ
 ట- స్త్రీకిఁబాతిప్రత్యమవలె బురుషున కేక పత్ని ప్రతముముఖ్యము కా
 నేరనో- యొక్కకట్టింకోకోకిముక్కతగునా- భారతీయనాటకములలో ద
 డిణనాయకత్వము సభాసదులకు దుష్ప్రతిబోధకము- విక్రమోర్వాశీయశా

శుంతల మాలపికాగ్ని మిక్రిములలో నాయకులు వేశ్యనొకడు వేశ్య
 కూతునొకడు వేశ్యావేషముననున్నదాని నొకడు క్రమముగావలచి
 యగ్ని హోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యలన్వించించిరి. ఇ
 శుంతలమన సఖులతోఁబూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీగకుజడిసి
 చెలులన్నామమునకై పిలిచినపుడు విదూషకునితోఁగూడఁ జెట్టుచాటు
 నం బొంచున్న సార్వభౌముడగు దుష్యంతుఁడు పురువంశపురాజు భూ
 మినేనుచుండగా ముద్దరాండ్రకెవడవజ్జ సేయుచున్నాఁడు రాయనికత్తి
 జలిపించుచు నాపెదటికులుకుట దెంతపరసము- కనికరమాముద్దియ య
 దివటకచట రాజునక్కియుంట యెఱుంగకుండెనేని యతనియాకస్మికౌద్ధ
 ల్యమునకు జడసియొక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయియుండును-
 బ్రాహ్మణులు కణ్వమునికూతుఁచే నాతిథ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పిన
 పుడు తనతోసరియె యాపెజూచెదననుకొన్న రాజుపూలమొక్కలకు నీ
 రోవ్యుచున్న శకుంతలఁజూచి యిదేకణ్వముని కూతుఁరనిచెట్టు చాటు
 నఁబొంచి యాపెచక్కఁదనముఁజూచి యూటలూరుట తనవంటియుత్త
 మక్షత్రియునకహంమైన పనిగాదు- తపస్సుబాగుగ జరుగుచున్నదాయ
 ని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తరమిఁబోక
 వేశ్యాకన్యవలె సిగ్గునటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచార విరుద్ధము- రాజు
 చేదపోవనరక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారిని రాజునీచునివలె
 దబ్బరవలుకుటనుచితము- రాజుతా రాజభృత్యుడనని చెప్పకొన్నప్పుడత
 నింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జనగపచుఁ చుఁ బండ్లిగిలించుట మఱింత
 యనుచితము- శకుంతలానీకండ్లి పచ్చెడునని నకియలురాజునన్నిధిననం
 గా నైసనాకేమని చిరాకుపడుటోకరసమా- యిక నాలోర్కెత్తరుటకవ
 కాశమున్నదని రాజుశకుంతలవేల్పు సానికూతురని తెలిసినపైననుకొను
 టచే నంతకుముందాపె మునికన్నెయని తెలిసియు మోహించుటదేన్యాయ
 యము- శకుంతలంజూపించి ప్రియంవదరాజతో మఱేమడిగెదరని ప
 ల్కునపుడాపె న్నకుంతలవేల్లతోఁగొట్టి సానిటక్కగపచెను- కేవలక
 న్యకకట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము- మన్మథవ్యాపార
 మువకడ్డగు ఘోరతనీపెచేఁ జేయఁబడఁదగినదాయని మునికన్యకలతో

రాజంతప్రధానుగాఁ బల్కునా-కన్యలకు మనస్థానాచారమనధికము
 తెలియుటకు- ఇప్పటికిన్ స్తనకంపమని రాజకన్యకలతో నిగూఢావ
 యువణః సము సేయఁదగునా- శకుంతలకుఁ దానుంగరమిచ్చుటచే నాపె
 వృక్ష సేచకముగామునా) జెల్లుతీచఁగలఁడు- విరజాశివువృక్షేడు చెట్టునఁ
 బడునట్లు వేల్పునానికూతురు కన్యసమునియొద్దనున్న దనుపోల్కి- బాగుగ లే
 దు- జల్లెడు చెట్టుకన్న బొమ్మచేముడుడొంక కొంతయొప్పునేమో- పూ
 వు- చివురు- తేనె- పండులతోఁ బోల్చి యానడుమవృక్ష సాబంధములేని ర
 తసముతోఁ బోల్చునేల- నీ గోర్క-యిచ్చుడనుకూలిం చెనని విదూషకుడనుట
 కన్న నీరొట్ట నేనిలోఁ బడినదన బాగుండును- నవ్వులాటకన్న మాటని
 జముగ నెంచుమని రాజవిదూషకునకనుట భీరోదాతలక్షణముకాదు-
 రాజపాదలోఁ బొంచుండి శకుంత-తావ్రాసిన వలపుజాబుఁ బదువఁగానే
 యుట్టిపడ్డట్లు వచ్చిమనస్థానమునింపింపఁ జేయుచున్నాడుఁగాని నష్టగు
 లఁ బెట్టుచున్నాడని ప్రబడఁబోవుట దెంతవైదికపునరసము- శకుంతలక
 న్నెయ్యయ్య నంతఃపురస్త్రీల నెడసియుంటగ్గుండు రాజనిసానిస్టి యగు
 టచే మప్పఁబడిన దానివలెఁ బల్కినది- కేవలకన్యకకట్టి పల్కున్వభావ
 మా యొడ్డెమంగలినలె- నీకువిసరుదునా నీకాళ్ళపిసుకుదునాయని రాజన
 రసమునకు మొదలిడుట యెంత బాగున్నది- మట్టమధ్యాహ్నపు వేసవి
 యెండమండుచుండగా నిషిద్ధవేశస్సంయోగమున కేఁపఁచుటయనుచి
 తము- క్రియయంతయును గ్రుగిసిన పిదప నాతండ్రినిట్టిపనిచేసి యవమా
 నింపఁదగదు నాసఖులనుమానించెదరేమో యింకనన్విడుపుమని ప్రోడ
 జారయనునట్లు కేవలకన్యయనుట యన్వభావికము- కాను కేలికృత్యము
 లనిట్లు బాహుటముగారంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపుంచుట మిక్కిలితగనిప
 ని- దృశ్యకావ్యమునందిట్టి యనౌచిత్యమువశేఁ పరాదు- బలత్కారము
 గా నాపెనాపుట- యుండుము గిడిచెదను నీవాతెఱతేనెఁగోలనీ యనిత
 లపడుటయు సభాసములకు లజ్జా జనకముకాదా- యిట్టియసభ్యములు ప్ర
 చు- ప-గునా- పోవఁబయిట నా సేమమరయ గౌతమివచ్చుచున్నది నీవు
 చెట్ల చామ దాగుండుమని శకుంతలయనుటచూడగా రాజు శకుంత
 లను శాస్త్రోక్తరీతిగా గాంధర్వవివాహపూడినట్లు కనపడదు- సానిష్టి

దొంగ సరసములాగునది - శకుంతల చెప్పినట్లు రాజు చెప్పి చాటున దాగు
 ట యుంక పోణకలోదాగి యట నేలనుండి విరాయన నుంక దినుచున్నా స
 ను విటుడైన నము - స్వార్థభోముని కేగితివ్వులెను - సంతాపమున నలతా
 వలయమా తిరిగిని బోభోగమునకు విల్చెదననియంత పోథముగాబ
 ల్కు - శకి యదినకు కేక న్నేటిక మైన సానిసాసకుడక్క మునిక న్నేయకె
 ళ్లుండును - రాజు శకుంతల కెంత మాన్ది గుడ్డలు పకయే తన రాజధాని క
 రుగుట కాముక స్నేహస్వాభావ విరుద్ధము - ఇట్లప్రవాసజనిత దుఃఖము
 లు సుమస్సహములని బ్రహ్మచారియనుట యనుభవవిరుద్ధము - రాజు శ
 కుంతలతో రహస్యసంభోగ మాచరించుట యొక వత్సరమాదనక కాశ్య
 పు డె యు గ క శ కుం త ల నిండు చూ లా లై న పిద ప
 యా సంగతి తెలిసికొని యావంత యైన దనతో జ
 గిన పృత్యంతము దెలుపని దుష్కర్మమునియొద్దకు యాకాశవాణిన్న మిత్ర
 యాపెనంపెను - రేపోనేడో నీల్లాడుటకు సిద్ధముగానన్న కూతునత్త వా
 రింటి కెట్టి కఠిన్యై సంబంధునా - పురాణములో జెప్పినట్లా పెన్ బుత్రున
 హితంబుగా బంపుట కేమియభ్యంతరమా - యోపువ్వల మొక్కలారా
 మిమ్ములనెంతయో ప్రేమతో జెంచిన యీ శకుంతల యత్త వారింటి కే
 గు - నా పెకుమీ సెలవో సంగుడి యని కాశ్యపానివంటి సంయమధని పిచ్చి
 వానివలె చెటతో మాట్లాడునా - మలయటో నూత్రిత చందసలతవలె
 నిన్నెడసి వేళుచో నేనెట్లుబ్రతుక గలనని శకుంతలయను నుసమాస
 ముకి ష్టనూ - బండియోబట్రియో చేయరాదానిండు చూలాలైన కూతు
 న్నాలినడకనంపనేల - తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజనొద్దనుండి యరదమై
 స దెప్పించరాదా - కాశ్యపమునియంత మోటుతనము చేయదగునా -
 యొక వత్సరములో పల దానెంతయో వలచి కలసి సత్రిలో కైక సొంద
 ర్యవతి నాజుమఱచుటెట్లు - రాజొనచిన సాధారణకృత్యమైన సర్వ
 లోకవిదితమౌగదా - రాజు శకుంతల వంగుడుట యేరికిందలియకుండు
 టెట్టిట్టి కథయెంత యసందభము - రాజొక సారిమాత్రమే శకుంతల
 నతఁగూడె - నిపుడుకనుటకు సిద్ధముగ నాపెవచ్చె - నా పెకుంగొడుకుపుట్టె
 నేని తక్కి భభాగ్యులక నిష్టముగా వానిన్యవరాజగా నేపక చక వలసియుండు

నాకనాకినీతో భ్రాతామహాకొంటి. నాకనీయనుమానపు పట్టమాయు
 టుంకు. లోకులెవరికినంగతి తెలియదుగాన నెద్దియునెఱుంగనట్లుగా
 కుంట మేలనిరాజు తలంచుట యన్యాయముకాదా. కవియిట్టికథప్ర
 చురించుట లోకులకుదుర్నితి బోధించుటగదా. వలచినందుకుఁబలపుడె
 బ్బున పట్టయ్యె శకుంతలపని. తాఁడదువుకొన్నటక్కరి సానిష్టికదా
 రాజుతోనుర సత్త్వ శరములు జరుపకుండునా. లేక - మతేవిధముగ
 నై నందనగర్భము మదురకమునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయ
 కుండునా. పోనీ. రాజుతనకిచ్చిన యంగరమైన బంధువులకుఁజూపకుం
 డునా. నిండుచూలాలి నంగరథులమన సిగ్గుదీసిభీ భత్సంబుగ నేడ్పించు
 టొక నాటకచమత్కారమా. దుర్వాసునిశాపమున రాజునకు మఱపు
 కలుగనీ కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసించకుంటకుఁ గతమే
 మి. రాజుమూఢా. లేకకథకుఁ గాల్సేతులుండవా. పెద్దలమాటలుల
 క్ష్య పెట్టనిరాజు గథానాయకునిఁజేయరావో. హోతాపసిముడుసలీయని
 సార్వభౌముఁడగు దుష్యంతునివంటి క్షత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మణాస్త్రీ
 లు మోసకత్తెలనియు నధిక్షేపించు టుచితముకాదు. నీపోల్కినీ పెకొడుకు
 న్నచో నీమేనేలుకొమ్ము లేకున్న నీపెందండి యొద్దకంఠవచ్చునని పు
 రోహితుండు చెప్పగా రాజుండుకంగీకరించె. నోహో. యిట్టిదీనీచకులులత
 లంపుత్తములిట్టి తీర్పుచేయుదురా. యినీ. భారతీయోత్తమార్య చరితము
 నకుఁ గాళినానుఁడెంత తలవంపుఁదెచ్చె. నుదారమగుపూరువంశ క్షత్రి
 యకులము కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర పావనచరిత్రమున్ శ్రుతినంప్రదా
 యము చెప్పి చెప్పితుదకుగొల్లలు మంగల్లతీచుఁతగవువలెనిక్క వితుస్సు
 మనిపించినాఁడేమి. నిండుచూలాలగుశకుంతల. కనికరమెద్దియుఁదోచక
 నాథయై రాజపురోహితుని యింటికిఁబుచ్చుచునరుగుట యెగిరెగిరియెంగిలా
 కుఱిఁగఁగాలువై చిన యాచారవంతునివలె నభ్యంగనమొనఁచుక కత
 రువుఁబూసికొని పేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్నట్లెంతయో సింగారముననాట
 కము మొదలిడితుదకిట్లు కమణాబీభత్సములఁ జూపఱడెందము లంగలం
 పఁదగదు. నాటకమిచటముగింపఁ బడవలసినదేకాని దుఃఖపర్యవసాపము
 గాఁ బూర్వనిబంధనములంబట్టి ముగింపఁబడతాదను హేతువు చేతనోరా

జనకుఁడక్కి-చ భార్యలవలన సంతానములేమిఁదానొక సారిదొంగజనము
 నఁ గతకినశకుంతలకొకవేళఁ దనపోల్కిన్గొడుకొ దవిచచోనానికిఁదనము
 దుసలి తనమునరాజ్యమప్పగించఁ గోరియోరాజు శకుంతలనిగిచూడ
 నెంచి తుడకొకవనములోనై దేండ్ల పిమ్మట దమ్మ లోలిన కొడుకు గాం
 చిన శకుంతలంజూచి యపెన్గొడుకుతోనింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బీటకా
 యపీచువలె కథముగింపఁబడియె- రాజుశకుంతలంజిత్రమున వాసిచూ
 చునేమోయని భయంపడుటయుఁ దోడనేతనకుసంతానములేదని దుఃఖ
 పడుటయుం బిచ్చికళలుకావా- శకుంతలంబెంచి యెంతయోనేమించి
 యాపెం దుష్టంతరికడకంకిన కాశ్యపముని దుష్టంతఁజూ పెన్ని రాక
 రించెనని శిష్యులవలనవినియు నాపెయోగక్షేమ మరయకూరకుంట తో
 కవిరుద్ధము- తనజీవితంతగా జడిసిరాజెల్లు శకుంతల నాపెకొడుకుతో
 సగరిలోనంచుకొననో- యీనాటకమెంతయు ననందభాగా నున్నది-
 నాటకరచనమందుఁ గాళిదాసునకంతగా శక్తి చాలదు- కాళిదాసునినాట
 కములకన్న నతనికావ్యములుబాగున్నవి వానిలోరఘువంశములో మూ
 దువంతులమేరమిగుల శ్లాఘ్యము- కాళిదాసుఁడు క్యౌతిషమునందు వైద్య
 మునందు ఛదోలంకార శాస్త్రములందుం దనపాండిత్యముఁ జూపుట
 కొఱకుఁ గొంతగ్రంథరచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను- పేక్కియ
 రొన్నఁకనలూకక్రిసీ చెఱయనుకావ్యమందలి కవితాశక్తిగొనియాడవే
 నోల్లచాలపు- దేవుడంతటవ్యాపించినట్లు పేక్కియరుని జ్ఞానమఖిలమా
 నుమానుభవముంబొదవెను- పేక్కియరుకనిపెట్టచి మనమ్యానుభవములే
 దు- సకలమానుషసంఘము న్యోగించిశోధించి తచ్చేష్టితముల న్నోకులకు
 ఁజేటతెల్లముగ వెల్లడించెను- కాళిదాసునికవిత్యమందు బూర్వలుతో
 క్కని క్రొత్తమాగా మెద్దియులేదు- కొంతవఱకు జయశేషభావభూత్యాదు
 లునవీనభారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁగాన్పించిరి- పేక్కియరుఁడు
 స్పెర్సరుని కవిత్వమునంతయో కొనియాడుటవల్ల పేక్కియరుని కంటఁ
 గూడనెక్కుడు కవులుండియందురనుటకు సందియములేదు- భారతీయనా
 టకములలో మృచ్ఛకటికా వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు
 క్రితునిధానములు శాస్త్రములు వివాహములు తన్

న వి గ్రహ ము లూ రే గి య స య బ ర ము తే కాంత సేవ ల
 సిర ము వాలక ములు పగటి వేసములు భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొ
 దలగునవి జనులకాస్తి క్యబుద్ధియు వేడ్కయు గలిగించుటకై వైదిక సా
 త్త లాకికి కమ ములందనాదిగ నాటక గూఢములు గనున్నవి సటులకున
 భ్యులకుంగూడ సకల్పవశమున రసములు పుట్టించునది నాటక ముక్రమ
 క్రమముగ నాగరక తముదిరిన కొలందిరూపక విశేషములు తలచూసం
 దొడంగె- సహజముంగనుగొనుటకన్న గృత్రివముంజూచుటకు మిగు
 లవేడ్క పడుట పానురజనస్వభావము-మతియునూరక గపడుక క్క న్దున
 రయఁడుగాని పదిహాకల్తకై నఁ గుక్క-ప్రతిమన్మోని యంటనుంచుకొని య
 పివేకియ ప్పర పడుచుండును- దేవుడూహాహాహులుగల మనుష్యునివంటి
 యాకృతిగలవాఁడనియు- శకుంతలరవివహక పటమున లిఖింపఁబడినయా
 కృతిపోల్కిడనియు గవివన్ని నట్లు మతియునాటకులగపచింప తీరునపు
 రాణ ప్రసిద్ధులుచరించినయు నాశ్రజ్ఞానశిష్యానులు భ్రమపడివృథావ్ర
 యప్రమాసములకుఁ బాలగుచున్నార- స్వప్నమునఁదనమననెట్లు తా
 జూచునట్లు జగద్రావమగుచున్నదో యట్లుతనయజ్ఞానమే సమస్తప్ర
 పంచాకారమునఁ బ్రాణమించుచున్నదని తెలిసినవ్యజ్ఞులకు సాసారమురు
 చించనట్లు వివేకులకురంగల్గలమునందలి వాకములింపుగా నేరవు- చ
 చ్యమలగునదాధకము బహ్వావాంఛించునట్లు- మధురగీతముల వినుట
 కు శోక్రిములు స్రవ్యరూపములజూచుటకునేత్రములున్నవరసాస్వాదన
 మొనఁచుటకు హృదయముగోచుటనై జము-తద్రసోచితాభిసయంబొ
 ప్పార గవిగాయకకోలోమములగు నాదిమునులు వేదపురాణేతిహానాది శ్ర
 వ్యకావ్యములవిష్పించఁ బ్రాచీనులెరు న్సంతసిల్లుచు నీతన్ గ్రహించి
 సత్కాలక్షేపము నేయుచుండురు- కం॥ పట్టెడుకొప్పునుమీఁదికి మిట్టిం
 చినచన్నఁగవయు మిట్టింజుచూడ్కులో సట్టెడుకడుముతేనియ లుట్టె
 డుమోక్షయును డెందమురింపంగన్- అనివోతనచ్చెన హ్యముంబున్
 కములోజూచినంత మాత్రముననథకస్ఫురణముచేనట్టియందముగలక్రీ
 మసమున చూచిభవింతును- మతియాపద్యము నాట్యధమమునఁ జ
 దువునెడ శ్లోకకట్టిచేడియ కన్నులఁగట్టినట్లుండు- సర్వశబ్దాధకమె

టుంగకశ్వమన్న నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వమునగపచి యశ్వ
 మననిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదాబోధపడు నశ్వశబ్దార్థమెఱిగినవాని క
 శ్వమూర్తి మనస్సునకునోచును- మఱియునట్టివాఁ డశ్వమున్నధాథ
 ముగఁజూచునెడ వానికశ్వమననేమో మఱింతస్పష్టమగు- గాని- వానిక
 శ్వమని గాడిదంజూపినచో నమాధానపడఁబోఁ డశ్వశబ్దార్థమెఱుంగ
 ని వానికశ్వమని గాడిదెనగపచి నప్పటికేదేయశ్వమని నమ్ముకొనును-
 యధాథముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతలనిప్పటి వారికిఁజూపశక్యము
 కాదుగదా- చదువుకొన్నవారికి మాత్రముపైపద్యము చదువుటచే గవి
 వణిఁగించినతీరున శకుంతల గూఢమనసున స్ఫురించునుగాని పామరుల
 కట్లుతోఁచనేరదు- రంగస్థలమున నొకఁడుగానియొక తెగాని తాశకుంతల
 నని వాలకమువేయుట పామరులనోత్రసపుచ్చుట- మఱియుఁబండితులకు
 సవ్యపుట్టించుట కానిరసోత్పాదకమెట్లగును- దుష్యంతమహారాజు నేన
 ని యొకపేదముచ్చె కిరీటముం బెట్టికొని నటించుటహాస్యాస్పదముకాదా-
 కాబట్టినాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింతవెల్లడిగఁ బదార్థములనె
 లుపఁ గవులుకావ్యము లొనచి నప్పటి కాకావ్యాధము మఱింతప్ర
 చురపఁచఁగోరి తేనెకుమఱింతతీపికలిగింపనెంచి బెల్లముకలిపినయవివేకుల
 వలె రంగస్థలమున సిగ్గఱివాలకములు వేయఁజనదు- కం॥ అలవాటుకాని
 పయ్యెద! వెలిముచ్చెతోడవులు నెరవు-వెట్టినచన్నుల్ గలసిగ్గిడిదేబె శకుం
 తలయని డబ్బిచ్చి చూచు - ద్రదాబయయా రే - యొక
 నటుండుగాని లేకొక్క నటిగాని చతుర్విధాభినయ
 ములన్ రంగమున సభాసదుల నవరసంబుల నశ్రింపవచ్చును-
 దుష్యంతుఁడు- రథమునకుఁ బూర్వబడిపర్వడు గుఱ్ఱములఁ దోలుసారథి-
 యడవింబరుగెత్తుచు శరపతన భయమునమోఁ ద్రిప్పి వెనుఁ జూచులేడి-
 పూలమొక్కలకు సఖియలతోనీర్వోయు శకుంతల- మొదలగుభూమికల
 చేనాటకమునఁ గవినణితవస్తువులఁ బ్రత్యక్షమునపఁ గోరినచోన
 య్యవారిం జేయబోయినఁగోఁతియై యపహాస్యకరమగు- బోనీ- యొక
 వేశఁబామరరంజనముకై వేషమువేసినపుడే వేషమున కెవ్వరహులలోతె
 లియఁదగినది- తొంబదేండ్లముదనలి వేషమునై నేండ్ల బాలుఁడు వేసినబా

గుగనుండునా- కులంగనావేషము కులట్టగైకొన్నదగియుండునా- యిరు
 వేదచక్రవర్తి తీవినెట్లగపచకఁగలఁడు- మగవాడొయారి వేసమూనిపై
 టసమకొనఁజాలునా- యాడుదిపురుషగాంధీర్య మెటుచూపఁగల్గు- గొ
 డ్రాలుకాన్పునొప్పలెటుతెల్పు- బండితపామరరంజకములు గాద్యశ్యకా
 వ్యములు కల్పింపఁబడియెనవి చదువుకొనిపండితులు మఱియువానిబట్టి
 వేసిన వేషములకుంబామరులు స్రంజిల్లుచున్నార- లడ్డమైనవారలువేష
 ములువేసికొని రసాభాసముచేసెదరని యేయాహించి కాబోలునాట్యల
 యేణమీసచేకన భరతమునిగాని సంగీతకావ్యముగ రామాయణమొన
 చికనవాల్మీకిగాని నాటకంబులొనచకకుండెను- కాళిదాసప్రహసనమొక
 బూతుపంచాంగము- షేక్స్పియరువలెహాస్యరసమంత వృదువుగా భారతీ
 యకవులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి- నాటకములందుఁదౌర్యత్రిక మవ
 శ్యకతకావ్యము- చతుర్విధాభినయములలో లోకవ్యసహారముం దెల్పు శ
 బ్దమాత్రముగాక కావ్యనాటకాదులు గూడవాచకాభినయమగు- సందు-
 కేవలవాక్యోచ్ఛారణము లోకభ్రమిక- రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము
 నాట్యభ్రమికనాఁ బరఁగు- పట్ట- తక్కినయాంగికాంగ హార్యసాత్వికాభి న
 యములకుఁ గూడ రెండేసిధర్మములుకలవు- సామవేదమునకుప వేదము
 గాంధర్వవేదము- దానికేరెండవపేరు నాట్యవేదమని- యభినయప్రధాన
 మగునాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకమునందు గీతవాద్యనృ
 త్యములు నయోగింపఁబడును- గీతవాద్యనృత్యములు సహజములని కృత్రి
 మములని రెండువిధము-లందు- దైవస్మృత్యములుసహజములు- మనుష్యక
 ర్మములుకృత్రిమములు- మయూరచాతకచ్ఛాగకొంచ కోకిలదర్దురగ
 జధ్వములు సహజములు- వానిననుసరించియేపకచికన సరిగమపధనిసంజ్ఞక
 సప్తస్వరములుకృత్రిమములు- మేఘగజఁసము- పక్షిరుతము- మృగారా
 వము- సదీప్రవాహధ్వని- వాయుఃఫూకసము మొనలగుసవి సహజగీత
 విశేషములందు స్వభావముగాను దాత్తానుదాత్త స్వరితస్వరభేదమును సవ
 రసములుండును- బ్రాహ్మిల్లసముగ నున్నపుడుగాని- లేక- తమయూహం
 బరస్పరముండెప్పుఁ గోరినపుడుగాని- లేక- బాధపడునేజంతువైనఁగాని ధ్వ
 నిసేయుటసహజము- మనుష్యులుకాలాను క్రిమమునఁ దమబుద్ధివిశేషము

చేర దమముఖధ్వనివి శేషముల సచ్చులుగ మఱియు హల్లులుగ నేపక చి
 వానికిస్వరభేదము నిణాకయించి- రట్లునియతస్వరవి శేషములతో వణాకము
 చ్చరించుట కృత్రిమగీతము- వేదపురాణేతిహాస కావ్యాదిగద్యపద్య ప్ర
 బంధములన్నియు మనుష్యులు సరస్వరముందమ యూహలవణాస్వర రూ
 పములుగాఁ ప్రచురించు కృత్రిమగీతములే- కతధ్వనిగాక ప్రామలత
 క్కు-నవయవములచేతను మఱియునచేతనముల కదిలక చేతనోదపు శబ్దవి
 శేషము సహజవాద్యము- కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులుతతా
 నద్ధఘనసుషిరభేదంబుగ నేపకచి-నశబ్దవి శేషము కృత్రిమవాద్యము-
 కంటిక గపడు సమన చేతనాచేత నాకారచలనవి శేషము సహజనతకాన
 ము- కృత్రిమగీతకృత్రిమ వాద్యానుకరణముగ మనుష్యులుజేయు కరచ
 రణాద్యనయవచలన వి శేషముకృత్రిమనతకానము- వినికివల్లగీతవాద్యము
 లును జూపువలన నతకానముందెలియఁబడుఁ గానగీతవాద్యములు శ్రవ్య
 ములు- నతకానముచాక్షుషము- వీనులుంజూపులున్న సాధకముగవివే
 కులు సహజకృత్రిమగూపమగు తౌర్యత్రిక మునుండి నవరసాస్వాదనమొ
 నచేదరు- సంగీతరస మెఱుంగనివాఁడు దుమాకగుడు వానిన్విశ్వసిం
 వఁజనదని పేక్కియరన్నమాట సంగీతసాహిత్య రసమెఱుంగనివాఁడుతో
 కయుం గొమ్ములులేనిపశువను భారతీయవాక్యముకన్న గణనీయము-మ
 టియు నీసంగీతకుతారములలో నానవేసినగొడ్డలు నానవేయనిగొడ్డలని
 రెండు తెఱంగులు- సహజకృత్రిమసంగీతములు వ్రయప్రయాసములతో
 వినుచుంగనుచు వెఱ్ఱియూసందమానందించు చుండియు నాడెముకట్టలేక
 నందిబందియనియుం బందినందియనియుం దెలిసినట్లునటించి యభిప్రాయ
 మిచ్చు రసికమృగ్యులు మొదటిమచ్చు-సంగీతమం దభిరుచియేలేనివారు
 రెండవరకము- లోకమందలిముదిరిన మనుజులలోఁబలువురే రెండువిధము
 లలోఁజేరినవారే- కానిచో-వారలుసంగీతము కతమునశిశువులవలె నా
 కలిమఱువరాపశువుల తెన్నునఁ బ్రాణమిడరా పాములరీతిఁ బరవశులుకా
 రా- సహజసంగీతము వలెఁగృత్రిమసంగీతము ప్రాణులవశవచుకొనఁజూ
 లదు- కోయిలఁకూఁతశృంగారము- సింహగజకతమువీరకౌద్రభయానకం
 బులు- గుంపుగూడిసనానాజాతుల యార్పులుహాస్యాద్భుతంబులు- గుడ్డ

గూబ ముఱపు భీభ త్సంబును-తిఱురాలపై జిలజిలబాటు సెలయేటిమోత
 శాంతంబునిట్లు జగమునన్వభావముగఁ జేతనాచేతనములునవరసంబులన్దమ
 ధ్వనులందెలియఁబడును-గాలికిఁగదలువివిధ స్థావరంబులుభూమిపై-వా
 యునశమునఁబలుకూపులుగఁ దోచుమబ్బులునశ్రీయు వానిలోనిమెఱ
 పులు- సూర్యచంద్రనక్షత్రకాంతులగువివిధచ్ఛాయలాకసంబునను స
 హజ్జుగనాంగికాహార్య సాత్వికాభినయంబు లగపఁచెడు- నిటరసినకొ
 లంది సహజసంగీతరసాను భవమగుచుండును- గేవలవివేకులకుఁ గృత్రి
 మసంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము- ఛం
 దస్తాలా జ్ఞధాతురాగరస భాషాదినియమముచే నిర్మ్యక్తమని యుండదని
 యమమున సనిర్మ్యక్తమనియుం బ్రబంధము ద్వివిధము- గద్యపద్యాత్మ
 కమగు గ్రంథములన్నియుం గృత్రిమసంగీత ప్రబంధములే-వాల్మీకి శ్రీ
 మద్రామాంబులము స్తశలపులచే గీతవాద్యస్పృత్య సహితముగ శ్రీరా
 మునకు విన్పించెనని యుత్తరరామాయణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు ని
 ప్పటికొన్ని సంగీతకుతారములు గీతగోవిందమధ్యాత్మ రామాయణము
 మృత్యుంజయవిలాసము మొదలగు సంగీత ప్రబంధములందు బాలభోధ
 కేఁపఁచిన రాగతాళములఁ గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియేసం
 గీత ప్రబంధములనియు వాల్మీకి రామాయణ శాకుంతలనాటకమను చరి
 త్రాదులు సంగీతబంధములుకావనియు రాగతాళనియమితములగు గీత
 గోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవములేదనియు మఱియట్టియక్షగానములు ప
 తనాపాఠములు కావనియు న్వానింగళా పాఠశాలలం జొరఁబడనీకున్న వి
 నవరసములన నేమో- వృత్తి రీతులన నేమో- నాట్యమన నేమో- నాటకము
 లన నేమో- తత్ప్రయోగమన నేమో లక్షణసూత్రములం దెలిపిన భరత
 మునిశాస్త్రమెఱిగి యెఱుంగని సంగీతగొడ్డళ్లు కళాపాఠశాల లంబరస
 గ్రంథముల నియమించునధికారు గగ్రహచారవశముననుంటచేతను- నే
 త్రహస్తవిన్యాసమూలమున నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బత్రికలనూత్తర
 పక్ష జరుగుటచేతను- బ్రయోగ ప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యము
 ల రసమంతగా బయల్పడకుండెను- సుశారసౌష్ఠ్యములుగల సుశిక్షిత
 సటీనటులచేఁ దార్యత్రికసహితముగఁ బ్రదర్శింపఁజేడు కావ్యనాటక

ది ప్రబంధములు సభ్యులహృదయరంజనముకై బాత్రప్రావీణ్యమునున్నచ
 నసలుపుకట్లు కేవలగ్రాథా వలోకన మొనపక జాలను. కాశీపురీవ
 ణాన గ్రంథముం జూచుటకు గాశీపట్టణముకై బ్రత్యక్షముగజూచు
 టకెంత భేదముండునో యనుభవశాలులకేయెఱుక. యథాథావస్తువుకై
 బ్రత్యక్షముగకై బరికించినపుడు హృదయమునకు గల్గురసము తద్వణా
 నగ్రంథముంజూచి నపుడుగాని- లేక- తద్వృత్తాంతమున్వీక్షింపుడుగాని-
 యటుగాక- తచ్చిత్రపటముం గన్నప్పుడుగాకలుగునా- సమస్తవృత్తి
 జాత్యుపజాతు లనురాగతాళముల సహితముగాబాడి రసముప్పతిల శ్రో
 తల నానందపచావలయునను భగతమునిపద్ధతికై బాత్రశాలలకై విద్యా
 ధులకు మప్పినయెడ జనులనందఱు సభీష్టరసపరవశులజేసి యథేష్టకా
 ర్యంబు లన్నెఱవేచకవచ్చుగదా- వాచికాంగికాభినయ విశేషంబులన
 వరసంబులకై స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపక జాలియొక్కవిద్వాంసుడే వే
 లకొలంది జనులన్సాన్వధీనపచుకొని యభీష్టాథంబులందుచుండ నట్టి
 యాపన్యాసికులనేకులు బయలుదేరినచో వారినంగీత సాహిత్యరసపరవశ
 త్వంబునకై జొక్కిన ప్రజవారియిష్టాను సారముగ నెట్లునడువకుండును-
 హస్తవిన్యాసమునకై గలిగినయక్షరము లుగనుటచేగలుగురసముకన్నను
 శారీరమునకై బాడమునక్షరములు వినుటచేనొదవు రసముచేతితో విసిరిన
 గుండుకన్నకై దుపాకీచేబేల్చుబడు గుండువలెగోటింతలు పనిచేయదా-
 రమ్మనుండెండక్షరములమాట పత్రికకై వ్రాయుబడగా నద్దానింజదివి
 కొన్నవాని కామాటయొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదుకాని ప్ర
 త్యక్షముగా నదిపల్కుచున్న యాతనిహావభావములు కనిపెట్టినపుడుదా
 ని తాత్పర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు- మఱియునుచ్చాగణ
 స్వరవిశేషములంబట్టి మాటకథముమాలుచుండును- గనుక నేయపస్వ
 రమునకై బ్రత్యవాయముకలుగునని పాణినిమునివల్కెను- వేయేల-కాకక
 బోగొట్టినతీగె జొంపమాతిరిగిక్రూటమిక్తె పిల్చెదనని శకుంతలయన్న
 మాటంబునకై మునకై జదివికొన్నప్పుడు న్మఱియుశకుంతలనుండి ప్రత్య
 క్షముగ విన్నప్పుడుంగలుగు రసములతారతమ్యము వేతెల్పునక్కఱలే
 దు. శంకరాభరణరాగ- మాదితాళము- పామా పామ గమ ప

మ (గామ గతి గతి సా) పైకాలము - మర్యాద - దగా || ఇట్లు వ్రాసిన
 పుడు పైకి పుడు వీణ పై స్వరమును మాత్రము కాలాను సారముగ వా
 యించుచుగాని. వీణ పై మర్యాదగా యనుసాహిత్యము స్వస్థింప జాల
 దు - స్వరయుక్తముగా నాయత్తరములు వినించుట శాస్త్రైక సాధ్యమే
 శ్యాగ రాజా యత్తరములంబొడిన స్వరగమక భేదము సామాన్యముగ వ్రా
 యుటకుగాని వాయించుటకుగాని యనాధ్యము - మఱియు నొకని శాస్త్ర
 మందలి యొక్క వేతొకని శాస్త్రమునకు నై జముగ - గుదురదుగాన ద్వా
 గ రాజాముక్త - యన్నట్టితీరులన జాలకున్నప్పటికి నతడు పాడిన మాపా
 ట కొంతవఱకు తనిశిష్యులు శాస్త్రమున బట్టగలరు - కవులక వితాళక్తి
 కొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమున వారి పేరు
 నిల్చుగాని రాగరంగిండు గాయనోత్తముల శాస్త్రమాధ్యయమును జతుర్విధ
 వాద్యవిశారదుల వాదన చాతుర్యమును నటినటుల నాట్య సాందర్యమును వా
 రలతోనే చెల్లిపోవును - ధ్వనిగాహియంత్రమున గీత వాద్యములు రూప
 గాహియంత్రమున సృత్యము జూచాయగా గొంతవఱకిప్పుడు నిల్పబ
 డుచున్నదిగాని తౌర్యత్రిక మొక్క సారి యాకషింపజాలు యంత్రము
 కూడఁబుణ్యవశమున నభ్యనేని సృత్యగీత వాద్యములనొక్క మొగిన్సభ
 నురంకింపగల పండితులవిద్య యొక్కొంతయైన శాశ్వతముగ జగంబున ని
 ల్పుకొనవచ్చును - నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటిన
 టులెల్లు చదువవలయును - రాగతాళయుక్తముగా జదువవలయునా లేక
 కళాశాలలం బాఠము చెప్పు కేవలబండితులవ లెజదువవలయునా - యీ చదు
 వుంగూచిక వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగా
 ని యుచ్చరింపవలయును - రసానుకూలమగు రాగలయలతో బద్యములు
 చదువవలయును చితాభినయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములు పా
 డవలయును - లోకములో సాధారణముగా నందఱుంబరస్పర బోధకై యా
 డుకొను మాటలున్ జేసికొనునంజలుం జతుర్విధాభి నయములలోనే చేరున
 నుక భరతముని ప్రతిపాదించిన తీరున నమస్త జగమున్న గీతమయ మేకాన
 సభాసదులెవ్విధముగా సంతోషిం చెదరో యాతీరున నాటక మభినయించునది
 నాటకము వాగ్దేయకారైక విరచితము కాదగినది కనుక యధావిధిగామా

గీతవలె బ్రహ్మకాండపరాదు మతేమన. సర్వజనరంజనమగునట్లు యధే
 స్థముగా బాడియాడుచు న్నెరికినోపపడుతరున గద్యపద్యగీతములుచ్చరిం
 చుచు నసానుకూలముగ నటించుటభినయించునది. రాగరూపకాలపు
 లం బొద్దిపుచ్చుచుందగదు. నాటకమవలంబెట్టి రాగాలూపచాతుర్యముం
 దాశపాండిత్యమున్నత్యవై శద్యము న్నాటకమాడువారు చూపరాదు.
 గాజుకుప్పలోని దీపకాంతివలె బొగచినకూరతీరున సాహిత్యమునకు సం
 గీతమతోడై నచో మఱింతరుచిహచ్చున. గనుక గద్యపద్యగీతము లొక
 వృద్ధు మాటాడునట్లొకొకపు రాగతాళాభినయసహితంబుగ జనరంజన
 మగునట్లు యథోచితసంగీత ప్రయోగమున సుచ్చరింపవలయును. స్వర
 యుక్తంబుగఁ బద్యములుచక వలయుగాని పద్యములనడుమనడుమఁ దెగ
 బా రెడుదీప్తములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁబద్యసమన్వయము కా
 కతలపులిమినట్లుండును. గమ్యమృచ్చున దీసివట్ల రాగాభినయ సహితంబు
 గాఁ బద్యముముగింపవలయు. దూఁచినట్లుపఁమితాభినయ గీతవాద్యసహి
 తంబుగాగీతముపాడవలయును. సలక్షణసంగీత సాహిత్యములకుగుతుంకల
 పండితపామరజనహృదయరంజన మగుటయే. నటనటులు సౌప్త్యసంపన్నులు
 సుశారీరయుక్తులు సుశక్తితులు గులీనలుగ నుండవలయునని భరతమునిని
 యమించెను. నాటకమునఁ జెప్పినందప్ప యధేష్టముగా స్త్రీపురుషవేష
 ముఁ బురుషుఁడుస్త్రీవేషము నంగిష్ఠలమునంగైకొనుట రసాభాసము.
 గాంధర్వవేదమనుటచే గీతవాద్యవృత్త్యక మమ లునెఱవేచుటక హాస
 లు బ్రాహ్మణులు కావుననే బ్రాహ్మణోపేణాగాధనో గాయతోబ్రా
 హ్మణో న్యోగాయేత్తనిశుక్రినోడవెను. మాగఁపటహామను బద్మాసన
 స్థుడై వాయించునదియని భరతమునిపల్కెను. వీణావాదనతత్త్వజ్ఞః శ్రు
 తిజాతివిశారదః తాలజ్ఞశ్చ ప్రయోసేసమోతేమాగఁం నిగచ్ఛతి. య
 నియాజ్ఞవల్క్యసత్ప్రతియందుఁ బ్రతిపాదింపఁబడెను. గనుక నెన్నివిధము
 లఁజూచినన్నాట్య వేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణేతరుల నహుకలనిచె
 ప్పకతీరదు. వాగ్దేయకారునకుఁజెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన
 ఛందశ్శబ్దాను శాసనజ్ఞానము లుంటచేవేదాధ్యయ నాధికారముద్విజ్ఞేక
 హామేగాన గానకవితావిద్యా ప్రయోక్తలుద్విజ్ఞులుగాని యితరులుకా

నేరరు- బ్రహ్మానందముకన్న నెక్కువుగనారదాది మహామునులు- గడించిన సంగీతవిద్యలకుట కొక్కబ్రాహ్మణులే వేదపఠపాఠనములకునలె గుత్తుకొన్నారా యేమనఁగాఋగ్వజు స్సామాధర్వణములయూచ్చారణ మందు మఱియుశ్రోతకర్మములందు నుపయోగించునది 'వైదికసంగీత మయ్యది శ్రోత్రియాధీన మద్దానికేమాగియని భరతముని కృతసంకేతము- వైదికేతరజనంబుల వ్యవహరింపఁబడునది లౌకికసంగీత మద్దాని కేదేశ్యమని భరతమునికృతసంకేతము- మొదటిదియథావిధిగ నడుపకున్న సదృష్టఫలము రాకపోవుటయేగాక పైపెచ్చుప్రత్యవాయముగూడ సంభవించును- రెండవదేశ్యమునకెట్లంపోయట్లు యథేష్టముగాఁబ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వగైకసాధనమగునని భరతమునిపల్కెను- షేక్ష్మియర్కాలిదాసాది కవికృతులు కళాపాఠశాలఁక సంగీతనిబంధనాను సారముగఁ పఠింపించుటశ్రేయము- షేక్ష్మియరులోని- Come hither & నుపాటలోగ్రంథమున నొనచిఁన తెనుఁగుదర్వు బిలహరిరాగరూపక తాళములఁబాడువిధము- రెండవకాలాక్షరములు రెండతీతగ్రహముగా గీతము మొదలిడి యీదిగువవివరించిన తెన్నునఁబాడునది-

♦ ఉగ్రాహము ♦

స స రి రి గ గ పా - గప (ధా ధ ప పా) పైకాలము॥ ఇవలకురానీ-రానీ

♦ ధృవము ♦

గ గ ప ధ సా స స స స సా - స రి గ రీ స ని ని ధ ధ దా ।

ఎవఁడుదురాశదొఱఁగుమఱి- యెండనుండఁవలచునో ।

♦ మేలాపకము ♦

గ గ ప రీ రి స రి గ రి సన్ని ధ ధ - స శ్చ సని దపదా పమ గరి ।

తవిలితిండికై - వెదకుచు - దనియుదొరుకుదానితోడ ।

♦ ఆభోగము ♦

స స రి రి గ గ పా - ప ద స ని ద ప ॥ ని స ॥

నివలకురానీ- రానీ- ॥ మ్మివ ॥

స ని ద స రి గ ధ ధ ప మ గ రి - గ ప మ గా రి గ రి సా ।

యిచట శీతుగాడ్పుతప్ప- నెదిరివాఁడుగనఁడు

పైనుంచిన గుతుకలలో—పైకాలముదెల్పును. అరోహణము అవరోహణముందెల్పును- శాకుంతలములోని గీతము॥ ఈషచ్చులబితాని- అందుకుదెలుగుపాటవసంతరాగ చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళముల బౌడుక్రము-పై కాలపురెండుదూరముల తీతగ్రహము చేయుచు

• ఉద్గాహము •

స స స గా మ గ మ ధా మ ధా ని రీ- నిధమ గని దమగ రిస రిసని- కొదుమతుమ్మెదలొకొంతగ్రోలునూ-గుజశలుతుమ్మెదలగలుగు దీర సేపువులు

• ధృవము •

స గ గ మ గ రి సా ని ధ నీ సా మ గ- ధామ నిధామూ గరి నీసా

వివలుకని కరంబలరార్దమ- వీమలకే సేయుచునుండు)

ఉద్గాహధృవ మేలాప కా భో గ ము లు గీ తా వ మ వ ము లు- సంగీతబంధములన్నియు యథేష్టగీతస్యత్య వాద్యసహితముగా ముగించవలయును- విక్రమోక్తీయములో నాందీశ్లోకమున కొనచిహ్నములుగుపద్యమునభినయించు విధము- తాళధరుడొకమాటు తత్రాధీయనిశబ్దముచేయు సమకాలగునందే నటిమండలస్థానకమున గరములరెడింటిం జతురస్రములుగాజేసి- పలికెదరెవ్వని బ్రాజదువులకొనలనని తనతోటి పాటకత్తెలుసాడుచుండగా నాస్వరప్రమాణముగా మొదట- పలికెద-రను పదముయొక్కయధకము నున్నేష్టితకరణపూర్వకముగా ముఖమునందూ ధక్వముఖముగా గొంచెము చాపబడిన హంసాస్వాఖ్యమగు నుత్తాననక్షిణహస్తముచే నభినయించవలగు- నప్పుడే- యెడమచేగునూడ కటిసాభిచరముగా జేయవలయు- ఎవ్వని-యనుపదాధకమున వ్యావర్తకకరణపూర్వకముగా బాశక్వగతమై యూధక్వముఖసూచీముఖాఖ్యమైన యెడమచేతి చివరతో నభినయించవలయు- నపుడు- కుడిచేతి కటియందుగా నినాభియందుగాని యుండవలయును- శ్రాజదువుల- ననుపదాధకమున్నేష్టిత కరణపూర్వకముగా సవిలాసముగా సుధోముఖమైన పరామృఖాఖ్యనికుండికరముతో నభినయించుచది- యభిరయమంతటన్ దృష్టిహస్తానుగతముగా చేయవలయును- కొనల-ననుపదాధకము నూధక్వముఖముగా బాశక్వగతమగు సూచీముఖాఖ్య నామక రాగ్రీతలను నభినయించ

చురది - మిన్ను మన్ను నిండ - యనుపదాథము ద్వేష్టిత పూర్వకముగా
 నూర్ధ్వముఖముగా నూర్ధ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్యదక్షిణ హస్తముతో
 నాకసముంజూయ యథోముఖమై యథోగతమైన యాహస్తముచేతనే
 భూమిస్పర్శచేవలయును - అగు సనుపదాథమున్ వ్యావతితకరణపూ
 ర్వకముగా బాశ్వగతమై యథోముఖమైన శిఖరాఖ్యవామకరమునఁ
 దనకు సముక్తతలముగా సభినయించవలయును - ఒక్కనిగ - సనుపదాథము
 ముందానేకభ్రమకన్ జేసి క్రమముగా నావేష్టితో ద్వేష్టిత పూర్వకము
 లుగా సగ్గితమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య దక్షిణకరా
 గ్రతలముచేత మఱియు బాశ్వగతమై పరాజుభోత్తాన పతాకాఖ్య
 దక్షిణహస్తముచేత సభినయించునది కలుగకొందునకు - అన పదాథము
 ముద్వేష్టితకరణ పూర్వకముగా ముక్తకటకఖటకాముఖాఖ్య వామక
 రముతో మఱియు నాహస్తముచేతనే మఱియు ద్వేష్టిత పూర్వకముగా బా
 శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడను మఱియు ద్వేష్టిత పూర్వకముగా
 గొంచముసాశ్వగతమైన పరాజుభోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే సభి
 నయించునది - నిక్కముగఁ జెల్లు - సనుపదాథము ద్వేష్టిత పూర్వకము
 గాఁ గొంచముముందునకు వైయథోముఖోత్తానిత సందంశనాఖ్య దక్షిణ
 హస్తముచేతను మఱియు నావేష్టిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖసాశ్వ
 గత సందంశనాఖ్య దక్షిణకరముచే సభినయించునది - ఎవ్వనియెడ - స
 నుపదాథము - ఎవ్వని - యనుపదాథము నకునలె సభినయించునది - ఏ
 లిక - యనుపదాథము ద్వేష్టితకరణపూర్వకముగా బాశ్వగతోర్ధ్వ
 ముఖోత్తానచతుర దక్షిణకరముచే నాస్యప్రకేశమున సభినయించునది
 (బిరుదు) అనుపదాథము వ్యావతిత పూర్వకముగా గణరంధ్రాభిము
 ఖ సూచీముఖాఖ్య వామకరముచే సభినయించవలయును - ఎడఁద - యను
 పదాథము వ్యావతితపూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియు సముక్త
 ఖమైనట్టియు సందంశనామకదక్షిణ కరముచే సభినయించునది - ఎవఁడు -
 అనుదానికెవ్వనియనుదానివలె సభినయించునది - ఉనులు - అనుదానివ్యా
 వతితపూర్వకముగా రెండుమూడుసార్లు పత్తితోత్పరిసముఖాగత పా
 శ్వముఖ స్పృశముఖతల సందంశాఖ్య దక్షిణకరముచే నాసాదేశమునసభి

నయించునది- విగియించి- అనుదానికి వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృద
 యదేశస్థితసముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభినయించునది- ము
 త్తికైకడగువారల- అనునపుడు వ్యావర్తితపూర్వకముగా నాభీహృద
 యదేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నుంచబడిన యుత్తాననందంశనద్వ
 యమున నభినయించునది- వెదుకంబడు- అనుదానికి ద్వేష్టితపూర్వకము
 గా హృదయదేశమునందు మెల్లగాఁద్రిప్పబడినట్టి పరాజుష్టపాశక్వతల
 కత్తకముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది- ఎవఁడు- అనుదిము
 నపటివలె- కలిగించు- అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బాశాన్వంతర
 గతోత్తానిత పాశక్వముఖ పతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే- బల్తి-యనునది
 పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చిపతాకద్వయ
 ముచే- జోగమునకు ముత్తికైకడగువారలకువలె నభినయించవలయుగాఁ
 ని నాభియందెడమచే ను యుత్తానితముగాఁ బతాకరూపముగాఁ జేయవ
 లయు- సుఖపుగాజిక్కు- అనునపువ్యావర్తితపూర్వకముగా హృదయ
 ముఁగూచిక సముఖాగతపాశక్వగతోత్తాన చతురాఖ్యదక్షిణ కరముచే
 త- అట్టి-అనునది- ఎవఁడు- అనుదానికివలెనెడమచేత- ముక్కుంటి- వ్యావ
 త్తితపూర్వకముగా నిరమునందంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే- మే
 లు- అనునదివ్యావర్తితపూర్వకముగా నవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ
 ముఖోత్తానితా రాశద్వయముచే - మీకు - అనునపు
 డు పరివర్తిత పూర్వకముగ నగ్ర మైనట్టియుఁ బురోము
 ఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియుఁ బతాకద్వయముచేత నభినయించు
 నది- యావేష్టితోద్వేష్టితవ్యావర్తిత పరివర్తితములని హస్తకరణములు
 నాలుగు- వీరిలక్షణమును హంసాస్యసూచీముఖ పరాజుష్ట పతాకాశిఖ
 రఖటకముఖ సందశనచతురకత్తకం ముఖారాశాది హస్త భేదలక్షణము
 నిచటగ్రంథవిస్తర భీతిచేవ్రాముఁబడలేదు- యుక్తిగబట్టియు సంప్రదా
 యమునుబట్టియు లోకముంబట్టియు నభినయించందగినది- లోకములోసా
 ధారణముగా నేర్చుతోడమున కెట్లభినయించెదరో యదేతరునలోకవృ
 త్తానువారముగ నభినయించవలయు- నాట్యప్రయోగమునకు లోకమేవ్ర
 మాణము- సాధారణముగా మాటాడునపుడుగాని పాడునపుడుగాని గొ

ప్పయ్యాలోచనము నేయునపుడుగాని జనులునానావిధముగాఁ గన్బొమ్ములు
 కన్నులు- ముక్కు నోరు- నాల్క- పెదవులు- మూతి- దాడలు- కనుతె
 వ్వులు- మొడ- రొమ్ము- బుజములు- మోచేతులు- చేతులు- చేతివ్రేళ్లు
 డుగులు మొదలగునవయనమాలాడించుట స్వభావము- సుశారీరదేహసౌ
 ఘ్నములు కలవారాడినదాట పాడినదిపాట- యీరెండుగుణములు లేని
 వారెంతశాస్త్రీయముగఁ బాడనీయాడనీ జనరంజనమంతగాఁ గానేరదు-
 కానిసంప్రదామానుసారముగ నున్నచోసుశారీరసౌఖ్యములు లేకున్నం
 బుడితైకవేద్యము కాకమానదు- రమ్ము అనురెండక్షరములు చ్చరిం
 చుచు నటచేసికొనిదివైపుగా బొటమనవేలుతక్క- దక్కినవేళ్లుతన
 కభిముఖముకాఁ బ్రసరింపజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాలుబై
 కెత్తి మండలసకభిముఖమగునట్లు కుడియెడమల కాడించినచో లోకరీతి
 చేరావద్దను నధకమిచ్చుఁగనుకఁ బిల్వబడినవాడు రమ్మనుమాటనుబ
 ట్టిరాఁగలఁడా లేక వద్దనునధకమిచ్చు కరతలాభినయముఁ బట్టిమానఁగ
 లఁడా- కావున- జనుడులోకసంప్రదాయాభి నయముననుసరించక తీరదు
 తనయభిప్రాయము న్నెల్లడించుటకై లోకులననుసరించి చతుర్విధాభిన
 యమొకచేవలయునట్లు చేయనియెడల నపాయసూచనమందుఁ బొగ
 బండికెట్లజెండాకు మాటుతెల్లజండా చూపినచందమున పై పరీత్యమగును
 సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముగాని యుచ్ఛారణ
 ముగాని యాచారములుగాని మాచి నచో హానికలుగుఁగానీ లాభము
 కానేరదు- బ్రహ్మతత్త్రియవైశ్యశూద్ర జాతులిదివఱకు సంప్రదాయసి
 ద్ధముగా భరతఖండముననాల్గుజాతులున్నవి- వానిలోనెన్నియో భేదము
 లుకలవు- బ్రాహ్మణజాతి పదివిధములందవాంతర శాఖాభేదములెన్ని
 యొకలవాతీరుగానే తక్కినజాతులుకూడా నానావిధములుగ దేశాచార
 భేదములఁబట్టి విభజింపఁబడినవిపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు
 విరుద్ధముగాఁ బాడమినబ్రాహ్మ సమాజార్యసమాజముల చేతనిదివఱకే
 యెన్నియొకులములుగ నేనకాడియైక మత్యముందొఱఁగి హానింబొందు
 చున్న భారతీయజనమునందు మఱింతవైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప
 లాభమేమివచ్చెను- శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందునుశూద్రులలో

గొన్ని తెగలయందును ప్రాధవికంతువివాహములనేక చుచున్న సంఘ
 సంస్కారపరాయణులయవివేకముచే నేకచరణబడిన ప్రాధవికంతుజాతినం
 ప్రదాయసిద్ధజాతులకు వేత్తభారతములలో మతంతహాకిం గారణమగు
 చున్నది శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయముబలీయను - శిష్టాచారసంప్రదా
 యములో మాకుబలీలేదు వేదములోవ్యక్తము యాచారములుసంప్ర
 దాయవిరుద్ధములైనప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెదమని
 వేదబాహుల్యముతెలిసే తెలియకప్పటినుండు సంస్కారణపరాయణులకొఱ
 మాలినమాధులదాముచెడి యొరులంజెలుపఁ జూచుచున్నారు - వీరలోన
 చుకఁచెఱుపునదులుసముక్రమునఁ గలుపునెఱుంగుచెల్ల వలెనోతుము
 ట్టనేరక వెలితియొట్టున మాత్రమగఁడుచుండును - మఱియుఁగోటిజనులలో
 నొకగిద్దరు మాత్రముచెడియెడ లోపమగపడ నేరదు - గరిసెడుధాన్యము
 లోనొకటిరెండుతిప్పకాయలున్నోలేదు - వెనుకటియుములుప్రాధవితంతు
 పులకుఁ బెండ్లిమాన్పించుటకుఁ గారణమందువలనఁగొనసాగుచున్న శిష్టా
 చారమందుకు విరుద్ధముగనడిచియులుదీసి కొయ్యఁగొట్టుకొన్నట్లుడుమలం
 దునవనాగరకుల దుష్టితకనిపెట్టిన కొలందీజేటతెల్లమగును - బురుషులక
 న్నస్త్రీలకు దిండిరెండురెల్లూహ నాల్గురెల్లు సాహసమాఱురెల్లు కామ
 మెక్కిదిరెల్లు - స్త్రీలనమ్మరాదు - స్త్రీస్వాతంత్య్రమునకుఁ దగదను భార
 తీయవాక్యములు - మగువలకుండిన మాయమర్మములను పేక్కియదుని
 వాక్యము సాలావృకాని స్త్రీసఖ్యానియనుశ్రితియు న్నాకాణముగనిప్పు
 డు స్త్రీలకురాజసభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకునాంగ్లదేశీయ పురుషు
 లేసాక్షి - సంస్కృతగర్భకయగు వితంతుపునకుఁమల్లి పెండ్లి సేయకుండు
 చేగలుగు మేల్పాపెకుఁబ్రసూతిగండముండ్లప్పించుట - పరమాధకసంపా
 దనమున కడ్డుదగులు సంసారభారము దొలంగించుట - స్వాధకపరతలేని
 యామెచేఁ బుణ్యకార్యములజేయించి యా పెందరింపజేయుట - యాపె
 మఱిసంతానము కనదుగనుకనున్న వారలకు సమృద్ధిగనాహారాది సుఖ
 లాభమున - మఱియు నీజన్మములోననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గార
 ణముపూర్వజన్మకృత పుణ్యపాపములనియు - విధినియోగముదాటరాదని
 యు జన్మమెత్తి నఫలము పరమాధకసంపాదనమేయనియు - నిద్రాహార

ములుమాత్రమే బ్రతుకునక వసరములనియు- నిష్పిర్థరతిసౌఖ్యము దుష్టవ్య
 సనమనియు- నొక నింగ వగూడినతనదేహము వానిపరోక్షమున నింకొకని
 కపికంచుట నీతికాదనియు నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రమహిమమున
 గతించినతన పెనిమిటిని గూడవచ్చుననియు- గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో
 భతకలు గతించినకొలది- బెండ్లికివ్యవస్థయుండదనియు మఱియొక జన్మ
 ముననే నేని పెనిమిటింగలియునానతో ఊణభంగురమైన యావనకష్టము
 నలక్ష్య పెట్టవచ్చుననియు నెల్ల విధములన్ శిష్టాచారానుసరణమే మిగుల
 శ్రేయమనియుం దెలిసినయాస్తిక బాధిగల కుటుంబములయందలి సుశిక్షి
 తలగుస్త్రీలు దుర్భాగభతకృతియోగంబు నతికష్టంబున నహించుకొనియై
 న గర్భాధాన సంస్కారానంతరమున మఱి మార్త్రగుణకాసింప కు
 న్నారు- కరీరము కు గలిగినరోగము మందుచేగుదుమకొని సుఖించున
 ట్లు భతకృతియోగ ముఖము మార్త్రగుణనబోగొట్టుకొన రాదాయననిశ్చ
 యముగమార్త్రగుణ పెనిమిటితనజనితము వలకుంబ్రతుకునని మార్త్రము
 వాడినదాని కెల్లుతెలియును- భతకలు గతించినకొలది యెందఱు బెండ్లా
 డి బెత్తమ్మకాగలదు- తోర్కెకుహద్దుగలదా- చెల్లెగలిగినయెన్ని విధ
 ములతోర్కెలుప్రతిక్షణ ముదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగమగునని
 యు లేకష్టములు తగిలించుకొన వలసివచ్చుననియు వివేకులులోనడం
 చుకొనుచుండలేదా- కులాగతిసంప్రదాయానుసారముగ రాజ్యమున క
 హు-ఁడు పెద్ద కొడుకగుచుండగా- దక్కినపుత్రులు తమకాభాగ్యమబ్బ
 లేదని చేతులుసినుకుకొనుచున్నారు వారిదుఃఖము కుటుంబనహితముగ
 దమయన్నల నెల్లయురాయముల వెదకికడతేచికొనఁదీరదా- రాజకొడు
 కేరాజుకానేల యింకొకఁడుసింహాసనమునఁ గూచుకొండనొల్లఁడా- కుడు
 చుటకుగొట్టుకొనుటకు- లేక బాధపడువేదలకు భాగ్యవంతులేల తమయా
 స్తి సంపన్నులతో- తమకన్న సౌందర్య బలచాతుర్యములు గలస్త్రీపురుషు
 లనాలుమగల్గ న్యోగ్యమేలయనుభ వింపించుకొల్లరో- యంతకున్నిష్టాచా
 రము దైవనియాగముద్దప్పింపఁ బూనుకొన్నసంఘసంస్కార పరాయను
 లప్రయత్నము తీతుపురాయబారము వలెవ్యభాము మఱియుసపహాసా
 స్పదము- గనుక చతుర్విదాభినయము స్సంప్రదాయానుసారముగఁ జేయ

వలయు- నన్ను లేచినది పేడవై చినది తుప్పుకలదాని చీపురుకట్టతోదొడ్డి బా
 గువేయుచున్నది మడుసలివారు నల్లొము కొంచుచ్చారు ఫిరంగులు పేలు
 చున్నవి కాసులటచుచున్నవి బడిపిల్లలు చచ్చి కూడు మెక్కుచున్నారు చ
 చ్చుడివాండ్రు కాల్యలు బాగునేయచున్నారు గోగుకూర తోటకూర
 బచ్చలికూరుల్లిపాయలు పచ్చిమిరపకాయలు కటివేపాకు చింతగిగురో
 యలివల్లెబోట్లమునున్నారు చెప్పరానివాండ్రు దాకట్టిగుచ్చె బండ్లం
 దొలగించుచును తానమాడివచ్చు బాపండుగిడుముచున్నారు- చెల్లె
 నారిసదనియు- గాడిదలు కాట్లాడుకొనుచుం దన్ను కొనచుం గూయుచుం
 బోడుచుంబోరుచున్నవి- కుక్కలు బోట్లాడుచెంగిలి చుంకులు నాకుచున్న
 వి- యెండవో ముండుచున్నవి- కొలువులన్నియు పాగుచున్నవి పోలురెం
 డుబాములైనదనియు- న్వభావనానానలచేయుటయే కవితనుక్రమ్యవను
 వారును - నాకు పాటలు ఆటలు అంతు తలవొప్పి చూసేరూ
 బోగంమేళము చూడకూడనన్న పాల్లలో నేకొఖిల్లగా- వినిలే పచ్చిది
 రాజుగోబావంతంపై దిక్కుమూల్చు నోఖిగిగాని గుల్బజానీచేత బానుక్ల
 బ్బురీడింగురూమలో పాడించిదాస్తికైదునందలు చందావే -ంచి పక్ష
 గంజమచేయించి యేన్ దేజ్ నో ఆదర్శోయిచ్చేనక్క- నాలనన అల్లవ్వక
 తీరిందికాదు- డేవేనాన్నెన్ దుక్కలుగున్నాడు బ్రాహ్మణుడగునోఖిచే
 నుకోరాదూ- యిదగోనందీ మనవాల్లలో యిదేనూఖిమనం- ముప్పెత్తు
 కోవడం- డోంట్ గివహిమేష్ట్రపై- సాయెబూబండ్లకట్ట నీకుబుద్ధుందా-
 చెప్పేకానూ- స్టవిడ్ పో- రేట్లేపనన్న వెల్లి వీరేకలింగంవంతులుగారు వ
 న్నరువార్ని తీన్నురా- పెదబాబు నీవువెట్లు నాకునుసీగావుంది- వినిలేక
 వచ్చిందండ్లీదీనమ్మబొడ్డు బొక్కా థెల్లవాల్ల సానిమేళంనాకు తెలుస్తందా
 ఏడుస్తుందా ఏంపాటలందీమక్క తెల్పనిస్తారా వాళ్ల బొంద్రుతెందుకుబా
 మని-అక్షరములువిస పడకుండా మగ్గలమొత్త కోవటం బిల్లేత్తిప్పకోవటం ఇ
 హిహి ఇహిహి అనిదీఘాకలుతీయటం ఏంపాటలు అడవాళ్లంపేకొంత
 డవచ్చుకాని- సంగీతపాటకులంటేనాకొల్లమంట- వాళ్లవిక రాలు వాళ్ల
 రంజకోవటాలు ఎడ్యుకేషనామన్నా వాళ్లకుట్టేటనేదు-ఇంగ్లీషుఎడ్యుకేష
 నులేసివాడికి సివిల్స్ పనేముంటుందండి- సంగీతం అంటేనాకనయ్యగాని

మాత్రమాయలకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తున్నాను డేబ్బయ్యయ్యశా
 స్తుత్తగాదు బాగాచెప్పాడు- రాజుగాదులేనేనేగాని మేములేవటానికి వీలే
 దు- చచ్చానురాత్రిద్రాక్షమాటలేదు- అబ్బాచూశారా గ్రామ్యం ఎం
 దుకురాయకూడదు- నల్లరికితెల్లాలా ఐటెల్లాయ్ మిస్టర్ గా నాలు
 ప్పారలు వీటికెవ్వధఃపదాలుకోపి మీనింగాడుచేస్తావున్నాడు- గట
 వే- ఇలాటి సోమరి పోతులకొట్టి చెనావేనా ఇవ్వటంనాకిట్టదు- బ్రాహ్మ
 లటమీకేంపని తెల్లవాడేకాకే లావుగాయంతబూడిదెసావుకొని ముప్పిచెం
 బుమీరుతయారు- చాలాచచ్చాలేదైన వర్కుచేసుకోకూడదూ- దీనిర
 స్సావలవా- ఆ-ఏంలేచేమూలంకీ ఆబకతునాటు కంపినిలోపోయినాయంకీ
 పన్నెండువేల రూపాయలకుపైగా- గాడ్సువిర్- ఇఖనాకుసెల్వుడయచె
 న్నారా- ట్టమెపోతుంది- గామ్యభాషతో అసగామనవంటి కొంచెముసివి
 లెట్టమెనాట్రట్లాడేభాషతో కావ్యాలువాస్తవై ఫెల్లోఆఫ్ యూనివర్సిటీని
 గా వణాకక్కులర్ బ్రాంచికి ఆపొస్త కాలుస్కూళ్లకు పెట్టించుటకుట్టే చే
 స్తాను- ఆసబ్బకుమీది- ప్రాథరజస్వలానంతరవివాహరబ్బకుమహామహాపా
 థ్యాయులగాడిది ఇథింక్యూడూయవరైట్టు- ఓథేంక్యూథేంక్యూ ఇట్లుతగు
 మనుష్యులాడుకొను భాష గ్రాధములువ్రాయవచ్చుననియు నాంగ్లేయ
 భాషాపండిత్యము కొంతగలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలు
 గూడఁ గూలంక పముగఁదెలిసికట్లు- వేషములువేసి తమకుపండిత్యముం
 బరతునేయు బహుప్రకర నీవ్వనిఁబెట్టుచు నభలసిగ్గితిసాటకాయలు తెగ
 నలుకు నాంధ్రులును- మఱియుబుర కములఁబట్టి కొన్ని తెలుగుమాటలు
 విలింపకొని తెలుఁగన్ననేమో తెలియనియాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభా
 షాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషాపరిక్షకులైన యాటనలునుందె
 నుంకు బాసయునుఱుపోసి కొనుచున్నాడు- శాకుంతలనాటకము స్వి
 ద్యాక్షులకుఁ బాఠముచెప్పఁగలుగై ర్వాణ పండితునకు నెలకుఁబెదెదు
 రుప్పచాలు మాత్రమేవేతనముగాని హేమెట్టుపాఠముచెప్ప నాంగ్లేయ
 భాషాపండితునకైదు వందలురూప్యములు నెలకువేతనముకదా యాంగ్లే
 యాభాషరాజభాష యగుటచేతగదా యంతజీతమీయబడుచున్నది- కే
 వలగీర్వాణాంధ్ర భాషాపండితులనిప్పటి చెడుకాలములో నెవరుచూచెదరు-

వేదశాస్త్రములు సంగీత సాహిత్యరసజ్ఞతయునడుగంటినవి-మానసధర్మ
 శాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్న వానికి దమ్మిక్కియైన రాబడి లేదుకా
 ని యదేయాంగ్లేయభాషలోఁ జదివికొనిపరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధి
 కారియొద్ద వాదించుటకహిత కల్గినెలకువేలకొంది సంపాదించుచున్నా
 ఁడు- కావుననేకొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్లేభాష భారతీయులునే
 చుకొనుచుఁదమ భాషలనిరసించుచున్నారు- తుదకాంగ్లేయభాషలో భ
 గవద్గీతలఁగూచిక యుపన్యాసమిడు నేని బెసంటమ్మగారి పాదములఁబట్టు
 చుసంస్కృతమున భగవద్గీతలుబోధించు నాచార్యులంగూడ సరకు సేయ
 కున్నారు- భరతవషటపరిపాలకులు భరతవషటమునందు భారతీయభాష
 లనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాషలన్నియు సమున్నతదశ
 నందుఁగదా- యిప్పటిబడులలోఁ జిన్నపిల్లలకు నేపుక సంగీత సాహిత్యపద్ధ
 తులేమనవచ్చును సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేరినవారిలో నూటికిఁ
 దొంబదితొమ్మిద్రుఁడకుఁబైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగానుండఁబో
 వుకవియొక్కసంగీత మున్నహజముగాఁబుట్టవఁయుఁగానిశక్తి హీను లెంత
 నేచుకొని యుంటిం చుకొన్నను లాభములేదు- వేస వేలుభాషాపరీక్షయం
 దు నెఱవేరినవారుకలరుగాని సాగసుగాగద్యపద్య ప్రబంధములస్వతంత్రం
 త్రముగఁ గల్పించికవితా ప్రతిభఁజూపఁగల కవీశ్వరులొకరిద్దరైన దే
 శమంతటద్దెలుటకప్తము- కూనిదీక్షుకములుదీసి గద్యపద్యములుచదువు
 వారు లక్షలకొలందిఁగలరు కానిశారీరసౌష్ఠ్యవయుత్తులై సభలందౌర్వత్రిక
 మున వేలకొలందిసంజితసామరులన్ రంకింపజేయువారొకరిద్దరు జగమున
 నుంటకడునరుదు- లోకములో సార్వత్రికములు నాఁబరఁగుకవులు వేక్కి
 యర్కాశిదాసులేకదా కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభవారి గ్రంథమువెల్లడిం
 చును మఱియునొకభాషలోని గ్రంథమింకొకభాషలోని కథఁముపాసీకిం
 చుమించుగ మాచకవచ్చుఁగాన సకలదేశములజనులకు భూతవత్కమా
 సకాలములఁబరఁగు కవీశ్వరులశక్తి లోకమంతటదేలియఁబడుఁగాని యొ
 కనితౌర్వత్రికచాతుర్య మింకొకనికిఁ బరోక్షమున నొక్క మొగిఁదెల్పుఁజా
 లు యంత్రములిదవలకునులేవుకదా- యీశ్వరానుగ్రహమున నికఁగనుఁ
 గొనఁబడినప్పటికి నట్టియంత్రములభింపక ముందున్న సంగీత పండితులు పె

క్షంధ్రు జగద్విశ్వాగ్రాంతకీర్తిః బయడనేరరుకదా. పేక్స్పియర్కాళిదా
 సుల కావ్యములకన్న సాగ సై న కావ్యము లెన్ని వాగ్రతలో
 కులకు డెలియనికాలము సఖలములైపోయెనో నేవునిక
 లుక - వాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకుగీత వాద్యములకన్ననుమ
 తియునాంగికాంగ హార్యసాత్వికాభి నయములకన్నను గౌరవమంతగావ
 చ్చుటకుఁ గౌరణముస్వరసందభమున్ జత్తుధవాద్యమున్ మఱియు
 నృత్యముఁ గ్రమముగగాయకుని శారసూపదయున్ వాదకునికరగుణ
 ముఁ నటునినృత్యవిశేషముఁ వెండియునామువ్వురి విద్యావైశద్యమున్న
 భకుఁ గన్నచుఁగాని కావ్యమునకలజగము నద్దమువలెజూపుటయేగాక
 మానవులకు వివిధావస్థల యందుఁ దలంపులెట్లుండునో వానింగూడబయ
 లెట్టును- సర్వరూపము లాకషిఁంచుటకు రూపగ్రాహియంత్రమును
 సకలభవముల నాకషిఁంచుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమునుం గలవుకానినా
 నావస్థలయందు బయల్పడనిమనుష్యుల తలంపులగూడఁదెలుపుటకుఁ గా
 వ్యముకన్న వేఱుయంత్రమిదివఱకు లేదికనుండఁబోదు- కవితాశక్తి
 దా జగమునన్నెకృత్యములు ప్రబలుచున్నవి కవిత్వముప్రత్యక్షముండె
 లుపుటయేగాక పరోక్షముగూడ బయలుపెట్టుంగావున ననేకోవేత్తకవి
 తాతత్వం శివోజానాతివాసవాయ నికాళిదాసుఁడు- నతచ్ఛాస్త్రం న
 సావిద్యానతచ్ఛిప్పింనసాకలా! నాశాయోగోనతత్కమః! నాత్యేసిత్త్య
 న్నవీక్షతే యనిభరతమునియువక్కాణించిరనఁగాఁ గవిత్వమనఁగావ్యము
 బన్నునూహ- కవిత్వమునహజ కృత్రిమములని రెండువిధములు పొంచ
 భౌతికక్రియలు కల్పించునదిసహజము- ఘటపటాదితాకిక కృత్యములొన
 చుకనదికృత్రిమము- కావునలోకమునఁగల్గు సకలక్రియలునుదైవికమా
 నుషసంకల్పవశమున నేకలుగుచున్నవి. పేక్స్పియర్కాళిదాసులంత క
 వ్యపడి యాకలినిదురలైనమఱచి సమస్తైహికభోగముల మానుకొనిరా
 త్రింబవల్లేకదీక్షతోఁ గావ్యములెందుకు ప్రాసినారు కీర్తికొలుకాయెవ
 డైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానింజేవారు దూషింతురో లేకభూషింతురోల
 కనిపెట్టలేడుకదా- ధనమునకాయెంతయోసుఖపుగా మఱికొన్నిపనుల
 వల్ల ధనయుకావలసినంత లభించుఁగదా- భోగమునకాలోకజ్ఞానమే లేకన్నట్లు

తనువుమఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరినపద మొకటి తోచనపుడుకొం
 పవోయినట్లు విచారించుచునొకసందర్భము కుదురుకొనుటకెంతయో
 గింజకొనితన్నుకొనుచు నెంచుకొన్న శబ్దము స్ఫురించినపుడు రాజ్యముదొ
 రికినట్లుసంతసిల్లుచు సంతతమెద్దియోయూలోచనమున ముగ్ధయున్నవాఁడు
 సక్రిచ్ఛందనవనితాధిభోగము లనుభవించుటెట్లు - మోక్షమునకాశకుంతల
 పిఱుందలన్ పేమెట్లువెట్టి యందుందగులుకొన్నవారికి నిర్విషయమనస్సె
 ట్లుకుదురును - బరోపకారమునకాశకుంతలమున్ పేమెట్లుండదువకున్న
 ప్రాణలకాకలితీటదా లేకనిమరపట్టదా - నీతిఁజెల్పుటకా - మంచిచెడ్డలు
 కాగుగఁబరిశీలించక పొతురహస్యముగాఁ జేయరాదెదుటివారల మనసు
 కనిపెట్టక చేసిన పొందుదుష్యంతునే కాంతముగఁగలసిన శకుంతలకువలె
 వికటించుచు మఱియుఁ బరునిఁజంపి వానిసాత్తాక్రమించు కొనరాదట్లు
 నచిఁనవాఁడు పేమెట్లుపినతండ్రివలెఁ బొలయింపఁబడునని శాకుంతల
 మందు పేమెట్లునందు దెలుపఁబడిన యీరెండునీతుల న్నోకములోనెఱుఁ
 గనివారెవరు - కొత్తవానినమ్ముకొని వానినప్రహస్యముగఁ బెండ్లాడివా
 నిపెంబడిబోవకా మమకమెవ్వొకై నం దెలియనీకమిండతవలె నీడువచ్చి
 నకన్యకయెవలెఁయుండును - మఱియుఁ దానన్యాయముగనొరునిఁ గొట్టి
 నందనపైఁబరులు పగఁబట్టెదరని పిచ్చివానికీదక్క నితరులకుఁజెలియదా
 లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టినీతులకై కొండంద్రవియెలుకఁబట్టి
 నట్లు కవీశ్వరులువృథా ప్రయాసమునసంత లేసిగ్గింధములరచింపనేల -
 సమస్తజగత్కారణమగు శక్తియెద్దియోవాగ్దేయకారాది కవిరూపమున
 నూహించుచు వ్రాయుచుంబాడుచు నాడుచువాయింపుచు సకలకమ
 ములనాచించుచు వేయేలసర్వజగద్రూపయై సత్వరజస్తమోగుణములం
 దనలోదానాటాడు కొనుచుండునందులకే కారణమైననూహింప మాన
 వులకలవికాదు - జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టివింతలులోకం
 బున జరుగవచ్చుననియు దెప్పివదుకొకండుగోట్ల నలువదిపన్నెండులక్ష
 ల తొంబదిపదమూడువేల రెండుకొముప్పాతికయోజనముల దూరమున
 భూగోళమునుండి శ్రుత్రమండలమున్నదనియు నందులోఁగాల్వలగ పడుచు
 న్నట్లున్నవి కనుకతప్పక మనుష్యులు నుందురేమోయనియుం గోతల

గోయుగశతశాస్త్రజ్ఞులు- భూమియైదువేలమైళ్లు చిల్లరయించుమించు దళ
 సరిగనున్నదా నడుమనగ్గినిరున్నది నామాటనమృతబోవనివో నచటికిబో
 యిచూడుడు మీ కేబోధపడుననువారును- బోల్చిచూడఁగానాంధ్రాంగ్లే
 యశబ్దముల ప్రసమంతరసంబంధము బట్టియునుభయభాషలలో నీటిను
 శబ్దములు సమానరూపాధకముల నుంటచేతనుమఱియు సబ్బాముశబ్ద
 ముల సమానరూపాధకలంబట్టి మఱికొన్ని కారణములవల్ల నాంధ్రాంగ్లే
 యులుగాని యాంధ్రతురస్కులుగాని పలాణశకమునకు ముందుమూడుల
 క్షలమానముల పన్నెండుదినములు దాదాపుగాబహుశానొక్కకులములో
 నివ్వారై హిమాలయము డెప్పెనడిమిలో నుండియుండవచ్చునను చరిత్ర
 కారులును- వానరజాతినుండి సరజాతిగూఢిగఁ బుట్టయుండవచ్చును వాన
 రనరశబ్దముల సంత్యాక్షరములు సమానములగుటచేతను మఱియునుభ
 యజాతుల చేష్టలించుమింవొక్క లాగుంటచేతనని యనుమానించు పరి
 ణామవాదులును మొదలుగవివిధశాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధులేనుఁగ్రుంబోల్చున
 ట్లుహించుచుండును దైవమాయననుమానమున నెఱుంగనేరితరము-మి
 డతంభోట్లశకునమువలెఁగొందఱియుహాలుగుటికి బెత్తెడగుచుండును- మొ
 త్తముపైమానపులు తెలిసీ తెలియనివారనుట కేసందియము న్లేదు- మఱియు
 మదాతిశయంబున లేని వస్తువులునిజముగఁగాన్పించునట్లుయజ్ఞానదశయం
 దు న్వచ్చా వస్థయందుబోలితనకంటెనన్యమెఱుంగనినిత్యముక్తబుద్ధస్వరూ
 పుడగుజీవునకాత్మరూపకమగు జగత్తుతోచుచుండును గానివై రాగ్యము
 నలేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదస్మఱియు నిదురమేల్కొన్నపి
 మ్మటన్వికారములగపడ నట్టిలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును సచ్చిదా
 నందస్వరూపుడగు పరమాత్మడొకఁడే మిగులుననుచుఁగాని మఱియున
 ముద్రాపుటొడ్డునఁ బలుతెఱంగులనిసుక గాలిచేరూపించుతీరున మనుష్యు
 లుసరవశులై దైవవశంబునవివిధ స్థితులమారుచున్నారనుచుగానికతాక
 భోక్తాజనాదకనయనుచుఁగాని యాప్తవాక్యము తెలిసికొనువారు సంసార
 దుఃఖమునంటరను వేదాంతమున్నాదిదానకృతులు బోధించుచున్నవి- పేక్కి
 యరునికృతులవలన సంసారముదుఃఖభూయిష్టముమానవులదియనుభవించ
 కతీఱదుపాపాచరణమున నిత్యనరకముంబుణ్యమున నిత్యానందపదవియుం

జీవులకుఁ బ్రమాత్మునిచే నొసంగఁబడునని బోధపడుచున్నది- కావ్యమననే
 మాయనేకునేకవిధములు బ్రాహ్మణాలంకారికులు శాస్త్రరందిష్టానోక సేతి
 మగు పదావలికావ్యమను దండివచనమేమేలేమనఁబ్రతిశబ్దమున కెదియో
 యధామలేపోదా యధాబోధమున నెదియో రసముప్పతిలక మానదు-
 గుణదోషాలంకారములు వివక్షామూలములొక ప్పడుగుఁముదోషముగఁ
 దోషముగుణముగా నలంకారము హేయముగా మాత్రెడున్న మజ్జికా
 మునవిషమగు విషమైకప్పడు పథ్యమగుశవాలంకార మసహ్యమగును
 మనసునకింపగు శబ్దాధామలు కావ్యమనఁదగినది- భరతమునిచెప్పినవి
 భావానుభావవ్యభిచారి సంయోగమునఁగల్గు తొమ్మిదిరసములలోను మ
 జనులన్దాన్పించు వీరశాంతకరుణలు సర్వగుణప్రధానములు- మధ్యమజ
 నులగపచుఁ శృంగారహాస్యాద్భుతములు రజోగుణప్రధానములు- మఱి
 యుపధమజనులందోచు శౌర్యభీష్మశభయానకములు తమోగుణప్రధాన
 ములు- ప్రతివస్తువునందెదియోరసము ప్రధానముగనుమఱియుఁ దక్కిన
 రసముల ప్రధానముగనుండకతీతిదు- చక్కెరయందు మధురరసముము
 ఖ్యముగఁదోచునుప్ప మొదలగు చవులడంగియుండును జనులకేశబ్దాధా
 నముహాముహున మనసులకుల్లాసముకలిగి సత్కర్మా చరణమునకు
 త్సాహము పుట్టునోయట్టిదినత్కావ్యము జనులకుభయశోకజగువాన్ద్రో
 ధములంబుట్టించి దుమాఁగఁమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము
 మద్యమాంసాశనులై పరధారధనమ్ముల పహరించుచు మోసంబునయ
 థేష్టంబుగఁ జరించుదుమాఁగుల సుఖస్థితివణించుట లోకులకుదు
 మాఁగఁమునకు రేఁపకమానదు- లక్షణవిహీనముగ యథేష్టముగవ్రా
 యంబడినపున కములుకేళాశాలలం బాలురకుమప్పుట-వేశ్యాకన్యలనిల్లాం
 డ్రిఁగానుంచుకొనుట- యిల్లాండుయథేచ్ఛ స్సంచరించునపు చూచీచూ
 డనట్లు నోరై కుండుట- పణానియమముమాని యన్నిజాతులుకలసితి
 నుచుంబరస్పర వివాహములాచరించుకొనుటయే యవశ్యకతకావ్యమనుట
 స్త్రీపురుషులు పెండ్లిమాని వావివరసలులేక యథేష్టవిహారమునల్పినచో
 నెన్నియో దుఃఖములుతొలఁగిజనులుబాగు పడెదరనియుపన్యసించుట- పర
 లోకములేదని రూఢిగనమ్మిసుఖపడుటకొఱకెట్టిదుష్కార్యమొనఁజేయుట-

తాఁజెడుటయేకాక పగులఁగూడఁ జెఱుపఁబూనుట. ధనాజ్ఞానముకై యెట్టి
 నీవకార్యములైన నొనఁగూట. పూర్వాచారము లన్వేషించుట. కలు
 దావుట మాంసము తినుటయు నిప్పటివనాగరకుఁ లోఁ బుట్టుచున్న తెవు
 ట్లు. స్వప్నేశోధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కన్బట్టుచుఁదగుమనుష్యుల
 పల్లెఁబెడికఁ గాన్పించుచు బ్రభునన్మాత్రము వడయుటకై తోటివారి నెంతో
 హింసించుచు దాఁబట్టినకుంజేటికి మూఁడేకాళ్ల నిమొండివాదమొనరించు
 చుం బ్రాచీనమతమునిరసించుచు బాశ్చాత్యచారము లనచిఁంచుచు
 నాగరకాగ్ర గణ్యులమరివిట్టవీగుచు మాంసమర్యాదలు లేక గేజెపె
 య్యయు నొఁబెయ్యయుఁగాక దిక్కుమాలిన పెయ్య మైనవీనభారతీయ జ
 నము కలివశంబున నవశంబై యుభయలోక భ్రష్టమగుచున్నది.
 ఇప్పుడు భారతీయప్రజయందేకసము గాన్పించుట లేదుగాని నీరసముమా
 త్రమగపడుచున్నది. తనలోనికొక్క పరులకుఁదెల్పుటకుఁ జతుర్వీధాభిన
 యంబు లుపయోగింపబడుచున్న పికదా యవినమయోచితములై సరస
 ములుగానుండవలయు. నిజగన్నాట్యరంగమున మానవులు యథోచిత
 ముగ నటించనియెడ వై పరీత్యమున రసాభాసముగ నగుబాటుంబ్రజాపీడ
 యు నగును. జనులందు మహారాజుబట్టమెడకు జుట్టకొనిదీనదృష్టి
 తోఁజేతులుజోడించి సాష్టాంగపడి డ్కారముచేయుటకు విచ్ఛేయఁబ్రా
 ణిం చెదనని మంగలించిలుచుటయు. గొల్వలూడ్చుచచ్చుడి వాఁడొక
 స్త్రీకముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతములధరించి స్నానమొనరించి శోత్రియవే
 షముతో శ్వాస్థమొనరించెద బ్రాహ్మణాధమునకై రండనివైదికులం
 జిల్చుట. డెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసువానివలె నెనిమిదేండ్లకన్నకుఁ
 బుప్పికట్టుట బోడతెంపితల పెంచుకొని పసుపుబొట్టుకాటుకలుంచుకొని
 కాళ్లపారాణితో ముత్తైదులంబిల్వనేగుట. బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ
 చేయుట. కుక్కసందలముననిడి యూరేగించుట. న్యాయానికారిలంచగొం
 డియగుట. నూత్నయావసనన్ని పాతుఁడు ధర్మానికారియగుట. ప్రభువుని
 ద్యావిహీనుఁడౌట. కూటికై వేదాంతము చెప్పుట. బండబూతుప్రహసనము
 లంబ్రించుట తద్దినముష్లేచ్ఛభాషతో జరుపుట. బాలుఁడు సన్యసిం
 చుట. తుత్రియుఁడు ముష్టెత్తుకొనుట. యవివాంగుఁడు నభాధ్యక్షుఁడౌ

ట- మగనాలులంజెవేసముననగపడుట మొదలగుసంప్రదాయ విరుద్ధవేష
 ములూనరాదు- శృంగారమునవిద్యుక్తముగాఁ బెండ్లాడినయూపెతో వి
 హరించుటయు- హాస్యమున సూన్యతవ్రతుడన్యులచే గల్గబోతని యప
 హాసింపఁబడునెడ మందస్మితముచేయుటయు- వీరమునసాధుసంరక్షణకై
 ధర్మయుద్ధముననుసూతుఁగోల్పోవుటయు- గరుణయందాపదన్మున్నునజ్జను
 లంగాంచి కంటసీడుటయు- రాద్రమున సజ్జనాపకారమొనఁచుక దుష్టు
 లఁ గని బొమముడిపాటుఁగావించుటయు- భయానకమున దుష్టసంపకక
 మునకు వెఱచుటయు- భీభత్సమున సజ్జనోపద్రవముఁగనుఁగొని మూ
 ఛిఁగ్గుటయు- శాంతముననపవ్యముల కొరసిల్లుటయు నుత్తమస్థితుల
 నఁబడు- నిట్లునవరసంబులగపఁచుక సజ్జనులనడువడి న్యవేశించునిదకష్ట
 శబ్దాథకసమూహము సత్కావ్యంబునాఁబరఁగు- నట్టిసత్కావ్యములొన
 చుకవారు సుకవులు- షేక్స్పియరుచిక్పతులందు నీయిష్టానుసారమును నా
 టకమును గొరియలేనస్సను నాటకమును సత్కావ్యములు- కాళిదాసు
 కృతులందు రఘువంశకుమారసంభవమే ఘనసందేశములు సత్కావ్యము
 లు- రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసందేశములొనఁచిన కాళిదాసువే
 టు- నాటకత్రయమును శృంగారతిలకతుక సంహారములజేసిన కాళిదా
 సుఁడువేటు- తక్కినవిచేసినవాఁడు వేటచినాకుఁచోచెడును- మూఁడువే
 లయేండ్లక్రిందట రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసందేశములొనఁచిన
 కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుడై బమ్మెరపోతనామాత్యునివలెస్వతంత్రు
 డై యుండ్లవచ్చు నీతఁడేజగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడుకానిచోనట్టిస
 త్కావ్యప్రవృత్తియతనినుండికానేరదు- నాటకత్రయము శృంగారతిలక
 తః సంహారములం జేసినయతఁడుపదాటు వందలయేండ్లకుముందుగాఁగృ
 ప్తదేవరాయాస్థాన కవియగు పెద్దనామాత్యునివలెభోజమహారాజుఁడైన వి
 ద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరక శృంగారప్రధాన కావ్యంబులొనఁచె
 ననవచ్చును- మిగిలినవాఁడెవఁడో వేయేండ్లక్రిందట గొండ్ రాజులయొద్ద
 బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును- కాళిదాసునివేర బయ
 ల్వడుప్రహసనము ముద్రాపఁబడి ప్రచురింపఁబడుట భారతీయగౌరవము
 నకెంతయోలోపము- రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతము విలుకును

గుమారసంభవమున మొదటి యెరిమిదినగళలును బూర్వమేఘమును ను
త్తరమేఘమున గొంతయునొందటి కాలివాసకవిత్వము. తక్కినభాగము
లల్పకవివిరచితములు. కాలిదాసకావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరా
మచరిత్రాంతమువలన గలభాగము - నాటకములలో విక్రమోర్వశీయ
మును - పేక్కియగునినాటకములలో నీయిష్టానుసారముంగావ్యంబులల్పా
కశ్రీచెఱయు నిరుపమాన కవితాప్రభకాటవృత్తులు. కాలిదాసవిరచితర
ఘువంశమువంటి సాగమునకావ్యముడగమునకరుగుగావునలోకములోని
యెల్ల నాగరికులుకమతమ భాషలకద్దాని మాచుకొనుటశ్రేయము. న
వరసములొండొంట గలియక కేవలమొకటిగా జేనిమట్టునకది నిలువనేర
దు కావుననీగ్రంథమునకొక రసమునకు మారుగనికొకరసమున సాగను
లందందఁ గూచఁబడియుండవచ్చును పేక్కియర్కాళిదాసులయూహ
యించుమించు సరిపోవుటవీరమున 10.15-5కలు 5-6తో శాంతమున 10-
36లు 1-2తోఁగరుణ 29, 3-8లతో శృంగారమున 15, 10-35లతోహా
స్యమున 36, 5తో సద్భుతమున 125 176-215-216లు 94-81-71లతోరా
ద్రమున 5, 1తో భీభత్సమున 4, 1-2-3లతో భయానకమున 4, 1తోడ
నుమతీయురసవిశేషంబుల నచ్చటచ్చట న్నాన్పించెడు (1) - (2) . (3) X
(4) 1 (5) = (6) ెగుతులు పరుసగా నస్వయము విశ్రమమునభా
షూచనము పాదావసానము నభామునవ్యవాక్యములందెల్పును. ఆంధ్ర
జనోపకారమగుననీయించి గీర్వాణాంగ్లేయభాషల నైప్పుబడిన కాలిదా
సపేక్కియగులకవితావిశేషముల వారలకావ్యనాటకములకథాసంగ్రహ
మువాసి వేనాంధ్రీకరించినవారల కవితావిశేషములకు గ్రంథసందభా
ముండెల్లి యందలికఠినశబ్దములకు టిప్పణివాసి చదువరులవిశేషభోధ
కై యాపీఠకన్విరచించినాడను.

శ్రీవిజయగర నివాసుడనగు బ్రహ్మ శ్రీమద్దాజ్ఞాదాదిభట్ట నారా
యణదాసఁడ.

Brahma Sree,

A. Narayana Dass.

BEAUTIES OF SHAKESPEARE.

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

- 1 The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty.

Act. V. Sc. iii.

- 2 Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them.

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

- 3 When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with.

Act. V. Sc. ii.

- 4 it is great
To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Cæsar's.

షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు

వీరరసము

- 1 ప॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషము-మఱియు-బరువు వంటియై
శ్వర్యమేదాయమునాదు॥
- 2 గీ॥ .♦అవసరంపు వంగినతల.నందు కొందఁ
.మేలన నవృద్ధులము మన.మింక-మనదు।
.♦శీఘ్రతమవిధుల మనము .సేయకమును।
—
.జరుగునన్న గఁగాల♦ని.శ్శబ్దపదము॥
- 3 ద్వి॥ .వీరత్వ మూహదో.పిడి సేయునపుడు।
—
.పోరాన చెడు♦వాలు.బొదవి భక్తించు॥
- 4 గీ॥ .తక్కుపనులనెల్ల.జక్కాడుకార్యము।
.సేతగొప్ప-యద్ది.చేట్లుకట్టు।
.మాలుపడ్డు-గున్ను .మఱి♦పేడతినబోదు।
.పేదకు దొరకింక .దాదియగును॥

- 5 His legs bestrid the ocean ; his reared arm
 Crested the world ; his voice was propertied
 As all the tuned spheres, and that to friends ;
 But when he meant to quail and shake the orb,
 He was as rattling thunder. For his bounty,
 There was no winter in't ; an autumn't was,
 That grew the more by reaping ; his delights
 Were dolphin-like ; they showed his back above
 The element they lived in : in his livery
 Walked crowns and crownets ; realms and islands
 were
 As plates dropped from his pocket.

- 6 Saucy lictors
 Will catch at us, like strumpets ; and scald rhymers
 Ballad us out o'tune : the quick comedians
 Extemporally will stage us, and present
 Our Alexandrian revels.

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II.*

- 7 I beseech you, punish me not with your hard thoughts,
 wherein I confess me much guilty to deny so fair and
 excellent ladies anything. But let your fair eyes
 and gentle wishes go with me to my trial ; wherein
 if I be foiled, there is but one shamed that was

5 నీ॥ .వానిపాదంబులు .వాన్నిని కిరుకెలం.కులను
 .గాపాడుచు .నిలిచియుండె
 .దనరారువాని యె.త్తినచేయి జగమున.కున్దు
 రాయిగ-వాని.గొంతుపాడు
 .చున్నగోళంబుల .తెన్నునశక్తి.మై .వెలయు-
 వెండియునద్ది .విహితులకడ
 .గాని-మండలముల.గదలించిభేదింప
 .దలచిన-వాడుగ.జెలెడు పిడుగు
 .వానియూర్విగూర్చి-దానిలోనస్సీతు.కలుగ-
 .దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె
 .గోసినకొలదియు.గొనసాగునయ్యది-
 .వానివేళ్ళు గండు.మీనువోలు॥

.నవ్వివానివెన్ను .నగపచుదామున్న
 .దానికన్నబైకి-వానియుడుపు
 .నందు బెక్కుమాళు.లటిగె-రాజ్యంబులు
 .వానిజేబునుండి .పడుచివుకలు॥

6 గీ॥ పట్టుకొందురు లంజెల.బగిది మనల
 .జెనటిబంట్లు-కుకవులుదూ.షింత్రు-కల్ప
 .నాచణ ప్రహసన కాన్లు.నాటకంబు
 .కట్టెదరుమనపై నాశు.కవితజెప్పి॥

7 వ॥ మిమ్ము బలిమాలుకొనెద-మీకూశతలంపు లనన్నిక్షింపకుడు-
 నేనియ్యెడనంత చక్క-నిమతంత గొప్పయాడువారికెద్దియునిరా
 కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెద-గాని- నాపరీక్షకై నాతోగూ

never gracious ; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me ; the world no injury, for in it I have nothing ; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

CORIOLANUS

Act. I. Sc. I.

8 I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he.

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,— considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమిసోయగపు చూపులున్మమంచి కోర్కులు న్నానిండు-నేనం
దోడితినేని-యెప్పటి కదృష్ట హీనుడొకడు మాత్రములజ్జింపఁబ
డును-నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్నవాడే మడియిం
పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గు నలుపఁబోవ-నేమన-నన్మార్చియే
డ్చువారు నాకెవరున్లెరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునాకెద్దియు
లేమగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం
టి నదినేనుత్తఁజేసినప్పుడు-తగునట్లు పూతిఁచేయఁబడును॥

8 గీ॥ .వానిఁఘనతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంటా
.చేతఁబాతకంబు .జెందినాడ
.నేనునేనుఁగాకి .కేదియెస న్మఱి
.వాడేనేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

9 ప॥ నిన్బ్రతిమాలెద న్గోడలా పాడుము లేకుల్లాసముగామాట్లాడుము-
వాడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- సెప్పె బిగికొఁగిలింపులచేఁబ్రేమ
చూపుటకన్న-వాడు జయమందుటకై నన్విడనాడినచో మఱింత
యెక్కుడుగా సంతోషించెదను-వాడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
క్కఁడేకొడుకై నప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల చూ
డ్కి నాకషిఁంచి నపుడు- దిసమెల్ల రాజుబతి మాలినప్పటికి
గడియ యైనవానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా
యఁగూడనప్పుడున్ గీతొయట్టివాని నెట్లలంకరించునో యనియు-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam,—how then ?—

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

ACT. II. Sc. i.

10 (1) Death, that dark spirit, in 's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die.

ACT. III. Sc. i.

10 (2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth .
What his breast forges, that his tongue must vent ;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death.

బ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడనైవలాడుబొమ్మకన్న మేల్లాదనియుఁ
దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాపదకెదారేగుటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయుద్ధమునకువానిసంపితిని- వాడునొసట జయచిహ్న
ములతోఁదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా-మొదటనాకుఁబుట్టినపుడు
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిపుడుతొలిసారివాడు మగవాఁ
డనిప్రఖ్యాతిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని- యతఁడాపనిలోమడిసినచో సమ్మాయపుడెట్టు (అ
త్త) అట్లైనవాని సత్కీర్తి నాకొడుకు కావలసియుండును- విను- ని
మ్మపటముగాఁబైకిజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
సప్పటికి వారందఱున్నా ప్రియకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కఁడై
సనీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగువానికన్నఁ దక్కువుప్రియము
గానుండకున్నన్-గొఱమాలియొక్కఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న- దమదేశముకొఱకై ఘనముగాఁ బదునొకండుఁజచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

10 (1) గీ॥ .అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని!
.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి .కరమునందు!
.నెత్తఁబడినంతనయ్యది. యెఱుఁగుచుండు!
.మఱియుఁదరువాత మనజులు.మడియుచుండు॥

10 (2) చం॥ .అతనిస్వభావమీజగతి. కత్యనికం. బొనరింపఁబోడు పృ॥
.స్తుతినలయూకునాతనిత్రి.శూలముఁగూరిచి- యిందుగ్రవానిగ!
.జితముగుఱించి- వానిమది.స్పృష్టిపొనఁచెడు దానివానినా!
.ల్లతొలఁగఁద్రోయు- నాతఁడలు.కన్ మృతిపేరుపరాకు చెందెడున్

Sc. ii.

- 11 Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ?

Act. IV. Sc. v.

- 12 Let me have war, say I ; it exceeds peace as far as
day does night ; it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men.

Act. V. Sc. i.

- 13 The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we've stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'll set upon him.

11 గీ॥ .పరువుసాయంబు ♦ నని ♦ నెడ. పడని ♦ చెలుల
 .వలెగలిసి పెద్దు- సరిగాని- .పల్కుకుప్ప
 .జేమిసప్త ♦ మొండొంటి చే ♦ .నెనయునవ్వి
 .కూడియుండవు సంధి ♦ చే. కూరుపట్ల॥

12 ప॥ నాకుయుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగారాత్రిన్బగటి వలెనదినంధినీత్రై
 డు-చుఱుకు ♦ శ్రావ్యము ♦ వాచాలకమునగును-సంధినిక్క-మగునన్ని
 పాతము-నూంద్యము-మొద్దు-చెవిటి -నిదురపోతు-జ్ఞానహీనమును-
 యుద్ధముచంపుమనుజులకంటె జారజులనధికసంఖ్యగాఁబుట్టించును

13 చ॥ .నరముల ♦ పూణాములక్రీయు ♦ .నల్లయనుష్టమునై నబ్రాహ్మణా
 ♦ .గరకరి ♦ బెట్టసై చుటకుఁ.గాని యనహుళల-మన్నపానసం
 .భరితులమైవహించెదము .మాదకవమెంతయుఁ - గాన- ♦ వేతునే
 ♦ .నతిముఱివాఁడు మెక్కువఱి .కంతమదిచ్చకువానిరే పెదన్ ॥

ACT. V. Sc. ii.

- 14 He that hath a will to die by himself fears it not
from another.

CYMBALINE

Act. I. Sc. VI.

- 15 He sits' mongst men like a descended god ;

HAMLET

Act I Sc. II.

- 16 He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again.

Sc. iv.

- 17 Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ?

ACT. II. Sc. ii.

- 18 Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love.

14 వ॥ తనంతజావనిచ్చగించువాఁ డొరులచేజావ వెఱవఁడు.

15 ద్వి॥ .వివిధమాసపులందు .వెలయుచునుండు।
 .♦నవతరించినదైవ .మట్టులవాఁడు।

16 ద్వి॥ .పురుషుఁడాతండుసం.పూణఁగుణుండు।
 ♦సరయఁబోవనిక నే.నతనికిసాటి॥

17 గీ॥ .ఎందు- కేటిభీతి.చెందెడు-నొకగడ్డి।
 .పగకపాటినాదు.బ్రతుకుసరకు।
 .గొనను-మతియు-నాత్రుఁగూచి-యేమదిసేయ।
 .గలుగు-♦శాశ్వతంబు.గనుకనద్ది॥

18 గీ॥ .శంకిలుమయగ్గియంచుశ.క్షత్రములను।
 .♦నవిత్పఁడుచలించునం చీవు.సంశయించు।
 .♦నిజమతేస్తబ్ధతీయనిసం.దేహముఁగొను।
 .కాని-వలచితి నెఱును.మానపడకు॥

Act. III. Sc. i.

- 19 O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword ;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh ;
That unmatched form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy.

Sc. ii.

- 20 Nor earth to me give food, nor heaven light ;
Sport and repose lock from me day and night ;
To desperation turn my trust and hope ;
An anchor's cheer in prison be my scope ;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy ;
Both here, and hence, pursue me lasting strife, —
If, once a widow, ever I be wife !

19 నీ|| .అకటయెంతటిఘన.మైనమానస
 మిటఁ.బాడయ్యె-రాజస.భాసదునకు|
 .♦యోధకు-విరుధున.కొప్పుకన్ను
 న్నల్క.కత్తిగుణస్థితిఁ.గాంచునాస|
 .మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు.ని
 దశఁ.సంబుశృంగారము.నకు-మరియును|
 .లక్ష్మ్యంబుకనువార.లకుబొత్తిగాఁ
 బోయె-.వానిబాసలతేనె.నానునేను|
 .జెలులనిభాఁగ్యురాలనై.చింతఁగుంది|
 .చూతునా♦యుక్తమప్రిష్ట-♦శుక్రిదొఱఁగిన|
 ♦.ఘనమువలె-వెట్టిచే♦నీటఁ.గలియునావి|
 .కసితయానసనిరుపమా.కారమిపుడు||

20 నీ|| .పుడమినాకాహార.మిడ-దాకసంబు
 వె.ట్టదువెల్లువేడ్తయు-.నిదురపవలు|
 .మాపునన్నెడఁబోయె-.మఱినాదునమ్మకం
 .బాసయునిస్సృహ.యగుచుమాలు|
 .నాదునాంఘలునిబం.ధనముగ♦మునితిండి.
 వలెఁబరిమితమగుఁ.బదఁపడియును|
 .నావేడ్కమోము♦వి.న్నఁబఱచునెల్లయె.
 దిరివస్తువున్నాకు♦.వఱలుకోర్కె|
 .జెఱచుఁదుదముట్టనిచటనుఁ.బరమునందు|
 .గూడనెడతెగనట్టి♦మి.క్కుటపు♦టిడుమ|
 .ననునెంతాడెడు-నేనన.నాధనగుచు|
 .మఱియుఁబొందితినేనినా.మాలుమనువు||

JULIUS CÆSAR

Act I Sc. II.

- 21 What is it that you would impart to me ?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other ,
And I will look on both indifferently;
For, let the gods so speed me, as I love ,
The name of honour more than I fear death .

Act. II. Sc. ii.

- 22 Cowards die many times before their deaths ;
The valiant never taste of death but once.

Act. III. Sc. ii.

- 23 If there be any in this assembly, any dear friend of
Cæsar's, to him I say, that Brutus' love to Cæsar
was no less than his. If then that friend demand,
why Brutus rose against Cæsar, this is my answer,-
Not that I loved Cæsar less, but that I loved Rome
more. Had you rather Cæsar were living, and die
all slaves, than that Cæsar were dead, to live
all freemen ? As Cæsar loved me, I weep for him ;
as he was fortunate, I rejoice at it ; as he was
valiant, I honour him ; but, as he was ambitious I
slew him. There is tears for his love ; joy for his for-
tune ; honor for his valeur ; and death for his ambi-

21 చ॥ .పలికెదవేమి-నాకిప్పుడు.వస్తువెదెనబ్రజానుకూలమౌ।
 .నెడనొకకంటబర్చిడుము-మృత్యువుదక్కినదాన-నేఁబదం।
 .పడిగనుగొందురెంటినొక.భంగి-బ్రతిష్ఠకునెట్లు♦మిత్తికే।
 .నడలుటకన్ననెక్కుడుప్రి.యంపడెదన్-సురలట్లు♦లోవనీ॥

22 గీ॥ .ఎన్నఁబిఱికివార.లెన్నియోమాలులు।
 .చచ్చుచుందుతాము.చావకమును।
 .పెన్నడై సద్దైర్యమున్నజనులు-చావు।
 .చవియెఱుంగరొక్క.సారితప్ప॥

23 ప॥ ఈసంఘమందెవడైసనీజారునకుంచియమిత్తుఁడున్నచో-నీజారు
 నియెడంబూటసునకున్నప్రేమవానిదానికన్నదక్కువుకాదని
 వానికనియెద-సల్లెనచోనీజారునిపైబూటసుఁడెందుకు♦లేచె
 ననియామిత్తుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము-నీజరుగ్గంచెము
 ప్రేమించలేదుకాని రోముపట్టణమునధికముగాఁబ్రేమించినాడను
 నీజారు♦ఁజీల్లుటప్రజలందఱుకన్వతంత్రులగుటకన్ననీజారుఁడుబ్ర
 తుకుటజనులెల్లరుందాసులై♦పొలయుటకుమీఁదిచ్చగించితిరా-నీ
 జారుఁడునన్ప్రేమించియుంటచేవానికైనేనేడ్చెద-నతఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak ; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak ; for him
 have I offended. '

ACT V. Sc. v.

24 His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, " This was a man " !

HENRY V.

Act IV Sc. III.

25 if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive.

HENRY VI—PART I *Act IV Sc VI.*

26 *Tal.* O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavowed danger.

గ్యవంతుడైనందున కేను సంతసించెద- నాతడుశూరుడౌటచేన
తనినేగౌరవించెదను-గాని-యతడుసపోతగుటచేవానిన్నేజంపినా
డ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు-వానిభాగ్యమునకుసంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము- వానియత్యాశకుమృత్యువు- దాసు
డుగానుండగోరునంతనీచుడెవడైననిచటనున్నచోబలుకనీవాని
నేనల్గించినాడను-రోమనుగానుండగోరనంత మూఖుడెవడైన
నిక్కడనున్నచోబలుకనీవానినేనల్గించినాడ-దనదేశముబ్రేమిం
చనంతదుష్టెవడైననిక్కడనున్నచోబలుకనీవానినేనల్గించినా
డను॥

24 గీ॥ .తగినజీవనంబ.తనిది-పదంపడి
ఁ.గూడెనతనియందు .గుణములట్లు ।
♦.ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక ।
.మునకునెల్ల యితడె.పురుషుడనుచు॥

25 ద్వి .పరువునాసించుట.సాపమానేని
♦.దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాడనేను॥

26 సీ॥ (తండ్రి) .బౌరనాయన్న-నీ.కంపితివాతే-
నేఁ.♦బోరుతంత్రంబులు .నేరుపుటకు ।
.సారంబులేని ము.సలితనమున్-శక్తి
.హీనమానంగము-♦.వృద్ధదశకు ।
ఁ.దగుకుఁజీకినీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight; come, dally not, be gone.

John. Is my name Talbot? and am I your son?
And shall I fly? o, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me!

The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.

Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.

John. He that flies so will ne'er return again.

Tal. If we both stay, we both are sure to die.

John. Then let me stay, and, father, do you fly;
Your loss is great, so your regard should be;

My worth unknown, no loss is known in me.

Upon my death the French can little boast;

In yours they will, in you all hopes are lost.

Flight cannot stain the honour you have won;

But mine it will, that no exploit have done.

You fled for vantage, every one will swear;

But, if I bow, they'll say it was for fear.

There is no hope that ever I will stay,

If, the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,

Rather than life preserved with infamy.

Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb?

John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

Tal. Upon my blessing, I command thee go.

John. To fight I will, but not to fly the foe.

Tal. Part of thy father may be saved in thee.

John. No part of him but will be shame in me.

Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

John. Yes, your renowned name; shall flight abuse
it?

Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
stain.

John. You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

Tal. And leave my followers here to fight and die?

.యప్పుడు నీయెడ.నతనిపేరు।

♦.క్రమమృతబ్రతికెడు- .గాని-యక్కట

గ్రహ.చార-మీ.వైతిప.చావువిందు।

.తప్పనిఘోరాప.దకు వశమైతివి-

.కావుననాతండ్రి-.కడువడిగల।

.నాగుట్టమెక్కుము-.వేగనీవు

బరు.గిడితప్పకొనునట్టు.లేనునీకు।

.దారిజూపెద-రముక్త-దబ్బుర

జాగుసే.యకు-పద(కొడుక్కు)నీకొడుక్కు.నా-తొలంగి।

.పోవుదునా-భళీ-.నీవునాతల్లిని

.ప్రేమింతువేని-యా.పెకుఁగలిగిన।

.పరువంతయున్నను.బానిసీడుగ-

నుంచు.కొన్నదానికిఁబుట్టు.కొడుకుగాఁగ।

.జేసిపోఁగొట్టకు-.చెల్ల రేనీవుండ-

.నేఁబాటిపోయిన-.నెల్లజగము।

.నీకుఁబుట్టఁగలేదు.నేనండ్రు (తండ్రి)

పాటిపో-.నేజంపఁబడినప్పు-.నీవునుఁబగ।

.బట్టుట్టకై-(కొడుక్కు)యట్లు.పాటిపోయిన

వాఁడు.తిరిగిరాఁడెప్పటి(త)-కిరువురమిట।

.నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగఁజత్తు.ము

భయుల-(కొ)మైన న.న్నుండనిముక్త

.మరియు-.దండ్రీనీవు♦.తెరలు-నీనష్ట

మె.క్కువగాన-నీసేమ♦.మవనరంబు।

.నేనెంతయున్వీల్య.లేనివాఁడను-నాదు

.నాశంబున♦న్గొఱం.తయునులేదు।

My age was never tainted with such shame.
John. And shall my youth be guilty of such blame
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I ;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు

.నూహింప-రీవీల్ల.నుబ్బుచుండ్రు|

.తొలఁగెడునన్ని యా.సలునునీతోడ

నె-♦.పాటుట-నీవిది.వఱకుఁగొన్న|

.పేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేవీర.♦కృత్యమైన|

.సలుపమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడుక-

.బొంచిపెఁబడుటకునెంచిపాటి|

.తీవనినిజముగ.నెల్లవారనుకొండ్రు-

.కాని-నేమఱలిన.కారణంబు|

.భయమనియందురు.స్పష్టంబుగా-

దొలి.మాతెనేభయపడి.పాటినయెడ|

.మరియెన్నటికినేను.దురముననిలఁబడు

.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి|

.బ్రదుకుకంటెంజావు.నిదిగొమోఁకాల్బడి

.ప్రాథింతు(త) నీతల్లి.యాసలెల్ల|

.యొక్కసమాధిలో.నుండఁగవలయు

నా(కొ).యానద్దియేమేలు-.నేనునాదు|

.సమ్మగభంబునకవమానముం

బొన.రించుటకన్న(త)దీ.వించిసెలవొ|

.నంగినాడన్బొమ్మ(కొ).చనెదననికి

ఁగాని-పగతురనుండినే.బారనొల్ల|

(త).నీతండ్రియంశము.నీయెడఁదక్కెడు

(కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటఁబోదు|

.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న

ఁడైనలేదుప్రసిద్ధి-.దానినీపు|

PART II

Act III Sc. II.

- 27 What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he armèd that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోగొట్టుకొనలేవు(కొ)♦.పొల్పారునాయెడ

.విఖ్యాతమానీడు.పేరు-దాని

.బాటిపోవుటకడు♦.న్దూ తెడు(త)నీతండ్రి

.యాజ్ఞగై కొంటనీకట్టిమచ్చ

.దుడిచివై చెడు(కొ)నీవు.వడియింప

.బడియది.తెలుపవు-చావంత.తెల్లమైన

.నిద్రఱమున్నరు.గిడుదము(త)వటియు-

నా.వెంబడివారలు.పెసగి♦పొలయ

.విడిచెదనా-నాదు.పెద్దటికంబట్టి

.నిందెనెన్నడుమచ్చ.బొందలేదు

(కొ).నాయావనముమాత్ర.మాయెగ్గు

నొందగ.దగునె-నిన్నవిద్ద.ఱుగవిభాగ

.మునుసలుపలేనిపోల్కి-నె.నునెడపబడ

.జాలనీప్రక్కనుండి-వే.యేల-యుండు

♦.మరుగు-నీవెట్లుసేయనే.నట్లొనరుతు

.బ్రతుకనోపను నాతండ్రి♦.మందునెడల

27 గీ॥ .తొమ్మకపచమెదచ్చ♦డెం.దమ్మకన్న

.దగవునాయముకలవాడె.తగినశస్త్రీ

♦.యాయుధనిగూఢుడయ్యుని.రాయుధుడగు

♦.నెడదమన్నీతిచేజెడ.బడినవాడు

Act. III Sc. iii.

- 28 If I depart from thee, I cannot live ;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap ?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips ;

Act. V. Sc. i.

- 29 It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her custom'd right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath ?

Sc. ii.

- 30 He that is truly dedicate to war
Hath no self-love ; nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour.

28 చ॥ .నినునెడఁబాసిసంబ్రతుక. నేరను-నీయొడిలోన హాయిగా।
 .గునుకుటగాని-నీయెదుటఁ. గూలుటయొండగు పెట్టు-తల్లిచా
 .నొత్తఁబెదవిగ్గదించి తెగు. పొత్తి టిబిడ్డని పోల్కి-నిచ్చటం।
 .బెసఁకువమానినా యునుఱు. మెల్లన గాడ్పునఁ బారఁజి మెత్తదన్॥

29 నీ॥ .ఓగు సేయుటకయి. యొట్టు పెట్టు కొనుట
 .కడుఁగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।
 .చెడునొట్టు పట్టితా. నడుచుట-యేఘోర
 .సత్యంబు చేతనే. జనుఁడు బద్ధుఁ।
 .డగు-జీవహింస వి.ట్టా చరించుటకును-
 .మనుజుఁడో చుటకును-. మచ్చలేని।
 .కన్నియంజెఱచుట. కై-తల్లిదండ్రులు. లేని
 పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।
 .కనదకున్వాడు కైననా. యంబునుండి।
 .బలిమినెడయనా బిడనొడఁ. బచుటకును।
 .మఱియుఁదానుఁగేవలముప. మాణనియతుఁ।
 .డవుట-నీతప్పొసచుక హేతువుఁగొనుటకు॥

30 క॥ అనికిస్సమకట్టినయా।
 .యనకున్లేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-తా।
 .దనుఁబ్రేమించునతనికి॥
 .జనదుపయికిఁదప్పశౌర్య. నామముసరిగా॥

PART III

Act V. Sc. IV.

31 wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms.

KING JOHN

Act. IV. Sc II.

32 The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay.
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones!

RICHARD II

Act. III Sc. II.

33 wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail.

31 గీ॥ .బుద్ధికల్లువారు♦.పొగలరెన్నడయిన।
 .నూరకుండరుతమ♦.యోటమికయి।
 .కాని-తమకువచ్చు.హానులసరిపుచ్చు।
 ♦.వెరవునుల్లసమున.వెదకుచుండ్రు॥

32 నీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ-.కాని-నేనుటికెద-
 .మంచినేల-కనిక.రించుము-మఱి।
 .నన్నుబాధించకు-.నన్నెవ్వరేనియు.నెఱుగ-
 రొకప్పువా.రెఱిగినయెడ।
 .నెంతయుమాచెన.న్నీపిల్ల♦యోడంగి
 .వంటివేషము-నాకు.భయముతోఁచె।
 .నైనఁదెగించెద-.నేనుఁగ్రిందుంబొందు
 .నప్పుడునాదగు.నవయవములు।
 .విఱుగకుండినయెడ.వేయియుపాయము
 .ల్లానియెదఁదప్పించు.కొనుటకేను।
 .చచ్చియుండుటకంటెనుఁజచ్చిచనుట।
 .తక్కువెంతయుఁగానేర(ఉటికి)-.దక్కటకట।
 .♦తనరునీరాలనాపిన.తండిగుణము।
 .పొందునా.♦యాత్రజేవ-♦నె.ములను♦నీమ॥

33 ద్వి॥ .♦జ్ఞానులు♦కుందరు.జరిగినపనికి।
 .గాని-యడ్డెదరు♦వ.గవుతోవ♦లొకట॥

Sc. iv.

- 34 Go, bind thou up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight :
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth.
All must be even in our Government.—
You, thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers.

LOVE'S LABOUR'S LOST. *Act. I. Sc. I.*

- 35 Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death ;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity.

34 నీ॥ ఆపండ్లచెట్టువే॥.లాడుచున్నది దానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడుదమయమి।
 .తవ్రయభరమునఁ.నమతండిఁగుంగించి
 .పొంగించుపోకిరి.బుడుతలవలె।
 .జూపట్టు-వే॥లెడు.చువకలకుగ్గొంత
 .సాయమిముక్తమనప్ర.జాప్రభుత్వ।
 .మున మేటియాన్నయ్య.మునదోచు
 చతివేగఁ.ఔరుగుకొమ్మకొనల.నలుకు-వెళ్లు।
 .హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందుసరిగ।
 .నొసరవలయుసంతయు-నీవి.టుండ-నేను।
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మంటిచేవ।
 .బీల్చిరిస్తయాచెడుకల్పు-ఁ.ఔటికివైతు॥

35 నీ॥ .తమజీవితంబులం.దగిలి యెల్లరును
 వెం.బడెడుకీర్తిమనయి.శ్చడిసచూని।
 .పైనిశాసనముగా.వ్రాయఁబడఁగ
 నిండు-.మరణమునకు సవ.మానకరము।
 .గామనలనదియు.గారవించగనిండు-
 .తరువాత-సప్పుడెం.తయునుసర్వ।
 .భక్షకత్వంబునఁ.బ్రబలుకాలునికి
 .దా.నిప్పటియూని.యెదిరి-వాని।
 .వాడికొడవలిమొసమొక్క.వలచిమనల।
 .నమరపదవికినె.దా.యాదులుగను।
 .నెండియుజ్జేయఁజాలిన.పెన్దపేరు।
 .సంతయుగ్గొను నట్లుప్ర.యత్నపడఁడు॥

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

- 36 I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II.

- 37 Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

Sc. iv.

- 33 'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.
- 39 Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.
- 40 Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption.

36 ద్వి॥ .నరుసకహామగునం.తకునుఁదెగింతు|

.మఱిచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు॥

37 ఉ॥ .కాదున్మసాలుమౌళియునుఁ-.గాదధికారికిఁగల్గు కత్తియున్|

.గాదుఁచఘానియంతృగద-.కాదుసభాపతిమేటియంగియున్|

.గాదరవీసమైనదయ.కై వడిశ్రేష్ఠఁవిభూషణంబు-ఁపే|

రేదినగొప్పవారియెడ.నింపుతలిచెడుఁచిహ్నమెద్దియున్॥

38 చ॥ .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మన్ననసేత-ఁనిషిద్ధమైనఁయో|

.నినలమిఁసంతతిన్గనిన.నీచునిసైఁచుటయున్సమంబు-జే|

.వసమునుజాలిమాలియెడఁ.బాపుట-కూడనిచోటఁదప్పగా|

.దనయులఁగాంచఁబూనితనఁద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియా॥

39 ద్వి॥ .ఒకటఁనీల్గుటమేలుఁ.సోదరుఁడాత|

.నికయిఁసోదరియెట్లు.నీల్గుటకనన్తి|

40 గీ॥ .చెఱవదల్చుటకొఱకుఁదె.చ్చికొనునింద|

మఱిఁయదారసహసఁమిరు.మన్ములఁదగు|

.కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|

.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ముఁలవమైన॥

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

- 41 Never anything can be amiss
When simpleness and duty tender it.

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

- 42 Friendship is constant in all other things
Save in the office and affairs of love :
Therefore, all hearts in love use their own tongues;
Let every eye negotiate for itself,
And trust no agent ; for beauty is a witch;
Against whose charms faith melteth into blood.

Sc iii.

- 43 Happy are they that hear their detractions, and can
put them to mending.

Act. III. Sc. ii.

- 44 He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
the clapper, for what his heart thinks, his tongue
speaks.

OTHELLO. *Act. IV. Sc. II.*

- 45 And his unkindness may defeat my life,
But never taint my love.

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

- 46 Contend not, sir ; for we are gentlemen
That neither in our hearts nor outward eyes
Envy the great, nor do the low despise.

41 ద్వి॥ .సరళతః వినియును. సాయమానేని।
 .బొరవోవఁజాలదె. ప్పడునెద్దియైన॥

42 చ॥ .వలపునఁదప్పమైతిఁ పెర. వస్తులనన్నిటనుండునిల్కడఁ।
 .వలచినయెల్లడెందములు. వాడుటమేల్లమనోళ్లఁగావునఁ।
 .దెలుపుతఁదన్నఁగూచిఁప్రతి. దృష్టితనంతటనమృతన్యఁ।
 .బొలపొకమత్రకఁడతని. బూమేలనెమ్మికరంగుమల్లుగా॥

43 వ॥ తమనిందెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥

44 వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమున్నది-దానినాల్కే వానినా
 ల్క-యేలనచ-వానిడెందము తలంచునది వానినాల్క చెప్పివే
 యును॥

45 ద్వి॥ .వానినిదఁయతీయ. వచ్చునా యునుట।
 .కాని-నాప్రేమఁన. గడుపఁచలేదు॥

46 గీ॥ .అయ్యకలహింపఁబోకు-మే. మనఁగ-మేము।
 .తగుమనుసులము-మాదుహృదయములందు।
 .గాని-మామాకృతులఁగాని. ఘనులఁకీష్యఁ।
 .పడఁమలంతుల నవమాన. పఁచ మెప్పుడు॥

 ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

- 47 Yea, noise ? —then I'll be brief.— O happy dagger!
 This is thy sheath ; (*stabs herself*) there rust and let
 me die.

TEMPEST.

Act. IV. Sc. I.

- 48 the murkiest den,
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below.

TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

- 49 When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good.

Sc. ii.

- 50 'T is pity bounty had not eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind.

47 ద్వి॥ .సరియె-చప్పుడ-యెనఁ.సంతోషనౌదు|
 .ఁగరము-నోహో సుఖం.కరమగుఁసురియ|
 .యిద్దినీయెర- (పొడుచుకొని) నీవు.నిటఁద్రుప్పువట్టు|
 .తద్దయు-నన్ను.తముఁజెందనిమ్ము॥

48 తరువోజ॥
 .కటికిచీకటిగుహ-.కడుసమయోచి.త
 మగుతాపున్-జెడు.దయ్యముసిగొలు|
 .పుటయు-నాదగుధైర్య.మన్దుచ్చ
 .కామ.ముగఁగరఁగింపనె.ప్పుడయినదగదు|
 .స్ఫుటముగానాటివి.శ్రుతిమేరపొల్ల.పుచ్చుట
 కేనెప్పు.ప్రొద్దుగుట్టములు॥
 .పటిమఁదొఱఁగికుంటు.వడుట-రేక్రిందు
 .బంధింపఁబడియాపఁ.బడుటదలంతు॥

49 కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదు|
 .జనముల.సంస వమునల్పు.సమయంబునన|
 జనుల దగునట్లు కీర్తిం॥
 .చిన.సుల్లోకమునమచ్చ.జేసెడునదియు॥

50 ద్వి॥ .వెనుకచూపకటఁయా.వికిలే-చదున్న|
 .దన.వదాన్యతకుఁగుం.దడుమానవుండు॥

Act. III. Sc. v.

- 51 You cannot make gross sins look clear;
To revenge is no valour, but to bear.

TITUS ANDRONICUS *Act. I Sc. I.*

- 52 Sweet mercy is nobility's true badge.

- 53 Of noble minds is honourable meed. ^{thanks to men}

Act. III. Sc. i.

- 54 That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe!

Act. V. Sc. iii.

- 55 Friends should associate friends in grief and woe

TROILUS AND CRESSIDA *Act. I Sc II.*

- 56 Do you know what a man is? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt,
that season a man?

51 గీ॥ .అచ్చదోనములన్నీవు.మచ్చలేక।

♦.తోచునట్లు సలుపసమ.ఘటడవుకావు।

.ఎపుడయిన♦నిక్కపు♦మగటి.మిషగదీచుక।

.కొనుటకానేరదుసహించు.కొంటగాని॥

52 ద్వి॥ .గొప్పతనంబున.కుడుగుతుక।

.చెప్పెద-హాయిని.చెడుదయారసము॥

53 ద్వి॥ .ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకుఁ।

♦.బ్రాణతులుపరువైన.బహుమానమగును॥

54 ద్వి॥ .ఊపిరితీయుట.యొకపనియైన।

♦.బాపురే-చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

55 ద్వి॥ .హితులు♦పరస్పర.♦మెనయంగవలయు।

♦.సతతమాపదయందు.సంపదపట్ల॥

56 వ॥ మనుష్యుడననేమోసీవెఱుఁగుదువా-పుట్టువు-సౌందర్యము-మంచి

యాకృతి-సంభాషణము-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము-యో

గ్యత-యావము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు

షునకుఁజవిపుట్టించు సంబారుమఱియునుష్ఠను.

Act. II Sc. ii.

57 (1) The wound of peace is surety,
Surety secure; but modest doubt is called
The beacon of the wise, the tent that searches
To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
Exceeds man's might; that dwells with Gods above

Act. V. Sc. iii.

58 Life every man holds dear ; but the brave man
Holds honour far more precious-dear than life.—

59 Let 's leave the hermit pity with our mothers,
And when we have our armours buckled on,
The venom'd vengeance ride upon our swords :
Spur them to ruthless work, rein them from ruth.

TWELFTH NIGHT

Act III Sc. VI.

60 (1) In nature there 's no blemish but the mind ;
None can be called deformed but the unkind :
Virtue is beauty; but the beauteous-evil
Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

57 (1) గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట. యడుమఁదెచ్చు!
 ♦.వాస్తవంబుగ నెల్లప్పు. పరిమితమగు!
 .సంశయంబుత్తములకు లాం. ఘనము. కీడు!
 .లయెడ నడుగంటఁజొచ్చువ. త్తి. యనఁబడును॥

(2) కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు॥
 .మఱివలపుంజూపుటయును. మనిసిక శక్యం!
 భరయనటువంటి శక్తియ!
 .మరుచుండెడుఁ బైవెలయు♦న. మరులకు నెల్లన్॥

58 ద్వి॥ .బ్రతుకు ప్రియంబగుఁ .బ్రతిమనుష్యునకు!
 .బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు. పరువుశూరునకు॥

59 గీ॥ ♦.ఋషిదయస్త్రినతల్లుల. యెడ నిడుదము!
 .మనముక వచంబులన్దొడ్డు. కొనిసయపుడు!
 .మన♦యసులకెక్కనీ విష. మత్సరగబు!
 .కూరకృత్యంబులకుఁబురి. కొల్పుదమవి!
 .వెండియుందిప్పదముకృప. నుండివాని॥

60 (1) గీ॥ .మనసుకంటెఁ బ్రికృతియందు. మచ్చలేదు!
 .కూరుడొక్కఁడుతప్పఁగు. గూపిలేడు!
 .సుగుణమందముకాని-సో. యగవుద్భుత!
 .వన్నె♦దయ్యంబునంగాంచు. వట్టమొద్దు॥

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth.

WINTER'S TALE

Act. I Sc. I.

61

Avoid what 's grown than question how 't is born. 't is safer to

Act. IV. Sc. iii.

62 If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire.

VENUS AND ADONIS.

63 By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive.

64 They that thrive well take counsel of their friends.

(2) ఉ॥ .ఆతనిఁనుల్లోడంబడిక..లాతనియొట్టులుదేవవాక్కుతా॥
 .నాతనిప్రేమనిమ్మపట-..మాతనియూహలకలక్రమంబుతా॥
 .నాతనిమాససప్రచలి.తామలమాతలువానియశుతా॥
 .నాతనియాత్రవంచనకు.నొదవు-స్వగముభూమికింబలె॥

61 ద్వి॥ .ముదిరినదానిఁద.ప్పకొనుటమంచి॥
 .యదియెట్లుపుట్టెనం.చడుగుటకన్న॥

62 ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీలెదనేని॥
 నేనుగోరినపుడు.నేజాడనుంటి॥

63 గీ॥ .సహజధమంబు నన్నీవు.సంతతిగన॥
 .వలయు-నీవిడ్డలుండ్రిపు.పొలయునపుడు॥
 .అటులగావున- నీవీల్లి.యైనబ్రతికి॥
 .యున్నవాడవె నీపోల్కి.యుండుగాన॥

64 ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట ల.జేకొనుచుందు॥
 .చెలఁగిమిక్కిలి.వృద్ధి.చెందెనువారు॥

- 65 To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day.

RAPE OF LUCRECE.

- 66 princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look.
- 67 He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall be smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my tresspass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence.

65 త॥ .తనుఁజూచిజంకఁడ.తఁడుగాన-

నతని.మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెన్కసింగి।

.మునడువఁజొచ్చెను-ఁ.బులిమచ్చిక వడి

.యూలించుమెల్లన.నాతఁడుఁరపణ।

.మునఁబాడినప్పుడు- ♦.మొనసియతఁడు

.పలికినఁదనఁయెర.స్వదిలితోఁడేలు।

♦.నెనరుఁమెజడిపింప.నేరదువఱియు

♦.వెంగలిగొట్టియ.పిల్లనాప్రాప్త॥

66 ద్వి॥ .♦భూమిఁప్రభువులద్ద .మఁ♦బొత్తముబడి।

.గా-♦మొగిఁబ్రజచూడఁ ♦.గఱవఁగఁజదువ॥

67 నీ॥ .నీదగుసంతతిన్ .జెఱచినవాఁడు

తా♦.ఁబడసినవానికి.భ్రాంతితోడ।

.దండ్రిగానీవుంటఁ.దలఁచియెంతయు

విజ్ఞ.వీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని।

.దలపోసినినుఁజూచి ♦.యెలనగవుంజూపఁ

.జనదు-♦వెండియుఁదన.జట్టుతోడ।

.నీయున్నిఁగూరిచి♦.నెగడిహాస్యము సేయ

.నలదునీయాస్తిదొంగిలఁబడియెను।

.గాని-కొనఁబడ లేదుబం.గారుతోడ।

♦.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు।

♦.నిష్కృతినొనఁపకొల్లనా.నేరమునకు।

.జావునన్దిలుబల్మినే.నల్పు♦నెగ్గు॥

68 My honour I'll bequeath unto the knife
That wounds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me:
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so.

69 O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find:
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind;

68 సీ॥ .సురియకునాదగు. పరువప్పగిం చెద

♦.బవిసియిట్లుడ్చగా. బడిననాదు।

♦.మయినది చెఱచును-. మర్యాదఁదొఱఁగిన
.బ్రతుకుఁ బాయుటశర. వంబు-నొకటి।

♦.మనెడుఁదక్కి-నయది. మడియగ-ఁగావున

♦.బొలివోవునాసిగ్గు. బుగ్గివలన।

.నేపారునాదుపే-. కేలన-నాచావు

.నందునాతలవంపు. మగ్గిందఁజేతు।

.నానిందెయట్టుల. ణఁగినంత నాగొప్ప

.కొక్క పుట్టువుపొంది♦. కొమరుమిగులు।

.నేనుబోఁగొట్టుకొ. నినమానికము

నేలు. వాడ-నీ కేమాన్తి. వదలుదాన।

.నానిశ్చయము-పేమ-♦. నలువందు

నీగర్వ. హేతువు-దానికి. నీవుగుతుఁ।

.గాఁబగ సాధింపఁ. గవలయు నెట్టలా

♦.యధమునిపనిపట్టు. విధము నెల్ల।

.నీవునాయందుఁ జదువునే. నీకుఁ జెలిని।

.నీదు♦ పగ యైన♦ నన్నుఁదు. నెఱదను-మఱియు।

.నీవునాకెగ్గు♦ సలిపిన. నీచునటల।

.ద్వరగానాకయి♦ పరిమాంచఁ. వలయుఁజముత్త్ర॥

69 సీ॥ .అయ్యయోనేరుపు. మానాకునా♦ సాగు

.నెటు చెప్ప వలయునో. యేను-లేక।

.తుదకునీ♦ తన్విఁబొం. దెదనునాకీ

నిందె♦. మైవట్టి నెత్తురు. మచ్చపడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

గాని-నామదికించుకై నదోసము

కాన.రా-దదిబల్మిప.చాబడలేది।

కింతియెకా-కద్ది.యెన్నటికింజెడ్డ

తనముతోడగునొప్పు.దలకుజోగు।

.పనికిమాలినయలవాటు.పడుటలేదు।

.మఱియు-నయ్యదియిప్పటి.వఱకొకింత।

.యునుమకిలనంటక-విసంబు.నెనయుతనదు।

.నెలపునందోపుతోడుత.నిలిచియుండె॥

కాద్రిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః ॥

రఘువంశే సగః 1 శ్లోకః 21 ॥

1 జగోపాత్మానమత్రస్మాభేజేధమమనాతురః।
అగృధ్నురాదధేనోఽధః।వసక్తస్సుఖవన్వభూత్ ॥

శ్లోకః 22 ॥

2 జ్ఞానేమానంతమాశక్తౌత్యాగేన్ద్రాఘావిపర్యయః।
గుణాగుణానుబద్ధిత్వాత్తస్యసప్రసవాఙ్మనః ॥

స ॥ 8 శ్లో 31

3 బలమాతకభయోపశాంతయే।
వినుమాంసశ్కృతయేబహుశ్రుతమ్।
వసుతస్యవిభోనకకేవలం।
గుణవత్తాపపరప్రయోజనా ॥

స ॥ 9 శ్లో 7

4 సమృగయాభిరతినకదురోదరం।
సచశిప్రతిమాభరణమ్మధు।
తమునయాయనవానవయావనా ।
ప్రియతమాయతమాసమసాహరత్ ॥

కార్తిదాసుని కయితయందలి సాగనులు.

బీరము.

- 1 గీ॥ . సందతనఁ మేదితన్నుఁగా. పాడుకొనియెఁ |
 . ఁదెవులుఁదవులక పున్నెముం. దెచ్చికొనియె |
 . సాముఁ బిసినారిగాక పు. చ్చుకొనెతఁడు |
 . ఁకుడి చెనెతయుహాయిఁత. గులము లేక॥
- 2 గీ॥ . తెలివియందూరకుండుట. బలిమినోరు |
 . సాతనికిఁ సీవియెడఁగొని. యాడుకొనమి |
 . ఁదొడ్డఁ గొనములొండ్లొంటికిఁ. నోడుపొంది |
 . పొలుపుమీఁతెడుఁదనతోడఁ. బుట్టులట్లు॥
- 3 గీ॥ . ఇడుమలన్బడువారల. జడు పెడపగఁ |
 . ఁగడిమి-ఁ చదువర్ల మన్నింపఁ . ఁగడిదివిదై |
 . పుడమిఁజేనికిఁగల్గిన. యొడమిగాక |
 . గొనములుగూడనొరులమే. లునకుఁదగియె॥
- 4 గీ॥ . మిప్పుఁ బెంపుకొఱకుఁ . ఁదివిరెడునాతని |
 . వేటగాని-జూజ. మాటగాని |
 . ఁజాబిలిపతిమనగ. సారాయియున్గాని |
 . లాగలేదుఁ మున్న. లాడిగాని॥

శ్లో॥ 8

- 5 సకృపణాప్రభవత్యసివానవే।
 నవితథాపరిహాసకథాస్వసి।
 సచసపత్నజనేష్వసితేనవా।
 గపరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

- 6 నిశ్చిత్యచానస్యనివృత్తివాచ్యం।
 త్యాగేనపత్యాః పరిమాప్టుమైచ్ఛత్।
 అపిస్వదేహాత్కిముతే ద్విరూథాః।
 ద్యశోధనా నాంహియశోగకీయః॥

స॥ 16 శ్లో॥ 8

- 7 కాత్యంశుభేకస్యపరిగ్రహోనా।
 కింవామదభ్యాగమకారణంతే।
 ఆచక్షుమత్వావశినాంరఘూణాం।
 మనఃపరస్త్రీవిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

- 8 వయోరూపవిభూతీనామైకైకమృదకారణమ్।
 తానితస్మిన్సమస్తానినతస్యోత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

- 9 కాతర్యం కేవలానీతిః। శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్।
 అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యా ముభాభ్యా మన్వయేషనః॥

5 గీ॥ .♦వేల్పుజేన్దికై న.వెల్లిమాటాడబో॥
 .డనడునవ్వలాట.కై నగల్గ॥
 .నలుకఁదొఱగినట్టి.యతఁడు♦పగఱనై న॥
 .♦బరుసమైన♦వ్రాయఁ.బలుకఁజనఁడు॥

6 గీ॥ .♦మాటు♦వెరవునమళ్లని.మాట-నాలి॥
 .విడుచుట♦న్నిచ్చయంబుగఁ.మడువఁగోరె॥
 .♦బోగములఁజెప్పనేటికి- .♦బొందికన్న॥
 .♦బేరుసా♦మున్నవారికిఁ.♦బెంపెమేలు॥

7 గీ॥ .ఎవతెవీవు♦చెలువ-.యెవనికి♦ల్లాలవు॥
 .నాయెదుటికివచ్చి.న♦కతమేమి॥
 .♦యడఁకువఁగల♦రగుల.♦యెడ-పెడమొగమిడు॥
 .♦బెఱపడంతులకని-.యెఱిగి♦నుడువు॥

8 గీ॥ .పడుచుతనము-సొగసు- .♦నొడమియు-వీనిలో॥
 .♦బొగరిడనొకొకటియె.యగుఁ♦గతంబు॥
 .అన్నికూడుకొనియ.వాతనియందుండె॥
 గాని-♦త్రుళ్లి పడదు.వాని♦యెడద॥

9 గీ॥ .పరగుకొక్క-♦తగవు.♦పందతనమ్ముగ॥
 .♦బొనఁగుకొకమ♦గటిమి.పులిసడఁతగ॥
 .గనుక సరిగఁగూడు.కొనినయారెండిటి॥
 .♦బెడఁగుకల్మిసతఁడు.వెదకికొనియె॥

కుమారసంభవే స || 2 శ్లో || 55

10 వివృక్తోఽపిసంవశ్యాన్వయంచేత్తుమ సాంప్రతమ్ ||

స || 10 శ్లో || 23

11 అమీషాం సురసంఘానాం త్వమేకోఽథానమథానే |
వివత్తిరపిసంశ్లాఘ్యో పకారవ్రతినోఽసల ||

మేఘసంజేతే స || 1 శ్లో || 6

12 యాజ్ఞామోఘా వరమసిగుణే నాథమేలబ్ధకామా ||

శ్లో || 57

13 ఆపన్నాతి ప్రశమనఫలాస్సం పదోహయ్యక్తమానామ్ ||

విక్రమేర్వశీయే ||

14 స్వాధాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియేన ||

శాకుంతలే ||

15 అసౌశయం త్వప్రపగ్రహక్షమా |
యదార్థమస్యా మభిరాసి మేమనః |
సతాంహిసంజేహ పవేషువస్తుషు |
ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ||

10 ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడి చెట్టేనఁ
 .దనచేతనటకుట.♦దమ్మముకాదు॥

11 క॥ ఈవేల్పుమొ♦సలకగ్గి
 .నీవొకడవెక♦జఁములను.♦నెరపె-దొరులవేల్.
 గావించు♦నోముగలిగిన।
 .యావారలయిడుమయుఁగొని.యాడంబడెడు॥

12 ద్వి॥ .తగువానియందు♦వి.తయగుట♦నయమ।
 .దుగుట♦నదునెడమే.ల్పొందుటకన్న॥

13 ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి.♦యేఁపుమానుపుట।
 .కడుమంచివారల.♦కలుముల♦పంట॥

14 ద్వి॥ .ఒరులకుమేలుసే.యుటమంచివారి।
 .కరయఁగఁదమపని.కంటెనుమేలు॥

15 గీ॥ .♦అరమరిక లేదురాచయా.లగుటకుఁదగు।
 .నీపెయెడనాదుమదితగు.లెనయుఁగాన।
 .నందియంబున్నతావుల.♦సాదులకెద।
 .♦పోకడలు♦దినసులఁగూచి.♦సాకిరికద॥

16 భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధమాధికారేనియుక్తః సోఽహమా॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధమారణ్యమిదమాయాతః *

17 అస్మాన్సాధు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛేఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవ కృతాంస్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వ కమియం దారేషుదృశ్యాత్వయా।
భాగ్యాయత్త మతఃపరంసఖలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥

13 శుశూప్స్వగురూ కురుప్రియ సఖివృత్తిం సపత్నీజనే।
భతుర్విప్రకృతాపిరోషణ తయామాన్య ప్రతిపంగమః।
భూయిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాంత్యేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాః కులస్యాధయః ॥

19 అఘోహి కన్యాపరకీయవన।
తామద్యసంప్రేష్యపరిగ్రహీతుః।
జాత్రోమమాయంవిశదః ప్రకామం।
ప్రత్యపితన్యానభివాంత గాతామ్॥

16 వ॥ ఎవఁడు తేనిచేదగ వేల॥ నేమింపఁబడియెనోయట్టి నేను॥ దపనుల
కడ్లుదొలఁగింపనీ॥ పున్నె పుంగాన॥ కే తెంచినాడను॥

17 త॥ .కడు॥ దబ మేసొమ్ము .గానున్న మమ్ము॥
.బదపడినీగొప్ప.॥ వంగడం-బీ పె
.తోడరితనంతనీ.తోడు నెట్లొ॥
.సలిపినయాపొందు.జాడఁదలంచి॥
.॥ కడగియాండ్రొన్నరి.॥ గారాబుతోడఁ
.జూడఁబడునదియీ.॥ జోటినీచేత॥
.నుడువఁదగినది॥ బం.దుగులచే
దో॥ చ.దెద్ది॥ బా గెంబున.కింకలో॥ బడునొ॥

18 త॥ .కొలుపు పెద్దల-బొత్తు.గొనుమెల్లతలుల
.నేరుపుతోడుత.న్నీదు॥ సవతుల॥
.సలుపకుమడ్డం॥ బ.సడ్డగా॥ జూడఁ
.బడియు॥ బెనిమిటికి॥ బలు॥ కిన్క చేత॥
.మెలఁగును॥ మోమోట.మిన్న॥ లంగంబు.పట్ల-
మిక్కిలితుల్లి.పడకు॥ బా గెముల॥
.వెలఁదులిల్లాండ్రొ.సింఁచుకొందిల్లు-
.॥ కొలమునకుం॥ జెడు.గొట్లు॥ తెవుల్లు॥

19 గీ॥ .వెల్లడిగనుగన్నె.॥ పెరవానిసొమ్మగా॥
.యా పెమగనిచెంత.కంపి-యిపుడు॥
.॥ డా॥ చ॥ బెట్టిసట్టి.॥ డబ్బప్పగించిన॥
.యట్లనా॥ యెడంద.హాయి॥ జెందె॥

20 స్వసుఖనిరభిలాషః ఖద్యసేతోక హేతోః ।
 ప్రతిదినమథవాతే వృత్తి రేవంవిధౌ వ ।
 అనుభవతిహిమూర్ఖాన్ పాదపస్త్రీవ్రముష్ణం ।
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ॥

21 వ్యపదేశమావిలయితుం ।
 కిమిహ సేజనమిమంచపాతయితుమ్ ।
 కూలంకషేవసింధుః ।
 ప్రసన్నమం భస్మటరుహంచ ॥

22 కుముదాన్యేవశశాంక ।
 స్సవితా బోధయతిపంక్షజాన్యేవ ।
 వశినాం హివరపరిగ్రహ ।
 సర్వశేష పరాజుక్రమవృత్తిః ॥

20 గీ॥ .జగముఁగూచి నీదుఁ. సుగములఁగోరక।
 .♦పొగతె-దిట్టినడఁత. పోలునీకు।
 .చెట్టుచుఱుకు తెండ. సిరముచేఁగుడి చెడు।
 .నీడఁగ్రిందివారి. వేఁడిఁబాపు।

21 గీ॥ .పేర్గలంచ-వీనింబడ. వేయుటకయి।
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో.♦యిగురుఁబోడి।
 .యొడ్డుల్గడుఁగొఱకుచు. నున్నయేఱు।
 .మంచి నీటిస్మృతియుఁ♦దరి.♦ప్రమాఁకుమాడ్కి॥

22 గీ॥ .♦వేలుపులబువ్వ♦తోవలనేః .♦వేడివేల్పు।
 .తప్పకెప్పుడు మేల్కొల్పుఁ .♦దామరలనె।
 .శమకులోఁకువయా♦నెడఁదఁగలవారి।
 .నడఁత-యొరునాలికిం బెట్టుఁ. బెడ మొగంబు॥

GENTLENESS.

ANTONY & CLEOPATRA *Act III Sc. XI.*

1 yet he that can endure
To follow with allegiance a fall'n lord,
Does conquer him that did his master conquer,
And earns a place i' the story.

AS YOU LIKE IT *Act II Sc I,*

2 Now, my co-mates, and brothers in exile,
Hath not old custom made this life more sweet
Than that of painted pomp ? Are not these woods
More free from peril than the envious court ?
Here feel we but the penalty of Adam,
The season's difference ; as the icy fang,
And churlish chiding of the winter's wind,
Which when it bites and blows upon my body,
Even till I shrink with cold, I smile, and say,
This is no flattery : these are counsellors
That feelingly persuade me what I am.
Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,

శాంతరసము.

1 గీ॥ .పతితుడై న ప్రభువును వి.శ్వాసము మెయి
 .ననునరింప నోర్వఁగలిగి.నట్టివాఁడు
 .గెలుచుఁదన యజమానుని.గెల్పువాని
 మఱియునాజిఁంచు నొకచోటు.చరిత్రమందు.

2 సీసమాలిక॥ .ఇప్పుడు- నాదు వి.హితులార-
 మఱిన్వదే.శభ్రష్టుతా తోడి.జనముతార
 .సాతపరిశయమి.బ్రతుకును-
 మిక్కిలి.వణిఁంపఁబడిన దం.భంబుకన్న
 .హాయిగాఁజేయలే.దా-
 యియడవులోపు.లేనట్టియా రాజ.ధానికన్న
 .నెక్కుడుబాధార.హితమయియుండలే.దా-
 ఁబుతువులమాటు- ఁ.పాదినరుని
 .కగుశిక్షమాత్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మఱి- సీతుగాడుపు.మంచుకోట
 .యు- నై న్నెవరానట్టి.-యొటపిడితో-నది-
 .యెంతయుముద్దగా.నేనుముఖుఁగు
 .కొనిపోవువఱకు- నె.కొన్ని నాదు-
 ఁమేనిపై.వీచుచు గఱవ-నే. బిన్ననవ్వు
 .తనరబల్కెద- నిది .కొనియాటకదని-
 .నాయథాధస్థితి.న్న సుసరస

Wears yet a precious jewel in its head ;
And this our life, exempt from public haunt,
Finds tongues in trees, books in the running brooks,
Sermons in stones, and good in everything.

Sc. iii.

3

I have five hundred crowns,
The thrifty hire I saved under your father,
Which I did store to be my foster-nurse
When service shauld in my old limbs lie lame,
And unregarded age in corners thrown :
Take that ; and He that doth the ravens feed,
Yea, providently caters for the sparrow,
Be comfort to my age ! Here is the gold ;
All this I give you. Let me be your servant.
Though I look old, yet I am strong and lusty ;
For in my youth I never did apply
Hot and rebellious liquors in my blood ;
Nor did not with unbashful forehead woo
The means of weakness and debility ;
Therefore my age is as a lusty winter,
Frosty, but kindly. Let me go with you :
I'll do the service of a younger man
In all your business and necessities.

.దృష్టితో బోధించు. హితులివి-మతియు-
 .నా. పత్తు సామాన్యాను. భవములు- కడు!
 .హాయిగానుండెడు- .నద్ది- ♦కప్పట్టుల
 .సహ్యంబుమతియు ♦వి.మయుతమయ్యు!

.మణిశిర.మునఁదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు!
 .నరుల రాటుఁదొఱఁగి .నాలుకలను!
 .ఁజెట్ల- యున్న కముల .సెలయేళ్ల - రాలను!
 .జ్ఞానబోధ- మంచి. సర్వమందు.

3 నీ|| .ఉన్న వినాయొద్దఁ.బన్నెండువందల
 .యేఁబదిరూకలు. నేఁబాదుపుగ!
 .దక్కించుకొన్న జీ.తంబుసీతండినిఁ
 .గొలిచి- నా.ముదిమేనఁ.గొలుపుకుంటి!
 .యానెడ- సరకు సే.యఁబడని యీడొ
 క.మూలఁ ద్రోయఁబడున.స్వడునుమతియు!
 .ననుఁబెంచుదాదితీ.మననుంటకై యది
 .గూడఁబెట్టితిదానిఁ .గొనుమునీవు!
 .కాకులకు మేఁపు వేల్పుని.క్కముగఁబిచ్చు!
 .కలకమచెడుఁగూడుఁబ.దిలముతోడ!
 .సగునుఁబ్రాపునాముడిమికి- .దిగొపసిండి!
 .నేనునీకిచ్చినాడను.దీనినెల్ల!

SONG

Sc. V.

4 Under the green wood tree
Who loves to lie with me,
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i' the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

సీ॥ సనునుండనిముక్తి. పనినానిగాముదు
 .సలిగఁదోఁచియుగట్టి. ♦ సత్తువుగల।
 .వాడను- నాచిన్న. నాఁడెన్నఁడు ♦ న్వ
 ట్టి. నీళ్లునానెత్తుట. న్నెఱపలేదు।
 .మఱియుసిగ్గరికన్బా. మనెక్తయి ♦ లాపూడ్చు
 .వెరపుఁద త్తరమునఁబిలువలేదు।
 .కనుక నాముదుసలి. తనముబలియు
 ♦ సీతు ♦. నెఱివెల్లనగుఁగాని. నెమ్మి కలది।
 .సన్నునీతోడఁబోనిముక్త - .చిన్నవాని।
 ♦. పశాసున న్నెనునీపని. యంతలోను।
 .గ్రహమ్రుణ్ణీకుఁగల్గున. క్కరలయందు।
 .గొల్వునొనరించుచుందునీ. కోరినట్లు॥

పాట - బిలహరిరాగము - రూపకతాళము.

- 4 పల్లవి॥ .ఇవలకురానీ- రా.నిమ్మ వలకురానీ।
 అనుపల్లవి॥ .ఇవలసీతుగాడ్పతప్ప. నెదిరివాఁడు గనఁడు॥ రానీ॥
- (1) చరణము॥ .అడవిచెట్టుక్రిందఁగున్క. నాసించు నెవఁడు నాతో।
 .గలుపుఁదనదున్వరముతీయ. ♦ పులుఁగుటె ♦ లుఁగునందునరిగ॥ ని॥
- (2) .ఎవఁడుదురాశఁదొఱఁగుమఱి. యెండనుండఁదలఁచునో।
 .♦ తవిలితిండికై వెదకుచు ♦. దనియుదొరకుదానితోడ॥ ని॥

Act. iii. Sc. ii.

- 5 Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck.

COMEDY OF ERRORS. *Act II Sc I*

- 6 There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords:
Then, let your will attend on their accords.

5 వ॥ అయ్య నేనిక్కముగఁ బాటుమానిసిని- నాతిండినే నాకొంచు
కొనెదను- నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద- నొరునసహ్యపడను-
మతియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీషణ్యపడను- బరులమేలునకా
సందించెదను-నాయుడుమన్నేచుకొనెదను- మతియునామేటిగవక
ము నాయాఁడుగొట్టియలు మేయఁజూచుటయు- నాగొట్టెప్పిలు
పాల్గుడువఁగనుటయును.

6 నీ॥ ఈశ్వరస్పృష్టిలో . నెయ్యెదియు హద్దు
.లేనిదిలేది॥ లోనఁగడలి
.యందున ♦విన్నున- .నలమృగంబులు
♦మీలు. నెగురుపక్షులుతమ. మగల♦వశము
.లగు- ♦దివ్యమాశక్తి. నధికులుపురుషులు-
.య♦జమానులౌదురీ .యన్నిటికిని
..బ్రాహ్మపులువారు ప్ర.పంచమునకునెల్లఁ
..బ్రాహ్మతనాత్మలం .బరఁగుచుందురీ
..తమదుస్త్రిలకు♦భతలై .తనకుచుందురీ
..వెండియున్వారి♦విభులయి. వెలయుచుందురీ
..కాపునన్నీదుచితంబు. నీపువారి
..యిష్టములనుసరించున. టెంచవలయు॥

CYMBELINE

Act III Sc III.

7 And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book uncrossed. No life to ours.

Act IV Sc II,

8 Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace.

9 If I do lie, and do
No harm by it, though the gods hear, I hope
They 'll pardon it.

7 నీ|| .మనముకన్గొనెదము.మతియును
 దచుగ.వేడుకమీఱగ.బేడపురుగు!
 .సాళువకంఠెదా.మేలుగఁబట్టున
 .నెంతయునిభీకతి.నిరవుకొనుట.
 .భళిరయిబ్రతుకుచీ.వాట్లుతి నెడుకొల్వ
 .కన్నమిక్కిలి లెస్సయకాను-లంచ.
 మున్మింగి యెద్దియుం.బొనరించకుండుట
 .కంఠెనెక్కుడుపల్వ.కలది-కొనని.
 .పట్టుడుపునందుడా బగ.పచుచుంట.
 .కన్నమతివాసి నెనగెడు-వ్యయములేక.
 .సొగసుజూపెడు.టోపికంఠెగడు నయము.
 .జగతమాజీవితమునకు.సాటిలేదు||

8 నీ|| .పందలంగాంచుచుందురు.పందలు-మతి.
 .క్షుద్రములగనుక్షుద్రవ.స్తలు-నిజముగ||
 .గట్టిగింజలుపొల్లయుం.గలుగుబ్రకృతి.
 .కంపునింపును.గూడజ.గంబునందు||

9 నీ|| .నేనుదబ్బుఱంటి.నేనిపదంపడి.
 .జెఱుపుదానివలన.జేయనేని.
 .వేల్పులెల్లరదియు.వినినప్పటికినన్ము.
 .మింతురనుచు.విశ్వ.సింతునేను||

Act V Sc V.

10 it is I

- (1) That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they.

HAMLET

Act I Sc II

- (2) all that lives must die,
Passing through nature to eternity.

Act II Sc II.

- 11 there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so:

- 12 I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestic roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man! How noble in reason! how infinite in faculty! in form and moving how express and admirable! in action how like an angel! in apprehension how like a god! the beauty of the world the paragon of animals! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me—no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so.

10 (1) ద్వి॥ జగతినసహ్యము .ల్పలిపెదనొప్పా
.లుగ- వానికన్నఁజె.డుగునేనెగనుక.

(2) ద్వి॥ .బ్రతికెడునదిచావ .వలయు •మత్యావ్రా
.కృతినుండిపోవు •చ .మృ పదంబునకు.

11 ప॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁదప్పటలేవు.

12 ప॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని- కొంతకాలమునుండినే నుల్లాశ
ముఁజెడియుంటి- సన్నియభ్యాసముల వాడుక మానుకొంటిని- మ
తీయు- నిక్కముగానామనసు మిక్కిలి•వ్యాకులముగానున్న- దీ
•రమ్యమైన నలుచదరపునేల సముద్రములో నొఱిగియున్నకొం
డగొడ్డు కొనవలె గనుపడుచున్న- దీమిగుల సాగపైనపరిది
గాలిచూడు- మీచక్కఁగవేరిలాడునాకన- మీబంగరుటగ్గినలం
కరింపఁబడినగొప్పక- పృథ్విరయది- చెడురోగములఁబన్నెడి ప
లురకముల యావిరులగుంపుకన్న వేఱుగఁగాన్పించదు- •మను
జుఁడెప్పుడొపరి- వివేకమున నెంతగొప్ప- శక్తి నెంత•యనంతము-
గూపునొదలిక నొ•వివేకము- నారెంతయబ్బురము- కార్యము
నందెంత•దివ్యోపమ- •బోధయెడ నెంతచేవనన్మృశము- జగదాభర

Act iii Sc i

13 To be, or not to be, that is the question:—
Whether 't is nobler in the mind to suffer
The slings and arrows of outrageous fortune,
Or to take arms against a sea of troubles,
And by opposing end them? — To die—to sleep,
No more:— and, by a sleep, to say we end
The heart ache, and the thousand natural shocks
That flesh is heir to,— 't is a consummation
Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
To sleep! perchance to dream:— ay, there's the rub;
For in that sleep of death what dreams may come,
When we have sullied off this mortal coil,
Must give us pause. There's the respect,
That makes calamity of so long life:
• For who would bear the whips and scorns of time,
The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
The pangs of despised love, the law's delay,
The insolence of office, and the spurns
That patient merit of the unworthy takes,
When he himself might his quietus make
With a bare bodkin? who would fardels bear,
To grunt and sweat under a weary life,
But that the dread of something after death,
The undiscovered country, from whose bourn
No traveller returns,— puzzles the will,
And makes us rather bear those ills we have
Than fly to others that we know not of?
Thus conscience does make cowards of us all;
And thus the native hue of resolution
Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
And enterprises of great pith and moment,
With this regard, their currents turn awry,
And lose the name of a action.

ణము- పామలను మము- కాసి-కొఱమాలినదాని సారాం
శ- మిదియేమినాకు- మనుష్యుడునన్నలరింపలేడు- లేడు- స్త్రీ
గూడ నన్నందింపజాలదు- నీనగవుపట్టి నీవాలాగనునట్లు కనువ
డునప్పటికిని.

13 నీ॥ .ఉంటయో-మానుట.యో- యదేచింత్యము-

.ఘనతరంబెద్ది-నె.మ్మనమునందు!

.దేవ్వింఁచునట్టదు.న్వసివేయునొడిసె

.వే.టులుబాణములుసెఁచు.టొ-యదిగాక!

.దరిగానరానిబా.ధలపయదండెత్తి

.యెదిరించుటన్వాని.తుదిగనుటయె!

.పొలయుట- నిద్రపో.వుట- లేదికేమియు-

.వఱియు-నిద్దరచేత.మనసుపీడ!

.నెలమికేహంబుపొందున.నేకసహజ!

.కష్టములుమనము ముగింపఁగలిగినయెడ!

.నద్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి!

.మిగులనాసక్తితోఁగోరఁదగినదగును॥

కం॥ మడియుట-నిద్దరపోవుట!

.పడుకొనుట-యొక పుకలనుఁబరఁగుట-యాన!

క్కడనేకష్టం-బేమన!

.నొడలుదొఱఁగమరణనిద్ర .నొదవుకలలెవో॥

నీ॥ .మనలనాపగవలసి.న-దటయోజన

.కల-దదియట్టిదీ.నామగుబ్రతుకు!

.కష్టంబునొనరించు-ఁగానిచో-నెవ్వఁడు

కాలతాడనతిర.స్కారములను!

• సైరింపవచ్చును- ౯. గూరమానసుని
 దు. మాణగము- గవ్యవ. మానము- మఱి
 ♦. ధిఃకృతప్రణయాతి. దీఘవేదనలు-
 ♦. న్యాయాలస్య- మధికార. శాల ♦ మదము।
 • మఱియుఁ దుచ్చుల చెంగట. మంచివార।
 • లోచుకొనియెడుగద్దెంపు- లొక్కచినె।
 • సురియచేదనయంతంబు. సులభముగను।
 • నలుపునట్టులదాఁజేయఁ గలిగినపుడు॥

సీ॥ • ఎవఁడుభారములు ♦ వ. హించుమూల్గుటకుఁ
 జె. మ్రుటవాటివిసువగు ♦. మనికిక్రింద।
 • మరణముపిదపనె. వ్యరయినదిరిగి రాఁ
 • జాలనివింతదే. శంబుభీతి।
 • యెదనుసంశయపచి. యెయ్యెదియో-
 మఱి- • మనమెఱుంగనియిడు. మలకుమనల।
 ౯. బరుగిడనీ- కిది. వఱకున్నబాధల
 • నోచుకనట్టులనల్ప. కుండినయెడ।
 • మనసుజంకించునిట్టుల. న్మనలనంద।
 • అఁ-మిగుల ♦ స్థైర్యనె జవ. ణాంబుమాయు।
 ౯. శంతరునిహీనమౌచాయ. చేతనిట్లు।
 • కనుక ♦ సాహసోద్యమములు- ♦ పనికి- రావు॥

Act iii Sc iii

- 14 Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force,—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I'll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? " Forgive me my foul murder " ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offence's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but 't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence.

14 నీ॥ .కృపయుపయోగించు .నెందుకు-

♦ నేరము. మోము నెనుచుట. పొంతుడప్ప!

. నేముండు బ్రాధాన. యెడ-నీజ

మిలిశక్తి. తక్కు-మనము పాటుతగులకమును!

. పడ్డగింపబడుట. యరిగాక - పిమ్మట

. క్షమింపబడుటయు- సరియె-నేన!

. రసెదను- నాదునే. రముజ్జ పోయె-న. య్య
యొకాని-యెటువంటి. పాధానముట!

. నాకు బనికీవచ్చు- నాయొనచి నఘోర

. హత్య గూరిచ్చెను. మానను-నది!

. కానేరదేమన- గలవిదివటకు

నా. కెందుగుఱిచివధ. నేనుసలిపి!

. నాడనోయదిదెల్పు. జాడలు-నా మాళి-

. నాదురాశయు- మఱి. నాదురాణి!

. సైరింపబడవచ్చు .నా రేగియెవఁజైన-

♦. సేగిమానకకొన, సాగజేయ!

. వచ్చునా-మఱి-యీప్ర. పంచపుచెడు

తోవ. లందు- బంగరుపూసినట్టికీడు!

♦. చేయివిసరవచ్చు. జెలగినాయము మెయి-

. దజచునా చెడుగొప్ప. ధమముగొను!

. గాని పరంబున గా. దట్లు మోసము

, పొసగదచ్చట. దగ. వెసగుదాని!

JULIUS CÆSAR

Act. I. Sc. III.

- 15 But life, being weary of these wordly bars,
 Never lacks power to dismiss itself.
 If I know this, know all the world besides,
 That part of tyranny that I do bear
 I can shake off at pleasure.

HENRY IV PART I.

Act. V. Sc. IV.

- 16 But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
 And time that takes survey of all the world,
 Must have a stop.

PART II

Act. I. Sc. III.

- 17 Past and to come, seems best ; things present, worst.

Act. iv. Sc. iv.

- 18 How quickly Nature falls into revolt
 When gold becomes her object !
 For this the foolish over-careful fathers
 Have broke their sleeps with thought,— their brains
 with care,
 Their bones with industry ; for this they have
 Engrossed and piled up the cankered heaps
 Of strange-achieved gold ; for this they have
 Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాంస వంబగుస్థితితోడఁ-బల్మి పచఁ|
 .బడెద మెంతయు సాక్ష్యంబు .వాకోనుటకు|
 .మనము పద పడినాచరిం.చిన చెఱుపుల|
 .మొగములకుఁ గట్టెదుటమన.మోములుంచి||

15 గీ|| .ఉసులులోక బంధంబుల.విసిగిశన్ను|
 .గోల్పడుట కెన్నఁడు శక్తిఁ.గొదవపడదు|
 .ఇది తెలియజగ మెల్లయె.దైద-యథేచ్ఛ|
 .దూలఁగొట్టెదనాపైఁచు.దుష్టశాస్తి||

16 గీ|| బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు- .బ్రదుకుకాల|
 .మునకగువిదూషకుఁడు-మఱి.యునుసమస్త|
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.నరిగఁగొల్పు|
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు||

17 ద్వి|| .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు|
 .గడుమంచి-బప్పుడు.గతియవిచెడ్డ.

18 నీ|| .తిరుగఁబడెడు నెంత.నవ్వరగఁనవ్వభావంబు-
 .బంగరుదానితా.త్పర్యమైన|
 .యప్పుడు-దీనికె.యవివేకులై మితి.మీఱిన
 జాగ్రత్తు.మెయినిదండు|
 .లాలోచనముచేతఁ.గోలుపోయితిమ
 .నిద్దుర-ఁజెంతనె.తేనిబుద్ధి|

And martial exercise : when, like the bee,
Culling from every flower the virtuous sweets,
Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
We bring it to the hive; and, like the bees,
Are murdered for our pains. This bitter taste
Yield his engrossments to the ending father.

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

19 We are in God's hand, brother, not in theirs.—

Act. v. Sc. ii.

20 A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
black beard will turn white ; a curled pate will grow
bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
rather the sun and not the moon ; for it shines bright
and never changes, but keeps hiscourse truly.

.గష్టపాటున నెము.కల-బాడునల్ప
 కొ.నిరి- వారలుందీని.గుఱిచివంత
 .గడనఁజేకురినపసిఁడినంటరాని
 వి.నమటుకుప్పలు పెట్టి.రి- మఱి-దీని
 .కొఱకు-వారలుతమ.కొడుకులకున్విద్య
 .తెల్లనేర్పటకయి .తల్లడిల్లి
 .రపుడెల్లఁనననుండి .యచ్చఁపుతేనెల
 .నేచుకచుండెడు తేనె.టీఁగలవలె
 .మనతోడలేర్చునంబుఁ.మయి- మననోళ్లు
 తే.నియతోడమిక్కిలి.నిండుకొనగ
 .దెచ్చెదముఁ తెట్టెయొద్దకాతే.ఁట్లఁబోలె
 .మనముపడినట్టిపాట్లుకు .మాఱుగఁదెగ
 .టాపకఁబడెదము.మఱి-యీఁవి.షానుభవము
 .ఁబఱచుఁగడముట్టుతండ్రిక.వ్యానిఁముల్లె

19 ద్వి॥ .దేవునకుమనమ.ధీనంబుగాని
 .భావింపనితరుల.వశమున లేము.

20 వ॥ బలమైన కాలు నీరసితెడు- యెన్న నివీపు వంగెడు- నల్లనిగడ్డము
 తెల్లఁబడు- దట్టముగ వంగినకురులుగల తలబట్టయగును- సొగసగు
 మొగము వడలిపోవును- నిబ్బరమగు కన్నులులోతుగ ముడిఁగెడు-
 గ్గాని- మంచిమనస్సు సూర్యుఁడుంజందురుఁడును- లేక- సూర్యుఁ
 డేచందుఁడుకాదేమన- నదెల్లపుడు బ్రకాశించును- మఱియు-
 నెన్నఁడునాఁడ్రు- కేవలమొక్క సత్యపద్ధతిన్ నగతినుంచెడు
 గనుక.

HENRY VI PART II. *Act. II. Sc. I.*

- 21 Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done.

Act. iv. Sc. vii.

- 22 Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven,

PART III

Act. I. Sc. IV.

- 23 Open thy gate of mercy, gracious God!
My soul flies through these wounds to seek out thee.

Act. ii Sc. ii.

- 24 But, Clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell?
I'll leave my son my virtuous deeds behind;
And would my father had left me no more;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure.

21 ద్వి|| .నడపకుమెన్నఁడై .ననేబ్రవల్లు|
 .చెడుగున-ఁబ్రభుచేతఁ జిత్తమందిడక.

22 గీ|| .పండితులకుగొప్ప .బహుమతులిచ్చితి|
 .విద్యలెస్సభూమి.విభునికన్న|
 .దైవశాపమజ్జ.త-యెఱుకఁజెక్కన్వ|
 .గఱమునకుమనమెగిరె.దమనియరసి||

23 ప|| నీదయాద్యారముఁ డెఱుపుమో నెన్నరెనజేవుఁడా-
 యీగాయములనుండి నిన్వేదకుటకు నాయాత్మయెగురుచున్నది.

24 నీ|| .చెప్పుమునాతోడ-.నెప్పుడై నన్నీవు
 .వినలేద-కీడుమై.గొనినవస్తు|
 .వులునిచ్చలుద్దప్ప.ఫలమిచ్చునని-మఱి-
 .తండిలోభంబున.ధనముఁబోవొ|
 .నరిచినకతమున .నరకమేగిన-వాని
 .కొడుకెల్లపుడు సుఖ.పడునె-నేను|
 .నావుణ్యకార్యము.లాపవెన్కవిడిచెద
 .నాపట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండి|
 .యంతకెక్కువువదలమి.నెంతు-ఁదక్కు|
 .నంతయుఁదనకుఁజిక్కిన.హాయికంటె|
 .వేయిరెట్లువిచారముక్త.మోయఁజేయు|
 .ఁఫక్కిగఁబదంపడిఁదలంపఁ.బడెడుఁగాన||

ACT. ii. Sc. v.

25 This battle fares like to the morning's war,
When dying clouds contend with growing light;
What time the shepherd, blowing of his nails,
Can neither call it perfect day, nor night.
Now sways it this way, like a mighty sea,
Forced by the tide to combat with the wind:
Now sways it that way, like the selfsame sea,
Forced to retire by the fury of the wind:
Now, one the better, then, another best;
Some time, the flood prevails; and then, the wind:
Both tugging to be victors, breast to breast,
Yet neither conqueror, nor conquered:
So is the equal poise of this fell war.
Here, on this molehill, will I sit me down.
To whom God will, there be the victory;
For Margaret my queen and Clifford too,
Have chid me from the battle; swearing both,
They prosper best of all when I am thence.
'Would I were dead! if God's good will were so;
For what is in this world but grief and woe?
O God! methinks, it were a happy life,
To be no better than a homely swain;
To sit upon a hill, as I do now,
To carve out dials quaintly, point by point,
Thereby to see the minutes how they run,
How many make the hour full complete;
How many hours bring about the day;
How many days will finish up the year;
How many years a mortal man may live.
When this is known, then to divide the times:
So many hours must I tend my flock;
So many hours must I take my rest;
So many hours must I contemplate;
So many hours must I sport myself;
So many days my ewes have been with young;
So many weeks ere the poor fools will ean;
So many years ere I shall shear the fleece:

25 సీ॥ పిల్లనగోవిని .గొల్లఁడూఁదుచు-బగ

.లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని

.పిలువఁజాలనియట్టి .పెందలకడ-వడి

.విచ్చుమబ్బులుహెచ్చు. వెలుఁగుతోడ.

.సలుపుపోరట్టు-లీ.జగడంబుచెలఁగెడు-

.నియ్యదియొకసాఁగి.యేపుమీఱు

.నీవైపుగాడుపు.నెదిరింపనలచేత

బలిమిపెట్టఁబడుబ.ల్కడలిమాడ్కి.

.గడఁగునొకమాటిదాజాడ.గాలిదెబ్బ

.వలనమళ్లునానంద్రంబు.పగిదిఁగొంత

.దనుకఁమున్నీరునెగ్గు-బి.దపఁగరువలి

.యొకటిపుడులెస్స- వెనుక-వేఱొకటిమేలు॥

గీ॥ .గుండెఱారయగగెల్పనుఁ.గోరిరెండు

.నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని-యె.య్యెదియునైన

.నోర్వలే-దోడ-దట్టుల.నుండెసరిగ

.గరముబెట్టిదమైనయీ.దురముతూఁగు॥

సీసమాలిక॥ .ఇచ్చోటఁబుట్టపై.నేనుఁగూచుండెద-

.నెవ్వారియెడవేలు.పిచ్చగించు

.నటగెలుపుండు-నే.మనఁగనారాణియు

.నాబంటుగూడన.స్థగిలివేసి

.ఁరనినుండివారియ్య.రచటనేలేనిచో

So minutes, hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave.
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

••వటలెదమనియొట్టు. వేళుకొనుచు
 •బ్రదుకుఁజాలింపఁగో. రెదనుదయ్యపు
 మంచి.యిచ్చయునట్లుండె. నేని-యేల
 •ననఁగ-నీజగమందు. నడలుటయును
 మఱి.యిడుమయుఁదక్కనిఁ. కేమికలదు
 •అయ్యయోదయ్యమా..యచ్చపుగొల్లని
 •కంటెలెస్సగనుండ. కుంటమిగుల
 •హాయియాబ్రతుకని.యనుకొందు-నిపు
 డొక.గుట్టపెనావలె. గూరుచుంట
 •పొద్దుజంత్రంబులఁ.బొలుపుగఁజెక్కుట
 •తగగుతులంబెట్టి.దానివలన
 •బరికించుట-ట్టుల.నృర్విడునోనిము
 •నము-లవియెన్నియై.నమఱినిందు
 •గంటయానో-యెన్ని.గంటలకుంబొద్దు
 •ముగియునో-యెన్నాళ్ల.కగునొయేడు
 •మానిసియెన్నేండ్లు.మనవచ్చునో-యిది
 •యెఱుఁగఁబడినవెన్క-•దఱులఁబంచు
 •టిన్నిగంటలుమంద.నేఁగాచునది-యిన్ని
 •గంటలునిద్దుర.నడుపవలయు
 •నేదలంచవలయు.నికనిన్నిగంటలు-
 నే.నాడుకొనవలె.నిన్నిగంట
 •లోగినిన్నినాళ్లుచూ.యిండెనాగొట్టెలు-
 •నిన్నిపూటలకవి.యీనఁగలుగు
 •నిన్నియేండ్లకు•చున్ని.నేఁగత్తిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

- 26 My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటలుమఱి!

.పొద్దులునెలలేండ్లు.ముగియుచునెరసిన

.కొప్పునందడిలేని.గోతఁబెట్టు||

.నొరయెట్టిబ్రతుకి.దయ్యె-నెంతటితీపి-

.యెంతముచ్చట-పొద.రిండ్లనీడ!

.యైనఁ-గుట్టపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు

.పందిరైన-దనయే.ల్బడినినెగడు!

.వారిమోసమునకు.వడఁకుదొరలకిచ్చు

.హాయికంటెన్-నుంత.యైననెగ్గు!

.చూపనిగొఱియల.జూచుటగొల్లల

.కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన!

.నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కు-వౌను-ఁగ

.డకుగొల్లవానియిం.టఁగలపెరుగు!

.తోల్బుడ్డినుండిపైఁ.దోఁగెడువానిప

.ల్చనితొగుడు-గారు.కొనెడుచెట్ల!

.నీడలనలనడు.నిద్దరయు-గీడు

.వడయక హాయిగ.వాడుగుడుచు!

.నంతకు-మేలుమఱపును-.వంత-మోస!

.మును-దనున్వేచుకొనజేడు.పొందుకలుక్ర!

.లకు-బిడ్డిగిన్నెనలనిత.ళుకగుతిండి!

.కి-దగుస్వేండునలనిమ్మె.కి-ఁగడుదప్పు||

26 గీ|| .నాకిరీటమునాదుడెం.దముననుండు!

.నాతలనాదు-వివిధర.త్నములఁజెక్క-

.బడఁగి-దదియున్గానఁ.బడఁగఁబోదు!

.తనివినామాళి-దొరలది.కనుటయరుదు||

 ACT. v. Sc. ii.

- 27 Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust?
And, live we how we can, yet die we must.

HENRY VIII.

Act. II. Sc. III.

- 28 't is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a golden sorrow.

ACT. iii. Sc. ii.

- 29 Fare well ! a long farewell, to all my greatness !
This is the state of man : to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him :
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth : my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours !
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

27 గీ॥ .బౌరడంబ-మాజ్ఞ-యధికార-మననేమి।

.బొత్తిగాను-మన్ను-బుగ్గి-గాక।

.మఱయు-బ్రతుకనిమ్ము.మనమెట్టులైనను।

.గాని-మనముచావఁ.గావలయును॥

28 గీ॥ .తుచ్చులన్నట్టి పేదలతో.డఁగలసి।

.తనివినుండుటకడుమేలు ♦.తళుకువనట।

.యందుఁ దెగనీల్లుఁబోతుగ.నడరిమఱియు।

.గొప్ప♦బంగారువలవంతఁ.గొనుటకన్న॥

29 సీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లరేనాగొప్ప

.కెల్లఁబెద్దసెలవె .యిదిమనుజుని। స్థితి

యతండున్నేడు.చెలగించునాసచి

.పురుటాకులఁ రేపు.పువులు మఱియు।

.నతఁడువహించుమ.ర్యాదలుమెండుగ

.దనపయిమూడవ.దినమునందు।

.వచ్చెడుఁజలిగాడ్పు.పరిమాచుమంచున

.నతఁడువెండియునిశ్చ.యముగఁ

దనదు।.గొప్పపండెననుచుఁ♦.గొఱత

యెద్దియులేక.హాయిగఁదానుంటి.ననుచుఁదలఁచు।

.నంతలో♦బొలయించు.నాతనివేరది।

.పదపడిఁగూలునా.వలెనతండు।

.బొత్తిగానాకందఁ.బోవరానట్టి

ప్ర.ఖ్యాతినముద్రించు.నందునిన్ని।

.యేండ్లు తిత్తులనాని.యీఁదులూడెడు

పెంకె♦.చిఱుతలవలెసాహ.సించినాడ।

Act. v. Sc. iii.

- 30 Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition.

KING JHON.

Act. III. Sc. IV.

- 31 There 's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man ;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,

KING LEAR

Act. II. Sc. IV.

- 32 O, reason not the need ; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's.

.మిక్కటముగ విజృంభించునాగర్వము
 .తుదకునాయందుకు.త్తునియలయ్యె
 .నలసటఁబడియిప్పు.కొలుపుచేముదిసిన
 .ననునెప్పటికడుగు.ననిడవలసి
 .నట్టి నీచప్రవా.హదయకువిడిచె
 నీ.జగమునందలివ్యధ.జంభమ
 మఱి.యెక్కువమిమ్మునే నేవగించెదను
 నా.యెడఁదక్రొత్తగవిప్పఁబడెననుకొని.యెద
 నక్కటా రాజుల.దయలవేల్లాడు
 .నలఁడెంత కొఱమాలి.నట్టివాఁడొ

.తేనిఁగొల్చునపుడునే.నుఁబూనినశ్రద్ధ
 .లోనిసగముతోడ.నై నదేవు
 .నింభజించియుంటి.నేని బోడిగ జర
 .నరులకప్పగించ.డతఁడునన్ను॥

30 ద్వి॥ .తగుఁజేమవిసయము.దైవసేవకున।

♦.కగణితాధిక్రియ .నత్యాశకన్న॥

31 చ॥ .ఇలలోన న్నలరింపఁగల్గునదిలే.జేదై ననాజీవనం।

♦.బలఁతన్ గున్కెడువానిమొద్దు చెవికే.వైయిన్మడిన్ జెప్పఁగా।

.బడువృత్తాంతముపోల్కి.జేదటగఁగ.న్వట్టెగడుంజెడ్డయా।

.తలవంపింపగులోకమందలిరుచిన్ ♦ధ్వంసంబుగావించెడు॥

32 గీ॥ ఔరతకించకక్కట-.నల్పవస్తు।

.వందుమితిమితెదరధమ.♦యాచకులును।

.బ్రక్రతికిడఁబోకుదానియ.వసరమునకు।

.మిగిలి-పశుజీవనమటుచౌ.కగునరునిది॥

Act. iii. Sc. iv.

- 33 Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these? O, I have ta'en
Too little care of this! Take physic, pomp;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just.

Act. iv. Sc. i.

- 34 Here, take this purse, thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes: that I am wretched
Makes thee the happier:—heavens, deal so still!
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, feel your power quickly;
So distribution should undo excess,
And each man have enough:—

33 సీ॥ ♦.అనుకంపకుఁడగుది.గంబర♦దౌభాగ్య

.లార-యిక్కారుణ్య.దూరమైన!

.గాలిపానవిసరు.క్షమియించియెందుండి

.రేనియు-మిమ్ము సీ.ఋతులనుండి!

.నెలపులులేనిమీ.నెత్తు-లాహరమీ.బడని

ప్రక్కలు-చింకి.యుడుపులెట్లు!

.కాపాడు-నకట-జా.గ్రత్తుమిక్కిలికొంచె

.మేతీసికొంటినే.నిందుఁగూచి!

.డంబమాపుచ్చుకొను♦హృష.ధంబు-బయలు!

.పడుమ♦యనదలుపడుపాట్లు.గుడుచుటకయి!

.♦యదనముకారాలెచ్చదపువారి-కట్టులైన!

.నగపటతుదైవమునకునా.యమధికముగ॥

34 సీ॥ .విధివశంబునవచ్చు.♦వివిధాపదలకు

లొం.గినవాడవీసొమ్ము.గొనుమునీవు!

.మిక్కిలినిన్నునా.దిక్కుమాలినయున్ని

యానందపచెకడు.గాననిప్పు!

.డోదైవమాపంచుచుండుమాయట్టుల-

.ననురాగబద్ధుడై.పనికిరాక!

.సీనియతికిలోగి.తాననుభవముపొం

.దనికారణంబున.గ్గానలేని!

.మానవుఁడెఱుంగనీనీడు.మహిమవేగ!

.నట్లయిన-బంపకము-♦పెచ్చు.నడచిపుచ్చు!

.బ్రతిమనుష్యుఁడుతనకుఁగా.వలసినంత!

.కలిగియుండెడునిక్కము.గామతీయును॥

Sc. vi.

- 35 They flatter'd me like a dog ; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay' and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding ; there I found 'em , there I sinelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof.

RICHARD II

Act. II. Sc. II.

- 36 Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

ACT. V. SC. VI.

- 37 I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand.

RICHARD III.

Act. III. Sc. IV.

- 38 O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep.

35 వ॥ వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి- నాగడ్డమున నల్లవెండుకలు
రాకమునుపే తెల్లవెండుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి- నేఁబల్కు
దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూచి- జెనుంగాదుగూడ నొకనిక్క
పుఁబ్రహ్మవిద్యకాదు- ఒకసారి వాననస్థుడుపవచ్చినపుడు- చలి
గాలినన్వడఁకించుతఱి- నులుమునాయాజ్ఞానుసార మూరకుండని
సమయమునను- వారలఁబరీక్షించినాఁడను మఱియు వారిసంగతిఁ
గనిపెట్టినాఁడను- పోపో- వారికి మాటనిల్కడలేదు- నేసర్వశక్తి
సని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము- నేశీతజ్వరమునకు లొంగని
వాఁడనాను.

36 ద్వి॥ .కలదుస్వగఁమునను. ఖిసుమనమున్న!
యిలనిడుమలుకా. కిఁకేమియులేదు॥

37 ద్వి॥ .తటలెదఁదీధఁయా. త్రకును- నేరంబు!
.నెఱపునాచేలి యి. నెత్తురుదుడువ॥

38 శా॥ .జేరారాఁక్షణికంబ-మత్యక్తప-దై. వానుగ్రహంబిట్టు లా!
.గోరనోభము- నీకటాక్షములఁగో. రుల్వన్న నాతండు-నిం!
.డారన్ద్రవియునోడకంబమునఁదా. నాటాడుచూఁపూఁపుఁలా!
♦. వారాస్జివెడచున్న నావికువలె ♦. బ్రాల్మా లిజీవిం చెడున్ ॥

Act. v. Sc. iii.

39 O Thou, whose captain I account myself,
Look on my forces with a gracious eye;
Put in their hands thy bruising irons of wrath,
That they may crush down with a heavy fall
The usurping helmets of our adversaries!
Make us thy ministers of chastisement,
That we may praise Thee in the victory!
To Thee I do commend my watchful soul,
Ere I let fall the windows of mine eyes:
Sleeping and waking, O, defend me still!

MACBETH.

Act. III. Sc. II.

40 (1) Naught's had, all's spent,
Where our desire is got without content:
'T is safer to be that which we destroy
Than by destruction dwell in doubtful joy.

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc. IV.*

(2) Let me be ignorant, and in nothing good
But graciously to know I am no better.

39 ద్వి॥ .నీసై న్యపతిగన.న్లక్కించుకొందు|

.నాసేనపైగరు.ణంజూడుమీవు|

.హద్దునుమీటియ.న్యాయాక్రమణము|

♦.పద్దునఁజేయుమా.పగతుఱబొమిడి|

.కలనుగునూచగాఁ-.గావింపనీదు|

.నలుకనుగదనిడు.మామాకు-నీవు|

.దుష్టశిక్షయెడ మం.తులఁజేయుమమ్ము|

.నిష్టజయంబంది.యేమునినొప్పగడ|

.నాకనుతెప్పల.న్వల్చకముందె|

.నీకునపిఁచెద.నేనునాయాత్ర|

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న|

.బదపడినన్నఁగా.పాడుముదేవ||

40 (1) గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియు-♦ప్రయ.మగునకలము|

.త్పప్తిలేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట|

.మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ|

.పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న||

(2) ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుగుటన్దప్ప|

.నెఱుకమాతెందెన.నేనుండనిమ్ము||

ACT iii. Sc. i.

41 Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be the sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant ;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The mere effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age
But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied eld ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these odds all even.

41 సీసమాలిక || సీవుండుచావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజూపై నను. బ్రతుకయినను |

.హితమగుమతియింత-యీపుతకెంచుము

.బ్రతుకునుఁగూచి యీ భంగి-నిన్ను |

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొనిన-వెంగళుల్ పు

♦.నొండుజనములుతా. ముంచుకొనని |

.వస్తువుందొఱగెద-శ్వాసమునీ-వెల్ల

♦.నింగిశక్తులకుబా. నితనముత్త |

♦.నెఱపుచీయింటిని. నిమిఁచి-యందుండి-

.గడియగడెకుబాధ. యిడెదవీవు |

.♦ కేవలముగమిత్తి. కీవువిదూషకుం. డవు-

దానివిడిచి పో. దివిరి-మఱియు |

.బరుగిడెదవుదాని. పజ్జకే-గొప్పదా

.నవుకావు-నీవందు. వివిధభోగ |

.ములునుఁదుచ్చతచేతఁ. బోషింపఁబడుఁ

గాన-. లేదుధైర్యమునీకు. లేశమైన |

.మిగులఁబేదవురుగు. మెత్తనిజమిలినా

.ల్కుకుజంకెదవునీవు. కనుక-నిదుర |

.సీముఖ్యవిశ్రాంతి-సీవుదానింగడుఁ

.బ్రాధిఁచిపిలిచెద-. వై నమిగుల |

.సీమరణమునకు. న్వేఱచెద-వయ్యది

.యింకేమికాదు-కా. వీవునీవు |

.పనికిమాలినదాని. వలనఁగల్గిన పెక్కు

.వేలసల్పులనీవు. వెలయుకతన |

.నీకు సౌఖ్యము లేదు-.నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 ♦.బొరయయత్నించెదు-.మఱియునీకు!
 .గలదానిమఱచెను.కావున-నిశ్చయ
 .మఱివీవుకావు-నీ.మనసువింత!
 .రసములమాఱుఁజం.ద్రగతినిట్టులఁ
 గాన-.ధనీకుఁడవయ్యుని.ధన్యుఁడవీవు!
 .♦కతమేమనంగ-బం.గారుకట్టిలచే
 .వీపువంగినగాడ్డ.విధముదోఁప!
 .బరువగుసంపద.ల్పయనమైమోసెదు-
 .మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడవు!
 .నెవఁడై ననీకువి.హితుఁడులే-డేమన-
 .నీకన్నపిల్లలే.నిన్నువేగ!

.దెగటాచకకుంటకు.దెగడుచుందురు
 పలు.వన్నెలఁతెవులులన్-♦.బ్రామ్యమైన!
 .గలుగదునీకుము.సలితనంబైననుఁ-
 గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను!

.గాంచెదువానిపైఁ.గారణంబేమన
 .నీవయసంతయున్.వృద్ధతవలె!
 .బరఁగు-వెండియు-బక్ష.వాతపీడితు

లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడు!
 .ముసలివిమఱిడబ్బు.పసఁగలవాఁడవీ

.వైన ప్లు-నీసిరి.ననుభవించు!
 .కొనుటకగత్యమున్-.గోర్కెయు-సవయవ
 .బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁజోవ!

.దున్నదేమిఁకబ్రతుకుపే.కొందుదీన!

.నైన-నితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు!

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sc. II.*

- 42 for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

Act. iv Sc. i.

- 43 Grieve not that I am fallen to this for you ;
For herein Fortune shows herself more kind
Than is her custom : it is still her use
To let the wretched man outlive his wealth
To view with hollow eye and wrinkled brow
An age of poverty; from which lingering penance
Of such misery doth she cut me off.

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act. I. Sc. I.*

- 44 To you your father should be as a god ;
One that composed your beauties ;

OTHELLO

Act. I Sc. III.

- 45 To mourn a mischief that is past and gone
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserved when fortune takes,
Patience her injury a mockery makes.
The robbed that smiles steals something from the thief:
He robs himself that spends a bootless grief.

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు।
.వెఱతు-మదియెయిచిక్కులు.వీడఁగొట్టు॥

42 వ॥ ♦ లేమిచేఁబస్తుండువారివలెఁగడుఁగల్గినైగడుపడువారు తెవుల్గొం
దురేమో-కావున-మధ్యమస్థితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును.

43 ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూచిఁడుమఁ
.గూలితినేనని-చూపుఁదన్నుఁదా।
.నిందలవాఁటుకంఁటెనుమ.ఱింతకృపాధ్యముగానదృష్ట-
మొం।.టం♦దుడుకున్స్వలక్ష్మీచనుట
.న్ముదిమిన్గననిచ్చు♦వాళియి।.పుందగుదాని-
కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదినన్నుఁదుగ్రించెడు॥

44 ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీదుతండ్రి।
.నీయిలువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

45 ద్వి॥ .కడచినముప్పుకై♦.కలఁగుటకొత్త।
.యిడుమ♦పైకొనుటకెం.తేచేర్పుతోవ।
.దైవముచేయు♦నొ.త్తడితప్పకున్న।
♦.నేవతోదానినో.పేవెక్కిరించు।
ఁ.గొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలనగిన।
ఁ.దుగ్గిముచ్చలనుండి.దొంగిలున్గొంత।
.పనికిమాలిన♦వంత.పడుచున్నవాఁడు।
♦.మొనసితనకుఁదానె.మోసంబుచెందు॥

Act. ii. Sc i.

- 46 If it were now to die,
'T were now to be most happy ; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate,

Sc. iii.

- 47 How poor are they that have not patience !
What wound did ever heal but by degrees ?

Act. iv. Sc. iii.

- 48 Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend !

PERICLES

Act. I. Sc. I.

- 49 For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error.

Act. iii. Sc. iii.

- 50 We cannot but obey
The powers above us.

46 గీ॥ . ఇపుడునీలైదనేనియ.దిప్పుడుకడు|
 .హాయి-యేమన-నాయాత్తకలరెనిడు|
 .సంతసము-దీనికింకనఁజ్జాతభాగ్య|
 .మందుసాటిఁసౌఖ్యంబురా.దనిజడిసెద॥

47 ద్వి॥ . తానెంతజనుడుపే.దయగునైఁపేది|
 .మానెనేపుండుక్ర.మంబునదప్ప॥

48 ద్వి॥ . చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు.సేయనీకు-నను|
 .నడ్డుముదేవుఁడాఁ.యఘములనుండి॥

49 గీ॥ . అద్దమటుఁజ్జపిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ|
 .ముండవలసిన-దెంతయో.యుసులుశ్వాస|
 .మాత్రమనియును-మనలోన-మఱియుదాని|
 .నమ్ముకొనుటదోసమనియు.నృల్కుచుండు॥

50 ద్వి॥ . మనముమన్నింపక.మఱివీలుపడదు|
 .మనమీదనుండినఁ.మహితశక్తులను॥

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

51 (1) Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich ;
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ?

ACT, v. Sc. ii.

(2) Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

51(1) త|| .మనములైలు * పొగరు .మైనుండవలయు- బలు* పేదలై మనబట్ట
 *లుండునది| .మనమెమే .నికివిల్వ.మై *కొల్పుఁగాన- .వెలువడుఁ
 దక్కువ. పేవంబుమీఱి! .ఘనత- సూర్యుండుచీ .కటిమబ్బునుండి
 .కన్నట్టునట్లు- తె.క్కలచక్కఁదనముఁ| .గొనుకాతణమున నె.క్కు
 వపాలపిట్ట .యేట్రంతకన్ననే .మీవెలఁగనునె||

(2) సీ||.విష్వసీయకూళ. బెడిదపుబొమముడిన్ .

. హేళనదృష్టినో. నేయఁబోకు|

. నీవిభునీరాజు. నీపరిపాలకు-

. నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునద్ది|

. పదపడిఁబచ్చిక. బయలుపేర్కొనుమంచు

. కరణి- మొగ్గలనుడి. గాలిమాడ్కి|

. వరుసగయుక్తము. స్వరసమెవ్విధమున

. గాదు- కోపించిన. కాంతకలఁగి|

. మలినమైవికృతమై. మఱిచిక్కనై సొంపు

. తొలఁగుచెలమనకె.. యెలమినద్ది|

. యట్టుండ- నెంతనీ. రవ్వట్టినోరెండిన

. వారై ననిచ్చగిం. పరొకగుక్క|

. త్రాగుటకేనియ. ద్దానినిఁజవిఁగొంట

. కేనియునొకచుక్క. యెనఁగాని|

. నీయింటియాతఁడె. నీదుప్రభుండు-

నీ. పాణమునిన్నఁగాపా. డువాఁడు|

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts.

.నీకు ముఖ్యండును. నీయధిపతియునీ
 .కొఱకు నీరక్షను. గూచి మఱియు |
 .దేవులాడెడువాడు. నీవింట వెచ్చగ
 .నిభయంబుగను వెం. డియు సుఖముగ |
 .నుండఁ-గడలియందు. నుర్విమీద న్గాలి
 .వానలరాతిరిం. బవలు చలిని |
 .గడుగఁగట్టపాటున. కొడలి నపిం చెడు
 .మఱియును నీనుండి. మక్కువయును |
 .జల్లనిచూపులు. నద్విధేయతతప్ప
 .నడుగఁడే ప్రతిఫల. మైనఁగాని |
 .యంతగొప్పప్పన. కదియెంతయున్గొడ్డి
 .చెల్లింపుగద-ప్రజ. క్షితిపతియెడ |
 .గొనవలసినభక్తి. పెనిమిటికడభార్య
 .కనుపచునది-యట్లు. గాకయాపె |
 .కట్టడియై మొండి. కట్టెయై మిక్కిలి
 .పెడసరముగ బిట్ట. బిగసియతని |
 .యమలచిత్తంబున. కనుకూలపడదేని
 .దద్దయుం బ్రేమించుతనదుమగని |
 .విషయమై మిగులఁ బా. పిష్టాపరాధిని
 .మఱి చెడ్డకయ్యల. మారియెదిరి |
 .కానిచోనింకెద్ది. యశాను-సంధికి మోఁ
 క. రిలివందనమునల్ప. వలసినప్ప |
 .డంగనల్పోరదొడంగుట-కటుగాక-
 .భజియించుటకుఁ బ్రయం. పడుటకు మఱి |

TEMPEST

Act V Sc I.

- 52 Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune.

TIMON OF ATHENS

Act I Sc II

- 53 (1) Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond ;
Or a harlot for her weeping ;
Or a dog that seems a-sleeping ;
Or a keeper with my freedom ;
Or my friends, if I should need 'em.

.యడఁకువఁజూపుట. కవ్వారుబద్ధు రాం
 .దైయుండవలసిన. యవసరమున.
 .సర్వాధికారంబు. జరుపనుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత. యెడ్డెవారో.
 .మనయొడఁళులేలమృదువులై. మఱియుదుబా.
 .లంబులై పాటుపడనన. హంబులగును!
 .మనమృదుస్వభావంబులు. మనములుసరి!
 .పడకయున్నమనయవయ. వములతోడ॥

52 వా ప్రతిమనుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడనీ- యెవ్వఁడున్
 దనకై తావిచారింపఁకుండనిమ్మలనననంతయునదృష్ట వశమే॥

53 (1) సీ॥ , అమృతుతావేల్పలా. రానేనుదుడ్డుకై
 .వేడఁబోవనునన్ను. విడిచిపరుల!
 .మంచికై - దేవునిం. బ్రాధికంపమనుజుని
 .వానియొట్టుంబట్టి. కానియతని!
 .యొడఁబడికన్గాని. గుడిసెవాటున్దాని
 .గోలనువినికాని. కునుకునటుల!
 .గనుపడుకుక్కను. గాని-నాస్వేచ్ఛగా
 .పాడునట్లుండు. కా. వలినీగాని!
 .నేనుగోరవలెసె. నేనినామిత్రుల
 .నై నఁగానినమ్ము. నంత తెలివి!

Act iV Sc. ii

(2) Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt ?

iii

- 54 All is oblique ;
Thore 's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and throngs of men !
- 55 Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want ? Behold, the earth hath roots ;
Within this mile break forth a hundred springs ;
The oaks bear mast, the briers scarlet hips ;
The bounteous housewife, Nature, on each bush
Lays her full mess before you. Want ! why want ?

TWELFTH NIGHT, *Act I Sc V.*

- 56 Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
What is decreed must be,—

THE WINTER'S TALE *Act IV Sc III.*

- 57 we profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows.

.తక్కువందునన్ను. నెక్కాలమునఁజిక్క-|

.నీకమీరఁనుగ్రహింపవలయు||

(2) ద్వి|| .ఎవఁడుఁవిత్తంబున. కెడఁబడఁడు-ధన|

.ముఁవిపత్తులకు నెల్లఁ.మూలముగాన||

54 ద్వి|| .అంతయువిపరీత. మైయుండుమనదు|

.రంతస్వభావంబు. లంఢెయైన|

.నరిగలేదుత్తదా. జన్యంబుతప్ప|

.నరులపోత్తుటకావు. నన్ఁ హేయపడుము||

55 క|| మీకున్నగొప్పకోరిక|

.యాఁకలికినగినయంత. యాహారముగా|

మీకెందుకీకొఱఁత-యా|

.తోకింపుఁడుకలపుభూమి. తోపలదుంపల్ ||

ఉ|| .ఇంచుకదవ్వులోనసెల. యేలులనేకములుబ్బిపాతెడున్ ||

.మంచిఫలంబులగలిగి. మ్రోకులు పెక్కురకంబులొప్పుఁదా|

.నెంచినతేనెఁడిండిఁబొద. రిండ్లనమచెడుఁబెట్టుబోఁతలఁ|

.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగొఱంతయిఁకెందుకుండెడు||

56 ద్వి|| .తెలుపునీశక్తివి. ధీ-యశశులము|

.నెలకొనవలయుని. ణీతమైనయది||

57 గీ|| .మనమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట|

.నొప్పుకొనుచునుందు. మెప్పుడైన|

.బదపడియువినరెడు. ప్రతిఁమారుతమునకు|

.నెగిరిపోవుచుండు. నీఁగలమని||

THE RAPE OF LUCRECY.

- 58 What win I, if I gain the thing I seek ?
A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
Who buys a minute's mirth to wail a week,
Or sells eternity to get a toy ?
For one sweet grape who will the vine destroy ?
Or what fond beggar, but to touch the crown,
Would with the sceptre straight be stricken down ?

SONNETS

LXVI.

- 59 Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
As, to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplac'd,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgrac'd,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue-tied by authority,
And folly (doctor-like) controlling skill,
And simple truth miscall'd simplicity,
And captive good attending captain ill :

58 త॥ ఏమినేఁగెల్చెద. నేను వెదకినఁ. దొడఁగూడ-
 నొకకల-యొకమాట-పాటు|
 .సోమునుఱుంగును-నుంత సేపుండుఁ. పొంగుకై
 యెవ్వఁడు. పొద్దెల్ల వనరు|
 .దామోక్ష మెవఁడమ్మ. దలఁచునుఁబనికి
 .మాలినదానికై-మఱెవఁడు చెఱుచు|
 .గామరిచి చెట్టొక. కాయకై-మాళిఁ
 .దాఁకుటకేపేద. తన్నఁగఁబడును॥

59 నీ॥ ఁ.తిరిపఁగాండ్రొంతయు. సరకుగొనంబడ
 .కుండుటయు-నుంత. యునిఱుపేద|
 .లలరింపఁబడకుంట-యచ్చపునమ్మిక
 .స్వదలుకొనుట-ముచ్చి. పసిడిపరువు|
 .కడుసిగ్గువొడమఁద. గనివారియందుంట-
 .పడుచు పెండిలిమాని. పడుచుకొనుట|
 .తగుఱేలుకీడుగఁ. దెగడఁబడుటసొట్ట
 .యేలుబడిదగవు. మూలఁబడుట|
 .ముక్కడిదొరతన. మునఁదెల్వినోరూత్రిసి
 .కొనబడుటయు-వెజ్జు. కొంటెతనము|
 .నెఱుక నేరుపునులో. బఱచుకొంటయు-నిజం
 .బనుట వెంగలితన. మనఁబడుటయు|
 .మఱియునోడినమంచిము. మ్రరపుచెడ్డ|
 .కొలుపునంబడినిచ్చలుం. గుందుచుంట|
 .వీనితో నెల్ల మిక్కిలి. విసిగిమిగుల|
 .నెమ్మది బెట్టుచావుకై. నేవగచెద॥

శాంతరసః

రఘువంశే || స || 8 శ్లోకః || 87 ||

1 మరణంప్రకృతిశ్శరీరిణాం । వికృతిజీవితముచ్యతేబుధైః ।
క్షణమప్యవత్తిష్ఠతేశ్వస । న్యదిజంతునానులాభవానసౌ ॥

శ్లో || 88

2 అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । ప్రియనాశంహృదిశల్యమపి తమ్ ।
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయాసముద్ధృతమ్ ॥

స || 10 శ్లో || 23

3 అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్తాన్విముక్తయే ॥

శ్లో || 24

4 అజన్యగృహ్లాతోజనన్త్ర । నిరీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోజాగరూకస్య । యాథాధన్యంవేదకస్తవ ॥

స || 14 శ్లో || 66

5 సాహంతపస్సూర్యనివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః

ఓ ర్వు .

- 1 గీ॥ .చావు-మైతాళుపులకు ♦ సా.జంబు-దాని
 .మాఱుపనెద రెఱు క గల.వారుబ్రతుకు।
 .ఒక్కసిముసమయిననూ ♦ చు.చుండెనేని।
 .పొందినయదిమేలీ .బూత.మునిజముగను॥
- 2 గీ॥ .తెలివిమాలినవాడు తా.వలచుదాని
 .పో♦కదలచునె దంజొచ్చు.మేకువలెను।
 .అద్దియేయెఱుకగలుగు. నతడుమేలు।
 .తెరువునంబెర్కబడి నట్టు.లరయుచుండు॥
- 3 గీ॥ .♦లెస్సయలవాటు చేతమ.ల్లింపబడిన।
 .♦మది♦మెయి-డెద మందున.మరెడు♦జోతి।
 .రూపయిననిన్ను ♦జోగులు .రోయుచుందుగ్రి।
 .పొలుపుగానెప్పుడున్దమ .♦ముత్తి కొఱకు॥
- 4 గీ॥ .పుట్టుకయెలేక పుట్టువు.పొందువాడ।
 .కోర్కెజెందక పగతుఱన్గొల్పువాడ।
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాడ।
 .యెవడునీదగునిజ ముదా.నెఱుగుచుండు॥
- 5 కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
 .బూనెదనోచుటకుఁజూపు.♦బొద్దుననిడినీ।
 వేనామగఁడౌటకు-న।
 .న్నే నాటికిఁబాయకుంట.కేపుట్టువున॥

కుమారసంభవే స || 12 శ్లో || 58

6 శాసనంపశుపతేన్సకుమారః ।

స్వీచకారశిరసావనతేన ।

సత్వధే వపితృభక్తిరతానా ।

మేషవపరమఃఖిలుధమః॥

విక్రమార్వశీయే॥

7 వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ ।

యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్చబ్దో యథాథాక్షరః ।

అంతర్యశ్చ ముముక్షుభినికా యమితప్రాణాదిభిమన్మగ్యతే ।

సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోనిశ్చేయసాయాస్తువః॥

8 అపరాధీనూనమహం । ప్రసీదరంభోరు విరమనంరంభాత్ ।

సేవోజనఃప్రకుపితః । కథంనుదాసోనిరపరాధః॥

9 సితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా ।

విచిత్రదూర్వాంకురతాంఛితాలకా ।

వ్రతోపదేశోఽస్థితగర్వవృత్తినా ।

మమప్రసన్నావపుషేవదృశ్యతే॥

10 అజ్ఞఉత్తంపురీకదులకోబివదవిసేసోమవసంశౌద

నిఓ-తాహుత్ర అండలరోధోసహితదు॥

6 గీ॥ కైకొనియెడలవంచి ♦ ముక్కంటియాన।
 .♦ వేలుపులమూక పేరిటి . వెలదిమగడు।
 .మిగుల ♦ బితురునిపై ♦ బత్తి . ♦ దగులువాని।
 .కిద్దియే మేటి ♦ దమ్రమై . యెసఁగెడుగద॥

7 తరువోజ॥

. పలికెద రెవ్వని. ♦ బ్రాచదువులకొ. నల
 ♦ మిన్ను ♦ మన్ను నిం. డనగునొక్కనిగఁ।
 . గలుగకొండునకుని. క్కముగ నెవ్వని
 . యెడఁ జెల్లుచుండెడు. నేలిక బిరుదు।
 . నెడఁదనుసులుబిగి. యించిముత్తి కయి
 . కడఁగువారల వెదు. కంబడు నెవఁడు।
 . కలిగించుబత్తి ♦ జో. గమునకుసుళువు
 . గాఁజిక్కునట్టి ♦ ము. క్కంటి-మేల్త్రుకు॥

8 గీ॥ . నాదెతప్పు-నిజముగ. నన్ను సైఁచి।
 . విడువుచూ ♦ చిడిముడి-♦ నంకి. తొడలదాన।
 . యేలిక కునల్క-వొడమిన. యెడ-నదెట్లు।
 . ♦ బానిసీకుఁడు నేరము. ♦ నానకుండు॥

9 గీ॥ . తెలివలువ-♦ యైదువతనంబు. దెలుపుతొడవు।
 . గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి।
 . నోము కట్టునబింకము. న్దొఱగుమేనఁ।
 . గలకఁదేరినయటునాకు. గానఁబడియె॥

10 వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 ఁగనుక - నిముసమడ్డపాటున కోచుక ♦ నది.

11 ఏనదేవదామిహుణంరోహిణీమిహలంఘణంసక్తీకదుల
అజ్జఉత్తంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం
ఇథిఅంకామేరిజాలఅజ్జఉత్తసమాగమప్పణణీ!
తాఎసహులప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥

12 పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంశ్రయదుర్భం
సంగతంశ్రీసరస్వత్యోభూయాదుమ్భాతయేసతాం॥

శాకుంతలే॥

13 యాస్మష్టిస్సస్థు రాద్భావహతివినిహుతంయాహవిర్యాచహోతీ!
యేన్వేకాలంవిధత్తఃశుక్రివిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం!
యామాహుస్సర్వగూతప్రకృతిరితియయాప్రాశినఃప్రాణవంతః!
ప్రత్యాక్షాభిప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరష్టాభిరీశః॥

14 గాహంతాంమహిమానిహసలిలంశృంగైర్ముహుహస్తాడితం!
ఛామాబద్ధకదంబకంమృగకులంరోమంధమభ్యస్యతు॥
విసృజ్యంత్రీయతాంసరాహతతిభిర్ముస్తాక్షతిఃపల్వలే!
విశ్రాంతిరలభతామిదంచశిథిలజ్యౌబంధమసక్త్రధనుః॥

11 వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజత♦చందురోయినలు ♦సాకిరులుగా
మీ♦పసాదముఁగోరుచున్నాను- నేడుమొదలు- మీరేయువిదన్వ
లచిరో- యెవతెమిఁగొక వేచియున్నదో- దానితోమీరడ్డులేకుం
డవచ్చును.

12 క॥ ఒండొరులస్తమలో♦బడ
•కుండెడు♦లచ్చికిని♦నలువ.యువిదకునొకచో
♦నండఁగొనుటకుసరిపడని
•♦యొండొరుమిక సాదులసిరి.నో♦మెడుఁగాతన్ ॥

13 నీ॥ •మనెడుప్రాప్తుల♦నొస.శ్లనువాయుదే
♦వర.మొదటి♦పన్నికమగు.నెదియు-నెద్ది
•కడునేమమునవే♦ల్పఁ.బడినట్టి♦యిగిరికం
•దాల్చు-నెయ్యెదియునా.వేల్పువాఁడు
•నేరెండు♦దఱిజేయు-.నెదిజగముననిండి
•వీనులరొద♦గొన.మై♦నెలకొను
•నెల్ల♦బూతములకు.దల్లియంచెద్దాని
•బలికిరో-దేనిచే.♦బాసములను
•వెలయుచుండు♦నుసులు.గలిగినయన్నియు
•మూఁడునాల్గు♦నొండు.గూడునంత
•వచ్చునట్టిలెక్క.♦బత్తెచ్చమాబొందు
•♦లెసయునీ♦సరుండు.పె♦నుచుమిమ్ము

14 చ॥ •చెఱువునీరుకొమ్మలను.జిమ్ముచుఁబల్కెదనున్నలీదనీ
•విటివిగనీడలన్నెమరు.వేయుచులేడులుగుంపుకూడనీ
•గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులను.గుంటలనొంటరులేచిత్రవ్వనీ
•♦సఱదలనెక్కుదింపఁబడి.నాదగువిల్లిటుసేదఁదేఱనీ॥

15 వల్క్రికాధానిమగ్నమూర్తిరురసాసందప్తసపత్వచా।
 కంఠేజీణాలతాప్రతానవలయేనాత్యధానంపీడితః।
 అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం।
 యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యక్తబంబంస్థితః॥

- 15 గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁదఁకుప్పసమునె|
 .నఱుతఁదీఁగెకంటె .నొరవిడివడ|
 .మూఁపుచెదరుజడల .పుల్లుగూళ్ల - నెచట|
 .బొద్దుఁగ నెడుఁదపసి .మొరడటితఁడు॥

MERCY.

—:(o):—

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living.

ANTONY AND CLEOPATRA *Act IV Sc IX*

- 2 O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me: throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, beinig dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts.

Sc. xiii.

- 3 Noblest of men, woo't die?
Hast thou no care of me? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty?—O! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.—My lord!—
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen: young boys and girls
Are level now with men; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon.

క రు ణ ర స ము .

1 ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖముక్త .మృతులకుఁసాముక్త ।
 .బ్రతుకువారలఁకతి.పరితాపఁమెదిరి॥

2 గీ॥ .ఁనిక్కమగుఁదుఃఖమేలురా.ణిరొ-పిడుపుము ।
 .ఁచెల్ల రేనాపయిఁప్రేయి.చేదుచెమ్మ ।
 .ఇంకనాయుచ్చకునిజమా.నెదిరియైన ।
 .ఁయుసులునామిఁదవేలక.యుండుఁగాన॥

3 నీ॥ .మనుజులలోనెల్ల.ఘనుఁడ-యీలెదవ-నే
 .ఁస్తేతునాయీమొద్దు.జగములోన ।
 .నదిపందుగుడిసె.కనన్ మేల్కాదునీ
 .పుండమిచేత-న.యొకనుఁడదె ।
 .నాచెలికత్తెలా.రా-చెల్లిపోయెడుఁ
 .బుడమిఁజే-దోనావి.భుండ-యకట ।
 .తగవుగెలుపుపూవు.దండవాడెన్-గూలె
 .బంట్లజెండా-చిన్న.వాండుమఱియు ।
 .బడుచులీడైరిపుడుఁమగ.వాండ్రితోడ ।
 .ఁదారతన్యంబుతోలఁగె-నెం.తయుఁదలంప ।
 .నీప్రపంచమునందునె.యెదియునైన ।
 .విడువఁబడలేదువెండియుం.బేర్వడినది॥

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II.

4 You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry.

5 The little strength that I have, I would it were with you.

6 My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind:
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured.

7 Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means.

Act. ii Sc. vii.

8 Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in.

4 వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్లలే-దింకఁగలుగఁ
బోదు- మఱియు నిక్కముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడునీకండ్రినుండియేదిబలిమిన్లాగు కొనెనో
యదినీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను- నా♦యాసనుమాత్ర-
నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడనే ♦రక్కసిన్గానిముత్ర- కావున నాతల్లినా
తల్లి ♦యుల్లా సముగానుండుము॥

5 వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను॥

6 చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా!
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృ♦ద్ధాత్రజుండీతఁడం!
—
.చునెఱుంగన్గలదాన నేని-మును-♦ప.శ్రులేవ్వి♦డుకోలాఱుకా!
—
.చక్షునొవోయీతనిమోలసాహసమొన.ర్పంబోకముందీతఁడు॥

7 గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీ♦నన్నఁగూరిచి!
.నేనుమిగులభౌగ్య.హీనురాల!
.నింతకన్ననగిక.మేనిడెదనుఁగాని!
.చిక్కలేదునాదు.చెయికివీలు॥

8 గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క.మనముమాత్రమెదుఃఖి!
—
.తులముకాము-చూపు.వెడఁద♦భువన!
.రంగిమిద్దిమనము.♦రాజిలుతెరకన్న!
.బెక్కుశోకపూణక.వేషములను॥

 Act. v Sc. ii

- 9 O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes!

 COMEDY OF ERRORS *Act III Sc II*

- 10 Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us;
Though others have the arm, show us the sleeve;
We in your motion turn and you may move us.

CYMBELINE

Act I Sc III

- 10 *Imo.* Than waved his handkerchief?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I! —
And that was all?

- 11 I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air; and then
Have turned mine eye, and wept.

9 న॥ అయ్యో॥ పైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుటెంత కష్టము॥

10 గీ॥ .నీచ॥యువతులార-నిండునమ్మ కమున।
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ము॥ విశ్వ।
 .సించునట్లుమమ్ము॥.జేయుచుందురుమీర।
 .లొరులుమీక రంబు.లొందియున్న।
 .జూపుడకటమాకు॥.జొక్కాయచేతిని।
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు।
 .లాడుచుందుమెప్పు.డట్టిట్టు-మఱిమము।
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలది॥

10 ద్వి॥ .తరువాత॥నాచెనే.తనచేరుమాలు।
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన.మాత్రదాని-దెల్వె।
 .లేని॥వల్పందులో.॥లెస్సనాకంటె।
 .నొను-వెండియుఁదెల్పు.మదియంతయేన॥

11 గీ॥ .దూరమునసూదిమొనయంత.తో॥చువఱకు।
 .॥నణువుకంటెను॥దగ్గి॥మా.యమగు॥దనుక।
 .నరములుతెగునంతకును॥గ.న్గవనువిప్పి।
 .వాని॥గను॥గొనిపిదపనే.వ॥గచియుందు॥

Sc. vi.

- 12 A father cruel, and a step-dame false ;
A foolish suitor to a wedded lady ,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that 's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort,—

Act. iii Sc. iv.

- 13 False to his bed ! what is it to be false ?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that 's false to 's bed, is it ?

12 సీ॥ .దయలేనితండ్రు-మ.టియుమోసకత్తెయనా

.సవతితల్లియు-స్వదే.శంబునుండి।

♦.నెట్టింపబడినపె.న్మిటిగలమగనాలి

♦.బడయగోరినవెట్టి.వాడొకండు।

♦.అక్కటా-యామగఁ♦.డౌదలనావంత-

.కందుచేబొరిబొరిం.బొందునొగులు।

.నాతోడఁబుట్లచం.దాననేగూడదొం

.గిలఁబడునెడహాయి.చెలఁగుగాని।

.యెన్నఁదగుకోర్కెమిక్కిలి.యడుమలఁబడు।

.నెంతకొంచెపువారైన.నెవరిమంచి।

.కోరికల♦నదునులువేడ్కఁ.గొల్పఁచుండు।

.నట్టివారలెల్లపుడు♦.బెంపారుచుందు॥

13 త॥ .♦అతనిశయ్యకబద్ధ.మౌట-యసత్య

.ముగనుండుటననేమి-.♦మొనసి♦యచ్చొట।

.వెతికిలఁబడుకొని.వేచుట-మఱియుఁ

.జెలఁగియాతనిగూచి.చింతించుచుంట।

♦.ప్రతిఘటికకు బెంగ.వడియేడ్చుచుంట-

♦.యఖిలేంద్రియంబుల.న్వార్ధీనపచుఁ।

♦.కొతుకునిద్దురవాని.కొఱకుఁజెడ్డకలఁ

.గనిలేచు-టతని♦ప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ॥

14 Poor I am stale, a garment out of fashion ;

Act. iv. Sc. ii.

15

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.
Fear no more the frown o' the great,
Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.
Fear no more the lightning-flash,
Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.
No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
Ghost unlaid forbear thee !
Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
And renowned be thy grave !

14 ద్వి॥ .కడుఁబ్రాతగావాడు.కన్దప్పినట్టి
♦యుడుపునై నేనయ్య.యోయుంటినిపుడు

పాట-వరాళి-మిశ్రగతి.

15 సీసమాలిక॥ .వెలువకుమిఁక నెండ.వేడికై నను-జలి

.తటి♦బెట్టిదపుటల్క♦.దాడ్డికై న|

.నీపనినిహమందు.నెఱవేఱుకొంటివి-

.నీతావుఁగంటివి-నీకునప్ప!

.దీతె-నూఁదెచ్చివాండ్రు.తెఱఁగునబంగారు

.వంటిపిల్లలు♦బుగ్గి.నగటవలయు|

.భయపడకెక్కువ.వారి♦బొమముడికి-

.♦గానియేలికపోటుఁగడచితీవు|

.కుడుచుటకున్గట్టు.కొనుటకుఁదలఁపకు-

.కొంచెమున్గొప్పనీ.కున్సరియగు|

.బ్రభుతయువిద్వేయు.వైద్యుండుమొదలుగ

.భూమియందన్నియుఁ.బొలయవలయు|

.మిఱుమిట్లుగొలిపెడు.మెఱపులకడలకు-

.జడుపుచెందకుమల.పిడుగునకును|

.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు

.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు|

.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి-

.యావనయుతులు♦నీ.కడఁగియడఁగి|

.పోవుమరెల్లరు-.భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ

.జేరలే-డెంతయుఁ.జెలుపునేత|

.నిన్నుఁదగులదు-పీడని.నైందఁబోవ|

.దెట్టిబాధయునిన్నిఁక.ముట్టఁబోదు|

HAMLET

Act. I. Sc II.

- 16 Seems, madam ! nay, it is ; I know not ' seems ' .
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe.

Sc. iii.

- 17 The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near.

.హాయిగాఁ బరిపూర్ణత.నందుమీవు.
.నీసమాధియుఁ బేరంది.నెగడుఁగాత॥

16 సీ॥ .కన్పట్టునమ్మ-ని.క్క-ముగనదునది-

.కన్పట్టుటేనెఱుం.గఁజుమ-కేవ|
.లమ్మునాకప్పున.ల్లనిదుప్పటియెకాదు-
.♦జనని-యాచారాను.సార♦సూత|
.కశ్యామవేషము.కాదు-నిబంధము
.గావచ్చునిట్టూపుఁ.కాదు-కాదు|
.కంటఁబొల్లెడునేఱు.కాదు-నన్సత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్ముగుఱుతు|
.లన్నిఁటితోఁగూడ♦.నాన్యంబునం♦డిందు
.♦కళకాదివెల్లయు.న్గానిపించు|
.నిజముగ-ఁగతమేమ.నిన-నవిమానపు|
.డగపఱచఁగలిగిన.♦యభినయములు|
.గాని-నాకులోనఁగలది♦నటనమూడ్చు-|
.బొత్తిగానుదుఃఖ.పుటు♦డుపులివి॥

17 సీ॥ .కడు♦జాగరూకతఁ.గలకన్నెతనదగు

.సాగసుచంద్రున్చెన్నెనఁజూపెనేని|
.మిగుల♦దూఁబఱదిండి.యగు-సుగుణముతనం
.తనపవాదహతులఁ.దప్పలేదు|
.పురుగుబద్ధుఁచుగఁ.గొఱికెడు♦నామని
.మొలకలమొగ్గలు.విడకముందు|

- 18 Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar ;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man ;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend,
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all,— to thine ownself be true ;
Thou canst not then be false to any man.

८.♦దలిరుప్పొద్దన.♦నాఁగ.♦నెలజవ్వనపుబిగి
•వగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱఁబడు।

८.గావున నేత్రలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప।

•సేమముండెడుజంకునఁ.జెలఁగితిరుగు।

•పాటుఁదనకుఁదానేలేత.వయసొనఁచుఁ।

•కొనెడునెవ్వరై న♦దరినెల.కొనకపోని॥

18 ద్వి॥ .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను ।

८.గాని♦యోజనఁబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।

•చనువందు-కాని-♦నై.చ్యంబుఁజూపకుమ।

•♦యనుఁగుమిత్తులనునీ.మాత్రలోదాఁచు ।

కొత్త గాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్రీ।

•పోత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు।

•కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము।

•♦చయ్యననీకెగ్గు.సలిపినవాని ।

८.♦జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి ।

•చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద ।

८.దఱచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని।

•యరుదుగమాట్లాడు.మందఱి♦మోల।

•నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు।

•సరిగనీదానినిఁ.జాటుగనుంచు।

•మున్న సొమ్మునుబట్టి.యుడుపునుదాల్చు ।

•వన్నెతోనుండు-దం.భముతగదేల।

Act. iv Sc. iv.

- 19 What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event,—
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward,— I do not know
Why yet I live to say, ‘ This thing ’s to do ; ’
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do ’t.

.ననఁగ-ఁబై వేప మే .యంతయు నెల్ల|
 .జనులకులోఁగల.శక్తిఁగన్బంచుఁ|
 .నొరులకుబదులీకు.మొరులచేఁగొనకు|
 .తఱుచునీవిడునప్పు.దానిఁగైకొన్న|
 .సంగడితోదప్పు.చనుచుండెడు-బదు|
 .లుంగొంటపొదపునూ.డ్చుంగాన-నీవు|
 .విమలచిత్తుడవై న.వేయేలపల్కు-|
 .లుమఱియన్యులకుఁగీ.డున్సల్పలేవు||

19

సీసమాలిక || .♦మనుజుడనఁగనేమి-.మఱివానిముఖ్యకా

.ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ|
 .కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్మాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొక పసరము|
 .గానిమఱేదియుఁ.గాదునిశ్చయముగ-
 .మనలఁగాలజ్ఞాన.మునస్సజించు|
 .నట్టిదేవుడుమన.కాశక్తియుందివ్య
 .బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజువట్టి|
 .పోవుటకిడలేదు.బొత్తిగ-నిప్పుడు
 .కడుఁజెడుమఱ-పది.గాక-మఱియు|
 .సరిగనావిషయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట|
 .గాని-యెద్దియెనఁబంప.కంబువడిన|
 .తలఁపువంతు తెలివి-♦పంద.తనముమూఁడు|
 .పాళ్లఁగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ|

JULIUS CÆSAR

Act. I. Sc. III.

- 20 woe the while ! our fathers' minds are dead,
 And we are governed with our mothers' spirits ;
 Our yoke and sufferance show us womanish.

Act. ii Sc. ii.

- 21 What can be avoided
 Whose end is purposed by the mighty gods ?

Sc. iii.

- 22 My heart laments that virtue cannot live
 Out of the teeth of emulation.

Act. iii. Sc. ii.

- 23 Friends, Romans, countrymen, lend me your ears ;
 I come to bury Cæsar, not to praise him.
 The evil that men do lives after them ;
 The good is oft interred with their bones ;
 So let it be with Cæsar. The noble Brutus
 Hath told you, Cæsar was ambitious :
 If it were so, it was a grievous fault ;
 And grievously hath Cæsar answered it.
 Here, under leave of Brutus and the rest,—
 For Brutus is an honourable man,
 So are they all, all honourable men,—
 Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింక నీపని. చేయవలసి!

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ వెరపు॥

20 గీ॥ .అక్కటా యెంత దుష్కాల .మయ్యెనిపుడు!

.మడి సెఁగామనతండ్రిల.మానసములు!

.మనముమనయమ్మల ♦ మదులఁ.బెనుపఁబడుచు!

.దాసులమగుటమనయాడు.తనముఁజూపు॥

21 ద్వి॥ .బలవంతులైనదే.వతలవిధింప!

.బడినట్టి ♦ గతినిఁద.ప్పదరముకాదు॥

22 ద్వి॥ .నామదిపొక్కెడు.న్దా-మంచి-యోర్వ!

.లేమి ♦ బారినన్తన.లేదనియెపుడు॥

23 సీ॥ .ఘనమిత్రులార-రో.మనులార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుడి!

.యేసీజరుంబూడ్వ. ♦ నేగుదెంచితి-ఁగాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు!

.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.నక్కను-మంచివారితో.డనెనశించు!

He was my friend, faithful and just to me :
But Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept ;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason !— Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులనీజరునకు.నగుఁగాక-మితోడ
 .ఘనులై నబూటసు.గారునీజ.
 .రాసపోతనిచెప్పినా-రట్టులైన.
 .వానియందదిగొప్పత.ప్పొను-వాఁడు.
 .తనదునేరమునకుచూఱు.దగినయట్టు.
 .లందఱికిఁదెల్లముగనిప్పు.డనుభవిం చె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బూటసుదొర.

.గారు-మిరెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్.
 దారాజునిడగ-నీజరు.
 .గూరిచిమాటాడ నెట్టు.కొంటి-న్వినుఁడీ॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి.
 .శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వత్తునుండు.
 .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో.
 .తనిరి-ఘనులుబూట.సయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడుకోమునకు
 .బాదాలుగాఁదేఁగ.వారియప్పనము.
 .లందఱునిటవంతు.లందిరి-నీజ
 .రందిదిపేరాస.యనఁదగునేమొ॥

కం॥ పేదలునేడ్చిననేడ్చెగ.
 .దాదయతోఁగరఁగినీజ-రాసకఠినమా.
 .గాదె-యతఁడాసపోతని.
 .వాదించినబూటసయ్య.వారుఘనులుగా॥

First cittyzen.

Methinks, there is much reason in his sayings.

Sec. cit.

If thou consider rightly of the matter, Cæsar has had great wrong.

Third cit.

That has he, masters ?
I fear, there will a worse come in his place.

Fourth cit.

Marked ye his words ? He would not take the crown :
Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు।

.త్సవమునందుఘూఁడు.సార్లుసీజ।
.రునకురాజుమకుట.మునునేనిడఁగవద్దు।
.పొమ్మనె-నిదియూస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో।
.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవారు।
.బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప।
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెద॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం।
.బుననటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేతువో।
.చనితివెన్యాయమాపసుల.చక్కటి-కొర-వివేకఘూడఁగా।
.జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి.జారుశవంబుననంఁటెనాదునె।
.మృత-మదిమల్లిరాఁగలుగు.మట్టునునేమటియాఁగఁగావలె॥

(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

సీసమాలిక॥

.వీనిపల్కులనువి.వేకమెంతయుఁగల
.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నైసనీవు।
.సరిగనీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు
.నెడసీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు।

(మూ) .అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని

.కంఠెదుర్మాగుఁడు.నతనిస్థాన।
.మందువచ్చుననిభ.యంపడెదను- (నా) వాని
.పల్కులనరయుఁడీ.వాఁడుమకుట।

First cit. If it be found! so, some will dear abide it.
 Sec cit. Poorsoul, his eyes are red as fire with
 weeping.
 Third cit. There 's not a nobler man in Rome
 than Antony.
 Fourth cit. Now mark him; he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Cæsar might
 Have stood against the world: now lies he there,
 And none so poor to do him reverence.
 O masters, if I were disposed to stir
 Your hearts and minds to mutiny and rage,
 I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
 Who, you all know, are honourable men.
 I will not do them wrong; I rather choose
 To wrong the dead, to wrong myself, and you,
 Than I will wrong such honourable men.
 But here 's a parchment, with the seal of Cæsar:—
 I found it in his closet,— 'tis his will.
 Let but the commons hear this testament,—
 Which, pardon me, I do not mean to read,—
 And they would go and kiss dead Cæsar's wounds,
 And dip their napkins in his sacred blood;
 Yea, beg a hair of him for memory,
 And, dying, mention it within their wills,
 Bequeathing it, as a rich legacy,
 Unto their issue.

.మున్వదనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడౌన

.పోతుకా (మొ) ఁడలైన.బుద్ధికల్గి

.♦పోగలి♦చాయశ్చిత్త.ముంగొందుకొందఱు

(రెం) .కటకటాయాతని.కన్ను ♦దోయి।

.యేడుపుచేతనెం.తేయగ్గివలెనెట్టి

.వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున।

.ఘనుఁడులేఁడాంటనీ.కంటె (నా) జూడుమువాని-

ఁ.బలుక మొదలెప్పటె.వాఁడుతిరిగి।

(ఆం) నీ॥ .నిన్న నేకదనీజ.రన్నమాటకునీజ

.గమునందునెదురెటఁ.గానఁడు।

.నేడదెపడియున్న.వాఁడయ్యోకడుఁ

.దక్కువువానికిఁ.దక్కువ మ।

.నయ్యలారామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీచు

.కొనరేపుటకుఁబూను.కొంటినేని।

ఁ.♦గిన్నతోబూటసు.కేససుగార్లకుఁ

.గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు।

.వారుఘనులనిమికెల్ల.స్పష్టముకద।

.వారికేనెగ్గుసేతకు.బదులుమృతుని।

.కైననాకైనమికైన.నాచరింప

ఁ.గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొక ♦శాసనపత్రిక - నీజరుఁడిందుపయిందన♦ముద్రయిడెన్।

.గుదురుగనాతనిలోగదిలోఁగనుఁగొంటిని-దనస్త్రిశాసనమి।

.య్యది-చదువంబనిలేదిపుడందఱు.నందుకున్నెఁచుఁడు-చయ్యనమి

రిదివినిరేనియునీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark
Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cæsar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it ;

It is not meet you know how Cæsar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Cæsar,
It will inflame you, it will make you mad.
'T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
You shall read us the will,— Cæsar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Cæsar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియు[—]సీజరు[—]నెత్తుటఁ జిలురుమాళ్ళఁ
 .ముంచ[—]రే-వాని[—]కేశముల్ .ద్రొంచిజ్జాపఁ
 .కమునకుందాఁచుకొన[—]రె-ని.క్కముగదరఁ
 .తరముమీరవ్వసొత్తుగఁ.దలఁచుకొన[—]రె॥

(నా) .యామృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము
 .చదువుమాయాంతనీ (అం) .శాసనంబు
 .శాసన మేముసీ.జరుమృతిశాసన॥

ద్వి॥ .తాళు[—]క్షిజాలితో[—].దగుహితులారఁ
 .వైశమదిచదువ.వాటముకాదు॥

(ఆం) మ॥ .అకటామీపయినెంతజాలిపడెనో.యాసీజరుండిప్పుచే
 .ప్పక నేనుంటయెమంచి- వట్టిమొరడు.ల్పాపాణముల్లారుమీ
 .రికననామ్ర సపుతాట సీజరుడుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుప
 .త్రికవిన్నంత నెలిట్టుమండిపడివె.జ్జిరిబొంద[—]రే-వానియా
 స్తికిమీరెల్లరువంతుదారులనినే.దెల్పంగ నేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మాంటనీ.యదిచదువుమ॥
 .యాంతనీపరియించు.నదితప్పకీవది.యాసీజరుంచిన.శాసనంబు॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాగెదరా
 .యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బల్
 ♦వాలుసీజరుగ్రుమ్ము♦ద॥
 .యాళురకొనరిచితినేర.మంచుబడి సెదన్॥

-
- Fourth Cit. They were traitors :—honourable men !
 All. The will ! the testament !
 Sec Cit. They were villains, murderers : The will !
 read the will !
 Ant. You will compel me, then, to read the will ?
 Then make a ring about the corse of Cæsar,
 And let me show you him that made the will.
 Shall I descend ? and will you give me leave ?
 All. Come down.
 Sec Cit. Descend.
 Third Cit. You shall have leave. (He comes down)
 Fourth Cit. A ring ; stand round.
 First Cit. Stand from the hearse, stand from the
 body.
 Sec Cit. Room for Antony,—most noble Antony. !
 Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.
 Cittizens. Stand back ! room ! bear back !
 Ant. If you have tears, prepare to shed them
 now.

You all do know this mantle : I remmber
 The first time ever Cæsar put it on ;
 'T was on a summer's evening, in his tent,
 That day he overcame the Nervii :
 Look, in this place ran Cassius' dagger through :
 See, what a rent the envious Casca made :
 Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వారైరిదోహులు- .శౌరవపాతులు(అందలు)

.శాసనంబామృతి .శాసనంబు ।

(రెం) .వారైర్లురుంగడు .వంచకుల్ .భూతుకుల్

.శాసనముచ్చడువు .శాసనంబు ।

(ఆం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బలచలత్రి ।

.పెట్టెదరయైన నీజరుచు.ట్టురండు ।

.పత్రికంజేయువానిఁ గ.నృచానిండు ।

.దిగుదునా- మీ సెలవయిన.దికదనాకు ॥

(అందలు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .సమ్మతినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుఁడు- చుట్టు ।నుండుఁడుపీనుఁగు

.బండికి దప్పుగ- నిలువుఁడు శవమున.కెడముగాఁగ ।

(రెం) .చోటాంతనికి- గడు.మేటియాంటని (ఆం) సరే-

.పడఁబోకుఁడట్లు నా.పై- నెడముగ ।

.నిలిచియుండుఁడుమీరు (అం.అ) .తొలఁగుఁడి వెన్నకు-

.స్థలముకావలయును. .జ్ఞనుడవలికి ।

నీ॥ (ఆ) .కన్నీరుమీకిప్పు .కలిగినవంచుఁడి-

.యీముద్దుటంగి మీ.రెఱిగినదియె ।

.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనునీజరుం

.డతఁటిజ్జా పక.మయ్యెనాకు ।

.నెవ్వయుద్ధములోన.నెగ్గిగుడారంబు

.నందువేసఁగి .సంజ.యపుడుదీని ।

.గెచేసికొనియె- న.క్కటచూఁడుఁడిచోచ్చట

.నెట్లు కేససుకత్తి.యేగినదియె ।

.కలిసుండొకాస్కఁడెంతటి.గాయమిచట ।

And, as he plucked his curse'd steel away,
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel:
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him!
This was the most unkindest cut of all;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him; then burst his mighty heart;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of Pompey's statua,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell.
O, what a fall was there, my countrymen!
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep; and I perceive, you feel
The dint of pity: these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

ఓ. జేసెనో - కాంచుడితన్ను నీజరుండు!
 .బిట్టు నమ్మి నబూటసు. డెట్టు పొడిచె!
 .నయ్యయోయిదికడు ఘోర. మైనదికద!

ఉ॥ .బూటసుడెట్లు పెన్నురియ. గుమ్మి తటాలున బైకిలాగు న!
 చోటఁ గడంగి నీజరుని. చొక్కపు నెత్తురు మట్టుమీటి - యా!
 .బూటసుడెన్ కాదొకదొయిటు. కూరతఁజేసిన వాడటంచు బా!
 .హటమొనచు తీరున గ. టాచను దెంచుచునుండె గంటిరే॥
 కం॥ మీరందఱెఱిగినటునీ!

.జాగునకుంబూటసుండు. పగపాల్పాణం!
 .బారయుడివేల్పులు - నీ!
 .జారాతనితోడ నెంత. సఖ్యముఁగొనెనో॥

సీసమాలిక:—

.అన్ని టికంటెని. య్యదికడు గూరమా. దెబ్బ
 యేమన-వాని. దిక్కు. మిగుల!
 .ఘనుడై ననీజరు. కన్గొన్న యప్పు
 .స్వా. మిద్రోహమున కన్న. మేటియాకృ!
 .తప్పు త. కరమునా. తని. నోచె.
 .దరువాత. గొబ్బున నవ్వాని. గుండెపగిలె!
 .బదపడిన నడుము. ప్పటితోడ
 .దనమోము. వాడుమూయుచునంత. వలకు నెత్తు!
 .రోలుకు. పాంపసుబొమ్మ. యొద్దనానీజరు. పడియె
 నయ్యోయెంత. పాటుకలిగె!
 .నప్పడోయయ్యలా. రా నేను. మఱిమీర
 .లందఱముంబాటు. జెందినాము!

First Cit.	O piteous spectacle !
Sec Cit.	O noble Cæsar !
Third Cit.	O woful day !
Fourth Cit.	O traitors ! villains !
First Cit.	O most bloody sight !
Sec Cit.	We will be revenged.
Cittizens.	Revenge ! about,— seek,— burn, — fire, kill,— slay,— let not a traitor live!
Ant.	Stay, countrymen.
First Cit.	Peace, there ! Hear the noble Antony.
Sec Cit.	We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll die with him,

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
stir you up
To such a sudden flood of mutiny.
They that have done this deed are honorable:—
Whate private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనో చుచునుండె.మటికూశఃదుండగం

.బక్కటామిరిపుపొ.ఃకుచుందు

.రేఃబరికించితి.ఃనీరుఃనెనరుమయి

.గరఃగుటయిదెతగు.కంటిసీలు

.లేడ్చెదరదేమికరుణాద్రః.హృదయులార

.మిరుఃమనసీజరుడుతన.మిఃదఃగప్ప

.కొన్నదుప్పటిపోట్లక.నొన్నయంత

.వంచకులచేఃనిహతుడైన.వాఃడెయిదిగ

(తొ) .అబ్బబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదిచూడ

(రెం).నక్కటక్కటఘనుడౌ.సిజారు

(మూ).ఃడయ్యయోదుడిన(నా).మహాహస్వామి
దోహు.లాతతాయుల(తొ)కటా.యతికఠినపు

.వనియిది(రెం)మనమెల్లః.బగఃదీచుకొందము

(అం).కసిఃదీచుకొండుచ.క్కనవెదకుడు

.కాల్చివేయుండగ్గి.కూల్చుడు-చంపుడు

.బ్రతుకనీకుడొకడు.మాగుకనైన

(అం) .ఆంగుడోయయ్యలా.రా(తొ)సద్దుమానుడి

.ఘనుడైనయాంటని.న్వినుడుమిరు

(రెం).వానినివిందుము.వానివెంబడిపోడు

.మవ్వనితోఃజత్తు.మండటమును

నీసమాలిక:-

(అం) .తగినస్నేహితులార.దయగలహితులార

.యంతఃయాకస్మిక.మైనతిరుగు

.పాటునకున్మిముక్త.వడినన్నుబోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts :
I am no orator as Brutus is ;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on ;
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Cæsar's wounds, poor poor dumb mouths
And bid them speak for me : but were I Brutus,

.పచక్షనీకుడియిట్టి.పనినొనచుకా.
 .సవ్వారును-లక్క.టా.వారి కేమన.స్తా
 పమున్నదియొయి.ద్దానిసల్ప.
 .నేనెఱుగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
 .తులు-తలపగమతెం.తోమహితులు.
 .నిశ్చయంబిద్ది-కుం.డియు-మీకునవ్వార
 .లిడెదరుత్తరము.స.హేతుకముగ.

.నిచ్చటనేనున్నే.హితులారరా లేదు
 .తోడరిమిహృదయము.ల్లొంగలింప.
 .బూటను.లెనేను.మాటికొరన్దాను
 .మితరుంగుదురునే.మిగులమొరటు.
 .గాఁబల్కువాడ-ని.మ్మ.పటుడ-నామిత్రు
 .బేమించువాడ-మ.టియును-వాని.
 .గూచిమాటాడనా.కు సెలవొసంగిన
 .వారికదియెఱుక.బాగుమీఱ.
 .బాండిత్యముంగాని.వాక్చమల్కృతి.గాని
 .యభినయధోరణు.లెనఁగాని.
 .నరులమనంబుల.బురికొల్పుటకునాకు
 .బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగలేదు.
 .నాకుదోచినదితి.న్నఁగబల్కువాడను
 .మీరెఱింగినదియె.మీకుదెల్పు.

.చున్నవాడను-ఁగనుపచుకచుంటినేను.
 .మఱియుఁగడుగొత్తలెనసీజ.రునిపోటు.
 .లక్కటా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-వాని.
 .నడిగెదనాకుబదులు.ప.న్యాసమడఁగ.

And Brutus Antony, there were an Antony
 Would ruffle up your spirits, and put a tongue
 In every wound of Cæsar, that should move
 The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens.

We 'll mutiny !

First Cit.

We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit.

Away, then ! come, seek the conspirators

Ant.

Yet hear me, countrymen ; yet hear me
 speak.

Cittizens.

Peace, ho ! Hear Antony,— most noble
 Antony.

Ant.

Why, friends, you go to do you know not
 what.

Wherein hath Cæsar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Cittizens.

Most true;— the will:— let 's stay and
 hear the will.

Ant.

Hear is the will, and under Cæsar's seal:

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec Cit.

Most noble Cæsar ! — we 'll revenge his
 death.

Third Cit.

O royal Cæsar !

Ant.

Hear me with patience.

Cittizens.

Peace ho !

కం॥ బూటసుడు నే.నయినని

.ప్పాటునమిము.వశ మొనచిన్.♦బలు♦రోమునరాల్.

పోటాడునట్లు సీజరు

.పోటులమాటాడఁ జేసిపోకుండుదునే॥

(అం) .తిరుగఁబడెద మేము (రె) .నరిగబూటసు

కొంపఁ.గాల్చెద (మూ) ♦మరుగుడు-.కాని-రండు

.వెతకుఁడాదోహులన్

(ఆం) .వినుడింకమిరొహో.ప్రజలారనే జెప్ప.వలయుఁగొంత॥

(అం) .♦శాంతమోహోవిను.డాంతని

మిర-లెం.తేఘనుడాంటని (ఆం) .యేమిమితు

.లార-మియెఱుగని.తీరుచేయుట

♦కేగు.చున్నార-లెందు♦క.హుండుసీజ

.రయ్యెనోమిసేమ.కయ్యయోమిరెఱు

.గరు-చేప్పవలయునే.గనుకమికు

.నేముందు♦నొడవిన.మృతిశాసనముఁగూచిన్

.మఱచితిరి (అం) నిజము-.మరణశాస

.నము-మనమాఁగుద.ము-మఱి

యునాలింత.మామృతిశాసనం.బేమొసరిగ

(ఆం) కం॥ ఇదిగోమృతిశాసన-మి

.య్యదిసీజరుముద్రనలరు-.నతడొసఁగెండె

బృదిరూకలుప్రతిమనుజున

.కుదయ♦నోముపురినినెల.కొనునాతనికిన్॥

(రెం) .బౌరసీజరుండు.దారుండు-మిక్కిలి

.వగఁదీచుకొనెదము.వానిమృతికి

(మూ) .♦చాగురేఘనుడసిజారుడ (అం) విను

డుశాం.తంబుగమిరు (అం) శాం.తంబొహోహో

Ant. Moreover, he hath left you all his walks,
 His private arbours, and new-planted orchards,
 On this side Tiber: he hath left them you,
 And to your heirs for ever,—common pleasures,
 To walk abroad, and recreate yourselves.
 Here was a Cæsar! when comes such another?
 First Cit. Never, never!—Come, away, away!
 We'll burn his body in the holy place,
 And with the brands fire the traitors, houses.
 Take up the body.
 Sec Cit. Go, fetch fire!
 Third Cit. Pluck down benches!
 Fourth Cit. Pluck down forms, windows, anything!
 Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,
 Take thou what course thou wilt.

HENRY IV—

Part II. Act III. Sec. I.

24 O sleep, O gentle sleep,
 Nature's soft nurse, how have I frightened thee
 That thou no more wilt weigh my eyelids down
 And steep my senses in forgetfulness?
 Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
 Upon uneasy pallets stretching thee
 And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
 Than in the perfumed chambers of the great,

(ఆం) ఉ॥ . ఇంతియెకాక - శ్రీ బతున శ్రీవలనున్న విహారభూములకా ।
 . శ్రీ గ్రంథలఁదోటలన్దరత . రంబుయభేష్టసుఖంబుమీల-వ ।
 . శ్రీంతముదరిబుజోనొసఁగె . నాతఁడుమీకుసమానుభూతిగా ।
 నింతటనుండి - నీజరిదె - యూతనిసాటియిఁకెప్పువచ్చెడుకా ॥

(తొ) . నిన్నఁటికినాఁడిఁ . కెన్నఁటికినాఁడు -
 . రండుమీరు - పదప. దండు - మనము ।
 . నాని వేహమునకుఁ శ్రీ బావసస్థలమున
 . సన్ని శనిసా - రంబు . నాచరించి ।
 . యాకొఱపులతోనె . యాదోసకారుల
 . యింట్లుకాల్చెదము - లెం - డెత్తుఁడుకవ ।
 . మరుగు - దగ్గిలెండు . శనిగున (మూ) బల్లలు ।
 . పెరికివిటిచివేయు - (నా) . డుటికిపగుల ।
 . గొట్టుఁడెల్లదొరకి . నట్టిమంచంబులు ।
 . మాలుచుఁడుమటికిటి. కీలెవైన ॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇష్టదాపని జగ్గ. నీ - సడిచెదవు ।
 ముప్పనీ యిష్టమా . పొందెఁగై కొమ్ము ॥

నీసమాలిక : — . పీహాయిగహానిద్ర - . యో శ్రవకృతికిమ్మడు
 . వైనదాదీ - నిన్న . సకటయెట్లు ।
 . వెరిపించినాఁడనో - . మఱినాడుకనుతెప్ప
 . లంగొంచెమైనపా . లంగనీవు ।
 . నాసనీబోవీవు . నాయెర్రదియంబులు
 . మఱిపులో - నేమెని. గుర - సుఖమగు ।
 . పాటలు - మెత్తని . పాన్పులు - గలదొర
 . మేడలలోఁగంటె - మిగులదోమ ।

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common ' larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boy's eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude ;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

—
 .చప్పడు-కుక్కి-మం-చము-పొగ వాతీన
 .గుడి సెలలో-నెల.కొందునీవు ।
 .బౌరయోమొద్దు .వే.ల్పా- యసహ్యములగు
 .ప్రక్కలనీవేల.పడుకొనియెడు ।

— —
 .నీచులతోడ- వెం.డియు. రాచ స్వేచ్ఛ
 .గావలివానీదా .గడివితాన ।
 .మతియు మేల్కొనుటక .ల్లరిచేయుగడియార
 .మటులేలవిడిచెద .హా.పొడవుగ ।
 .నుండినిల్కడలేని .యోడకంబముమీద
 .గలపిల్ల .యోడంగి.కన్నుదోయి ।
 .మూసెదుగట్టిగ- .మోటదుడుకుటల
 .యుయ్యెలలోమతి .యుముకరడ ।

—
 .ములచివరంబట్టి .ముమ్మరముగఁగాచు
 .కొన మొఱలిడువాని.గొప్పతలల ।

—
 .మెలివట్టిదిగజాటు .దళములుగావాని
 .బిట్టా .పియ్యకగంట .పిలుకుమారి ।
 .మేలుకొనెడుసల.గాలివిమళలో
 .నూఁచెదవాతని .యూహలీవు ।
 .కడునంతగడబడ .గలకాలమందున
 .దడిసినయోడంగి.బుడుతనీవు ।

—
 .పెట్టగల్గెదవనీ.వీశాంతి- యోపక్ష
 .పాతి-నిదుర-యెల్లప్రాధానములు ।

—
 .ఫలముపొందగఁజేయును .పాయములును ।
 .రితగా-నద్దుదొఱగిన.రేయి-తేని ।
 .కిడవ-ధన్యుక్రిందివా.పడుకొనెదరు ।
 .తల్లిడిల్లుకిరీటంబు .దాల్చుకీరము ।

HENRY V.—

Act IV. Sec. I.

25 Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide.

HENRY VI.—

Part II. Act III. Sc. I.

26 And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house;
Even so, remorseless, have they borne him hence;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss;

PART III.—

Act. ii. Sc. i.

27 Now, my soul's palace is become a prison:
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest!
For never henceforth shall I joy again

KING JOHN

Act. IV. Sc. I.

Young lad, come forth. I have to say with you.

28 Arth. Good morrow, Hubert.

Hub. Good morrow, little prince.

Arth. As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .♦ దెబ్బనమలియల. నైగనున్నయసుక ।

.దిబ్బపైబజలు♦బం.దింబడునట్లు ।

త॥ .♦ తొడరికటికవాడు.దూడనుబట్టి

.దాఁదప్పినదాని.దాఁగట్టికొట్టి ।

.కడు♦బెడిదంపుటం.గడికిఁగొంపోవు-

.నాలేగతల్లియు.నట్టిట్లు పర్వు ।

.లిడుచాచుచున్నేర.మెద్దియులేని

.తనపిల్లయేగిన.దాఁకన్గొంచు ।

.దడఁబడియెద్దియుం.దాఁజేయలేదు

.బుడుతఁగోల్పోకకై.పొగలెడుగాని॥

ఉ॥ .ఈయెడ♦బందిగంబయిన.దెంతయునాదగు♦జీవసౌధము ।

.య్యో-యది♦యూడనుండిపడి.యుండిన-నల్లరిలేకనాదమై ।

.మూయఁబడంగవచ్చునిది.భూమినికేనుసుఖింపఁగా-నహా ।

.హాయినినేమితెప్పటికి.నైననుజూడగఁబోవవెండియు॥

(28) సీసమాలిక:— (హ్యబటూ)

.పైకిరమ్మాచిన్న.వాడనీతోడుత.స్వల్ప-వలయునేను

(ఆతరు) ♦వందనంబ ।

.యాహ్యబటూ (హ్య) దండ.మయ్య♦చిటుత♦జేడ

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arth. Mercy on me,
Methinks no body should be sad but I:
Yet I remember, when I was in Franc,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wantonness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is a fraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geffrey's son ?
No, indeed, is 't not; and I would to Heaven.
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate.
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden, and despatch.

(ఆ) .పిన్న రాజా- యంత. పెద్ద బిరుదు!
 .కలిమి మెలుకు జేడు .గావచ్చు- నుంటవి. చారంబుతోడ

(హ్య) .నీ శ్చయము నేను! .గడుహాయిగానుంటి

(ఆ) .గడు శించునావయి-
 .వలదుదింతింపన .వ్వారలైన!
 .నాకువిడిచి- కాని- జ్ఞాపకంబయ్యెను-
 .శ్రీమృలోనేనున్న .పట్ల-జిన్ని!
 .తగుమనుష్యులు .కుండెదరునపులాటకై-
 .బలుపమాణంబుగా. బల్కు-వాడ!
 .నీ చెఱలోనుండి. నేదవ్వకొనిగొటి
 .యలకాపరిగనుండి. యె సమిగుల!
 .హాయిగానుండెద- .నట్టు లేయిచ్చట
 .నుండెదంగాని- నా. కొదవుశంక!
 .నాదగుపితండ్రి .నాకుమఱింతబా
 .భస్మల్పనని- నాక. తండు- నేను!
 .వానికన్యోన్యంబు .భయపడెదము.
 .శిష్యి .తనయుడనొటనా .తప్ప. కాదు!
 .నిడముగ నదికాదు- .నేమఱి-దేవుని
 .గొల్చెదనీకునే. గొడుకగుటకు!
 .నీవట్టులైనన. న్నేమింతువుహ్యబటక

(హ్య) .యేవీనితో. బల్కు. నెడనితండు!
 .తనదుముద్దువల్కు.ల. .నిహత మైపోలి!
 .వ్రాలునాదువయసు .మేలుకొల్పి!
 .వెండి. యేను. గాన .వేగిరవడియెద!
 .నీక్షణంబె .నివ. హింతు.బనిని!

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to-day.
 In sooth, I would you were a little sick,
 That I might sit all night and watch with you:
 I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
 Read here, young Arthur. (showing a paper (aside))
 How now, foolish rheum,
 Turning despiteous torture out of door
 I must be brief, lest resolution drop
 Out at mine eyes in tender womanish tears,—
 Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
 Must you with hot irons burn out both mine eyes?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,
 I knit my hand-kerchief about your brows,—
 The best I had, a princess wrought it me,—
 And I did never ask it you again;
 And with my hand at midnight held your head,
 And, like the watchful minutes to the hour,
 Still and anon cheered up the heavy time,
 Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,
 Or, 'What good love may I perform for you?'
 Many a poor man's son would have lain still
 And ne'er have spoke a loving word to you,
 But you at your sick-service had a prince.

(ఆ) చ॥ .తనువునుఖంబుగాఁజెలఁగ.దా.తెలఁబోయితివో హ్యబటుక్ - నే।

.దేనిజముగాఁగనీవునుఁగ.సింత జ్వరంబునఁగ్రాఁగనెంతుఁగ. గూ।

.మిఁ నినినురాతిరంతయును .మేల్కొనినేఁ గనిపెట్టవచ్చుఁగా।

.పున- ననునీవునెమ్మిఁగనఁ బోవెక నేనినుఁ జూచినట్టులన్॥

(హ్యబటుక్ తనలో) నీ॥

.ఈతనినుడులునా.యెదనుస్వాధీనము.సల్పకొన్న వి- యిది.చదువుచిన్న।

.యా ర్త (పత్రముఁజూపి తనలో) - రేమియిప్పు .డవివేక బాష్పంబు।

.తతేమెదునిదకయ.న్దా నవలికి।

.ద్వరపడియెదనేను.దబ్బుననానిశ్చ.యముజాటునాడంగి.యశ్రువులుగ।

.గావున- నిద్దాని.నీవుపతింపలే.వా- యిదిసాగసుగ.వ్రాయఁబడద।

(ఆ) గీ॥ .అంతదుష్కార్యమునకెంతో.యందముగ- హ్య।

.బటుక్- నారెండుకనులుత. పమగునినుము।

.వలననీవుతగులఁపెట్ట.వలయునె (హ్య) యవు।

.జిటుత (ఆ) నీపట్టుచేసెదే (హ్య) .చేయుదుపటు॥

నీసమాలిక (ఆ):—

.అటువంటిగుండెక.ద్దానీకు- నీతల.యొక్కింతనొప్పిగ.నున్నయపుడు।

.గట్టిగనేనీదు.కన్నుబొమలఁగట్టి.నాడనునాచేరు.మాలు- దాని।

.రాచకూతురొకతె.రచియించెనాకేయి- .నేనడ్గలేడది.నిన్నుదిరిగి।

.నడిరేయినీతల.న్నాచేతఁబట్టితి- .గావలినిముసము.ల్లంటకువలె।

.నుల్లాసపచితి- .నొగిబరువగుతటిఁ.బలుమలునేమిక.వలయునీకు।

.నీచింతయేటనుండె.నేనేమియుపచార.మునుజేయవచ్చునీ.కనిపలుకుచు।

.నెటువంటినెఱపేద.యేనియూరకపడు.కొనెడు- నీతోఁగూమి.సనఁధో

కనుడి।

.యెన- నీవొక్కరా.జాత్రజగ్గైకొంటి.నీదుసంకటనేవ.నెఱపుటకును।

.గాని-నానేమన.కపటమనుచునీవు.తలఁపవచ్చున్-దానిఁ.బిలువవచ్చు।

Nay, you may think my love was crafty love,
And call it cunning: do, an if you will.
If heavend be pleased that you will use me ill,
Why, then you must.—Will you put out mine eyes?
These eyes that never did, nor never shall,
So much as frown on you?

Hub. I have sworn to do it,
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah! none but in this iron age would do it.
The iron of itself, though heat red-hot,
Approaching near these eyes would drink my tears,
And quench his fiery indignation
Even in the matter of mine innocence;
Nay, after that, consume away in rust
But for containing fire to harm mine eye.
Are you more stubborn—hard than hammered iron?
And if an angel should have come to me
And told me, Hubert should put out mine eyes,
I would not have believed him; no tongue but Hubert's
Hub. Cume forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me! my eyes are out,
Even with the fierce looks of these bloody men.

Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని . సరియెనీ యిచ్చుకు . దోచినట్లనుకొను .

. తోడివాకు ।

.నీవెక్కునల్పుఁగ . వ మెంచిన నెఱ . వే చెడవీవట్లు . వినిగ నాదు ।

. కనులును . పెన . వియెన్మ ముడిపెఱకు ।

. గారి . యిక ముందుగాని . నిన్గొంచువు ।

. కోపమున (హవ్య) నొట్టునే బెట్టు . కొన్న వాడ ।

. గాఁగినయనుముత వీరి . గాల్పుటకయ ॥

సీసమాలిక (ఆతలకు) .—

. అయ్యమోయి యిక్కలి . యునేవు ప్పనె . వ్యరయినసీపని . నెఱపఁజోవ ।

. తినువదితా నెంత . యెక్కుగా గాలిన . నిక్కమలదరికి . నేగినంత ।

. నాకఁటినీళ్లు . న్ద్రావెడు . మఱియు . నా . నిరపరాధిర్వింబు . నెఱిగి . తనదు ।

. నగ్ని కొపంబుఁడ . గ్రార్లు కొనెను . యదు . వాతనాకన్నుంగ . వసుఁజెఱుపును ।

. నలువఁబా లెడునగ్ని . గలిగియుంటకుఁగుండి . చప్పున గీయించు . ద్రుప్పువట్టి ।

. కాల్చినట్టియనుము . కన్న గ్రూరుఁడవు . వైతివా . వేల్పువ . జై నవచ్చి ।

. కాల్చువాకన్ను లన్ హవ్యబ . టకంచుఁజెప్పి ।

. నం నేనమ్మి యోవ . గ . పిండ్లయెన ।

. బదరియేనాటకై న . హవ్య . బటుకనకుఁగ ।

. లట్టినాలుకఁదప్ప (హవ్యబటుకాల్నే లగొట్టచు) మీ . రరుగుచెందు ।

(త్రాళ్లగాల్చినయనుములబట్టు కొన్న భటులతో హవ్యబటుక వచ్చును)
చేయుడి నేనుమీకాజ్ఞ . చేసికట్లు ।

(౨) ద్వి । . కాపాడుహవ్యబటుక . కాపాడునాదు ।

. చూపులేకూరుల . చూడ్కులనైడియె ।

సీసమాలిక (హవ్య)

. ఇనుమునాదగుచేతి . కిందు . నేజెప్పెద . బదపడిగట్టుచే . వానినిచ్చట ।

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?
 I will not struggle ; I will stand stone-still.
 For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
 Nav. hear me, Hubert ; drive these men away,
 And I will sit as quiet as a lamb ;
 I will not stir, nor wince, nor speak a word,
 Nor look upon the iron angrily.
 Thrust but these men away, and I'll forgive you,
 Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.
 First Atten. I am best pleased to be from such a deed.
 [Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have chid away my friend :
 He hath a stern look, but a gentle heart,—
 Let him come back, that his compassion may
 Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,
 A grain, a dust, a gnat, a wandering hair,
 Any annoyance in that precious sense !
 Then, feeling what small things are boisterous there,
 Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.
 Must needs want pleading for a pair of eyes :
 Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

(ఆ) . అక్కటానీవెందు. కట్టప్రసోపింతు. వేరెనెనఁగాడబో . నించుకైన |

. నిలువఁబడెదఁతాతి. చెలువున. నేవుని. వె పైనఁజూచిహయ్య. బటుక - నన్ను |
. బంధింపఁబడనీకు. వద్దు. వినుమహయ్యబ. టికటనుండనీకుమా. యిమ్మను
. గూర్చుందునూరక. గొఱ్ఱెపిలట్టుల. గదలనుమెడలనే. నదిరిపడను. (జల |
. నోరెక్కుందు. ని. నుముపయనల్కతో. దిలకింప. నీమను. ప్యులనవలికి |

. దతిమివేయుము. నిన్నునే. మఱిక్షమింతు |

. నెట్టిభాధయయిననాకు. బెట్టుమీవు |

(హయ్య) . పొందుపన్నొంటిగానుండ . నిండుమీర |

(సేవకుడు) . లిట్టిపనినెడయుటకునా. కిష్టముకడు ||

(ఆ) మ|| . అక్కటా. నాహితుఁబారదోలిగదా. యవ్వానికిన్మాళచూ |

. డికిగల్గున్. మఱిమెన్నెయలరెడు. న్దెందంబ. రానిమ్ములొ |

. నికివాడు. గడువానినెమ్మిమఱ. లకజీవింపఁగా. జేయునీ |

. దుక్కపన్నావున. (హయ్య) గుఱ్ఱ. సిద్ధపడు (ఆ) లే. దోసాధనం
బెద్దియున్ ||

సీసమాలిక (హయ్య)

. లేదెద్దియైనను . నీదుచూపులఁగోలు. పోవుటతప్ప (ఆ) నో. దేవదేవ |

యొకయమవొకగింజ. యొకయసుమొకనలు. సొకగాలినెగరువెం. దుక్
యెదైన |

. బాధనీకనులకు. బ్రాపించునెడ. నెట్టి. యల్పవస్తువులైన. నచటనెంత |

. యిక్కట్టుసేయునో. యెఱిగినపిమ్మట. నీకూళతలఁపెంత. భీకరంబో |

. తెలియవలయునీ (హయ్య) కి. దియనీప్రమాణం. బి. కాచు నీనాల్కర
మాత్ర (ఆ) హయ్యబటుక |

. కావలయునునాలు. కలజోడువాదింప. జూడికదోయిగా. పాడుటకయి |

. నన్నా. పనీకునా. నాల్క. వద్దుహయ్యబటుక. కానివో. నాదునా. లేననీవు |

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself;
There is no malice in this burning coal;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make it blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes:
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునాకనల్ - .గనుకమిగుల్చునా.కన్నలయ్యె!

.కాదుమతెందుకు .గానినింజూచుట.కొఱకై న- నీవుక.న్దొను- 'నిజముగ!

.జల్లా రెబనిముట్టు- .నలుపదనాకింక.హాని (హయ్య) నోయ.బృయి- నేను
దిరిగి!

.కాగింపగల (ఆ) నటుకాదు- వాస్తవముగ .హాయికై నాయగ్గి
.చేయఁబడియు ।

.దగనిచో గడుఁగూర .ముగనుపయోగింప .బడుటకై మిక్కిలి
.వనటతోడ ।

.బొలసెను- గానిచో- .దిలకించు మీవెయ్య .మండుబొగ్గునలేదు
.దుండగంబు ।

.నద్దానియగ్గిజ .ల్లాపి ♦ దేవునియూపు- .వగపుని గుఱుదాని
.పైఁబఱచెను ।

(హయ్య) .బ్రతికింతు నద్దాని.గ్రమ్మట నాయూపు. చేతఁ బ్రిడ
(ఆ) యట్లు.చేసెదేని ।

.యదిచిన్నఁబుచ్చిచె.న్నారఁజేసెదవు-నీ.పూనికకదిసిగ్గు.పొందెమెఱయు!
.నటుసల్పెదు హయ్యబట- .యంతియ కాకొక .ష్టదీనీదు కన్నుల
.యందునమిఁగు ।

.గుఱురాలఁజేయును- .మఱియు- బోట్లటకు .బలిమిమైనుసికొల్ప
.బడిపకుక్క ।

.తనయజమాను ♦ బై.కొనునట్లు- నాకుఁజె .ఱుపుఁజేయుటకయి నీ
.పుపచరించు ।

.వస్తువులెల్లన .వ్యానికార్యంబుల .నిరసించెడు- న్దాని- .నీవుమాత్ర ।
.ము- నెసరుమానిన.పనులకుఁ బేర్వడు.భీక రాగ్నియునిన్ము .విస్తరించు!
.దయ- ♦ మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
 For all the treasure that thine uncle owes:-
 Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
 With this same very iron to burn them out.

Arth. O, now you look like Hubert: all this while
 You were disguised.

Hub. Peace! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead:
 I'll fill these dogg'd spies with false reports.
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure
 That Hubert, for the wealth of all the world,
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.

Hub. Silence! no more. Go closely in with me;
 Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

29 Patience and sorrow strove
 Who should express her goodliest. You have seen
 Sunshine and rain at once; her smiles and tears
 Were like a better May: those happy smilets
 That played on her ripe lip, seemed not to know
 What guests were in her eyes, which parted thence
 As pearls from diamonds dropped. —In brief,
 Sorrow would be a rarity most beloved,
 If all could so become it.

(హవ్య) స.రియె- బ్రతుకంజ్ఞాడు- నీపిన్న తండ్రియెం. తేధనంబు ।
-నాకిడినంగాని -నీకన్నులంట- నీ-యిన్ను తోఁగాల్చుట- కేఁబ్రమాణ ।
మొనరించిపనిఁబూని.-యన్నప్పటికి ♦బుడు.తా (ఆ) యారనీవిప్పు
-డగ పడితివి ।

-హవ్యబట్టువలె.గాని- -యొందితేమాటువే.సంబింతవఱ (హవ్య)
కేక-సద్దువద్దు ।

నిన్ను దేవుఁడుగాచు-నీపినతండ్రివు ♦ తెగటారినట్టు ల.దెలియవలయు ।
నీకూర♦చాతుల.నేనబద్ధములగు.వారల♦వాకుచ్చి.పంపివైతు ।

వెండియునోముద్దు.సిల్లడని♦శ్శక.నిదురించుమా-మఱి.నీవుసమ్ము ।
♦మఖిలజగతిఁగల.♦యర్థంబునకునై న.నీకుహవ్యబట్టు ♦హా.నిసలుపడని

(ఆ) భళిరదైవమా-హవ్యబట్టుదండమునీకు ।

(హవ్య) శాంతమింకవద్దు.సద్దు-నీవు ।

కడురహస్యముగను.గలియుచుండుమునను ।
నేనునీకయిబలు.హానిఁగందు ॥

(29) త॥ ఓరుపువంత-యొం.డొంటితో♦వాడు
.లోపరించెదమలోన.♦నుగ్మలినెద్ది ।

♦సౌరుమీటింపఁగ.జాలునం

చొక్క.సారియెండయువాన.జతపడుటీవు ।

♦నారసినాడ-వా.♦యతివచిఱునగ

♦వలముకన్నీ రేల్లి.♦యామనింబోలె ।

♦గౌరు♦మించినయాపె.♦కావి♦మోవిపయ

.గడునాడునాసో♦య.గప్పు♦మొల్కనగులు ।

♦సారెకు♦మగతాలజా.ఱుముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

- 30 As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands.

Act. IV. Sc. I.

- 31 Give me the crown.—Here cousin, sieze the crown;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another:
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water:
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

• చ్చా • డ్దుసనాముద్దు • చానకన్ • జంట ।
 • బేరుచు చెటువంటి • విందులున్నానొ
 • వీసమైనంగాను • పించ వెగిణ నటు ।
 • లారాచము • వలయు • నపురూపమంత
 • యశానేనియద్దాని • కమరి వెయ్యేల ॥

(30) గీ॥ పిల్లతో • జరమె • డసిన • తల్లి - దాని ।

• గలసి - కన్నీళ్ళ • జిలునగ • వులదనచుక ।
 • వనరుచు • నగుచు - నినునట్లు • పల్కరింతు ।
 నాదుదేశంబ - నీకుమ • న్నననొనతుక ॥

(31) నీ॥ ఇమ్మునాకుగిరీట - మిదె • జ్జాతి • కొను -

దీని • చేటివె పునస్కన • చేతులుండె ।
 నీ • హంగిరీటమీ • యెడనున్న • దొండొంటి
 • ముంచుచుండెడు రెండు • మోటబాన ।
 లుంగలిగినగొప్ప • లోతునూయిపగిది
 • నీరెప్పిలునదియాడు • నింగినెపుడు ।
 తక్కినయదియుగిరి • దలవట్టికన్నడ
 • కప్పలతో నీండి • యణగియుండు ॥

నడుగువట్టివట్టి • యాబాన - మాటియును ।

గనులనీళ్ళనిండు • కొనిననేను ।

కలగినాదుదుఃఖ • ములద్రాపుచుండెద ।

• నెలమినీవుమీ • కెక్కచుండ ॥

32 You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those.

33 Give me that glass, and therein will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies,
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face.

Act. V. Sc. V.

34 I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I 'll hammer 't out.
My brain I 'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort,—

(32) గీ || ఈవునాకుఁగల్గు . నెల్లమర్యాదలు ।
మఱియునాఁ యెసంగు . దొరతనంబు ।

బాఱునట్లుచేయ . వచ్చువాదుఃఖముల్ ।
తప్ప- వానికేఁల్క . నిప్పటికిని ॥

(33) సీసమాలిక .

ఇమ్ము నాకాయద్ద- మెంతయుదానిలోఁ జదివెద సంతఁవ. లుదముడుతలు ।
నింకనుఁబడ లేద- యీనా మొగంబున . వలవంతయెన్ని దె. బృలనుఁగొట్టె ।
జేయ లేదాలోతు. గాయంబులక మఱి- . యశారముఖస్తుతి. నాచరించు ।
నద్దమా- సరిపద. యందునాపరివార. మువలెనన్ను నోత్ర సఁబుచ్చినావె ।
యీ మొగమాతన. యింటిలోఁబడివేల. జనుల నెల్లప్పుడుం. చిన మొగంబు ।
ఈ మొగంబా-తను. నెల్లరుసూర్యుని. యటుక సఁజేసిన. యట్టి మొకము ।
ఈ మొగమ-యన్ని చెట్టల. కెదిరినిల్చె ।
గడకు నెదిరించఁబడియెనా. జ్ఞాతీచేత ।
వెలయునీమోమునందుసఁ. బెళుచుగొప్ప ।
ముఖముక్షణభంగురంబుబ. లోభ్యతరమటు ॥

(34) సీసమాలిక :—

♦♦ ఏనరయుచునుంటి. నెటుపోల్చవచ్చునో. యేనున్న యీ. చెఱ. యీ జగతికి ।
జనులతో నిండుగ. జగమున్నయది- కాని- . యేదప్పనిచటమ. తెవరులేరు ।
కాన- నేనటుచేయలే- నై న- నెట్ట లో. తంటాలుపడియెద. దానికొఱకు ।
నాబుద్ధి నేర్పర్తు. నా మాత్రకా. లుగ- . నీ రెండు-తలఁపులె. న్నెన్నోక నెడు ।
ఈతలంపులెనల్పు. నీచిన్ని జగమును. జనులచేనిండుగ. జగతియందు ।
గలభసముక్తిఁప్రకృ. తులనెల్లదెల్పుచు- . నేతలఁపునకె నఁ. దృష్టి లేదు ।
కనుక- మంచివిద్వేస. మునుఁగూర్చి తెలుపుతఁ. లపులుసందేహంబు. లఁ బెనఁ
గొనియె ।

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,
As thus “Come, little ones;” and then again,
“It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle’s eye.”
Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders: how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune’s slaves,
Nor shall not be the last; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there:
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.
Thus play I, in one person, many people,
And none contented: sometimes am I king;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am: then crushing penury
Persuades me I was better when a king;
Then am I kinged again, and by-and-by,
Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate’er I am,
Nor I, nor any man, that but man is,
With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing.— (MUSIC) Music do I hear?
Ha, ha! keep time:— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept!
So is it in the music of men’s lives.
And here have I the daintiness of ear
To check time broke in a disordered string;
But, for the concord of my state and time,
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock:
My thoughts are minutes, and with sighs they jar

ఁపిల్లలారారందు. వెండియుదరువాత. దిరిగిలొట్టియనుసూ. దిబిలమందు ।

జొప్పించునట్లువ. చ్చుటయసాధ్యంబగు- బేరాస నెంతయుం. బెంచునూహ
పన్నుఁగుట్రులనసం. భావితాద్భుతములి. కెట్లులశక్తి వి. హీనమైన।
కొఱమూలినట్టియీ. గోల్ల కఠినలోక. ముదగుతాప్రక్కయె. ముకలనాఁగ।

నుండునా చెఱసాల. మొండిగోడలజీల్చి

. చొప్పొనరింపవ. చ్చునొమఱియును।

ఁగారణ మేమన-. నేరవాయవ్యయు

-. బరివోవువానిగ. ర్వంబునందు।

సంతోషమునఁగొన. సాగుతలంపులు

. మొట్టమొదటఁగాని. తుట్టతుడకు।

ఁగాసి-భాగ్యమునకు. బానిసలై తాము

. పొగలకుండుటకయి-. బొండ్లలోన।

ఁగూచుకొండి-స్థిగున. గుండకతమవలె

. మరదృష్టవంతులు. తొల్లియిట్టి।

యడుమలకోచి-రిం. కెందతోయిటు

లుందు. రనుచొకతీరుత. న్వినిజెలంగు।

వట్టితిరపగాండ్ర. భంగినాత్రవం. బు

నుజేసికొనెడు-ని. పోల్కినేను।

నొక్కడనయ్యును. బెక్కందుగానాడు

. కొనియెద-మఱియునొ. కొడుకుదృష్టి।

వడలేదు-నేరొక. స్వడుదొరక-బిడవన

. చ్చిచ్చగాండగుటక. నిచ్చగింప।

ఁబూనెన్సామివోహ. మున్మఱియట్లుంటి

. వెనుకకడఁగఁదొక్కు. బేరఱికము ।

. నొడఁబచుకరాజుగ. నున్నదే మేలుగ

. బరఁగితిసంచు-నా. పెనితేడు।

Their watches to mine eyes, the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell: so sighs, and tears, and groans,
Show minutes, times, and hours; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy,
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more;
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me!
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱలఁగాఁబడినాఁడ-.మఱియునొక్కొంతలో
 .దాయామచేదొర.తనమునుండి
 యేదోయఁగాఁబడు.తెంచెద-వెండియు-
 .నేనుదోడ్తోడనె.యొదియుఁగాను
 గాని-నేనేమైన-.నేనెకాదెవఁడును
 .మానవుండగువాఁడు.దేనిచేత
 నై ననంతోపితుఁడై యుండ నేరఁడు
 .కడకుఁదానెద్దియుం.గానియున్ని
 వలనసుఖంపడు.వఱకు-(పాట,నాలింతునా
 .పాట-హాహాఁలయ.వదలఁబోకు
 సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానుండు
 .దాళంబుతప్పి సం.దభముచెడి.
 యాతీరుగానుండు.సదిమనుష్యులబ్రతు
 .కులఁయొద్దిక-మఱి.యలవరుసగ
 .దప్పుతేఁగెనిచటఁ.దాళంబుచెడెనని
 .చెప్పఁగల్గెదఁజెవి.చేతఁగాని
 నాయవస్థయుమఱి.నాదుజీవితమును
 .గూరిచి-నాదుని.క్కువపుబ్రతుకు
 .కాలముఁదప్పట.యాలించు చెవిలేక
 .పోయె-ఁగాలమువ్యధ.పుచ్చినాఁడ
 .గావుననిప్పున.నాలమువ్యధచేసె-
 .గారణమేమన-ఁ.గాలమిపుడు
 .నలిపెదన్లెక్కొంచు.గడియారముగనన్ను-
 .మొనయునాదుతలంపు.లునిముసములు
 వెండియునవిచెప్ప.వేడినిట్టూర్పు.తో
 .దమునీళ్లను.దుడిచిబాగు

సలుపనిదివఱకు.ములుపోల్కి-నావేళలు

—
నగపచుక్ పెగడి.యారమైన
నాదుకన్దోయికి.నావలిహద్దుల-
సిప్పుడేగంటయో.చెప్పుధ్వనులు.
నొకఘంటతీరున.నున్ననాడెందము.పై

—
గొట్టుమూల్గులె.పరగుచుండు.
నిట్టూర్పులున్ గంటి.నీళ్లునుమూలుగు
లిటునిమసంబుల.వృత్తులుమఱి.

—
కన్పచుక్ హోరలు.గాని-నాకాలము

—
నాజ్ఞాతిగర్వము.నన్నిలచుచు.

—
బరుగిడుచున్నది.వానిగంటలుకొట్టు
వాడనై నేబిచ్చి.పనులుసలుప.

—
సన్ను వెఱిగఁజేయు.చు.న్నదీ.గానము-
మఱివద్దు-తెల్వి.వెం.బలులకద్ది.

—
♦పొడమించుటకు.♦దోడు.వడినప్పటికి-నాకు.

—
గన్నట్టుచున్నది.జ్ఞానులకును.

—
ముమ్మరముగ వెఱిగి.బుట్టించునని-యైన-

—
నదినాకువినించు.నతనిమదికి.

—
నిచ్చుడెవంబుసంతోష..మేమనంగ.

—
గుఱుతు.గానుండునదిప్రేమ.కు-నక్రమమును.

—
నాపయింజూపుప్రేమవింతయగు.తొడవు.

—
సర్వమునసహ్యమైనయి.జ్ఞగమునందు.

RICHARD III.

Act. IV. Sc. IV.

- 35 Ah, my young princes! ah, my tender babes!
My unblown flowers, new-appearing sweets!
If yet your gentle souls fly in the air
And be not fixed in doom perpetual
Hover about me with your airy wings
And hear your mother's lamentation.

MACBETH

Act. IV. Sc. III.

- 36 Give sorrow words: the grief that does not speak
Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM

Act. III. Sc. II.

- 36 We, Hermia, like two artificial gods,
Have with our needles created both one flower,
Both on one sampler, sitting on one cushion,
Both warbling of one song, both in one key,
As if our hands, our sides, voices, and minds,
Had been incorporate. So we grew together
Like to a double cherry, seeming parted,
But at an union in partition;
Two lovely berries moulded on one stem;
So, with two seeming bodies, but one heart;

(35) ద్వి॥ ♦ తొఱగి రాయకటన. నొరబిడ్డలారా!
 ♦ పరువడి. నాముద్దు. పసికూనలారా!
 నావిడకుండిన. నసలా. రక్తాత్త!
 గావెలసినమంచిగదముక్తారా!
 సంకెళ్ళవడబోకజ. ♦ మునిచేగాలి!
 నింకమీ ♦ యాతుమలె. గురుచునున్న!
 మీగాడ్పుతెక్కల. నెద్రలినామీద!
 మూగుచుమీతల్లి. మొజ్జనువినుడు!

(36) (1) ద్వి॥ పలుకులీవంతకు. బలుకలేనివగ!
 బళువుమీఱినయెద. చ్చగుల. బ్రేరేపు!

(2) సీ॥ మనము ♦ నెచ్చెలి. నృప్తి. నొనరుచువేల్పుల
 .వలె. నిర్వరమునొక్క. ప్రక్కమీద!
 గూచుండి. యొక ♦ తాయి. జేచి జోడుగనొక
 .పాటబాదుచు. మన. ♦ పాశ్వములును!
 గరములుగొంతులు. మఱియుమనెంబులు
 .నొక్కటైయున్నట్లు. లొక్కపూవు!
 నెలకొల్పినాముసూ. దురతోడనాలాగు-
 .నెడబడినట్లుగ. నృడియుగలిసి!
 యుండుపంతగుదొంతర. పండుపోల్కి!
 రెండుపండ్లొక్కతోడిమెకు. నుండుకరణి!

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I*

37 Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me.

OTHELLO

Act. III. Sec. III.

38 O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others' uses. Yet, 't is the plague of great ones :
Prerogativ'd are they less than the base ;
'T is destiny unshunnable, like death :
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken.

Act. IV Sec. II.

39 What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him ; for, by this light of heaven,

♦ బొందులొప్పరు రెండుచూ. పునకుమాత్ర ।
మనకు వే ర్వేటఁగాని ♦ నె.మ్మ న మొకటియె ।

(37) ద్వి । వనటలోనే జేలు .వాడఁగాఁబట్టి ।
ననునన్న దారమై. నన్న డ్పవచ్చు ॥

(38) సీ ॥ అక్కటక్కట పెండ్లి .యాపద-యీముచ్చ
• టైన జంతులు మన. వనుచుఁ జెప్ప ।
వచ్చును- మఱియున. వ్వారల ♦ వాంఛలు
• కాపుమనవి- యొక్క. కప్పనగుచు ।
నేలయడుగుచేట. సాలగాలింబీల్చి
• బ్రతికెదఁగానినా. వలచినట్టి
వస్తువులోనొక. భాగముపరులభా
• గంబునకిడనొల్లఁ .గాని- గొప్ప ।
వారికున్న యిడుమ కొద్ది. వారికన్న ।
• గేవలముభౌగ్యహీనత- .చావటులది ।
వదలవీల్పుడనిగతి- యా. ♦ పంగమారి ।
బ్రతుకుతోడ నెవినియింపఁ. బడెనుమనకు ॥

(39) సీ ॥ తిరిగినా విధునిస్వా. ధీనపచుకొనుట
• కే నేమి చేయుదు- .హితుడ౯ వాని ।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
If e'er my will did trespass 'gainst his love,
Either in discourse of thought, or actual deed ;
Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
Delighted them in any other form ;
Or that I do not yet, and ever did,
And ever will—though he do shake me off
To beggarly divorcement—love him dearly,
Comfort forswear me.

ROMEO & JULIET. *Act. I. Sec. II.*

40 My child is yet a stranger in the world ;
She hath not seen the change of fourteen years :
Let two more summers wither in their pride,
Ere we may think her ripe to be a bride.

Act. V. Sec. III.

41 How oft, when men are at the point of death,
Have they been merry ! which their keepers call
A lightening before death : O, how may I
Call this a lightening ? O my love ! my wife !
Death, that hath sucked the honey of thy breath,
Hath had no power yet upon thy beauty :

•యండకీవేగుమే.మన- నేనెఱుంగనే
 .నెట్టులనతనిబోగొట్టుకొంటి ।
 నో-సాక్షియూ•వియజ్జ్యోతి-మోకరిలెడ-
 .వానియిష్టమునకుఁ .•బ్రతిఘటించు ।
 నేనినా•యుల్లము.మానసవ్యాపార
 .మునఁగానినిక్కమా .పనినిఁగాని ।
 గాక- నాకన్నులు.కణముల్ - లేక- మ
 .తేయిందిరియములై న.నితరరూప ।
 మందువేడుకపడెనేని.యతఁడునన్ను ।
 యచ్చమెనట్టివిడుదల.న్దూల్చేనేని
 వానినెట్టెననేబిట్టు.వలవనియెడ ।
 యగలయగుఁగాతనాకుసౌ.ఖ్యంబుమిగుల ॥

(40) కం॥ నాపిల్లయింకలోకము ।
 లోపలఁగడుఁగొల్పి - యేడు.లోపదునాల్గ్గా ।
 •దాపు- మఱిరెండు•పంటల ।
 కీపైజతఁగూపఁదగిన .యీడునవెలయున్ ॥

(41) సీ । మనుజులు•ప్రాణోత్కృ.మణవేశనగుమొగం
 .బులనెంతతమ౯గ.నలరుచుందు ।
 రదిచావుతెల్వందు.రక్కటాయద్దాని
 .నెటు•ప్రకాశంబని.యేబిలచెడ ।
 నోసినాప్రియురాల.యోనాదునిల్లాల
 .నీయాపుఁతేనియ.నీల్చినట్టి ।

Thou art not conquered ; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there.

- 42 What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
Poison, I see, hath been his timeless end.
O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after ?—I will kiss thy lips ;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative.

TEMPEST.

Act. V Sec. I.

- 43 His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds.

Troilus and Cressida

Act. IV. Sec. IV.

- 44 O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking ?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking,

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసౌందర్యము

.బోగొట్టగలశక్తి.బొందకుండె.

నోర్వబడలేదునీవు. నీ.యొప్పిదము

• టెక్కి.యంబింతవలకునీ. చెక్కులందు

మఱియునీమోవి నెట్టగ. బరగుచుండె

నచ్చటికిమిత్తి • వెలిసిడ.మరుగలేదు

(42) గీ॥ ఏమిదిచోట. నొకగిన్నె. • నామనోహ

రకరసంలగ్నమైన. దౌ.రా. విషంబు

వానికపమృత్యుకరమయ్యె. • బరమలుబ్ధ

కోరిలితివయంతయు. మఱిమి.గుల్చలేద

• ప్రణయబిందువు నాకు.దో.డ్పడుటకింక

ముద్దు.బెట్టెదనేనునీ. మోవినిప్పు

డంటుకొనియుండవచ్చునే. మైనగొంత

విసము. సన్నదిచంపు • ని.రవ్యతి • చెలంగ

(43) ద్వి॥ కాటుగన్నీర్వాని.గడ్డముతుదను

• జేరితెల్లునమంచు.చిన్ను.మాడ్కి

• (44) గీ॥ అక్కటాడెందమాబరు. వగుహృదయమ

ముక్కలైపోకనిట్టూపు. పుచ్చెదేల

చెలిమిచేగానిపలుకుట. వలనగాని

నీవునీనొప్పి.దప్పించ. లేవుకనుక

Act V. Sec. II.

45 (1) Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude.

WINTERS TALE.

Act. V. Sec. III.

(2) I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost.

VENUS AND ADONIS.

46 (1) Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean.
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he be dead, — O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it ;—
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age ; but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.

♦ (45) 1 గీ॥ ఔరమాపాపపుంజాతి.నేరమిద్ది ।

కనుగొనియెదమాలోస- మా.మనసునడుపు ।

మాకనుంగవతప్పు- వే.మాటుదోస ।

మునడిపించెడునదిపొర.పోవవలయు ।

భళిరయట్లులే సన్నీవి.టులముగించు ।

నేత్రములనేలబడుమదు.ల్నీ చములని ॥

2 గీ॥ ఏనొకముసలిపావురా.యి- నెగిరెదను ।

♦గొండ్లొకెండిసకొమ్మకు- .వెండియునట ।

బొగలుచుండెద నెన్నడు.నొందరాని ।

నామగనిగూచి నేను ♦సంతమగువటకు ॥

(46) 1 సీసమాలిక :—

పాడుమొగముకూళ.జేడ- ♦వికృతరూప-

కడునసహ్యముగఁజేసి♦.ముడివెడపెడు ।

♦బక్కచిక్కినపంద- .♦పండ్లిగిల్చెడుఘోర

.భూతమ- ♦మృత్యువు♦బూవుబోడి ।

నిందించునిట్లుల- నే.♦లపుర్వా-యెవఁ

.డున్నపువానిదౌ.నూపుకసొగసు ।

పా♦రిజాతమునకుఁ .♦బరిమళమున్ -♦గులా

.బునకుఁదక్కున్ స్థిర.ముగనొసఁచుక ।

నటువంటివానిసో.యగమడంచుటకు-

నెం.తో-వానియుపిరి.దొంగలించి ।

పోదలంచితె-వాడు.పొలసినయెడ-

(2) If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so.

47 "Wonder of time," quoth she, "this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light.

RAPE OF LUCRECY.

48 O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done.
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun ;
An expir'd date, cancell'd ere well begun ;
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms.

సారాయాదా దాసు , ప్రజ్ఞాదాదిబట్ట

సేవేశ సత్రంగిణి

విజయనగరము

విజయపాఠా విలాస ముద్రాలయం

1922

A

557 + పే

నివారణ ఆరంగిచి

నారాయణ దాసు , ప్రజ్ఞాదానిబట్ట

విజయనగరము , విజయరామా విలాస

మొదలయ్యెను నందు ముద్రితం . 1922

ఇందు దోస్తి , శృంగార , కరుణ , బీర , వీర శూర

వివరించెను .

557 +.పె

S

సయ్య. యోకాదదుట్టుల. నుండబోదు ।

చూచిచూచియువాని. సాగసునీవుంబాడు

.సలుపుట-యా-నటు. జరుగవచ్చు ।

కనుగొనుటకునీకు. గన్నలులే. వైన-

.నెట్టులోచీరలు. నొట్టినావు।

వెలయునీగు కిలావలు. పెద్దతనము ।

కాని-యా-లక్ష్యమునకునీ. కడిదిమాయ ।

కోల పెడబడియొక పసి. కుట్టవాచి ।

గుండెవెండియు బ్రద్రలు. గొట్టుచుండె ॥

2 గీ॥ ♦వాడువానిమోము. బరికించెనేనియు ।

నేలవేయిమాట. లేనెఱుగుదు।

వాడుతలచినాడు. వానిముద్దాడగ ।

ననగ-వానిజంపె. నత్తెఱుగున ॥

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్యం-బిటు ।

.లా-లలనయుబల్కె-నిద్దియా. నాయుడుమీ ।

వీలోకమెడసిచనగా ।

.నేలావెల్లిడిగనుండె. నింకన్బవలున్ ॥

(48) త॥ .కడుగొద్దిమందిచే. గటకటా-కుడువ

.బడుహాయిసీవొక. పట్లజేకూర ।

.వడితోజెడెడుప్రొద్దు. బంగరుతెండ

.గాయవేకువవెండి. కరగుమంచువలె ।

.మడిసెడుతేది. కమ్మలుమొదలిడక

49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours :
We have no good that we can say is hours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

.మునుముందెతాఁడుడుపు.నొందె-బరువు|

నొడలిసాగసుమతి.యుంజెందువారు

.కావజాలరువానిఁ.గడగండ్లనుండి||

(49) ఉ|| .నాదుమగండునీకుఁ జెలి-

.నన్ను మిగుల్చుమువానిఁగూచి-నీ|

.వాదటగొప్పవాడవది.యైనఁ

దలంచుము-విడువనన్ను నెం|

.తోదయమోసకానివలెఁ

దోచవు-నన్నిటమోసపుచ్చ-కే||

.బేదను-బల్మిబట్ట-కొక పెట్టున

వావలియూపునిన్నుఁబై|

.గాఁదెగఁదీయదాయె-నిటు

.కాటియ పెట్టకుమాఁడుదానినిన్ ||

(50) ఉ|| .కన్నియమొగ్గనేలచొరఁ.గావలయు బారు-గేలపిచ్చకల్|

వన్నిసగూళ్లగుడ్లుపొడ .వంబడునట్టులఁజేయుఁగోయిలల్|

.కన్న ననీటిబుగ్గలనుఁ .గప్పలజేల వినంబుఁగల్పెడున్|

సన్నగమంచిడెందముల .నక్కెడుఁగొంతుతనంబజేల-తే||

.దెన్న కతప్పనేలతన .యిచ్చిన యానతిఁ-గాని-దేనికిన్|

దిన్నగనుండదంతయుగణింపఁగ-గొండాకలోపమంతుడున్ ||

ఉ|| ఎంతయులేత మొక్కలప.యింబడఁ .దుంటరిగాడ్పపొంచు-బై|

.గుంతనుగాబుమొల్చు-బుస.కొట్టెడుఁ బిట్టలుపాడఁజిల్వయా|

పొంతనె-దోషమునొడరి.పుణ్యముఁగాఁచినదానిమింగు-దా|

నింతకుమంచిలేదు దుర.దృష్టముచెర్పఁగ రానిదేరికిన్ ||

-
- 51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .♦బలయునురోగివైద్యుడు నిదురింప--♦ననదయెండెడుఁ గూళ
 .హాయిగ మెక్క-
 .♦నలివిందుఁగుడిచెడు .న్యాయాధికారి .యల♦వితంతువునేడ్వ-
 .♦నాలోచనయును।
 .గలిగియాటాడురే .గఁగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీవీవు।
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసము- జెఱును-
 జం.పుటను- బంట్లవలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడలేక.పీడించువేళ।
 .♦పొనరుచునానేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితిర్పనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలసనిన్నిఁడు
 .తేలించిపరువునఁ.♦దివురుమునేనఁ.♦దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు।
 .♦వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ♦ఱవ్వ.నీతోడనిల్చును-
 .నీచెలిన్బగతు।
 .జీలిచికావకి .♦చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచేఁ ♦బొల.యుము
 దానితోడ॥

(54) నీ॥ .వాఁ ♦డెట్టకేలకుఁ .♦బాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ♦దొడఁగె ।
 .నేవింతకీడునీ .కెనఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
 .వాలుఁగంటి ।
 .నీసాగసై నవ .న్నెజెఱచెనేవంత- .యెందుకీ విటులుంటి
 .వింపుఁదొఱగి ।
 .వెల్లడియొనరించ .వేయక్కటకటనీ .వనట. దానిం
 దీప్ .వచ్చునేము ।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in rage, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

.అనగముమ • త్రుఱుదన • పొక్కు • టగ్గియూరు।
 .పులనురగిలిం చెనొకజాలి. పలుకనుటకు।
 .దొల్లిమిక్కిలి యణకువ. తోడఁదెల్పె।
 .మగనికిన్ - దుట్టతుదకున. మృగువతనదు।
 .పరువుపగవానిచేదీయఁబడెనటంచు॥

(55) సీ॥ .ఇటుకుతూమునగడు. నుటుముచుండెడునల
 .తనవడిఁగాంచుచూ. పునకుమించి।

.పరువిడు - నింక నె. గురుచుండునుడివడి-
 .యెంతయుంబొడవుగ. నెదిగి - వెనుక।
 .దన్నంతదబ్బనఁ. దఱిమినయానీటి
 .పోయకెంతబితానఁ. బంపఁబడెనొ।
 .యంతకంఠెనెక్కి. యల్కముమృతమునఁ
 .గ్రమ్మ అనదిపిల్వఁ. గాఁబడియెడు।
 .నారహిసరిగనవ్వాని. యూరుపులును।
 .వానివంతలునలుపుఱు. షంబుచెలుపు।
 .మొనసిముందుకు వెతనుదొ. బ్బటకుమఱియు।
 .దానీనేలాగుటకు - వెను. చట్టుమఱల॥

(56) కం॥ కనుతెప్పమూసినప్పడె।
 .కనెడున్నాకన్నుదోయి. కరమేమన - బొగ్గి।
 ద్దనఁగాంచువానిసరకు।
 .స్థానఫవినినుజూచునేను. • గూర్కిడఁగలలోన్॥

1 స్రగియంయది జీవితాపహా హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్ |
విషమప్యమృతంకృచ్చిద్భవే | దమృతంపా విషమీశ్వరేచ్ఛయా ||
రఘువంశేసగః 8 శ్లోకః 46

2 ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా | విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః |
గతమాభరణప్రయోజనం | పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే || శ్లో 66

3 కామంజీవతిమేనాథ | ఇతిసావిజహాశుచమ్ |
ప్రాశస్త్యావసత్యమప్యస్తం | జీవితాస్తీతిలజ్జితా || స 12 శ్లో 75

4 ఉపమానమభూన్విలాసినాం | కరణంయత్తవకాంతిమత్తయా |
తదిదంగతమీదృశీందశాం | నవిదీర్యేకతినాఃఖలు ప్రీయః || కుమార
సంభవే స 4 శ్లో 5

5 అహమేత్యవతంగవత్క్మానా | పునరంకాశ్రయణీభవామితే |
చతురైస్సరకామినీజనైః | ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి || శ్లో 20

6 తమవేక్ష్యురోదసాభృశం | స్తనసంబాధమరోజఘానచ |
న్వజనస్యహేదుఃఖమగ్రితో | వివృతద్వారమివోపజాయతే || శ్లో 26 ||

వంశం

- 1 గీ॥ .ఈపువులదండయునుతెడఁబాపినయెడ ।
 .నాయెడఁదనిడగాననుఁ జంపదేల ।
 .యగువినముబ్రతికించుమం.దుగనొకపు
 .కాచునదివేల్పుటిచ్చునొకటవినమవు॥
- 2 గీ॥ .చనియెదిట్టతనము-జాతెనుఁదగులము । పాటఁచెల్లెను-దటి
 పండువుడిగె ।
 .దొడవుపనియిపుడు. కడముట్టె-నాదగు । మెత్తపానుపెల్ల
 .రితవోయె॥
- 3 గీ॥ .నాదుమగఁడుబ్రతికి.నాడని మిక్కిలి । యాపెతనదు । వంత.నవల
 దోసె ।
 .నతనిపిలుకుమారుట. రసియుందొల్లి
 . బ్రతికియుంటిననుచు. బడసెసిగ్గు॥
- 4 గీ॥ .సౌరుకతనహొయ్యను.వారికెల్ల ।
 .నీదునెమ్మనుపొల్లియె.నెగడుచుండె ।
 .నట్టిదిదిగోయిపుడుపొందె.నిట్టిపాటు ।
 .వ్రయ్యబడకుంటి-గడుగట్టి.వారతివలు॥
- 5 గీ॥ .ఏనుమిడుతజాడ.నిప్పుడేయరుదెంచి । మఱల
 నీయొడియెడ. నిరవుకొందు ।
 .నేకకాడనీన. నెఱజాణలొవేల్పు ।
 .చెలులచేతజూడ. బడకముందె॥
- 6 గీ॥ .అతనిజూచియెచ్చె.నచ్చెల్వమిక్కిలి ।
 .గుబ్బలదరజాదు.కొనియెగుండె ।
 .తలుపుతెఱవబడిన. చెలువునదనవారి ।
 .యెదుటనువలవంత. యెడ వెడుగద॥

7 శశినాసహాయాతికాముదీ! సహమేఘేనతటిత్పలీయతే!
ప్రమదాఃపతివత్క్రగాఢతి! ప్రతిపన్నంహివిచేతనే రపి॥ శ్లో 23 ॥

8 నూనంతస్యాఃప్రబలరుదితోఽఛ్చాననేత్రంప్రియాయా!
నిశ్వాసానామశిశికతయాభిన్నవణాధోష్ణమ్!
హస్తస్యస్థంముఖమసకల వ్యక్తిలంబాలకత్వా! [శ్లో 23
దింవోదైకస్యంత్యమపసరశక్తిష్టకాంతేవిభతిక॥ మేఘునంచేశే స 2

9 నిశ్వాసేనాధరకిసలయ క్లేశినావిక్షిప్తమ్!
శుద్ధస్నానాత్పరుషమలకం నూనమాగండలంబమ్!
మత్సంభోగఃకథముపనమే తస్వప్నజోఽపీతినిద్రా!
మాకాంక్షంతీంసయనసలిలోత్పిడరుద్ధావకాశామ్॥ శ్లో 30 ॥

10 ప్రాయస్సర్వోభవతికరుణా వృత్తిరాద్రాంతరాత్మా॥ శ్లో 32 ॥

11 ఆశ్వాస్యైవంప్రథమవిరహోదగ్రశోకాంసఖంతే!
శైలాదాశుత్రినయనవృక్షోఽతమాటాన్నివృత్తిః!
సాభిజ్ఞాసంప్రహితకుశలేస్తద్వచోభిమకమాపి!
ప్రాతఃకుందప్రసవశిథిలం జీవితంధారయేథాః॥ శ్లో 53 ॥

12 విలోచనేందీవరవారిబిందుభి! నిష్పిక్తబింబాధరచారుప్లవాః!
నిరస్తమాల్యాభరణానులేపనాః! స్థితానిరాశాఃప్రమదాఃప్రవాసినామ్॥
ఋతుసంహారే స 2 శ్లో 12 ॥

7 గీ॥ .♦ వేలుపులబువ్వతోడనే వెన్నెలచను|

.♦ మొగిలితోడుతఁగూడన.డఁగెడుమొఱపు|

.♦ పొలఁతుకలు పెనిమిటిజాడఁ.బోవుమరని|

. తెల్విలేకున్న వానిచేఁ.దెలియఁబడియె॥

8 చ॥ .♦ పొరిఁబొరినేడ్చుచుంటఁగడఁ

.బొంగినకన్గవ-నూర్పువేడిచేఁ|

.♦ బరిసినవన్నియగ్గులుగు.♦ వాతెఱతోడుత-నీవుగప్ప-♦ డాల్|

.♦ పిఱువడుచందమామ♦ వగ-♦ వేళెడుముంగురులందడంగి-నా|

.♦ మురిపెపుముద్దరాలిచెయిఁ.బొందుమొగంబునిజంబుతాల్చెడున్

9 గీ॥ .మోవిచివురుఁగందించునూ.పుణమెయి-♦ నచ్చ|

.♦ తాసమునబిరుసై చెక్కు.నానివేలు|

.కురులెగచుదానిఁగన్నీటఁ.♦ దెరలునిదుర|

.♦ గోరికలనై నఁగల్గునా.కూటమిఘని॥

10 ద్వి॥ .తరచుమెత్త నిగుండె.దగునెల్లవాడు|

.పరఁగుచుండునెనరు.♦ పైకొనునడత॥

11 గీ॥ .తొలి♦ యెడయిక♦ వనరెడునీ.చెలియనిట్టు|

.♦ లూరడించి-తిరిగివచ్చి .♦ యువిద♦ సేమ|

.♦ మనుపుపల్కుల♦ నానవా.లలర-ఁబొల్పు|

.న♦ నడలెడుమొల్లవంటినా.యుసుఱునిలుపు॥

12 గీ॥ .నీలికల్వచూపు.నీటిచుక్కలఁదడ్పఁ|

.బడినదొండమోవి.♦ బెడఁగుచివురు|

.గలిగిమగలనెడయు.♦ గరితలు-సింగార|

.ముడిగిఁగూసఁదొ♦ ఱఁగి.యున్నవారు॥

13 హృదయమిషుభిః కామస్యాంతస్సశల్యమిదంతతః ।
 కథముపలభేనిద్రాంస్వస్నే సమాగమకాణిమే ।
 నచసువదనామా లేఖ్యేఽపిప్రీయాంసమవాప్యతాం ।
 మమసయనయోరుద్భాష్పత్వంసఖేనభవిష్యతి ॥ విక్రమోర్వశీయే ॥

14 మధుకరమదిరాక్ష్యాశ్శంసతస్యాఃప్రవృత్తిం ।
 వరతసురథవాసానై వదృష్టాత్వయామే ।
 యదిసురభిమవాప్స్యన్తన్మత్రోఽఛ్వాసగంధం ।
 తవరతిరభవిష్య త్పుండరీకే కిమస్మిన్ ॥

15 సర్వక్షితిభృతాంనాథ । దృష్టానర్వాంగసుందరీ ।
 రామారమ్యేవనోద్దేశే । త్వయావిరహితామయా ॥

16 రతిభేదసుప్తమపిమాం । శయనేయామన్యసేప్రవానగతమ్ ।
 సాత్వమిహైతదవస్థం । కథంసహేథాశ్చైరవియోగం ॥

17 రత్నమితి నమేతస్మిన్ । మణౌప్రయాసోవిహంగమాక్షిప్తే ।
 ప్రియయాతేనాస్మి సఖే । సంగమనీయేనసంగమితః ॥

18 యస్సుప్తవాన్మదంకే । శిఖండకంఢాయనోపలబ్ధసుఖః ।
 తంమేజాతకలాపం । ప్రేషయశితికంఠకంశిఖనమ్ ॥

13 చ॥ .♦మది♦ననవిట్టు♦తూపులను♦నూటికిగాయములందుచుండఁగా।
 .నిదురెటుపోవఁగాఁగలను♦నెచ్చెలినింగలనై నఁబొందఁజా।
 .లుదునన-బోని-చిత్తరవు.లోనయినస్సరివ్రాసిచూడఁగ।
 లుదునననీరునాకనుల.లోనెటునిండకమాను♦సంగడి॥

14 గీ॥ .♦మంపుకనులదాని.మాటఁదెల్పుమతే♦టి।
 .లేక-చె♦లువజూడ.లేదొనీవు।
 .దానిమోక్షమృ♦తావినానితివేని।
 .♦తగులుకలుగుటెట్లు♦.తమ్మినీకు॥

15 ద్వి॥ .♦పుడమితాలుపుమిన్న-♦ముద్దులగుమృ
 .♦బొడఁగంటివేయంద.పుం♦గానలోన॥

16 గీ॥ .♦కూటమిబడలిక నిదురఁ.గొన్ననన్ను।
 .బానుపందెన♦దప్పున్న.పగిదిదలఁతు।
 .వట్టినీవెట్టులిచ్చట.నిట్టియిడుమ।
 .బెంచు♦నిడునెడఁబాటుసై.రించుచుందు॥

17 గీ॥ .♦పక్కిచేతనుఁగొంపోవఁ.బడినయట్టి।
 .♦మానికమునందు♦రతనమం♦బాదలేదు।
 .నాకు-నద్దానినా♦యెలఁ.నాగతోడ।
 .గూడసంగడికాడనేఁ.గూచఁబడితి॥

18 గీ॥ .జుట్టుగోకుటచేబుట్టు♦నుకముతోడ।
 .నేదినిద్దురఁజెందెనో.నాదుతోడను।
 .♦బొడమియున్న♦పురియునల్పు.మెడనుగల్లు।
 .♦నట్టి♦నట్టువపిట్టను.నాకుఁబంపు॥

19 సర్వఃకల్యేవయసియతతే భోక్తుమథాన్మటుంబీ।
 పశ్చాత్తుతే గ్రుహహితభరఃకల్పతేవిశ్రామాయ।
 అస్మాకంతుప్రతిదినమిదంసాదయ స్తిప్రతిష్ఠాం।
 సేవాకాకుఃపరిణతిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽనికారః॥

20 అవిణామపుణవిడలరిణం ఏదంపేక్షిన్సం॥

21 సహి- జదోపహుదిమహాదం సణపహంగదోతవోవణ। నిష్ఠిదారా ఏసి
 తతోఆరహితగ్గదేణ ఆహిశాసేణ ఏనలవత్తమిసంపుతా॥ అభిజ్ఞాన
 శాకుంతలే॥

22 తంజదిరోఅనుమదంతహవప్తై హజహతస్సరాఏసిణోఅం అంవణిజ్ఞా
 హోమిఅణ్ణహాసింఛహ మేఉవలం॥

23 సఖలునఖలుబాణస్సన్ని పాత్యోఽయమస్మిక్త॥
 మృదునిమృగ శరీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః।
 క్వబతహరిణకానాంజీనితంచాతిలోలం।
 క్వచనిశితనిపాతావజ్రసారాశ్శరాస్తే॥

24 కింఞిమిత్తం వాసు ఉమారదరో వితవోవణగమణ పరిస్సమస్స అత్తా
 పదం ఉవణీరో॥

25 ధిలలమా ఉత్తమక్ర - ఏసాతు ఏచింతిదాఇంతిణసూ ఆమంతేది॥

26 కింవీలల స్తిమంసహీఢ ॥

19 గీ॥ .♦పాయమున గే♦స్తుబోగము.ల్వడయగడగు।
 .నూరకుండుగొడుకుల.బర్వించిపిదప।
 .ముదిమినాపద్వతీసియే.ప్రాప్తగొలుపు।
 .వెటపుగొను-జెలులంబని.పి♦కులాట॥

20 వ॥ మేల్సేయునితనిదితిగిచూడగల్గుదునా॥

21 వ॥ చెలీతపసికానఁగొను♦రాచరుసినాకంటబడినప్పటినుంకియువాని
 యందలికోర్కెచే నాకీ♦దెసకలిగెను.

22 వ॥ కనుకమికిచ్చవచ్చెనేని యపుడెట్లా రాచరుసికినే గనికరింపబడ
 దగుదాననొదునోయట్లా నర్చుడు-లేకున్ననాకునీళ్లదారవిడుపుడు॥

23 గీ॥ .♦వలదావలదయ్యాయాయితీ.తలిరుమేన।
 .బూవుప్రాపున♦కిచ్చట్లు.ము♦లికివడుట।
 లేడిపిల్లలనిలుకడ.లేనిబ్రతుకు।
 లకటయెచ్చటనీవాడి♦యలుగులెచట॥

24 వ॥ ♦నవకముకలవారయ్యుదా మేలతపసికానం♦బడల్పడదేబడిరి॥

25 వ॥ డెందమా♦యత్తలపడకు-నీతలంచినదివడియ నసూయ
 యడుగుచున్నది॥

26 వ॥ సకియలారానాకెందుకువినరెదరు॥

27 యాన్యత్యద్యశకుంత లేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా |
 కంత స్తంభితబాష్పవృత్తి కలుష శ్చింతా జడందశః నమ్ |
 వైక్లబ్యంమమతావదీద్యశమహా స్నేహదరణౌకసః |
 పీడ్యంతేగృహిణఃకథంనుతనయావిశ్లేషదుఃఖై నన్వైః ||

28 పాతుంనప్రథమంవ్యవస్యతి జలంయుష్మాన్వపీతేషుయా |
 నాదశ్చైప్రియమండనాయ భవతాంస్నేహేనయావల్లవమ్ |
 ఆద్యేషఃకుసుమప్రసూతి సమయేయాస్యాభవత్యుశ్శవః |
 సేయంనూతిశకుంతలా పతిగృహంస్తర్వైరనుజ్ఞాయతామ్ ||

29 వచ్చ-కింసహవాసవరిచా ఇణంమంత్రణుసరసి- అచిరఘ్నసూదా ఎజణ
 ణీ ఏవిణావిక్లిదోఎవ్వ- దాణింవితుసుంమ ఏవితహిదంతాదోచింత ఇ
 స్సది శివశ్చైహిదావ ||

30 ఉగ్గలిఅదబ్బకబలా మిఆపరిచ్చత్తణచ్చణామోరా |
 ఓసరిఅపడ్డపత్తా ములింతిఅస్సూవిలలదాఓ ||

31 శమమేష్యతిమమశోకః కథంనువత్సేత్వయాచరితపూర్వమ్ |
 ఉటజద్వారనిరూఢం నీవారబలింవిలోకయతః ||

27 త|| .ఎడఁబాటునెఁవ్వగ. నెదతాఁకఁబడియె

నరుగుశకుంతల.యనుచిప్పు-ఁజెల్లు|

.కడునాఁపఁబడినట్టి.కన్నీటఁగలఁగె|

ఁ-.బనిదొఁటంగఁనవ్వ.వంతనైఁజూడ్కి|

.యడవినుండెడినాకె.యూరాఁవితాకు

.ఁకూరిమినిట్టిది-.ఁకూఁతులనుండి|

.విడికొఁగ్గ.వనటల.వేగింపఁబడుచు

.నెట్లుండువారలో.యెల్లఁగేస్తును|

28 ఉ|| .ఎవ్వతెముందుమిమ్ముఁదని.యింపకతాగదునీరు-ఁదాల్చుబో|

.దెవ్వతెమీపయింజెలిమి.సింపయినంపురాకుసోఁముక్తమీ|

.పువ్వుఁసమతయెవ్వతెకుఁబొల్పుగుపండువు-చెల్వనింటనా|

.జవ్వనియీశకుంతలఁయె.సంగునొసంగుడిఁయాననెల్లరు||

29 వ|| కుతాఁసావాసముఁదొలఁగు.నన్నెలవెంబడించెదవు-సుంతసేపు

లోఁనీళ్లాడుతల్లి నెడసియుంబెరుగుదానవే-ననాబ్బయునిన్నిపుడు

తండి) పెంచెడునుకమళ్లము||

30 గీ|| .నొళ్లతెల్లుజాచి.లేళ్లనాటలనాడ|

.కుండినెమలిఁగములు-.పండుటాకు|

.లెల్లరాల్చుకొనుచు.నెల్లెడఁదేఁగెలున్|

.గంటినీరుగాచు.ఁకరణినయ్యె||

31 కం|| .పట్టియెటునావగకడ|

.ముట్టు-నాయంటిగుమ్మమునఁదొలినీచే|

ఁబెట్టంబడియిప్పటికిఁ|

.బుట్టినటులఁజెదరకున్న.ముగ్గున్న||

32 ఇదమశిశిరై రంతస్తాపాద్వివణా మణీకృతం ।
 నిశినిశిభుజస్యస్తాపాంగప్రసవీభిరశుభిః ।
 అనతిలులితజ్వఘాతాంకం ముహుర్నణిబంధనా ।
 త్కనకవలయంస్రస్రంస్రం మయాప్రతిసార్యతే ॥

33 ఇతఃప్రత్యాదేశాత్స్వజనమనుగంతుంవ్యవసితా ।
 తతస్త్రిత్యుచ్చైర్వైదతిగురుశిష్యేగురుసమే ।
 పునర్దృష్టింబాష్పప్రసరకలుషామపితవతీ ।
 మయిశూరేయస్తత్తత్సవిషమివశల్యంతహతిమామ్ ॥

34 ఆలక్ష్యదంతముకుళాననిమిత్తమహాసై ।
 రశ్యక్తవణారమణీయవచఃప్రవృత్తీ ।
 అంకాశ్రమప్రణయినస్తనయాన్వహంతో ।
 ధన్యాస్తదంగరజసామలినీభవన్తి ॥

35 వసనేపరిధూసరేవసానా నియమక్వామముఖీధృతై కవేణీ ।
 అపినిష్కరుణస్యశుద్ధశీలా మమదీఘంవిరహవ్రతంబిభ్రతే ॥

32 గీ॥ .చేయితలగడగా రేయి. రేయిగంటిః
 .వేడినీగారుటనంగు.♦ వెలియుమాని।
 .క ములతో-♦ నారికాయలఁ గడునక-♦ మని।
 .కట్టుజాటుకడియమెగఁ. బెట్టుచుందు॥

33 గీ॥ .ఇటఁజె♦ సకఁదనవారిలో. నేగఁదలఁచె।
 .నాఁగుమనియటఁదసయయ్య. యల్కఁబల్క।
 .♦ గూళనౌనన్నుఁదిరిగిక. న్నీళు♦లలమ।
 .గనినది-వినపుములికియై. కాల్చునన్ను॥

34 గీ॥ .♦ కతములేనినవ్వు.♦ కతనఁగొంచెముతోఁచు।
 .పూగడలముద్దు. వలుకులఁదొడ।
 .విడియఁగూర్మిఁగొనెడి. కొడుకునెత్తుకొనిన।
 .ముఱికినంటువాఁడె.♦ పునెముసల్పె॥

35 గీ॥ .♦ మకిలదుస్తుల-కట్టి♦ నే. మమునవాడు।
 .నెమ్మొగంబునజడఁగట్టు. నెఱులతోడ।
 .♦ సుద్దమౌనడవడిఁగల్గి. పెద్దతడవు।
 .♦ తాలుచునెనరుదుగునా♦ వి. రాళిలోము।

LOVE.

AS YOU LIKE IT— *Act II Sec IV.*

- 1 If thou remember'st not the slightest folly
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not sat, as I do now,
Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not broke from company
Abruptly, as my passion now makes me,
Thou hast not loved.—

Act iii Sec. ii.

- 2 Heaven would that she these gifts should have,
And I to live and die her slave.

- 3 Alas the day ! What shall I do with my doublet
and hose ? What did he when thou saw'st him ?
What said he ? How look'd he ? Wherein went he ?
What makes he here ? Did he ask for me ? Where
remains he ? How parted he with thee, and when
shalt thou see him again ? Answer me in one word.

శృంగారరసము.

1 నీ॥ . ఉరునడి ననవిల్లు. దుసికొల్పగానీవు. నెఱపినయేపాటి. నేరమైన ।
 . మఱచిపోయితివేని . మఱినీవువలచియుం. డగ లేదు. నీవిట్లు . నాతె
 టగున ।

. గూచుకొండినీచెలి. స్థూరిచిపొగడుచు . వినువారలకునెల్ల . విసుకు
 కలుగ ।

. సలుపనిచోనీవు. వలచియుండగ లేదు. కొంచెమైనం బరికి.ంచిచూడ ।
 . చెలఁగినా . మరులిపుడుసం. జేసినట్లు ।
 . కతము చెప్పకనీచెలి. కాండ్రునుండి ।
 . యీవుదబ్బునవిడఁబడి. యేగవేని ।
 . వెండియున్నీవును వలచి. యుండ లేదు॥

2 ద్వి॥ . ఆపెకీసుగుణంబు. లజఁడు వినించె ।
 . నాపెదాసునిగన. న్నతఁడు సృజించె॥

3 వచనము॥ నేడయ్యో నామగవేసముతో నేనేమి చేయుదును. నీవు
 వానింజూచినపుడు వాడేమిచేసె. వాడుపల్కె. వాడెట్లు కా
 నించె. వాడెట్టిదుస్తుదాల్చె. వాడిచ్చటికేలవచ్చెను. వాడు
 సన్గూచియడిగెనా. వాడెక్కడనుండెను. వాడునిన్నెల్లడఁబా
 సెను. మఱెప్పుడునీవువానిందిరిగిచూచెదవు నాకొక్క మాటలో
 ఁదెల్పుమా॥

- 4 A lean cheek, which you have not ; a blue eye, and sunken, which you have not ; an unquestionable spirit, which you have not ; a beard neglected, which you have not :— but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue.— Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shoe untied, and everything about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man : you are rather point-device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other.

Sc. v.

- 5 Think not I love him, though I ask for him.
 'T is but a peevish boy :—yet he talks well :—
 But what care I for words ? yet words do well,
 When he that speaks them pleases those that hear.
 It is a pretty youth :— not very pretty :—
 But, sure, he 's proud ; and yet his pride becomes him.
 He 'll make a proper man ; the best thing in him.
 Is his complexion : and faster than his tongue
 Did make offence, his eye did heal it up.
 He is not very tall ; yet for his years he 's tall.
 His leg is but so so ; and yet 't is well.
 There was a pretty redness in his lip ;
 A little riper, and more lusty red [rence
 Than that mixed in his cheek : 't was just the difference
 Betwixt the constant red and mingled damask.

4 వ॥ చొక్కుదాడ- నీకడిలేదు- గుంటవడినక- స్నదిసీకులేదు- మా
ట్లాడుటకుతాహములేనిమన- సదిసీకులేదు- సేక్కింపబడినగడ్డ-
మదిసీకులే- దందుకునిన్ను క్షమించెదనేమన శదివచ్చిరానిదికనుక-
గాని- నీచల్లడము బిగింపబడరాదు- నీబొమిడికముకట్టబడఁ
గూడదు- నీచొక్కాయిచేయిగుండీలు తగిలింపబడఁ జనదు- నీ
జోడుబంధింపబడఁదగదు- మఱియు- నీయెడనున్న ప్రతివస్తువుం
గూడఁననడనేయబడిన పాడుస్థితిని నిరూపించవలయుఁగాని నీవ
ట్టివాడవుకావు- పరులనువలచినట్లు కనిపించుటకన్న నిన్నే నీవువల
చినట్లునీయుడువునందు సరిగానుంటివి॥

5 సీసమాలిక:—

.తలఁపకునేవాని.వలచితినంచునే .నడిగినప్పట్టికై న.నతనిఁగూర్చి।
.సరికాని-వాఁడుము.నురుమూతించిన్న వాఁడై ననింపలరమా.ట్లా
డువాఁడు।
.కానిమ్ము-మాటల.తోనాకుఁబనియేమి-.వినువారిసతన. పెట్టువాని।
.పలుకులైనంగడు బాగుండు-నతఁడుసో.యగమైనపడ్చువాఁడం
తయంద।
.గాఁడుకాఁడై న-నిక్కము- కావరముకల.వాఁడు- వానిపొగరు
వానికిదగు।
.వాఁడుచక్కని మగ.వాడగు- వానియం .దున్న యెక్కువవాని
వన్నె- మఱియు-
నతనినాలుక నేర.మాచరించుటకన్న .వడిగదానిఁగుదుచు.వాని
చూడ్కి।

Act v. Sc. ii.

- 6 Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no sooner knew the reason, but they sought the remedy and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage.

HENRY VI PART III— *Act II Sec. I*

- 7 See, how the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
Trimmed like a younker, prancing to his love !

యతఃడంత పొడవుకాఁ- .డైన- నీడునకుఁద .గినయంతయెత్తునఁ
.దనరువాఁడు|

వానిదొ కాలోక .పాశముగానుండు- .గాని- యాయది సరి.గా
నెసఁగెడు|

నాతనివా తెఱ.సల రెనెట్టదనముక్తచక్కగ-నదివాని.చెక్కులందు|
.గలుపఁబడినదాని .కన్నదళమృగు|
.పండుకావి-మఱియు-.నిండుకెంపు|
.నకువెలితిగులాబు.నకునెట్టులుండునో|
.వానిలోననట్టి.వాసి నెగడు||

6 వ| నీయన్నయు నాతోఁబుట్టువుద్దారసిల్లినతోడనే యొండురుం బరికిం
చిరి- చూచుకొన్న వెంటనే యొకరినొకరు వలచిరి- మోహించిన
తన్నమె నిట్టూపుకొనిగుడించి- రూపువుచ్చినంతనే యన్యోన్య
ముంగారణ మడుగుకొనిరి- కతము తెలిసిన వెంటనేయుపాయము
వెతకుకొనిరి- మఱియు నీవరుసనృండ్లికిమెట్లుకట్టి- రవివెంటనే వా
రెక్కెదరు- లేక- వివాహమునకు ముందుగానే కట్టుతస్పికవఁ
గూడెదరు||

7 మ|| .కనుమావేకువయెట్టులన్దనదుబం.గార్థము ముల్దీసి. వె|
.ల్లుననొప్పారుచునున్న పొద్దుసెలవుగొన్నున్నదో- వల్లక |
.త్రెనుఁగూడఁగ్గయిచేసికొంచువడినెం.తేత్తుగ్గచుంబోవుపి|
.ల్లనిలేజవ్వనమేఁవితానసరిపో.లన్జాలెనో- వెండియున్ ||

 LOVE'S LABOUR'S LOST— *Act. IV, Sec. III.*

- 8 So sweet a kiss the golden sun gives not
 To those fresh morning drops upon the rose,
 As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
 The night of dew that on my cheeks down flows:
 Nor shines the silver moon one half so bright
 Through the transparent bosom of the deep,
 As doth thy face through tears of mine give light;
 Thou shin'st in every tear that I do weep:
 No drop but as a coach doth carry thee,
 So ridest thou triumphing in my woe.
 Do but behold the tears that swell in me,
 And they thy glory through my grief will show:
 But do not love thyself; them thou wilt keep
 My tears for glasses, and still make me weep.
 O queen of queens, how far thou dost excel,
 No thought can think, nor tongue of mortal tell.

Act v. Sec. ii.

- 9 (1) Fair ladies masked, are roses in their bud:
 Dismasked, their damask sweet commixture shown,
 Are angels vailing clouds, or roses blown.

8|| నీ|| .మిగులనాచెక్కిళ్ల .దిగజాటువలవంత. ననయునీనిడువాలు.గనుల
చూపు|

.పోల్కి-నంతటితీయ. ముద్దగాలేదు. తెలవారినగులాబు. నలరు
నబడు|

.కొమ్మచుచిన్నుల.కుండ్లడిలేబొద్దు- .నిండునాకన్నీళ్ల.నుం
డినీడు|

.మోము వెల్లురొసంగు.పోడిమిగా.నీడ. నెఱ పెడులోతుము.న్నీటి
మెదను|

.వెండిచందురుడట్లు వెలుగడుగ మెన- .నేనేడ్చునెల్లక.న్నీటియందు|
.మెఱయుదువీపు-ని.నక్రతియుగుట్టపుబండి.కరణిమోయనిబొట్ట.క
టియులేదు|

.నాదు *వసటయందు .నన్గెలుపందుచు.దిన్నగఁగూచుడి .తిరి
గెదట్లు|

.నాలోనబొంగు క.న్నీళ్లులఁగొంచెము .చూడుము- మఱి- యవి
చూపునీకు|

.నావంతనుండినీ.దౌవన్నియన్ - సరి.కాని-యుబ్బకుమనీ.లోననీవు|
.నునిచెదపుడద్దములటనా.కనులనీళ్లు|
.వెండియున్ -నన్నునింకనే.డ్పింతువీపు|
.రానులకురాణి- నీదు*వి.న్నాణము- *మది|
.తలపజాలదు- నాలుక .తెలుపలేదు||

9 (1) గీ|| .కొమరుగలస్త్రీలు మాటుము.ఖములదాల్చు|

.నపుడు*మొగతా*గులాబుల.యట్టివారు|

.వేసములవిప్పి తమవన్నె.వెల్లడించు|

MERCHANT OF VENICE— *Act III. Sec. II.*

- (2) Like one of two contending in a prise,
That thinks he hath done well in people's eys,
Hearing applause, and universal shout,
Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
Whether those peals of praise be his or no;
So, thrice fair lady, stand I, even so,
As doubtful whether what I see be true,
Until confirmed, signed, ratified by you.

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act V. Sec. I.*

- 10 The iron tongue of midnight hath told twelve.
Lovers, to bed: 't is almost fairy time.

PERICLES— *Act IV. Sec. VI.*

- 11 Here comes that which grows to the stalk;— never
plucked yet, I can assure you.—Is she not a fair
creature?

.శతీనిమబ్బులదిగెడు న.చ్చరలు- మతీయు ।

.నందముగవికసించుగు.లాబుపువులు ।

(2) గీ॥ .పందెమునబోరునిద్రఱన్.ఁబన్నతిహతి ।

.ఁయందఱియెలుంగువినుచుదా.నఖలజనుల ।

.కనుమెడబాగొనచిత.ననుచుమిగుల ।

.ఁజపలచిత్రంబుతోడనా.ఁసన్నతిధన్ ।

.నులుతనయవియొకావొయ.న్చునికనంశ ।

.యంబునంబరికించెడి.యతనిమాడ్కి ।

.నేనుజగదేకసుందరి.నిల్చు- నిచట ।

.జూచునదినిక్కమోయను.చుఁనరమరిక ।

.ఁబెనచి- నీనలనఁన్నిరూ.పింపబడుచు ।

.బలవరచఁబడినమృతిం.పఁబడువఱకు॥

10 క॥ నడిరేయియనుపనాలుక ।

.ఁనుడివెంబన్నెందు- వలపు.ఁనూల్కొనుమీరల్ ।

.పడుకొందుసెజ్జలంది ।

.వృదుఁగదుఁగంధర్వవేశ.ఁపొనరుచునుండెన్ ।

11 ప॥ తొడిమెన్బెలుగునదిచటికివచ్చుచున్నదెల్లదుం గోయఁబడలేదు-
నీకురూఢిగాఁజెప్పెద నాపెసాగపై నదికాదా॥

ROMEO AND JULIET— *Act I. Sec. I.*

- 12 Love is a smoke made with the fume of sighs;
Being purged, a fire sparkling in lovers' eyes;
Being vexed, a sea nourished with lovers' tears:
What is it else? a madness most discreet,
A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

- 13 If I profane with my unworthiest hand;
This holy shrine, the gentle sin is this,
My lips, two blushing pilgrims, ready stand
To smooth that rough touch with a tender kiss.

Act ii. Sec. ii.

- 14 See, how she leans her cheek upon her hand!
O! that I were a glove upon that hand,
That I might touch that cheek!

THE TAMING OF THE SHREW— *Act I. Sec. I.*

- 15 I saw her coral lips to move,
And with her breath she did perfume the air:

TEMPEST— *Act III. Sec. I.*

- 16 Full many a lady
I have eyed with best regard, and many a time
The harmony of their tongues hath into bondage
Brought my too diligent ear; for several virtues
Have I liked several women; never any

12 గీ॥ .వలపనఁగఁ వెచ్చనూర్వలఁగలిగినపొగ।
 .కాముకులకన్నులందునఁగ్రాలునగ్గి।
 .నాయికానాయకాశ్రులన్ .బ్రబలుకడలి।
 .వెట్టియున్ - జంపఁ - బెంపగ - విషమమృతము॥

13 గీ॥ .నాతగనిచేతఁనీపావ.నమగుగుడిని।
 .నేనుశుచిఁగావించితి.నేనిదగిన।
 .దండనంబిదినాదుపె.దవులురెండు।
 .సిగ్గుగలఁతైఢికులిపుండె.సిద్ధముగను।
 .దలిరుముద్దుననాకర్కుతాఁకుదువ్వ॥

13 ద్వి॥ .చేతఁజెక్కిలిజేచున్ .చెల్వముచూడు।
 .చేతోడవైననా .చెక్కిలంటుదును॥

14 ద్వి॥ .వెలఁదిపగడపుమో.వి- కదలఁగంటి।
 .గలికి- యూర్వలగాలి.గమ్మననల్ప॥

15 నీ॥ .పలుపుఱఁ బొలఁతుల.బాగుగనేనార .సినవాడ- నావాడి
 .వినికెవారి।
 .మాటతేనియ .పెక్కు .మార్లుదాసింజేసె- .నానావిధస్త్రీల .కేను
 .వివిధ।
 .గుణములబట్టి. .మ.క్కువపడినాడను- .గాని- యెవ్వతెకైనఁ
 .గలినట్టి

With so full soul, but some defect in her
Did quarrel with the noblest grace she owed,
And put it to the foil: but you, O you,
So perfect, and so peerless, are created
Of every creature's best.

TROILUS AND CRESSIDA— *Act. I Sc. I*

17 O, that ; her hand !
In whose comparison all whites are ink
Writing their own reproach : to whose soft seizure
The cygnet's down is harsh.

TWELFTH-NIGHT— *Act. I Sc. I*

18 Love- thoughts lie rich when canopied with bowers.

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. I Sc. I*

19 His little speaking shows his love but small.
Fire that 's kept closest burns most of all.
They do not love that do not show their love.
O, they love least, that let men know their love.

.చెలువుతో జగడము .చేసిదానినాబ్బడు .చేయులోపంబెద్ది .యూ
♦యొనరెడు.

.గనుక - నామనసారనే.కల్కినైన.

.నేనుమోహించలేదెన్నఁ .దైన-ఁగాని

.నీవెపరిపూర్ణురాలవు .నిరుపమముగ!

.సలుపఁబడితివెల్లరిఁ మెఱుఁగులఁ మొనవయి॥

17 గీ॥ .దానిపోల్కికెల్ల.ధవలిమల్క సీయగు

.వానిసిగ్గుపాటు.వాసికొనుచు

.అంచప్పిలెక్క.యదితాఁకుటకుఁబిఱు

.సద్దిరయ్యయద్ది .యాపెచేయి

18 ద్వి॥ .వలపుతలంపులు .ప్రబలుచునుండు

.నలరుపొదలచాటు .నందున్నయపుడు॥

19 ఉ॥ .తక్కువెవానివల్పునిమి.తరిబగునాతనిమాటతెల్పెడు

.మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన .నిప్పడియెంతయుమండుచుండెడు

.మక్కువచెదలేరుతమ.మర్లగపచఁగఁబోనివార-ల

.మృక్కయొకింతయేవలతు .మృగకుస్తమప్రేమఁజూపువార్

20 Nay, would I were so angered with the same !
O hateful hands ! to tear such loving words :
Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
And kill the bees that yield it with your stings ?
I'll kiss each several paper for amends.
Look, here is writ, — " kind Julia. " — unkind Julia
As in revenge of thy ingratitude,
I throw thy name against the bruising stones,
Trampling contemptuously on thy disdain.
And here is writ — " love-wounded Proteus. " —
Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly healed ;
And thus I search it with a sovereign kiss.
But twice or thrice was Proteus written down :
Be calm, good wind, blow not a word away,
Till I have found each letter in the letter,
Except mine own name : that some whirl wind bear
Unto a ragged, fearful-hanging rock,
And throw it thence into the raging sea !
Lo, here in one line is his name twice writ, —
" Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
To the sweet Julia : " that I 'll tear away : —
And yet I will not, sith so prettily
He couples it to his complaining names.
Thus will I fold them one upon another :
Now kiss, embrace, contend, do what you will.

- 20 సీసమాలిక :— సరికాని- దానిపైఁ.♦గినుకనాకట్టులం.బొడమె- నంతటి
ముద్దు.♦నుడులఁబట్టి!
.చించినారేపాడు.నేతులారా- హాని.కరమగుకందిరీ.గ-లటువంటి!
.తీయతేనెన్ గోలి- .తెంపున- నద్దానిఁ గూచినతేంటలనుఁ .గుట్టి
కుట్టి!
.♦పొలయించునటు- నేను.ముద్దుఁబెట్టెదబదు.ల్లాఁగఁ ♦బ్రత్యేకం
బు. కాగిదంబు!
.ముక్కలకున్ - జూడు- .మిక్కడ వ్రాయఁబడియె “ దయఁగల్గు
జూ.లియ ” వయాపి!
.హీనజూలియ-♦తావ.కీన♦కృతఘ్నత.కున్ -బగదీరుచు.కొనుట- కేను!
.♦హేయతతోడుత.నీయుపేక్షన్ -గాలఁ.ద్రొక్కుచునీపేరు.ఱోటదంతు!
.నిటవ్రాయఁగాఁబడి.యె “ .♦సమ్రకరవిధ.ప్రోటియన్ ” పా-పము
.పోటుపడిన!
.పేర-నామెదనిన్నుఁ .జేరుచుకొనుసెజ్జ.యెనీదుగాయము.ల్లాను♦దనుక!
.వెండియు-నిట్లునే.వేటాడెదదీని.♦మొనసియెన్ని కఁగల.ముద్దుతోడ!
.గాని- రెండో- యటు .గాకమూడో .సారు.లీయెడం బోటియన్
.వ్రాయఁబడియె!
.నూరకనీవుండు.మోమంచిగాలి- నే.నా♦కమ్మలోని♦ప్రత్యక్షరంబు!
.బరికించు వజ్రకొక .♦పదమైన- నాదు ♦నా. మముతప్ప- నెగురఁజి
.మ్మ కుమ్మపైకి
.నుడిగాలి-యద్దాని.♦నొడసి-జంకుననూఁగు.క♦ క్కులుగల♦బండ
డ.కెక్కజేసి!
.మఱియటనుండిభీ.కరనముద్రంబున .దిగదోయు-చూడు♦మద్ది
ర.యిచట.ను!

Act iii. Sec. i.

- 21 That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman.

Act v. Sc. iv

- 22 O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved.

VENUS & ADONIS

- 23 Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin.

.వానిపేరొకపజ్జి.లోనవ్రాయంబడె- .రెండుమార్లు . కనిక.రిం
చదగిన|

.దీనుడు (ప్రోటియన్-తెగ నేడ్చు) ప్రోటియన్-సాగసై నముద్దుల
.జూలియాకు " |

.దానినేజించెద-.నై న-మానెద-నంత.చక్క గానద్దాని.జత పటచెను|

.వాడుపొగలెడుతనపేర్ల.తోడగాన|

.వానినితీరుగానొక.దానిమీద|

.నొకటిజేచెద-నిపుడుము.ద్దుంచు-కొగి|

.లించు-కలహించు-మిచ్చగా.వించుమీపు||

21 ద్వి|| .మాటాడువాడెల్ల.మగ వాడుకాడు|

.మాటలవేతజా.మలగెల్వకున్న||

22 ద్వి|| వలచినవారిజె.ల్వలువల్వకుంట|

వలపునకదితల.వంపునిక్కముగ|

23 గీ|| .ఎట్టులాకటడెగవె.త్రైతి-ముక్కు|

.చేత-మాంసముక్త నెమ్ములు.చించివైచి|

.తెక్కలాడించుకొనుచేట.మింగు-నటది|

.యతిముతిన ముద్దిడియెవాని.యవయవములు|

-
- 24 What seest thou in the ground ? hold up thy head :
Look in mine eyeballs, there thy beauty lies
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ?
- 25 The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet may'st thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip ;
Beauty within itself should not be wasted :
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time.
- 26 " Ah me ! " — quoth Venus. " young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I'll make a shadow for thee of my hairs ;
If they burn too I'll quench them with my tears.
- 27 What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair ; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain.
- 28 Sometimes he scuds far off, and there he stares ;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings,

24 గీ॥ ఎందుకటుక్రిందుఁజూచెద. వెతుసిరము।

.చూడునాకంటిపాప-లచ్చొటనునీదు।

.సొగసునెలకొను-ఁజూపులఁజూపులుండ।

.నేల పెదపులు పెదపుల. నెనయరాదు॥

25 మ॥ .♦మరులున్తో♦ల్పెడునీదు♦వాతెఱ-ఁదలం. వన్నీదులేయీ. డెగ।

.నృపుచున్గాని-చవిన్గొనంబడుటకు. న్బాళంబుగానుంటి-వి।

.స్తటిఁబోఁగొట్టకు-మొంటి♦మైదొరికినం. తఱజాటిపోనీకుమేల్
ముఱుగనాదుతనంతపోయగముపూ. బోల్కివ్వడినిత్తగా

26 మ॥ .అకటా-పిల్లఁడవంత♦మొక్కలుఁడవా-.యాతా♦నెపంబేలయూ।

.రకకావించెదుదాటిపోవుటకు-వేం.డ్రింపై నయియెండ-నే।

.నిఁకఁజల్లాచెడనూర్పు♦గాడుపుల. నెం.తేనా♦నెఱుల్విప్పినీ।

.డకునిన్దాచెడ-పానికిన్గనులనీ.ట♦డప్పిపోదీచెడద।

27 చ॥ .ఎవతెనుఁదూలనాడెదవ.యిట్టులన-న్నటుగాకికేమిగొ।

.ప్ప♦వగచెలంగుగామనవి.పట్ల-దియేల-కసింతమున్నపె।

.ట్టవలదెనీదు♦నాతెఱ-♦క.టా-పలుకందగువంచియందగా।

.డవినుము-ముద్దునీవొకటి.డన్-గొనెది♦నన్దివడ్డితోదుతఱ।

28 సీసమాలిక:— .పారిపోవునొకపు.దూరముగా-మఱి.యటఁదేటిచూచె

దు-.నదిఁబడును।

.♦జీమచీటుకుమనన-సిన్ధపడును♦జెచ్చెరన్గాలివడిచేడి.రన్కరింప।

.నెటుపర్విడెడునొలే.కెగురునోయెన్వార.లెరుగరు-దానికే.సరములయెడ।

.మఱితోకనుండి-♦ము.వ్వురమగుగాడ్పు-తె.క్కలటులాడెడుపెండ్రి.క

లనువిసరి।

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
He looks upon his love and neighs unto her ;
She answers him, as if she knew his mind
Being proud, as females are, to see him woo her,
She puts an outward strangeness, seems unkind ;
Spurns at his love, and scorns the heat he feels ,
Beating his kind embracement with her heels.
Then, like a melancholy malcontent,
He vails his tail, that, like a falling plume,
Cool shadow to his melting buttock lent :
He stamps, and bites the poor flies in his fume.
His love, perceiving how he is enrag'd,
Grew kinder, and his fury was assuag'd.

29 Hot, faint and weary with her hard embracing,
Like a wild bird being tamed with too much handling,
Or as the fleet-foot roe that's tir'd with chasing,
Or like the froward infant still'd with dandling
He now obeys, and now no more resisteth,
While she takes all she can, not all she listeth.

30 When he did frown, O ! had she then gave over
Such nectar from his lips she had not suck'd
Foul words and frowns must not repel a lover,
What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
Were beauty under twenty locks kept fast,
Yet love breaks through, and picks them all at last.

.పాడెడు-నదితనజోడునుఁబరికించి- వెండియు-నకలించు-ఁ.బెంటికూడ
 .నెఱిగినట్టులదాని.యెద-బదులాచు-ఁదా.వలచినందునకుగ.రవ్వంబు
 తోడ
 .దావెంతపడ్డట్టు-దయమాలినట్టుల-నెగిరితన్ను-దమి.నీసడించు
 .నేలికపద్ధతి.నేవగించివగచు.ప్రజవలెబోతుగు.ఱ్ఱంబుతోక
 .ముడుచుకొనెడు-నద్ది-పడుచున్న కలికితు.రాయి.పోల్కిఁజెమట.వో
 యుపిఱుదు
 .లకునుఁజలువనీడ.లనొసఁగ-దన్నునే.లను-జలముననీఁగ.లనుఁగఱచె
 డు

.నెట్టులద్దియలుక.నెనయుచుగన్నదో
 .కాంచిదానిగోడి.గయునుచిదప
 .నెనరుతోడమిగుల.దనరాఁజెల్లారె
 .గోపమంతయుమగ.గుఱ్ఱమునకు॥

[వ్యాడు]

29 త॥ .లేమదావిగికాగి.లింపుచేనేడి .సామ్రాయులనటలఁజొక్కియ
 .వేమఱుజేతిరా.పిడిచేతమచ్చి.కంబడుపట్టు.కడువెంటఁదఱుమ
 .నేమఱిడప్పి.యిట్టిపోలికను-బుజ్జగించినపెంకె.బుడుతని
 మాడ్కి
 .నామెచేకొనుదాని.కంతకుకొప్పు.కొనెనామెకోరిన.కోర్కెకుఁదప్ప॥

30 త॥ .చెలువుఁడాతనిమోము.ఁ.కట్టించుకొన్న-జెలితనపవిడి.చిన
 యెద-నకట
 .పొలఁతియతనిపెద.పులనుండి కోలి.యుండదమ్ర యిదేనె.నొ
 క్కింతమైన

- 31 When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing, some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries

RAPE OF LUCRECY.

- 32 Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseem the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is, beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ?

.పెళుచగుమాటలు-వెండియు-మూతి.ముడుపులాఁవగ లేవు.♦పో-వ
ల్పువాని!
.నలరుముండ్లున్నఁగో.యఁబడెడు-♦సొగసు.దాఁగవలపుదా.నితాళ
ములైఱచు॥

31 గీ॥ .వాఁడు నేటఁదనదు.నీడఁజూడఁ-రమ♦పు|
.వ్వారదానిమీఁదఁ.♦బఱచుమీఁలు|
.వాఁడుతారస్లి.వేడుకన్బిట్టలు|
.కొన్ని పాడుఁబండ్లు.కొన్ని యిచ్చు॥

32 సీ॥ .సరియె-తెలివిమాలు.జంక -♦.నీలేచిపో -♦.తక్కించుకొనుచుసం
.తంబు చెందు|
.ముడుతలువడునీడు.కడవే♦చియుండు-న్యాయమువఱియున్విచా.
రమునునాదు|
.♦మది నెన్నటికినైన.మల్చింపరాడునా.కన్ను-పో♦గలుగిలు.కడయు
లోతు|
.తలఁపునుమా♦నికీ.దగు-నాదువంతుజ. వ్వన-మిదివానిని. బాఱఁ
దోలు|

.వడిగ♦రచ్చనుండి.నడిపించుననుఁగోర్కె-|
.నాకుఁజేతఁకిక్కి-నయదియంద|
.మిట్టిసమయమందు.నెవఁడుభయంపడు|
జూరుటకట్టిసాము♦పరగుచోట॥

- 33 Her lily hand her rosy cheek lies under,
Cozening the pillow of a lawful kiss ;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes.
- 34 Without the bed her other fair hand was,
On the green coverlet ; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
And canopied in darkness sweetly lay
- 35 Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they truly honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred ;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out.
- 36 The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine.

33 త॥ .తనకుముద్దిడనీక-..తలిరుకై-..లేమ. చెక్కిటికడ్డంబు. చేరుటకలిగి
 .కొనకొనియరుకెలం. కులమీటిపొంగె. దలగడ-పొందగె. దన
 కోర్కె-ననగె।
 .దనరునామిట్టల. దగఁబూడ్వఁబడియె. బూవుబోడిశిరంబు. పొ
 లపుగ-నచట।
 .బొనరెడు-నతిగుండ. మువలెనాకల్కి-..పోకిరికనులస. బృత
 మువడంగ॥

34 ఉ॥ .ప్రక్కకుమించిపచ్చనితి. వాసిపయింజెలువారుకల్కి-దా।
 .శక్కినచేయి-ముత్తియపు. తళ్ళునఁజెమ్మటగమిస్తచ్చికన్।
 .నెక్కినిరేయిమంచువయి. నిండినతుమ్మిపువట్టలోప్పెడున్।
 .మిక్కిలిచీకటిన్ముడిగె. నెచ్చెలికన్నులుతమ్ములోయనన్॥

35 త॥ .నీలంపువీరడాల. నెగడుదంతమ్ము. కాయలట్లండుచ. స్థవ-గెల్వఁబ
 డక।
 .కాతెడుకన్నెలో. కంబులజోడు-..లాతినాజంటకొ. ల్వఁగలేడు
 తనదు।
 .నేలికడ్డప్ప-నెం. తేగారవింపఁ-బడువానిచేతను. బాసనుబొంది।
 .చాలక్రొత్తాసను. నలుపగసది యొ. డసెజేడు. దానియొ. డయవె
 లిసేయ॥

36 ద్వి॥ .ఈయెడఁదప్పనీ-నేమన-నాకు।
 .నీయలచూపులే. నిన్నప్పగించె॥

శృంగారరసః.

రఘువంశే స 6 శ్లో 81 ॥

- 1 సాయూనితస్త్రిన్నభిలాషబంధం । శశాకశాలీసతయానవకుమ్ ।
రోమాంచలక్ష్యేణసగాత్రయస్త్రిమ్ । భిత్వానిరాకామదరాలకేశ్యాః ॥

శ్లో 82 ॥

- 2 తథాగతాయాంపరిహాసపూర్వం । సఖ్యాంసఖివేత్తభృదాబభాషే ।
ఆర్యేవ్రజామోన్యత ఇత్యధేనామ్ । వధూరసూయకుటిలందదశః ॥

స 18 శ్లో 52 ॥

- 3 అధమధువనితానానేత్రనిర్వేశనీయం । మనసిజతరుపుష్పంరాగబం
ధప్రవాలమ్ ।
అకృతకవిధిసర్వాంగీణమాకల్పజాతం । విలసితపదమాద్యంయశాపనం
సప్రపేదే ॥

కుమారసంభవే స 3 శ్లో 66 ॥

- 4 హరస్తుకించిత్రరిలుప్తధైర్య । శ్చంద్రోదయూరంభఇవాంబురాశిః ।
ఉమాముఖేబింబఫలాధరోష్ఠే । వ్యాపారయామాసవిలోచనాని ॥

స 5 శ్లో 8 ॥

- 5 తంపీత్యవేపధుమతీ సరసాంగయస్త్రిమ్ । నిక్షేపణాయ పదమూర్ధ్ధత
ముద్వహన్తి ।
మార్గాచలవృత్తికరాకులితేవసింధు । శైలాధిరాజతనయానయయా
నతస్థా ॥

సిం గారము .

- 1 గీ|| .ఉవిదయాఃకోడెకానియం.మన్నవలపు|
 .దెలుపజాలకయుండెను.దిటవులేమి|
 .బయులువడెగగుర్పాటునె.పంబుతోడ|
 .నొక్కునెఱులుగలాపెమై.నుండియదియు||
- 2 గీ|| .వెలదియట్లుగుడు బల్కె-- వెండిబెత్తి|
 .మూనుచెలి-యమ్మనోవున.మొండెడకని|
 .సవ్వలాటకు-చిదపనా.పువ్వుబోడి|
 .కోటచూపుల-దానిగ.గొనియెనల్లి||
- 3 గీ|| .అంతఃజెలువలక్కవ.లానుకల్లు|
 .చిగురువిల్లుడమాక్రికుపూ--తగులుతెలియ|
 .తొడవొడలికెల్ల-దనకుదా.దోచుగడన|
 .హొయలుతొలిపెంకి-జవ్వన-మొందెనతడు||
- 4 గీ|| .విసపుమేతరికూడ-జా.బిల్లిపొడుచు|
 .తఱిగడలివలెనొక్కింత.యుటిదిశగ్గి|
 .పరపెదనచూపులగొండ.పండుమోవి|
 .నెగడువలిమిడిమలకూతు.మొగముందు||
- 5 గీ|| .వానిజూచి-చెమట.వట్టి-వడకుపుట్టి|
 .యడుగుపెట్టలేక-యాగలేక|
 .దారినడుగొండ.తాకుననుడివడు|
 .వంకవలెవలిమల.పట్టియండె||

స 6 శ్లో 83 ॥

6 ఏవంనాదివిజేవషాః । సాశ్వేకపితురస్రోముఖి ।
 లీలాకమలపత్రాశి । గణమామూససారవతి ॥

స 7 శ్లో 74 ॥

7 తయోస్సమాపతిషుకాతరాశి । కించిద్వ్యవస్థాపితసంహృతాని ।
 హ్రీయంత్రణాత్మకమన్వభూవ । స్సన్యోఽన్యలోలానివిలోచనాని ॥

స 8 శ్లో 2 ॥

8 వ్యాహృతాప్రతివచోనసందధే । గంతుమైచ్ఛదవలంబితాంశుకా ।
 సేవతేస్మశయనంపరాజుక్రమి । సాతథాపిరతయేపినాకినః ॥

స 9 శ్లో 30 ॥

9 నేపథ్యలక్ష్మీందయితోపక్లృప్తాం । సస్మేరమాదశతతలే విలోక్య ।
 అమంత్రసాభాగ్యవతీషుధుర్య । మాత్రానముద్భూతవిలక్ష్యభావా

మేఘసందేశే స 2 శ్లో 21 ॥

10 తన్వీశ్యామాశిఖరదశనా పక్వలింబాధరోష్ఠీ ।
 మధ్యేక్షామాచకితహరిణీ ప్రేక్షణానిమ్ననాభిః ।
 శ్రోణీభారాదలసగమనార్తకనమూర్తినాభ్యాం ।
 యాతత్రాస్తేయువతివిషయేస్పృష్టిరాద్యేవధాతుః ॥

శృంగారతిలకే ॥

6 గీ॥ .చెస్పచుండనిట్లు.♦జేజేలరుసిమిన్న।
 .తండిచెంతవాంచి.తనమొగంబు।
 .కేలఁబట్టుకొన్న.కెదమ్మిరేకుల।
 .♦జగముతల్లిలెక్క.సలుపుచుండె॥

7 గీ॥ .కూడుకొనుటయందు.♦గొంకునందుచు-సుంత।
 .నిల్వఁబడుచు-మఱిమఱిల్పఁబడుచు।
 .నోరచూపులప్పు.దొండొంటఁదవులుచు।
 .♦నానకట్టుచేన.ణంగఁజొచ్చె॥

8 గీ॥ .పల్కరించఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు।
 .♦పొదువఁబడినపైటఁ.నోవనెంచు।
 .♦మెత్తనూర్కొగమున.♦నత్తమిల్లెడునైన।
 .నాపెమ్మిగొంగ.♦హళికయ్యె॥

9 గీ॥ .పెరిమిటియొనచు- సింగారముఁజెఱునగు।
 .తనరుచుండగసద్దమం దునఁగనఁగొని।
 .♦యైదువల♦మేలుబంతితా .నంచుమిగుల।
 .♦సిన్బితితనంబునందలఁ .చెమదిలోన॥

10 గీ॥ .పల్పనిమ్మొదీగఁ.బరగెడునెలనాఁగ
 .నడుజవ్వనంబున.ననరుచామ।
 .సూదిపల్పలున.సొంపగుహుద్దియ
 .నిండఁరఁబండిన.దొండవండు।

11 పాణిశేషవిజ్ఞప్తిరియమృదీయా । తత్తే వినేయాదివసాకియన్తః ।
సంప్రత్యయోగ్యస్థితిరేవ జేశః । కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి ॥

(1) దూతిత్వయాకృతమహా నిఖిలమృదుక్తం ।
సత్వాదృశీపరహితప్రవణాస్తిలోకే ।
శ్రాంతాసిహస్తమృదులాంగిగతామదర్థం ।
సిన్ధ్యన్తికుత్రసుకృతానివినాశమేణ ।

(2) దష్టంబింబధియాధరాగ్రమరుణం పర్యాకులోధావనా ।
ద్ధమ్మిల్లస్తిలకంశ్రమాంబుగలితంభిన్నాతనుఃకంటకైః ।
అకణజ్వరకారికంకణరుణత్కారంకరాధూన్వతి ।
కింభ్రాన్యస్యటవీశుకాయకుసుమాన్యేమాననాన్దాగ్రహీత్ ॥

(3) మాసమ్మానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ ।
నిర్యాతేదయితే నిరన్తరమయంబాలావరంతప్యతే ।
అనీతేరమణేబలాత్పరిజ్ఞప్తే మానంసమాతింబతే ।
ధత్తేకంతగతానసూన్ప్రియతమమ్ నిగంతుకాష్మమపునః ॥

.నగెడువాతెఱుగల.♦ననబోడి
 సన్నని.♦కొనుకులెడు♦మచ్చ.కంటిజెదురు।
 .లేడిచూపులవన్నె.లాడి-లోతై నపా
 క్కిలిగల్గు♦చిలుకల,కొలికి-పిఱుదు।
 .బరువుమైనడ్చుమ్లెన .వంగునుంత ।
 .చన్నుగవ♦వేగ్గుతోడ నే.♦యన్నుమిన్న।
 .యలరుచుండెడు-జెలువల.నలుపదలచి।
 .నలువయొసరించుతో♦లిమచ్చు.♦నాగనచట॥

11 గీ॥ .ఇదిగొనావిన్న పంబును.జేలువాడ।
 .గడపునడికొన్ని పూటల.క్కడ నెనీవు।
 .ఇప్పుడిత్తావుసరిపడ దించుకయును।
 .బొనరుచున్నాక-♦చలివెల్లు.♦మినుకులెన॥

1 గీ॥ ఏను చెప్పినదెల్ల చెలీనలిపితి।
 వార-నీలాగుమేల్సేయు-వారులేరు।
 కోమలీడస్పితకటనా-కొఱకుబోయి।
 పాటుపడకున్నబున్నెము-ల్వచ్చునెచట॥

2 గీ॥ దొండపండవికొటికెనీ.తొగరుమోవి।
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగునం-జెదరెగొప్ప।
 ఒడలుఱక్కువడెన్ముండ్ల-గడెములసడి।
 నడరకడవిచిల్కకిదెపూ-ల్వడ సెవదినె॥

3 చ॥ చెలువుడుమొక్కినన్గనదు-చిన్నదినుంతయునై ననెంతయు॥
 బొలయలుకన్ మగండెడయ-బొక్కుచునుండెడునీమెయెవ్వడు॥
 బలిమిఁజెల్వసింజెలులు-పజ్జకుఁదెచ్చిననూరకుండునా।
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్చెడుగుత్తుకనంటుపానముల్॥

(4) కణాదుంతుదమేవకోకిలరుతం తస్యాఃశుతేభాషితే ।
 చంద్రేలోకరుచిస్తదాననరుచేఃపాగేవసందశణాత్ ।
 చక్షుర్మీలనమేవతన్నయనయోరగ్రేష్ఠగీణాంవరం ।
 హైమివల్యపితావదేవలలితా యావన్నసాలక్ష్యతే ॥

వికృమోర్వశీయే ॥

12 తుల్యనురాగపిశునంలలే తాథాబంధం ।
 పత్రేనివేశితముదాహరణంప్రియాయాః ।
 ఉత్పక్షులంమమనఖే మదిరేక్షణాయా ।
 స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన ॥

13 సూధంనూపురశబ్దమూర్తమపి మేకాంతంశుతౌపాతయేత్ ।
 వశ్చాదైత్యశనైఃకరోత్పలవృతేకుక్ష్వితవాలోచనైః ।
 హరేత్త్ర్యసిక్తన్నవతీర్యసాధ్వసవశాన్మందాయమానాబలా ।
 దానీయేతపదాత్పదంచతురయాసఖ్యమమోపానికమ్ ॥

14 అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం । శతగుణితేవగతామయాత్రియామా ।
 యదితుతవసమాగమేతధైవ । ప్రసరతిసుభృతతఃకృతీభవేయమ్ ॥

15 ఇదంరూఢిమాంపద్య । మంతఃకర్వణితపట్పదమ్ ।
 మయాదష్టాధరంతస్యా । స్ససీతాగమివాననమ్ ॥

4 గీ॥ ముగుదవల్క-ఁగోయిలనుడి-యగునువెగలు|
చానమొగమగపడుదాఁక-చందురుపన|
కన్నుమూయమేల్లేళ్లాపె-కనులయెదుట|
చేడఁగనకున్నవటకింపు-పెడితీఁగె॥

12 గీ॥ .తెలుపుచునరివలపఁనుఁగు.తలఁపుఁగల్గు |
.నాచెలువమాటయాయాకు.నందఁమరెడు|
.నెఱయుకనెఱిప్పలుగలనా.ఁయింతిమోము|
.నాదుమొగముతోఁగూడిన.ఁమాదిరిఁజెలి॥

13 త॥ .పడుతనావీనులం.బరఁగఁ ఁమంతనము .నందందెచప్పుడావంతయు
నై న|
.ఁసడిలేక నెనువెన్క.ఁనుదెంచిమూయుఁ గాతనాకన్గవఁ.ఁగైదా
మరలను|
.ఁజడుపువైసీపేడ.ఁచక్కటికిడిగి .వడియంతయుందగ్గి.బలిమిమైనాదు|
.కడకునేర్పగుచెలి.కత్తెచేదేబ .డెడునడుగడుగున,ద్దింపగఁబడు
చు॥

14 గీ॥ .నాచుగోరికతీరకు.న్నతటిమునుపు|
.రేయినాకబృడున్నాఱు.రెట్టిలగుచు|
.నీదుకూటమియదట్లు.నెగడునేని|
.పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

15 గీ॥ .లోనఁజమిలిముక్కాలియె.లుంగుఁగలిగి!
.నట్టియీఁతమిన్నన్నరి.కట్టుచుండె|
.వడిగనాచేతఁగటవగఁ.బడినపెదవి|
.ఁమొరయునెగయూపుకఁగలదాని.మోమువలెను॥

16 యద్యచ్ఛయాత్వంనకృదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్వయావినాసోఽపినముత్సుకోభవేత్ । సఖజనస్తేకిముయాథసాహృదః॥

17 అమ్మా-లదావిడవేపిఆవలీవైజలంతి ఆమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా ।
వణమ్ । సుమరేసిష్ఠుఏదంతి త్తణోవలిణమ్ ॥

18 ప్రియమాచరితంలతేత్వయామేగమనేఽస్యాఃక్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాః ।
యదియపునరప్యరాశనేతా ॥ పరివృత్తార్థముఖిమయాద్యదృష్టా॥

19 కిదవలహుహిలకృత్తహం- అణుణలంకగేణ హామికిన్తుదక్షిణస్సదేకిద
పచ్చాత్తావస్యభాఆమి ॥

20 కార్యాంతరితోత్కంఠం । దినంమయానీతమనతికుచ్ఛే ॥
ఆవినోదదీఘయామా । కథంనురాత్రిగమయితవ్యా ॥

21 కుసుమశయనంనప్రత్యగ్గ్రానచంద్రమకీచయో ।
సచమలయజాసర్వాంగీణంనవామణియస్తయః ।
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలమపోహితుం ।
రహసిలఘుయోదారబ్ధావాతదాశ్రియణీకథా ॥

22 ఇదంతయారథక్షోభా । దంగేనాంగంనిపీడితమ్ ।
ఏకంకృతీశరీరేఽస్మిన్ । శేషమంగంభువోభరః ॥

- 16 గీ॥ .ఏకతముననయ్యు.నీవొకమారైన।
 .నెవనికంటఁబడెదొ.యిగురుబోడి।
 .బాళిఁజెందునీవి.రాళివాఁడున్మాడ।
 .చెలులమాటవేరె.చెప్పనేల॥
- 17 వ॥ అమ్మా నాపేరుతీరెచివునునదగులుకొన్నది- చెలిదీవిడిపించు-
 నెచ్చెలియినామాటఁ దలంచుచుందువుగదా.
- 18 గీ॥ .ఆపెఁబోకకొకనిమన.మడ్డుసొచ్చి।
 .తీవమేలొడఁగూచి.తీవనాకు।
 .ఁగ్రమ్మఁటన్వాలుఁగంటినీ.కశననిపుడు।
 .కన్నడెనగముదిఁప్పుమొ.గంబుతోడ॥
- 19 వ॥ మోసగాఁడ- చుల్క-నిడెండముఁగలదానఁగదానేను- వేడికొలెకొ
 సకున్నాను- గాని- పలుపురనువిదల్గూడివగచు నీకుజడిసెదను.
- 20 గీ॥ .పనిపడుటచేసడంగిన.బాళిఁగల్గు।
 .పనలునడుపఁబడెఁగడుని.బృందీశక।
 .పొడవుజాములవేడుక.లెడయురేయి।
 .యెటులనాచేఁగడుపఁబడు.ఁకమోద॥
- 21 గీ॥ .అలరుపానుపుగానివె.న్నెలయుఁగాని।
 .గందమున్నానికపుశీర్లు.గానినాదు।
 .మరునివెత్తదీపఁజాలవ.చ్చరయుఁగాని।
 .దానికతగానితప్పమం.తనమునందు॥
- 22 గీ॥ .అరదమొరగఁగనాపెమై.నొరయఁబడియె।
 .నిచొటునామేనియందున.నిన్దియొకటి।
 .పునెముఁపొసరించె-నాయొడ.లునమిగిలిన।
 .తావునంతయుఁబుడమికెం.తయునుబరువు॥

23 అనేనకల్యాణిమృణాలకోమలం । వ్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్ ।
ప్రసాదమాకాంక్షతియస్తవోత్సవః । సకింత్యయాదాసజనఃప్రసాద్యతే ॥

అభిజ్ఞానశాకుంతలే ॥

24 ఇసిమంచితభిరభమరేహిం । సుడిమారకేసరసిహాసం ।
ఓదంసయంతిదలమాణా । పమదాఓసిలీనకుసుమాభం ॥

25 అధరఃకిసలయరాగః । కోమలవిటపానుకారిణౌబాహూ ।
కుసుమమివలోభనీయం । యావనమంగేషసన్నద్ధమ్ ॥

26 హాశాన కిందళే- ఇలింసతింవరవహూబాళసహ ఆరస్సతుఏకిదణామహే
హావణజోసిశి- త్తణోమాశిఃఖుణంవిసుమరిదాసి- తహజఇతిత్తాణం వివి
సుమరస్సం- హాశారమణీయేష్ఠకాలే ఇవస్కలదాసా అవమిహుణస్సవ
ఇతిరోసంపుత్తో- ణవకుసుమజోవృణావణజోసిశి సిశిద్ధవల్లవదావ ఉవ
భోత్తమోహహారే- హాశాతణసూయే అవిజాణాసికింణిమిత్తంస ఉం
దళావశిజోసిశిం అతిమేత్తంపెద్ధి- ణఖువిభావేమిక హేహి- జహావణ
జోసిశి అనుమాపేణసా అవేణసంగదా- యెవ్వంణామలహం విహత్త
ణో అనుమాపం వరంభ హేత్తి- యేసోణూహంతు హాత్తగదో మ
ణోరహో ॥

23 గీ॥ .కతములేక-తూడు.కరణిమెత్తనిమేను|
 .నొంచుచుంటివిట్టి.నోముచేత|
 .నెవడునీకనికర.మువలచునబ్బంటు|
 .కనుగొనబడునేమొ.నెనరునఁజెలి॥

పాట — బేగడ — జంపె.

24 “ ఎత్తుగడ ” .కొదమతుమ్మెదలొకింతగోలు నూ.గుజడలతు
 దలుగలదిరిసెపువులు|
 “ తీరుగడ ” .విదలుకనికరంబలరారందమ.వీనులఁగై సేయుచు
 నుండు.

25 కం॥ తలరుజిగిమించువాతెట|
 .పొలుపగులేగొమ్మజోడు.బోలినచేతుల్|
 .చెలువముగమేనియంతట|
 .నలరువలెజవ్వనంబు.నలరుచునుండె॥

26 ప॥ సకియ- శకుంతలా- తీయమావిగున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ
 విరజాజి- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అ
 టైననన్నే నే మఱచితిసమా-మంచితఱినీ తీగెమ్మఁకు జంటకుఁ
 బొందుకలిగె- గొన్న సపాయమునఁ గొమరారునీతోటవెన్నె
 లం బొడము చివురునీతీయమావిగున్న కుడువజెల్లు- సమా-
 యససూయా- శకుంతలయెందుకుఁ దోటవెన్నెల సంతగాఁజూ
 చుచున్నదో నీవెఱుగుదువా- నాకుఁదోచలేదు నీవుచెప్పుము-
 ఎట్లుతోటవెన్నెల తగిసమ్మనితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ
 దగుమగని బొందుదునని- (శ) ఇదినిక్కముగ నీతోనితోర్కె.

27 యతోయతఃపట్నస్త్వరణోఽభివర్తతే । తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా ।
వివర్తితభ్రూరియమద్యశిక్షతే । భయాదకామాపిహిదృష్టివిభ్రమమ్ ॥

28 చలాపాంగందృష్టఃస్పృశసిబహుశోవేపఘమతీం ।
తహస్యాఖ్యాఽయీవస్వనసిమ్మదుకణాంతికచరః ।
కరంవ్యాధూన్వత్యాపిబసితినర్వస్వమధరం ।
వయంతత్వాన్వేషాన్మధుకరహతస్తన్వంఖలుకృతీ ॥

29 తదోవసందోదారసమవితా ఏకమాద్రిత్ర ఆంరూపం పెక్తి— అణ
నూపగమిస్సందావలహ- ఇమంతసంబద్ధపశావిణీం పిలవదం లజ్జాఏగో
దమీఏణివేదేదుం ॥

30 స్రస్త్తాంసావతిమాత్రలోహితత తాబాహూఘటోత్తేపణా ।
దద్యాపిస్తనవేపఘంనజహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః ।
బద్ధంకణశిరీషరోధివదనే ఘమాంభసాంజాలకం ।
బంధేస్త్రింసిన్మితైకహస్తయమితాః పర్యాకులామూర్ధజాః ॥

27 గీ॥ .ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదురుతగులు ।
 .నాయెడనదురుచుండుక .నొద్దియఁగొలిపి ।
 .యీమె- తిరిగెడుబొమలతో .నిపుడునేపుక ।
 .వలపులేకయుఁజూపుఁహొయలు . వెఱపున ॥

28 త॥ .కనియదరెడు కడకన్ను - బల్కాఱు
 .దడఁబాటుఁగలదానిఁ .దాఁకుచునుందు ।
 .ఁనొనరుతుమ్మెద .నులిపు- మంతనము
 .చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దఁజేరు ।
 .కొని- తాపుచుందువు .కూటమియనల
 .యినఁమోవి- నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
 .ఁబునెముకల్గినదాన .వుగదతేఁటి- నిజ
 .మువెదకుటనేమి .మోసపోయితిమి ॥

29 ప॥ పిదపఁ నామని తటి వెఱ్ఱెత్తించు సోయగముఁజూచి (శ)నేవెల్లి
 పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ
 దన్గూచి గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

30 త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు- మిగుల
 .నెఱ్ఱనియటచేతు .లెసఁగుబుజములు ।
 .కడ వెత్తుటన్జన్ను .గవవడంకెడయఁ
 .బోవదిప్పటి- కూరుపులు మేరమీఱు ।
 .గులుకుపూవంటుపో .గులఁజిగిమించు
 .మోమునఁజెమ్మట .ముత్తైములలు ।
 .ముడివీడనొక కేల .ముడువగఁబడెడు
 .విరియఁబారినతల .వెండుకల్లె ॥

31 వాచంసమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।

కణ్డందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।

కామంసతిష్ఠతిమదా ననసముక్తభీసా ।

భూయిష్ఠమన్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥

32 అనాఘాతంపుష్పంకిసలయమలూసంకరగుహై ।

రనావిద్ధంరత్నమృధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।

అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచత్రద్రూపమనఘం ।

నజానేభోక్తారంకమిహసముపస్థాన్యతివిధిః ॥

33 అభిముఖేమయిసంహృతమీక్షితం । హసితమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।

వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతోమదనోనచసంస్మతః ॥

34 దర్భాంకురేణచరణఃక్షతత్యకాండే । తన్వీస్థితాకతిచిదేవపదానిగత్వా

ఆసీద్వివృత్తపదనాచవిమోచయన్తి । శాఖాసువల్కులమసక్తమసిదుగ్రీ
మాణామ్ ॥

35 క్షామక్షామకపోలమాననమురః కఠిన్యముక్తస్తనం ।

మధ్యేక్షాంతతరఃప్రకామవినతా వంశౌఛవిఃపాండురా ।

శోచ్యాచప్రియదశనాచమదనక్లిష్టేయమాలక్యతే ।

పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥

31 గీ॥ .మాటఁగలపదు- కాని- నే .మాటలాడు ।

.చుండఁజెవియొగ్గియూలించు .చుండు- నాదు ।

.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునిడదు ।

.కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు ॥

32 ఉ॥ .♦కోరినిఁగొల్పితేనె-♦మొనఁగ్రుచ్చని♦మానికె-గోరునాటులన్ ।

.దాలచనట్టిలేజివురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం ।

.బోలినదానిసోయగమ-ముందిటినోమలవేటిపంటగా ।

.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినయాతనిదెంతపున్నెమో.

33 గీ॥ .చూపువఱిగిపఁబడుమోము.జూడనేను ।

.♦నొండుతలఁపుననగఁబడు.♦హఁయలుమీఱ ।

.నడఁకువ♦మొయినడ్డఁబడిననడతఁగల్గి ।

.పడఁతిచేడఁగఁడు-బయల్బడఁడు♦మరుండు.

34 గీ॥ .♦కతములేకకాలు,గొయమువడె♦దబ్బ ।

.మొలకననుచుఁగొన్ని .యడుగులరిగి ।

.♦చెలువమోముడిప్పి.నిలిచెవిప్పుచునార ।

.చీరఁదగలకున్నఁ.జెట్ల♦కొమల.

35 త॥ .కడువాడుచెక్కిళ్లల్.గలమోము-గట్టి

తగ్గినచన్దోయి.దనరెడునక్కు ।

.బడలిన♦లేగొను-.వంగినమూఁపు-

.లెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ ।

.♦వెడవిల్తుచేగుంది.♦వెలఁదుకకనిక

.రింపఁబడఁదగు-మ.టి-సొగసుమీఱు ।

.వడగాలిచేదాకఁ .బడునాకులుగల

.తీయమావిడితీగె .తీరునఁదోచు ॥

36 హాళామలణలేహోసకరీతిదు- తంసుమణోగోవిదం- కరితదేవదాపసా
దవ్యవదే శ్చేణతస్సరంణోహద్ధంపావయస్సం—

37 తుష్టణాణేహితలం । మహాఉణమలణోదివావిరత్తివి ।
నిగిణతవేళబళిలం । తుగ్గజంతమణోరహాళలంగాళ—

38 కింశీతలైక్లమవినోదిభిరాద్రక్షవాతాన్ ।
సంచారయామినలినీడలతాలవృంతమ్ ।
అంకేనిధాయకరభోరుయధానుఖంతే ।
సంవాహయామిచరణాపుతపద్మతామౌ ॥

39 లదావళలసందావహరతమందేమిభూ ఓపరిభోతల.

40 ముహురంగుళిసంవృతాధరోష్ఠం । ప్రితిపేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్ ।
ముఖమంసవివర్తిపక్షులక్ష్యాః । కథమప్యన్నమితంసచుంచితంతు॥

41 తస్యాపుష్పమగ్నాశరీరలులితా శయ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంతేమస్మధలేఖపవనలినీ పతేనఖైరపితః ।
హస్తాద్భ్రష్టమిదంబిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో ।
నిగతంతుంసహసానవేతసగృహః చ్ఛక్నోమిశూన్యాదపి ॥

36 వ॥ ఏమో- వలపుజూబువ్రాయుము- దానిం బుప్పులోడొచ్చి- వేల్పు
పసాదమను నెపంబున- తేనిచేతఁ బెట్టెదను॥

37 గీ॥ నీదుడెంద మొకింతయు . నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి . న్నరులుకొన్న ।
.నాదునె మ్రేనుమిక్కిలి . ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ దొఱఁగినవాడ- .కాచుచుండ॥

38 గీ॥ నీదుబడలిక వాయగ . నీటిగాలి ।
.వీతునాతమ్మిరేకుల . వీవనలను ।
.దొడనుఁగూచుకొండఁ బెట్టెను . న్నొడలదాస ।
.యడుగులొత్తుదునానీకు . హాయిగాను॥

39 వ॥ కాకబోగొట్టిన తీగెజొంపరా తిరిగి ఁకూటమి కైసిల్చెదను॥

40 గీ॥ .పలుమఱున్వేళ్లతోమూయఁ . బడినపెదవి ।
.వలదనెడివాలు- మైచొక్కు . పాలు- తనరు ।
.కాళిలుగంటి మాతొగఁ మెట్ట . కేలకెత్త ।
.బడియె- నేనను- ముద్దిడఁ . బడఁగలేదు॥

41 తరువోజ :— . ఇదెయూపెమే ని చేనెంలయురాతి,
పైనలింగనపూల. పానుపు-గోళ్ల ।
.పదనులవ్రాయంగఁ . బడుమరుకమ్మ
.తగునిదెవాడిన . తామరాకుపయి ।
.నిదెతూడుగవవడి . యెన్నెతినుండి-
యంతటనేనిట్టు . లరికట్టఁబడుక ।
.నుదుగతోదబ్బున . న్నబోజాల-రిత్త
.వారినప్పటికిఁ . బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥

42 తపతనుగాత్రిమదన । స్త్వామనిశంమాంపునదఃపాత్యేవ ।
 గ్లపయతియథాశశాంకం । నతథాహికుముద్వతీందివసః ॥

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

43 విపులంనితంబబింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతంస్తనయోః ।
 అత్యాయతంశయనయో । మమజీవనమేతదాయాతి ।

42 క॥ చెలిమాననవిల్తుడునిను ।

.♦గలఁచె- నయిన- నన్ను నెపుడు .గాల్చుచునున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।

.♦జెలువడఁచినయట్లు .♦తొవల .జేయదుసుమీత్ర॥

43 క॥ .వెడలపుపిలుదులయెడ- నె ।

.న్నడుమున ♦నకనకలు- బిగిత.నము ♦గుబ్బల- బల్ ।
నిడుపున్జూపులయందున ।

.♦నడతెంచుచునుండె నిపుడునా ♦యుసుటిదిగో॥

MERREMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I Sc. I*

- 1 Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly.

Sc. iii.

- 2 I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are ; and, indeed, I do marry that
I may repent.

Act. iii. Sc. ii.

- 3 Why, he will look upon his boot, and sing ; mend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold a goodly manor for a song.

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II.*

- 4 The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly.

Act. ii Sc. vii.

- 5 Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune.

హాస్య ర స ము.

1 ద్వి॥ .క డు వెట్టి బానిస. గా మొద్దుబుద్ది।

.క డ చుట తఱచుగఁ. గండుముమనము॥

2 వ॥ ఆమాన్త్రసీవలె- మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగూడ నొక తెల్వి మా
లిసజంతువును- యాని- నిశ్చయముగాఁ జెండ్లాడెద- నందుచేఁబశ్చ
త్తాపపడవచ్చుఁగనుక.

3 వ॥ ఎందుకు- వాఁడుతనజోడువైపు చూచుక బాడును- మఱియుఁగు
చ్చెప్పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాడును- బ్రశ్నము
లడుగున్నాడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాడును- ఈతీగుపిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైన మాన్యమముక్త కొనుటనేనెఱు
ఁగుదును.

4 వ॥ బుద్ధిమంతుల ♦వివేకముగాఁజేయుదానికె వెఱ్ఱులువివేకముగ వివ
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.

5 ద్వి॥ .పిలువకునన్నవి. వేకియంచీవు।

.♦కలిమిదేవుఁడునాకుఁ. గలిగించువఱకు॥

Act iii Sc ii.

- 6 Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drave my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic.

Act. iv Sc. i.

- 7 Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss.

6 వ॥ వలపుబొత్తిగ వెట్టి- మఱియు- నీకుఁజెప్పెద- విచ్చివానివలెఁజే
 కటిగదికిఁ ♦జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 బడి కుదఁచఁబడకుంటకు గారణమేమన- జిగితకులుగూడ వ
 లపుననుండు వంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న- దైనను- నే
 నుపదేశమున నదికుదఁచఁగలననిచెప్పెద- నాను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిచితిని- వాడుననుదనవలపుకత్తెగా బ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాడునన్ను బ్రతిదినము బ
 తిమాలుకొనునట్లు లేఁకఁరచెదను ♦చాపల్యముగల పడుచున్న
 నేనాసమయమున కేడ్చెదను- మెత్తఁబడి- ♦చాంచల్యముకలిగి- భ్రాం
 తిఁగొని- ♦వాలకమువేయుచు- గర్వపడి- లేనిపోనియూహలతోఁ
 గోఁతిచేష్టలుసల్పుచు-దడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనిండి- చిటు
 నగవు ♦మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-
 నేమనో ♦వ్యధయులేకున్న నేమాత్రమైనను- మొత్తమునై- బిల్లకా
 యలుక్ స్త్రీలునిట్టిజాతి ♦పశువులు- ♦గాన- వానినపుడే ప్రేమించెద-
 నప్పుడే యసహ్యించెదను, వెంటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- దోడ
 నేప్రమాణముచేసి వాని ♦న్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁ గూచి
 ♦విలపించెద- దక్షిణమెవానిపైనుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి ♦తీవ్రోన్నాదప్రకృతికిఁ బాఱదటిమెద- ననఁగా-
 వాడొట్టువై చికొని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- ♦మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనఁచెదను.

7 వ॥ మంచిమాటకార్లు ♦తడఁబడినపుడుమియుదురు- వలపుకాండ్రో-ప
 సలేనప్పు-డనరాదుకాని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

8 Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape ; more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep.

9 O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v Sc iii.

10 Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice.

CORIOLANUS—

Act IV Sc III.

11 I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is wher she's fallen out with her husband.

CYMBALINE—

Act V Sec. V

12 By medicine life may be prolonged, yet death Will sieze the doctor too.

8 వ॥ మగవాండు తముఁ బెండ్లాడని కన్నియలబతిమాలు కొనునప్పుడు
చైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెట్టియైనపిదపఁ శూన్య మాస
మున లెనుందురు-కన్నియలుతమఁక న్యాయమందు వైశాఖముంబో
లెదరు-కాని- వారిల్లాండై నపిమ్మట నాకాలముమాలును- మగ
పావురముతన పెట్టక శంకించుటకన్న నెక్కువగనినున నేననుమా
నించెదను- వానకఱచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొద పెట్టెద- యిమ్మ
నికన్న మిగులఁజవలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోరికన్న
ఁగొఱమాలియుందును- శోకదేవతకరణినే నూరకేడ్చెదను- మఱి
యునీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడే నేనట్లచేసెదను- దుమ్ము
లగొండిలాగునవ్వెదను- వెండియునీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేన
ట్లానరెచ్చెదను.

9 వ॥ భలీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియాడుది- తనంతనాపెతన
బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపెఁ వెంగలివలె దానికినడతమప్పును.

10 వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీఠికలై నఁకేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొం
తుకు వెల్లురాసినదని చెప్పుటగాని- మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.

11 వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమి
టితోనరిపడకున్న పుడనివింటిని.

12 ద్వి॥ .బ్రతుకుపొడ్గింపగఁబడుమందుచేత।
.మృతివైద్యునింగూడ.మింగెడుఁగాని॥

HAMLET—

Ac. I, Sec. V.

- 13 But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage.

Act ii. Sec. ii.

- 14 Fare you well, my lord.
These tedious old fools !

Act iii Sec. i.

- 15 If thou dost marry, I'll give thee this plague for
thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to
a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
marry, marry a fool ; for wise men know well
enough what monsters you make of them.

Sec. ii.

- 16 None wed the second, but who killed the first.
- 17 The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed.

18 గీ॥ .అలమిపోకిరితనముఁస్వ.గాకకృతిఁగొని।

.కోరినఁజలంపఁబడదును.గుణమొకప్పు।

.దివ్యమూర్తిఁగలిసియున్.దృష్టిపడక।

.గుహ్యచాపఘ్నమెంగిలి.కూళ్లుగుడుచు॥

14 ద్వి॥ .ఎసఁగుముహూయిగా.నీవునాప్రభువ।

.విసిగించునీముదిఁ వెంగలివారు॥

15 వ॥ నీవు పెద్దాడినయెడ నీకీ॥ న్యానినేనరణమిచ్చెదను- మంచుగడ్డవలె

మచ్చలేకుండు- మంచువలెనిమకలముగనుండు- మైననిశ్చయము

గా- నిందెందప్పుకొననేరవు-సన్యాసినులమతమునకుఁబోముక్త-ను

ఖముండు-మటుగాక- నీవు పెండ్లాడఁగోరినచోవెట్టివానింబెండ్లాడు-

మేమన- యెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లుపాడొనఁచెదవో తెలిసి

కొందురు.

16 ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన.తొయ్యలితప్ప।

.మలివానిఁబెండ్లాడి.మనదెవతైన॥

17 గీ॥ .సంపదన్ వృద్ధిపరచునీ.చపుతలంపు।

.గాని-రెండవ పెండ్లికి.గతమువలపు।

.కాదు-మలిసారినాదుమ.గని.గెడ పెద।

.మొత్తననాన్మరైనిమిటి.చుం.చించునపుడు॥

18 (1) I do believe you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of violent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The violence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hollow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead.

18 (1) సీ॥ .నీవిప్పువల్కు-దా.నిసరిగ ♦ నర సెద.వనితలంచెద-(గాన-). మన
ముతలచ్చు

.నిశ్చయించినదిమా.నెదము-బల్మిన్ ♦ దవి.కడుఁ గొంచెమువిలువ.
గలుగునట్లతికి!

.బొత్తి గనుదేశ.ముద్దాసియగు-నద్ది-.చెట్టున ♦ దోరగా.యట్టులుండు!
.నింతవలకు-(గాని-.యింక ♦ నారముగ్గినఁ బడియెడుఁగదిలింపఁ.బడ
క-మిళుల!

.సుఖముగా-మన.ముందీచక మటచెద. మెయ్యదిమనకగు. ఋణ
ముదాని!

.దుఃఖసమయమునం. దునమనమనుకొనె..దావంతముగియఁగా.
ర్యంబుతప్ప!

.శోకంబునకుఁగాని.జ్ఞాకకుఁగానియుం.డినశక్తియవాని. నిశ్చయ
ముల!

.తోవానిబొలయించు-నే. వఁకఁద్రొల్లెడు. నానందమున్గడు నచట
వంత!

.♦దురటిల్లు-వనటనం.తోషించ్చు-♦ మోదముక్త ♦ వనరెడుజిన్న ♦
య.పాయవందె!

.జగమిదికదుశా.శ్వేతమింతెకాక-మ.నయదృష్టములతోమ.నవ
లపులును!

.మారుట ♦ బ్రముకాదు-.కారణమేమాన-.నడుపునోవిధినిమ.నన్మధుఁ
డు-లేక!

.♦కామునినడుపునో.కడుభాగ్యదేవత-.యాయంశము బరిక్షసేయ
నింక!

.మనకువిడువఁబడి.యెను-గొప్పవాఁడు ♦ కుగ్గిం.గిలిససిపున్ బరి.కింతు
వతని!

.♦ప్రియుఁడుపరుగువెట్టు-ఁ. బేద హెచ్చినయెడ-. సలిపెడుశత్రుల
సంగడులుగ!

(2) Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep :
Thus runs the world away.

Act. iv. Sec. iii.

19 We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is but
variable service, two dishes, but to one table : that's
the end.

.నిదివఱకుమఱియ.ద్వప్తమున్గొలిచెడు. బెరిమయేమన- గోర్కె.
దొఱగువాడు।

.హితునిగొఱతవడ.డెప్పట్టికైన-వెం.డియును- గావలసియు.ండి
ననతండు।

.కపటియయిన నేన.కానిననుభవించు- స్వప్తముగా- వానిబగతు
జేయు।

.గాని-వరునగనెక్కడ మొదలిడితిన.యెడముగియగ-మన.యిచ్చ
లుమఱి।

.మనయాసలింక ధ్వంసంబుకాబడునంత.ప్రతికూలముగ వడిం
బరుగువెట్టు।

.మనదుచింతలుండు.మనవిగ-గావువా।

.నిఫలితములుమనవి-నీవుతలఁతు।

.కనుక-మాటుమనువు.గొనమి-నీతొలిభత।

.చెల్లు నపుడె.నీదు.చింతలు తెగు॥

(2) గీ॥ పోటుతిన్న పొకపొగలుచుంబోనిముత్ర
యక్షత మగునిట్టి.యాడనిముత్ర।
కొందఱునిదురింప.గొందఱుమేల్కొన।
వలయు-నట్లు-జగము పరుగువెట్టు॥

19 వ॥ మనకొప్పునకై జంతువులనెల్ల మనముకొప్పువొందుము-పురుగులకొ
ట్టకై మనంతటమనముకొప్పుదుము-నీబలిసిన రాజును- మఱియు నీ
బక్కచిక్కినబిచ్చగాఁడునుంగేవలముమాటుచుండెడు కంచములు
రెండుకూళ్లొక భోక్త కే-యది-ఫలితాధము.

HENRY IV.—PART I.—*Act III Sec. I.*

20 Mincing poetry:—

'T is like the forced gait of a shuffling nag.

PART II:—

Act I Sec. II.

21 Have you not a moist eye? a dry land? a yellow cheek? a white beard? a decreasing leg? an increasing belly? Is not your voice broken? your wind short? your chin double? your wit single? and every part about you blasted with antiquity? and will you yet call yourself young? fie, fie.

22 But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common.

Act. iv. Sec. i.

23 Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution.

Sec. iii.

24 If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack.

20 ద్వి॥ .♦కొలికి-యీడుపుకాళ్ళ-గుఱిపుతట్టు।
 .గతి-బల్మిలాగిన కవనముండెడును॥

21 ప॥ తడికన్న-నీర్లేనిమొగము-పచ్చనిబుగ్గ-తెల్లనిగడ్డము-నెండుచున్న
 కాలు-బలిసియున్నకడుపునీకులేదా-నీకంఠముచెడలేదా-నీశ్వాస
 ముతగ్గలేదా-నీగడ్డమురెట్టంపలేదా-నీబుద్ధినీసిల్లిలేదా-నీస్థితియం
 తయున్నదిమిచేళ్ళంపముకావింపబడెను నీవింకనుబడుచువాడవ
 నెవవు-ఓఛీ॥

22 ప॥ మాయాండ్లయుల♦ప్రకృతి-వారికెద్దియైన నొకమంచివస్తువు♦లభిం
 చినచో దానింబాడునల్పుట॥

23 గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు.తన పెనిమిటకల్గ-।
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను.మొక్కునతని।
 .చేతికడ్డువాని.చిటు నివేళలాడ।
 .బట్టాదుష్టభార్య.పగిదినుండె॥

24 ప॥ నాకువే♦గురుడుకులున్నప్పటికివాండ్రుననుమొదటమప్పుమా
 ♦నవనీతిపల్చుని♦ పానములుమానుటకుఁ బ్రయాణముచేయుటయు
 సారాయి♦కలవడుటయును॥

HENRY VI.—PART I—*Act II Sec. III*

- 25 And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone.

PART II.—

Act IV Sec IV.

- 26 How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me.

PART III.—

Act III. Sec. I.

- 27 Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again,
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men.

Sec ii.

- 28 Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ;

25 ద్వి॥ .ఓలువనివిందులు. వెల్లి న వెళ్ళు.
 .♦ నెలమినింపొదురం. చేవిన్నవాడ॥

26 గీ॥ .ఓసియంక నేడ్చు. చుం తెనీయిష్టుడౌ.
 .వానికొఱకు మెలఁ. బట్టుచుం తె.
 .యే నెమడసియున్న. నింతగాబ్రియురాల.
 .శోక మందవంచు. నాకుఁదోచు॥

[♦నూకెడునా♦దె]

27 త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండు) .కన్నా మొగంబు. నండియూద-గాడ్చు
 .న-నదిమఱియు నేవి. సర్పివై చినంత. లొంగు-నాగాలికి. లోబడు-వెండి
 .యును-♦లాఁతిక య్యడి. యు నెగయు సప్పు-♦డురవు♦క ర్వలిదెబ్బ. కొ
 ♦డబడుచుండు.

♦ననయంబు-నటువంటి. దౌఁజల్కఁద నప్పు-♦సలఁతులారామీకు
 ♦సలవడుచుండు॥

28 త॥ .♦వారిధిచేపగు.♦పర్వతశిఖర .మందుండి-♦దవ్వుల. కగవడునవల
 .♦తీరముఁగని-దానఁదిరుగ నాశించి- .తన♦దృష్టి నేగునం. తవడిఁద
 న♦గతి.
 .మీఁటఁగోరుచు-నడ్డు. మించిన♦కడలి .నెండించితనతోవ. ననయ
 ♦గొంతెమ్మ
 .కోరికఁబడువాని.♦కొమరున-♦మాళి .గోరియడ్డగువా.ని♦గుత్తిం
 తునేను॥

Act. iv Sec. i.

- 29 And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well.

Sec. vii.

- 30 But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow.

Act. v Sec. vi.

- 31 The owl shrieked at thy birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees ;
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mother's pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, when thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world.

29 ద్వి|| .పొందు స్వేచ్ఛ బ్రభు.పుపుగాన-ఁగాని|
 .తొందర పెండ్లి య.ద్దుగ ♦ సచ్చినచ్చు||

30 ద్వి|| .తనమూతిదూరిన.తరువాతనక్క|
 .తను వెల్లదూచు ♦ సా.ధనమందువేగ||

31 నీ|| .పులుగుపిట్టలు చెనీ.పుట్టక-నొక చెడు
 .గుతుక-♦ తితువయింకఁ ♦ గుటిలమైన|
 .సమయమ ♦ బుచ్చననిసూ.చన సేయుచా చెక-ఁగు
 .క్కలుకూ సె-ఁ బెకలిచెం.గాలిచెట్ల|
 .ఁగూచుకొండె బొగ గూటి.కొనబొంక కాకి-య
 .పస్వరముగఁ బాడె.పదరుబోతు|
 .పిట్టలుపదపడి.భీకరముగ-♦ నసా
 .ధారణముగ నీదు.తల్లి ♦ ప్రిసవ|
 .వేదనఁబొందియు-.వెండియు-ఁగోరిన
 .దానికన్న న్నడు.దక్కువుఁగ నె|
 .ననఁగ బాగుగ నేర్పడ.నట్టిముద్ద|
 .యంతమంచిమానికిఁదగ.నట్టిపండు|
 .నీవు ♦ మునిపండ్లతోఁ బుట్టి,నావు-జగము|
 .గఱచుటకు నీవువచ్చితం.చెఱుక వడగ||

KING JOHN—

Act IV Sec II

- 32 To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess.

KING LEAR—

Act I Sec IV

- 33 Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so
old, to dote on her for anything ; I have years on my
back forty-eight.

RICHARD III

Act I Sec III

- 34 But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil :
And thus I clothe my nacked villany
With old odd ends stolen out of holy writ ;
And seem a saint, when most I play the devil.

32 ద్వి॥ .బంగరుపూత మేఘంగారమునకు।
 .జెంగలువకురంగు. సేత-నెత్తావి।
 .సురపొన్న కెరఘటె. చ్చట-మంచుగడ్డ।
 .మఱినున్న సేయుట-. మఱియొక రంగు।
 .నగవైరివింటనొ. నచుట-పట్ట।
 .వగలు వెలింగెడు. భానునికాంతి।
 .హెచ్చింపజేవ. నెత్తి పట్టుటయు।
 .నచ్చపునగు బాటు-. నధికము-వృథయు॥

33 వ। అంతపడుచువాడగ్గానయ్య పాటకొట్టకై స్త్రీనివలచుటకు- మ
 అంతముసలివాడగా నెందుకైననాపెనెనంతగా భ్రాంతిపడుట
 కు- నానెత్తికినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

34 గీ॥ .వెచ్చనూతు శ్రుతిజదివి. వేల్పుమనకు।
 .నాజ్ఞయిడెడెడ్డునకుమంచి. యాచరింప।
 .ననెదదొంగిలిశ్రుతిఫలి. తాధములను।
 .గప్పినాకీడుమునివలె. గానిపింతు॥

Sec. iv.

35 I'll not meddle with it: it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom; it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it.

MEASURE FOR MEASURE— *Act II Sec. IV*

36 So play the foolish throngs with one that swoons;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive.

Act. iv. Sec. i.

37 Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking?

35 వ॥ దానిజోలినాకక్కటలే-దదియు. ఇద్రవక ర మైన-దదిమనుష్యునిఁబిటికి
 గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలనేరఁడదివానినిందించును-మానవు
 ఁడొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును-మర్త్యుఁడుతనపొరుగు వా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁడదివానిఁబొత్తి గాఁబెటఁబెట్టు - నదొక వెల
 వెలఁబోవుసిగ్గుమొగముదయ్య- మదిఁదునిహృదయములోఁ దిరుగు
 బాటొనఁచుక-నదిజనునాటంకములతోనించును-నాకొకప్పుడుతనం
 తదొరకినయొక బంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లదినజ్జేసె- నదితన్నుం
 చుకొనుప్రతిమనుష్యునింబిచ్చఁగానిసల్పు- నదియావత్కరమైనదని
 యెల్లపట్టణములనుండిశతీమివేయఁబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజనుండున్నుఁదానమ్మకొనియదిలేకజీవించును.

36 రీ॥ .మూఁఢనున్న వానిఁబోషింపఁగోరి-వి।
 .వేకహీనులెల్లఁబిండుగట్టి।
 .వానిచుట్టు మూఁగి..ననిఁదేవకఁగలిగి।
 .నట్టిగాదుపునరి.కట్టుదురటు॥

37 ద్వి॥ .తానల్పుతప్సలో.వపువారి-హింస।
 .చేసినవానిని.నీయనవలయు॥

Sec. ii.

38 O place and greatness, millions of false eyes
Are stuck upon thee ? volumes of report
Run with these false and most contrarious quests
Upon thy doings ! thousand escapes of wit
Make thee the father of their idle dreams,
And rack thee in their fancies.

39 Silence is only commendable
In neat's tongue dried, and a maid not vendible

MERCHANT OF VANICE— *Act I Sec I*

40 (1) His reasons are as two grains of wheat hid in two
bushels of chaff : you shall seek all day ere you find
them ; and when you have them, they are not worth
the search.

Act. iii. Sec. v.

(2) This making of Christians will raise the price of
hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
shortly have a rasher on the coals for money.

38 ద్వి॥ .ఓయనికారమా యో. గొప్ప శసమ।
 .నీయందుఁదగి లెడు. న్బెక్కులన్యాయ
 దృష్టలు-వాతలెంతే.♦సంపుటముల।
 .పుష్టిగనీరుచె♦.య్యలమీఁదికీన♦।
 .యములేనిప్రతికూల. మైన♦యన్వేష।
 .ణములతోఁబర్చిడున్.-బలునేర్పుమీఱు।
 .కొంటెచేష్టలుతమకు.♦నూత్రలమనుచు।
 .♦బంటింపకే♦కుని.నృత్రములందు॥

39 వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదమగింజలవలె- వానిత
 లంపులున్నవి- వానినీవుకనుఁగొనుముందుప్రాద్దెల్లవెదకెద-వవినీకు
 దొరకినపుడు. వెదుకఁదగినవికావు॥

40 ద్వి॥ .వరుగుబోసినయట్టి. పశువునాలుకకు।
 .♦నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు♦మానమొప్పు॥

40 వ॥ భీష్మమత్స్థులసంఖ్యహెచ్చించుట పండు♦క్రియమూల్యమును
 హెచ్చించును-మనమందఱమును♦ సూకరమాంసాశనుల మైనచో
 బొగ్గులకంటురొకపందిమాంసపుముక్కయైనఁగొంటెపుకాలములో
 వెలకుమనకుఁజిక్కదు॥

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act iii.. Sc i.

- 41 I never yet saw man,
How wise, how noble, young, how rarely featured,
But she would spell him backward ; if fair-faced,
She would swear the gentleman should be her sister ;
If black, why, Nature, drawing of an antick,
Made a foul blot ; if tall, a lance ill-headed ;
If low, an agate very vilely cut ;
If speaking, why, a vane blown with all winds ;
If silent, why, a block moved with none.
So turns she every man the wrong side out,
And never gives to truth and virtue that
Which simpleness and merit purchaseth.

Act. v. Sec. i.

- 42 't is all men's office to speak patience
To those that wring under the load of sorrow,
But no man's virtue nor sufficiency
To be so moral when he shall endure
The like himself.
- 43 There was never yet philosopher
That could endure the toothache patiently,

41 నీ॥ .ఎంతటి మతిమంతుఁ. డెంతయు దారుండు

.పడుచు వాఁడెంత య. బ్రమగునంద।

.గాడై నఁగానిముక్త. కాన-నిప్పటికాపె

.హాస్యము చేయఁబో. నట్టినరుని।

.దెల్లగనున్న చో. జెల్లెలుగాఁదన

.కతఁడున్న బాగుండు. న నెడునాపె।

.నల్లుపైన నెడ-భళి. భళి-విదూషకునకుఁ

. బి.తిగాఁజెడుగుమచ్చ. బ్రకృతిసల్పె।

.బొడవైన-నిచ్చెన. గడ-పొట్టిగానున్న

.యెడఁగుగూపిగఁ జెక్క. బడినగుజ్జ।

.వక్త యా నేనియు. బాపు రేనలుదట్ల

.గరువలినెగి రెడు. గాలిపడగ।

.యూరకుండినయెడ. నొర-యేరికి

.జలిం. పబడ రాకున్నట్టి. వట్టిమొద్దు!

.ప్రతిజనునకిట్లు లాపెలో పంబునెంచు।

.గరము సరళత-మఱియుయో. గృత చెలంగి।

.యెద్దికొనియెడు-దాని-నొక్కితయైన।

.మంచిగానామెయెన్నఁడు నెంచఁబోదు।

42 కం॥ జనముల కెల్ల న్వాడుక । వసటబరువుక్రింద బాధ. పడువారలకో।

పునుఁగఁటపుట-కాని-యెవం । డునోచుకొనలేడుతానునొ

చ్చినపట్ల॥

43 ద్వి॥ .పలునొప్పికిన్బాధ. బడఁబోకపైఁప

.గలిగిన వేదాంతి. కలుగఁడిప్పటికి॥

OTHELLO—

Act II Sec I

- 44 Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them.

Sec. iii.

- 45 O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil.

- 46 Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains? that we should with joy, pleasure, revel, and applause, transform ourselves into beasts!

Act. iv. Sc. i.

- 47 't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one.

Sc. iii.

- 48 I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite:
Why, we have galls; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them: they see and smell
And have their palates both for sweet and sour,

- 44 వ॥ నీచులువలపుననుంటచేడమకు॥ నిక్కముగనున్న ధానికంటె-॥ బె
చ్చుగనొకగొప్పదనముందమస్వభావములంగలిగియుందురు॥
- 45 వ॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-నినైలుపుపేరులేనిచో-
దయ్యమనినిన్నిలుపనిముక్త॥
- 46 వ॥ నరులుతమనోళ్ళన్దమతెల్విదొంగలించు శత్రువులనునుచుకొనుట-
యానందముల్లాసముతుల్కింత పొగడ్తతో బసులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥
- 47 ప్రి॥ .॥కులటకుఁగలుగుతె.గు॥లోత్రసనేత॥
.పలువుఱ-కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥
- 48 సీసమాలిక :—
.నాయూహ-భౌర్యలు.నాయమఁదొఱఁగిన
.యెడవారిభతల.యెగ్గులవ్వి
.వారుపేక్షింతురు.వారికతవ్యము
.లొకవేళ-మనసొమ్ములొరులయొడుల
.మఱిపోసెదరు-కిన్క.మొసందియంబులన్
.మనలనిబంధము.లనుఁగదించి
.తామువిరోధించె.దరు-లేక-మనలఁద
.న్నెదరొకప్పుడు-లేక-॥కొదువసల్పె॥

As husbands have. What is it that they do :
When they change us for others ? Is it sport ?
I think it is. And doth affection breed it ?
I think it doth. Is't frailty that thus errs ?
It is so too. And have not we affections,
Desires for sport, and frailty, as men have ?
Then, let them use us well ; else let them know ;
The ills we do, their ills instruct us so,

PERICLES

Act. 11 Sc. 1

49 Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
in the law ; 't will hardly come out.

Act iv. Sc. vi.

50 What would you have me do ? go to the wars, would
you ? where a man may serve seven years for the
loss of a leg, and have not enough money in the end
to buy him a wooden one ?

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమసహ్యముతోడ
 -.బాపురే-మనమును.గోపగుణము!
 .గలవారము-దయనా.కష్టించుచెలువము
 .గాచియు-మనకుఁబ.గయును.గొంత!
 .కలదు-తెలియనీమ,గలువారి.మాండుగు
 .స్తమ.కరణిన్దెల్వితనరుననుచు!
 .వారుకన్గొనెదరు-.వాసన.గందురు
 .చేదుతీపులెఱుంగు.హాస్యలుండు!
 .వారలకున్గూడ.బతులఁజెఱుంగున
 .మగవారికిన్మన.మార్పు.గోరు!
 .నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుచు.ద
 .లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొక్క!
 .యకా-నదియటనల్పుననియెంతు.జాపల్య
 .మాయి.విధాన.ద.స్వాచార్యు!
 .వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క!
 .లందుకోర్కెలు-చపలత-.యుండఁబోవె!
 .మనయెడన్దన్నగాలేని.మగలు-వారి!
 .యెగ్గు-మనతప్పునేర్పునం.చెఱుంగనిమూర్తి॥

49 ప॥ ♦తగవునందున్న పేదయాస్తివలె నాచేఫవలఁజిక్కినది.పైకివచ్చుచు
 టకప్తము.

50 ప॥ నీవునన్నేమిచేయుమనెదవు- జగడములకుఁబొమ్మందువా- మచట
 నొకఁడేడేండ్లు కల్పొగొట్టుకొనుటకుఁగొల్పవచ్చును-మఱియుం
 దుదకొక ♦మరగాలైనఁగొనఁజ్జాలినంత డబ్బతనికుండదు.

ROMEO AND JULIET *Act. II. Sc. III.*

51 Women may fall when ther's, no strength in men.

THE TAMING OF THE SHREW *Act. II. Sc. I.*

52 Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
She sings as sweetly as a nightingale :
Say, that she frown ; I'll say, she looks as clear
As morning roses newly washed with dew :
Say, she be mute, and will not speak a word ;
Then I'll commend her volubility,
And say, she uttereth piercing eloquence :
If she do bid me pack, I'll give her thanks,
As though she bid me stay by her a week ;
If she deny to wed, I'll crave the day
When I shall ask the banns, and when be married ;

TEMPEST

Act. II. Sc. II.

53 Were I in England now (as once I was) and had but
this fish painted, not a holiday fool there but would
give a piece of silver : there would this monster
make a man, any strange beast there make a man.
When they, do not give a doit to relieve a
lame beggar, they will lay out ten to see a dead
Indian.

51 ద్వి॥ .పురుషులలో బలం. బుత్తొలగినపుడు!

.॥ తేటవటొక్కపునీ. త్తిప్పవచ్చు॥

52 నీ॥ .ఆ పెత్తిట్టినయెడ. నందుకిప్పుడు నేను

. గోయినలెనా పె. గూయునంచు!

. నా పెతో జెప్పెద- నా పెమొగంబుచి

. ట్లుంచుకొనుననుకో- మంచువలన!

. నప్పుడే క్షాళిత. మైయుదయంబున

. నలరుగులావిపు. వట్టులాపె!

. స్వచ్ఛముగానున్న. దనియెద- నా పెప

. లొక్క కై నననబోక. యూరకున్న!

. చోనా పె వాగ్గరి. నేను మెచ్చెద- మఱి

. యా పెచుర్కు గనుప. న్యాసమిచ్చె!

. న నెద- నన్నా పెపొన్న. నా పె కేను!

. వందనములిత్తునన్నా పె. వారముతన!

. దండనుండుమనుసటు- న. న్బెండ్లియాడ!

. నొప్పుకున్న (బ) ధానమింకె. ప్పడ నెద॥

53 వ॥ మునుపటివలె నేనాండ్లయదేశమందుండి యీచేప ప్రితిదీయించి

నయెడ- నుల్లాసముగల ప్రతియవివేకియు నచటనొకకూక యిడక

మానడు- మఱి. యక్కడనీకూరజంతువుమానవుడుగా- (బ

రిగణింపంబడు- నెట్టివింతవశువైన నచటమనుష్యుడగు- నొకకుం

టితిరిపగాని బోచుటకు వారొకకాసైన బెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యింద్యదేశీయునిజూడ బద్దియైన వెచ్చ పెట్టదురు.

TIMON OF ATHENS *Act. III. Sc. IV.*

54 Who can speak broader than he that has no house to
put his head in? such may rail against great
buildings.

TROILUS AND CRESSIDA *Act. II. Sc. II.*

55 'T is mad idolatry
To make the service greater than the god

56 Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting;

54 వ॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁడటటివాఁడు గొప్పయిండ్లన్నాపించును.

55 ద్వి॥ .♦దేవునికంటెన.ధికముతతేస్సెవ।
ఁ.గావించుటయవివే.కంటగుభక్తి॥

56 ద్వి॥ .పాడుచుండెడు♦నమ్రి.♦భ్రమరమువేడ్క।
.తోడఁదేనెయుఁ♦గొండిఁ.దొఱఁగెడువఱకు ॥

హాస్య రస :

కుమారసంభవే ॥

- 1 గృష్టాన్విమణేహరవాహసస్య । స్పృశన్నమాకేసరిణంసలీలమ్ ।
సభృంగిణస్సూక్ష్మతరంశిఖాగ్రం । కషణన్ బభూవప్రమదాయపిత్రోః ॥

విక్రమార్వశీయే ॥

- 2 ఆంలఙ్గదధంఘ్రిలగ్నా - నసక్కుణో మిమోలవిదుం ॥
ఆందుమ్మా ఆవిలమే పడిహాది - తథావిమో ఆవిస్సందావ ॥

శాకుంతలే ॥

- 3 కావలం పరిత్తాదుం - దుస్సందం లక్కుంద - రాలరక్తి ఆయిత
నోవణాగణామ ॥

- 4 కింపుణ వివత్తుకా మోవిలలజ్జో ॥

- 5 శహపకిశజే విణిందిప । ణహుశేకమ్మ వివజ్జణీలప ।
పశుమాశణకమ్మ దాళుణే । అణులంపామిదు ఎవ్వశోత్తిప ॥

న వ్యూ లా ట

- 1 గీ॥ .కొనుచుముక్కంటి ♦యెక్కుడు .కొమ్మదోయి ।
 .జగముతల్లి సింగంబు ♦నో.జం♦బుడుకుచు ।
 .♦బెంగికడుసన్న మౌజుట్టు .పిలుకలాగు ।
 .చాతఁడుస్తలిదండ్రుల హా.♦ళికయ్యె ॥
- 2 వ॥ ♦ఆ- యోసీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నది గదా- విడిపింపనేరను- సరే
 వీడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి
 పించెదను ॥
- 3 వ॥ మేమెవరము కాపాడుటకు- దుస్సంతునిఁగూచి మొఱు బెట్టుకొ
 నుము- తపసికానలు రాచ♦ప్రాపుగలవికదా ॥
- 4 వ॥ అయ్యమీరు మతేమో పల్కఁగోరినట్టున్నారు ॥
- 5 గీ॥ .♦తెగడఁబడియును సాజమై .నెగడునెద్ది ।
 .యట్టిపనినెంతయు విడిచి .పెట్టరాదు ।
 .కడు ♦బసరములఁజంపెడు .♦బెడిదుఁడయ్యు ।
 .జాలిగుండియవాఁడెవో .♦జన్నిగట్టు ॥

శృంగారతిలకే ॥

6 ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరీక్ష్య ।
 ఖేదంవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి ।
 స్తద్ధోవివేకరహితో జనతాపకారీ ।
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమత్రచిత్రమ్ ॥

7 అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞా యాంధ కాశేగతిం ।
 భీమంయామికమప్ర తార్యమహతీం భి త్తీమనుల్లంఘ్యచ ।
 అప్రాప్యాపిశిఖానికృంతనమనా రుహ్యధికం సాహశం ।
 కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మాగోఽవిటానామయమ్ ॥
 ప్రహసనే ॥

6 గీ॥ .పడినగుబ్బవోయి .బరికించియిద్దాని
 .వాలుఁగంటియూర .కేలపొగల
 .తెలివిలేనిమొద్దు- .బలుదుండఁగీడయి ।
 .యెదుగువాఁడుకూలు.టేమివెంత॥

7 గీ॥ .♦చెలియ ♦మంతనమెఱుఁగక- .♦చీకటినడ ।
 .గొనక- బెడిదుఁడగు.తలారి.ఁగనుమొఱుఁగక ।
 .గొప్పగోడదాఁటక- జుట్టు.కోతవడక ।
 .♦పెరచెలింగూడు నెవఁడు- ♦పో.కిరి♦తెరువిని ।

MARVEL.

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven: the fated sky
Gives us free scope ; only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull.

Act. ii. Sec. iii.

- 2 From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none.
It is a dropsied honor.

Sec. iv.

- 3 A young man married is a man that's marred

Act. iv. Sec. iii.

- 4 The web of our life is of a mingled yarn, good and
ill together: our virtues would be proud if our
faults whipped them not; and our crimes would
despair if they were not cherished by our virtues.

అద్భుత రసము .

1 గీ || .మనకు వలయుతోడు .మనయందెతలుచుగ |

.నలగు- దానిద్వైవ .మందిడెదము |

.మనముబద్ధకింప- మనయత్నములవెన్క |

.కీడ్చెడున పకాశ .మిచ్చియు విని ||

2 గీ || .సుకృతము తాదవద్దకు వు. చోటునుండి |

.కతకృతిచేతన తాపు .ఘనతకెక్కు |

.పెద్దబిరుదులు దానిను.బింపమఱియు |

.మంచిలేకున్న నదివాపు .మించునరువు |

3 ద్వి || .లేజవ్వనంబున .లేమనుగూడు |

.నాజనుడన్ని చా.యలఁజెడిపోవు ||

4 ప || మంచివెడ్డలగ్గరిన కలగలుపునూలితో మనబ్రతుకు నేతయగు

చున్నది- మనదోషములు తమ్ము దూషింపకున్నచో మనసు

గుణములు గర్వింతును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని

యెడ మనదోషములు .నిరాశ చెందును ||

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. I Sec. III.*

- 5 Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I' hence fleeting, here remain with thee.

Act. ii Sec. i.

- 6 (1) We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers.
- (2) The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold ;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes.

5 గీ || -మనవిరహమట్లునిలుచుఁ గ్ర.మృఘఁబరువిడు |
 .నిచటనుండియునాతోడ .నేగెదీవు |
 మఱియునిచ్చోటనుండినే .బరుగుఁగొనుచు |
 .నింనునీతోడు తన్నిల్చి .యుందుఁగాన ||

6 (1) గీ || .మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దఱ |
 .చడుగుచుందుము మన- .మద్దియిడరు |
 బుద్ధిగలుగువేల్పు .లుమనమంచికై |
 .కనుక- ఁగోరికలుచెడిననయంబు ||

(2) సీ || .ఆపెకూచున్ శ్న ♦.విహారసౌ ♦కప్పులఁ
 .♦గ్రాలెనుమెఱుగిడ్డగద్దియవలె |
 .తల్కుబంగరురేకు ♦తాపినతండెలు
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్వతమ్ము |
 .వలచునంతటికమ్మ ♦వలపులజిమ్మెడు-
 .♦దండుగోలలునచ్చు .వెండివయ్యె |
 .లయవేయునవ్వి ♦పిల్లంగోల్ల పాటకుఁ
 .♦గాలముతూచిన .కరణి- మఱియు |

ఁ.దాముగొట్టునీరు .తమసూటిదెబ్బల |
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు |
 .ముందుకంఠెవేగ .ముసమాటిమాటికి |
 .మఱివచ్చునట్లొ .నరుచుచుండె ||

- 7 Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appetites they feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish.

Act. iii. Sec. vii.

- 8 Celerity is never more admired
Than by the negligent.

Sec. x.

- 9 Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal.

Sec. xi.

- 10 I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike.

- 11 Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it.

7 తరువోజ :— .వడలింపజాలదు .వాధాకృత్యమాపె-
 .బాతగిలదుదాని. వైచిత్ర్య- మొండు ।
 .వెలదులుతాముమే. పెడుకోరికలను
 .విసిగింతు- కాని- యా.విడతన్ననెచట।
 .గడుసటనంగదఁ .గలిగించుచుండు-
 .గతమేమనఁగ- నింపు.గాదోచునామె।
 .యెడవస్తువులవెంత హే .యములయ్యు-
 .మునులుదీవింతాపె .పోకిరితనము॥

8 ద్వి॥ .జాగరూకతలేని.జనములచేత।
 .వేగమొత్తయునుని. వ్యెటపొందఁబడును॥

9 ద్వి॥ .గరితవెల్లింబడు.గడుఁగల్గిఁగూడ ।
 .నెఱపేదటికముక.న్నియనై సఁజెఱచు॥

10 గీ॥ .జరుగుచుండువిధివ.శంబునమానవు।
 .లాచరించునెల్ల.యత్నములును ।
 .లాగఁబడెదరొక్క.లాగందఱుద్దమ ।
 .సరసనున్నవస్తు.సమితిచేత॥

11 ద్వి॥ .తెలివి-దైవము- పోర- .దెగఁబడునపుడు ।
 .తొలిదాని- గడుసలే .దువిసిసుంతైన ॥

- 12 When we in our viciousness grow hard,—
O misery on't!— the wise gods seel our eyes ;
In our own filth drop our clear judgments ; make us
Adore our errors ; laugh at's, while we strut
To our confusion.

Act. iv. Sec. iv.

- 13 This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes.

Sc. xi.

- 14 The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off.

Sc. xii.

- 15 Sometime, we see a cloud that's dragonsih,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't, that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air ; thou hast seen these
They are black vesper's pageants.

12 గీ || .మనము ♦ పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన |
 .♦సురలు- మనకన్నులనన్మన .ముఱికియందె |
 .మూయుదుర్ - మా పెదరు మన .నాయములను |
 .బూజసలిపింతుమనదుత .ప్పలనుమనల |
 .న గెదరు ♦ గొడవలోపల .నగులుమనకు ||

13 ద్వి || .♦ఖ్యాతిగొను ♦ నెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి |
 .♦భాతివేగ మెయి ♦ ప్రి.భాతము ♦ తొడఁగు ||

14 ద్వి || .♦ఘనతతొలఁగిపోవు .కాలమందువలె |
 .♦దను ♦ వాత్రయంతబ్ర .ద్దలుకావెడయుచు ||

15 నీ || .మన మొక ప్పడుకనుఁగొ నెదము మబ్బును
 .రక్కలుండినపాము.♦రీతి-నింకొ |
 .కప్పడెలుఁగుబంటి ♦ చొప్పన-లేక-సిం
 .గముచెల్వునక-గోపు.రములకోట |
 .♦రహిని-వేలాడెడు.రాతి ♦ కొప్పెరవలె-
 .♦బంగలుగలకొండ.పగిది-లేక |
 .నాలుకకరణి ♦ సం.ద్రంబునజొరబాటి
 .చెట్లనిండినకోస.నీమపోల్కి |

.జగముఁగూరిచి-నుది-తలఁ.జక్కనూచి |

.వెండియునన్మనచూపుల.న్వేక్కిరించు |

.♦వికృతరూపులజూచితి.వికద-యిట్టి |

.♦సన్న-లవి-నల్ల ♦ సంజవే.సములసరిగ ||

Sc .xiii

- 16 All, 's but naught ;
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad : then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us ?

AS YOU LIKE IT

Act I Sc II

- 17 'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest ; and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly
- 18 Can I not say, I thank you ? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block.
- 19 He calls us back. My pride fell with my fortunes ;
I 'll ask him what he would.- Did you call, sir ?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies
- 20 What passion hangs these weights upon my tongue ?
I cannot speak to her, yet she urged conference.

16 గీ॥ .అంతయుస్పన్ధి-మాలిన- .దరయ-నోపున్ ।
 .తెలివితక్కువ-♦సైరణఁగలుగమితగు ।
 .బిచ్చికుక్కకు-మఱి-చావు.వచ్చువరకు ।
 .మఱుఁగువడియున్న ♦మిత్తియిల్ .చోరుటకీడె ॥

17 ప॥ అదినిజ-మేలన . న-దైవమెవరినందముగఁజేయునో వారినరుదుగ
 మంచివారినొసఁచును . మఱియు- నెవ్వరినోగ్యులుగా సల్పు
 నో- వారిన్దురూపులఁగావించును.

18 గీ॥ .మీకువందనమనుచునే.♦వాకొనంగ ।
 .జాలనా-నాగుణములన్ని .నేలఁగలిసె ।
 .నక్కటాజీవమెడలిన.యొక్కమొద్దు ।
 .నిక్కముగ మఱియునిచట.నిలువఁబడియె ॥

19 గీ॥ .తిరిగిపిల్చినతఁడ.దృష్టముతోడుత ।
 .నడఁగెనాదుగర్వ-మతనితోర్కె ।
 .దెలిసికొందు-బిలిచి.తే-♦పోతిసరిగ ।
 .♦బగటకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి ॥

20 గీ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్కపై ।
 .మోపినదియొ-కాని-యాపెతోడ ।
 .బలుక నేరకుంటి- .బలుమఱు ♦బోత్సాహ ।
 .పచేనన్నమాటు .వల్కనామె ॥

Act ii Sc iii

- 21 Know you not, master, to some kind of men
Their graces serve them but as enemies ?
No more do yours : your virtues, gentle master,
Are sanctified and holy traitors to you.
O, what a world is this, when what is comely
Envenoms him that bears it !

Sc. vii.

- 22 All the world's a stage,
And all the men and women merely players :
They have their exits and their entrances ;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and pucking in the nurse's arms.
And then, the whining school-boy, with his satchel,
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then, the lover,
Sighing like furnace, with a woful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth. And then, the justice.
In fair round belly with good capon lined,
With eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances ;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slippered pantaloon,
With spectacles on nose and pouch on side ;
His youthful hose well saved, a world too wide
For his shrunk shank ; and his big manly voice,
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

21 చ || .ఎఱుగవయయ్య- కొందఱుఁ వహించినగొప్పయెనాశతువౌ |
 .సరయఁగ-నీకుఁగూడనటు.లయ్యెను సీసుగుణంబులెగ్గనీ |
 .ఁకురువడిఁజేసె-నేమిజగ.మోయిది-యెవ్వనికేదియంద-మ |
 .ద్దిర-యతివానికిన్విషము. తెన్నుననెంతయుబాధ పెట్టెడున్ |

22 చంపక మాలికా మాలిక :—

.అరయగనాట్యశాల జగ.మంతయు- సందలినాటకుల్నరుల్ |
 .పొరిఁబారివారికిన్గలుగు.బోకలురాకలు- నొక్కఁడొక్కఁడి |
 .ఁతైరఁగుననేడువేషములఁ .దెట్పెడునాతనికాలమందు- ఁగ |
 .నైఱవకఁదాదిచేతులఁ.ఁగదించిననేడ్చెడుఁకందుఁముందు-ఁబై |
 .ముతియుచులేతయెండఁబడి.మోమునఁజెన్నలరారఁజంకలఁ |
 .జరుపుచుఁ బుస్తకంబులిడి- .సాగనిడెందముతోడ- ఁనత్తకా |
 .యఁరహినిఁబ్రాకుచుఁబడికి.నగ్గెడుకుట్టఁడు-వెనక-ఁగొల్కిపై |
 .ఁనొరసినమాడ్కిఁ వేండ్రమగు .నూపులుపుచ్చుచు- (జొక్కిఁ
 చొక్కియె |
 .త్తటి- ఁదనలేమక నొప్పమఁబ.నంబునఁ బాడెడువన్నెకాఁడు-పై |
 .ఁదురమునఁగోరమీసమెగ.దువ్వుచు- ఁబల్బిరుఁదందఁబాసల |
 .ఁన్నెఱపుచు- నీటిబుగ్గవలె .ఁనెగ్గెడుకీతిఁబిరంగినోటిలో |
 .నటిముటిదేవులాడుఁమగఁ- .డాపయి-ఁగుండ్రనిబొజ్జయందమై |
 .తఱచుగఁ గొల్పిచ్చుచూపుముడు .తల్వడ- దిద్దినగడ్డమొప్పగా |
 .ఁవిటివిగఁగన్నులందున .గఁభీరతఁమించగ మంచిపద్ధతి |

Song.

- 23 Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

.♦గఱపుచు ♦లక్ష్యములెలుపు .న్యాయవిచారణకత- యంత-
♦ఁబెం ।

.♦పటివద్దలై నవల్వ తొడు.గట్టిటు వేలగ- ముక్కునందుడ ।

♦బు.రలుసులో చసంబులిత వొందగ-బ్రక్కనునంచయుండ-♦న ।

.క్కఱమెయిఁజిన్న నాటనిడు.కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీఱ-♦ఁజె

.చ్చెరమగగొంతునన్న గిలి.చిన్న తనంబుననుండుపోలికన్ ।

.మఱిమఱికిఁచుకీచనుచు.మాఱగనాటవవేష మేగు-నం ।

,త-♦రయముతోడుతన్-బసిత.నంబుపదంపడివచ్చె♦నా-మయిన్

.దొరఁగిన కన్ను-పల్లు-చవి.తోఁడుదకెవ్వియులే-కిఁకేవియున్ ।

గుఱుతులెఱుంగనీ-కలమిగొ.♦బ్బున నేడవ వేష మిట్టుటం ।

.దఱుఁగడువెంతగాఁదనక.థల్ను డువంగముగింపుఁబొందెడున్ ॥

ద రు పు - ధ న్యా సి రా గ ము - త్రి పు ట తా శ ము .

23 పల్లవి ॥ .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడదంత దయమాలి ।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్పకూర్మమైన- .నీవగపడమిఁ ♦గృతఘ్నుని
వలె - .నీదుకోట వాఁడికానేర ॥

మిత్రము ॥ .దోహోపచ్చిక బయల్పై - మీ - .దుత్సవంబునఁ
బొడుఁడి । .యాహో- యతిన్నే హమసహ్యం.బా- వలపవివేకమా॥
నోహో ॥

1 చరణము ॥ .కూర్మమైన యాకసమా - మంచునఁ .బేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా । ♦సారెకీవటు- కఱవఁబో- పుప.కారములు మఱ
వఁబడుతీరున । .నౌర- హితుఁడువరాకుఁగొనఁబడు .నంతచుఱుకు
గాదునీదుకా ॥ టోహో ॥

Act. iii. Sec. ii.

24 Time travels in divers paces with divers persons.
I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pry thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain: the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i

25 I have neither the scholar's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical; nor the courtier's, which is proud; nor the soldier's, which is ambitious, nor the lawyer's, which is politic; nor the lady's, which is nice; nor the lover's, which is all these.

24 వ || కాలము ♦వివిధజనులతో ♦నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడు
 గున ♦కంచెలుగొనునో- యెవరితో ♦గునగుననడుచునో- యెవరి
 తో నాల్గు కాళ్లునెగురవై చిపరుగిడునో- యెవరితోఁ గదలకుండు
 నో తెల్పెదను- (♦బ్ర)ధానమైనది మొదలుకొని పెండ్లి ♦లగ్న
 మువఱకు న్గాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు
 గొను- ♦నవనైయైన యేడుదినము లేడేండ్లయి తోచును- సం
 స్కృత భాషాపరిచయము కొఱతవడు గురువుతోడ- మఱియుఁ
 బోటుతిమ్మిరి వాతములేని ♦శ్రీమతునితోడుత నదిగునగున
 నడుచు- నేమన- యెదువలేడు కనుక మొదటివాఁడు హాయిగ
 నిదురించును- బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవాఁడుల్లాసముగాఁ
 బ్రతికెడు- (బ)నికిమాలిన వ్యధామగు చదువుబరువుతోలువాని
 కి మిగులతగ్గును- మలువానికిఁ ♦బ్ర)మాసకరమగు♦దారిద్ర్యభా
 రముతెలియ- దద్ది- యరికొయ్యకు నడువఁబడు దొంగతో నా
 ల్గుకాళ్లెగురవై చి ప్పొడు- నేమన- వాఁడెంతమెల్లగనడచిన- న
 తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితినని తలంచు- నద్ది- న్యాయవాదుల
 తో- విచారణలేనిదినముల న్దలకుండు- నేమన- వారలుగడువు
 గడువునకు నడుమఁబడుకొందరు- కావున- గాలమెట్లు పోవునో
 కనిపెట్టరు ||

25 వ || ♦విద్యాధికి♦మాత్సర్యము- ♦గాయకునకు♦విపరీతకల్పన- రా
 జసభా సదునకు గర్వము- ♦యోధున ♦కత్యాశ- ♦న్యాయవాది
 ♦కెత్తుగడ- స్త్రీకిఁ ♦గొఱగామితనము- ♦కాముకునకి వన్నియు
 ♦న్వికారము- లివెవ్వియు నాకులేవు ||

-
- 26 A woman's thought runs before her actions.
- 27 Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement; shut that, and 't will out at the key-hole; stop that, and 't will fly with the smoke out of the chimney.

Act. v. Sec. i.

- 28 The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool.

COMEDY OF ERRORS— *Act II Sec I*

- 29 Why should their liberty than ours be more?
Because their business still lie out o'door.
- 30 A wretched soul, bruised with adversity,
We bid be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain;
- 31 the jewel best enamell'd
Will lose his beauty: and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame.

Act iii. Sec. i.

- 32 Slander lives upon succession;
For ever housed where it gets possession.

26 వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్విడును.

27 వ॥ ఆడుదానిచమత్కారము స్థలుపులమూయుఁ- డది- కిటికీదూరిపో
పు- నాకిటికీమూసినచో- నది- తాళముకన్న మునుండి బైలువెడ
లు- నాకన్నమున్నప్పినయెడ- నది- పొగతోఁగలిసి- పొగవెలు
పుసందునుండి పైకివచ్చును.

28 వ॥ అవివేకితావివేకి ననితలంచుఁగాని- వివేకితానవివేకి ననితెలిసికొ
నును.

29 ద్వి॥ .మనకంటె ♦మఱిస్వేచ్ఛ.మగలకునేల
.పనివారికంటె ని.ల్పైటనుగనుక ॥

30 గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డక్ర.తొక్కుడువడి ।
.యేడ్వ-విని-♦యూ అడిలుఁడని.యెదముకాని ।
.యట్టి♦నొగులుబరువు మన.కబ్బినయెడ ।
.మనము-మఱియింత మొఱపెట్టు.కొనవలయును ॥

31 గీ॥ .మిగులమెఱుఁగిడ-నగ-దాని.సొగసుఁ♦దఱుఁగు ।
.♦కనకము♦పెరరా ♦పోచెడుఁ.గాని-♦తాపు ।
.నకదిగూడఁదచర్గు- గా.న-మఱిలేడు ।
.♦కల్లసిగ్గునచానిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥

32 ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద-నెలపు ।
.గాంచునెన్నటికి-నొ .క్కటజూరుచోట ॥

Act. v. Sec. i.

- 33 The venom clamours of a jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth.

CORIOLANUS—

Act I Sec I

- 34 Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil.

Act. ii. Sec. i.

- 35 All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacled to see him. Your prattling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him: the kitchen malkin pins
Her richest lockram 'bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him: stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him: seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phoebus', burning kisses: such a pothar
As if what what so ever god who leads him
Were stily crept into his human powers,
And gave him graceful posture.

33 ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క ♦ప.ల్క-న్న మచ్చరము ।
 .గల చెలి చెడు మొఱు .ల్క-డువిషమించు ॥

34 గీ ॥ .అరయనీకుఁగల్గి ,నట్టికోర్కెలు- రోగ ।
 .వంతునాఁకలివలె .బరఁగుచుండు ।
 .వాఁడువానివ్యాధి .బ్రబలింపఁజేసెడు ।
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛపడును ॥

35 సీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ♦యెల్ల భావలుపలికెడు-
 .మఱి- వాని .గనుటకు- ♦.మందదృష్టు ।
 .లుంబెట్టుకొనిరిసు .లోచనంబుల- వానిఁ
 .గనుచునీ♦పేరిలుడు.గాయదాది ।
 .యేడ్పించెబిడ్డని ♦.సక్రతిఁదప్పి- యవ్వనిఁ
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును ।
 .వడితోడగోడలఁ .బ్రాఁకుచుఁదనదగు
 .ముతుకగుడ్డనన .ముఱికిమెడకు !
 .బిగియించుకొనెడు- నూ.పిరివెల్పనీకయం
 .గల్గరుంగులు ♦గవా.క్షు.య్య లింటి ।
 .కొప్పులువానిఁగ .న్గొనుటకు వేడ్కతోఁ
 .బలుతెఱంగులగు- ♦చూ .పలులుపింత ।

Act. iii. Sec. i.

- 36 My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other.

Act. iv. Sec. i.

- 37 extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating.

Sec. iv.

- 38 O world, thy slippery turns! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise,

.పడిక్రిక్రి-టిసి యుండి- .కడుసరుదుగఁ గనఁ

.బడుపురోహితులు ♦.ముక్తికడిజనముల ।

.♦గుంపులఁజొచ్చిరి♦.తెంపున♦సర్వసా

.ధారణమగుతావుఁ .జేరుకొనఁగ ।

.మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సాగనగురంగుల

.నల నెడుతమ చెక్కి .ళులఁదగుపువు ।

.బోండ్లు- మండుపొద్దు .ముద్దులకెంతయు ।

.నప్పగించి- రట్టి .దాగలిబిలి ।

.పొడమె- నెట్టినాలి ♦ముచ్చవేలుపు- వాని ।

.యందుఁదూటివాని .కాపాలుపిడె॥

36 గీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత.నములురెండు ।

.సరిగలేచినయడ్డెంత .త్వరగరెంటి ।

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- .మటియునొక్క ।

.దానిఁబాడుసలుపునొక .దానిచేత ॥

37 గీ॥ .ధైర్యమిడుమశోధించు- సా.ధారణాప ।

.దలఁదమంతసామాన్యజ .నులుభరింప ।

.గలరు-♦సంద్రము నెమ్మది .గాఁదనచుక ।

.నెడసరిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల ॥

38 నీ॥ .♦చాగురేజగమనీ ♦.జాటునమయము-తె

.వ్వరిజోడుగుండెలే ♦.డె అవహించు ।

Are still together, who twin, as 't were, in love
Unseparable, shall within this hour,
On a dessension of a doit, break out
To bitterest enmity : so, fellest foes,
Whose passions and whose plots have broke their sleep
To take the one the other, by some chance,
Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
And interjoin their issues.

CYMEALINE—

Act II Sec III

39 't is gold
Which makes the true man killed and saves the thief ;
Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
Can it not do, and undo ?

40 I do think
I saw 't this morning : confident I am,
Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
I hope, it be not gone to tell my lord
That I kiss aught but he.

Sec. iv.

41 Let there be no honour
Where there's beauty ; truth, where semblance ; love,
Where there's another man : the vows of women
Of no more bondage be to where they are made
Than they are to their virtues, which is nothing.

.♦ నేకమానసము- నిం. కెవ్వరిగంట-లె

.వరిపాన్పు- లెవరి♦సా.పాటు-లెవరి ।

.యలపాటు- ♦లింజాకఁ. గలిసియున్న వొ-మఱి-

.♦కవలునానెవరు ♦మ.క్కువ నెడపఁగ ।

—
ఁబడఁజాలకుందురో- .వారలీగడియలోఁ

.గలహింతురల్పసం .గతిఁగురించి ।

.యటులఁబగతుఁడొరుఁగెల్వ ♦.నదునువేచి ।

.పనికిమాలినతలఁపులఁ .బన్ని-కిన్క ।

.గుట్రీలఁ దమనిదురఁబోఁ .గొట్టు కొనిది ।

—
.సలుపుదుచుఁట్టటికము- వా.రలెచెలులయి ॥

39 గీ॥ .మంచివాని- బంగారుచం .పఁబడఁజేయు ।

ఁ.గాచెడువొంగ- నింతియె.కాకొప్పు ।

.డిద్దఱన్మాడ నురిఁదీయు- .నెద్దిబాగు ।

—
.సేయఁజాలదదిమఱియుఁ .జెలుపలేదు ॥

40 గీ॥ .తలఁతునదిగంటినేనీ ♦యు.దయమునందు ।

.నిన్నరాతిరినాచేత .నున్నదద్ది ।

.నమ్మెద- నదిముద్దిడి.నాను- నామగనికి ।

—
.♦నుడువనేగెనొ ♦లాఁతిము .ద్దిడితినంచు ॥

41 గీ॥ .పరువు లేకుండెడు .న్వన్నె పరఁగుఁతోట ।

.సత్యవేషముకలచో ని.జంబులేదు ।

.వలపుబోనిమ్ము పెరమగఁ .డలరుపట్ల ।

.స్త్రీలయొట్లు విభులయెడ .♦రిత్తవోవు ।

ఁ.దమకడ్డన్దమ ♦పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥

Act. iii. Sec. iv.

- 42 't is slander,
Whose edge is sharper than the sword; whose tongue
Outvenours all the worms of Nile; whose breath
Rides on the posting winds, and doth belie
All corners of the world: kings, queens, and states,
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
This viperous slander enters.

Sec. vi.

- 43 I see, a man's life is a tedious one:
- 44 To lapse in fulness
Is sorer than to lie for need; and falsehood
Is worse in kings than beggars.
- 45 weariness
Can snore upon the flint, when resty sloth
Finds the down pillow hard.

Act. iv. Sec. ii.

- 46 I have heard you say
Love's reason's without reason:

42 త || ♦.పేరుచుకొండెపు.♦పేరణ♦సురియ.కంటెను
 .వాడియా- .నద్దానినాల్క- ।
 .మిఱువిపంబుల .మేటిసపముల-
 .వడిజొరబడుగాలి.పైదానియూర్పు ।
 ♦స్వారిసలుపు- నెల్ల .జగముమూలలను
 .దువుగల్గ- బుడమిఱేడుల- రామల-జొఱ ।
 .బాఱు- సభలనది- .పడుచులక బెద్ద
 ♦మగువల- ♦గుప్త ♦స.మాధులనక్రతీయు ॥

43 ద్వి || ♦.తగగనిపెట్టిన .దాననునేను ।
 .మగవానిబ్రతుకుశ్రీ .మకునాటఫట్టు ॥

44 గీ || .జరుగుబడినిసీతి .దొఱగుట♦కడుజెట్టు ।
 .యానులేమిగల్గ .ననుటకన్న ।
 .బుడమిఱేడులయెడ .బొంకు తెంతయుజెడ్డ ।
 .యానుబిచ్చగాండ్ర.యందుగన్న ॥

45 ద్వి || ♦.అలసటరాత్రిపై.నై న♦గుత్పెట్టు ।
 .బలుసోమరికిదూది.పరుపగుగట్టి ।

46 ద్వి || .నేమటివిన్నాడ .నీవువానొనగ ।
 .♦గామమూలమునకు .గతములేదనుచు ॥

47 Our courtiers say all 's savage but at court:
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish.

48 Being scarce made up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors ; for the effect of judgment
Is oft the cause of fear.

49 O thou goddess,
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head ; and yet as rough,
Their royal blood enchain'd, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearn'd, honour untaught,
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yeilds a crop
As if it had been sowed !.

50 Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie.

51 Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind.

47 చ || ♦.నగరునఁదప్పఁజైఁగలజ.నంబులు♦ముక్కడులండుకోటలో|
♦.నిగిడెడివార- లానుడువు .నిక్కముకాదను ♦స్వానుభూతి- గొ |
.ప్పగు ♦కడ ♦లీను♦రక్కెనల .♦నద్దిరతిండికిఁదీయనై న ♦మీ |
—
.లఁగనుచునుండు నెంతయుఁజే.లంఁగి♦పొరింబొరిఁగొండకాలువల్ ||

48 ద్వి || .అవివేకమున వెఱ .పందఁడుమనుజుఁ |
—
.డవుఁదచుక బుద్ధిభ .యమునకుఁ ♦గతము ||

49 నీ || .భళిభళీజేవి ♦.దివ్యప్రకృతీయెట్టు .లీరాచబిడ్డల.నీవలరెడు |
♦.తమ్మి క్రిందన్దాని .తలనూఁపబోని ♦తె .మొరవలె వారలు
.మొత్తనయ్యు |
.వారి రాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .వృక్షమున్గొనఁబట్టి
.క్రిందవిసరు |
.సుడిగాలిమాడ్కిరేఁగెడు- నద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ
కుండుప్రకృతి-మప్ప |
—
ఁ.బడని ♦ప్రభుతయ- నేరుపఁ .బడనిపరు- వొ |
—
.రుకడఁజూడఁబోవని♦నాగ.రకత- ♦విత్త |
ఁ.బడినతీరునఫలమిచ్చి .వారియందు |
—
♦.నై జముగ బెర్గు ♦శౌర్యము ♦నృన్ను చుంట |

50 ద్వి || .ఎల్లెడన్ ♦శ్రుతిఁదప్పునే.డు♦రాగములు |
.కల్లాడుగురువులకన్న ♦హేయములు ||

51 ద్వి || ♦.లలి-మనకనుఁగవ- .లక్ష్మన♦యభిప్రాయ |
.ముల తెఱంగుననొక .ప్పడుగుడ్డివోను ||

52 Some falls are means the happier to arise.

53 Where in I am false, I am honest; not true, to be true.

Act. v. Sce. iv.

54 Poor wretches that depend
On greatness' favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing.

55 What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness!

Sce. v.

56 O most delicate fiend!
Who is 't can read a woman?

HAMLET

Act. I. Sce. I.

57 I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day;

52 ద్వి || . కొన్ని పాటరయన. గున్నాధనముక్తి !
 .♦ లెన్ని క నెత్త న. దృష్టవంతులను ||

53 ద్వి || .♦ దబ్బటిసోచోట. దగుమనుష్యుడను ।
 .♦ నిబ్బద్దినంటకై ♦. నిజమతిగ్గాను ||

54 గీ || .♦ తవిలిగొప్పతనము. దయకులోబడియున్న ।
 .క నికరించదగిన.♦యనదల్లు ।
 .కలనునన్ను బోలి. క నెవరు- మేల్కొందుగ్గి ।
 .మతియు నెద్దియెన.♦ బొటయకుందుగ్గి ||

55 వ || గుడ్డితనము- తెరువుజూచుటకత్యంతో పయోగములగు ।
 చూపులనన్మనుష్యుడు కలిగియుండుట దెంతమితిమీరిననగుబాటు

56 ద్వి || . బౌరచమత్కార. మైన♦దయ్యంబ ।
 .♦ యేరు తెలియగలరె♦లనాగమనసు ||

57 ద్వి || . నేడునిక్కంబుగ. నేవినినాడ ।
 .♦ గోడి-నయ్యదియేవే. కువజాటుపాడు ।
 .♦ ఖంగనితనగొప్ప, కంఠంబుతోడ ।
 .♦ బొంగుచులేపెడు-నొప్పి♦ద్దువేలుపును ||

- 58 But, look, the morn, in russet mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill,

See. ii.

- 59 Foul deeds will rise,
Though al the earth o'erwhelm them, to men's eyes.

See. iv.

- 60 The dram of eale
Doth all the noble substance often dout
To his own scandal.

See. v.

- 61 There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy.

Act. ii. Sce. i.

- 62 By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion.

Act. iii. Sce. i.

- 63 To the noble mind,
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.

58 గీ॥ కాని-కనుమునీవు-♦కావిపచ్చడమును
 .గప్పకొని♦ప్రభాత.మొప్పుమీఱు ।
 .నదిగొతుర్చుదిక్కు.నందలిపొడవగు
 .పర్వతంబు.మంచుపై♦దిరిగెడు॥

59 ద్వి॥ .మనుజులకనులకుం.బాపపువనులు।
 .కనుపడు♦మన్నె♦గప్పిననాన్వని॥

60 ద్వి॥ సుంతయాయ్యుజెఱచు.నొప్పతసము
 .నంతయునిందె♦మైన.వగుఁమెపుడు॥

61 ద్వి॥ .కలపు-శాస్త్రములసి.కలఁగన్న వస్తు
 .పులకన్న♦సధికము♦పుడమిని♦మింట॥

62 గీ॥ .దైవమానమాముదుసలి.తనము♦నై జ
 .ము-తలఁపులయెడసంశయ.ముఁగొనునట్టు ।
 .తెల్లసాధారణంబుగా.నెల్ల♦పిన్న
 .వయసు♦రకము♦వివేకంబు.వడయకుండు॥

63 ద్వి॥ .ఇడువారుక్రూరుతా.నెడగొప్పుమదికి
 .గడు♦మేటియీవులుం.♦గరముఁబేదలగు॥

See. i.

64 (1) Madness in great ones must not unwatched go.

See. ii.

(2) Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love. grows there.

See. iii.

65 Words without thoughts never to heaven go.

Act. iv. Sce. v.

66 When sorrows come, they come not single spies,
But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

67 Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall ; and that should teach us,
There 's a divinity that shapes our ends,
Rough-hew them how we will.

64 (1) ద్వి॥ .♦ఘను[—]లెన[—]శారలన్.గలిగిన[—]వెట్టి[—]।
 .♦బెను♦శోధఁజేయ♦కు.పేక్షింపరాదు॥

(2) గీ॥ .♦అక్క[—]జంపు[—]పేమ.యెక్క[—]డనుండు[—]నో।
 .యచటఁగొద్ది♦శంక.లగుభయంబు ।
 .ఎచటఁజిన్న♦వెఱపు.లెదుగుచునుండు[—]నో।
 .పెరుగుచుండుగొప్ప.పేమయచట॥

65 ద్వి॥ .♦వంతలఁ♦దొఱగిన.♦పల్కులువేల్పు।
 .చెంతకుఁబోలేవు.♦చెలఁగియెన్నఁటికి॥

66 ద్వి॥ .ఇడుమలువే♦గులట్లే♦తేరవొంటి।
 .నడతెంచుఁగాని♦కన్న.న.♦జట్టుగట్టి॥

67 చ॥ .మనయవివేకమొక్కపుడు.మంచియగున[—]వ్రాడికుట్రలు॥
 .♦బనుపడనప్పు-వెండియును-.బాగుగనేపు[—]చునుండునద్దియు॥
 .మనకొకదైవమేయెదియొ.♦మానుగదిగ్ద[—]చునుండుమాటికిన్।
 .మానపనులెంత♦మొద్దగనొ.నచ[—]గ నీమన-మంచునెంతయున్॥

68 'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites.

69 to know a man well, were to know himself.

JULIUS CÆSAR—

Act I. Sc. II.

70 He reads much ;
He is a great observer, and he looks
Quite through the deeds of men ; he loves no plays,
As thou dost, Antony ; he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything—
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves ;
And therefore are they very dangerous.

Act. ii. Sc. i.

71 But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face ;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend.

63 ద్వి॥ .కడుబలపంతులు.♦కలహింపనడుమ।

.బడిననీ♦రసులకు.బాధలువచ్చు॥

69 వ॥ తనుఁదానెఱుఁగుటయేయొరులఁదెలియుట- వానినేతేసికొన్నచో
నొకమగవానింబాగుఁదెలిసికొనుటయగు.

70 సీ॥ .చదువునాతఁడు♦విశేషమ్ముగ-గొప్ప

♦ప.రీక్షకుఁ-♦డరయు♦.నెందేనిజనుల।

.కార్యములంబట్టి-♦కాంక్షింపఁడటలు

-నీపోల్కిగానము.న్వినఁడతండు।

.నరుదుగనవ్వెడు-.మఱి-తన్నుఁదావెక్కి-

.డించుకొనునటు-మ.తీయును-వాఁడు।

.దేనివైపెననెం.తేనినవ్వగఁబురి

.కొలుపఁబడినతన.♦యెడఁద♦నీన।

.డించునటులనవ్వు-♦.నెంచగ-నటువంటి।

.వాచితముఁమీఱు.వారిఁగాంచి।

.మనసునందునుఖము.♦నెనయరుకావున।

.♦వాస్తవముగఁగడు♦స.పాయకరులు॥

71 త॥ .♦అదినర్వసాధార.ణానుభవంబె।

.♦యడఁకువలేతాస.కగునిచ్చెన-యట।

.నెదురెక్కువాడుపె.కెత్తుమొగంబు।

.కానిచివరమెట్టి.కడముట్టనతఁడు॥

- 72 Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

See. ii.

- 73 When beggars die there are no comets seen ;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

.పిదపఁ నిశ్చేదికిఁ. బృష్ట ముద్రిప్పఁ
 .బొడఁ గాంచుచుండు. నంబుదముల
 ఁదుట్టతుదకు. నారోహించి. తొఱఁగినయట్టి
 .నీచసోపానముల్. నిరసించుచుండు॥

72 సీ॥ .కడుభీకరంబగు. కార్యము సేయుట
 .శంతకుఁడున్న. యట్టితలఁపు।
 .నకు. నడిఁగల్గు. నం. తరమంతయున్ మాయ
 .పోల్కి. ఘోరస్వప్న. మువలెనుండు।
 .దేహమందుండి. యెంతే. శక్తులన్నియు
 .బొలపుగ నడుపుజేవుండు-పదప।
 .డియు. నిందియంబులా. పయిసభఁ గూడి
 .కార్యా. లోచనంబున. నమరియుండు।
 .మతియుమానవునకు. దరువాతఁగల్గిన।
 .యట్టిస్థితియుమిగుల. ననుభవమున।
 -ఁదివిరితిరుగుఁబాటు. తెన్నున నేపారు।
 .నొక్కచిన్నరాష్ట్ర. మోయనంగ।

73 కం॥ కనుపడవుతోఁక చుక్కలు।
 .మినుచక్కిన్బిచ్చగాండు. మృతులై నయెడన్।
 .పనివడిరాజులచావున్।
 .జనములకుఁదనంత. బయలు. చాటుచునుండున్॥

- 74 Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come.

Act. iii. Sce. i.

- 75 As fire drives out fire, so pity pity—

Act. iv. Sce. iii.

- 76 Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith;
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur,
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trial.

- 77 There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat;
And we must take the current when it serves;
Or lose our ventures.

74 గీ॥ . ఏనువిన్న యబ్బగముల. నిరతవటకు।

. నాకుఁగనుపడుగొప్పవి. త-తనయిచ్చ।

. గలుగుఁదప్పని గతిచాపు. కనియదెల్ల।

. వారల్గుడు వెఱపున. డఁకుచుంట॥

75 ద్వి॥ . మొనసివేడినివేడి. పో దోలునట్లు।

కనికరమునని. కరమెడఁబాపు

76 త॥ . అరయుమనీవెన్నె. డై ననుఁ

బ్రేమ కృశించి చెడిపోవు. నెడనదివెంత।

మరియాదజూపు. జ. మత్కృతులుండఁ

. బోవచ్చనమృతం. బున-ఁ గాన-వెల్లి।

. నరులు-పనిపడనం. తకుఁ జాఱుకై న

. గుఱ్ఱములటు తమ. గోఁటుఁగన్పతుఁ।

. రొరగెదరు పక్షి. నోర్వకపోట్లు-

. తలలువాలించి దొంగ. తట్టువలవలె॥

77 త॥ . నరులకార్యంబుల. న్ద నరునొక్కయల-

. పోటునదానిని. బొందిననడుపు।

. సిరికి నద్దానిని. జేకొనరేని. యవ్వారిదాజీవ. యాత్రంతలోతు।

. తఱిగినయెడ నాప. దలఁగట్టబడు-

ని. పుడుతేలుచుంటి మా. పూణ్ వార్నిధిని।

. మఱియునా. వెల్లువ. న్మ న మందనలయు-ఁ

. దప్పినచోనోడె. దము. పన్నిదముల ।

Act. v. See. iii.

- 78 O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not? O error, soon conceived,
 Thou never com'st unto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee.

HENRY IV—PART I.— *Act I See II.*

- 79 If all the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work;
 But when they seldom come, they wished- for come
 And nothing pleaseth but rare accidents.

Act. iii. See. ii.

- 80 when he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded;

PART II.— *Induction.*

- 81 Open your ears; for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks?
 I, from the orient to the drooping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce,

78 మ|| . అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపాటా-

చింతదొప్పి - యెం ।

. దుకుఁగన్బచెదులేని వస్తువుల

నెం.తోయహామామానపో ।

. హకు-ఁ దప్పా- సులభప్రసూత-

సుఖజ.నాథఁబురాబోవు-మా ।

. నకనీవుంబరిమాచి పోయెదునినుఁ ! గనట్టిమాతల్లినిఁ ॥

79 గీ|| . తలపనేడెల్లఁ యాటాడు . సెలవుపోర్చు ।

. లయిన-ఁ బని చేయునటులాడు . టయును విసుగు ।

. సలుపు-నవియరుదై న- మి . క్కిలిహితమగు ।

. . సంతసముఁగొల్పు దెద్దియున్ . వింతమాడ్కి ॥

80 ద్వి || . కనబడునపుడు . లక్ష్యమునేయబడఁడు ।

వినఁబడియతఁడు . కో. వెలటుజ్యేష్ఠమున ॥

81 సీ|| . . ఈరువీనులవిప్పు . . డీ యేమన - .

వదంతి. . బిగ్గరమాట్లాడ . . విన్ని-మూఁయు ।

. నెవ్వఁడుమీలోన- . నేఁదూర్పునుండి

వేరి. . లాడెడు పడమర . . కనవరతము ।

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace. while covert enmity,
Under the smile of safety, wounds the world.

Act. i. Sce. i.

- 82 contention, like a herse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him,
- 83 See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
Hath, by instinct, knowledge from others' eyes
That what he feared is chanced.

Act iv Sce iv.

- 84 She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not.

- . నాటపాగుజ్జమన్తా ♦ డుపుగాఁజేసి
- ♦.భూకందుకంబునం ♦.బుట్టుపనుల |
- —
- . ఁ దెఱచుచుండెద- నెడ.దెగనట్టినిందలు
-
- . స్వారినానాల్క- లున్సలుపుచుండు |
- ♦. కల్ల వాతలుజనముల.కణములకు |
- —
- ♦.జొనిపియెల్ల భాషల నవి.యనుచునుందు |
- ♦. గావలిచిలునగవు క్రింద.గడునడంగి |
- .జగమునొప్పించెడి పగనం.నిగఁబలికెద ||

82 ద్వి || . ముంగటిదెల్ల ♦ దొ.బుబ్బనగొన్వవడిచె |

♦.లంగఁబర్చిడు తే.లాగుమచ్చరము ||

83 గీ || . సంశయమునకెంత . ♦ సన్నద్ధమానాల్క |

—

. కలదొ.చూడు తనకు.దెలియనట్టి |

—

. దానికడలు వాడి.తరులచూపులనెద్దు |

—

. నదియసంభవించె.నని నిజముగ ||

84 గీ || . ఆకలెంతోగొలిపి దై వ.మన్నమిడదు |

. వెలుయునారోగ్యమునఁ గడు.బేదవాడు |

. కదిసిబువ్వనొసంగి యం.గదఁజెఱిచెడు |

—

♦.గుడువఁజాలడు భాగ్యవం.తుడు-కలిగియు ||

HENRY V.—

Act. I. Sce. II.

85 For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

86 so work the honey- bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts ;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot uppon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent- royal of their emperor:
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civil citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to executors pale
The lazy yawning drone.

85 గీ॥ . ♦ క్రమత♦నుత్తమ మధ్యమా ♦ధమవిభాగ ।

.♦ములయెడ ర్దౌరతసము సం♦పూర్ణసహజ ।

. కాలవిన్యాసమున కను♦కూలముగను ।

గా♦సమట్లొక మూఢాన♦ స్థదలునుడు ॥

86 నీ॥ .♦పట్టున కై పా♦టు. పడుచున్న తేనెటీ. గలుసహజంబుగా . దెలు
పురాజ్య ।

. పాలసపద్ధతి. వానిలో రాజగు. నొకటి- తక్కినవియు. ద్వోగి
జనము ।

. లం-దు-దండనవిని. నా♦చరించునుగొన్ని-♦వాణిజ్యమున గొ
న్ని. పెక్కిబోవు ।

. మఱికొన్ని♦యోధుల. మా♦డ్కి♦ సంతపు. మొగ్గదోచి♦ స
మోద♦లీల ।

. నరిగిరాజునకు♦స. మహిమంచు- నాతడు. రాజవైభవమున. దే♦
జరిల్లి ।

. కనుగొను-బాటల. దనరిబంగారుకప్పు. లల్లు♦లిల్పులను-ర. వంత
యైన ।

. గుడువబోవక తేనె. బిడి చెడి♦ పౌరుల-. బరువులతోవంగి. ద్వార
మందు ।

. గుంపులగూడెడు. కూలివాండ్రును-గొంచె. మైన బాటొనరించ

. కాపులించు ।

. కొనుచుమైతెల్ల. డియున్న. పనికిరాని ।

. నిండుసోమరిపోతుపై. మండిపడుచు ।

. వానినెంతయునురీతీయు. వాండోచేతి ।

. కప్పగించెడుగొప్ప♦న్యా. యాధిపతిని ।

- 87 't is ever common
That men are merriest when they are from home.

Act. ii. Sce. i.

- 88 O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart,—

Act. iv. Sce i.

- 89 There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward consciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end.

Act. v. Sce. ii.

- 90 Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on.

HENRY VI.—PART I— *Act. I, Sce. II.*

- 91 Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought.

Act. v. Sce. ii.

- 92 Of all base passions, fear is most accursed.

87 ద్వి॥ .♦త లఁగి జనంబులు.త మయున్కి పట్లు|
—
.♦ మెలఁగు చునుందురు.మిగుల వేడుక ను॥

88 ద్వి॥ .♦ మేలి తెల్విగ లచి.రేత్ర నయింగ్లాడ|
—
.నీలోని గొప్పకు.నీ వైతి♦వచ్చు॥

89 చ॥ .పరఁ గెడుఁగొంత మంచి చెడు.వస్తువులందు నసార మెన్నఁగా|
—
ఁ.బారుగు ననున్న ♦దుప్టు ♦కదు.పున త్రనల్గడుఁ♦ బెండలాడ-య|
—
.తైరువు శరీర సౌఖ్యముఁగ.దించు-♦గృహి-న త్తెనకోర్కె లెల్లఁజే|
—
.కురుసటు వాఁడు మే♦లి తెట.గుర్గురు వై కనుపచుఁ వెండియున్ ॥

90 ద్వి॥ .సరియా రొడఁబడికల్.జ త పడకున్న|
—
.నెరపు మేల్ కొంత వ.నిత పల్కొక ప్పు॥

91 ద్వి॥ .నీటిలో♦గిటివ లె.నెగ డెడుగొప్ప|
—
.సూటిగఁజి వరకు.♦సున్న యశావటకు॥

92 ద్వి॥ .అన్ని దుష్టగుణంబు.లందు నభయము|
—
.కన్నఁబాడై నది.కన్గొన-లేదు॥

Sce. iii.

- 93 beauty's princely majesty is such,
Confounds the tongue and makes the senses rough.

Sce. v.

- 94 The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit :
- 95 So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep, or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship.
- 96 For what is wedlock forced but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace.

PART II—

Act. II. Sce. IV.

- 97 Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet.

93 ద్వి॥ .అందపుందొరతన.మట్టిది-నాల్కా-
 .గిరిందికిలాగునిం.దియములఁగలఁచు॥

94 గీ॥ .సోయాగంబై నయాయమక్ర.సుగుణములను|
 .దెలుపఁగల నేపుక నాకును.గలిగెనేని|
 .నెట్టిమొద్దుబుద్ధిచినై న.నీవ్విజ్ఞాను|
 సరసమగు పెక్కుగ్రంథము.లరచియింతు॥

95 గీ॥ .బేరమాడెదగూఢులు. పెండ్లములకొ|
 .అగుఁబనులకయిసంతవ.తకకులమాడ్కి|
 మధ్యవతులతగవులం.బడుటకన్న|
 .బెండ్లినిజముగ నెక్కుఁ.విలువగలది॥

96 గీ॥ .బలిమియొనరింపఁడిన పెం.డి.లిసరకము|
 .కలతబ్రతుకును-మతియు.నిచ్చలుజగడము|
 .సలువు.నిష్టానుసారము.జరిగిన-నది|
 .సంతసము-దివ్యశాంతిని.సంతరించు॥

97 గీ॥ .ఇట్టలనొకపువెల్లడి.నెసఁగుపగలు|
 .మబ్బునఁజెలంగు-వేసవి.మగుక-ఁగఱచు|
 .చలిమొ.గొడ్డ.నీతువు.కలుగు-నట్ట|
 .లేగువంతలు-జోకలు-ముతువులవలె॥

Act. iii. Sce. i.

98 Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason.

99 what 's more miserable than discontent.

Act. iv. Sce. ii.

100 O miserable age ! Virtue is not regarded in handicraftsmen.

PART III—

Act. I. Sce. IV.

101 ' T is beauty that doth oft make women proud ;
' T is virtue that doth make them most admired ;
' T is government that makes them seem divine ;

Act. ii. Sce. i.

102 To weep is to make less the depth of grief :

Act. iv. Sce. viii.

103 when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him.

98 ద్వి || .నునుపుగాఁబాతెడు .నోఁతె ననీరు |
 .♦మునిరూపునఁ ♦దోహ.మున్దాఁచువాఁడు ||

99 ద్వి || .♦బందిలి- తనివిలే.కుండుటకన్న |
 .నెందై నమఱియుండు .నే- యెంచిచూడ ||

100 వ || ఆహ దుష్కాలము- ♦శిల్పల♦యోగ్యత సరకు సేయఁబడ లేదు||

101 గీ || .స్త్రీలఁదఱచుగగర్వింపఁ .జేసెడునది |
 .సాగసు-వారలమిక్కిలి .పొగడఁబడఁగ |
 .సలుపునదినద్దణంబు- వే.ల్పలుగ వారు |
 .తెలియఁబడఁ జేయునది ♦జితేం♦.ద్రియతమఱియు ||

102 ద్వి || .♦వాతెఱచుచు దుఃఖ.పడుట- శోకంబు |
 .లోతుఁతగ్గించుటా .లోచించిచూడ ||

103 ద్వి || .సింగమిచ్చకముచే.సిస- గొట్టెపిల్ల |
 .♦పంగఱదానివె .బడఁబోకపోదు ||

Act. v. Sce. vi.

- 104 Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer.

HENRY VIII—

Act. I. Sce. I.

- 105 anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him.

Sce. iii.

- 106 New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let'em be unmanly, yet are followed.

Act. iii. Sce. i.

- 107 Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the willows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die.

104 ద్వి || .♦దురితంబుఁ గలమది .♦న్దొడరు ♦సందియము ।

.♦బరి-యెల్లపొద- రాజ .భటుసిగఁ వెఱచు ॥

105 ద్వి || .చెలరేగుగుఱ్ఱము .చెలువగునల్క ।

.యలయుఁ దనంతట .నాఁపనియెడల ॥

106 ద్వి || .♦అనునశింపఁబడు♦నూ.త్నాచార♦మపహ ।

.సనకరమయ్యు- ♦నీ.చంబగునేని ॥

107 నీ || .వీణవాయించుచా .♦ర్చియసుపాటంబాడి

.వృక్షంబులనక్రంచు .పేరుకొనిన ।

.♦నగళిఖరంబుల .♦న్నమ్రములుగఁజేసె-

.నతనిపాటకుమొక్క.లలరులొదవె ।

.జగముకన్ను న్నావన .జల్లులుగావింటె

శాశ్వతంబైనవ.సంతయుతువు ।

.వానివాద్యమువినె .ప్రతివస్త్రపు

సమ.ద్రపుతరంగములు ♦ సై.తమ్మువాని ।

తలలువాల్చె- మఱియు.దాపునఁబండెడు ।

.బరఁగునట్టి మహిమ.పాటయందు ।

.గెడపువంత-మఱియు. నెడఁదమఃఖముక్తను ।

.గునుకు-నదియఁగాక - .వినుచునమయు ।

Sce. ii.

108 (1) The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms.

(2) My lord, we have
Stood here observing him. Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple ; straight,
Springs out into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast hard ; and anon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself.

Act. iv. Sce. ii.

109 Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water.

Act. v. Sce. iii.

110 Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best.

108 (1) ద్వి || .♦అరుసులయెదలు ము .ద్దాడునడఁకువ ।
 ,♦మొరటులయెడఁగోప.మున రేఁగునవియు ॥

(2) నీ || .♦విభుఁడ- వానింగని.పెట్టుచు మేమిట
 .నున్నార -మెద్దియో .యొక్క వింత ।
 .♦తిరుగుఁబాటతనిబు .ద్ది♦న్నె లకొనియె-
 నా.తం♦డౌడుగఱచెడు- .కెం♦డి- యులికి ।
 .పడెడు- దబ్బుననాఁగు- .బికించు నేలను-
 .బిమ్మట- నాతని .వేల్చునతని ।
 .♦కణత పైఁజేచుక- ♦నొ.క్కటఁద్రుల్లు పాటున
 .వడిసడచున్దరు .వాతనిలుచు ।

.దనదు గుండె బాఁచు .కొనెడుగట్టిగ. మఱి ।

.యునొక తఱినిఁ జందు.రునిదెసఁదన ।

.కన్నువైచుచుండు- .గడువిచిత్రములగు ।

.♦గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము ॥

109 ద్వి || .జనులచెడుగు ♦శిలా.క్షరమయి ♦మనెడు ।
 .మనమునీటన్వారి .మంచివ్రాసెదము ॥

110 ద్వి || .సైఁపలేనట్టి దు.జ్జనములుమిగుల ।
 .గాపాడువారినే .కఱవఁదెగింతు ॥

- 111 't is a cruelty,
To load a falling man.

KING JOHN—

Act. I. Sc. I

- 112 For new-made honour doth forget men's names.

Act. iii. Sc. iv.

- 113 Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest: evils that take leave,
On their departure most of all show evil.

- 114 A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as boisterously maintained as gained;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up.

Act. iv. Sc. iii.

- 115 Trust not those cunning waters of his eyes,
For villainy is not without such rheum;
And he, long-traded in it, makes it seem
Like rivers of remorse and innocency.

111 ద్వి || .పడిపోవుచుండివ .వానిమతింత |

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట .యది ♦కూశతనము ||

112 ద్వి || .కొత్త గానబ్బిన .గొప్పతనముక్త |

.♦మత్తిలిమఱచెడు .మనుజులసేగు ||

113 గీ || కఠినమాసంకటంబు చ.క్కఁబడకమును |

.ముందు- నారోగ్యమబ్బుని.మానమునందు |

.గూడవడియగు- నెడఁబాయు.కీడులెల్ల |

.వానిమల్లదలన్గిడె .♦కానిసించు ||

114 గీ || .స్వాయముఁ దొలుగుచేయిచే .♦నపహరింప |

.బడిన♦నృపదండ మెటుపొందఁ.బడెనొయట్లు |

.♦నిర్వహింపఁబడునది- వెం .ఢియును- జాతు |

.నట్టిచోనున్న తఁడుదేని. నెనఁబట్టు ||

115 గీ || .వానిమోసపుచ్చు .♦బాష్పము ల్ సమృక్తు !

.♦దుడుకుగూడనట్టి .తడిఁజెలంగు |

.అందుఁ♦రిమలవడు .నతఁడు నేరములేమి |

.నెందులేళ్లగనది .కనుపఱచెడు ||

KING LEAR—

Act. I Sce. I

- 116 Time shall unfold what pleated cunning hides ;
Who cover faults, at last shame them derides.

Act. ii. Sce. iv.

- 117 All 's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so.

Sce. v.

- 118 O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master.

Act. iii. Sce. iv.

- 119 Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear i' the mouth.

Sce. vi.

- 120 He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath.

116 ద్వి || .♦తఱివిప్పుమోసము .దాఁచిన- దెగు |
 .♦మఱుఁగిడువారివే .మఱుసిగు♦తెగడు ||

117 ద్వి || .అవివేకమరసిన-దట్టులవృద్ధ |
 .♦తవివరించినదెల్లఁదప్పుగాఁబోడు ||

118 ద్వి || .♦ములుచలకుఁదమంతఁ♦బొరయు♦నిక్కట్లు |
 .బడి♦యొజ్జలుగనుండ.వలయునోయయ్య ||

119 గీ || .♦భల్లుకమునుఁజూచి.పరుగిడుచుందువు |
 .దానిఁదప్పుకొనఁగ-ఁగొని-♦ఘోష |
 మీఱు♦కడలిసీదు.పాటిపోవుటకడ్డ |
 .పడిననెల్లునెదురఁ.బాఱెదీవు |

120 ప || తోఁడేటిమచ్చికయు-గుఱ్ఱపుటారోగ్యము-
 బిల్లకాయవలపును-లంజెయొట్టును
 నమ్ముకొనువాఁడువెంగలి ||

- 121 When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers most i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship.
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.

Act. iv. Sce. i.

- 122 Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities.
- 123 As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport.

Sce. iii.

- 124 The stars above us, govern our conditions;
Else oneself mate and mate could not beget
Such different issues.

121 సీ॥ . మనకన్న నెక్కుడు . మనుజులయెడ
 మన. శోకములుండుట. జూచునపుడు ।
 . మనకున్న యాపద. ల్మన . శత్రులుగ
 మన. మెంచెద మరుదుగ . నెవ్వఁడొంటి ।
 . దురటిల్లునాతఁడెం. తో కుందుమనమందె-
 . కాని-దఃఖముకట్టు. లోననున్న ।
 . సమయమునన్ . సైచు సహవాసమబ్బిన. తఱి-
 . నిడుమస్మది. దాటు-మఱియు ।
 . నెంతచులకన- మఱి. మెంతయల్పముగనా ।
 . భౌధయిప్పుడు కన. పడుచునుండె ।
 . నన్ను నెపుడు వంచు. చున్నయయ్యదిజేని॥
 . గూడనరిగఁబట్టి. కుంగఁదీయ ।

122 ద్వి॥ . మనసాధనంబులే. మఱిపించుమనల ।
 . మనలోఁజ్ఞెమనకు మే. ల్మఱి తినిరూపించు ।

123 ద్వి॥ . వేలుపులుమనల . బిల్లలీగలను ।
 . గూలుచునటులాట. కొఱకుఁజంపెదరు॥

124 గీ॥ . మనస్వభావమేలు . మనమెంతయునెఱుంగ ।
 . రానిదైవ-మట్లుకానియెడల ।
 . మాఱకుండునాలి . మగలంతభేదమున్ ।
 . గలుగుపిల్లలనిటు . కాంచుటెట్లు॥

Sce. vi.

125 Come on, sir, here 's the place: stand still.—
How fearful
And dizzy 't is, to cast one's eyes so low!
The crows, and choughs, that wing the midway air
Show scarce so gross as beetles: half way down
Hangs one that gathers samphire,—dreadful trade:
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock,—her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I 'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

125 నీసమాలిక || .అయ్యరమిత్త ద్ది యె.యచ్చోటు- కదలక

.నిలుచుండు- మంతకిరింది .కినిజూపు|

.బఱ. చుటయెంత భీ.కరమెంత

తలత్రీప్ప.గానుండు- నశమనె.గయుచునున్న|

.కాకులు మఱినీటి.కాకులు బొడ్డెంక.లట్టు

చిన్నవిగఁగ.నట్టుచుండె|

.నూరుగాయలకటు .లుపయోగపడు

నొక.విధమగు మొక్కల.బెలుగువాడు |

.కిరింపినకమ.తోవ .వేలాడెడున్.

భూర.వృత్తి- నేననుకొని.యెదనతండు|

.తనతలకంఠె.బె .ద్దగఁగానిపించెడు-

.మున్నీటియొడ్డున.బోవుబెన్ |

.చుంచువిధమునదో.తెంచెడు-

.లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల.పెద్దయోడ|

.దానిదోనె.వితాన.దక్కువకాబడె-

.నదియులంగరు గుఱు.తట్టుకంటి |

.కందకకడుకిన్న.దయ్యె- నట్లాడెడు

.గులక రాసనొరసి .భూషణబెట్టు|

.కరడమంత పెద్ద .గావిరబడజాల |

.కుండె-నింకజూడ .నొల్లనేను |

.మిగులనాకుదల తి.రిగెడు-గొఱతవడు |

.దృష్టిదొర్లుదల్ల .కిరిండుగాన ||

126 When we are born, we cry that we are come
To this great stage of fools.

Act. v. Sce. iii.

127 The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us.

128 Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman.

129 The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long.

RICHARD II

Act I Sc I

130 The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay.

Sce. ii.

131 That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts :

126 ద్వి॥ .చనుదెంచితిమిపిచ్చి.జనులరంగమున ।
 .కనియేడ్చెదముపుట్టి.నప్పుడుమనము॥

127 ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలశిక్షించు ।
 .ననువునన్నెదరునా.యమగుదేపతలు ॥

128 ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె ।
 .కుత్తుక-స్త్రీకడి.గొప్పగుణంబు॥

129 గీ॥ .మనముకడినావసరభర.మనకులొంగి ।
 .పల్కునదితోచినదిచెప్ప.వలయుదాని ।
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు ।
 .మనముపిన్నలమంతగాఁగనముమనము ।

130 గీ॥ .మత్తకాలంబులొసఁగుని.మఱలధనంబు ।
 .తనరుచుండెడుమచ్చపొం.దనియశంబు ।
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు ।
 .పసిఁడిపూసినబంకమ.న్నుసరివారు॥

131 ద్వి॥ .అధములలోమన.మనుకొనునోమి ।
 .యధికులయెడభయ.మనిపించుకొనెడు ॥

Sce. iii

- 132 Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity.
- 133 gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light.
- 134 O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastic summer's heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but lanceth not the sore.

Act. ii. Sce. i.

- 135 the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in
pain.
He that no more must say is listend more.

132 ద్వి॥ చక్కనినీయవి సరముతలంచు ।
 .♦మక్కటకం తెయో♦.గృతమఱి లేదు॥

133 ద్వి॥ .కటవఁజాలదుగుఱు.గావించు♦వంత ।
 .♦నరకుసలుపక హా.శృము సేయునరుని॥

134 సీ॥ .మంచుకొండ నెవండు.♦మదిగోనఁ♦దలపోసి.
 .యాశారతన చేత.నగ్గిదాల్చు ।
 .నాకలి♦యంగద.నంటునఁచునకు
 ♦మొ.గంబు మొత్తంచు-లే.క-బలువిందు ।
 .గూరివియూహించు.కొనుమాత్రమున ।
 .లేక-మండు వేసవివేడి.మనసుననిడి ।
 .♦మాగఁకీషణంబు♦హి.మంబునదిన మొలం
 .బొగ్గాడు-నటుకాదు.పొమ్మ మంచి ।
 .నెన్ను కొనుటచెడ్డ.నెంపించెడుమఱింత ।
 .కూర్గమైనవంత.కోటబాధ ।
 .గఱచునప్పటివలె.గావింపనేరదు ।
 .పుండుబల్లెముమెయిబొడుచునపుడు॥

135 ఉ॥ చచ్చెడువారినాటుకలు.♦శ్రద్ధ♦సుగానముపోల్కిలాగు-♦వా ।
 .కుచ్చుట♦శక్తిశగ్గునెడ.గొంచెము♦రిశ్తగఁజెల్లు-బాధ♦ను
 .ళ్లు♦చ్చరియించువారుజి.మూ♦తురు-జెప్పటకెద్దిలేనివాఁ ।
 .జెచ్చటనై న♦మచ్చికను.ఱింతవినంబడుచుండుఁగావునన్ ।

136 The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past.

137 Small showers last long, but sudden storms are short.

138 Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii.

139 know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here ;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves ?

136 గీ॥ .కుంకుచున్న పొన్ను..కొసముట్టుపాటయు ।

.వెనుకకుఁజవిఁగొనెడు.పిండివంట ।

.కరణిమిగులనింపు.గాఁమను-ఁగడునెదన్ ।

.వాయఁబడు-ఁగడిచిన.వానికన్న॥

137 ద్వి॥ .చిన్నముసురుఁమన్నుఁ.జిరము-కాని-వడి ।

.బన్నినట్టితుపాను.త్వరఁగడతేలు॥

138 ద్వి॥ .ప్రసరితం త్రైబ్రతుకువా.రలఁజచ్చువార ।

.లు-నహి-బ్రతుకువార.లునుతింతుఁమృతుల॥

139 సీ॥ .ఎఱుఁగవాదేవుఁబ.రీక్షించుచూఁడికి

.భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు ।

.గిరిందిజగమువెలిఁగించుచున్నప్పుడు

.దొంగలున్వేండియుం.దోచువాండు) ।

.కన్నడకఠికముఁ.గాఁజెరలాడెదన్

.హత్యలన్గూర్చులై .హఠములనిట ।

.ఁగాని-యీతొక్కకందు.కముకిందు

నుండివాఁడెప్పుడు ప్రాచీన.వృక్షదృప్త ।

.శిఖరములక బ్రకా.శింపించి ప్రతిదుష్ట

.వివరమునస్తన .వెల్లుఁబొడుచు ।

.ఁజంపుటల్ దోహము లపుడ.సహృదౌత ।

.కంబులుదమఃస్మృత భా.గములనుండి ।

.మాపుపచ్చడము తొలఁగిం.పఁబడనిలుచు ।

.వడఁకుచుఁదమంత బోడిగ.బట్టలేక ।

Act. v. Sce. i

140 The love of wicked friends converts to fear ;
That fear to hate ; and hate turns one or both
To worthy danger and deserved death.

RICHARD III.—

Act. I. Sce. III.

141 the world is grown so bad,
That wrens make prey where eagles dare not perch :
Since every Jack became a gentleman,
There's many a gentle person made a Jack.

Sce. iv.

142 Sorrow breaks seasons and reposing hours,
Makes the night morning, and the moon-tide night.

Act. ii. Sce. ii.

143 that deceit should steal such gentle shapes.
And with a virtuous vizor hide foul guile !

Act v. Sce. ii.

144 True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings.

140 గీ॥ .♦ చెనఁటిచెలికాండ్రా ♦ నెమ్మిమా.ఱును వెఱపున ।
 .కాభయమనహ్యమున కస.హ్యంబొకనికి ।
 .గానిలేకి♦ద్వరకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .మఱియు♦హానికిఁగగునట్లు .♦మరణమునకు ॥

141 గీ॥ .జగముచెడె- డేగవాలగ .సాహసింప ।
 .కున్నచో♦జనువయెరతి.న్చుండె- నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే.♦నెరుపఁబడిరి ।
 .♦తక్కువారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు ॥

142 ద్వి॥ .♦ఋతువులమాచుకని .ద్రించుగంటలను ।
 .♦వెతరేబవల్లఁగా .వించు♦నట్టిట్లు ॥

143 ద్వి॥ .♦వంచనసాధురూ .పంబులనుండు ।
 .మంచివేషమున దు .మాకగఁముందాఁచు ॥

144 ద్వి॥ .♦పఱచునేంఁట్రీంత ♦జ.వముతోడనాన ।
 .దొరలవేల్పుల ♦నలం.తులఁజేంద్లఁజేయు ॥

See. iii.

- 145 Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe :

LOVES LABOUR'S LOST.— *Act. I. Sce. I.*

- 146 Why, all delights are vain ; but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain.

- 147 Study is like the heaven's glorious sun,
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name.

145 ద్వి || .♦భీరులువాడుల ♦.పితమెథమ౯ంబు |
♦♦భీరులనాఁప ♦వి.ధింపఁబడెదొలి ||

146 గీ || .శౌర♦వితలువేడ్క.లన్నియు-నౌఁగాని |
♦యెద్దియిడుమతోఁగ్ర.యింపఁబడుచు |
♦నెగులుకలుగఁజేయు ♦నిచ్చలునద్దియె |
♦మిగులవ్యథ౯ముగఁబ.ఱఁగుచునుండు ||

147 సీ || .మిగుల వెల్లుచునుండు.♦జగముకన్నుంబోలుఁ
♦జదువదిలోఁతుగ.వెదుకఁబడదు |
♦♦దుడుకై నచూపుల.తోడ- నొరులపుస్త.కముల
దప్పనిదశ౯న.ములఁదప్ప |
♦పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన
యట్టి.వారలుస్వల్ప లా.భంబుతాము |
♦కదలనియెల్ల చు.క్కకుఁ బేరొసంగు
జ్యో.తిషికులుమెఱయు .రాతిరులనుండి |

♦♦కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను |
♦జూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞలకుమించి |
♦పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి.పేరుతప్ప |
♦మఱియునున్నా ♦మ కరణమొ.నరుచునెల్ల |
♦గురువునేదై నఁ బేర్ జత.పరచఁగలఁడు |

-
- 148 (1) Fat paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank'rout quite the wits.

Act. ii. Sce. i.

- (2) Beauty is bought by judgment of the eye,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues.

Act. iv. Sce. iii.

- 149 Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility.

Act. v. Sce. ii.

- 150 (1) The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness.

- (2) Folly in fools bears not so strong a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply,
To prove by wit, worth in simplicity.

148 (1) కం || .కడుపులు బలిసినవారికి |

.గడుగొంచెపు మెదడులుండు - ఘనరుచ్యములౌ |

కడులుబలిపించు బ్రక్కల |

.వడి- నై నన్ - బుద్ధిపాట.వముఁ జెడగొట్టున్ ||

(2) ద్వి || .కనువిమమఁకఁ సోయ.గముకొనబడెడు |

.ననదపతఁకునాల్క .ననబడబోదు ||

149 గీ || .కలముముట్టఁదెగించెడు .కయియెపుడును |

.వాయుటకు- వల్పునిట్టూపు.లాయనతన |

.మసిగలుప-కౌర- పిదపఁర.క్కెనచెవులను |

.లాగువానిపద్దెములు- కూ.శఁగరఁగించు ||

150 (1) ద్వి || .చిఱుతపాయముకన్న .సింగారమునకు |

.మరగుగభీరత .స్మండించువలపు ||

(2) గీ || .తెల్విమితిమీటి పిచ్చియె.త్తి నటువంటి |

.ప్రాజ్ఞులందలి యవివేక.మజ్జలదగు |

.చెట్టకంఠెను మఱియొక.మెట్టమీఱు |

.పెంగలితనంబు నంగూడ.పెలకలదని |

.జ్ఞానశక్తి నిరూపించు .గలదుకనుక ||

(3) The tongues of mocking wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of sense; so sensible
 Seemeth their conference; their conceits have wings
 Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things.

(4) Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose light: your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor.

MACBETH

Act II Scs II

151 (1) the innocent sleep:
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Balm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast.

(3) గీ॥ .కంటిక గపడనంతసూ .క్షుంబువెండు) ।
 .కయునుదెగ వేయుమంగలి .కత్తి మొనకు ॥
 .మించివాడియగు న్వెక్కి .రించుపడుచు ।
 .చెలులనాల్కలు- వారల .పలుకులుమటి ।
 .తెలిసికొనుటక సాధ్యముల్ - .కలవువారి ।
 .తలపులకుతెక్క- లవ్విము.ల్కులదుపాకి ।
 .రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత ॥

(4) గీ॥ .అజ్జలంజేయుబ్రాజ్జల .నై ననీడు
 .తెల్వి-బాగుగంగన్నల .దెఱచిమనము ।
 .జగముకన్నుగనంగొన్న .సమయమందు.
 .వెల్తురుంగోలుపోదుము .వెలుతురుమెయి ।
 .నట్టి నై జమునీశ క్తి .కమరియుండె ।
 .తెలివిమాలిన విగదెల్వి.గలయవిమటి ।
 .కానిపించు బేదవిగ శ్రీ.గల్గునవియు
 .నెల్ల నీమహాజ్ఞానస .మృద్ధికిట్లు ॥

151 (1) గీ॥ .సేగి నెఱుంగనినిద్దర- .చిక్కువడిన ।
 .జాలివడుకనినూలిని. సరిగనల్లు ।
 .ప్రతిదివసజీవి తంపుమర.ణము-పెద్ద ।
 .బడలుపాటు స్నానము - గంటు.వడునెదలకు ।
 .మందు.బ్రతుకువిందున మేటి. మనుపుగూడు ।
 .ప్రకృతిగుణముల రెండవ .పథముమఱియు॥

Act. v. Sce. vi.

(2) Life's but a walking shadow ; a poor player,
That struts and frets his hour upon the stage,
And then is heard no more : it is a tale
Told by an idiot, full of sound and fury,
Signifyng nothing.

MEASURE FOR MEASURE— *Act I Sec I*

152 Heaven doth with us, as we with torches do,
Not light them for themselves ; for if our virtues
Did not go forth of us, 't were all alike
As if we had them not. Spirits are not finely touched,
But to fine issues ; nor Nature never lends
The smallest scruple of her excellence
But, like a thrifty goddess, she determines
Herself the glory of a creditor,
Bat thanks and use.

Sce. v.

153 Our doubts are traitors,
And make us lose the good we oft might win,
By fearing to attempt.

(2) గీ॥ బ్రతుకునడుచునీడ - .రంగమునంగింజు ।
 .కొనితనగడువుమఱి .వినగఁబడని ।
 .పాడుపాతము - గడ.బడమెండుకాన్పుత ।
 .కుపుగవెడగుచేను .దువఁబడుకత ॥

152 నీ॥ .బసరుచుదై నము .మనయెడ -
 దివిటీల.గుఱిచి మనముసేయు.కరణి-వాని ।
 .కై వానివెలిగింపఁగడగము-
 మనసద్గుణములు బహుల్పడ.క-మనలోన ।
 .నడఁగుటయును-మన .కవియులేకుంటయు-
 .నొక్కటే-బ్రతుకులు .నొప్పమీఱ ।
 .జేయంగఁబడవుమం.చి .ప్రయోజనములకుఁదక్క-
 బ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందనంబులు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।
 .బొందుపుఁగలదేవత వితాన.నదియునప్పు ।
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చయించి.యెరవు ।
 .పెట్టబోవదు తానొక్క.వీసమైన ।

153 ద్వి॥ .తెక్కరీంట్లమనసం .దియములుమనకు ।
 .నెక్కొలుపవుమేలు .నివ్వెఱఁబన్ని ॥

Act. ii. Sce. i.

- 154 Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe.

Sce. ii.

- 155 Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl ; more o' that
Isab. That in the captain's but a cholerick word,
Which in the soldier is flat blasphemy.

- 156 Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves.

Sce. iv.

- 157 wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself.

Act. iii. Sce. i.

- 158 The miserable have no other medicine
But only hope.

- 159 And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies.

154 ద్వి || .కూమీలాగున్నది .కూమీకాబోవ |
 .దోమీరెండవవంత .నొదవించుచుండు ||

155 మధ్యాక్కట :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని- .వరులనై నఁబ్రభువులద్ది
 .♦సరసంబువారిలో- గాని- .స్వల్పలనెంతయోతప్ప |
 .♦పరుసంబుమాత్రమౌనెద్ది .♦వాహినీనాథులపట్ల |
 .బరఁగునృహాపవాదమయి.♦భటులగు వారియందదియె ||

156 ద్వి || .న్యాయాధికార్లు ♦చౌ.ర్యముసల్పనపుడు |
 .నాయమౌదొంగత .సము♦తస్కరులకు ||

157 ద్వి || .ఎపుడు తెలివిగోరు .నెంతయు వెలుఁగ |
 .నపుడు తనుందానె .యది♦దూఱుకొనెడు ||

158 ద్వి || .♦వనటపొందినయట్టి .వారలకెందు |
 .ననులేదుసుంతయు .నన్తందానతప్ప ||

159 ద్వి || .తొక్కినఁబేడపు.రువునొప్పిఁజెంద |
 .♦నక్కజముగఁజచ్చు .నపు♦డనురవతె |

Sce. ii.

- 160 No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ?

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sce. I.*

- 161 You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care.

Sce. ii.

- 162 If to do were as easy as to know what were good to
do, chapels had been churches, and poor men's
cottages princes' palaces. It is a good divine that
follows his own instructions : I can easier teach
twenty what were good to be done, than be one of
the twenty to follow mine own teaching. The brain
may devise laws for the blood ; but a hot temper
leaps o'er a cold decree.

Sce. iii.

- 163 An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart.
O, what a goodly outside falsehood hath !

160 గీ || .♦కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవులందు |

.దాటలేదునిందే- .జాటునుండి |

.♦చాడికొట్టజూచు .స్వచ్ఛమానీతిని |

.♦దూఱునాల్కగట్టు .దొరకలందె ||

161 ద్వి || .♦రాగమునీకుగౌ.రవమున♦మెందు |

.♦జాగ్రత్తగొనునది .జారవిడ్చెదకు ||

162 ప || చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుళ్లుగోపురములగు- మఱి- పేదల గుడిసెలు రాజుల

మేడలగును- చెప్పనట్లుచేయువాడే మంచిగురువు- చేయబడు

టకు మంచియేదియో యరువదుగురకునే సుళువుగా బోధించ

గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానైన

నుండజాలను- మనుజునియింద్రియ ♦ప్రవృత్తి వివేక ముచే నడ్డలు

డుఁగాని- ♦కామము వివేకము నోచుకను ||

163 గీ || .పరమపావనసాక్ష్యంబు .బల్కుదుష్టు |

.చిఱునగవుమోముఁగల్గు ♦ట.క్కరికిసాటి |

.లోనఁగుల్లియుఁ బైకంద .మైనపండు |

.కల్లబయటికినెంతసా .గసుగనుండు ||

Act. ii. Sce. vi.

164 All things that are,
Are with more spirit chased than enjoyed.
How like a younker or a prodigal
The scarfed bark puts from her native bay,
Hugged and embraced by the strumpet wind !
How like the prodigal doth she return,
With over-weathered ribs and ragged sails,
Lean, rent, and beggared by the strumpet wind !

Sce. ix.

165 Who shall go about
To cozen fortune and be honourable
Without the stamp of merit ? Let none presume
To wear an undeserved dignity :
O ! that estates, degrees, and offices,
Were not derived corruptly, and that clear honour
Were purchased by the merit of the wearer !
How many then should cover that stand bare ;
How many be commanded that command ;
How much low peasantry would then be gleaned
From the true seed of honour ; and how much honour
Picked from the chaff and ruin of the times,
To be new-varnished !

164 త || .అసుభవింపఁగఁబడఁవాఁస్థతో నెట్లు.
 వస్తువు లేవఁటాడఁ.బడెడునో యట్లు ।
 .తనఁ తావునుండిక.దలువన్నె మీఱు.నాఁవ-
 ఁదూఁబటిఁబిండి.నాఁగోఁడెకాని ।
 .యనువున నెటువిగి.యన్ గొగిలింపఁ.
 బడెడునోలఁజెక.రవ్విచేత-మఱల ।
 .జనుదెంచు నెటులెల్లచా.యలమిగుల
 .ధ్వంసంబుగావింపఁ.బడుచు నయ్యదియు ॥

165 సీనమాలిక. || .ఎవరుయత్నింతుర.దృష్టముఁ న్వంచింపఁ.
 .నహాత లేకమ.ర్యావఁబొంద ।
 .దగనిగౌరవమునొందఁగ నెవ్వరైన
 .స్వ.తంత్రింపఁజనదు-స్వాస్థ్యములు-పర్వ ।
 .లు-మఱియుద్యోగముల్-దుమూఁగఁము
 గనందఁ.బడనిచ్చి-వెండియు.నన్వచ్చిమైన ।
 .వాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడెనేని-
 .దిగంబరు.లెనయెంద ।
 .తాచ్చాదితులవుదు-రాజకులఁబడి
 యుందురెందఱొయ్యా.నొసఁగువారు ।
 .సత్ప్రతిష్ఠాదభవఃస్థానంబులోనుండి
 .యెందఱుధములే.కేఱఁబడుచు ॥
 .నుందొ-కాపులు-మఱియునుగొప్పతనమెంత ।
 తఱులొనచి నట్టి.చెఱువుచెత్త ।
 .ప్రేవునందునుండి.కొక్తగావర్నియ ।
 .నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడునొ ॥

166 The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny.

Act. iii. See. ii.

167 (1) And yet a maiden hath no tongue but thought.

Song.

(2) Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.

It is engendered in the eyes,
With gazing fed, and fancy dies
In the cradle where it lies.

Act. v. See. i.

168 soft stillness and the night.
Become the touches of sweet harmony.

166 ద్వి || .పొరపాటుకాబోదు .ఘోర్యపుమాట |
 .పరిణయంబురియునా .భాగ్యముకతన |

167 (1) ద్వి | .ఇప్పటికిన్గన్నె .కెందేనిదలపు |
 .దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైన బాస |

♦ ఖరహరప్రియా రాగము- రూపకతాళము | ♦

(2) వల్లవి| సస-గామపదని- రిసనిధాపమగరీ | సస |

.అను-రాగ మెచట. బొడము తెల్పుమానా | కను |

అనువల్లవి| సనిధనీస- గమపమగరీ || సస |

.మనమునంద- మొగమునందా || యను ||

చరణము 1 సామపపప- నీసరిసనిధప- పదనిధాప మగారి మగారి |

.కాంచబడియె- నెట్లులెట్లుల- .బెంచబడియెఁజెప్పుచెప్పు |

2 గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరీగరి |

.కనులఁబుట్టింపఁగాబడియె నదిమేపఁబడఁజూపున |

ససనీధనిసారీగమా- సానిధాపమగరిసా | సస |

.సనురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబొలసెడూ | అ |

168 ద్వి | .తగుజఁజ్జులేమి- ప.దంపడిరేయి |
 .మిగులఁదీయనిపాట .మేలందములకు ||

169 do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons, stratagems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

170 How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

169 సీసమాలిక || .అరయుముచెరలాడు .నడవిపసు లమంద.నై న-

వెట్టిగదాఁటు .చఱచుచున్న ।

.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుఱ్ఱపు

పిల్ల. .కడుపునుఁగాని . .బాఁకాఁరొదనవి ।

.వినిన-లేక వ్వాని . .వీనుల కేపాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతనీవు ।

.పరికించెదాపాట .వలననయ్యవి

నిలఁ.బడుటయు- నవ్వాని.వాఁడిచూడ్కి ।

.కడుమెత్తఁబడుటయు-- .గనుక నే-

కవివన్నె. .మోళ్లుచిగిచెడు .రాళ్లుగరఁగు ।

.నం-చెటువంటి మొద్దెస- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి. .యలుకువఁగల ।

వాఁ.డైన-బాటయ.ప్పటికి మాఁచకపోదు

.వానిస్వభావంబు. .గానవిద్య ।

.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు ।

.దోఁపుదులు- .గుట్రిలును- నృప.దోహములును ।

.సల్పఁదగు-వానిభావము .ల్పపుమాడ్కి ।

. .బ్రాణగొడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు ।

.నరకమటుఁఘోర- మాతని.నమ్మరాదు ॥

170 గీ॥ .ఎంతదూరమాచిఱత మ.యినపువత్తి ।

.పఱపుచుండెడుఁదనదగు .కిరణములను ।

.మంచిపనియట్టులన్ బ్రకాశించుచుండు ।

.మిగులదుమాఁగఁ మయినట్టి.జగమునందు ॥

171 The crow doth sing as sweetly as the lark
When neither is attended ; and, I think,
The nightingale, if she should sing by day,
When every goose is cackling, would be thought
No better a musician than the wren.
How many things by season seasoned are
To their right praise, and true perfection !

172 This night, methinks, is but the daylight sick ;
It looks a little paler ; 't is a day,
Such as the day is when the sun is hid.

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

173 (1) Love like a shadow flies when substance love
pursues;

Act. iv. Sce. ii.

(2) Wives may be merry, and yet honest too :

Sce. v.

174 Money buys lands, and wives are sold by fate.

171 త|| .కడుదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటింత
 .♦వెరవున-రెండును .వినకున్నయపుడు |
 తలఁతు♦వెన్నెలపుల్లు .తాబాతులాచుక
 పగలుపాడిన- ♦జీను.వకుమించిపాడ |
 గలవానిలోపల .గణుతికెక్కదని-
 .♦తరుణంబునకుఁదాము. తగియుండెనేని |
 డిలకింపనెన్నియో .♦దినుసులు
 పాని.నిండుపొగడ్తుకు .నిజముగఁజెల్లు ||

172 గీ|| .అనుకొనియెదనీరేయి-♦జ.బృయినపగలు|
 .బొత్తిగానద్దియుంగొంచె.ముమఱి-పాలి|
 నట్టులగపడుచున్నది-.యదొకప్రొద్దు|
 .తనరుదినమటుసూర్యుండు.దాగునపుడు||

173 (1) ద్వి|| .వలపుహృదునీడ.వలెనిక్కమయిన|
 .వలపుతందఱిమివెఱి.బడినకొలంది||

(2) ద్వి|| .♦అందుప్రేడుకకత్తె.లైయుండవచ్చు|
 .వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు|

174 ద్వి|| .సాముభూమిలఁగొనుం.జోద్యముగమఱి|
 .యమ్మబడియెకరి.ల్లాండు♦దైవమున||

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

175 Ay me! for aught that ever I could read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth.
But, eaither it was different in blood,
O cross! too high to be enthrall'd to low!—
Or else misgraffed in respect of years,
O spite! too ~~old~~ to be engaged to young!—
Or else it stood upon the choice of friends,
O hell! to choose love by another's eyes!

176 (1) Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass.

(2) Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity:
Love looks not with the eyes, but with the mind,

175 త|| .అయయొనేజదివిస.యంతటగ్గాని
 -నావిన్న క తలలో.నంగాని-నిక్క||
 .మయినవలపుతోవ.యంతయునునుపు
 .గానుండఁబో-దడి-కడువేలుజాతి||
 .మయినొండెఁబెలఁగెడు-మాయురెయిడుమ
 .గొప్పచిక్కొదవుట.కొద్దివారల-క||
 .దియునుగాకీడుకు.దిరికలే-మకట
 .విపరీతము-ఘసిలి.బిన్నతోఁగూచు||
 .టయు-లేక-మితులొ.డంబచుట
 -హాహ.సరక-మొరులచూపు.నవరించుకొనుట||

176 (1) శీ|| .ప్రాప్తవేల్పుతనదు.వెండిమొగంబుఁదా||
 .సరయుచుండెనీటి.యద్దమందు||
 .వెండియుఁగయిసేయు.చుండెముతైపునీటి
 తోడమిగులగడ్డి.కాడలెల్ల||

(2) కం|| కొఱమానినట్టిదినుసుల||
 .గరమరుదుగవలపుమాచఁగలిగెడు-సొగసున్||
 మఱివరువుగలుగువానిగ||
 .మరులుకనులఁగనదుకాని.మదితోఁజూచు||

Act. iv. Sce. i.

- 177 that same dew, which sometime on the buds
Was wont to swell like round and orient pearls,
Stood now within the pretty flowerets' eyes,
Like tears that did their own disgrace bewail.

Act. v. Sce. i.

- 178 The lunatic, the lover and the poet,
Are of imagination all compact:
One sees more devils than vast hell can hold;
That is the mad man: the lover, all as frantic,
Sees Helen's beauty in a brow of Egypt:
The poet's eye, in a fine frenzy rolling
Doth glance from heaven to earth, from earth to
heaven;
And, as imagination bodies forth
The forms of things unknown, the poet's pen
Turns them to shapes, and gives to airy nothing
A local habitation and a name.

- 179 Where I have come, great clerks have purposed
To greet me with premeditated welcomes;
Where I have seen them shiver and look pale,
Make periods in the midst of sentences,
Throttle their practised accent in their fears,
And, in conclusion, dumbly have broke off,

177 గీ॥ మొగ్గలందొక్కతటిఁనాణి.ముత్తి యముల
 .తెన్ను నంబొంగనలవడి.యున్న మంచు
 .నిలిచెనిప్పుడుసాగసగు.నలకుకనుల
 .స్వావమానంబునకు నేడ్చు.నకులవతె॥

178 మ॥ .వెడఁగుఁగ్గాముకుఁడుంగవీంద్రుఁడు
 .మనో.విభ్రాంతిమూతుల్లాదా
 .వెడఁగెందుంగన రానిదయ్యములఁ
 గ.నెట్టు-గురుపిన్దగుల్
 .వడిఁరంభన్నిరసించుఁగాముకుఁ
 .డహఁ.స్వగఁంబునందుండియి
 .క్కడికిందుండికవీంద్రుడృష్టిదివికి
 .గ్గాంచు-యధేచ్ఛముక్తనా
 .తఁడుఁచింతించునవీనవస్తువుల
 కంత.న్వానింగంటముక్తసే
 .లిడియాకారములున్కి పట్లొసఁగు
 నెం.జేమైన లేకుండనీ॥

179 నీ॥ .వనువచ్చినచోట.నంతయుఁ బండితుల్
 .నన్నెదుర్కొనిస్తుతి.స్సల్పటకయి
 .తలఁచియున్నాడు సి.ధృపటచుకొన్న
 .న.తక్కుతివాక్యములఁగాని యేనువాతి॥

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ;

MUCH ADO ABOUT NOTHING.— *Act. I. Sc. I.*

180 How much better is it to weep at joy than to joy at weeping !

Act iii. Sc. i.

181 And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter ; like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it.—

Sc. ii.

182 Well, every one can master a grief, but he that has it.

.వణకుటయు వెల్లఁబొలుటయు

.పద.ములమధ్యముననాఁగి.పోవుట-తమ ।

.ఁయులుకునసలవడు.ఁనుచ్చారణముబి

.సుకుటయుందు దగునా.కొకటియైన ।

.బల్కఁబోవక మన్నన.పల్కు- మూఁగ ।

.లట్టులూఁకొనుటఁగంటి-నిట్టిమాన ।

.మందుఁగూడ నేనొకమరి.యాద నేచుక ।

.కొంటి- ననునమ్ముముద్దుఁగుమనీవు ॥

180 వ । ఏడ్పుననంతసించుటకన్న సంతోషముననేడ్పుటంతసయము ॥

181 ద్వి ॥ .అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లినతేరె ।

.పోదరింట-నట-నొక .పోలిక పూలు ।

.దొరలచేబాగు పో.తులుచేయఁబడిన ।

.నరవరప్రియులొత్త .నాథులమీఁద ।

.దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-ఁదమ్ము ।

.బెరిగించు నెండనే.పెలిపుచ్చుచుండు ॥

182 వ ॥ సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు

నొకదుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ॥

Act. iv. Sce. i.

183 That what we have we prize not to the worth
Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
Why, then we rack the value, then we find
The virtue, that possession would not show us
Whiles it was ours.

OTHELLO—

Act. II, Sce. III.

184 Pleasure and action make the hours seem short.

Act. iii. Sce. iii.

185 Good name in man and woman, dear my lord,
Is the immediate jewel of their souls :
Who steals my purse, steals trash ; 't is something,
nothing :
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
But he that filches from me my good name
Robs me of that which not enriches him,
And makes me poor indeed.

183 క | .మనకుఁగలదానివిలువను |

.మనమున్గొనియాడ- మద్ది.మన చెయిజాఱన్ |

మనకదికావలసినచో |

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్ ||

184 ద్వి || .కడువడి-వేడ్క- మి.క్కటమగుపనియు |

.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గన్నట్టఁజేయు |

185 నీ || .మగవానియందున- .మఱియునుస్త్రీ మొడ-

.మంచిపేర్వారియా.తల్లకు వెలయు |

.ఘావణం-బెవఁడునా.ముల్లెను దొంగిలు.

.ఁబనికిమాలినదాని.వాఁడుముచ్చి |

.లిం చెడు-నదియే మొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని-.దం లెకాక |

.వెండియు-నది పెక్కు.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాదు |

.మంచి పేరుదొంగ.లించినయాతఁడు |

.తానుదోచుకొన్న.దానిచేత |

.మంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని |

.జముగ-నన్నుఁబేడ.నల్పునింక |

186 O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts ; suspects, yet soundly loves !

187 trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ.

188 Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are serace found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur.

189 He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all.

190 Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe.

Act. iv. Sce. i.

191 Hang her ! I do but say what she is.— So delicate
with her needle !—An admirable musician ! O, she will
sing the savageness out of a bear.— Of so high and
plenteous wit and invention !

186 గీ || .మరుఱుకొనియు నెవండు సం.శయముచెందు ।

.మిగులమోహించు సనుమాన.ముగలిగియును ।

.బేర-యెటువంటి చెడ్డఁవ్యాఖ్యానములను ।

.బెన్నుచుండెడు నట్టుల.నున్నవాఁడు ।

187 ద్వీ || .మచ్చరులకు ఁగ.మప్రిమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి ఁసూ.క్షుప్తపుసంగతులగు ॥

188 గీ || .హానికరమగునూహలు .వానిగుణము ।

.లఠదువిషములవి తొలుత.నరుడుగాన ।

.సహ్యములు-కాని- ప్రకృతిపై.జరపుకొద్ది ।

.పనిమొయిందకపుగన్ల .వలెనుమందు ।

189 గీ || .దోచబడినవాఁడు- దొంగిలఁబడినట్టి ।

.దానికొఱఁతఁదాను .గానకున్న ।

.మొనసియద్దితెలియఁ .బోకుండనీ-వాఁడు ।

.కొల్లఁబోవలేదు .కొంచెమైన ॥

190 ద్వీ || .అడుగడ్గునకెఱుంగు .మాయోజగంబ ।

.కడుఁయథాథఃత నుంట.కాదుసేమంబు ॥

191 ప || దానికేమిగాని- యాపెయథాథఃస్థితిఁజెప్పెద- నాపెసూదితో

నంతయద్భుత. మబ్బిమైనపాటకలై- యాహ- పాటచేనెలుగు

బంటిన్గొడ మచ్చికపడఁజేయు- నంతప్రశస్తామిత భావము

హయును.

Act. v. Sce. ii.

192 But, O vain boast !
Who can control his fate ?

PERICLES.— Act. I Sce. I.

193 Few love to hear the sins they love to act .

194 One sin, I know, another doth provoke ;
Murder 's as near to lust as flame to smoke :
Poison and treason are the hands of sin,
Ay, and the targets, to put off the shame .

Sce. ii.

195 They do abuse the king that flatter him,
For flattery is the bellows blows up sin ;
The thing the which is flattered, but a spark,
To which that blast gives heat and stronger glowing ;
Whereas reproof, obedient and in order,
Fits kings; as they are men, for they may err.

196 'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

192 ద్వి । .క వ నేలనూరక .గ వా మయ్యయ్యో ।
.త న విధి నవ్వఁడు .త వ్పఁగ లిగఁడు ।

193 ద్వి । .త మ రాచరింపఁగ. దలఁచినఁజిల్చి ।
.మ ము నాలకింప నా.నఁగొనునర్లర్లు ।

194 గీ । .ఒక్కఁపాతకమింకొక .ఁమోగురేచు ।
.బొగకుమంటట్లు ఁహత్యవ.ల్పునకుఁజేపుక ।
.ఁదోహముమఱి విషముచే.తులఘమునకు ।
.నాను- ఁవెండియుఁదాల్లు సిగ్గ.డ్డగింప ॥

195 త । .ఁమరుసునెదుటఁగొని.యాడెడువార.లతని
నగ్గిం చెద-.రతియేలనవఁగ ।
.ఁదురితమున్గొల్పితి.తులమాడ్కి-నూఁడు
.బొగడిక-మినుఁగులు.పొగడఁజడినది ।
.కరువలిదానికిఁ.గాఁకనొసంగి-
.మఱి వెలిఁగించుము.మృతముగఁ-గాని ।
.మరియాద-నడఁకువ.ఁమైమందలింపు-
.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెదరేని ।

196 ద్వి । .ముద్దిడునటుకూర.భూఁపతిలోప ।
.నద్దియేభయపడ.నవనరమగును ।

Sce. iv.

197 This Tarsus, o'er which I 've the government,
A city, on whom plenty held full hand,
For Riches strewed herself even in the street;
Whose towers bore heads so high: they kissed the
clouds,
And strangers ne'er beheld, but wondered at:
Whose men and dames so jetted and adorned,
Like one another's glass to trim them by:
Their tables were stored full to glad the sight,
And not so much to feed on as delight;
All poverty was scorned, and pride so great,
The name of help grew odious to repeat.

198 Who makes the fairest show means most deceit.

Act. iii. Sce. ii.

199 Opinion 's but a fool, that makes us scan
The outward habit for the inward man.

200 who hat's honour hate the gods above.

197 నీ॥ .♦ ఈపురివీధుల. నెల్లెడల గల్గి
 . వేలుపుతనయంత. విస్తరిల్లు
 . దానిగోపురముల. తలలంతయెత్తయి
 .♦ మొయిళులకుందాము. ముద్దువెట్టు
 . గావునఁజూపఱు. గనుఁగొనలేదెనఁ
 . బలఱునబ్బర. పడుచునుందు
 . మగవారలచ్చట.♦ న్మగువలొండొరులద
 . మైసరిగాఁగయి. జేసికొందు
 . వారిభోజనశాలక. న్నందువగుచు
 . గాంచినంత నెమొంతయు. న్నడుపునిందు
 .♦ లేమిఁజీరికిఁగొనఁబడలే. దు-♦ పొగరు
 . సాయమనుమాట రెట్టింప. సైపకుండు॥

198 ద్వి॥ . అతిమర్యాదపై. కగపచువాడ
 . మితవంచన నేయఁ. మేకొనుచుండు॥

199 ద్వి॥ . వెడఁగగుఁనంచన. వేసముంబట్టి
 .♦ గడనఁజేయించులో. గలనరుమనల॥

200 ద్వి॥ . ఏవఁడుమరియూద. ఁకీసడపడును
 . బై వేలుపులఁగూడ. వఁడేవగించు॥

201 Time 's the king of men ;
He 's both their parent, and he is their grave,
And gives them what he will not what they crave.

Act. iii. Sce. i.

202 O you gods !
Why do you make us love your goodly gifts,
And snatch them straight away ? We here below
Recall not what we give, and therein may
Vie honour with you.

Act. v. Sce. i.

203 truth can never be confirmed enough,
Though doubts did ever sleep.

ROMEO AND JULIET Act. I. Sce. III.

204 I was your mother much upon these years
That you are now a maid.

Sce. v.

205 O, she doth teach the torches to burn bright !
It seems she hangs upon the cheek of night
Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
Beauty too rich for use, for earth too dear !
So shows a snowy dove trooping with crows,
As yonder lady o'er her fellows shows.

201 గీ॥ .శాలదేవుడు మనుజుల కేలి-క తఁడు।
 .వారలకుఁదల్లియుందండి-వారలకుఁస।
 .మానియు-వ రుశానికంచు. నద్దిగాక।
 .యిచ్చు వారికాతఁడుతనఁ.యిచ్చుకొలఁది॥

202 గీ॥ .ఔ రమీరలోదేవత. లారయేల।
 .మమ్ముమీమంచియీవుల మరగనిచ్చె।
 .దరు-మఱియవిలాగుకొనియె.ద-రిటఁగ్రింద।
 .నదులుకొన్న దిమేమరా.బట్టబోము।
 .మిముదిరస్కరింతుముగౌర.వముసనందు॥

203 ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరస.చక్కఁబడదువిజము।
 .ఁతూలిన నెఱుదుని.ద్దరసంశయములు॥

204 ద్వి॥ .నీయాడునకునేను .నిన్గంటిఁగ న్నె।
 .వై యుంటివింకనీ .పారసిచూడ॥

205 గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. వెలుఁగ నేపు॥
 .గలికినజ్రంబుపగిదిజే.క టినిమెఱయు।
 .నంద మందస్య నెకంబు..న ననికరుదు।
 .కాకులందంచయదితోడి.గరితలందు॥

Act. ii. Sce. ii.

- 206 Love goes toward love, as school-boys [books;
But love from love, toward school with heavy looks;

Sce. iii.

- 207 Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometime's by action dignified.

- 208 Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie:
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.

- 209 Young mens' love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes.

Sce. vi.

- 210 These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and fowder,
Which, as they kiss, consume.

206 గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపుపొత్త ముల్ల
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె
 .కాని-దానినుండి.శదిలెడునదిబడి
 .కేడుతోడవార.లేగునట్లు॥

207 గీ॥ గుణమెవోపంబుగామాటుఁ.గొన్నిచోట్ల
 .కరమపప్రియుక్తంబగు.కారణమున
 .విరచనాకౌశలంబున.మఱియునొక్క
 .కాలమందున దోషమే.గణుతికెక్కు॥

208 ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్ముద్రునలికి
 .వొతకిరవగుచో.బట్టదునిద్ర
 .కాని-యెచ్చటనటుఁ.గజజవ్వనంబు
 .తానిండుకొననిమె.దడుతోడఁదనరు
 .నంగకంబులనెల్ల.నత్తమిల్లించు
 బంగరునిదురటఁ.బాలించుచుండు॥

209 ద్వి॥ .పడుచువారలదగు.వలపునిక్కముగ
 .నెడఁదలనుండదు.దృష్టులస్థప్ప॥

210 గీ॥ .బలిమి నొద వెడుభోగముల్.చెడుఫలముల
 .గలిగియుండెడు-నవ్వాని.గెలుపుగోటు
 .నందునశియించు-మఱి-యగ్గి-మంచుమాడ్కి
 .సవిముముద్దిడుసంతలో.సంతమందు॥

Act. iv. Sce. v.

211 All things that we ordained festival
Turn from their office to black funeral :
Our instruments to melancholy bells :
Our wedding cheer to a sad burial feast :
Our solemn hymns to sullen dirges change ;
Our bridal flowers serve for a buried corse,
And all things change them to the contrary.

212 (1) When griping grief the heart doth wound,
And doleful dumps the mind oppress,
Then music with her silver sound
With speedy help doth lend redress.

TEMPEST. Act. II. Sce. I

(2) This is a strange repose, to be asleep
With eyes wide open ; standing, speaking, moving,
And yet so fast asleep.

Act. iii. Sce. i.

213 There be some sports are painful, and their labour
Delight in them sets off ; some kinds of baseness
Are nobly undergone ; and most poor matters
Point to rich ends.

211 త || .మనమున్నవమునకుం.బున్ననయ్యి
 .వస్త్రములుమాటున.పరక మకమునకు
 .మనవాద్యములువంత.మనగుగంటలకు-
 .నగు-ఁబెండ్లి విందుశా.ధాశనమునకు
 .మనగభీరశుభసం.ప్రసంగిత
 .ములుమూతిముద్దుటే.ద్దులకుబదులగు
 .మనయుద్వహనుమముం.బుపడుగీర్లు
 .భూషింప-విపరీత.మునకలమాను||

212 (1) గీ || .ఎపుడుకుట్టువంత.యెదకు.గాయముచేయు|

.మఱియుభూరచింత.మదియగుల్పు
 .తీయనులిప్తతోడ.దెబ్బనగేయంబు|
 .సాయపడుచుశాంతి.నల్పునపుడు||

(2) గీ || వింతయైనయొక్క.విశాంతియియ్యది |

.పండుకొనుట తెలువ.బడినకనుల |
 .నిలువబడుచుమఱియు.బుకుచుండిరుగుచు |
 .నై సగాఢనిద్ర.నానియుంట ||

213 చ || .సరగెడుగొన్ని వేడుకలు

.భాధలు-మఱి-కాని-కష్టము |
 .దఱిమెడువానిలోగలుగు
 .తన్విరొకప్పుడు-కొన్ని కొంచెపు |

216 గీ || .వారిపులవెంబడింపబడు

.మఱియువెండియున్-దుదకు
 .వేళనించెడు
 .బురదమీటియ.జూపుచుండెడు ||

Act. iv. Sce. i.

214 These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air:
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep.

Act. v. Sce. i.

215 as the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason.

216 Their understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy.

214 నీ॥ . ఈమనపాత్రము. లేను నీకన్నట్లు
 .లన్నియుభూతము-లవ్వెగాలి ।
 .గానంతకన్న సూ.క్షుప్తిగామాటి
 .పోయెనిరాధార .మాయస్యసి ।
 .శీతినీయంబుదా.వృత్తమైన కోటలు
 .దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు ।
 .నిమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందు
 .గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు ।
 పొలసిపోయినయమామ్రయ .బొమ్మపోల్కి ।
 .నవలసుంతయుఁదనజాడ .నగపటచదు ।
 .మనముకలలోని వస్తుల.మాడ్కినఁటి ।
 .మెల్ల మనజీవితము నిద్ర.నిమిడియుండె ॥

215 నీ॥ .మఱిఁప్రభాతంబు చేకటి.ఁవ్వరియఁబుచ్చి ।
 .రేయిపైవన్నగావచ్చు .శీతివోఁప ।
 .వారిఁయుదితేందియంబు ల.వ్వరిబుద్ధి ।
 .నలముఁమోహధూమముల వే.టాడఁజొచ్చె ॥

216 నీ॥ .వారితెల్విప్రాంగఁ.బ్రాశంభ మొనరించు ।
 .మఱియువచ్చుచున్న .కరడఁమల్పు ।
 .వేళఁనించెడుఁవ్వ.వేకతీరము-లవి ।
 .బురదమీటియొప్పు .దొఱఁగెనిప్పుడు ॥

TIMON OF ATHENS

Act. I. Sc. I.

- 217 The painting is almost the natural man ;
For since dishonor traffics with man's nature,
He's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out.

Sc. ii.

- 218 We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy,

- 219 Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed.

- 220 O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery !

Act. iv. Sec. ii.

- 221 As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away: leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone.

217 గీ || ఎసగుజిత్రమునరుడు .♦గానించుమించు |

.♦వ్యవహరించుమనుష్యుని .ప్రకృతితో♦న |

.గౌరవము-కావునఁ బయి♦భా.గంబెవాడు |

.పైకిఁగాన్పించునట్టులీ .పటమునందు ||

218 గీ || .వెల్లి పడిమనము మనంత.♦వెంబఱులను |

.నలుపుకొందుము- మఱిమన.♦సంస్త వముల |

.ప్రయముచేయుచు నెవరి ♦ని.భాగ్యవేళ |

.♦గినియుచుందుమొ వారిలోఁ.గొనుటకొఱకు ||

219 ద్వి || .ఎన్నఁబగఱమించు .హితుఁడున్న వాని |

.కన్నమిత్తుఁడులేని .యాతండెమేలు ||

220 ద్వి || .♦స్తవమునవికసించు .జనములచెవులు |

.చెవిటివైయుండును .చితభోధములకు ||

221 త || మసమేవిధమునస .మాధిదోయబడు

.మవ♦సహచరునుండి .మనతలల్ దిప్పు |

.కొనెదమో- వానివె.నొనువారువాని

.కూలినసిరినుండి .♦గునికెదరట్ల |

.తనితోవిడిచెదరె .త్తంజడువట్టి .♦తప్పముల్లెలవలె

.దమయొట్ల మఱియు |

Sec, iii.

222 This yellow slave
Will knit and break religions; bless the accursed;
Make the hoar leprosy adored; place thieves,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench: this, this is it,
That makes the wappened widow wed again;

223 I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part. I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something.

—
 .జనునొంటిగాఁదిర. స్కారసూపమున
 .సక్కలై హ్యదారిద్ర్య.నంకటంబుమెయి ।
 .బొవడియలవాఁటు .పడుచిచ్చఁగాని
 .పడుపురఁగనికరిం.పదగునాతండు ॥

21

222 నీ ॥ .అయ్యయో వేల్పులా.రా- యదిమిప్రకక్క

—
 .నురడిమిపూజార్ల .ను- మఱి- నేన ।
 .కులదిగఁబీకును.బలవంతులతలల
 .క్రిందున్నతలగడ .లందితాగు ।
 —
 .నీచచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టె
 .జెఱచుమతముల-శి.క్షితులఁబో)కు ।
 .బాడలుతేలినకుఁగ .బూరింపబడఁజేయు-
 —
 .దొంగలకుఁచచ్చి .తింగుదుచుక ।
 .వారలకు వెండియుంబరి.పాలనాధి ।
 .పతులతో పాటుసాష్టాంగ .వందనములు ।
 —
 .నిచ్చు- బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియదియె ।
 .ముదురుకెంపకి మార్త్రవ్వ .సుదురుపచుక ॥

223 ద్వి ॥ .ఎంతయు క్వేకింతు .నేమత్యాజాతి ।
 .గొంతనిచ్చేనుంతు.గుక్కవీవైన ॥

224 O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on 'Dian's lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with ev
tong.

To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire !

225 I 'll example you with thievery:
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft.

224 సీ || .♦ఓ రాజఘాతుక - .♦యోపితాపుత్రవి
 .♦ద్వేషకారణ- ♦కుల.స్త్రీలనై న ।
 .♦జెఱువఁగ లెదవీవు- .♦దురమువేల్పువు-
 ♦నిత్య.యావనబలశాలి- .వీవుకన్ను ।
 .నన్న సేయగ రాసి .కన్నియ లేదు-
 ♦ప్ర.త్యక్ష దేవతవు- నీ.వంటఁగలువ ।
 .♦జాలెద వెట్టియ.సంభవంబులనై న-
 .♦బ్రతివాడులంబర.స్పరముఁగలియఁ ।
 .గూచిఁ యొప్పింతు- వోమనః.కోశసక్త ।
 .యరయునీదాసమతుల్య.తిరుగుపాటు ।
 .పారినొండొరుఁబొందనీ .వద్దెపుడును ।
 .నీదుశ క్తినిఁబసులేల .నీజగంబు ॥

225 సీ || .అగపతుఁమీకు ♦దృష్టాంతములన్దొంగ
 .తనమున- నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ ।
 .♦కడలిసీరతఁడుదోఁ చెడు- ఁజంద్రుఁడుంగూడఁ
 .గడుఁజెడ్డదొంగ- యా.తఁడునుఁదనదు ।
 .♦పాలిన వెల్లునుఁ .♦బద్ధ బాంధవునుండి
 .♦గొబ్బునదాఁదీసి.కొను- సముదుఁగి ।
 .దును- మఱిదొంగ య.తనిఁద్రవరూపమా
 .నలచందుఁగుప్పని .♦యశువులుగ ।
 .గరఁగఁగఁజేయు. .నెంతయుఁధరణిదొంగ ।
 .♦భూత సామాన్యమలముల.♦నుక్రిచ్చిలింప ।
 .బడిన♦యెరువునుఁదిని♦కను- ఁబ్రతిపదాథఁ ।
 .మునొకదొంగ- మీకున్మిత్ర.పొనరుచువిధు ।
 .లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు.నపశములయి ॥

226 there is no time so miserable
but a man may be true.

227 What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ?

Act. v. Sec. i.

228 Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation : performance is ever the duller
for his act ; and, but in the plainer and simpler kind
of people, the deed of saying is quite out of use.
To promise is most courtly and fashionable : perfor-
mance is a kind of will, or testament, which argues
a great sickness in his judgment that makes it.

TRICILUS AND CRESSIDA Act. i. Sc. ii.

229 there is no man hath a virtue that he hath not a
glumpse of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it.

Sec. iii.

230 Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth.

226 వ || ఎట్టిమాపదలో నున్నట్టిప్పటికి మనుష్యుడు యథాధర్మముగా
నుండవచ్చును ||

227 ద్వి || .ఎక్కువమనముల .హీనమాస్థితికిఁ |
.దొక్కునఖులకన్న .ద్వైతికిఁ కేరి ||

228 వ || మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము- ♦ప్రతీక్షా
♦నేత్రములనదితెలుచును- ♦ఆచరణమెన్నఁటికిని వానికిఁగ్రీయకు
మిగులమొద్దు- కాని- ♦యమాయికుల యెడ మాటయిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలోలేదు- వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పన నడుచుట మాటయిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము ||

229 వ || వ్రతమనుష్యున కున్న సుగుణములో ♦నలుమూత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికేదుగుణమున్న దోదానిలో ♦లేశమైన వీనికున్నది ||

230 సీ || .♦నృపులార♦వంతయె.య్యెదిమీదుచెక్కిళ్ల
.పై వెల వెలపాటుఁ బా♦దుకొల్పె |
.బూనుకొన్న ప్రయత్నములనన్నిటఁ గోర్కె
.నెఱపునిణయమువి.నిశ్చితముగ |
.గొప్పతనంబునం.దప్పును- ఘనకార్య
.ముల మెడనడ్లిడు.ముల్లుపెరుగు |
.గడుగట్టెదె నవృ.క్షంబునుఁ జరుగుట
.నుండితప్పించియె.తోమెలియిడి |

231 Take but degree away, untune that string,
And, hark, what discord follows, ! each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe :
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right ; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునదాని మేటివం.క రగసల్పి ।
 .దానిబీజస్వభావముం .దప్పతోవ ।
 .బోవఁగాఁ జేసి- మిగులత.జీవనంపు ।
 .మూలశక్తిఁ జెఱచుగుంపు.బొట్టలవలె ॥

231 సీసమాలిక:— .తప్పించు •క్రమము మా.త్రము- శ్రుతిడించుమా

.తంత్రికి- మఱివిను .మెంత వెలితి ।
 .వచ్చునో- బొత్తిగాఁ •.బ్రతిబంధమున్మాడు
 .బ్రతివస్తువున్ - హద్దు.వరఁగునీళు ।
 .లొడ్డులకంటె • న.త్యున్నతముగ నెత్త.వలయును
 తమయురం.బులను- మఱియు ।
 .నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము•న్నానఁ
 .బ్రాల్సేయ వలయును- .బలముచేలఁగి ।
 .దుర్బలత్వమునకు .దొరగనుండవలయు-
 .గూళకొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।
 .దనశంఙ్గిని- మఱియు .ధర్మముకావల
 .యున్ •బల్క - లేక - త.ప్పొప్పుఁగలిసి ।
 .తమమితిలేనియు.ధర్మమునఁజిక్కిన
 .న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।
 .దమపేర్లుగూడ- .బ.దంపడిఁగావున-
 .బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।
 .బలముతలఁపునందు- .దలఁపాసయందున ।
 .దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।
 .బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు ।
 .గొనకుఁదన్నఁదానె .తినవలయును ॥

Act ii. Sc ii.

232 pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision.

233 What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband?

Act iii. Sc iii.

234 pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance, and are the proud man's fees.

235 Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth!

236 they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look .

232 ద్వి || .అవుఁజెవిటివిఁతుట్ట .కన్ననుల్లాస !
 .ముఁ.వగెట్టినిజముతీ.ర్పఁ సడికినె న ||

233 ద్వి || మానవులందెల్ల - .మగనికీజేరు !
 .వైనఁబుణంబెద్ది .యూలికిమించి ||

234 గీ || .గర్వమునకులేదు .గర్వంబుతప్పవే !
 .అగ్రమెదియుఁదన్ను .సగపఱచఁగ !
 .ఁగోతరమునుఁవంగు .మోఁకాల్చఁతనిపడు !
 .నవియుఁబ్రతిఫలముఁ ల.హంయపునకు ||

235 గీ || .సహజ- మేసనులుమదిక .సహ్యములగు !
 .జెలఁగునవివాడుక యెడమిక్కిలిఁప్రియముగ !
 .ఏక్రియలులక్ష్యమందున .నింపగుమఱి !
 .పనికిరావవిసుంతయుఁ .సనుభవమున ||

236 కం || చనిరవ్వారలునాదా !
 .పునర్దిరిపగాండ్రపష్టఁబోవుఁపిసినిగొ !
 ట్లన- మంచిమాటనాతో !
 .ననలే- దొక్కింతచూడ.రైరి మఱిసన్నన్ ||

237 time is like a fashionable host,
That slightly shakes his parting guest by the hand,
And with his arms outstretched, as he would fly,
Grasps in the comer: Welcome ever smiles,
And Farewell goes out sighing. O, let not virtue
seek
Remuneration for the thing it was;
For beauty, wit,
High birth, vigour of bone, desert in service,
Love, friendship, charity, are subjects all
To envious and calumniating time.

238 O, then beware:
Those wounds heal ill that men do give themselves:
Omission to do what is necessary
Seals a commission to a blank of danger;
And danger, like an ague, subtly taints
Even then when we sit idly in the sun.

237 సీ || .తినిపోవువానిచే .తినన్మన్ననకొకింత

.తనకరముననూఁపి- .తినఁగవచ్చు !

.వానికై పర్విడు .వానిచందమునఁజా

.చినచేతులంబట్టు .కొనెడునిపుఁబుఁ

.డౌపూటకూళ్ల వాఁడనఁదగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్త గా.వచ్చువాని ।

.యెడఁజేయునత్యుతి.యెలనఁబ్బన వ్యెడు

.నెన్నఁడునెల్లపుఁగై .కొన్నయతని ।

.వట్లనొనచెడు .వందనంబరిగెడు

♦.నూచుచు- నద్దిరా .♦యోగ్యతతన ।

.యున్నట్టిసితికిఁబ్ర).త్వపకారమువెదుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్పు- నేపుక ।

.గొప్పపుట్టుక - కడిమియు- .గొల్వనందు ।

.నెరపు ♦నహత- ప్రేమముక్త .స్నేహ- మీవి ।

.యెంతయున్లొంగియుండుని .వెల్ల - ♦మచ్చ ।

.తమున నపవాదమొనరించు ♦.నమయమునకు ॥

238 శా || .ఔరా- మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వట్లనచోనుండు- చే ।

.యారన్దాము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడినామ్రనునే ।

.చేరంబిల్చుటకీడ ♦వశ్యకృతిఁదా .జేయంగఁబోకుంట- వే ।

.సాగులో సముచేసివచ్చుఁజలియు.ష్టంబట్టు లాకష్టమున్ ॥

Act iv. Sc iv.

- 239 sometimes we are devils to ourselves,
When we will tempt the frailty of our powers,
Presuming on their changeful potency.

Act v. Sc iii.

- 240 The gods are deaf to hot and peevish vows:
They are polluted offerings, more abhorred
Than spotted livers in the sacrifice.

TWELTH NIGHT

Act I Sc III.

- 241 I am a great eater of beaf, and I believe that does
harm to my wit.

Sc v.

- 242 one draught above heat makes him a fool, the second
mads him: and a third drowns him:

Act ii. Sc iv.

- 243 (1) For women are as roses, whose fair flower,
Being once displayed, doth fall that very hour.

239 గీ || .మనయెడల మోసగాండ్రైమై .మనమొకప్పు |
 .చెలఁగెదముమనఁ సామధన్ .ములఁచపలత |
 .మనముశోధించుచున్నాని .మాటుచుండు |
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పఱచుకొనుచు ||

240 గీ || .వాఁడివెట్టిమొక్కు- .బడులకువేల్పులు |
 .ఁబధిరులౌదురప్పి .భ్రష్టమాఁని |
 .వేదసములు- యజ్ఞ.వేదికఁబొడలఁకా |
 .జఁములకన్నఁగడు న.నహ్యములగు

241 ప || మిగులగోమాంస భక్షకుఁడనౌట నాబుద్ధిసది చెఱుచుచున్నద
 నినాసమృక్తము ||

242 ద్వి || .మతివోపు-వెట్టెత్తు- .మొకంబుగ్రాము |
 .మితిమీఱు .మద్యము.నీబల్చినకొలఁది ||

243 (1) ద్వి || .నెలఁతఁగులాబువంఁటిడిదానికొమరు |
 .టలరొక్క-మార్దోచి.నంతనెపడెడు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA— *Act I. Sc. II.*

243 (2) maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod.

Sc. iii.

244 He cannot be a perfect man.
 Not being tried and tutored in the world:
 Experience is by industry achieved,
 And perfected by the swift course of time.

Act iii. Sc. i.

245 Dumb jewels often, in their silent kind,
 More than quick words do move a woman's mind.

Sc. ii.

246 falsehood, cowardice, and poor descent;
 Three things that women highly hold in hate.

Act v. Sc. ii.

247 Black men are pearls in beauteous ladies' eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend?

248 'Mongst all foes that a friend should be the worst.
 (54)

243 (2) గీ॥ .కన్దియలు సిగ్గుపెంపునఁ గాడనియెడ ।

.శౌననెడుసథఁ - మిసవారఁ .లరయఁ బలఁచి ।

.యీ వెళ్లఁగువలసిస్సెరో .యెంత మెంకె ।

.గోకిదాది - జమకుముద్దఁ .గొనుబుడుతలు ॥

244 గీ॥ .ప్రజలలోనఁ బరిక్షింపఁబడక - నేపకఁ ।

.బడకకా నేరఁడలఁడు లో .పరహితుండు ।

.పొలుచేన భవమొందఁబడెడు - బూణఁ ।

.ముగసలుపఁబడు శీఘ్రకా .లగతిచేత ॥

245 ద్వి॥ .మూఁగనగలులాగుఁ .బొలఁతులమనసు ।

.బాగుగనరసపుం .బలుకులకన్న ॥

246 ద్వి॥ .విఠికితరమ - కల్ల - పేదపుట్టుకయు ।

.గరిత్రలీమూఁడిటి .నడు నేవగింతు ॥

247 ద్వి॥ .పొలఁచిచూపుల ముతే .ములునల్లవాండు ।

.పునలక్ష్యమి .వడ చేయుహితుని ॥

248 ద్వి॥ .విఠునదిమిగుల .మేటియైమితు ।

.దొరయ శత్రువు .లందఱిలోన ॥

249 were man
 But constant, he were perfect, that one error
 Fills him with faults;

250 Who by repentance is not satisfied
 Is nor of Heaven, nor earth;

WINTERS TALE—

Act II. Sc. II.

251 The silence often of pure innocence
 Persuades, when speaking fails

Act III. Sc. II.

252 Innocence shall make
 False accusation blush and tyranny
 Tremble at patience.

Act IV. Sc. I.

253 Kings are no less unhappy, their issue not being gra-
 cious, than they are in losing them, when they have
 approved their virtues.

Sc. III.

254 Prosperity 's the very bond of love,
 Whose fresh complexion and whose heart together
 Affliction alters.

VINUS AND ADONIS—

255 Round-boof'd, short-jointed fetlocks shag and long,
 Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide,
 High crest, short ears straight legs, and passing
 strong

.పలుదక నులు-చిన్న .తల-వెడలపుముక్కు. కన్న పులును-నిక్కి.

యున్న జట్టు ।

.సన్న పొట్టిచెవులు-.తిన్న నికళ్లును-.మిగులజేవ గలమై-.మెడను

బలుచ ।

.నైన నెఱుఱులు-దళ. మగుతోఁక-విటివియకా. పిఱుఱులు-

మెత్తని. మెఱుఱుగుతోలు ।

.కనుముగుఱుమునకు. గావలసివసాగ .సంతదానియందె.యమరి

యుండె ।

కాన రాదుకొఱత. దానికిఁబొగరున. గ్రాలువీపుచెక్కు. రౌతుతప్ప

256 గీ॥ .ఆవమన్మాత్రయఁబడి-యేఱు. నాఁవఁబడియు ।

.ముందుకంఠెనుమండెడుక-బొంగువడిగ ।

.బలుకఁబడవచ్చునటుచాఁవ. బడిననంత ।

.గఱిచి-కామాగ్నియాఱువా. గరిచెలంగ ।

.గాని-డెందపువ్యవహార. కతక-ముందు ।

.తానెఱుఱగనాఁడె నచో. వానిసాపు ।

.మిగులనమ్ముకొనినవాది-తగవులోజ ।

.యంబుఁగొనఁజాలనంచువ. య్యఁబడుచుండు ॥

257 గీ॥ .పవి.కొఱతయావొ.కా.యి నె.వండుదొడుగు ।

.దుగ్గించుమొగ్గ నెవఁడుతేకు .దోషకమును ।

.బెఱిగెడునవిసుంతయు మట్టు. పఱచినయెడ ।

.నెరుగుట నెడిపనికి రా. వెందుకైన.

ద్వి॥ .పసిగుఱుముందెద్ద .బరుప్రంచినడువ

.బరచెడిబలు దెప్పటికైనగాని.

- 258 Look, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light.
Do summon us to part, and bid goodnight.
- 259 What wax so frozen, but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing,
Things out of hope are compassed oft with venture.
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward.
But then woos best, when most his choise is forward
- 260 But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again.
- 261 O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other,

258 త|| . కనుజగదానంద. కరుడలసిన

. న. డందన పగటి వేం. డ్రొంబగు పనిని ।
 . గొరకొని పడమట. న్నోసముట్ట జేసె-
 . కాత్రి వేగుల వాడ. అచ్చెగ్గుడ గూబ ।
 . చనియెగొట్టెలు దొడ్డి. చక్కికి-మఱియు
 . గూళ్ల లోపల జేరు. కొనియె బిట్టలును ।
 . మినువెన్నీడ గ్ర. మిక్ర పొగ సల్పు
 . ముబ్బులొండొరు బాయ. మన కానతిచ్చు

259 త|| . కరుడతగట్టిన. గాని మైనంబు

. కరుగదా వెచ్చ చే. గడకులో బడద ।
 . చిలుకొక్కు నకు నెన. జే కూరు మఱియు
 . నానకు ముచిన. యభివో రవమెయి ।
 . నలుగుగ వలపున. దానిచో సెలపు
 . హస్తనమీలు-డ. య్యదు వెల్ల మోము ।
 . విజ్ఞానోలిక మరు. ల్వెంటాడుగాని
 . తానెంచుకొన్న దెం. తయు మొండిదె న.

260 ద్వి|| . అప్పడెగాలిమ. అప్పడెవాన ।

. రొప్పుగాడుపువాన . ప్రొద్దుచందాన ।
 . బడతి చెక్కిళ్లు లెడు. బదపడిదడియు ।
 . గడు వెచ్చనూర్పుల. న్నన్న శ చేత.

261 గీ|| . ఔరనిత్రులదై వత. మా- పమస్త ।

. తేజమున్గాంచును ద్యోగి. దీపములును ।
 . దారలున్న వలన రవ్య . దశనుబొందు ।
 . గాని-కలదుని న్వేలిగించు. మానవుండు ॥

262 Fie, fie, fond love ! thou art so full of fear,
As one with treasure laden hemm'd with thieves:
Trifles, unwitnessed with eye or ear'
Thy coward heart with false bethinking grieves

263 For oft the eye mistakes, the brain being troubled

264 They that love best, their loves shall not enjoy.

RAPE OF LUCRCEY.

265 Now leaden slumber with life's strength doth fight,
And every one to rest themselves betake,
Save thieves, and cares, and troubled minds, that
wako.

266 The aim of all is but to nurse the life
With honour, wealth, and ease, in waning age ;
And in this aim there is such thwarting strife,
That one for all, or all for one we gage :
As life for honour in fell battles' rage ;
Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
The death of all, and all together lost.

267 I see what crosses my attempt will bring ;
I know what thorns the growing rose defends
I think the honey guarded with a sting :

262 గీ॥ .నీ-తెలివితేనిమక్కువ- .చెందెడుకడు
 .వెలుపువొంగలకుంకమ్ .సిరిగలాని ।
 .వలెను-నీజంకునుదికల్ల .తలఁపుతోడ ।
 .వనరుగననిపినని .చిల్లఁదనుఁగుతించి ॥

263 ద్వి॥ .తరుచుగాఁజూపులు .తప్పొనరించు ।
 .నదులకుబుద్ధితి.న్నఁగ లేనియపుడు.

264 ద్వి॥ .వేరవీఁతిన .బాళి.మెలఁగెడివారు ।
 .కోరినయట్టులఁ .గుడువఁగ లేరు.

265 గీ॥ .ఇపుటేబలువుఁద్ర .మెదించిబ్రతుకుబ ।
 .లంబా తెల్వితోఁజె.లంగిపోదు ।
 .వరగన్లె వారు .బడుకొనసాగిరి ।
 దొంగలుఁ .వ్యసనయు.తులునుదప్ప.

266 చ॥ .జనులతలంపు- గౌరవము
 .సంపదసౌఖ్యమువాఁదఁకంబునం ।
 .ఁజెనుచుట-కీర్తియుఁజూయెడ
 మీఁతెడున-డ్లిడఁబోదుమొక్కటిఁ ।
 .గొననొకదానిఁబందెముగ .గొప్పకు
 .బ్రాణముఁబోదునంబలె ।
 .ధనమునకంతపర్వమ-ధ.నంబె .విపత్తులకెల్లమూలమా ॥

267 త॥ .కనుచుంటినెట్టియొక్కట్టులునాదు
 .కడకతెచ్చునొయ్యె.కటకముండెదుగు ।

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

268 I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course controul,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enmity;
Yet strive I, to embrace mine infame.

269 But if thou yield, I rest thy secret friend;
The fault unknown is as a thought unacted;
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisonous simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified.

270 Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit: bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take;
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in men's nativity
Are nature's faults, not their own infamy.

.ననగా చుమడునో. నా కెక్క-

కుట్టు. నం కే నెదాచుకొ. నబడుటదలతు |

.మునుమాందెయిదిమంత. బుద్ధి యెఱుంగు

.బొత్తి గాఁగోర్క చె. పుడు చెందుఁగాని |

.వినదది-మంచిక. న్నెలయుదానికిని

. విన్నాణముంగని. వెట్టియకానదియు ||

268 త|| .తలపోసినాడనెం. తయు నెట్టియెగ్గు

.తగులునోసిగ్గువం. తయునాకు-నై న |

.వలపుతోవకునడ్డ. పడఁజాలదెదియు-

.బరువడినద్దాని. వడినాఁపలేదు |

.నలిపిన చెట్టకై. సాగుకన్నీటి

.జాడనాఫనినాకు. జరుగునం చెఱుక |

కలుగునిరదెయసడ్డ. కడుఁజెడ్డిపగయు-

.గానినాచెడు సేరె. కాఁగిలిం చెదను ||

269 మంజరి|| .నీవొప్పుకున్నచో. నీకునేజాటు. నెచ్చెలినయ్యెడ-

.దెలియాంగఁబడని | .తప్పుపనికిరాని .తలఁపట్టులుండ-

.గొప్పమంచి ధలము .కొఱకుఁజేయంగ | .బడుచిన్న నేరము

.పరఁగునీతిగను. విషమూలిక యెయొక్క. వేళలోసరిగ |

.గొన్ని యకాపధముల. కూడిక జరి. శుద్ధిసేయఁగఁబడి

.సుగుణంబునిచ్చు.

270 త|| కనుకనీపెనిమిటి. నన్న పిల్లలను. గనియెననాకోరి. కరి

దీచుకొనిపుకొనకొని పోలసిమి. గుల్చుకు

వారికొఱకు .బానిసవాఁత. కుంబుట్టు మచ్చ

కు. నుమించి తుడుచుట. కుమర్వఁబడుట. కున్నీలు

కాక .నె.కొనునట్టి మఱక | మనకుఁ బుట్టుకతోన. మ

రుజాడతప్పు. మన. దికాదదిమన మన్ని దిక ని.

271 And wilt thou be the school where Lust shall learn?
Must he in thee read lectures of such shame?
Wilt thou be glass, wherein it shall discern
Authority for sin, warrant for blame,
To privilege dishonor in thy name?
Thou back'st reproach against long living laud,
And mak'st fair reputation but a bawd

272 Think but how vile a spectacle it were.
To view they present trespass in another.
Men's faults do seldem to themselves appear,
Their own transgressions partially they smother.
This guilt would seem death worthy in thy brother
O, how are they wrapp'd in with infamies,
That from their own misdeeds askance their eyes.

273 Alas, how many bear such shameful blows,
Which not themselves, but he that gives knows.

274 O Opportunity! thy guilt is great.
'T is thou that execut'st the traitors treason:
Thou sett'st the wolf where he the lamb may get;
Whoever plots the sin, thou point'st the season:
'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
And in thy shady cell, where none may spy him,
Sits Sin to seize the souls that wander by him.

271 త|| .బడిగనుందువసీపు.ప్రజయటందుచ్చ.కామ
 చేష్టలు నేర్వఁగడిసి నీయందు||.జెడుతప్రాపాత
 ముల్ చేడ్పడంజమవ.వలయున-నీవుద.ర్పణము
 ననుందె.వడిచచ్చట౯బ్రభు.త్వముపాత
 కంబు.గాశాననమునిందె.గాగనీపేర|
 గడిగనమర్యాద.కడుధర్మముగను.మొగి
 జనుల్విపరీత.ముగఁజూచుకొనఁగ.

272 చ|| .అరయుమునీదునేర మొను.నందుననుండుటదెంత
 చెట్టయో! .తఱుచుగ నెల్ల వారుతమ.తప్పులఁ
 గానరు-వానిమా పెదర్ .పరువడిఁబక్షపాత
 మున- .బాతకమియ్యదిచంపునీనహా!
 .దరు-జనుడెంతదూఱువడు.దాదనయె
 గ్గులుపేక్షచేసినఁ.

273 గీ|| .కటకటాయట్టియవమాన.కరములైన!
 .తన్నులెందరుపైరించు.చున్నవారో!
 .తెలియఁగాఁజాలరెవ్వని.తీరుతాము!
 .వానినొనఁగెడునట్టియ.వ్వఁడుతప్ప.

274 త|| .ఓవేళనీదగు.నోగుదనంబు.దోహమునీవొన
 తుఁవా-గొఱ్ఱపిల్ల! .కేవకుఁదోడెలుం.గె
 డపెదవీపు-పాపముప.న్నెడు.వారలకడును!
 .నీవుకన్బతువు.నిజమునాయంబు.నీతివివేకంబు
 .నీటఁగల్పెదవు.పోవువారిలబట్ట.బొంచికూ
 ర్చుండు.దొడఁగినీచాటునం.దురితభూతంబు.

275 When Truth and Virtue have to do with thee.
A thousand crosses keep them from thy aid.
They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee:
The gratis comes and thou art well appay'd.
As well to hear as grant what he hath said.
My Collatine would else have come to me,
When Tarquin did, but he was stay'd by thee.

276 The baser is he, coming from a king,
To shame his hope with deeds degenerate:
The mightier man the mightier is the thing
That makes him honour'd or he gets him hate:
For greatest scandal waits on greatest state.
The moon being clouded presently is miss'd,
But little stars may hide them when they list

275 సీ॥ .తివిసఃత్యమును • బా.తివ్రత్యమున్నీడు .సంబంధమున నెప్పుడ

రుగఁదలఁచు!

.నన్నునునీదుసాహాయ్యమునుండి వే.రేయునువానిని.వేయియడ్డు
.లవికొనునీదుసా.యము-కాని- పాపమె.య్యెదియును నీకుఁగూలీ.॥

దుమతేయు!

.నదిత.నయిచ్చగా .నరుదెంచు మతీనీవు.నెంతయు న్సంతుష్టి.నె
నసినమ్మ!

.తింతువయ్యది.చెప్పన.దివినుటకును!

.వెండియునదియడుగుదాని.బెట్టుటకును!

.గానిచో-తేనీతోనామ.గండువచ్చు!

.నైవ-నాతఁడునీచేత.నాపఁబడియె.

276 సీ॥ .దొరగ నుండియుఁగడు • దుచ్చకార్యంబులన్.దన కోర్కె-సిగ్గు

మా.లినెఱవేర్చు!

.కొనుటచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు-నెంత.గొప్పవాఁడోయంత

గొప్పదగును!

.మనుజునకున్వాని .మర్యాదయైన తే.కవమాన మైన-నే.మ

నఁగమిగుల!

.బెద్దజాస్థితినిఁగ.నెట్టి యుండునుదాని.కిన్నరిపడునప.కీర్తిఁగూడ!

.చందుఁరుడుకప్పబడినప్పుడు,జనులకెల్ల!

.గడు•విశదముగఁదెలియగఁబడును-ఁగాని

.మిక్కిలియుఁజిన్నవై మిన్ను.మిన్నుమనెడు!

.చుక్కలకుఁగల్గుమాటపుం.జూడఁకెఱుగు

277 The crow may bathe his coal black wings in mire
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow-whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor grooms are sightless night, kings glorious day,
Gnats are unnoted whereso e'er they fly,
But eagles gaz'd up on with every eye.

278 Sad souls are slain in merry company;
Grief best is pleas'd with grief's society.

279 'Tis double death to drown in ken of shore;
He ten times pines that pines beholding food;
To see the salve doth make the wound ache more;
Great grief grieves most at that would do it good;
Deep woes roll forward like a gentle flood;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows;
Grief dallied with nor law nor limit knows.

277 నీ|| .బురదలోనలఁగాకి బొగ్గు నల్లనితనఁ జెక్కల ముంచియా.నీతి
తెలియ||

.బడనీకయిగిరి పో.వచ్చునుఁగాని. యా.తెన్నుగోరినమంచు.తెల్ల
య్యంచ||

.మిగిలెడునాఁ వెండి. మెయిమిఁదనామచ్చ. నెఱపేదలైనబా.నిన
టుఁగుగ్రీడి||

.రాతిరి-మఱియును .రాజులు నన్నియుం .గడువెల్ల డియొనప
గలుగువగలా||

.ఇచ్చకునవ్వచ్చినట్లు తా.మెచటనేని. బరుగులిడుచున్న సలుసు
లే.పాటియైన||

.గానరాకచెలంగడు. గాని. డేగ.చూడఁ బడు.దెల్లముగనెల్ల
చూడ్కచేత||

278 ద్వి|| .వంతఁజెందినవారు.బ్రతుకఁగలేదు||
.నంతసిల్లుజనుల.సహవాసమునను||
.దుఃఖంబుమిగులసం.తోషించుచుండు||
.దుఃఖముపొందునఁ.దొడరినయపుడు.

279 నీ|| .బడ్డచెంతనేతోచు.చుండఁగమున్గిపోవుట
.యినుమడిచావు.బువ్వఁగనుచు||
.బస్తుపడెడువాడు.పదిరెట్టలెండెడు
.మఱియుఁదీసిడుబుండు.మందుఁగాంచి||
.వనటయుమిక్కిలి.వగచెడుదనకుమే
.లేసెడునవ్వాని.చెంతమెల్ల||
.గాఁబాటుసెలయేటి.కెవడిలోతగు
నెలవంతలల్లనఁ.బరఁగుచుండు||

280 Though men can cover crimes with bold stern looks;
Poor women's faces are their own faults books;

281 Deep sounds make lesser noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words.

282 they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame;

283 sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes;
Then little strength rings out the doleful knell.

284 Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining:
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps:
And they that watch see time how slow it creeps.

.సత్తుగట్టబడిన.యప్పుడా యేటిరు!

.ప్రక్కనున్న యొక్క పెకివచ్చు!

.నడరితడవుమీట.నాడింపబడువగ!

.హృద్ధపద్ధనెఱుగ.దెద్దియైన॥

280 గీ॥ .దిట్టకూళ్ళ చూపు.నెట్టి నేరములను!

.మఱుగుపచఁగలరు.పురుషు-లైన!

.నకట-స్త్రీల మొగము.లహ్వరియెగ్గులు!

.తేలుపుపుస్తకములు.తెల్లముగను॥

281 గీ॥ .లోతుమడుఁగు నేయు.లోజ్జుగఁజప్పుడు!

.గడు వెలితిగఁబాటు.కాల్వకన్న!

.మాటగాలిచేతఁ.జెటఁదోయఁగఁబడి!

.పట్టిపోయెడువల.వరత ముఱియు॥

282 ద్వి॥ .మనసునన్దమతప్పు.మాటినవార!

.లనుకొందురెల్లర.య్యదిగాంతురంచు॥

283 గీ॥ .మొనసియొక్కసారి.మోగింపబడిబరు!

.పుమొయినూఁగుగంట.పోల్కివంత!

.తనదుబళువుతోడఁ.జను-నపుకొంచెము!

.లావుమోయఁజేయుఁ.జావుదరువు॥

284 త॥ .పోటుపాటులనిట్లు.పొందెడునాపె

.వనటయే-రక్తతీయాకె.వలవంతతోడ!

.గీటునఁదటివిసి.గింపెడుఁదడవు-

.గనునామెరేయికె-కనిపెట్టుబొద్దు!

.తేటకు-నారెండుఁ.దెటవతలంచు॥

285 It easeth some, though none it ever cur'd,
To think their dolour others have endur'd.

286 Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares:
Her eyes, though sod in tears, look'd red; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance.

SONNETS.—

287 Who is it that says most? which can say more
Than this rich praise; that you alone are you?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew.

.వనయున్ని-తోనిడు.వలనుముమిగుల।

.మాటికివాడియి.డ్రనెచునపుడు

.కనుపట్టెడుబొడవు.గాఁగొద్దిసేపు॥

♦.మేటిబర్హునవంతఁమించినఁగాని

.కడునరుమగనది.కనూత్రవెట్టు।

285 గీ॥ ♦.తనువలెఃఖభారము.తరులుగూడ

.నెంతనిభరించినారని.యెఱిగికొనుట।

.యెవరినై నఁగుదుచాలే.దెచ్చఁటికిని

.గాని.కొందఱిలోదాచఁగలుగునదియు॥

286 సీ॥ .♦విన్ననాచెలిమోము.♦వెఱుగునఁగనుఁగొనె

.నపుకలఁతవడి.యాపెనుగఁకు।

.కన్నీటనుడికిన.కలికివాఱ్ఱాపులు.కఱు

బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె।

.♦బడఁతుక మెఱుఁగుమై.వన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె।

.నాయతివనుసేను.మడుగుటకతనికి

.సత్తునబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥

.ఇరువురున్నిల్చియుండితెం.తేనియున్ని।

.తావునకుదవ్వసందు♦వి.తాకుమెయిని।

.దారసిలిపాత్రయెఱుకను.దనరువార।

.లొండ్లరులఁగనియచ్చెరు.నొందినట్లు॥

ద్వీ॥ .పరికింతుప్రేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాఁబ్రాకునదియె॥

287 గీ॥ .తపోగడ్డకన్న.నెవ్వఁడొక్కనఁజెప్ప।

.దరము-నీకునీవె.పురుషునీకు।

288 They that have power to hurt, and will do none
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches from expence:
They are the lords and owners of their faces,
Others but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed out braves his dignity
For sweetest things turn sourest by their deeds
Lillies that fester smell far worse than weeds.

289 As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd.

290 Fair, kind, and true, have often liv'd alone,
Which three till now, never kept seat in one.

.పోల్కిఁజూపఁజాటు. పోడిమినియందె।

.మిగులఁబందియగుచు. నెగడుచుండు॥

288 నీరమాలిక —

.చెల్లియుండియుఁగీడు. సేయనివారలు-

.పనిసల్పునట్లక. నృదేడువాక।

.లొరులనుఁగదిసితా. మొక్కిరితయుంజెక్కు-

.చెకరక తాపోల్కిఁ. జెలఁగువారు।

.చెడుగుమాటలకులో. బడకుండువారలు

.తగియుందు. రెంతయు. దేవకృపకు।

.తమమంతపచ్చభౌ. గర్వములనవ్వారలు

.ప్రియమందనీక కా. పాడుచుండు॥

.నా రెడ్డిట్లు. తక్కు. వారువారలగొప్ప

.తమకున్న తీరునఁ. దారువారు।

.కోయువారలకింపు. గూచు మల్లియతన

.పొలపెలుంగకపుట్టి. పొలయుఁగాని॥

.యదియు దెవులంటుపట్లగా. వైసలెన్న।

.దానికంటెను. జేదగు. డమ. చెయువుల।

.దీయసివి. ముర్గిపోయిన. తెల్లకలువ।

.కన్న నేచెత్త పూవైస. నన్నెకెక్కు॥

289 కం॥ దొరసానిచేతికుంచిన। గరమరుదుగగాజుమాని. కంబనఁజెల్లు॥

మఱినీయెడఁగలతప్పులు। పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను. పలచిననాకు॥

290 ద్వి॥ .నీటు. నెనరుమఱి. నిజమొక్కనియెడ।

.నేటివలకు. గూడి. నిలుచుటలెదు॥

- 291 O. cunning Love! with tears thou keep'st me blind,
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find.

PASSIONATE PILGRIM.—

- 292 O! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told.

- 293 what fool is not so wise.
To break an oath to win a paradise.

- 294 Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care;
Youth like summer morn, age like winter weather;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lame:
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;

291 ద్వి|| .కన్నీటననుగ్రుడ్డి.గావించువలప|
 .కన్నులునీతప్పు.గననీక కొంటె||

292 ద్వి|| .అలపడుదబ్బు.కబ్బబ్బవలపు|
 .పలుకరీడు.విరాళి.పడి.ముదివారు||

293 ద్వి|| .ఎట్టివెంగలియైన.నెటుతప్పకుండు|
 .నొట్టస్వగ.సుఖము.నొందుటకొఱకు||

294 నీనమాలిక||

.మూతిముడుచుకొన్న.ముదిబిజవ్వనమును|
 .గూడిమనగలేవు.కోడయిడు|
 .నిండునంతనమున.నెగడు.ముసలితన|
 .మెంతయువంతతో.నేనసియుండు|
 .వయసువేసవివేకు.వకుసాటి-
 పెద్దటి.కముముదిరిన సీతు.గాలిపోల్కి|
 .యెలబ్రాయమామని.వలెనింపు

.వృద్ధత్వ.ముంబట్టు చలికాల.మువలెబోడ|
 .యావనమునువేడ్క.నలరారు.వాధకవ్యా|
 .యామముగ్గొంచె.మానుమతియు|

.దరుణత్వముమఱుకు.జరకుంటి.
 తోడురుణ్య.ముశ్వాడియుం యుందిట్లు.ముజరతతయు|

.జబ్బు.వెండియు.నతివిర.నము.తరుణత|
 .వెంకె.వాధక్యమెంతేని.పెంపుడు.నిను|
 .వృద్ధతాయేవగించెద.నేను.యావ|

.నంబనినూమితోడుతం.దలచుచుండు||

- 295 Inconstancy
More in women than in men remain.
- 296 The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show,
The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know.
- 297 Every one that flatters thee
Is no friend in misery,
Words are easy, like the wind;
Faithful friends are hard to find.
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend;
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flatter-ring,
"Pity but he were a king"
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commandment;
But if Fortune once do frown,
Then, fare well his great renown;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need:
If thou sorrow, he will weep;
If thou wake, he cannot sleep:
Thus of every griefin heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe.

295 ద్వి॥ మగవాళికన్నను . మగువలయందు
 . నెగడుకుక్కటముగ . నిల్కడలేమి॥

296 ద్వి॥ . మగువయొసచెడు . మాయమమములు
 . మగి . నై నసుంతయుం . బరికింపలేడు॥

297 కం॥ నినుఁగొనినూడెడువాడే । ల్లనీకు
 ముతుఁగిండుకాడు . అంపటయెడ-బా
 ల్కు నెగడుసుళువాగి గాడ్పటు
 . కనుటయెకవృంబునమిత్త . కల్లహితుల
 జ॥ . ఎంతయునీదుమితుల్లుగ . నెల్లరునుందునునీకడన్బసు
 . న్నంతకు-ఁగాని-యద్దించన . నక్కటఁగాడెవడై ననీకునా
 . క్కింతయు . నీపుదానెవను . చెంతురుదూఁబటదిండివైన-దూ
 . పింతురునిన్న భూపతిగఁ . జేయనిదేవునిఁ బెక్కు-భంగుల॥

నీ॥ . చెడుగునకీవల . వడినచోనిస్వలం . బడఁ
 దోయుదురువారు . భ్రమలుగొల్పి
 . వాలుఁగంటలసివు . వలచిననిష్ఠమ
 . చెప్పచేలలోనఁ . ద్రిష్టకొందుగి
 . కాని-నీసిరిఘల్లెనేని . నీకుండినవాసి
 యెంతయునుచ్చ . మాసిపోవు
 . నీకడఁదొల్లి నెం . తేనక్కనై చ్యము
 . నేయువార్ని న్మఱి . చేరఁబోదు
 . నీకునెవ్వఁడునిక్కపున్న . హితుండొ
 . వాఁడుతోడగునీకుఁగాఁపలసినప్ప
 . పుదుఃఖం మనపుడతఁడెడు

నీవు. తెలిసియుండిన నతఁడు ని.దింపబోఁడు॥

గీ॥ .ఇట్లు నీయెడలోనున్న .యెల్ల .వంత॥

.వాఁడునీతోడుతస్వంతు .పంచుకొనును॥

.మంచివిహితని-మాయఁగా.వించుపగతు॥

.నైఁతఁగి కొనుటకునివికొన్ని .గుఱుతులగును॥

—: (*):—

WRATH.

—: (*):—

AS YOU LIKE IT

Act I. Sc. I.

1 Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he: yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about.

CYMBELINE

Act II. Sc. V.

2 Is there no way for men to be, but women must be half-workers? We are all bastards; And that most venerable man which I did call my father was I know not where When I was stamped; some coiner with his tools Made me a counterfeit: yet my mother seemed The Dain of that time; so doth my wife The nonpareil of this.—O, vengeance, vengeance! Me of my lawful pleasure she restrained, And prayed me oft for bearance; did it with A pudency so rosy, the sweet view on't Might well have warmed old Saturn; that I thought her

శౌద్రాశ్రమ తత్వ భయానక శ్రమములు.

శౌ ద్రా శ్ర మ ము .

1 వ॥ నేనిప్పుడీ పోకిరిం బురికొల్పెదను-వాని యంతముంజూడఁగోరెద
నేమన-నేమోకాని నామనసువానికన్న నెక్కుపడేన్దైన ననవచ్చుంచుకొ
నదు-కాని- వాఁడుమర్యాదకలవాఁడు మఱియునేన్నఁడుం జదువుకొనలే
దై నంబడితుఁడు- గొప్పతనమాసింపువాఁడు- సహచరులకందటికెరత
యొప్పుఁడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యముగవాని నెఱిగిననావ
గఁమఁదుఁగూడ నిక్కముగానేనలక్ష్యము. సేయఁబడితిని-గాని- యదెం
తోకాలముండ- దీ జెట్టియంతయుంభక్త-పరుడు- నెద్దియుశ్చిగులదు-న
రియే- యాపిల్లకాయన్నే నిక్కడనుసికొల్పెద- నిపుడాకుట్రఁబెద్దదను.

2 సీసమాళిక —

.చావలతో సవ. సక మెద్దెయునేక
పురుషులొదవమఱి. తెరువులేదె
.చీకటితప్పన. కేకన్దినారము-
.నాతండ్రియనిపిల్చి. నాఁడనెవని
.మిగులమత్యాదఁగి. లిగినయమ్మనజుఁజే
*.ముద్రింపఁబడిన య. ప్పడెటనుండె
.నేనెగ్గ-దెప్పునా. నెముఁజేయువాఁడెన్వఁదో
వానివనిముట్ల. నొనరిచెను

As chaste as unsunned snow;—
Could I find out
The woman's part in me ! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part : be it lying, note it
The woman's ; flattering, hers ; deceiving, hers ;
Lost and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slanders, mutability,
All faults that may be named, nay, that hell
knows,
Why hers, in part or all : but rather, all ;
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that. I'll write against them,
Detest them, curse them :— Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will :
The very devils cannot plague them better.

.ననుకృతిగా-గాని- .యాకాలమందు
నా.యమృతాఃరవితిగ్రా.భ్యాతిసందే
.నెనలేనిగుణవతి.యపుడు నాయుల్లాల
.హహయెంతదుమాఁగఁ.మా వెలంది

.నన్ను దప్పించెనాః.న్యాయభోగమునుండి-
నన్నుఁచుకొనియుండు .మనుచుదఱుచు
.బ్రాహ్మణం చె-వెండియు- సంతటి.యడఁకువ-
నాసాంపుఁగనిదయ్యమైనఁగదఁగు

.మఱుఁగుపడినమంచు .తెఱఁగున

మచ్చపొం.దనిదా పెయంచునే.దలఁచినాఁడ

.నాలోనఁగల్గిన.నానీస్వభావమే

.నొదవిన సంతబా.గుండునొక్కొ

.మగవానియందు.మాఁగఁ గుణములేదు.

.నానిశ్చయం-బాఁడు.దానిదద్ది

.దబ్బరయేనచో.దానిది- చ్చకమును

.దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు

.నైనకామంబును.దాని దత్యాశయు

.దానిది-పగఁగొంట.దానిది-మఱి

.గొంతెమ్మకోర్కులు.కుత్సితవాంఛలు-

.మిగులనిల్కడలేని.పొగఁరశడ్డ

.కొనవెట్టి-భ్రాంతియు- .గొండెముల్పుపలత-

.పేర్కొనఁబడినకి.ల్పిషములెల్ల

.మఱియునింతేకాక.సరక మెఱుఁగునవి

.దానివి-కొంత-యం.తయును-గాని

.కాకేమి-యంతయుం.గట్టడికీడగున్-

HAMLET—

Act. I. Sc. II

3 O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world!
Fie on 't! Ah fie! 't is an unweeded garden
That grows to seed; things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this!
But two months dead,—nay, not so much, not two!
So excellent a king; that was, to, this,
Hyperion to a satyr; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth!
Must I remember? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,—Frailty they name is
woman!—
A little month; or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears;—why she, even she—
O God! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle

.జేడుగుస్త తంబుమా. ఆడుననయము
 .ప్రతినిమిషము. పాశ్చిమ. వడుపాతకం-
 బందు. .నగముపాశ్చిమిలున్. నంబుగాఁగ.
 .వారికివిరోధముగ నేను. పాశ్చిమ. వారి.
 .దిట్టద. గాని. వారిని. దించునేపు.
 .నారుస్వేచ్ఛగనుంటకై. కోరుకొనుట.
 .వారి. దయ్యంబులుంజెప. నేరవింక.

3 సీసమాలిక —

కటకటాయాబొంది. కడముట్ట దబ్బున
 .జేడిమంచుమాడ్కి. శింశుటకయి.
 మిక్కిలి. గోరెన. నక్కటతనశాన
 .సంబాత్రహత్యక. నశ్వరుండు.
 .ప్రతికూలముగనున. ల్పకయున్న నెంత మేల్.
 దేవుడా. యాజగ. త్తిలిగిన.
 .యెల్ల సడతలునా. కెంత చీదఱగ.
 .జ. ర్విశచర్వణముగ. మ. తికడుఁజప్ప.
 .గానిప్పులంబుగా. గనుపడె. నీ
 యద. కట. యి. నీ. యది. కలుపుతీయ.
 .బడనట్టితోటయై. వ్యధముగాఁజెడున్
 బనికిమాలిన చెడు. వస్తునమితి.
 .నయ్యదినిండియు. న్నదికేవలమొత్త.
 కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు.
 .మడిసెను. రెండునె. లలుమాత్రమే.

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules ; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes,
She married :—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue !

యటు.కాదు-కా లేదంత.కావు రెండు!

.నంతటిగొప్పరా-జ.తమోజివేసికి-

♦.గందపుకడొక్క-రాకసివ.లె!

స.ంతమోహించునా.యహ్మతం-

డాపె.పైవాఁడిగాలియుం.బొటనిడు!

.ఆక్కటానీశ్వర్.నందీగిలయునా-

.మిక్కిలీయాడయు.మేలబడిన!

.దానిచేనభివృద్ధి.ధనరునాకిలివలె

.నాతనిబట్టివే.లాడుచుండు!

.సరిగాని-యొక్కమ్మా.సహితోన-

నాకాత.లంపువల-దుచ్చాప.లంబ-నీకు!

.యాపరబునెలతని.యాధిగ-కొకచిన్న

.నెల-లేకమిగులఁగ.న్నటమునఁగి!

.శోకజేవతవలె.నాకె-నాతండిరే.హ

మువెంబడించెడు.సప్తతిడఁగె!

.కొనినజోడక్కింత.యునుబాత్రగిలకముం-

.దాపెయేమినిశ్చ.యముగనాపె!

.యోదైవమా-సుంత.య్యవేకములేని

.పశువెనమఱికోంత.వంతుదుఃఖ!

.ముసఁగొఁగుచుండు-నా.పినతండిరేతో

వివా.హంబయ్యె-నాతండి.కనుజుడతఁడు!

.కాని-నాతండి.ఖరిలేడు-నేను

♦భీ.మునిపోల్కి-గానట్లు..మొనసియొక్క-

.నెలలోపెయుబ్బక.న్నలయందుదుస్తా

♦శు.పులకారమెఱుఁగు.సలుకకమును!

Act. ii. Sc. ii.

4 O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion,
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wann'd ;
Tears in his eyes, distraction in 's aspect,
A broken voice, and his whole function, suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba,
That he should weep for her ? what would he do
Had he the motive and the cue for passion
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing ; no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్నఁ బెండ్లాడెన. ప్పొలఁజి-యాహా-
కడుఁ బాపపువేగము-.. వావికాని।

. . కూటములకంత నేవుతో . జాటుటకయి।
. యయ్యదియుఁ గాదు-కానేర. దద్దిమేలు।
. కాని-పగులుమనాగుండె. కాయనీవు।
. ముందునానోరునేఘూసి. కొంతమఁగాన॥

4 సీరమాలిక॥

. . బాపురే నేనెట్టి. . వంచకుండనికెంత
. మోటయడిమెసటి. నాటకుండు।
. బొత్తి గఁగల్పనం. బొగలుకలనిచటఁ
. దనశక్తిఁ దనయూహ. . కనగుముగ।
. బల్మిఁ బ్రవర్తింపఁ. బడె-వానిమోమెల్ల
. కళత పె-జూపులఁ. గంటినీరు।
. వాసి. . యాకృతిఁ గల. వరము- . డగ్గుత్తిక-
. మఱివానిదేహ. . ధ. మంబదంత।
. యునువానితలఁపున. . కనుగూపముగనుంట
. . యబ్రముకాదె. . స. మస్తమిద్ది।
. లేనిదాసిఁ గుఱించి. . లేమకె-వానితో
. నాపెకునాపెతో. సతనికేమి।
. వాడెమెకొఱకేడ్వ. పలసినపని-వాడు
. నాదు. . చింతాకార. ఇంబుతనకు।
. నుంకిసనేమిసే. యుకొ- . రంగమున
. కన్నీళ్లదడుపు- . కరవచనము।
. నలం నెచ్చెవింబ. గలఁగొట్టు- . నోమికి

As deep as to the lungs ? Who does me this ?

Ha !

'swounds ! I should take it : for it cannot be
But I am pigeon-livered, and lack gall
To make oppression bitter, or, ere this,
I should have fatted all the region kites
With this slave's offal. Bloody, bawdy villain,
Remorseless, treacherous, lecherous kindless villain !
O, vengeance !

Why, what an ass am I ! This is most brave ;
That I, the son of a dear father murdered,
Prompted to my revenge by heaven and hell;
Must, like a whore, unpack my heart with words,
And fall a-cursing, like a very drab,
A scullion !

Fie upon't ! foh ! About, my brain !— I have heard
That guilty creatures, sitting at a play,
Have by the very cunning of the scene
Been struck so to the soul, that presently
They have proclaimed their malefactions !
For murder, though it have no tongue, will speak
With most miraculous organ. I'll have these players
Play something like the murder of my father
Before mine uncle : I'll observe his looks ;
I'll tent him to the quick : if he but blench
I know my course. The spirit that I have seen
May be the devil : and the devil hath power
To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,
Out of my weakness, and my melancholy,
As he is very potent with such spirits
Abuses me to damn me. I'll have grounds
More relative than this :—the play's the thing,
Wherein I'll catch the conscience of the king.

.లిచ్చివుట్టిరచు-జక్ష్మించునిరప|

.రాధుల-దాటుమా.రసలుపునజ్జానుల-

.నిడముగజూపువి.స్కి-దొలగించు|

.గలగెనుసోమరి.వలెనునేనొక మొద్దు

.♦పందతుంటరినినా.పనినిసరకు|

.గొనబోకతడబడి.యసజాలనెదియునె

.వ్వనియథాపాణము.ల్పాడొనచా|

.బడియెనోయటువంటి.ప్రభునిగూర్చియైన

.లే-దేనుసీతకినా-.♦లెంకయనుచు|

.బిలుచునన్నవడు-నా.తలబగులంగొట్టి

.నాగడ్డముంబీకి.నామొగమున|

.బాటవె చెడు-ముక్కు.బట్టినుల్పెడు

.నను.మిగులదబ్బితీయంచు.♦దెగడజొచ్చు|

.నిటునాకెవడొనచుక.గటకటాయెందుకే

.నద్దినెపవలసిన.దహహనేను|

.లేశమైనధృతి.లేసట్టివాడను-

.గానియెడనీని.కంటెముందె|

.యినీచుప్పిచ్చుచే.నేనెల్లనింగిగి.ర్ప

.లనుగొవ్వొంపగ.వలసియుండు|

.కూళిసిగ్గిడిదొంగ.గొడ్డుకట్టడిపోకి.రి

.కటికితుంటరి.యకటచలము|

.భలిభళినేనెట్టి.పనికిమాలినగాడ్డె

.నిదిమేటిశూరత్వ.మేనుజంప|

బడుమంచితండికిఁ గొడుగును-

బగన్చీచుక. కొనఁదయ్యమునఁబురి. కొల్పఁబడితి.

.మాటలనాఁయభి. మానములంజె

•మ. దిరిఁ దెల్పవలయునా-. మఱియుఁదొత్తు

. నటుతిట్టవలయునా-. యంట్లఁదోమెడువాఁడు

..సీదానికయియిసీ. నాడుబుద్ధి.

.లెమ్మురంగంబునం-. గుమ్మరురోషులు

..వీన్నాఁడ-•నాట్యప్ర. వీణతఁమెయి.

.ఁదమనేరములఁబ్రచు. రముసేయునంతతాఁ

, కంబడిఁరంతరం. గముననంచు.

..గతమేమనఁగ-హత్య. కడునాల్కలేకయు

. బహులాద్యుతావయ. వమునఁబల్కు.

. నాపినతండిముం. దఱినేనునాడింత

సీనాటకుల. చేత. నెద్దియెన.

. నాతండిఁవధఁసూచ. నముసేయునట్ల-

నే. నరయుదువానివై. ఖరులు-శోధ.

సేయుదునాతని. చిత్త-మాతఁడుజంకు

. సేనిఁనామాగఁము. నేనెఱుఁగుదు.

. నేనుఁజూచినఁమూతిక. కానోపుదయ్యము-

. •దయ్యమింపగునూపు. దాల్పఁగల్గు.

. సరియె- వెండియు-నొక్క. తఱినాతఁడునడు

. నటువంటిశక్తుల. నలరియుంట.

. నాయశక్తి మఱియు. నావిచారముఁబట్టి.

. నన్నుఁజెఱుపమాయ. వన్నుచుండు.

. నింతకన్నఁదగిన. వేఁగాంతుఁగతములీ.

. యాటమిషనుజేని. యుఘముఁగండు॥

HENRY V.—

Act III Sc I.

5 In peace there 's nothing so becomes a man
As modest stillness and humility :
But when the blast of war blows in our years,
Then imitate the action of the tiger ;
Stiffen the sinews, summon up the blood,
Disguise fair nature with hard-favoured rage ;
Then lend the eye a terrible aspect ;
Let it pry through the portage of the head
Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
As fearfully as doth galled rock
O'erhang and jutty his confounded base,
Swilled with the wild and wasteful ocean.

HENRY VI—PART III—

Act II Sc II

6 To whom do lions cast their gentle looks ?
Not to the beasts that would usurp their den,
Whose hand is that the forest bear doth lick ?
Not his that spoils her young before her face.
Who 'scapes the lurking serpent's mortal sting ?
Not he that sets his foot upon her back.
The smallest worm will turn, being trodden on ;
And doves will peck in safeguard of their brood.

5 నీ .నంధియెడనన్మించి.శాంతియునడిగెను
 .యటనరునకుడగు.నద్దిలేదు!
 .కాని-యెప్పుడుమన.♦వీనుల♦గల
 హతూ.ర్యరసముచొటబడు.నప్పుడుమన!
 .మనుసరించవలయు.♦వ్యాఘ్రచేష్ట-
 సర.ములన్ బిగియింప.వలయు-ఁగూచుచు!
 -కొనునది♦యుత్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి♦వక్రమగమా.మకొనవలయు!
 .గంటికికికరా.కారమివలయు
 స.య్యదితలకిటికీల.యందునుండి!
 .యిత్తిడిసిరంగివలెజూడ.నిండుపొంచి!
 కన్పొమయు♦దుష్టవిధ్వంస.కరసముద్ర!
 .ఘమకణవినష్టనిజపిరికి♦బ్రజ్జికా!
 .శిలవలె♦ఘోరముగదాని.♦నలమనిండు!

6 నీ|| .వేన్మిషైసింగము.లెవదజల్లుజల్లుని
 .చూపులు-దమలోవజొన్చుపసుల!
 .కైగా-దెవనిచేయి.వట్టియడవి
 యెల్లు.నాకెడు-దనదుకూ.నలదనమొగ!
 .మునకుగల్గెదురుగ.బొలయించు
 వానిని.గా-దెవరిడుందప్ప.గలుగుబొంచు!
 .♦త్రాచుకా-టడుగున.దానివీపుం
 దొక్కు.నరెడుకా-♦దటిపుటి.♦నలత్రపురుగు!

KING JOHN *Act II Sc I*

- 7 What cracker is this same that deafs our ears
 With this abundance of superfluous breath ?—

THE MERCHANT OF VENICE *Act III Sc I*

- 8 if it will feed nothing else
 it will feed my revenge. He hath disgraced me,
 and hindered me half a million, laughed at my losses
 mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
 my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
 mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
 not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
 dimensions, senses, affections, passions ? fed with
 the same food, hurt with the same weapons, subject
 to the same diseases, healed by the same means,
 warmed and cooled by the same winter and summer
 as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
 if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us
 do we not die ? and if you wrong us, shall we not
 revenge ? If we are like you in the rest, we will
 resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
 what is his humility ? revenge. If a Christian
 wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
 stian example ? why,, revenge. The villainy you
 teach me, I will execute ; and it shall go hard but
 I will better the instruction.

.తిరుగుఁ బాటొనరించు నెం. తేనిమట్ట!

.బడినయప్పుడు- వెండియుం. బాపురాలు!

.కడువడిగఁదమపిల్లలం. గాచుకొనఁగ!

.బొడుచుముక్కులతోడద. బుప్పనెదిర్చి॥

7 ద్వి॥ ఎవఁడీ వికృతనో. ద్ధితుఁడుమా చెవుల!

. జెవుడువ చెడును చచ్చి. సితమమితముగ!

8 వ॥ అదిమటి దేని నేత్రపకున్న నాపగ నేత్రపును- వాఁడునన్న వమానప
చేను- నాకై దులక్షలదైన- నానష్టములయెడనవ్వెను నాలాభ
లవెక్కిరిగిచెను- నాజాతిస్థిరస్కరించెను- నాబేరములుచెడఁగొట్టె
ను- నామిత్రులనడఁచెను- నాశత్రులరేపెను- వానిప్రయోజన
మేమి- నేనుయూదియాదేశస్థుడను- యాహూసీయునకు నేత్ర
ములుండవా- యాహూసీయునకు హస్తములవయవములు కొలత
లిదియములకొర్కులు కామకౌఠాదులుండవా- ఖిస్తుమస్తు
నివలెనాయన్న మునమేపఁబడియె- నాయాయుధములచేతనే హిం
సింపఁబడియె- నారోగములకేలఁబడియె- నామండులచేతనేకు
డుచెఁబడియె- నానీతావేసఁగిచేతనే చల్వెక్కింపఁబడితపించఁబ
డియె- నీవుమమురక్కించో మాకునెత్తురుకాటదా- నీవుమాకుఁజ
క్కిలిగిరితలిడిన మేమునవ్వమా- నీవుమాకువినమిడిన మేమచావ
మా- మఱియు నీవుమాకన్యాయముచేసిన మేముపగదీర్చుకొన
మా- నీవలెమిగిలినదానిలో మేమున్నయెడల నందులోనివాఁడో
లుదుము- యాహూసీయుఁడు ఖిస్తుమత్తునకు హానిచేసెనేని

TIMON OF ATHENS .. *Act IV Sc III.*

9 Consumptions sow

In hollow bones of man ! strike their sharp shins,
And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
That he may never more false title plead,
Nor sound his quilllets shrilly : hoar the flamen,
That scolds against the quality of flesh,
And not believes himself : down with the nose,
Down with it flat ; take the bridge quite away
Of him that, his particular to foresee.
Smells from the general weal : make curled-pate
ruffians bald ;
And let the unscarred braggarts of the war
Derive some pain from you. Plague all,
That your activity may defeat and quell
The source of all erection. —

10 Ensear thy fertile and conceptionous womb,
Let it no more bring out ingrateful man ?

వాడగపచావలసిన దయయేమిఁజిస్తుమత్తస్థఁడు జహూవీయు
న కపకారమొనఁచిఁనయెడ భిక్షుమత్తస్థునినిదశఁమున వాని
కెట్టియోపుకండవలయు- నేమి-పగ- నీవునాకునేపుకదు మాగఁ
మునెఱవేఁచెదను- మఱియది కఠినముగానుండుఁగాని నేనామ
ప్పుబడినస్థితింత నృద్ధిచేసెదను.

9 నీ॥ .నరులయెముక లెల్ల .నుఱుము సేయుఁడు-
వారి.మోఁకొల్లనఱుకుఁ- డి.ప్పుడెమడిమెల!

.నరములఁద్రొంచుఁడు- .నన్యాయవాదికి
గొంతు.బ్రన్దలు సేయుఁడు.వాడబద్ధ!

.పత్రములంబట్టి .వాదించనీక
సూ.క్షాశములకికెన్నఁ.డఱువనీక!

.మతగురువుంబట్టి .మైచమఁమొలచుఁడు
.వాడందఱికిఁదప్ప.వట్టుఁగాని!

.తానుదిన్నఁగనుండఁడెం.తయునువాని!
.ముక్కుఁగోయుఁడు మఱి-వాని.దొక్కఁజేల్చు!
.డెవ్వఁడందఱిజనముల .కెగ్గునలిపి!

.మైనమిక్కి-లితనలాభ.మరయుచుండు

ద్వి॥ .వంగినకురులున్న .వన్నెకాండ్రినఁగ!
.డంగిబోడిగఁజేయు.టకుఁదలకొనుఁడు॥

కం॥ అనితోనదెబ్బలకుఁద!
.ప్పినకతనకబొగడుకొనెడు .బిరుదుమగలఁజే!
తనయినయిడుమలఁబెట్టుఁడు!
.జనములఁదుదముట్టఁ బాడు.నలుపుఁడుమీరల్॥

10 ద్వి॥ పుడమి-ఫలించునీ.బొజ్జనెంపించు!

పో.డమనీక చటనె.పుకఁగృతఘ్నునరు!

11 Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
That you are thieves professed, that you work not
In holier shape ; for there is boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to froth,
And so 'scape hanging. Trust not the physician :
His anti dotes are poison, and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen

Act, v. Sc. iv.

12 now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
And palsy insolence shall break his wind
With fear and horrid flight.

11 నీ॥ మృగములఁబక్షుల.మీలనెకాదు న.రులనుభక్తిఁచఁగ .వలయు
 మీర
 .లింతియెకాక-మీ. కేను వదనములు .నేయగ వలయు-బ్ర.సి
 ధృతైవ-
 .దొంగలుమీర- లెంతో పూజ్యవేషంబు.లంది చేయరుపని
 .హద్దులేని
 .దొంగతనంబు చె.లంగెడుఁదగునట్లు .లేపాటుకాఁబడు.వృత్తు
 లందు!

బ.ంగరిదెకొండుతుంటరిదొ.ంగలార!
 పొండు-దా॥ త్నానవంబుమీపొ.ట్టలుబ్బ
 .దా॥.పు-డాజ్వరముననుమీ.గక్తముజీకి
 .నురుగ కానిండు-తప్పకొండు.ఁకినటుల.

కం॥ సమ్మతుఁడి వెజ్జన్-మీ!

వె.ంబడినాఁడిచ్చునట్టి వి.రుగుడువిషమా!

ముమ్మరముగఁజంపునతఁడు!

దొమ్మిగమానిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.

గీ॥ ధ.నముప్రాణంబులన్నాడఁగొనుడుకలిపి!

చేయుఁడికీడు చేయుఁడి-చే.యుటకయి!

బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబె.ట్టుకొన్న!

వారుకావునఁబనివాండ్రవ.లెగఁడంగి..

12 గీ॥ మీ.నుఖాసనములనిప్పుడా.నరేగి!

యా.పిరందనితప్పుగూచు.ఁడవలయు!

.రోతఁయగుపర్వమెయివఱి.భీతితోడ!

.డినిబలసినట్టిగబ్బి వెల్లి పడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act V Se I.

- 13 As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent, and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends ;
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with their tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
'Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly ;
And nothing grieves me heartily, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

13 సీసమాలిక. —

మ.నుజఁజంపుట-లేక-తనిఁజంపుటకుఁ గుట.చేయుట-

కన్నియంబె.అచుట-యది।

కా.దేనియట్టులఁగా.వించుటకు నెత్తు.ఐన్నుట-కీడులే.కున్ననొకని।

నెగ్గించుటయు-మఱి-నేమాటఁదప్పట-

ఘోరవైరంబిరు.గుఱుహితులకు।

ఁగల్పించుటయు-బేద.కావుల పశువులఁదోవ

దప్పించిగొం.తులువిఱచుట।

.యథా రాత్రమున ధా.స్యపు కొట్లకుం

గడ్డి.కుప్పలకునక్రమి.నిన్పనెట్టి।

.తమదుకన్నీళ్ల నెం.తయువానినాపఁగ.సాత్తు

దారులఁబిల.చుటయు-దఱుచు।

.నేనుసమాధుల.లోనుండి వృతమాన.పులఁ

ద్రవిత్వీశి వా.రలవిహితుల।

.తలుపులపజ్జవా.రల శోకములుమఱ్యఁ

.బడునంతఃట ని.ల్వఁబడఁజేసి।

.చచ్చినప్పటికేము .చావనీవద్దమీ

.వనటలసనివారి .తనుపులందు।

జెట్లపట్టలనలె .జెక్కినాడన్నాడు.కత్తిచే

బ్రహ్మసృష్టా.క్షరము-లాగు-।

.మొక్కఁడఁగ నెట్టి.లుక్కడంచునొనేడ్క-।

.నేనువేయఘోర.కృత్యములటు।

.జరిపినాడ-ఁగాని..మఱిపదివేల్సెయ।

.లేమితప్పనన్ను.బ్రా.మదెడియు.

RAPE OF LUCRECY.

14 "Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee:
If thou deny, then force must work my way,
For in thy bed I purpose to destroy thee:
That done, some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay;
And in thy dead arms do I mean to place him,
Swearing I slew him, seeing thee embrace him.

15 Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort;
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly, and his time of sport:
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time.

16 Out, idle words! servants to shallow fools,
Unprofitable sounds, weak arbitrators!
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators:
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law.

14 త॥ .ననువిను-వాడిట్లు.పదోడగె-నిన్నె.నసినేటి

మాపున.ందనియగవలయు.

.నినుబల్మిగూడెద-నీహొప్పకున్న-

.నిదైగటారిచి.నీబంటునొకని

.దునిమిసీయుసుకుల.తోడనీపర్వ

.తోలగినటుల వాని.తోడనిత్తుక.

.కొనరనేజాటెద.నొట్టడిమి.లున్న

తీగనిమిమ్ము.కొడిచితివగు.

15 త॥ .తనచేలులెల్లరుం.దనపగవారు.గా

జూడనీవాడు.కరముకోణంగి

వె.కుకొనితనుమతో.వెక్కిరించగను

.సిగ్గందనీ.వంత.చెడడుపట్ట

.గనిపెట్టనీపొన్న.గడచిపోకుంట-

.తనవేడ.నదినడి.నాటుచునుంట

పనివడియకదిద్ద.బడనినేరంబు.గారింపనీ

రిత్తగా.నెప్పువాని.

16 నీ॥ .పోపొండు పోమని.పోతు మాటలు- తెల్వి.లేనివారలకెల్ల. బాని

నీండు. [లి.విగ్గుతించి

కొఱమాలిన రోదల.క్కఱ గానితగవరు- ప.గొన్నడి తె

పో.రాడుబడులకు.బోయి- వదాడుడు.బుసుపోని మొల్ల.ల.పో

తరేరి.].బాగుగను

.జగడంబులాడి రచ్చకునెక్కి. పడకెడ.వారి కుండుడు రాయ

.నరకు సేయగనొల్ల.వి.చారణ-సపు.డధయగానను నొకగడ్డి.పరపాటి

.యైననాదగుసంగతి.కవసరింబు.పర్థతులతోడతోడ గ.పృథమగాన.

రౌద్రరసః

1 సరోషదప్తాధికలోహితోష్ణే ।

వ్యక్తోధక్వరేఖాభ్రగుటిర్వహద్భిః ।

తన్తారగాంభల్లనికృత్తకంఠై ।

హుకంకారగభేదక్వషతాంశిరోభిః ॥ రఘువంశే స7శ్లో 58

2 తస్థిపభవస్తస్స అవరాహోఅహంజ్వేవ ఏధాఅబ

రథజాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్నిదోభనామి

ణిఉణిఏర్థిరోఏహి ॥ వికృమోర్వశీయే ॥

3 అణ్జ- అత్తగోహిఅ ఆణుమాణేణపే

క్షసి-రోజాణిం అత్తోధమ్మకంచుఅప్పవేసి

దోతిణచ్చణ్ణకూవోవమస్సతవ అణ్ణకిదిం

పథివదిస్సది ॥ శాకుంతలే ॥

కి ను క .

- 1 గీ॥ .కినుక మైగర్వబడి కడుఁ. గెంపుమిగులు।
 .పలుదెఱలు-మీఁది రేకలఁ.దెలుపుబొమము।
 .దులు-ములుకులఁ.దెగినకుత్తు .కలును-బొబ్బ।
 .లొప్పుపగఱతలలనేలఁ.గప్పెనతఁడు॥
- 2 ప॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.
- 3 ప॥ దోసకారీ-నీతలంపువొప్పునఁజూచెదవు-దమ్మశుంఁదొడవువనుం
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్నోలు నీవాలకమిపుడింకెవఁడు దెలువఁగ
 లఁడు.

AUSTERITY.

KING HENRY IV PART I

Act III Sc.

- 1 He 's as tedious
As is a tired horse, a railing wife ;
Worse than a smoky house.

HENRY VI PART II

Act III Sc. I.

- 2 Virtue is choked with foul ambition.
And charity chased hence by rancour's hand ;
Foul subornation is predominant,
And equity exiled your highness' land.

RICHARD III

Act V Sc III.

- 3 Give me another horse,—bind up my wounds.—
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream.—
O coward conscience, how dost thou afflict me !—
The lights burn blue.—It is now dead midnight.
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
What do I fear ? Myself ? There 's none else by :
Richard loves Richard ; that is, I am I.
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
Lest I revenge myself upon myself.
Alack, I love myself. Wherefore ? for any good
That I myself have done unto myself.
O, no ! alas, I rather hate myself
For hateful deeds committed by myself !
I am a villain : yet I lie, I am not.
Fool of thyself speak well :...fool, do not flatter.
My conscience hath a thousand several tongues,
And every tongue brings in a several tale,

భీ బ త స ర స ము .

1 ద్వి॥ . పొగఁగి ముక్తనిల్లునె. పుండిట్టినాని॥
 .♦ బెగ. డుగుట్టమువలె. విసిగించువాఁడు॥

2 గీ॥ .♦ బీరమత్యాశచేగొంతు . పినుకఁబడియె॥
 . నలుమఁదెఁజలమున మంచి. తనము-మఱియు॥
 . దగిలిదుబ్బోధనంబు ♦ ప్రధానమయ్యె॥
 . న్యాయమేలినపారి రా. జ్యమునువిడిచె॥

3 సీసమాలిక —

. ఇంకొకగుట్టము. నీవునాకుందెఘ్నత్ర
 . కట్టమునాదగు. గాయమలను॥
 . దయచూడుమానస్సు . దైవమా-
 యాగుము- . కలఁగంటి-నింకెద్ది. కాదుగాని॥
 . పిఱికిబుద్ధియెట్లు . పీడించితివినన్న -
 . వెలవెలఁబాటు♦డి. వ్యయపుడు-కడి॥
 . రేయి-వడంకునా. మైయెడలిచెను
 . జడు♦పుగ్గడించెడు. ♦ చలువబొట్టు॥
 . దేనికివెఱచెన- .♦ నానిమిశ్రమ-
 మఱి నాచెంతనెవ్వరు. న్ననరారు॥
 . ననునేనుఁబ్రేమితు- . ననఁగ♦నేనేనేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree ;
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,—“ Guilty ! guilty ! ”
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁడయిక్కడనొక.ఘాతకుండు।

.లేఁజొనునేనె న.లేలెముక్తయగై-

.మేమి-సన్నుండియే-.యేక తంబ।

.నేనెన్నాఁబగం.దీరుచుకొందు

నే.మోయని-సన్నయ్య.యోవలచెద।

.నేకారణంబున-.నాకునేనేయెద్ది.యో

మేలునొనరించి.యుంటచేతి।

.నోహోయటులకాద.యోసన్న

సహ్యంచు.కొనెదఁగుత్పి.మఱా.సనులుసల్పి।

.నాఁడఁగావునమోస.గాఁడనునేనిష్టు

.కల్లవల్కుచునుంటి.గాననేన।

.నవివేకినన్గాచి.యరుకొనుమంచిగ-

.వెడఁగిన్నీ వెపో.గడుకొనకుము।

.నావివేకమువేయి.నాల్కలుగలయది-

.యెల్లనాల్కయు.జెప్పు.నొక్కటికత।

పాపాత్మునిగనన్ను.బ్రతికథయుం

దప్పు.వట్టెడుక-మిగులన.బద్ధమపగి।

.మాణముపాత్యయు-వటిగణివఁగ

రాని.క్కారఘాతకతియు.జేటియట్టి।

.వివిధనాములెల్ల.వెల్లడిగాఁదాము

న్యాయసభనామ్రగి.సన్నుదొషి।

.నోషియనిభాషవెట్లనె.ంతోనిరాశ।

.గొనెన-సన్నరు.శించరే.రున-సరిసరి।

.వారలెందుకటులఁజేయ.నాయు-సన్ను।

.నేనెనుంతుకనికరించు.బూనఁగాన॥

PERICLES—

Act I Sc IV.

4 But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air
Were all too little to content and please,
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread, and beg for it :
Those mothers, who, to nourse up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's teeth, that man and wife
Draw lots, who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ?

4 నీసమాలిక —

అ.యినను బరికించు.మూదైవవేమిసే.యగలఁడొ - మామూలు
.పగుటవలన|

నీనోళ్లు.నీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.దాక భూమియు సము.ద్రంబు
గాలి|

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్లములుగుసంత హెచ్చు
గనిడి|

.యైనదనుపఁ గొంచెమయ్యెనో - యిప్పుడ.భ్యాసంబులే కివి.ప
స్తుపడియె

.ఁగ్రొజవుల్లల్పింపఁ.గోరిన నాల్కలి.ప్పుడు రొట్టెకై కడు.ము
దముపొందు|

.మఱిదానిఁగూచించు-ఁ .జిఁలుతలఁ బెంచుట .కెంతయోశ్ర
ద్ధవ.హించినట్టి|

.తల్లులేతమకన్న .పిల్లలందినసిద్ధ.పడెద-రాకలిపలు.వరుసయెంత
.వాడిగనుండెను .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోన నెవరు తొ.ల్లఁ
దెగటారి|

.బ్రతుకును బాడిగింప .వలయునోయని చీట్లు.తీయఁ దొడంగి-
రీ.తెన్నుననొక|

.దొరయునుమఱియొక దొరసాని యచ్చోట .నిలఁబడి రేడ్చుచు
.నీరసిల్లి|

.కూలుచున్నారపెక్కండ్రు.సోలియచట|

.గాని-వారలపాటును.గాంచునట్టి|

వారువారలఁబూడ్చెడు.బలములేక|

.నిలిచియుండిరిదంతయు.నిజముకాదె.

WINTER'S TALE—

Act III Sc. II.

5 But, O thou tyrant !

Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked, fasting
Upon a barren mountain, and still winter,
In storm perpetual, could not move the gods
To look that way thou wert.

RAPE OF LUCRECE

6 He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;
She, like a wearied lamb' lies panting there :
He scowls, and hates himself for his offence ;
She desperate with her nails her flesh doth tear :
He faintly flies, sweating with guilty fear ;
She stays, exclaiming on the direful night :
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite,
She there remains a hopeless cast—away.
He in his speed looks for the morning light ;
She prays she never may behold the day ;
“ For day,” quoth she, “ night's ” scrapes doth open
lay,
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow.

5 నీ॥ .నరియె-యోకూర రా.జానీవునీయంశె.ములకుఁ
 బశ్చాత్తాపము.వడఁబోకు।
 .కతమేమనంగ- ని.గ్గలఁచెడు దుఃఖము.లన్నిటి
 కవిభార.మగుచునుండు।
 .గాసనీవెద్దియుగ్గావించుటకు • నెట్టు.కొనకు
 మానందొఱఁ.గుటకుఁదప్ప।
 .భక్తితోనొకవేయి. • సర్యాయములునీవు
 .సా•ప్టాంగమెరఁగుట.యైన- లేక।
 . • యొక్క పెట్టునఁబది వేల • యుగములీవు।
 .దిసమొలగ్గొడ్డు • కొండపైఁ.దె • అపిలేని।
 .బలుతుపానుననీతునం.బ • స్తుపడిన।
 .గానినీకీడువేల్పుల. • స్తరఁచలేదు.

6 నీ॥ ఆతఁడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి
 . • యలజడింబ్రాఁకెడు-నాపెరుచట।
 .గడు • రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొట్టె
 .పిల్లకై వడి-వాఁడు • బిట్టునొచ్చు।
 .కొన్నుఁదన్నుందిట్టు.కొంచుండె
 డనతప్పుఁ.గుఱిచి- • యాకెయుఁదన.గోళ్లతోడ।
 . • మైజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునానఁదొఱంగి-
 .నేరముజంకు • నైమటపట్టి।
 .యతఁడుపర్వీడుమెల్లన .నామెనాటి।

- 7 As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor.
- De

.♦ బడిదమా రేయి కై మొజ్జు బెట్టచుండే!
 .వాడు పరుగెత్తుచు నోరెత్త బడుచునుండే!
 .♦ సుంతలోన ముగియుతన .♦ సుఖము గూచిక॥

ఉ॥ .చేసినదానికై వగపు జెందుచు నక్కడనుండి రాజువి!
 .చేసె-నిరాశ పొందియట .జేడియయిండెను భ్రష్ట రాలుగా!
 .♦ వేసరి పొద్దు జాడ గని పెట్టున తండును-వెల్లడించురే!
 .దోసముల స్వనల్-వఱియు-♦ దుంటబొమ్మ నొసగు లుక్మసుంగునన్
 .దోసెడు నేపుక నాదుకను .దోయి కొకప్పుడు నె నలేదటం!
 .♦ చానతి కోరుచుండు ♦ నన.యంబు దినంబును జూడకుండుటన్॥

7 నీ॥ .తావేటకానికి ♦ దారసమై యెటు
 పారిపోవుదునంచు ♦ వలనుమిగుల!
 .జంకున జూచెడు ♦ కంక కై వడి-లేక-
 .కడు ♦ కు-తాపున బడిబితాన!
 .దో వయెయ్యెదియైన ♦ దొక్క లేకుండిన
 .దానిపోలిక-దసలోన దానె!
 .♦ గుంజలాడుచు దన్ను ♦ కొనుచుండెనెచ్చెలి-
 .బ్రతుకు స్థిగ నకులో ♦ బడినయపు!
 .వఱియు నెంతయు నప్పునం బడిన వాని!
 .♦ దెల్లముగ జూపువేలుపు ♦ తెగడునపుడు!
 .బ్రతికియుంటయ్యె-యటుకాని.పట్ల జావ!
 .♦ దివురుటయ్యె లెస్సయ్యు రెండు ♦ తెలుగులనని॥

భీ బ త్స ర న : .

- 1 తృషామహత్యాహతవికృమోన్యమః।
శ్వసన్ముహురూఁర విసారితాననః।
నహంత్యదూరేఽపి జాన్తుగేశ్వరో।
విలోలః హవ్యశ్చలితాగ్రీ కేసరః॥ ఋతుసంహారేన।

శ్లో 14

- 2 సముద్భృతా శేషన్యుణాలజాలకిం।
విశన్నమీనం ద్రుతభీషసారవమ్।
పరస్పరోత్పిడన సంహతై గృజైః।
కృతంసరస్సాంద్ర విమదకదకమమ్॥

శ్లో 19

- 3 స ఫేసలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
విచిస్సృతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।
తృషాకులంనిః సృతమద్రిగహ్వరా।
దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలమ్॥

శ్లో 27

శా కు ం త తే .

- 4 రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిన్దప్రత్యహంసేవ్యతే।
శయ్యాప్రాంతవివతనైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।
దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।
గోత్రేఘస్థలితదాభవతి చవీడావిలక్షణమ్॥

వి వ

1 గీ॥ .కడిదిదగదున్నగాఁబడు .కడిమియోజి
 .నూరుచుచుమాటిక్కిడు .నోరుదెలిచి
 .నాల్కయల్లాడుచుండఁగొ.నజడకదల
 .సింగి మేన్దఁజంపదు.చేరువయ్యు॥

2 గీ॥ .మొండుగాఁబెర్కఁబడు తమ్మి.నూండ్లునిడుమ
 .బడినమీలు.వెలిచిసాము .తెల్లిపులుగులు
 .కలిగియొండొంటదాగు .చే.గలమెకముల
 .పోరుచేదట్టముగి .కొంపి.మీలునాడుగు॥

3 గీ॥ .నరుగునగదలుపోడవగు .నోటిదొప్ప
 .లెంఱయొక్కొక్కజూపివ .యెల్లనాల్క
 .లెనసి-కడుడప్పిగుంది- సీ.టిలివెదకుచు
 .గొండవల్లముగాదున్న .పిండివెడలె॥

చ॥ .సొగసులనేవగించు.దొలి.చొప్పన .మంతురులన్సండు-రే
 .లుగడుపుఁగూర్కులేక-పొర.లు-నగర్కలబోటబోడని
 .వ్వుగమొగమోటమిస్ బలుక .బోవునెడ్డడబాటుజెందిత
 .వ్వుగననిపేర్లటిచ్చవడి .పొందుచుండించెడుస్థినింతయు॥

TIMIDITY.

AS YOU LIKE IT Act. I Sc. III

- 1 Alas, what danger will it be to us.
Maids as we are to travel forth so far,
Beauty provoketh thieves sooner than gold.

CORIOLANNS Act I Sc. III

- 2 But had he died in the business,
madam, - how then ?

HENRY VI PART II Act III Sc. II

- 3 Upon the eye-balls murderous tyranny
Sits in grim majesty to fright the world.

KING JOHN Act III Sc. III

- 4 I had a thing to say. — but let it go:
The sun is in the heaven, and the proud day,
Attended with the pleasures of the world
Is all too wanton and too full of gawds,
To give me audience ; if the midnight bell
Did, with his iron tongue and brayen month,
Sound on into the drowsy ear of night;
If this same were a churchyard where we stand,
And thou possessed with a thousand wrongs; —
Or if that surly spirit, melancholy,
Had backed thy blood, and made it heavy thick;
Which, else, runs tickling up and down the veins
Making that idiot, laughter, keep men's eyes.

భ యా న క ర స ము .

1 గీ॥ .అకటమనకిఁ కేమి .యాపదకల్లునో!
 .యర్థతదవ్వునడుచు.నపుడు- మనము!
 .పడుచుకన్నియలము- బంగారుకన్నదొ॥
 .గలనురేచుఁసోయ.గంబువడిగ.

2 వ॥ కాని-యతఁడాపనిలో మడిసినచోనమ్మాయపుడెల్లు

3 ది॥ .నీకనుపాపల.నెలకొనుమృత్యు!
 .భీకరకౌర్యము.ద్వింఁ బెగడింప.

4 సీసమాలిక—

.నేఁజెప్పవలయును. నీకొక్కఁసంగతి-
 .యైనబోనిమ్మది- .యాకసమున!
 .బ్రాహ్మపెరియుచుగడె- .శ్రోవైనట్టి
 పగలు.కూడుకొనిజగము.వేడుకలను!
 .మిగులభోగంబున .మిక్కిలిజాబున
 మిం చెడునన్నాల.కించుట.కయి!
 .యలవడిలేగడి .యాఁరములెనయిప్ప
 .నాలుకతోడుత .స్మరియుఁదనదు!

And strain their cheeks to idle merriment,
A passion hateful, to my purposes—;
Or if that thou couldst see me without eyes;
Hear me without thine ears, and make reply,
Without a tongue, using conceit alone,
Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
Then, in despite of brooded-watchful day,
I would into thy bosom pour my thoughts.—
But ah, I will not:—

MEASURE FOR MEASURE— *Act. III Sec. I.*

5 Ay, but to die, and go we know not where;
To lie in cold obstruction, and to rot;
This sensible warm motion to become

.నిత్త డిన్తోతో . నెంతయుంగుమ్మ
రా. తిరి చెవిలో పల. మొర సేనేని।

.మనమున్న చోటు . స. మా ధియా సేనియ
.నీకుఁదప్పులు వేయి. నగ డేనేని।

.యటుగానియెడ - • నాదు. రాగ్రహభూతము-
• పిత్త జ్వరమ నీదు. నెల్లయుడుక।

. బెట్టిచిక్క నఁజేసి. నల్లన - లేనిచో -

.గిలిగింత • నాళ్లకు . సలిపియద్ది।

.పర్విడు నెగదిగ. బ్రజల సేత్రంబుల

.విప్పెడునట్టు లావెట్టి - నగవు।

.నొసరించుచున్ - మఱి. యును -

వారిబుగ్గలన్ . సోమర వేడ్కకు. జొన్ను - నట్టి।

.గుణమునా • పూన్ముల. కుంగిట్ట -

దదిగాక - కన్నలు లేకీవు . నన్ను జూచె।

.దేని - యాలించెద. వేని నీనులు లేక -

.నాల్క లేక • బదులు. పల్కెదేని।

.యూహమాత్రమె యుప. యోగపచుఁచు
గనుల్ . సెవులుకీడ్చుల్పు • ను. డువులనద్దు।

. నెడసియుండెద వేని నీ. యెడఁదతోన।

. బోయుదున్నేను నాతలఁపుల - • సకలము।

.మిగులఁగని పెట్టుచుండునీ. పగటియందు।

. నై న - గాని - యటుల్సేయ . నహహ సేను.

5 సీసమాలిక

. సరికానిచచ్చుట - . మఱియుఁబోవుటయెట. కో -

తెలియఁగ నేర - . ముంట - పేరు।

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick-ribbed ice;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

కొనిన చలువనెత్తి. టను-వతిమఱుగుట-

.మొలకువగల వెచ్చ. మె యిడిచిన।

.ముద్దయగుట-మోద. ముంబొందియెంతయు-

.ననవరతమునున్న. యట్టిజీవు।

.డగ్గియేళ్లండాన. మాడుటకొఱడు

పా. తీంచెడుదళసరి. మంచుదీబ్బ।

.పె నెలకొనుటయు-గానిపించని

గాడ్పు. లంజెఱవోయి ని.ల్క-డగలుగక।

.వడితోడచూగులా. డెడుజగమునకు

జ.ట్టునెగురగొట్టబ.డుటయు-లేక।

.హస్తమొలుచుమతి. యఱమరతీఱని

.తలపులనకొనెడు. దానికన్న।

.నెక్కువయిడుమల. బొక్కుట-యదికడు

.గోరము-ముదిమిన్. గులునులేమి।

.బందిమతియుమనల .నందించిబడలిక।

.చీదఱలనుమిగుల. జేయునట్టి।

.యాబ్రతుకెయరయగ .నెతయుమేలగు।

.జచ్చిపొందెడు .నగ. చాట్లకన్న।

భ యా న క ర న :

- 1 గ్రీవాభంగాభిరామముపలరనువతతిస్యందనేబద్ధధృష్టిః।
పశ్చాద్ధేనపశ్చిష్ణశ్చరపతనభియాభూయసాపూర్వకాయమ్।
దత్తైకరథావలీకైశ్చనువివృతముఖభగ్ం శిభిఃకీణావత్తాక।
పశ్యోదగ్రీస్తుతత్వాద్వియతిబహుతరంస్తాకమువాక్యంప్రయాంతి॥
- 2 అమ్మా-సలిశేనేలసింభముగ్గదోణోమాలిఅండ్లు అ
వలణం మేమహుత్తో అహివట్టియ-హాలాపరిత్తాఅ
హమంకమిగాదావ్విణేదేణ దుట్టమహుఅరేణ
పడిహూ మణం-ణవసోదుట్టోవిగమది-తాఅణ్ణ।
దోగమిర్సం-కహంకదోవిమంఅణుసరది॥
- 3 ముంచమం-అజ్ఞావసతనంగ చ్చమిత్ర॥

వెటపు

1 ఉ॥ . వెంబడుతేరు-చంక మెక. వెట్టి పొరింబోజూచు-శుముత్తై |
 . నింబడుసంచు వెట్టలకు . నివ్వెరముందటి మేనుకుంచు-చబ్బం |
 . తంబళుపున్నగంబు తిన . దబ్బునుశియ్యచు నోరువెప్పి-యే |
 . గుంబరికించుమాదిగున . గొడ్డిగ మెండుగమింటదాటెలక్ష .

2 వ॥ చెలీ-నీటిపోతనదిలి- జాశివ్విడిచి- తుమ్మెదనామోము నెదుర్కొ-
 నుచున్నది- చెలులారా యీవెట్టెమ్మెద నెడుమపెట్టంబడున
 న్నాపాడుకీ- యీతుంటరిగూ-గకున్నాడు కనుకనొండుచోటికి
 గెదను- ఇకనె-ట్లచటికిగూడ నన్నెంబకించుచుండెడికి .

3 నన్ను విడువుమమ్మ యొద్దకుబోయెదను.

అద్భుత రసః

1 మందఃకవిమనశాశ్రీః గమిష్యామ్యపహస్యతామ్ |
ప్రాంశులభ్యేథ లేమోహం దుద్బాహురీవహ మనః | రఘువంశేన || శ్లో 3

2 ఆకారనదృశప్రజ్ఞః ప్రజ్ఞానూనదృశాగమః |
అగ్రైస్సదృశారంభ ఆరంభనదృశోదయః || శ్లో 15

3 శరీరసాదాదనమగ్రభూషణా |
ముఖేన సాలక్యశ్చలోద్రహాండునా |
తనుప్రకాశేన విచేయతారకా |
ప్రభాతకల్పాశశేవేశరవశి || శ్లో 2

4 దినేనాగచ్ఛత్సురీతాంతపీఠరం |
తదీయనూనీలముఖం సదృశయమ్ |
తిరశ్చకారభ్రమరాభిరీలయో |
స్సుజాతయోః పంకజరోశయోశ్చియమ్ || శ్లో 8

5 సమంకమారోప్య శరీరయోగజ్ఞై |
స్సుఖై నిఃపింఛన్తమివామృతంత్యచి |
ఉపాంతసమ్మలితలోచనోన్మధవ |
శ్చిరాత్పుతస్వశరసజ్జతాంయయుః || శ్లో 26

అ బృ ర ము

1 కం॥ • వెడగున్ - గ • యి పెంపున్నే । • బడయంగా
 • గోరినవ్వ • బడియెద - నానక ।
 • బొడవగునతనికి • బొందం । బడువండునకు
 • గయిచా • మ • ముగ్గువలెన్ ।

2 గీ॥ • సాగనునకుదగునట్టి తెల్విగలవాడు ।
 • తెలివికిందగుచదువుల • వెలయువాడు ।
 • చదువులకుదగినపనిని • నల్పువాడు ।
 • పనికిరగినట్టి • పెంపున • దనరువాడు ।

3 గీ॥ • ఒడలుచిక్కుట - గొంచెము • తొడవుల • మెయి ।
 • నామెల్లొద్దగపూ • డెల్పు • మోముతోడ ।
 • నేకువన్వెలుతగ్గు • జా • విలినరుదగు ।
 • చుక్కలుగలుగుమాపటు • చూడబడియె ।

4 గీ॥ • పొద్దులున్నిండబలిసిన • బోటిసల్లి ।
 • ముక్కులచనంగవయు • జేంట్ల • బొడుగబడిన ।
 • పొల్పుమీతెడు తామర • మొగ్గదోయి ।
 • దగుసిన్మీ • దుమిక్కిలి • దెగడుచుండె ।

5 కం॥ కడునొడలు • జెరయబొడమి • ని । • గుడుహోయిం
 • బాలవాన • గురియిం చెడునా ।
 • బుడుత • దొడనిడికొడుకుతా । • కుడుచవి
 • దడవొ • దెదొర • ము • గుడుకందోయె ।

6 రఘుభక్తశంపత్సితేన తాడితః |
 పసాతభూమాసహస్రైనికాశ్రుభిః |
 నిమేషమాత్రాద వహూయతద్వ్యధాం |
 సహాధ్యక్షైస్సరికహమకనివ్వనైః ||

శ్లో || 61

7 కులేకాంత్యావయసానవేన |
 గుణైశ్చైత్యైస్సైవనయ ప్రధానైః |
 త్వమాత్రస్తల్యమముంప్యణీప్స |
 రత్నంమూమాగచ్ఛతుకాంచనేన ||

న 6 శ్లో || 79

8 ఆలోకమాగ్గం సహనాప్రజంత్యా |
 కయాచిదుర్జ్వేషనవాంగమాల్యః |
 బద్ధంసంభావిత ఏవతాప |
 త్కలేణయన్దోపిచ కేశపాశః ||

న 7 శ్లో || 6

9 విలోచనం దక్షిణమంజనేన |
 సంభావ్యతద్వంచితవామనేత్రా |
 తద్దేవవాతాయన సన్నికషణం |
 యయాశలాకామ పరావహన్ ||

శ్లో || 8

10 తారాఘవందృష్టిభిర్యాబిర్వై |
 నార్యోసజగుర్వృషమూర్తరాశి |
 తథాహ శేషేన్ద్రియవృత్తిరాసాం |
 సర్వాత్రనాచక్షురివప్రవిష్టా ||

శ్లో || 12

11 నృపతేఃప్రతిస్థిత్తమేవత త్కృతవాన్మంక్తిరథోవిలంఘ్యయత్ |
 అపథేనసమవకాయన్ప్రహి శ్రుతవంతో పరజోనిమాలితాః ||

6 గీ॥ .ఎడఁదనగ్దానిచేఁ గొట్టఁ బడిరగుండు!
 .మొనకనులనీటితోడుత.న్యూడమిఁబడియె!
 .నరకుఁగొనకాఁగొగులునిము.సంబులోనె!
 .హాఁలిఁగనుదళములరొద.తోడలేచె.

7 గీ॥ .కొలముచేపన్నచేతనుఁ .గొత్తయూడు!
 .న-నడఁకువమొదలగునాగొ.నములచేత!
 .నీకుసరియగునాతనిన్ .బెండ్లియాడు!
 .రతసముపసిడితోడుత.చతపడునది.

8 గీ॥ .తురితముగఁగిటికిదారి .కరుగుచున్న!
 .యొకతేచేఁజేయిచేతఁబట్టుకొనఁబడియు!
 .జుట్టివిడిపూలుకాలెడు -నట్టిజుట్ట!
 .సరకుఁగొనఁబడదంతలోఁదుఁఅమఁబడఁగ!

9 గీ॥ .కాటుకింకొకరితకుడి.కంటఁబెట్టి!
 .యెడమచూపునకద్దాని.నిడుటమాని!
 .కడువడిగజాలకట్టచెం.గటికిమిగుల!
 .జోకమైనగుడెంచెన.లాకఁబట్టి.

10 గీ॥ .రాగవుందమకన్నులఁదాపుదెలులు!
 .నలువలేకుండిరొండు పనులెవియైన!
 .వినికిమొదలగువారిత.క్కినఁచెయదము!
 .లెల్లజూపునఁజొరఁబడి.యెన్నిజముగ.

11 గీ॥ .తేనికేదితగదో.దానినాయొకిమీఁడు!
 .చెలఁగిహమ్మమీటి.సలిపినాడు!

12 కాపోష్యదృష్టతనయాననపదశ్రోభే। [న9శ్లో॥ 74
 సానుగ్రహాభగవతామయిపాతితోయమ్।
 కృష్యాందహన్నపిఖలుక్షేతిమిందనేన్ధో।
 బీడప్రరోహజననీం జ్వలనఃకరోతి॥ శ్లో॥ 80

13 సమమాపన్నసత్వాస్తా రేజురాపాండురత్విషః।
 అంతగతతఫలారంభా స్సన్యానామివసంపదః॥ న10శ్లో॥ 59

14 సుతౌలక్షణశత్రుహ్నా సుమిత్రాసుషువేయమా।
 సమ్యగారాధితావిద్యా ప్రభోధవినయావివ॥ శ్లో॥ 71

15 తావుభావపిపరస్పరస్థితౌ।
 వధకమానపరిహీనతేజసా॥
 వశ్యతిస్మజనతాదినాశ్యయే।
 పార్వణాశశిదివాకరావివ॥ స॥ శ్లో॥ 82

16 సాసీతాపన్నిధావేవ తంపవేకథితాన్వయా।
 అత్యాశూఢోహినారీణా మకాలజ్ఞోమనోభవః॥ న12 శ్లో॥ 33

.తప్పదారినడుగుఁ జొప్పించుచు పరు!
 .లయ్యుఁ రాయసమున . సడఁగువారు.

12 గీ॥ .కనుపడనికొడుకు మొ. గముఁ దమ్మిసిరిగల!
 .నాకు మేఁదొడ్డి. నారుమారు!
 .నెఱయునగ్గిదుక్కి. నెలఁగాల్చుచుదాని!
 .వొనంబుల మొల. పించునట్ల.

13 గీ॥ .ఒక్కమాతెచూలు. నొందినయవ్వార!
 .లించుకంత తెల్పు. మించులలర!
 .బొట్టకట్టతోడఁ బాలుపారుచుండెడు!
 .పైరుసిరులమాడ్కి. బరగుచుందుగ్గి!

14 గీ॥ .కనియెలచ్చునసతురుగ్గు. లనుకొడుకుల!
 .గవలవారలనుమిఠర. మివులఁ బాటు!
 .తోడ నేర్చినవిద్వయ. దొడ్డయెఱుక!
 .మేటియడఁకువఁగాంచిన. సాటిమీఱ.

15 గీ॥ .ఒండొరువుల నెదిరి. యుండినవారల!
 .గనుఁగొనియెనిరువుర. మనిసిగుంపు!
 .హెచ్చుతగ్గువెలుగు. తెనసిసంజన్ము!
 .పున్నమకలువదొర. బొగ్గిద్దులవలె.

16 గీ॥ .ఆపెనీతదాపు. నందెయవ్వానిని!
 .గోరుకొనియెదనదు . కొలముఁ జెప్పి!
 .మిగులఁ బెంపుఁ జెంది . మెలఁతలవలరాజు!
 .తలులమంచిచెడ్డ . లెఱుగకుండు.

17 ఇతస్తతశ్చైవే దేహీ మద్వ్యంభతకృచోదితాః।
కపయశ్చేరురారణ్యే రామస్యేవమనోరథాః॥

శ్లో 59

18 ప్రవృత్తావుపృథ్వాయాం తస్యాఃసంసృతిదశకనాత్।
మూఋతిస్సాగరంతీణా స్సంసారమివనిమకమః॥

శ్లో 60

19 దృష్టావిదిన్వతా తేన లంకాయాం రాక్షసీప్యతా।
జానకీవిషవల్లభిః పరీతేవమకళాపనిః॥

శ్లో 61

20 ప్రత్యభిజ్ఞాసరత్నంచ తామూయాదశకయత్కృతీ।
హృదయంస్వయమాయాతం పై దేహ్యేభవముతికమత్ ॥ శ్లో 64

21 సై మ్హాలీయత్రీవిదిన్వతా త్వాం।
భ్రష్టంమయానూపుర మేక మువాక్యామ్।
అదృశ్యతత్త్వచ్చరణారవింద।
విశేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ్॥

స 13 శ్లో 23

22 ఏతద్గిరేరాత్ర్యవతఃపురస్తా।
దావిభావత్యంబర లేఖశ్యంగమ్।

17 గీ॥ .బడియచేతనుబంపగాఁ బడిసవోతలు
 .లిచటసచబనువై దేయి .నెమకుటకయి ।
 .త్రిప్పటస్పడుచుండితెం .తేనియి డుమి ।
 .గుండుచుండిననీరాము .వోక్కెలనంగి .

18 గీ॥ .హనుమ మా పెదయిన .యుగికియు సంచాతి ।
 .దరిసెనంబువలన .నెఱుంగఁబడంగి ।
 .దాటిపోయెనొకట .పేటిమున్నీటిని ।
 .దగులుజాఱువాడు .దగులుమువలె॥

19 గీ॥ .చూడఁబడియెరక్క .సులంబొందువఁబడి ।
 .నట్టిజానకి-తను .సర్పయుచున్న ।
 .వానిచేత-విసము .బరంగిచుతఁగెల ।
 .గలసియున్న జీవ .నట్టమాడ్కి .

20 గీ॥ .మఱియుదనదుపనిని .నెఱవేచుకొనిమాతఁ
 .దాంబాలురతన .మప్పగించె ।
 .దవిలిరామునకును .దనయంతదూపును ।
 .బొందివచ్చునీత .డెందమువలె .

21 కం॥ ఇదియవోర్చుటచ్చటని । న్నెదకెడునాకంటఁ
 బడియె .నీ ముడుగుంద ।
 మిఠ్రదొఁజగుకతనన్వనటగా .బొందవినటుల
 నొక్కయందె .మూఁగతనమునక .

22 గీ॥ .ముందుఁదొంచుచుండె .మొయిఘొరయుచునీ ।
 .మాతెమంతమనెడు .మలఁగలకొన ।

నవంపయోయతిస్మిన్ శతయోచ |
త్వద్విప్రయోగాశ్చ సమం వసృష్టమ్ ||

శ్లో || 26

23 త్వయా పురస్తాదుపయాచితోయాః |
సోయంవటశ్చావ్యమశ్చైవతీతః |
తాశిమణీనామివగారుడానాం |
సపద్మగాగఃఫలితోవిభాతి ||

శ్లో || 53

24 అనంతరత్నప్రభవస్యయాన్య |
హిమంససాభాగ్యవిలోపిజాతమ్ |
ఏకోహిదోమోగుణసన్నిపాతే |
నిమజ్జతీందోఃకిరణేష్వివాంకః ||

కుమారసంభవేన || శ్లో || 3

25 తాంహంసమాలాశ్శరదీవగంగాం |
వహశాషధీంనక్తమితాత్మభాసః |
స్థిరోపజేషాముపదేశకాలే |
ప్రచీదిరేసాక్తసజన్మవిద్యాః ||

శ్లో || 30

26 పుష్పంప్రవాలోపహింయదిస్యా |
న్మృతాఫలంవాన్ముఖవిక్రమస్థమ్ |
తతోనుకార్యాద్విశేషస్యతస్యా |
స్తామోగ్నివక్తృరుచేస్సిత్రతస్య ||

శ్లో || 44

27 స్వరేణతస్యామమృతసుగ్రతేవ |
ప్రజల్పితాయామభిజాతవాచి |
అప్యశ్యపుష్టాప్రతికూలశ్చబ్దాః |
శోభన్వీతంఘ్రివతాప్యమానాః ||

శ్లో || 44

.కొత్తనీరెచటఁకొ.కొటమబ్బల-న్నిన్ను!
.నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె.

23 గీ॥ .మునుపునీచేత వేడఁబ,డెనెదియదిది!
.చాఁమయనునట్టివాడిక.జనెఁపవట్టి!
.పండులన్నిండికెంపుల.మేండుకొన్న
.గరుడపచ్చలప్రోవటు.మెఱయుచుండె.

24 గీ॥ .కొలఁదికిన్మీఱినరతన.ములగనియగు!
.దేసికిన్మ్రంచుసాగుగు.దింపలేదు!
.నోనమొక్కతైనఁగొనముల.రాసిలోన!
.మునుగు-మచ్చఁజెన్నెలఁజేని.మినుకులవలె.

25 గీ॥ .వేల్పుటేటిఁగాఁర్తుదనంచ.చాల్పులవలె!
.రేయిఁబెన్మ్రందునన్ద నిచాయలట్ల!
.మిగులఁజుట్టుకై నబుద్ధింగ.లిగినయాపె!
.దెల్పుతఁజేదొలిబామువి.ద్దియలుపొండె.

26 గీ॥ .ఇగురులోననునువఁబడు.నేనిపువ్వు!
.పనడముసముత్తియముతాప.బడినయెడల!
.నన్నుడాపెకెమ్మోవియం.దలరునచ్చ!
.చిటునగవునకుఁబోలిక.జెందవచ్చు.

27 గీ॥ .తీయపల్కులుగల్గునా.తీగఁజోడి!
.యెంతయుంబాట్లకైయెఁలు.గెత్తినపుడు!
.వివెడువారికినుతిచెడు.వీశియవలె!
.మిపుంగోయిలకూతగు.దేవెగిటగును.

28 ప్రవాతవీలత్పలనిర్వశేషః।
 మధిరవిప్రీక్షితమామూతాత్మ్యాః।
 తయాగ్మహీతంనుమ్యగాంగనాభ్యః।
 స్తతోగ్మహీతంనుమ్యగాంగనాభిః॥

శ్లో॥ 46॥

29 సర్వోపమాద్రవ్యసముచ్చయేన।
 యథాప్రతేకంవినివేశితేన।
 సానిమితావిశ్వస్యజాప్రియత్నా।
 జేకన్తసాందర్యదివ్యత్వమేన॥

శ్లో॥ 19

30 శావ్యేత్సత్త్యపకారేణ।
 నోపకారేణదుజ్జనః॥

స 2 శ్లో॥ 40

31 తస్మిన్నుపాయాస్సర్వేనః క్రూరేప్రతిహతక్రియాః।
 వీర్యవంత్యేషానీపవికారే సాన్నిహితకే॥

శ్లో॥ 48

32 ప్రయోజనాపేక్షితయాప్రభూణాం।
 ప్రాయశ్చలంకారవమాశ్రితేషు॥

స 3 శ్లో॥ 1

33 వణాప్రకషేణసతికణికారం।
 ధునోతినిగణంధతయాస్మచేతః।
 ప్రాయోజనామగ్ర్యవిభేదానాం।
 పరామృతవిశ్వస్యజప్రవృత్తిః॥

శ్లో॥ 28

34 అలోకసామూహ్యమింద్రియహేతుకం।

28 గీ॥ .బలుకఁకువలియందలివల్ల.కలువమాన్కి-
 .వెలయుచుండెడువాల్లంటి.బెదురుచూడ్కి-
 .మాఁడుశింకలనుండియా.చేడఁగొనెనో-
 .యాపెవలన సేచుకొనెనో.మాఁడులేళ్లు.

29 గీ॥ .బివ్వఁగాఁదగుతావుల.నుంచఁబడిన-
 .సాటిదిరుసుగవిజ్ఞాబలు.జతపముమయి-
 .నలువఁబడియెనావెలదుక.నలువచేత-
 .నొకటఁగలనాఁరుజూచుకో.రికనవంగ.

30 ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ.క్కఁబడఁడుమేలు-
 .గొడఁగూచుకటన్మాటు.గీడునఁగాని.

31 గీ॥ .వీనరములయ్యెమాచేయు.పంకపుకెల్ల-
 .వైశమేతయుఁగూలేయా.వానియెడట-
 .సాకసారకుఁజెలరేగు.పన్నియందు-
 .నుంచినత్తువుఁగలిగిన.నుందుండె.

32 ద్వి॥ .పనికాపలసినపు.పంజలకుగాఁక-
 .మనుఁగులయెడఁగంద.లాఁదఁదఱుచుగ.

33 గీ॥ .పంజువన్నియఁగలిగియు.గొండగోగం-
 .తానిలేకున్కిచేతడెం.దమునొగిల్చె-
 .తచుకగగొంపములన్నియు.గూచుకపల్ల-
 .పెడపెగంబిడువేలుపు.పిద్దనడత.

34 ద్వి॥ .కంతములేరియఁబడ.కనగములొన-
 .

ద్విపంతిమందాశ్చరితమృహత్కనః

స 5 శ్లో || 74

35 అపమేఘోదయంవషణ మదృష్టకుసుమంఫలమ్ |
అతకితోవపన్నంవో దశకనంప్రతిభాతిమే ||

స 6 శ్లో || 53

36 మూడంబుద్ధమివాత్మానం హైమిభూతమివాయసమ్ |
భూమేదివమిపాయాథం మన్యేభవదనుగ్రహత్

శ్లో || 54

37 అగుశీభిరివకేశసంచయం |

వన్నిగృహ్యతిమిరంమరీచిభిః |

కుడ్రలీకృతసరోజలోచనం |

చుంబతీవరజనీముఖంశశీ ||

స 8 శ్లో || 63

38 రక్తభవమృపహాయచంద్రమా |

జాతవిషపరిశుద్ధమండలః |

విక్రియాసఖలుకాలదోషజా |

నిమకలప్రకృతిస్సుస్థిరోదయా ||

శ్లో || 65

39 ఉన్నతేషుశశిసఃప్రభాస్థితా |

నిమ్నసంశ్రయపరంనిశాతమః |

నూసమాత్మసదృశీప్రకల్పితా |

వేధసాహిగుణదోషయోగితి ||

శ్లో || 66

.వతు లేని పెద్దన. ద్వడిఁ దువ్వి తెగడు.

35 గీ॥ .కారుమబ్బుగ్గి మ్మ. కయెగరి సెడువాస।
.పువ్వుకాన రాక. పొడమ పండు।
.తలఁతుమి రిలిట్లు. దరి సెన మిచ్చుట।
.యూర-నాకుఁగోర. నట్టికోర్కె.

36 గీ॥ .నట్టి మొద్దు తెల్వి. బడసిన చందాన।
.నోర-యనుము బంగ. రై నక కణి।
.బువినివిడచి నేను. దివి కెక్కిన స్థలంతు।
.సనుగురించిమీదు. నెరవలను.

37 గీ॥ .కురులఁగుంపువేళ్ల. వెరవున-మిస్కుల।
.జెలుపుమీఱనిరుల. దొలఁగఁదోసి।
.మొగడుత మిమ్మచూడ్కి. నెగడు రేయి మొగంబు।
.కడలివెన్న మొద్దు. లిడెడుమాడ్కి.

38 గీ॥ .తమ్మిపగతుఁడెట్ట. దనమనువిడనాడి।
.కరమునుద్దహపు. గలిగెడుదటి।
.సేగినదపుమార్పు. చెలఁగదుతిరముగ।
.నచ్చమాఁగొనంబు. నందుపజల.

39 గీ॥ .చందురు వెలుంగు మిట్టల. యందునుండె।
.మాపుచీకటిపల్లంబు. పొపుదవెలె।
.దమకుదగినట్టి గొనముదో. సములనడత।
.నిక్కముగఁద మిమ్మచూలిచే. నెరవఁబడియె.

40 సుకాంతకాంతావనితానుకారం।
 కూజాతనూఘూహితరక్తవేళిన్।
 వ్రస్పరితోన్నమగ్నివిమగ్నికంఠ।
 ముహురుముహుఃకృతచితచామచుచ్చమ్।
 విశ్వంజులంఘితీయగృహిణమ్।
 ద్దధానమాకంఠగతిమృతీన।
 శుభ్రాంశువణకంఠటిలాగ్నిరాద।
 మిశ్రతతోమండలకైశ్చరంతమ్।
 రతిద్వితీయేనమనోభవేన।
 హృదాత్పుథాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్।
 తంపీత్యసేనస్యచయంనవోద్ధ।
 మినాభ్యనందత్క్షణమిందుమాళి॥

స 9 శ్లో 2-3-4

41 అహేతుహానచ్ఛురితాననేందు।
 గణ్యహరిగణకీద్రనధూలిధూమిః।
 ముహువణదళాంఠిదలక్ష్మితాభకం।
 ముదంతయోరంకగతస్తతాన॥

స 9 శ్లో 43

42 భవన్తిచాచోఽపలేప్రయుక్తా।
 ధ్రువంఫలావిష్టమహాదక్షిణయ॥

స 12 శ్లో 43

43 వీచీక్షోభస్తనిరివిహగ్రతేజ కాంచీగుణాయా।
 న్నంసవణంశ్యాఃస్థలితనుభగం దళితావళనాభే॥
 నిర్వింధ్యామూఃవధిభవరసాభ్యంతరస్సన్నిపత్య।
 స్త్రీణామార్యంప్రణయవచనం।
 విభ్రమోహప్రియేషు మేఘశంజీశే॥

స 1 శ్లో 29

40 గీ॥ .కూ॥టమి॥నా॥నిసి .కు॥క్తు॥క॥నొ॥డ॥పె॥డు
 .ను॥లి॥వ॥టు॥ము॥న్ద॥గ॥.బ॥లు॥కు॥దా॥ని॥
 .నె॥ంత॥యు॥ది॥రి॥గె॥డు. నె॥జ్జ॥కి॥న్ను॥ల॥దా॥ని॥
 .బొ॥ల॥పు॥గ॥గి॥ం॥దా॥మి॥.దు॥ల॥కు॥జా॥ప॥
 .బ॥డు॥గొ॥ంతు॥గె॥ల॥దా॥ని॥.ను॥డి॥చె॥డు॥తో॥క॥
 గ॥ల్లి॥స॥దా॥ని॥.సం॥కె॥ల॥.లే॥న॥దా॥ని॥
 .సు॥ం॥ల॥తె॥క్క॥మొ॥ద॥ళ్ల॥.జో॥డు॥పె॥ల॥యు॥దా॥ని॥
 .మ॥త్తు॥న॥హో॥యి॥గ॥.మ॥ల॥యు॥దా॥ని॥
 .చం॥దు॥రు॥ని॥డాల॥ల॥రు॥దా॥ని॥.పె॥డ॥లు॥గ॥ట్ట॥
 .కొ॥న॥య॥దు॥గు॥దా॥ని॥.బం॥ట॥టి॥.బొ॥నె॥డు॥దా॥ని॥
 .ద॥చ్చ॥.బ॥డు॥పాల॥న్ను॥పి॥.మ॥గు॥దా॥ని॥
 .గ॥ని॥.చి॥టి॥కి॥పం॥త॥సి॥లే॥బు॥డు.తి॥నె॥ల॥తొ॥ల్పు॥.

41 గీ॥ .క॥త॥ము॥లే॥ని॥స॥గు॥మొ॥.గం॥బు॥జా॥వి॥లి॥.ని॥ం॥టి॥
 .ము॥ం॥గి॥టా॥ట॥నం॥టు॥.బు॥గ్గి॥చా॥యి॥
 .మా॥టి॥కి॥ం॥చు॥క॥త॥.మా॥టా॥డు॥చె॥ద్ది॥యో॥
 .వారి॥.హో॥లి॥.తెం॥చె॥.కే॥రి॥తో॥డ॥ను॥.

42 ద్వి॥ .త॥గి॥న॥య॥దు॥ను॥వే॥చి॥.త॥గి॥లి॥ం॥చు॥మా॥టా॥
 .ల॥గు॥ని॥.కు॥-ప॥మా॥గ॥మే॥ళ్ల॥మ॥రు॥పెం॥పు॥న॥కు॥.

43 గీ॥ .తె॥ర॥లు॥ర॥ల॥మో॥యు॥పి॥ట్ట॥.బ॥.తి॥.తె॥ల॥నూ॥లు॥
 .నే॥రు॥ప॥డు॥ను॥డి॥బొ॥డు॥తో॥.జా॥తే॥ప॥డు॥రు॥
 .వం॥క॥చి॥వి॥గొ॥ను॥మా॥తో॥న॥.బం॥డ॥తు॥ల॥తో॥లి॥
 .వ॥లు॥పు॥ప॥లు॥కు॥మ॥గ॥ల॥గె॥డ॥.వారి॥హో॥యి॥లు॥.

- 44 జ్ఞాతాస్వాహావివృతజఘనాం కోవిహతుంసమధః॥ శ్లో 45
- 45 కేవానస్యఃపరిభవపదం నిష్ఫలారంభయత్నాః॥ శ్లో 58
- 46 కాంకోదంతస్సహృదుపసతః।
సంగమాత్కించిదూసః॥ స 2 శ్లో 39
- 47 సన్వాత్కరంబహువిగణయన్నాత్కనై వావలంబే।
తత్కల్యాశేష్వమపిచితరాంఘాగమః కాతరత్వమ్।
కస్యాత్యంతంసుఖముపసతం దుఃఖమేకాంతకోవా।
నీచైగఃచృత్యుపరిచదశా చక్రనేమికమేణ॥ శ్లో 49
- 48 ప్రత్యుక్తంహిప్రసేయిషుసతామీప్సితాధఃకియైవ॥ శ్లో 54
- 49 కేమాంసన్యాదభిమతఫలా ప్రాధఃనాపఘ్నక్తమేషు॥ శ్లో 65
- 50 పటుతరదవదాహోఽఘృష్ట- సస్యప్రరోహః।
పరుషపవనవేగోఽసంశమ్నఃకణాః।
దినకరఃపరితాపక్షీణతోయూస్సమన్తా।
ద్వదధతిభయమువైచివేదాద్యేమాణాననాన్తాః।
ఋతుసంహరేత॥ 1 శ్లో 22
- 51 జ్వలితిపవనవృద్ధఃపర్వతానాందకీషు।

44 ద్వి॥ . కనయతంగిన వాడె. వడువిడ్వంగలుగూ
. దినములతోనున్న. తీగియబోడి.

45 ద్వి॥ . కొఱగానిపనిబూన. కొన్నట్టవారె
. వరునిక్కముగ నెవ్వ. పాలుగాకుందు.

46 ద్వి॥ . చెలివలనఁదేలియు. చెలువునిమంట
. కలయికకంఠెను. గడమయొక్కంత.

47 గీ॥ . బిట్టతలసోసినాయంత. దిట్టనెత్తి
. యన్నియముకలదాననీ. పున్నెటవకు
. సతమ-సుక - మెననికయిన - వెత - దెన - కలు
. కమ్మవలెగిందుమీదనై. కడచుగాని.

48 ద్వి॥ . బలుమంచివారలు. బదులువాకొనుట
. యమగువారికిఁగోరె. యందించుటకద.

49 ద్వి॥ . ఏవారికోరిక. లీడేటగుండు
. వావిరిమేలెన. వారలయందు.

50 గీ॥ . కాచిచ్చునఁగ్రాస. పెరుముల్క
. లెక్కఁజాగొలికెగలెడు. నెడుటాకు
. లెండకింకిననీకులె. లెడలఁగల్గి
. యడవులెత్తునఁగన్బడి. పడువులెలుపు.

51 గీ॥ . మెట్టపల్లయులన్గలి. మోటిమండు

స్ఫుటతపటునివాదైః శుక్ల-పంశస్థలియః।
 ప్రసక్తిర్పణమధ్యేంబృద్ధిఃక్షణేః।
 స్తపయతిమృగవగణం ప్రాంతలగ్నోదవాగ్ని॥

శ్లో. 5

52 నితాంతనీలోర్పుం పత్రకాంతిభిః।
 క్వచిత్ప్రభిన్నాంజరరాశిసన్నిభైః।
 క్వచిత్సగభాప్రమదాస్తనాభైః।
 సమాచితంవ్యమసునైస్సమంతః॥

ప 2 శ్లో.

53 ప్రభిన్నవైదూర్యస్థైస్సర్వకాంకురైః।
 సమాచితాప్రోథకంవరీదతైః।
 విభాతిశుకేతరరన్నభూషితా।
 వరాంగవేష్యతిరింద్రోగోపకై॥

శ్లో.

54 పయోధరైర్భీకమగభీరస్వనైః।
 స్తడిద్భిరుద్వేగితచేతసోభ్యశమ్।
 కృతాపరాధానపియోషితఃప్రియాణా।
 పరిష్వజంతేశయనవిరంతరమ్॥

శ్లో. 1

55 విజత్రపుష్పాం నలినీ సమత్సుకా।
 విహాయఃభృంగాఃశుక్తిహానినన్వాహాః।
 పంతిమూఢాః శిఖనాంప్రకృత్యతాం।
 కలాపచక్రేణునవోత్పలాశయా॥

శ్లో. 1

56 కాశాంశుకావికచపద్మమనోజ్ఞవక్త్రా।
 బోన్నాపహంసరసనూపురనాదరమ్యా।
 అపక్వవాలిదుచిరాలినుగారగ్రయప్తైః॥

. బెనుకొదలఁ గాఁగిలు నెండిన. వెదురుపోదల.
 . గడ్డిదిరుగుకొంకు ముక్తి. న్గఁగిమనంగి.
 . కడఁదగిలికాదుచిచ్చు. మె. గిమలఁ గలఁచు.

52 గీ. . ఉరవుఁకటిక ల్వయాకుఁడా. లొకట-మిన్ను.
 . ముక్కలొమసికుప్పరం. గొక్క-చోట.
 . నొకొటనిండుచూలాలుచం. టికోనచాయో
 . గలుగుమబ్బులనిందందు. గ్రమ్మలదీయె.

53 గీ. . కునకలొప్పిల్లికన్నుర. నశమువంటి.
 . గటిక మొలకల-వెలువడు. నరటియఁకు.
 . లమయి-నాకుద్రెవురుగుల-నవరుబుడవి.
 . రెలుపుకానితోఁద్దులనొప్పు. వెలువనలెను.

54 గీ. . అడలుఁగొల్పుచుబిట్టటి. మెనుమొయిశోల.
 . మెఱపులొన్దొయ్యలులుకడు. వెఱపుఁజెంది.
 . నేరమొనరించివట్టిపె. నిట్టలులనైన.
 . కాగిలింతుకొండకులిగి. గాఁబఱుతుక.

55 గీ. . రమ-నలరుతేకుఁదొఱగిన. తమ్మనెడసి.
 . చెవులకుఁ హాయిగాకొడ. శేయుతేలు.
 . లాదు నెమఱులపురికన్ను. లందుఁబడెడు.
 . గొర్తకల్వానచేదెల్వ. గోలుపోయి.

56 గీ. . తెల్లువలువ-నగవి. రియుతమ్మిమోము-మ.
 . త్రిలుఁ తెలిపులుఁగురొద. నులియునందె.
 . పండినవరిదెడఁగు. పల్పనిమైదీగె.

ప్రాప్తశరన్న వధూనివ కూ పరమ్యా॥

స 3 శ్లో॥ 1

57 కాశై మహాహీ శిశిరదీప్తితినారజశ్యో॥
హంసై జలాలానినరితాంకుముదైః సరాఽసి॥
సప్తచ్ఛదైః కుసుమభౌరనతై ర్వనాంతాః॥
శుక్లీకృతాన్యపవనానిచమాలతీభిః॥

శ్లో॥ 2

58 చంచన్మ్రోజశఫరసనాకలాపాః॥
పర్యంతసంస్థితసి తాండజపంక్తి హారాః॥
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబబింబా॥
మందంప్రమాంతిసమదాః ప్రమదాఞ్వాద్య॥

శ్లో॥ 3

59 వ్యోమకవచిద్రితశంఖమృణాలగౌరై॥
స్త్వక్తాంబుభిర్లఘుతయాశతశఃప్రయాతైః॥
సంలక్ష్మ్యతేవవసవేగచల్లైః పయోదైః॥
రాజేవచామరవరైరుపవీజ్యమానః॥

శ్లో॥ 4

60 మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖః॥
పుష్పద్గమప్రచయశోమలప్లవాగ్రః॥
మత్తద్విరేఫపరిపీతమఘప్రసేక॥
శ్చైత్రంవిదారయతికస్యనకోవిదారః॥

శ్లో॥ 6

61 తారాగణప్రవరభూషణముద్వహానీ॥
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రా॥
శ్యోతాన్నదుశూలమమలంరజనీదధానా॥
వృద్ధింప్రమాత్యనుదినంప్రమేదేవబాలా॥

.గూడెఁగారు-కొక్క-కోడలువలె.

57 గీ॥ .నేలతెల్ల-రేయి. నెల-యేళ్ల సీతుల
 .దెలిపులుగులు-కొలఁకు. వెలికలువలు.
 .వీఁటితోట-గీముల. విరజాజ-లేడాకు.
 .పొన్నలడవుల-దెలు. పుగి నొస చెక్.

58 గీ॥ .అందముగ నెగురు-పరిగి. య మొలనూళ్ల.
 .దండనుండినయంచమ. త్యాళపేళ్లు.
 .వెడలుపయినయసుకదిన్నె. పిఱుదులుగల.
 .యేళ్ల-మర్తలు చెలులల్లు. మెల్లనజను.

59 గీ॥ .వెండినంకుతూడు. వెలిచాయతో-నీరు.
 .దొఱగి-పిన్నలగుచు-గ. గ. రుచలివడి.
 .నూళ్లకొలఁదిగదలి. త. ద్దుమబ్బుల-మిన్ను.
 సురటులవిసరబడు. దొరయటుండ్ల.

60 గీ॥ .పిల్లగాలిగదలు. బెడగుముంగొమ్మలు.
 .పువులదొఁచులేత. చివురుతుడలు.
 .తేంట్లగోలబడిన. తేనె. యూటలుగల్గి.
 .కొట్టదెవనియెడద. గో-విదారి.

గీ॥ .మేలిరిక్క-తొడవు. దాలిచిమబ్బుల.
 .దొలగుజాలిలిమొగ. మలరుచుండ.
 .వలిపెవెన్నెలవలు. వట్లకొవిరేయి.
 .పూటబూటబడుచు. పోల్కి నెనుగు.

62 వచందనంచంద్ర మరీచితలం ।
 సహమక్యాష్టష్టంశరదిందునివళలమ్ ।
 నవాయవఃసాంద్రతమారకీతలా ।
 జనస్యచిత్తంరమయంతి సాంజితమ్ ।

న 5 శ్లో 3

63 దుర్రూపపుష్పాః సలిలంపవన్త్రా ।
 స్త్రియస్సకామాఃపవకష్టుగ్ధాః ।
 సుఖాఃప్రకాశాదివసాశ్చరమాన్యా ।
 వర్వంప్రియేచారు తరంవనన్తే ॥

న 6 శ్లో 1

64 ఆకంపయన్తు సుమితాః నవాకారశాఖా ।
 విస్తారయన్పరభృశస్యవచాంసిదిక్కు ।
 వాయువృత్తిహృదయానిహరన్న రాణాం ।
 నీహర సాతవిగమాత్సుభగోవసంతే ।

శ్లో 22

65 ఇంద్రివరేణసయనం ముఖమరబుజేన ।
 కుంజేనదంతమధరంనవపల్లవేన ।
 అంగానిచంపకద్వలైస్సవిధాయవేత్తాః ।
 కాంతేకథంఘటితవానువలీనచేతః ॥ శృంగారతిలకే

శ్లో 3

66 సమాయూతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా ।
 కథాభిజ్ఞేశానాంనఖరజనిరథకంగతవతి ।
 తతోయఃసలిలా కలహకుపితాస్త్రిప్రియతమే ।
 నవత్నీవహానీదిగియమభవత్తావదరుణా ॥

శ్లో 9

67 శ్లాఘ్యంనీరసకావ్యతాడనశతం శ్లాఘ్యఃప్రచందాతపః ।
 కేశశ్లాఘ్యతరంసుపంకనిచయైశ్లాఘ్యోతిజాహానన్తే ॥

62 గీ॥ .చందమామమునుకు. చల్వగండముగాని
 .యచ్చమేకపాల. గచ్చగాని
 .చలువతుంపకువెద. చల్లుగాడ్పులుగాని
 .యివుడుపజలమెదల. కింపుగావు.

63 గీ॥ .తనకులువులఁజెల్లు. తామగల్గిన్నీకు
 .కంతుతోడనువిద. కమ్మతావి
 .గాలి. నుకముసంజ. కడుహాయియాదక
 .లం. వమంతయనగు. నామనిఁజెలి.

64 గీ॥ .మంచుపాలుమచ్చ. మాతగ. నామనినీ
 .గొవరుగాలిమావి. కొన్నులూపు
 .సలుపుఁగోయిలపలు. పుల పెంపుదెసలరకు
 .వీచునెల్లరిమడు. లాచికోంచు.

65 గీ॥ .నల్లఁగలువజూప్కి. సగుమ్మామఁదమ్మిచే
 .మొల్లచేతఁబల్లు. మోవిగురున
 .గండమమేనుసంపె. గలఁజేసియాబమ్మ
 .చెలువతారి నెల్లు. సలిపెనెడద.

66 గీ॥ .ఎంతయుంబొద్దుసకుమగ. డెట్లోరాగ
 .గడిచెంతరేయి. సకి. నాళ్ల. కంతలతోడ
 .బొలయలుకఁజెల్లు. పై నేను. దెలుపువంత
 .నీతొలిదెసనవరివలె. నెట్టియ్యె.

67 గీ॥ .బడితెదెబ్బలునూరుమేల్. నాసియెండ
 .కస్త్రుసయనుడుసుల. నగ్గి. కాల్పులెప్ప

యత్కాంతాకుచపాశశ్చబాహులతికా హింసోలలిలాసుఖం।
 లబ్ధంకుంభవరత్వమూన హిసుఖందుఃఖైన్ద్రనాలభ్యతే॥ శ్లో॥ 1

68 కురక్కుమారశీకరాః ప్రయిష్ఠకైరవాకరాః।
 తతోజస్యభిదేశరాజగత్సుశార్వరీకరాః॥ సలోదయే స2శ్లో॥ 5

(9 మధుప్రీతియచాభవ స్న తానతానతానతాః
 రమారమారమారమా కులేజనేత్రహలయా॥ శ్లో॥ 50

70 స్వయోనిభక్షధ్వజసంభవానాం।
 శుక్రత్వానినాధంగిరిగహ్వరభః।
 తమోఽవింబప్రతినింబధాతీ।
 వికాతికాంతేషవనాశనాశః॥ రాక్షసకవ్యే శ్లో॥ 9

విక్రమోర్వశీయే.

71 అవిచ్ఛాతేశశిశితమసోఽచ్యమానేనరాత్రి।
 క్షైశశ్యాచికపాకతభుజ ఇవచ్ఛిన్నభూయిష్ఠభూమా।
 మోహేనాంతర్వరతనురియం లక్ష్మీతేముచ్యమానా।
 గంగారోధఃపతనకలుమా గచ్ఛతీవప్రసాదమే।

72 ఏషామహోమేప్రసథంశరేరాః।
 త్పితుఃపదంవధ్యమముత్పతన్తీ।
 సురాంగనాకషతిఖండితాగ్రా।
 త్సూత్రేమృగాలందివరాజహంసీ।

.నాఁతిచనుకడబుజములే. గూఁతహాయి।
 .వడయుదేనికడవ-లేదు-. పడక-ఁసుగము.

68 గీ॥ .తొరఁగుమండెడుమంచుతుం. పరలఁగల్గి।
 .మిగులఁగల్వలఁతొగలను. మేలుకొల్పి।
 .తొఁగలరాయచేతులు జగములందు।
 .నేపుమీఱుచునుండెడు. నాపిదపను.

69 గీ॥ .వెఁజ్జినీళ్లునాఁయాఁయు. విదలుదాఁవి।
 .సంగివంగక తాఁర్రాఁలు. పడకపోరు।
 .కల్లుకతమునమిగులజే. కాకువడిన।
 .వారల-మరుకలిమి-వింత. వన్నెమించె.

70 గీ॥ .నాఁలిమేపరిపగ-ఁతన. కతముఁదింకి।
 .పడగఁచూల్లయురుమా-ఁగొండ. పరియనుండి
 .యానికించి-ఁజేకటిగొంగ. యచ్చుమచ్చు।
 .దారియొమ్మగుమత్త-నొ. దస్సలిపెడు.

71 గీ॥ .చఁరదొఁడుమ-నిఁదుతెడయురే. చఁఁదముగను।
 .మాపుఁబొగఁదొఁజగునగ్గి. మంటమాఁక్కి।
 .నీచెలువసాఁమ్మఁబాయుమఁ. వోఁచఁబడియె।
 .గట్టఁజుగ్గొక నేఱు. గఁఁగవలెను
 టటటటట

72 గీ॥ .చఁదలనెరుచునీవేల్పు. సానినాఁడు।
 .డెదమునఁగుబల్మిమె. కొదదిరుండి।

73 అగ్రనాతణలగ్గంబిజీసా అసలిబంణతస్సింరా
అరహస్సంచరంచిత్రేన్సదితి త క్కేమి

74 ఆదశనాత్ప్రవిష్టా సామేసురతోకసూందరీహృదయమ్
బాణేనమకర కేతోః కృతమాగణమవంధ్యసాతేః

75 ఆభరణస్యాభరణం ప్రసాదనవిధేఃప్రసాదనవిశేషః
ఉపమానస్యాపిసఖే ప్రత్యుపమానంవపుస్తస్యాః

76 ప్రియవచనకృతోఽయోషితాం
దయితజనానునయోరసాదృతే
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం
మణిరివకృత్రిమరాగయోఃతః

77 ఉష్ణాల్పశ్శిశిరేనిషీదతితరోయాత్రాలంబవాలేశిభిః
నిభిఃవ్యోవరికణికాకారముకులాన్యాలీయతేపట్నః
తప్తంవావిహాయతీరనలినీం కారండవశ్చేవతే
క్రీడావేశశ్రుతివైషపంజరశుకః క్లాంతోజలం గాచతే

78 అవధూతప్రణిసాతాః షష్ఠాత్స్రౌతవ్యమాసమనసోహి

.తృంచబడినట్టికొనఁగల.తూడునుండి.
 .తూడు రాయంచదారము.నోడునట్లు.

73 వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగులుకొన్న మంచునీరువలె
 వానియందు రాచమత సముతడవుండదనితలంచెదను.

74 గీ॥ .పచ్చవిల్లునితప్పిపో.వకతగిలిస.
 .తూపుచేజేయబడినట్టి.తోనఁగల్గు.
 .నాదుడెందంబులోపల.నాబ్బదుకొనియె.
 .గన్నయంతనెయూవేల్పు-ట.ఁన్నమిన్న.

75 కం॥ తొడపులకుఁదొడపువేసం.
 .బులచందంబునకువేస.ములచందంబో.
 చెలికాడ-దానియందం.
 .బలరా రెడుకూపు-పోల్కి.యశాఁబోలికకుక్.

76 గీ॥ .మగలవేడుకోలు.మక్కువకలుగక.
 .మంచినుడులనైన.మగువలమది.
 .కెక్కఁబోవదు-గుఱు.తెఱిగినవారికి.
 .గల్గరంగుమాని.కంబుమాడ్కి.

77 చ॥ .ఉడుకునఁకోడిజుట్టుపులు.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపామనం.
 .దెడఁబడఁజేసిగోగుమొగ.లెంతయులోననణంగుదేటి-బి
 .ట్టుడికిననీటిఁబాసించను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మకంచ-ఁనీ.
 .రడిగెడుగుఱిచిల్కఁదగ.నల్లలనాడుచునాటపట్టునన్.

78 గీ॥ .మంచియెడఁదగల్గు.మగువలు-మొక్కుల.

వివిధై రనుతప్యన్తే దయితానునయైమన్ సస్విన్యః॥

79 పాదాన్త ఏవశశినస్సఖయంతిగాత్రం |
బాణాన్త ఏవమదనస్యమనోనుకూలాః |
సంరంభయాక్షమివ సుందరియద్యదాసీ |
త్వత్స్యంగ మేనమమతత్త దివానునీతమ్ ॥

80 యదేవోపనతందుఃఖం సుఖంతద్ధిరసాంతరమ్ |
నివాణాయతరుచ్ఛానూ తప్తస్యహివిశేషతః ॥

81 ఆరక్తోటభిరియం కుసుమైశ్చ వకందలీమలినగభైః |
కోపాదంత బాణేషు స్మరయతిమాంలోచనేతస్యాః ॥

82 పద్భ్యంస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ |
మేఘాభివృష్టసిక తాసువనస్థలీషు |
పశ్చాన్న తాగురునితంబతయాతతోస్యాః |
దృశ్యేతచారుపదపంక్తి రలక్త కాంకా ॥

83 హృతోష్ఠ రాగైశ్చ యనోదబిందుభిః |
నిమగ్న నాభేనైవ పతద్భిరంకితమ్ |
చ్యుతండుషాభిన్న గతేరసంశయం |

.నరకుగొనరు. కాని..చాలనొచ్చు!
 .కొనుచుబలు శ్రేణులగుల.గు పెనిమిటులవేడు!
 .కోళ్లదూచిపడప.దల్లడింతు).

79 గీ|| .సలుపునొడలికిహాయి. నెలమినుకులే!
 .యెదకునావరుకూపులే.యింపుగొలుపు!
 .బడిదమైనపరాకుండు-జెలువ.యెవ్వ!
 .మెత్తబడియెడునీకూట.మిసవినాకు.

80 గీ|| .కదియుచుండునెద్ది.కడువతగా-నదే!
 .మాతెడున్నకమగ.వతొకలాగు!
 .హాయినిదెడుచూని.చాయ-మెడుగనెండ!
 .తీండ్రమెనదెబ్బ.తిన్నతసికి.

81 గీ|| .కడుపునెడనునల్పు-గడునంచులందున!
 .నెలుపుగలుగుపువుల.నీయనరటి!
 .యలుకచేతలోన.నప్పలనిండిన!
 .దాసికన్నుదోయి.దలపజేయు.

82 గీ|| .ఆయతివనేలనడుగుల.నంటునేని!
 .వానదడియునిసుకచోట్ల.గానలోన!
 .బరువుపిఱుదులవెస్కకు.వంగి-యాపె!
 .లత్తుకంబొల్పునడ్డుజా.డకనబడును.

83 గీ|| .మోవియెఱుపానుకన్నీటి.బొట్లకలుగు!
 .నీచిలుకకడ్పుపచ్చన.నెనగుచంటి!
 .వలువజాతెను.నిచ్చయం..బలుకతోడ!

శుభోదరశ్యామమిదం నాం శుకమ్ ॥

84 ఆలోకయతి యోదాః ప్రియపురోవాతనతి తశిఖండః |
కేతాగభేణాభి దూరోన్నమితేన కంఠేన ॥

85 ప్రభుతారమణేషు యోషితాం |
సహిభావస్థలితాన్యశేషే ॥

86 తద్వియోగభరేచండి మమూతమసిమజ్జతా |
దిప్త్యాప్రిత్యుపలభాసి చేతనేవగతాసునా |

87 అసౌముఖాలంభిత హేమసూత్రం |
విభ్రంశ్రంమండల శీఘ్రచారః |
అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగ |
స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి ॥

88 ఆభాతిమణివిశేషా దూరమిదానీం పతత్రిణానీతః |
నక్తమివలోహితాంగః పరుషఘనచ్ఛేదసంప్రక్తః ॥

89 ఇయంతేజననీప్రాప్తాః క్షదాలోకనతత్పరా |
స్నేహప్రసవనిభిన్న ముద్వహన్తి స్తనాంశుకమ్ ॥

౯.దడబడుచులోతుపోక్కిలి.గలచేలిదన.

84 గీ|| .ప్రబలునెడుగుగాలి.వలసనాడెడుపురి|
 ,తనర-౯కేకపండు.కొనికగొంత|
 .నెత్త-౯దన్రుగమిఁది.కెంతయునట్టవ|
 .పులుగుచూచుచుండె.మొయ్యలదెన.

85 ద్వి|| .మగలయందుగలఁయు.గల్లుయేలుబడి|
 .తగులబోకుండుడెరి.దముతాఁజుమాఁజు.

86 గీ|| .మిగులనీయెడఁబాటున.నెగడులిరుల|
 .ముంచఁబడినాడనోయల్ల.పోతనేను|
 .నుసుఱువోయినవానిచే.నుసుఱుమాఁక్కి|
 ౯.బదపడియుహోయిగాఁబొందఁ.బడితివీవు.

87 గీ|| .నోటకేళిలాడుబంగరు.నూలుగల్లు|
 .మానికమఁబట్టి.చుట్టుగుఱి.హ్మరి-బితాన|
 ౯.గొఱవిగిఱివలెనద్దాని.యెఱుపురేక|
 .కడియమిపుల్లుమిక్కిలి.గానొనచుక-

88 గీ|| .పులుగుచేతనుదఁపుకొం.పోవఁబడిన|
 .వింతనూనికమిప్పుడు.వెలయుచుండు|
 .రాతిరికదట్టమామల్పు.సగ్గియ్యలోన|
 ౯.గప్పఁబడియున్నయట్టకెం.గానువలెను.

89 గీ|| .ఏగుఁదెంచెనుసీతల్లి.యితిగొయిఁమొ|
 .కన్నులారంగనిన్నుదాఁ.గొంచుతోలి|

90 శమయతిగజానన్యస్థంధద్వివఃకలభోపినన్ ।
 ప్రభవతితరాంశేగోదగ్రిం భుజంగశీశోర్విషమ్ ।
 భువమసిపతిబాణలావణ్యో వ్యసావరితక్షితుం ।
 నఖలువయసా జాత్యేవాయం స్వకార్యసహోగూణః॥

91 సద్యాఇవప్రవాహో విషమశిలాసంకటస్థలితవేగః ।
 విఘ్నితసమంగమసుభో మనసిశయశ్శతగుణోభవతి॥

శా కు ం త లే .

92 సుభగసలిలావరాహాః పాటలసంసర్గే సురభినసవతాః ।
 ప్రచ్ఛాయసులభనిద్రాదివనాః పాణామరమణీయాః॥

93 ముక్తేషురశ్మిషునిరాయతపూర్వకాయా ।
 నిష్కంపచామరఖానిభృతోధ్వకకణాకాః ।
 ఆత్మోద్ధిగైరపిరజోభిరలంఘనీయాః ।
 ధావన్త్యమిమ్మగజవాతమయేవరథ్యాః॥

.కూమి యూటల చేనిండు. కొన్న యట్టి.
.చన్ను గవమిఁదికొంగును. నకు కొంచు.

90 త॥ మఱింఁచు బిల్లయు. మదపు తేనుంగు మిగిలిన
• యెక్కుడు. మెకముల నెల్ల.
• కనువలి మేతడి. కంఠ విసంబు
• వడి వెక్కు సంబుగఁ. బ్రబలుచునుండు.
• నరునుపిన్న తనంబు. నందుండియెవ
• బంటవలంతిగా. పాడ గజాలు.
• గఠముఁదనపనిఁద. క్కంబెట్టు
• బుట్టు. కన్గనియూడునఁ. గాదిట్టిగొనము.

91 గీ॥ . ఇటుక రాతిచోట. దొఱఁగినవడిగల.
• వాఁగుపొర్లి కవలె. నాఁగఁబడిన.
• పొందుహాయి కలుగు పు. వ్యలుతుఁడునూఱు.
• రెట్టులెఱయుఁజెల. రేగుచుండు.

92 కం॥ చల్లనినీ రాటములక.
• మెల్ల గఁబాదిరులతావి. మెల్ల గెడుగాలుత్.
• మొల్లు పునీడలపడకలు.
• నెల్లెడనుగిసికొలంది. నింపగుపసఱుత్.

93 గీ॥ . విడువఁబడఁబగ్గములు. కడు. నెడున మెల్లలు.
• నిచ్చలపు సురటిపిగలు. నిక్కువీను.
• లొనర. లేడివడికినై. వ. కున్న కరణి.
• దొడ్డులుతమదు. ముంకం. వక. పరువిడు.

- 94 యదాలోకేనూక్షప్రప్రజాసహసాతద్విపులతాం।
యదధేవిచ్ఛిన్నంభవకృతసంధానమివతత్।
ప్రకృత్యాయద్వక్త్రంకరపిసమరేకంనయనయో।
నకమేదూరేకించిత్స్థానమపినపాశేవ్యరథజవాత్॥
- 95 నీవారాశ్మకగభకకోటరముఖభ్రష్టాన్తరూణామధః।
ప్రసిద్ధాఃకర్వచిదింగుదీఫలభిదఃసూచ్యంతఏవోపలాః।
విశ్వాసోపగమాదభిన్నగతయాశ్చబంసహస్తేష్వగ్గా।
స్తోయాధారపథాశ్చవల్కలశిఖానిష్యందరేఖాంకితాః॥
- 96 శాంతమిదమాశ్రమపదం స్ఫురతచ బాహుఃకుతఃఫలమిహస్య।
అధవాభవితవ్యానాం। ద్వారాణిభవంతిసర్వత్ర॥
- 97 శుద్ధాంతదుర్లభమిదం వపురాశ్రమవాసినోయదిజనస్య।
మాతృకృతాఃఖలుగుణైరుద్యానలతావనలతాభిః॥
- 98 సరసిజమనువిధర్షణైవలేనాపిరమ్యం।
మలినమపిహిమాంశోల్కక్షుక్కుత్రంతనోతి।
ఇయమధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితస్వి।
కిమపహిమధురాణామ్మృదనంనాకృతీనామ్॥
- 99 ఏసోవాదేదపల్లవంగులిహింతునరేదివి
అమంకేసరయత్పజావణంసంభవేమి॥

94 కం॥ చిన్న డి పెద్దదిగా-విడి.

.యున్న దికలసిపటు-వంక.నురునదిసరిగా.

.జెన్నారు-దపునఁ జెగట.

.గన్నులఁబడ దెద్ది.తేరు.కడువడిఁబోవ.

95 ఉ॥ .కిందికిరాలుచుండునరి.గింజలుచెట్టులచిల్క-తోట్టలన్.

.మందటగారపండ్లుచిడు.మన్ గడునున్న గనుండురాలు-బల్.

.సందడికోచునుచ్చికల.సాగుచునిచ్చుకొలందినిట్టలు.

.బొందెడునీటిపట్టుతెకు.పుట్టికోకలచిన్నుజాడలన్.

96 గీ॥ .ఈతపసిపల్లెనెమ్మది.నెనయు-బుజము.

.నదురు-దీనికిచటనెట్ట.తాకొమేలు.

.అటులఁగానున్నయెడల-నం.తటనుముందు.

.గాఁదగినవానితెరువులు.కలుగుచుండు.

97 గీ॥ .అంతిపురమునకందని.యందమిద్ది.

.తపసిపల్లియమనిసికి.దనరునేని.

.కానయందలితీగల.స్థగుగొనముల.

.నగరుపూకొటతీవలు.నగఁబడుఁగద.

98 గీ॥ తమ్మిపౌలుకారునాచునఁ.దగిలియైన.

.మెఱుగునిమనలుపయ్యఁజం.దురునిమచ్చ.

.నారచ్చిరై ననీమెచె.న్నారు-నంద.

.మెసరూపులకుఁదొడవు.కానిదెద్ది.

99 ప॥ గాలింగదుపఁబడు చివురువేళ్ల న్దొందరపెట్టు చున్నట్లున్నదీప.

.న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

100 వ॥ త॥ మచేనేరాచవంగడము తొడువబడియె- నేనీమ- లనయె
డబాటుననొగులుపడక- ది గానొనచకబడియె- యేమోననుం
తల(॥)యచ్చటనేయొక్కొంత సేవంత వలకుండుమొత్తలో- గుడి
కన్నొందనినీతోడదీ- గెన్నాడునటులీపోన్నయొప్పునో

101 వ॥ కాస్సపుడనుతపసి- పెట్టిమాని- ముత్తికైకడగుజోగికదా- యీ
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును.

102 ద్వి॥ .అగుటెట్లుమానిసు-లందిట్టియాపు|
.నెగడబోవదుజోతి- నేలలోనుండి.

103 గీ॥ .డెందమానీకురోరిక నందుకొను-మ|
.దేమకగ-నందియము వాసె- నిపుడు నేని|
.నీపులిప్పనియనుకొని- నావొయదియె|
.కైకొనంజాలురతనము- గాజెలంగు.

104 గీ॥ .వెంబడించితపసి- ప్లి- నేవదితోడ|
నడకువమొనాదు- నడకనడ్డి|
.యున్నచోటుకదల- కుండియెనన్వేలి|
.మల్లివచ్చినట్టి- మాడ్కినైతి.

105 కం॥ •బొందిమునునడుచుచున్నది|
.డెందమెటుకలేక పారె- డిన్వేనువెన్ను-
దొందరగ- నెచుగుగాలిన్|
.జెందిపడగనున్న పట్టు- చీరవికమునన్ ॥

106 త॥ .కనుగొనెనిద్రము- గా- నాపె-

యాతాయచ్చనితంబయోగుః రుతయా మందంవిలాసాదివ!
 మాగాభిత్వః రుద్ధయా యదపిసాసాసూయముకాసభ!
 సర్వంశక్తిమత్పరాయణమహాకామీస్వతాంపశ్యతి॥

107 కృత్యయాభిలాన్న శేతత్వా ద్దైవీభవతిమేమనః!
 పురఃప్రతిహతంశైతే సోమస్సోమోవహంయథా॥

108 తవకుసుమశరత్వం శీతరశ్మిత్వమిందో!
 దత్వయమిదమయథాథకం దృశ్యతేమద్విధేషు!
 విస్మయతిహిమగర్భైరగ్ని మిందుమయూతై!
 స్త్వమపికుసుమపాణాన్వజ్రసారీకరోషి॥

109 స్మరపవతాపహేతు నివాపయితాసపవమేజాతః!
 దివసభవాభిశ్యామ స్తసాత్యయేజీవలోకస్య॥

110 యాత్యేకతోస్తశ్చిరం పతిరోపధీనా!
 మావిష్కృతోరుణపురస్సర ఏకతోకః!
 తేజోద్వయస్యయుగసద్వ్యసనోదయాభ్యాం!
 లోలోనియవ్యాత్యవాత్ర దశాంతతేషు॥

తనదు చూడికిగ వ వేలు. నోట బుటపియు।
 . జ నె బటువుసిలుందు. సరట బరువు
 . నోయన నెం కయు. నో యుని మలర।
 . దను బోకు మనియడ్డు . తన చెలిక తే
 . గాంచెనలుక - నిట్టి. క తముల బట్టి।
 . సను గూచి - యేయిదం. తయ నితలంతు-
 . దగులవందినన వాడు. తను జూచున హాహ॥

107 గీ॥ . పనుల వేలు పాటు. మలన నాడెందంబు।

. రెండ తెలుగులగుదు. మండె నిప్పుడు।
 . తనకు నెదుటనడ్డు . తగిలిన కొండ చే।
 . పుక న నెగ డెడు నేటి . పొట్లన లెను॥

108 ఉ॥ పూవులయ ముక్తరింగలుగు . పోడివనీపట-చల్ల నే న వా।
 . డా విరిత మ్మిగొంగయట- . యచ్చెరువో-నను బోలు పట్టివా।
 . నీ నెడ మాటన మ్మగల. రే- యల రే దొర చల్లుని ప్పలక।
 . నీవును బూలము ల్కు-లును . నింతువుగా వదిదూసి పోవగక॥

109 కం॥ వలరా జెకాక కత-మా।

. తడెనాకున్దా నిమాన్ప. దలచూ పె-మ।
 బ్బుగాగుక క్రిమి పట్టిప।
 . గలువొప్పున వేసగిలిటి. కడముట్ట నెకక।

10 గీ॥ . ఒక్కవై పుగుంకు . చుండెనుజాచిలి।
 . నెగడునొక్క పొక్క . జగముకన్ను।
 . మించు జంటకీడు. మేలుల చేబజ।
 . తేలుప బడునటుతన. దెసలమార్పు॥

- 111 అంతహింస తేజశిన్ని సై వసుమ ద్వతీమే।
 దృష్టిగననందయతి సంస్మరణీయశోభా।
 ఇష్టప్రవాసజనితాన్య బలాజనస్య।
 దుఃఖాననూనమతిమాత్రస్సుదుస్సహాని॥
- 112 ఏసావిపివణవిణాగమే ఇరళణీవిసాదదీహాఅరం।
 గరులంవివిరహదుక్షం ఆసాబంసోనహావేది।
- 113 రమ్యాణివీక్యమధురాంశ్చ చితమ్యశబ్దాః।
 పమ్యశ్చోభవతియత్సుఖతోపిజంతుః।
 తచ్ఛేతసాస్మరతిమాన మభోధపూర్వం।
 భావస్థిగాణిజననాంతరసాహృదాని॥
- 114 అభిజనవతోభతుః శ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
 విభవగురుభిఃకృతైర్వృత్తస్య ప్రతిక్షణమాకులా।
 తసయమచిరాత్ప్రాచీన కళం ప్రసూయచపావనం।
 మమవిరహజాన్వోవశే శుచంగణయిష్యసి॥
- 115 బౌత్సుక్యమాత్రమవసాదయతిప్రతిష్ఠా।
 క్లిష్టాతిలబ్ధపరిపాలన వృత్తి రేవమ్।
 నాతిశ్రమాపనయనాయనచశ్రమాయ।
 రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రమ్॥
- 116 కింకృతకార్యజ్వేహో ధమంప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।
 మూఢత్వోమీవికారాః ప్రాయేణై శ్వర్యమత్రేషు॥

111 గీ॥ .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలువయెనా!
 .చూడ్కికింపుగాదు .సాంపుఁదొఱగి!
 .వలచినట్టివారి.యెడఁ బాటునంబుట్టు
 .జాలిఁదీఁగెఁబోండ్లు. సైఁపరాదు॥

112 గీ॥ .ఇదియుఁగూడ మగనినెకఁబాసి-వలవంత!
 .బొడవుసాఁగురేయి.గడుపుచుండె!
 .నెంత పెద్దదైన.నెడఁబాటునెవ్వగ!
 .నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యాసవొడమి॥

113 గీ॥ .అంద ములఁజూచి-తీయసద్దాలకించి
 .వసరుసుకమున్న పజదేని.వలన-నాక!
 .తంబుచేఁదొలిపుట్టులం.దలిఁయితముల!
 .దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥

114 గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పంది!
 .పలుమఱతనికలిమి.పనులఁదగిలి!
 .దొడ్డికొడుగుఁబొద్దు.దూర్పువలెంగని!
 .బుడతనన్నుఁబాయు.నడలుకనవు.

115 గీ॥ కోర్కెనొకటియెనెరవేచు.గొప్పదనము!
 .కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలఁచువీని!
 .కడుదొడుమఁదూల్చుటకుఁగాదు-.కాదువెతకు!
 .నేలుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగులు.

116 గీ॥ .ఏమిఁతీతినననిమిఁద.నేవగింపు!
 .పెడమొగముఁదమ్ముఁగురించి-.కడుననడ్డ!

117 స్త్రీణామశిక్షితపలుత్వమమానుషీషః।
 సందృశ్య తేకిముతయాః ప్రతిరోధవత్కః।
 పాగంతరిక్షగమనాత్స్వమపత్యజాత।
 మన్వేద్యైర్దైవైః పరభృతాఃఖలుపోషయన్తి॥

118 స్వస్త్వానుమానుమతిభ్రమోను।
 కీప్తమతావశ్శువేవపుణ్యమ్।
 అసన్నివృత్తేనోదతీతమేవ।
 మనోరథానామతటాఃప్రవాహాః॥

119 జ్వలతిచలితేంధనోగ్నిః।
 విప్రకృశఃపన్నగః ఘణంకురుతే।
 ప్రియస్సంమహిమాసం।
 క్షోభాత్ప్రతిపద్యతేహిజనః॥

120 శైలానామవరోహతీవ శిఖరాదుర్మజ్జాతాంమేదిసి।
 పరాభ్యంతరలీనతావిజహతిస్కంధోదయాత్పావకః।
 సంతానైస్తనుభాననప్త సలిలావ్యక్తింప్రజంత్యాశగాః।
 కేనాప్యశ్చ పతేవమత్యభువనం మత్పాశ్చాన్వమానీయతే॥

121 ఉదేతిపూర్వంకుసుమంతతఃఫలం।
 ఘనోదయఃప్రాక్తదంతరంపయః।
 నిమిత్తనైమిత్తకయోరయంకమిమ।
 ప్తవప్రసాదస్యపురస్తనంపదః॥

.కలిమికతమునమిగులమ. శ్రి. లినవారి.
.కిట్టేమార్పులుతఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు.

117 కం॥ చెలులకుమప్పనినేరుపు.
.వలనగుమానిసులుకాని.వానిక - నెఱజా.
ణలఁజెప్పనేల-తమపి.
.ల్లలఁగోయిలఁశ్రాండుపిట్ట.లంబెఱపించుక.

118 గీ॥ .కలయొ-గారడీయొ-యట్లు.గాకబమయొ.
.పున్నెమామేలుతోడనే.ముగిసినదియొ.
.మల్లివచ్చుటకయ్యది.వెళ్లెగాదె.
.యెల్లలుండవుతోర్కె-ల.వెల్లువలకు.

119 గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకదల్ప.
.బొడుచునంతటవిసదారి.పడగనెత్తు.
.మనిసితనకుఁగల్గినగొప్ప.దనముతఱుచు.
.కఁలత పెట్టఁబడినయప్పు.కనఁబఱచెడు.

120 గీ॥ .తేలుకొండలతువనొండి.నేలదిగెడు.
.నాకుసందులుతోఁచక.మాఁగులుండు.
.నీళ్లకల్మిలోలఁగునట్టు.తేళ్లగపడు.
.జగమునావెంటనెగిరెడు.జాడఁజూడు.

121 గీ॥ .వరఁగెడువొలిపువుతరు.వాతఁబండు.
.మొయిలిపుట్టుకతోల్తనా.వయినీనరు.
.కఁతముక జకంబులకునిట్లు.కలుగువరుస.
.నీమనెనరునకుమునుముం.దేకలుములు.

మూలవికాగ్ని మిత్రే.

- 122 పాత్రవిశేషేన్యస్తం గుణాంతరవృజితశిల్పమాధాతుః।
జలమివసముదగ్రశుక్త ముక్తాఫలతాంపయోవస్య।
- 123 అచిరానిస్థిత రాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
నవసంరోపణశిథిల స్తరుతివసుకరస్సముద్ధతుః॥
- 124 నప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురనిగతుంసహాయవానేవ।
దృశ్యంతమసిసపశ్యతి దీపేనవినానచక్షురపి।
- 125 ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రీవాగ్వ్యవహారేణ॥
- 126 మందోష్యమందశామేతి సంసగేణవిపశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంపయః॥
- 127 అవ్యాజసుందరీంతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణఃకామస్యవిషద్ధిః॥

122 గీ॥ .పాతరలఁబట్టిపనివాని.పనితనంబు।

.శనదుచుండెడుకొకవింత.గొనముపొంది।

.కడలిముత్తైపురిప్పలో.బడిచమబ్బు।

.నీరుసుప్పానియూచుదా.మాఱునట్లు.

123 గీ॥ .కొత్తగాదొరతనముచే.కొనీనఁసూడు।

.రాచటికమునసరిగవే.ర్నాటకురికి।

.నప్పుడేపాతుటగ్గడ.లాడుచెట్టు।

.తేఱఁగునంబెకలించుట.కొఱకుఁగుళువు.

124 గీ॥ .అడుగలకజఁముఁబు.పై నఁగాని।

.సాయమున్నప్పుడేచక్క.జేయఁగలఁడు।

.కన్నులుండియుజేకటి.స్థలుగుదిరుసు।

.చూడలేడెవ్వఁడున్దివ్వె.తోడులేక.

126 గీ॥ చదువుకొన్నవాని.సావాసమువలన।

.నెఱుకఁబొందుఁదెల్పి.దొఱఁగువాఁడు।

.కేజనూడ్చుచిల్ల.గింజరాపిడిచేత।

.దేటమీఱునూబి.నీటివలెను.

125 ప॥ అటపాటవాయదము లకట్టుబాటు- పనిచేయుట చేత నేబయ్య
దుఁగాని-వాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు.

127 గీ॥ .నెపములేరిశాగను.నెగడునాయుంఁగిని।

.హయ్యెనవిదై.నలరఁజేసి।

128 శక్తిరంత్రామాంశ్యానసతి దయతాలింగససుఖే।
 భవేత్సామ్రాచక్షుఃక్షణమపినసాదృశ్యతఞ్చితి।
 తయూసారంశాఖ్యావ్యమపినకదాచిద్విరహిత ।
 ప్రసక్తేనిర్వాణేహృదయపరితాపం ప్రజసికిమ్॥

129 అహోమంధీలక్ష్మకాముకైః పరిహరణీనూచంద్రికా॥

.నలువచే విసము. సంబాళయబడునట్టి

.లలరువిలుతుములికి. నలువబడియె.

128 గీ|| .చెలయకొనిలిదొరక. క. చిగు, మేను|

.నెంతగాన కకన్నులు. నీరునించు|

.గానిసుంతయు. బాయవు. గదకలికిని|

.డెందమానీవువలవంత. బొందనేల.

పాఠా 129 వ|| దొంగలకున్నట్టకాండ్రునైనై లకిట్టదు.

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సాగసుల వివరము.

వీరరసమున

- 1 1 నాటకములో మెరీనాడయానాకుపదేశించుట
- 2 బ్రట్టముతననేరములకు శ్వాతృపుడై తనుక్షమించుమన రాజనుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబబ్బస్సు ఆంటనీశౌర్యముందలంచుకొనియనుకొనుట
- 4 ఆంటనీమృతుడై నపిదపక్లియో పేట్రాసీజారునకులోబడ నొల్లకనుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రాడోలబెల్లాతో ఆంటనీవీరత్వముంబొగడిచెప్పుట
- 6 సీజారునకులోబడనొల్లకక్లియోపేట్రా ఈరాసుతోననుట
- 7 3 లో॥ ఆల్లెండుమల్లయుద్ధమునకుఁ బోదగదమరోజ్జిండుసిలియాలకనుట
- 8 5 లో॥ కొరియొలేనస్సు ఆఫీడియస్సుంగూచిఁ ప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 9 వలమ్మియావర్జిలియానోదాచుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియొలేనస్సుని న్వభావమొకనికెడెల్పుట
- 11 కలమ్మియాకొరియొలేనస్సుని బ్రజలతోక్షమాపణము చెప్పుకొమ్మనిబోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని సేవకుఁడింకొక సేవకునితోననుట
- 13 అగ్రిప్పాకమినియసుమొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతోకొరియొలేనస్సు భోజనముచేసినపిమ్మటఁ దానతనిఁగలిసికొందుననిచెప్పుట
- 14 అగ్రిప్పాఆఫీడియసునిలతో కొరియొలేనస్సుతనమాట వినకపోయినప్పుడనుట

- 15 6 లో॥ అచూచిమోళమోజెనుతో నాపెభతకంగూచికచెప్పుట
- 16 7 లో॥ హేమైట్టహోషియోతో దనతండ్రిస్వణించుట
- 17 తనతండ్రిరూపమునఁ దనకగఁగడిసదయ్యముతన్నురమ్మచేసన్న
జేసినప్పుడు తన్నువారిచెడు హోషియోకు హేమైట్టవలుకుట
- 18 పొలోనియస్సురాణియొద్ద బిఫీలియాకు హేమైట్ట వ్రాసినవలపు
జాబునందుఁ జదివినసద్యము
- 19 వెట్టివానిపలెదనతో మాట్లాడిన హేమైట్టగూచిక బిఫీలాతలం
చుట
- 20 నాటకమందలి రాణితనభతకతో దామార్తనువాడనని యొట్టు
పెట్టుకొనుట
- 21 8 లో॥ సీజారునిగొప్పగోర్వకతనిపై వైరముబోధింపనెంచిన కేషి
యసునితో బ్రకాటస్సునుట
- 22 కాలిఫూనియాశకునములు బాగులేవిల్లుబయలుదేటవద్దన సీజా
రనుట
- 23 సీజారునిజంపినపిమ్మట బూటస్సుపురజనులతో దాఁజేసినపని నా
యమనిపల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమునబూటస్సుతన్ను దాఁబొడుచుకొనిచచ్చి పడియుం
డగానతనిఁగూచిక యాంటనీపల్కుట
- 25 11 లో॥ అయిదవహెన్రీమహారాజు రణరంగమున వెస్ట్ మోర్లేం
డుప్రభుతో బల్కుట
- 26 12 లో॥ రణరంగమునటాల్బట్టునకు మతియతనికొడుకునకయిన
సంవాదము
- 27 13 లో॥ హెన్రీమహారాజు సఫల్కువార్షిక్కు ప్రభులవైరముఁ
తలపోయుట
- 28 సఫల్కుప్రభువుమాగ్గేట్టురాణితో దావిదేశగమనశిక్ష విధింపఁబ
డినపుడనుట
- 29 హెన్రీమహారాజొట్టు తప్పికొమ్మన్నప్పుడు సేలిస్బరీప్రభుఁడనుట
- 30 రణరంగమునఁ జిన్నకిప్పుడనుకొంట

- 31 14లో మా గౌరవ రాణియుద్ధమందోడిన తనజోదులతో బలుకుట
- 32 16 లో ఆరణ్యులచేటసాలగోడపై కెక్కి యులుక లోపుచనుకొంట
- 33 18 లో రెండవరిచాడు మహాభాజశత్రువులకు జిక్కిదుఃఖించున
పుడు గురువోదాచుట
- 34 ఒకతోటమా లెతన సేవకులతో బలుకుట
- 35 20 లో రాజవిద్యాప్రశంసచేయుచు దనచెలికాండ్రకనుట
- 36 21 లో రాజనుజంపిరాజ్యము వేగమాకమించుకొమ్మని తన
భార్యతన్ను దొందర పెట్టునపుడు మేకబ్రతుపలుకుట
- 37 22 లో ఇస్పెల్లాతనసోదరుని రక్షించుమనుచు ఆంజీలోనునికనుట
- 38 ఆంజీలోనుస్పెల్లాతోననుట
- 39 ఇస్పెల్లాయాంజీలోతో దగనిపొందునకొప్పక పలుకుట
- 40 ఇస్పెల్లాయాంజీలోతోననుట
- 41 25లో నాటక చూడగోరిన ధీనస్సతనయువ్యోగికనుట
- 42 26లో క్లాడియోయనుకొనుట
- 43 బెనిడిక్కునుకొంట
- 44 పెడో బెనిడిక్కుంగూచి క్లాడియోతోననుట
- 45 27లో డిస్ట్రెమోసయా తనభతకందన్నగలుపుమని యయాచోత్ర
నుబ్రాన్డెంచుచనుట
- 46 28లో సైమనిడీసురాజుచెంగట నొకశూరుడు పెరిక్లిసుతోననుట
- 47 29లో జూలియట్టుమృతుడైన రోమియోయొద్దబొడుచుకొని మృ
తిచెందుచుంబలుకుట
- 48 31లో పడినండుపోస్పెరోతో నతనికూతున్నియమిత దినంబు
నందప్పగవగూడనని ప్రమాణమొనచుట
- 49 32లో కవియనుకొంట
- 50 క్లేవియస్సు తనయజనూనుని యమితదాతృత్వముందలచియను
కొంట
- 51 ఆల్ఫిబయాడీసుతో దొలినభ్యుడనుట
- 52 33లో తామోరాటీట సాండోనికస్సుతోదన పుత్రునిరక్షించు

మనిషిలుట

- 53 బెస్సి గూనస్సుటీటస్సాండోక్కికస్సుతో నతడుతనకు లెవీనాను
బెడ్డిచేసెదననియన్న ప్పడనుట
- 54 లూసియున్న మొండిచేయబడిన లెవీనానుజూచియనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో పండాఠస్సుకక్కిస్సిడాతోననుట
- 57 హెక్టరు ప్రియాముతోననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 టోయిలస్సు హెక్టరుతోననుట
- 60 36లో లూసెట్టాతోజూలియా పోటియస్సుంగూచియనుట
- 61 37లో పోలిక్కినీసుతో కేమిల్లాయనుట
- 62 గొల్లడు పెరిడిట్టానుజూచి యాపెరాచకొడుక్కులసినందుకుఁ ది
ట్టుచుఁబల్కుట
- వీనస్సుమతియెడోనిస్సను కావ్యములో
- 63 వీనస్సెడోనిస్సుతోదగ్గవఁ గూడుటధర్మమనిబోధించుట
- 64 ఆపెవానితోఁబందివేటకుఁ బోవద్దనిచెప్పుట
- 65 ఆపెవానిశౌర్యము మొదలగుగుణములవర్ణించుట
- ల్యూక్కినీ చెఱయనుకావ్యములో
- 66 ల్యూక్కినీరాజుందనుఁ జెఱపట్టరాదనిబోధించుట
- 67 రాజుచేఁజెఱపట్టఁబడిన పిమ్మటల్యూక్కినీ తనభతఁదలంచుకొ
ని తలపోయుట
- 68 ఆపెచింతించుట
- 69 ఆపెతనభతఁతోదనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసమందు

- 1 2లోక్కియోపేట్రాను నీజారులోఁబచుకొనుటకు రాయబారమం
పినపుడా పెయందు నకులొంగునట్లగపడఁగా నీనోబబననుకొంట

- 2 పిలో రాజ్యభక్తి రాజు తనతోడి వారితో బల్యుట
- 3 ఆడముత్యం రెండుతో నడవికి జనుచనుట
- 4 ఆమెయన్న జాన్వీసులపాట
- 5 కారినుటచో స్తోమతో బల్యుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమేల యధికముగానుండవలయునను నడియూనాతో యూసి యూనా పలుకుట
- 7 6లో బెలారియస్సు గిడేయస్సా క్విలియస్సుతో బల్యుట
- 8 ఇమోకిను లూసియస్సు నొద్దదన పేరుమాచుకొన నెంచియనుకొంట
- 9 రణరంగమున నిమోకినుదోన మెఱుంగదని రాజుతో నయాచోత్రచెప్పచుండగా పోన మనస్సుబయల్పడి తానిమోకినుజంపించినట్లు బాహుటముగా నొప్పుకొనిచనుట
- 10 7లో హేమెట్టున తనితల్లి యతనితండ్రిచావునకు దుఃఖంపన తనినోదాచుచుంబలుకుట
- 11 హేమెట్టురోజుకాంట్టుతో నీలోక మంతయు జెఱసాలయే యని చెప్పచుంబల్యుట
- 12 గిలెన్ టైర్నుతో హేమెట్టుతనకు లోక మందభిరుచిపోయెనని పల్యుట
- 13 హేమెట్టు పిలువబడి తనపినతండ్రియొద్ద కేగుచనుకొంట
- 14 హేమెట్టుపినతండ్రిపశ్చాతపుడగుట
- 15 8లో కేషియాస్సు సీజారుంబొడువనిశ్చయించుకొని తలపోయుట
- 16 9లో హుల్పురురణమున దెబ్బతినియొరగుచనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్టింగ్సు మొదలగు ప్రభువులతో ననుట
- 18 నాల్గవ హేనీమహారాజు తనవ్యాధిలో దామూఛిలినపుడు తన పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముంకిసికొనగా దనకొడుకులతో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గ్లాసెస్టరుతో నైదవ హేనీమహారాజునుట

- 20 అయిదవ హెన్రీ మహారాజు రణరంగమున కేధరీనుతో సంభాషించుట
- 21 12లో జాత్యంధుడైన నా దైవభక్తి వలన దృష్టిసంపాదించితిని కల్లాడు వానినమ్మి వానితో నా అవహెన్రీ మహారాజునుట
- 22 చంపబడుటకు గొంపోవబడుచున్న సేప్రభువు కేడుతో ననుట
- 23 13లో మా గౌరవ్య రాణిచే రణరంగమున బొడువబడియ్యిల్లుచు యాక్కు ప్రభుడనుట
- 24 యాక్కు చావు కుంజింతించుచునా అవహెన్రీ మహారాజు తన రాణి మొదలగు వారితో ననుట
- 25 14లో ఆ అవహెన్రీ మహారాజు క గుట్టపై గూచుండి యుద్ధముంబరికించుచు దలపోయుట
- 26 ఆ అవహెన్రీ మహారాజు చేతిసాలలోనుండి యచట కూవలివాడునీ కిరీట మేదనియడుగఁగా బల్కుట
- 27 వాక్యక్రూపభువు యుద్ధరంగమున ఎడ్వర్డు రాజుచే బొడువబడి మడియుచునుట
- 28 15లో ఏనీయెన్రీ దవహెన్రీ మహారాజు చేవిడనాడబడిన కేతరై సక్రహారాణిందలఁచి యొకముదుసలిదానితో బల్కుట
- 29 వుల్సీగురువు చేతిసాలకుబోవు చనుకొంట
- 30 గాడినరుత్తమాపించునపుడు క్రాంత్రనుట
- 31 16లో ఆ కరురణరంగమున జాన్ మహారాజుచే జిక్కుట కేడ్చుకా దైస్సునోదాపక జాలకరణమందోడినలూయూ పరితపించుట
- 32 17లో తనకూతురై సగన్రీగన్లు తనకుభృత్యులు జరుగురు లేదన్నప్పుడు లియరక్రహారాజు పల్కుట
- 33 లియరక్రహారాజు గాలివానదెబ్బతిని కెంటుగృహము జేఱుచు దలపోయుట
- 34 గోస్టరుప్రభువు వెడ్గారునకు బల్కుట
- 35 లియరక్రహారాజు వెజ్జెత్తి గోస్టరెడ్గార్ల చెంత వాపోవుట
- 36 18లో రాజు యుద్ధమున కే ఫ్రాన్సు కేగఁగా సంతక లహములు రే

గంగారాణి క్షేమవారకలనుడువుమాయన్న పుడు యారుప్రభువ
నుట

37 నీయాజ్ఞానుసారముబోడోరి చాడుకంజంపినానని యెక్ష్మరనఁ
గా బాలింగ్రూపుపల్కుట

38 19లో గోస్తరుని యాజ్ఞానుసారముతన్ను సంపుటకుఁ గొంపోవురే
ట్టిప్పుతో హేస్తింగ్సుచుట

39 రిచ్చండునిదిగ్గంపబోవుచు శిబిరమునదై వసాధకనముచేయుట

40 22లో ఆంజీలోతగ్గనకూడు మనునధకమిచ్చునట్లు పల్కుచున్న
పుడు ఇస్పెల్లాయనుట

41 ప్రచ్చన్న వేషముననున్న రాజు క్లాడియోకుపదేశించుట

42 23లో నోస్సాపోషికయాతోఁబల్కుట

43 ఎద్దియుంజేయలేక తనకై వగచు జెస్సానియోతో ఆంటోనియో
న్యాయస్థానమునఁబల్కుట

44 25లో హెర్మియాతనమాటవినక లెజాండరుసెలుచుట కొప్పక
ధీనస్సుతో ఈజస్సుచెప్పకొనఁగా ధీనస్సుహెర్మియాతోఁబల్కుట

45 27లో రాజుతో బ్రాబ్బియోతన కూతునొధ్దల్లో కిచ్చినానని
యంగీకరించి నపుడు రాజుచుట

46 సైప్రసుదీప్తపమునకుఁదనకంటె ముందుగావచ్చియున్న డిప్టెమో
నానుజూచిన సంతోషముచే ఓధ్దల్లోయాపెతోఁబల్కుట

47 డిప్టెమోనానువలచి యాపెకడ కేగుచు నియాచోక్రుట్రవలన కే
షియోచేలదాపులుతిని వగచురెడిగోతోనియాచోక్రుయనుట

48 ఎమిలియాతనకు వ్యభిచారముతప్పుకాదని దుభోధవేయఁగా డి
ప్టెమోనాయనుట

49 28లో పెరిక్లిసు ఆంటియోక సిచ్చిన ప్రశ్నమునకథము చె
ప్పుటకు సిద్ధపడియనుకొంట

50 పెరిక్లిసు క్లియోమనితో ననుట

51 (1) 30లో పెట్రోషియో కేధరీనాతోఁ బల్కుట] చుట

(2) కేధరీ నా పాతివ్రత్యముంగూర్చి తనసోదరీలతో నుపన్యసిం

- 52 31లో భూతిముచే దలువఁబడు స్త్రీపేనోయనుకొంట
- 53 32లో స్త్రీవియస్సు తన యజమానుఁ డడవికేగఁగా సేవకులకుఁ
దనఁధనము కొంత పంచియిచ్చియనుట
- 54 ఆతెన్నైమనుఁ డడవిలోఁ దనగుహచెంతనుండి యనుకొనుట
- 55 తైమను దొంగఁ కనుట
- 56 35లో మగవేసమునరాజంపినరాయ భారముందనకుఁ దెప్పినవ
యోగము ఒలివియావలచి యనుకొంట
- 47 37 ప్లోడిజల్లు తనభార్యతోఁ దన్ను తనతండ్రికందక దూర నేశ
మునకుఁ బొమ్మలి యుపనేశించు కేమిల్లోకనుట
ల్యూకెసీ చెరలో.
- 58 టాకిక్వను ల్యూకెసీనిఁ జెఱపట్టుటకు వేదించి తనలోననుకొంట
- 59 చాటుఁద్యములు

కరుణారసము.

—:(0):—

- 1 1లో తండ్రిమృతికొఱకువగచుపట్లగపడు హేలీనాతోలాపీవల్కుట
- 2 2లో ఈనొబబకస్సు అంటనీపక్షముమాని శత్రుసైన్యములతోజే
రినందుకై పశ్చాతత్తుడై పొడుచుకొనిమడియుదుఁబట్టుట
- 3 చచ్చిపోవుచున్న అంటనీఁజూచిక్లియోపేట్రామేడ్పుట
- 4 3లో తనతండ్రిరాజ్యపదవినుండి తొలఁగింపఁబడి దేశమునుండి వె
డలఁ గొట్టబడినందుకై దుఃఖించురోడ్లిండుఁ సిలియాయోదా
చుట
- 5 ఆరైండ్లోమల్లయుద్ధమున కరుగుచున్న పుడతనితో రోడ్లిండునుట
- 6 ఆరైండ్లోలోలెండుకొడుకని తెలిసినపిదప రోడ్లిండుసిలియాతోఁ బ
ల్కుట
- 7 ఆరైండ్లోమల్లయుద్ధమున జయమందినతరువాత సతనితోరోడ్లిండు
తనమెడలోని బంగరుగొలుసిచ్చుచుఁబల్కుట

- 8 రాజ్యభక్తిఁజేరాజడవిలో ఆరెండోనుగలిసికొన్న పిమ్మట జా
క్విస్తుతోఁబలుకుట
- 9 ఆలివరుసిలియాల పెండ్లి రేపగుననిచెప్పిన రోండుతో ఆరెండో
యనుట
- 10 6లో ఇమోజనులియోనాటస్సు దేశమునుండి వెటలిపోవుచిం కేమి
చేసిననిపె సానియోనడు గుటయు నతడు చెప్పుటయును
- 11 ఇమోనినుపె సానియోతోఁ దననాధునిపోక తా నెట్లుచూచునో
యాసంగతి చెప్పుట
- 12 ఇమోనినుతనభతఁ దేశమునుండి వెడలఁగొట్టబడినపుడు చింతిం
చుట
- 13 తాజారయనియుఁ దన్నుఁజంపుమనియు దనభతఁపై సానియో
కు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోనిను చదువుకొని పగచుట
- 14 ఇమోనిను తనభతఁ వ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితపిం
చుట
- 15 పైసానియో తనకిచ్చినవిసముగ్గోలిఁమూఁచిఁగొల్లిన మగవేనమున
నున్న ఇమోజనునిఁబూలసమాధినుంచి గై డీరియస్సాస్వరాగస్సు
లుపాడుట
- 16 హేమెట్టు తనతండ్రి మృతుఁడై సపిదపఁ దనతల్లి తన్ను నీయం
దంత దుఃఖము కన్పట్టినేలనని యడిగినప్పుడుత్తరమిచ్చుట
- 17 లాట్సేను ఒఫీలాకొసచుఁ నుపదేశము
- 18 విదేశమేగెడు లాట్సేనుతో పొలోనియస్సుపదేశించుట
- 19 తనపినతండ్రి పగదీచుఁ కొనక తావృధఁ కాలక్షేపము సేయు
చుంటుకై హేమెట్టు తలపోయుట
- 20 8లో సీజారుని గొప్పకోర్వక కేసియస్సు కాస్కాతోననుట
- 21 కాల్పూనియాదుశ్శకుసములకు జడియుచున్నానన్నప్పుడు సీజా
రనుట
- 22 ఆటుఁమిడోరస్సుసీ జారునితోఁ గుట్రసంగతి చెప్పుటకై యత
డువచ్చుదారిలో నిలువఁబడియనుకొంట

- 23 అంటనీ నీజారుడు చంపబడిన పిమ్మట బ్రజలనునీజారుని శత్రు
లపై బురికొల్పుట కిచ్చిన యుపన్యాసము
- 24 10లో న్నాల్గవ హెనీమహారాజు నడిరేయిలేచి యనుకొనుట
- 25 11లో హెనీమహారాజు మాలువేసముతో బేల్కు-కోటు-విలి
ములను తన సైనికులతో వారలు రాజెట్లున్నాడనఁ బల్కుట
- 26 13లో స్తోత్రు పృథువు చెఱసాల కంపఁబడినపుడాటవ హెనీ
మహారాజు వగమట
- 27 14లో న్నాల్గవ యెడ్వడు రాజుకాబోవు ఎడ్వడు యాకురణ
మునఁ గూలిన పిదప దుఃఖించుట
- 28 16లో హూబటు ఆతరుంజెఱసాల లోఁడంపసిద్ధపడినపుడు
వారలకుభయు కయినసంవాదము
- 29 17లో కెంటు తనయ్యరముకాడీలియా చదువుకొన్న పిమ్మటనే
టన్నదనియడుగఁగా నొకతగుమనుష్యుడనుట
- 30 18లో రెండవరిచాడు మహారాజింగ్లాండునకు వచ్చియునుట
- 31 బాలింగుబూకు కిరీటముందనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచాడు మ
హారాజనుట
- 32 రెండవరిచాడు మహారాజు బాలింగ్రూకుతోననుట
- 33 రాజపదవినుండితొలఁగింపఁబడి రెండవరిచాడు మహారాజద్దము
చూచుకొనుచనుకొంట
- 34 చెఱలోనున్న రెండవరిచాడు మహారాజుతలపోయుట
- 35 19లో ఎలిబెత్తురాణి తనకొడుకులుమూడవరిచాడు మహారా
జుచేఁడంపఁబడఁగా దుఃఖించుట
- 36 25లో గంధర్వమాయచే దన్నెడసినలె సాండురునకు హెర్మియా
ప్రోత్సాహపచే ననుకొని యాపెతోనా పెహితురాలగు హెలీనా
పల్కుట
- 37 26లో సన్యాసితనపన్నిక కంగీకరించుమన్నపుడులి యోనాంటో
పల్కుట
- 38 27లో అయోగోకేషియాతో డిప్టెమోనాకుఁ దగులాటమున్నదని

- 39 సిరపచి నపుడు ఒకెల్లోవిచారించుట
తన్ను శంకించి తనభతకొనించుటకు శోకించుచు నయాగోత్రో డి
స్సెమోనాపల్కుట
- 40 29లో కెప్పులెట్టుతనకూతురగు జూలియట్టుంగూచి పేరిసు
తోఁజెప్పట
- 41 సమానిలోవిషముద్రావి మూఁగిల్లియుంచఁబడిన జూలియట్టు
మృతిచెందినదానిఁ గాఁదలంచిరోమియోయనుకొంట
- 42 జూలియట్టుమూఁగఁదేసిన పిదపవిషముగోలి మృతిచెందినరో
మియోనుంజూచియనుట
- 43 31లో ఆరియలుపోస్సేరేతోనాతని మంత్రమహిమచే గోంజీలో
నునిస్థితివణిఁంచుట
- 44 37లో పౌలీనాతనభతక మృతుడౌటకు వగచుట
వీనన్నమటిఎడోనిస్సను కావ్యములో
- 45 అడవిపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిసునివెదకుచు నడవిలోవీనన్ను
మృత్యు దేవతన్నిందించుట
- 46 ఆపెపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిస్సుంజూచియనుకొంట
- 47 ఆపెఎడోనిస్సుందలంచుకొని దుఃఖించుట
ల్యూకెసీ చెఱలో
- 48 ల్యూకెసీకిఁగాఁబోవు దశందలఁచిక వియనుట
- 49 ల్యూకెసీతనుబల్మిబట్టిన టాక్సినుతో ననుట
- 50 ల్యూకెసీరాజుచేఁజెఱుపఁబడిన పిదపఁబలవించుట
- 51 ల్యూకెసీ దుఃఖించుట
- 52 ల్యూకెసీ దుఃఖించుట
- 53 ల్యూకెసీ పొడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ
ల్కుట
- 54 ల్యూకెసీభతక యాపెవతకమానముపైవచ్చి యాపెతోఁబ
ల్కుట [స్నతీరు
- 55 ల్యూకెసీ రాజుచేఁదాఁజెఱుపట్టబడితిననిచెప్పి నపుడా పెభతకయు

చాటుపద్యములలో

56 వీరహితన ప్రియురాలింగూచికపల్కుట

శృంగార రసము.

—:(0):—

- 1 1లో సిల్వీయస్సు కారినుతోఁబల్కుట.
- 2 ఆరెండువ్రాసిన కాగితమునందు సీలియాచదివినవాక్యము.
- 3 ఆరెండో నడవిలోఁ జూచితినని సిలియాచెప్పినపు రోల్లిండనుట
- 4 ఆరెండో రోల్లిండునవలచియున్నానని చెప్పినపుడుమగవేనమున నున్న రోల్లిండనుట.
- 5 ఫీభీతారోల్లిండు నవలవలేదని సిల్వీయస్సుతోఁ జెప్పట
- 6 ఆరెండుతో రోల్లిండుతాఁబయల్పడి చెప్పట
- 7 14లో రణరంగమున రిచాడుఁ ఎడ్వడుతోననుట
- 8 20లో రాజుపెంచిరాజు కూతునకు వ్రాసిన వలపుపద్యము
- 9 25లో తీససునాటకమాడించి లైసాండరు డెమిట్రీయసు హెరిక్రియా హెలీనామొదలగువారిని నిదురించుమనిచెప్పట
- 10 23లో బెస్సాయో పోషియానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన సీనపుపెట్టె నెంచుకొని యందులోనిజయపత్రికం జదివికొని యావెనుముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28లో లిసిమేకస్సుతో మెరీనానుఁజూపి యొకకుంటినకాఁడు తా పుకగుల్లయనుట
- 12 29లో రోమియోబెని వొల్లోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁడాఁగి కిటికీలోనున్న జూలియట్టుంజూచియ నుకొంటు
- 14 30లో ట్రానియో తోలుసెంటియో తనప్రియురాలిం గూచిక యనుట
- 15 31లో పడినందు మిరేండాను వణింపుట

- 16 34తా టోయిలస్సు క్రీస్టిడాను వణింతుట
 17 35లో రాజులివిమూనువలంచి వలెంతునుతోననుట [డుకొనుట
 18 36లో జూలిమూలూ సెట్టాలు పోకియసురగూచి మాటలా
 19 జూలిమూపోటయసు వ్రాసినయ్యైరముం దాసియెనుటఁ జించి
 వైచినందుకువగచుట [దేశించుట
 20 రాజుతో వలెంతును స్త్రీనిపావనము చేసికొనుమాగఁ ముప
 వీనస్సుమటి ఎడోనిస్సును కావ్యములో.
 21 వీనస్సు ఎడోనిస్సునున్నుగొనుట
 22 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 23 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 24 ఆపెత్తలియుటకు వాడొప్పనప్పడనుట
 25 ఆపెవానింబతిమూలుట
 26 పెంట్రివయబోపు గుట్టుముస్వణింతుట
 27 వాడొపెకు లొంగుట
 28 ఆపెవానిన్యధేచ్చ ననుభవించుట
 29 వానిసొగసు నాపెవణింతుట
 ల్యూక్రీసీచెఱలో
 30 టాక్విను ల్యూక్రీసీనిఁజెఱపట్ట నెంచియనుకొనుట
 31 32 ల్యూక్రీసీ నినురించువిధము
 33 ల్యూక్రీసీని టాక్వినుచెఱపట్టుట [ననుట
 34 ఏమీతప్పెందు కొనచెడవని ల్యూక్రీసీయడిగినప్పుడు టాక్వి

హాస్యరసమునందు.

—:(0):—

- 1 1లో బట్కము ఫ్రామ్మన కేగినపిదప హెలీనా చింతించుచు పె
 రోలినుజూచి యనుకొంటు
 2 బట్కముని తల్లితో విదూషకుండనుట

- 3 విదూషకుఁడు బట్టమునితల్లితోఁ బల్కుట
 4 3లో టచప్టోను రోండుతోననుట
 5 జాక్విను ఆవివేకియని టచప్టోనుని బిలుచునపుడతఁడిచ్చిన ప్ర
 త్యుత్తరము
 6 ఆరెండోతో నడవిలో మగవేసముననున్న రోజ్జండనుట
 7 నేనేనీరోండ్డైనచో నీవేమిసేయుదువని మగవేసముననున్న రో
 ఁండు అడవిలోఆరెండో నడిగినప్పుడతండు మాటాడకమునుపా
 పెక్కుద్దిడుకొనెనని మాటసగానాపెయనుట
 8.9 రోండుగ్దామిక్కిలి వచ్చియున్నానను ఆరెండుతోమగవేసమున
 నున్న రోండా రెండుతోబల్కుట
 10 ఒకసేవకుఁడు టచప్టోనుతోననుట
 11 5లో ఒకరోమను కేశీయుఁడు వొలీసుదేశీయునితోననుట
 12 6లో రాణిమృతిచెందెనని కార్నీలియస్సుచెప్పగా సింబెలై ననుట
 13 7లో హేమెట్టునకని తండ్రిరూపననగవడిన దయ్యమనుట
 14 హేమెట్టు పొలోనియసులసంవాదము
 15 వెత్తివానివలెనటించుచున్న హేమెట్టుఓఫీలాతోననుట
 16 17నాటకములోని రాణి నాటకములోని రాజునకనుట
 18 నాటకములోనిరాజు నాటకములోనిరాణితోననుట
 19 భోజనముసేయుచున్న రాజుతోహేమెట్టునుట [రనుట
 20 9లో గ్లండోవరు తాకవిత్వము చెప్పఁగల నన్నప్పుడు హాట్సు
 21 10లో తానింకఁబడుచువాడనను పాల్టాఫుతోముఖ్య న్యాయా
 ధికారియనుట
 22 ఫాల్టాఫు ముఖ్యన్యాయాధికారితోననుట
 23 యానుగురుని మాబ్రేతోనింగ్లాండుంగూచియనుట
 24 ఫాల్టాఫుపల్కుట
 25 12లో బెడ్ఫుడు టాల్బుట్టుతోననుట
 26 13లో సఫల్కునిమృతికై యెడ్చుతనభార్యతో నాటవహినీమ
 హారాజునుట

- 27 14లో ఆటన హెనీమహారాజు లోకుల యభిప్రాయముఁ గూ
చిఁ యనుట
- 28 గ్లోస్తరురాజుకాగోరియనుకొనుట
- 29 గ్లోస్తరుఎడ్వడుఁ మహారాజుచేసికొన్న పెండ్లివలన పెరించిరాజత
నిపై దండెత్తుచున్నాఁడను సందభమున సతనితోననుట
- 30 ఎడ్వడుఁ మహారాజు తనకుఁరాజు కాకున్నపుడు న్నయధికారము
చాలునన్నప్పుడు గ్లోస్తరనుట
- 31 ఆటవహెనీమహారాజు తనకొడుకుంజంపిన గ్లోస్తరుతోననుట
- 32 1 లో జాన్మహారాజు ప్రిన్సులోయద్ధమున జయమందియింగ్లా
ండునకు వచ్చిసింహాసనాపూర్ణుడై తిరిగిసింహాసనవహండుఁ గూ
చుఁన్నాఁడ - దిరిగిమకుటముంధరించి నాఁడనఁగా సేలిస్బరీయనుట
- 33 17లో మారువేసముతోనున్న కెంటులివరుతోననుట
- 34 19లో గ్లోస్తరనుకొంటు
- 35 మొదటిహంతకునితో రేడవహంతకుండు సత్యమునుఁ గుఱిం
చిచెప్పుట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇస్కెల్లావచ్చెనని సేవకుఁడుచెప్పిన
పుడనుకొంటు
- 37 రాజుఆంజీలీతోననుట
- 38 రాజరాత్రి మెరియానాను ఆంజీలోనుం గవఁగూడుట కంపించు
చుండనలో ననుకొనుట
- 39 23లో ఔస్సానియో ఆంటోనిమాతోననుట
- 40 కాన్సెలర్జుజస్సీకాతోననుట
- 41 24లో డుసూలాతో హీరోయనుట
- 42 43లోయోనెటో అంటోనియోతోననుట
- 44 27లో రొడ్డిగోతో అయాగోయనుట
- 45 46 కేషియోతాగ్రి దాగినందునకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట
- 47 బయాంకోనుఁగుఱించి కేషియోనడిగి యాసంభాషణమున సిథ
ల్లోను మోసపుచ్చెనని అయాగోయనుకొనుట

- 48 ఎమిలంపిష్టమోనాతోననుట
 49 28లో మిలవాడునలలోవచ్చిన కవచమును జూచియనుకొంటు
 50 ఔష్ణతసప్యత్తిన్ని దించు మోతోననుట
 51 29లో రోమియోతోన న్యాసియనుట
 52 30లో పెటూషియోకేతరీ నానుగూచిక యనుకొనట
 53 31లో ట్రింకూతోకట్టెల మోపుతోబడు కొన్నకాలిబన్నుంజూ
 చిరునుకొంటు
 54 31లో ఒక సేవకుడింకొక సేవకనుకనుట
 55 34లో హెక్టరుతోయిలస్సు తోననుట

అద్భుతరసమంధు.

—:(0):—

- 1 1లో పెరోలీసుతో హేలీనాయనుట
 2 రాజుహేలీనాను బెండ్లాడుమని బట్టముతోఁజెప్పుట
 3 బట్టముతో పెరోలీసనుట
 4 ఒక ప్రేంచిఘనుడింకొక ప్రేంచిఘనునితో బట్టముంగూచిక
 మాట్లాడుచునుట
 5 2లో తారోమున కేగుచు అంటనీక్లియో పోట్రాతోననుట
 6 మినానాను పాంపేతోననుట
 7 ఈనోబాను మెసీనసుతో క్లియోపేట్రాను వణికించిచెప్పుట
 8 అంటన్నికె నీజారు సేనసంపించినపుడు క్లియోపేట్రా అంటనీతో
 బాల్కుట
 9 నీజారుధైరియసుతో క్లియోపేట్రాను లోబచుకమనిచెప్పుట
 10 నీజారునిదిరస్కరించి అంటనీయెదిరింప నిశ్చయించినపుడు ఈనో
 బబాసనుకొంటు
 11 క్లియోపేట్రా నీజారునకుఁ దాలోంగిరినని చెప్పినపుడా పెతో
 ధైరియస్సనుట

- 12 క్లియోపేట్రా నీజారునివశమైనదని శంకించియాపెతో ఆంటనీ
యనుట
- 13 ఆంటనీయుద్ధసన్నద్ధుడై తనపై నికులతో ననుట
- 14 ఆంటనీనీజారునకు క్లియోపేట్రాలోబడుట కాపెపైగోపించిపో
వగా నాపెతో బార్మియననుట
- 15 అంటనీ ఈరానుతో ననుట
- 16 ఆంటనీమృతిచెందినపిదప క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 17 క్లియోపేట్రా తనకు సిలియూయదృష్టదేవతస్థూచి బల్కుట
- 18 క్లియోపేట్రా తనకు గొలుపిచ్చినపిమ్మట ఆరెండోయనుకొనుట
- 19 క్లియోపేట్రా ఆరెండోతో ననుట [కొనుట
- 20 క్లియోపేట్రా తనకు గొలుపిచ్చి వెళ్లిపోయిన తరువాత ఆరెండోయ
- 21 రాజు చేయుకుటకు జడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆరెండో
తో ఆడమనుముసలి సేవకుడనుట
- 22 అడవిలో రాజ్యభిష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభిష్ట రాజునొద్ద ఆమియస్సుపాడుట
- 24 మగవేసముననున్న క్లియోపేట్రా ఆరెండోతో జెప్పట
- 25 మగవేసముననున్న క్లియోపేట్రా జాక్విస్సనుట
- 26 27 మగవేసముననున్న క్లియోపేట్రా ఆరెండోతో ననుట
- 28 టుచిప్టోను విలియముతో ననుట
- 29 4లో ఎడ్రియానానూసి యారాలసంభాషణము
- 30 ఎడ్రియానానూసి యానాతో ననుట
- 31 ఎడ్రియానానూసి మానాకనుట
- 32 బుజు ఆంటోనిస్ సేసస్సుతో ననుట
- 33 ఎడ్రియానానూతనభతకు బిచ్చెస్తేననయోగినియనుట
- 34 5లో ధాన్యము చవకగానమ్మించుమని యల్లరిచేయుతోలిపారుని
తో కొరియోలేనస్సునుట
- 35 యుద్ధముజరుచివచ్చిన కొరియోలేనస్సునకు బారులుచేసినగా
ప్పకోర్వక యూటస్సుసినియస్సుతో బల్కుట

- 36 కొరియోలేనస్సుతన్ను ద్వేషించుప్రజాప్రతినిధులతోననుట
 37 విదేశగమనమువినిపించబడిన కొరియోలేనస్సు తన్నిడనాడ లేకయే
 ద్దు తనతల్లితోననుట
 38 ఆఫీడియస్సుతోమైత్రిచేయుటకేగుచుకొరియోలేనస్సునుకొంట
 39 6లో క్లోటను ఇమోకినున్నయింటికిఁబోవుచు నాపెదాసీలస్వాధీన
 ముచేసికొనెదననియనుకొంట
 40 ఇమోకినుతనపోచీపోయినపుడనుట
 41 పోస్త్తమసు ఇమోకినుందాఁగూడితినని యాపెపోచీచూపి అయా
 చోచెప్పఁగాననుట
 42 పైసానియోయిమోకినుండంపుచుని తనకుపోస్త్తమసుప్రవాసినయు
 త్తిరము నాపెకుఁజూపియనుకొంట
 43-44-45 పిల్లవానివేసముతో మిల్కుడుకాకుఁబోవుచున్న ఇమోకినుతల
 పోయుట
 46 అర్విరాగసుతనకు మగవేసముననున్న ఇమోకినుపైమిక్కిలి ప్రేమ
 పుట్టుటఁగూచియనుకొంట
 47 ఇమోకిను అర్విరాగస్సుగై డీరియస్సులు తనకుఁజేసినయాదరణ
 ముందలచియనుకొంట
 48 అర్విరాగసుతోబెలీరియన్స వేటకేగిరాకాలస్యముచేయుటకుఁజిం
 తించియనుట
 49 క్లోటనునితలనఁజీకితెచ్చిన గె డీరియసుఁజూజియునందుకు సంతసిం
 చుఅర్విరాగసునిదలంచి బెలీరియస్సునుకొంట
 50 విషమూఁఛకానందిన పై డెలీమృతిచెందెననుకొనివానిఁబూడ్చునమ
 యమున అర్విరాగస్సుతోగై డీరియస్సునుట
 51 ఇమోకినుమూఁఛకాఁజేటియనుకొంట
 52 పిల్లవానివేసముననున్న ఇమోకినుందనవేవకునిఁగాదీసికొనని లూ
 సియస్సు తనయజమానునికై పొగలునతనినోదాచుట
 53 పైసానియోతనయజమానునినుండియు ఇమోకినునుండియు వతకా
 మానమెద్దియులేకుండుటకు క్లోటనుగతియేమయ్యెనో తెలియకుం

టగు శంకించుచుదనలోననుకొంట

54 పోస్త మస్సు చెఱసాటలో నిద్దుర మేల్క నియనుకొంట

55 కారాగృహానికికారి పోస్త మసుతోననుట

56 తనభార్యవిశమిడి ఇమోనినుండంపించి నట్లొప్పుకొనెననికాసీలియ
స్సుచెప్పగా సింబెలై ననుకొంట [నుట

57-58 7లో హారేషియోదయ్యముంజూచిన వేకువనుబనాడోడోతోన

59 హారేషియోబనాడోడో మార్లెస్సులు తనతండ్రిదయ్యము త
మకగపడెననినమ్మించి చెప్పినపుడు హేమెట్టు అనుకొంట

60 హారిషియోమెరిస్సు స్సుతోదనతండ్రిదయ్యమునకై రాత్రినికీ
క్షించుచున్న హేమెట్టుతనపినతండ్రిబయలుదేటిడు చప్పుడువిని
యతనిదుమారగ ముంగూచియనుట

61 తనతండ్రిదయ్యముకాన్పించి తనతోమాట్లాడుచున్నపుడు హారే
షియోతోబల్కుట

62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమెట్టుంగూచి తెలుపుచుంబల్కుట

63 రాజు హేమెట్టు వెట్టింగూచి పోలోనియస్సుతోననుట

64 నాటక ములోనిరాణి తనభతతోననుట

65 రాజుదైవప్రార్థనముచేసి లేచిపోవుచనుకొంట

66 పోలోనియస్సు హేమెట్టుచేదంపంబడగా ఒఫీలాకు వెట్టియెత్తుట
గనిపెట్టి రాజుజట్రాడుతోననుట

67 హేమెట్టుఒఫీలాసమాధిచెంత లాటీకసుతోబోరాడినపిదప హారే
షియోరాజు తనపైజేసినకుట్రజెప్పబోవుచనుట

68 గిలెస్సర్ను రోసెన్బాట్సులను జంపించుటకుదావన్నినకుట్రహే
రేషియోతో హేమెట్టు తెల్పుచువారిన్గూచియనుట

69 లాటీసెట్టివాడోసీకుబాగుగఁ దెలిసినట్టుకాన్పించుదను ఆసిక్కు
తోహేమెట్టునుట

70 8లో కేషియస్సుగూచి సీజారుఆరిటనీతోననుట

71 సీజారుమకుటముధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునోయని బూట
సుతలపోయుట

- 108 8వ నీమహారాజుతో పుల్లీనుఁగూచినా రాళ్ళు చెప్పట
- 109 పుల్లీమృతినందుటవిని యతనిదౌజన్యమునగ్గించు కేతనముతో
గిరిప్పిన్ననుట
- 110 రాజశక్తితుండయి కామ్యెల్లు సఫల్కుప్రభువుతోననుట
- 111 గాడెనరుతోకామ్యెల్లునుట
- 112 16లో ఒకజారపుత్తుఁడు జానుమహారాజుచేరిచాడు అనుపేరున
ప్రభువుగావింపఁబడి తనలోననుకొనుట
- 114 పాండల్పులూయూతో జానుమహారాజుతనచేఁజిక్కిన ఆతఁడునిని
శ్చయముగాఁ బొలయించుననిచెప్పట
- 113 పాండల్పుపరాజితుడౌ లూయూతోననుట
- 115 సేలిస్సరీఆతఁడుక్షేమముగానున్నాఁడు నేనుపాపమెఱుగననిహూన్య
బట్టువగువఁగాననుట
- 116 17లో కాశీలియాపెంచి రాజునకుభార్యయై ఫాన్సుకుబోవు
చుగన్రీగనులను తనసోదరీలతో లియరునిసంరక్షణము బాగుగఁ
జేయుడనవారలు నీధారిసీపుపొమ్మమేమెఱుగమాయని ప్రత్యు
త్తరమిఁగావారితోననుట
- 117 నన్నుదిరస్కరించిన గన్రీలుచేయిపట్టుకొని నీవునెమ్మినగపచరా
దను లియరుతోరిగననుట
- 118 దన్నుదిరస్కరించికూతులపై మండిపడివెఱ్ఱెత్తి గాలివాసలోఁ బో
వులియరునిదిరిగి పిలువమనిగోష్ఠరనఁగారీగననుట
- 119 తనయంటఁజొచ్చిగాలివాస తాఁకుదప్పించుకొమ్మను కెంటుతో
గాలివాసబాధకన్న నెక్కువుబాధపొందు నేనుగాలివాసకుజడియు
యనాయనిలియరనుట
- 120 దయ్యముపట్టినట్ల నటించు ఎడ్లారుతోవిదూషకుడనుట [కొంట
- 121 లియరునికెంటుశత్రులనుండి తప్పించుకొంపోయినపుడు ఎడ్లారను
- 122-123 గుడ్డిగావింపఁబడిన గ్లోస్టరొకముదసలివానితోననుట
- 125 ఎడ్లారుగ్లోస్టరుతోనతనికోరికచొప్పున నతనిడోవరుమెట్ట యెక్కిం
చితిసనిచెప్పట

- 89 అయిదవహెనీ మహారాజరణరంగమున శత్రువిద్య భణము
చూచి గొప్పస్వరుతోననుట
- 90 సంధినింగూచి యెడంబడిక వాయు ప్రభులవెంటనేగూడనుం
దునని ఇప్పలామహారాణి యెగవహెనీ మహారాజతోబలుట
- 91 12లో పుస్తేలి ఫ్రెంచిదొరతో యుద్ధముకొనసాగించుము నేసాయ
ముచేసి యింగ్లీషు న్యాయునితోడించెదనని బెల్లుట
- 92 పుస్తేలి పుట్టు శూరతకు వెలుచుడాల్పిన్ను తోరణరంగమునననుట
- 93 సఫల్కు రణరంగమునఁ గనకుఁజిక్కిన మాగేరట్టుం చూచియ
నుకొంట
- 94-95-96 : సఫల్కు ఆటవహెనీ మహారాజతో మాగేరట్టుంగూచి
వణించుట
- 97 13లో గొప్పరువిదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపబడు తన
భార్యందలంచి తలపోయుట
- 98 సఫల్కుగొప్పరుపై నాటవహెనీ మహారాజతోగొండెము చెప్పట
- 99 గొప్పరుశిక్షవిధింపఁబడుటకోర్వక సభనుండి లేచిపోవుచుఁ దన్నెం
దుక లేచెదననియడుగు మార్గేరట్టుతో నాటహెనీయనుట
- 100 జాజిబీవిస్సుజాన్ హాలెండుతోననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁబట్టి వడిన యూర్కు మార్గేరట్టురాణిచేమిక్కి
లితెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట [ట
- 102 యూర్కురణరంగమునఁ జంపబడుటకుఁచాడుతనసోదరులనతోనను
- 103 ఆటవహెనీ మహారాజు ప్రజలుఎడ్వడుఁ పక్షముకాబోరని ఎక్స్
తోబలుట [నుట
- 104 చెటలోనాటవహెనీ దెగటాపక వచ్చినావాయనియనగా గొప్పర
- 105 15లో పుల్పిరాజతోమదపై కుట్రపన్ను ననియెంచిబంకింగము
రాజువద్దకుపుల్పికన్నముందుగాఁ బోవెంచినపుడునాథాల్కునుట
- 106 సేడ్స్ ప్రభువుచేంబల్లెన్ ప్రభువుతోబలుట
- 107 తన్విడనాడిఆనీనిఁబెట్టడిన యెన్నిదన హెనీ మహారాజందలంచి
యలుకనున్న కేతరైనురాణితో పుల్పియనుట

- 72 బూటసు కేషియస్సుచే నీజరు-జంపుటకు బేరేపింపబడి నడురే
యినవ్యోతనతలుపు షిలువఁగాననుకొంటు
- 73 కల్పార్పి యాశకునములు బాగున్న వికాపుకాబట్టి సభకుఁబోవద్ద
ని నీజారుతోఁబల్కుట
- 74 చావునకుజంక రాదని కల్పార్పి యాతో నీజారనుట
- 75 నీజారుంజంపిపిమ్మటఁ బ్రజలయందలికనికరమున నీజారునెడఁగ
నికరముమానితికని బూటసుఁడు ఆంటనీతోఁబల్కుట
- 76 లుసీలియసుతో శివరముచేరిత బూటసు కేషియస్సుఁగూచిఁ ప
ల్కుట
- 77 రణరంగముననవకాశమున్నప్పుడే శత్రువులజయింపవలెనని కోషి
యస్సుతో బూటసుఁడనుట
- 78 ఒకఘనఁడనుట [కొంట
- 79 9లో యువరాజగు హెనీరీతనదుప్ట సహవాసముఁగూచి యను
- 80 న్నాల్గవహెనీరీమహారాజు యువరాజుఁగూచిఁపల్కుట
- 81 10లో ప్రవాదయనుట
- 82 నాతాఁబల్లెండు బాఁడుల్పుతోననుట
- 83 నాతాఁబల్లెండుమాటఁనుతోఁబల్కుట
- 84 న్నాల్గవహెనీరీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపబడిరనివిని తన
కువచ్చినజబ్బుందలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవహెనీరీమహారాజుతో ప్రాన్సులోఁగొందఱిసైనికుల
స్పృహమునకంపి స్కొంట్లెండుభయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ
గొందఱితోమనమిచట నుండవలయుననియుపదేశించుట
- 86 కంటబరీగురువేదవహెనీరీమహారాజునకురాజ్యపాలనక్రమముం
దెల్పుట
- 87 ఇంగ్లాండున్విడిచియుద్ధమునకై ప్రాన్సునకువచ్చుటమే తనకానం
దమని ఎక్స్సరుచేప్రాన్సురాజునకైదవ హెనీరీమహారాజుసందేశ
మంపుట
- 88 పల్లవిపల్కుట

- 126 వెత్తెతి సలియరున్లోన్పురుతో ననుట
- 127 రణమునఁదనచేగూలినఎడమ్రండు తన పేరడగినపుడు ఎడ్గరనుట
- 128 తనకొఁగిటమృతిచెందిన కాడికలి చూచుఁగురించి లియరనుట
- 129 ఎడ్గరుఆల్బును కెంటులతో ననుట
- 130 18లో బాలింగుబ్రూకుతో స్పర్థఁబూనిన నాతఁకంబల్లేండు ప్రభు
పురెండవరిచాడుఁ మహారాజుతో ననుట
- 131 గ్లోస్టరుప్రభిగ్గాంటునతని సోదరుంజంపినవారిపైఁబగఁ దీచుకొ
మ్మునిచెప్పట
- 132-133 గాంటువిదేశవాసశిక్షనందు బాలింగుబ్రూకుతో ననుట
- 134 విదేశవాసశిక్ష నందినబాలింగు బ్రూకుగాంటుతో ననుట
- 135-136-137 వ్యాసిగిస్తుండైన గాంటుయార్కుతో ననుట
- 138 రెండవరిచాడుఁ మహారాజును గాంటునుసంవాదమాడుట
- 139 ఆమర్తీతో రెండవరిచాడుఁ మహారాజు బాలింగు బ్రూకుఁగూ
చికొ యనుట
- 140 సింహాసనమునుండి తొలఁగింపఁబడిన రెండవరిచాడుఁ మహారా
జందునకుఁ గౌరవమగునాతాఁకంబల్లేండు తో ననుట
- 141 19లో ఎలిజబెత్తురాణి గ్లోస్టరుతో నీవునన్ను నాసంతతికొ ద్వేషిం
చుట రాజునకుఁ గిట్టవనిచెప్పగానతఁడాపెతో ననుట
- 143 గ్లోస్టరుందలఁచుకొని యతనితల్లి యనుకొంట
- 145 రిచ్చిండు తనసైన్యకులతో ననుట
- 145 మూడవరిచాడుఁ మహారాజురణరంగమునఁ దనసైనికులకనుట
- 146-147 20లో రాజుతోఁబైరనువల్కుట
- 148 తనసౌందర్యముం గొనిచూచుబోయెట్టుతో రాణియనుట [ల్పుట
- 149 స్త్రీతోబొందుచేయుట చదువుకంటెమేలని పైరనురాజుకుఁదె
- 150 21లో మేక్బత్తుతనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపుననియొక
ధ్వని తనకువినబడినట్లుచెప్పట
- 151 మేక్బత్తుతనభార్య వ్యాసిచేఁజచ్చెనని వినియనుట
- 152 22లో రాజుతావిదేశమేగెదనని తనస్థానమున నియోగింపందలం

- చిన ఆంజీలో తోననుట
- 153 నాసోనరునిరక్షించు శక్తి నాకెద్దియెనఁ గలదాయనిశంకించు ఇస్మై
లాతో లూసియోయనుట
- 154 ఎస్కాలిను న్యాయాధికారితోననుట
- 155 నీసోనరునకు శిక్షవిధింపఁబడియె మఱియదితిప్పరాదను ఆంజీలో
తో ఇస్మైలాయనుట
- 156 ఆంజీలో ఇస్మైలానుఁ గవియఁగోరియనుకొంట
- 157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని ఆంటీలో ఇస్మైలాతోననఁగా నా
పెయితినితోఁ బలుకుట
- 158 మాఱువేసమున నన్న రాజతోక్లాడియోపలుకుట
- 159 ఇస్మైలాక్లాడియోతోననుట [నుట
- 160 రాజనునిందించు లూసియోతో ప్రచ్ఛన్న వేషమున నున్న రాజ
- 161 24లో గ్రాటియానో యోమోచింతించెడు ఆంటోనియోతోననుట
- 162 పోషికయానెరిస్సాతోననుట
- 163 మైలాకతో అంటునియోపలుకుట [నుట
- 164 మాఱువేసముల మాటకు నిర్ణయము గ్రాటియానో సెలాలారితో న
- 165 పోషికయాతానేపకచి న బంగారువెండిసీసముల బరణాలలో నా
పెంబెడ్లడనెంచి యార్గనురాజు వెండిబరణింగై కొనియనుకొంట
- 166 యీలవివేకులు తప్పుబరణలనెంచుకొనుచున్నారను పోషికయా
తో నెరిస్సాయనుట
- 167 పోషికయా రెండుపూటలూఁగి మరియుబరణ నెంచుకొమ్మని బెనా
నియాతోననుచునతనిపైఁ దనవలపుదెల్పుట
- 168-169 లొరె జోడస్సికతోననుట [తోననుట
- 170-171 పోషికయా ఆంటోనియోనుఁగాపాడి తనయింకివచ్చి నెరిస్సా
- 172 నీపెరిమిటియింకొకక్షణములో వచ్చుననిలో రెంజో చెప్పఁగా పో
షికయాయనుట [సాకికెఁజెప్పిననీతి
- 173 24లో పార్టాపురకాడు వేషము వేసి పేదొరసాని కాడు - దొర
- 174 ఘాడుకపరువుతీయఁబడిన పార్టాపుతోనల్పలోననుట

- 175 25లో కేజాండురు హేమియాలువివాహముగూచివలయుట
 176 హేలీనానునుకొంట
 177 ఓబీకనురానినుతోననుట
 178-179 తీసియన్నుహిగ్నోకీటాతో వలపుగలవారింగూచియనుట
 180 2 లో వియోంట్లో సంతోషవాతకవిని యానందబాష్పము లో
 ల్కించుట గూచియనుట
 181 హీరోమాగేకరట్టతోననుట
 182 బెనిడిక్కు లియోనట్లోతోననుట
 183 నన్యాసిలియోనట్లోతో హీరోమృతిజెందినట్లు చాటుమనితెల్పుచ
 నుట [చియనుట
 184 27లో కేషియోచేదెబ్బలుతిన్న రోడరిగోను అయాగోయోదా
 185 ఆయాగోఒత్తె కు డిమ్మోనాపై ననుమానముపుట్టించిచనుట
 187-88 అయాగోయనుకొంట
 189 ఒత్తెలో అయాగోతోననుట
 190 అయాగోతాన్యామవంతుడనని ఒత్తెలోతోఁజెప్పుట
 191 ఒత్తెలోతనభార్యయొక్క చెల్వితేటలెన్నుట
 192 తనభార్యంజని మాపెయోయ్యరాలని ఏమీలాచెప్పినపిదప ఒత్తె
 లోతాఁ జావశ్యయించుకొనియనుకొంట
 193 28లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సనుట
 194 ఆంటియోకస్సునుండి సాటిపోదలంచి పెరిక్లిస్సునుకొంట
 195 హేలికాసను పెరిక్లిస్సుతోఁబలుకుట
 196 పెరిక్లిస్సు హేలికాసనుతో ఆంటియోకస్సుంగూచివల చెప్పుట
 197 క్లియోమోడు మోనిజాతోననుట
 198 పెల్లెజెండాంయోడలువచ్చినవని యొకప్రభువఁగాక్లియోననుట
 199 సైమానిడిసు ఘోషవప్రభునితోఁబలుకుట
 200 సైమానిడిసు శూరులకనుట
 201 శైసావలవంది పెరిక్లిస్సునుకొంట
 202 తనభార్యమృతి చెందెననుకొని యాపెనొక పెల్టెలోనిడి నముద్ర

మునవిడిదిపట్టి యాపకన్త 20 నా కొని పెక్కి సుపముద్రమునవ
గిలికయోడనానుడి యనుకొంట

203 పెక్కి సుమోనానులోల్ని హెలికే స్సతోనుట

204 29 నా జూలియట్టతోనా పెక్కియనుట

205 రోమియోమూమచేనపు టాటలో మొట్ట మొదటజూలియట్టజూచి
వశికొందుట

206 జూలియట్టతోమూట్టా పోవుకు రోమియోనుకొంట

207 సన్యాసిప్రభాతివణానము సేయదుంబల్కుట

208 తెల్లవారకమునుపే తనయొద్ద వచ్చిన రోమియోతోసన్యాసియ
నుట [లుట

209 రోమియోనునందు వలపుమారిన వాయుని రోమియోతోసన్యాసివ

210 జూలియట్ట నాభార్యమనసి నుకొనుటచాలును నాకాపెన్వట
నేపెక్కి చేయుమను మియోతోసన్యాసియనుట

211 సమ్మాహనాపథమ తి మూఱి జూలియట్ట ను న్నొచ్చెడిక
దా గాభావించి గూ పెక్కిమూడుగునాపెత్తండి భిచుట

212 కిలోఆంటోయోతో సెబ్బాయనుపల్కుట

213 ఫడికనందుప్రోస్పెరోయాజ్జానుసారము కట్టలుపోగుచేయుచునుం
ట [కొంట

214 ఫడికనందుతో ప్రోస్పెరోయనుట

215 ప్రోస్పెరోమూఢ కేతెడు నొంకలోమొదలగువారింగని యను

217 22లో టైమను చిత్రించుటజూచి యనుకొంట

218 టైమనుచెరితన్వయము చేయవచ్చిన స్త్రీలజూచివిషమాంటును
కొనుట

219 క్షేవిగుస్సు టైమనుని యవేకపెగజూచియనుకొంట

220 తననడువ కేశము బెడ చెవిడిచిన టైమనుందలచి విషమాంసను
కొంట

221 క్షేవియనునిరెండవసేవకుడు చెడిపోవన టైమనుదలచియనుట

222 బెడవితోబంగారుంజూచి టైమనుపల్కుట

- 22 పైమః డవి... దక్షుడవచ్చిన ఆల్పిబ మాడినతోననుట
- 224 పైమః బంగ... వియనుట
- 225 పైమనుబంగ రాసిందివచ్చిన దొంగలకనుట
- 226 ఒకదొంగ మరొకదొంగతోననుట
- 227-23 స్లేవి గునడవిలోనున్న పైమనుబంగడనేగుచుకొంటు
- 229 34లో అలగ్నాండరు క్రీస్తుతో జాకుంగూడెక చెప్పట
- 230 ఆగమెమ్మనుకొన్న మొక్క... నవారితో బలుకుట
- 231 కలిసియున్న ఆగమెమ్మను నెరుమొక గువారితో నుట
- 232-233 పేరిస్సుయుక్త మేచేయవలయుగాని హెలెన మరలనప్పగించరాద
నరాగాహ్లాదనుట
- 234 కలిసియున్న పెట్రోస్ తోననుట
- 235 అచీలస్సుతో కలిసిననుట
- 236 అచీలస్సు కలిసియున్నతో నన్ను గ్రీకుపై నికులాచుల్కనపదికరనుట
- 237 అచీలస్సుతో కలిసిననుట
- 238 అజాకుస్ హెర్మోనితో... దుటచేదంకు... తనమువవచ్చునని
కు... అచీలస్సుతో పెట్రోస్ నుట
- 239 టో... స్నేహితో... ప... లో... క మ... భోనింనుట
- 240 హెర్మోని తాను యుక్తమున కేగక తటమై వచ్చువరూగముచేసి
నరాగాకెనాండా... నుట
- 241 35 ఆంధ్రా... తోననుట
- 242 ఏదూషకుడనుట
- 243 36లో జూలి గూప్రోటియనువాసినయు... రముండెచ్చిన యూసెట్టా
ను... విరిగి గూయు... రమకనికిచ్చివేయుమని యూపెస్సినిపామ్మనిపి
దవలననతోపగనుట
- 244 ఆంబోనియా పెరితోతో... దంకొడుకగుప్రోటియనుంగూర్చి య
నుట
- 245 రాజునకు వెంటియెనుకకు స్త్రీ... వకవచుకొనునుపాయము చెప్పట
- 246 ప్రోటియస్సురాజుతో నలని పు... తో వెలంతున్న... గొండము

చెప్పట

- 247 ప్రోటియస్సుతనముఖము నల్లదగుహూయోతో నుటయు వజ్జి
యుస్విహూను దానంపాదొయకొనుట వెలంతునున్ని త్రిదూల
గొట్టెదనని యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలోసిల్విహూనబల్కిన్గ డనుంకించు ప్రోటియస్సుతో వెలంతు
ననుట
- 249 ప్రోటియస్సుడవిలోదనకు లుండి జూలియట్టతో సిగ్గుపడియ
- 250 తననేరయినకై పశ్చాత్తుడగు ప్రోటియస్సుతో వెలంతుననుట
- 251 37లో పోలీనా హ్యోయోనీకూతు జూచి రాజేమనుకొననోయని
ఎమిల్లాతో ననుట
- 252 హ్యోయోనీన వృభిచారకోమన మోపిన తథతతో ననుట
- 253 పొలిక్సినిసు కేమిల్లాతో పోజీలు గూడికయనట
- 254 కేమిలోఫోజీలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలియాకుబొమ్మని యవదేశిని
చుచనుట

కావ్యములందు,

వీనస్సుమటి ఎడోనిస్సునుకావ్యలో 19ము

- 255 అశ్వవగానము
- 256 కవివాక్యము
- 257 ఎడోనిస్సువీనస్సుతో ననుట
- 259 కవివాక్యములు
- 261 వీనసుదయించిన సూర్యు జూచియనుట
- 262 వీనసు ఎడోనిసుమృతి చెందెననుకొని తలపోసికొనుట
- 263 అడవిపందిచే జంపంబడిన ఎడోనిసుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క
విచేవణికంపంబడుట
- 264 వీనసు మృతిచెందిన ఎడోనిసుంగని విలపించుట
- 265 కవినాక్యములు ల్యూకెక్రీసీ చేటయన కావ్యమునందు
- 267 ల్యూకెక్రీసీనింబట్టుకొని యాపెతోటాకిక్వననుట
- 271-272 తన్నుబల్కింబట్ట సిగ్గుపడిన టాకిక్వనతో ల్యూకెక్రీసీ యనుట

276 చలువట్టాబడినపివప లూకెసీ పరితపించుట

276 కవివాక్యములు

చాటు పద్యములు

287 విరహివాక్యములు.

దీ విరహాపథక వాసియను కావ్యమునందు.

292 విరహివాక్యము.

రాద్రసము పేక్కియరు నాటకములందు.

- 1 3లో ఆలినరు ననముక్తగు ఆల్లెండ్ పయ్యగిట్టక యనుకొంటు.
- 2 6లో పో మనుతనభార్య జారయని తెలిసినదిప ననుకొంటు.
- 3 7లో హేమెట్టునన న ండ్రి తన ండ్రింజంపించి తనతల్లికెం
టనే పెండ్లాడుటందంసుకొని యనుకొనుట.
- 4 నాటకుని యభినయవిశేషముంగనిపెట్టి హేమెట్టునుకొంటు.
- 5 11లో అయినవహేనీనహారాజు పొన్ను కేశములోని యొకకో
టికు లగ్గికెకుచుండు సేనానాయకులతో బలుకుట.
- 6 14లో యుద్ధవంసు కుత్సాపాలుడగు నాటవహేనీ మహారాజు
తో కిప్పడకుట.
- 7 16లో కళాకంఠమునవనరు జారపుత్తుంగించిఆస్తియూయనుట.
- 8 2లో మైలాగు అంబోయోగుండె నెత్తుతీయించి వానింజంపిం
చెదననుకొనుట.
- 9 2లో ఫిర్మియా టైమాండ్రితో టైమనుపలుకుట
- 10 లంగరుకైవచ్చిన దొంగతో టైమనుట.
- 11 టైమను దూపాంత్రవివ్వికొని తినుచుభూమింగూర్చిపలుకుట.
- 12 ఆల్పిబ గూడిసు ఆతెస్సుపురమున దండె వచ్చిచాటించుట.
- 13 3లో ఆరనుతనప్రజలం దెలుపుట.

కావ్యములందు లూకెసీచెటనును కావ్యములో.

- 14 టాక్స్ వసు లూక్రేసీతో ననుట.
15 చెఱుమబడినపిమ్మట లూక్రేసీయనుకొనుట,

భీ భ త్స ము.

* షేక్స్పియరుని నాటకములయందు.

- 1 9లో హట్స్పరు యేటికవడుని తండ్రింగూడక మాటికవరు తో ననుట.
- 2 13లో గ్లోస్టరు ఆటవహెనీ)మహారాజుతో ననుట.
- 3 19లో మూడవరిచాడు మహారాజుకలంగని వ విందును లేచియ నుకొనుట
- 4 23లో కి యోను డయోజా తెల్పుట
- 5 37లో పోనాభార్యమ్మ కై వగను లియోని కినుతో ననుట.
- 6 లూక్రేసీ చెఱుయనుకావ్యములో బ లి చెఱుజగి పిమ్మట టాక్స్ నుయొక్క యులూక్రేసీయొక్క యువరాజుము.
- 7 లూక్రేసీ చెఱువట్టబడిన పిదపనున్న స్థితి.

భ యా న క ర న ము.

* షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 3లో తనతండ్రి యన్నయడనికేగడలంచి రోండిలిను. కనుట
- 2 5లో కొరియోలేసుని భార్యతనయ తో ననుట.
- 3 13లో ఆటవహెనీ)మహారాజు గ్లోస్టరుచచ్చెననిచ్చెన వధల్కు తో ననుట.
- 4 16లో జాన్మహారాజు హ్యూబటుతో ఆరకరుంజంపుమని చెప్ప నుంకించుట.

- 5 22లో ప్లాడియోమరణమఁగూచిక యనుకొనుట
సాగిసుల వివరిణము

వీ ర ర స ము .

కాలిదాస కావ్యములలో దఘువంశమున

1.2 దిలీపమహారాజు వణానము.

3.4.5 దశరథమహారాజు వణానము

6 శ్రీరాముఁడు జనాపవాదముం బోలొట్టుకొనుటకు నీతనువిడువని
శ్చఁచుట.

7 శ్రీరాముననొటిగఁ దనస్వేకడఁజేరిన యయోధ్యానగరాని
నేవలతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహారాజనుట.

8.9 అతిథిమహారాజు వణానము.

కుమారసంభవములో

10 బ్రహ్మ ప్రహస్తాత్మకుఁడొనివచ్చిన యిందాగ్నిదేవతలందఁ
రకానుగుఁగూచిక యనుట.

11 ఈశ్వర తేజమును వహించు మని యగ్ని దేవు నిందుగఁబాగ్నిం
చుట.

మేఘసంజేతమున

12 మేఘమునుయఁకుఁడు తనభార్యతో తనవతానము చెప్పబడిన
తిమూలుట.

13 హిమాయమందలి దావాగ్నింజల్లాచుకమని మేఘముతో
తూండనుట.

కాలిదాసనాటకముగిలో విక్రమోర్వశీకుము

14 పురూరవుఁడు విరహోన్మాదమున పడవిలోహంసతోననుట.

శాకుంతలమున

15 దుష్టంతుఁడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

- 16 దుష్కర్మములు శకుంతలచేరిక తైత్తిరీయముననుట.
- 17 దుష్కర్మములకు సంకేతము.
- 18 కష్టము శకుంతలకు పరీక్షించుట.
- 19 శకుంతలకు దుష్కర్మములకు సంకేతములను కొంట.
- 20 తెలుచుటకు మేలుకొలుపునాడ గ్రహము.
- 21 దుష్కర్మములు తన్నెలుకొమ్మని వచ్చిన గభావతియగు శకుంతల తోననుట.
- 22 శకుంతలతో వచ్చిన తావనులకు దుష్కర్మములనుట.

శాంతరసము.

కాలిదాసకావ్యములో రఘునందనమునందు

- 1-2 ఇందుమతి వృత్తికి ముఖించు జమహారాజుతో వర్ణింపఁబడుట.
- 3-4 రావణాసుర బాధకుందాశలేక నేనతులువైకుంఠమున కేగి నారాయణుని స్తోత్రము చేయుట.
- 5 శ్రీరామాష్టాదశు డవిలోపడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీరామునికి ప్రియమని నీతయనుట.

కుమార స భవమునందు

- 6 తారకాసురుం జంపుమని శివుఁడిచ్చిన యాష్టాంగుమారస్వామి కిరసావహించుట.

నాటకములలో విక్రమోర్వశీయమునందు

- 7 నాటకీయము.
- 8 రాజతామార్యశింగుడి యువ కలిగిన నభార్యతోనుట.
- 9 చంద్రకేతుని గూడిక నోచుచున్న తనభార్యను రాజవశించుట.
- 10-11 రాజతోనతనిభార్యయనుట.
- 12 ముందరభాగము.

శాకుంతలమునందు

- 13 నాందీశోకము.
 14 రాజకణ్వాశ్రమమున సారథితోననుట.
 15 మరీచిముని వణకనము.

కరుణారసము.

కాళిదాస కావ్యములలో రఘుపంశమునందు

- 1 ఆదమహారాజు పూదండపాటునమృతిచెందిన తనభార్యకై పొగలుట.
 2 మృతభార్యుడగు నదమహారాజు వణకనము.
 3 యుద్ధమున శ్రీరాముడుమడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మణి
 వాతిమాటదబ్బరయని తనకుఁదెలిసినపుడును లంకలోనున్న సీత
 యనుకొంటు.
 కుమారసంభవములో
 4-5 రతీదేవిమన్మథుఁడు శివునిఫాలనేతాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట
 నేడ్చుట.
 6-7 వాయుదేవుఁడు తనయొద్దకురాఁగారతీదేవి యేడ్చియనుట.
 మేఘసందేశమున
 8-9-10-11 యక్షుఁడు మేఘునితోఁ దనభార్యస్థితింజెప్పట.
 ఋతుసంహారమందు

- 12 వషాతుక వణకనము.

విక్రమోర్వశీయమునందు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజువిదూషకుతోననుట.
 14-15 రాజుర్వశీవిరహమున నడవిలోఁడుమ్మెదతోననుట.
 16 సంగమమూసిస్పృశకమున పాపాణాకృతిఁదొఱఁగిని జహపమూనిన
 యూర్వశితోరాజనుట,
 17 సంగమమణిసౌకగ్నియ పహరింపఁగా రాజువిదూషకుని కనుట.

18 ఖరతండు మరీచిమునితోఁబలుకుట.

19 కంచుకియనుకొనుట.

20 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజంజూచుచునుకొంటు.

శకుంతలమునందు

21 22. శకుంతలచెలికత్తెలతో ననుట.

23 లేడ్డినొట్టుటకు బాణమువేయుచున్న రాజుతోఁ గాశ్యపశిష్యులనుట.

24 అనసూయరాజుతోఁబలుకుట.

25 అనసూయరాజునతనిస్థితి గతులడుగుచుండఁగా శకుంతలయనుకొనుట.

26 విరహభాధనొందుశకుంతల నఖులకనుట.

27 రాజుకడకు శకుంతల నంపఁదలచి కాశ్యపుఁడనుట.

28 కాశ్యపుఁడు శకుంతలరాజసముఖమున కరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజునొద్దకేగుచు శకుంతలతాఁజెంచిన లేడ్డితోఁబలుకుట.

30 రాజునొద్దకేగెడు శకుంతలతోఁబ్రియంవదయనుట.

31 అత్తవారింటికేగెడు శకుంతలతోఁగాశ్యపుఁడనుట.

32 రాజుశకుంతలతనకువలపుజాబువ్రాయునపుడా పెకుఁజాటుగానుండియనుకొంటు.

33 శకుంతలందా నెఱుఁగనని తిరస్కరింపఁగా నాపెపురోహితునివేంటంబోవుచున్నప్పటి స్థితిండలంచుకొని రాజనుకొంటు.

34 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగారరసమునందు.

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజయరాజువ్యలచిన యందుమతిస్థితి.

- 2 అజకుహారాజంజాచి యా గినయందుమతితో హాపెదలియనుట,
3 మదశ్శనమహారాజ వణకనము.

కుమారసంభవముతో

- 4 శివుడు పార్వతినవలచుట.
5 తనకుబ్రత్యక్షమైన శివునిగల్గొన్న పార్వతిస్థితి.
6 నారదుడు శివుడు పార్వతింగోరియున్న వాడని హేమవంతుని
తోఁజెప్పుకుండఁగాఁబార్వతిచేయుచేష్ట.
7 పెండ్లిపీటపైనున్న పార్వతీపరిమేశ్వరుల దృగ్దవణకనము.
8 శివునితోలికూటమింబార్వతియున్నతీతు.
9 పార్వతిశివునింగూడినపిదవ నొందిననంతోవము.

మేఘనందేశమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁదనభార్యన్వణికంచిచెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తకుజాబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజార్వశివ్రాసిన జాబుచదువుచు విదూషకునికనుట.

- 14 రాజార్వశికనుట.

- 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజుడవిలోననుకొనుట.

- 16 రాజార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజునందుచూపించి చెలితోననుట.

- 18 రాజార్వశి దివికేగుచుండననుకొనుట.

- 19 తనతవ్వమన్నించుమని తనభార్యపాదములంబడు రాకంగాంచి
యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిందలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజుతనభార్యతోననుట,

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజుశకుంతలం దొలిసారిఁజూచివణికంచుట. [టించుట.

- 26 పూదోటలో నననూయా ప్రియంపదలు శకుంతలతో ముచ్చ

27-28 తుమ్మెదకు బెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజతో ననుసూయ శకుంతలాప్తతాంతము చెప్పచుండుగా
శకుంతలయనుట. [నుట.

30-31-32-33-34-35 రాజవివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొ

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట.

37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపైదృష్టివిల్పి శకుంతలరాజు తన్మవఁగూడినపిమ్మట పొడరిం
టితోననుట.

40-41 రాజుతన్మవిసిన శకుంతలపొందుదలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రము

43 రాజమాలవికసాగ నెన్నుట.

హాస్యరసమునందు.

కాళిదాస| కావ్యములలో కుమారసంభవమున

1 కుమారస్వామిబాల్యాభివర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమున

2 ఊర్వశీచర చెంగునకుఁదీ గెతగులుకొన్న దనంగాఁజిత్రలేఖయనుట

శకుంతలమున

3 తుమ్మెదకుజడియు శకుంతలకననుసూయయనుట.

4 అననుసూయశకుంతలం జూసిరాజతోననుట.

5 జాలరి రాజసభలోననుట.

శృంగారతిలకముతో

6 కవివాక్యము.

7 వ్రహ్మసము

రా ద్రీ భీ భ త్స భ యా న క ర స ము లు .

రా ద్రీ ర స ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అజమహ రాజుచే రణరంగమునఁ దగు వీరులవణానము.
వికృమోర్వశీయమున
- 2 రాజూర్వశిష్టలచుటచే నతనిభార్యయాతనితో ననుట.
- 3 శకుంతలతన్నెఱుంగనను రాజునకనుట.

భీ భ త్స ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

- 1-2-3 గీష్మతృణవణానము.

శకుంతలమున

- 4 రాజుశకుంతల జ్ఞప్తికిరాగా నామెండలంచుకొనితలడిల్లుట.

భ యా న క ర స ము .

కాళిదాసనాటకములలో శకుంతలమున

- 1 రాజుచే వెంటఁదలుమఁబడు లేడియొక్క వణానము.
- 2 తుమ్మెదకుజడిసి శకుంతలచెలికత్తెలతోఁబల్కుట.
- 3 రాజుతో నడవిలో నతనికొడుకనుట.

అ ద్భు త ర స ము నందు .

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున.

- 1 కవివాక్యము

- 2 దిలీజమహారాజవర్ణనము
- 3-4 దిలీసమహారాజభార్యయై గభిణియోనుదక్ష్మిణావర్ణనము
- 5 దిలీపుడుతనకొడుకగు రఘువునెత్తుకొనిముద్దాడుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణనము
- 7 సునందయుంచుమతితోననుట
- 8-9-10 భార్యవహితుడౌ నజమహారాజ నిద్రభావుజనులుచూచుట
- 11 కవివాక్యము
- 12 దశరథమహారాజ తన్న శిపించినతావసులకనుట
- 13 గభిణిలగు దశరథమహారాజ భార్యలవర్ణనము
- 14 లక్ష్మణశత్రునిను లంగన్న సుమిత్రావర్ణనము
- 15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామవరశురాములవర్ణనము
- 16 చుప్పనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 నీతను పెదకుతోతులస్థితి
- 18 అంజనేయుడు నముద్రముద్ధాటుట
- 19 రాక్షసీపరివృతయాశ్రీతావర్ణనము
- 20 నీతచూడామణిని హనుమంతుడు శ్రీరామునకిచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముడు రావణునిశంహించి నీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
ఋష్యకముపైవచ్చుచు నాపెతోననుట
కుమారవంధవమున
- 24 హిమాలయవర్ణనము
- 25 పార్వతీవిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పార్వతీపాండర్యవర్ణనము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహన్నతిబ్రహ్మతోఁదారకాసురు
విఘాచికచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మర్కటాసుననువుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోగువర్ణనము
- 34 బ్రహ్మచారివేషముతోఁ దనయెదుటశివనిండచేయు శివునితోఁజా
త్యతీయనుట

35-36 సప్తమ్యులతో హిమసంతుడనుట

37-38-39 చంద్రోదయవర్ణనము

40 శివునిచెంత పాపురాయి పేసముననున్న యగ్నిదేవతావర్ణనము

41 కుమారస్వామి శైశవవర్ణనము

42 తారకాసుతుబాలయంతనను శివునితో నింద్రుడు, కుపరుడు, కుశుడు, డను కవివాక్యము

మేఘసందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితోఁబలుకుట

ముత్యసంహారమున.

50-51 గీష్మతులవర్ణనము

52-53-54-55 వషణతులవర్ణనము

56-57-59 శరత్కాలవర్ణనము

60-62 శిశిరతులవర్ణనము

63-64 వసంతతులవర్ణనము

శృంగారతిలక పుష్పబాగాకావ్య విశేషములందు నాయకనాయక మాత్ర వాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

సత్యోదయమునందు

68 చంద్రోదయవర్ణనము

69 మద్యపానవర్ణనము

రాక్షసకావ్యమందు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాడునెమలివర్ణనము

విక్రమార్జునీయమున

71 రాజమూఢకఁజేతెడు నూర్వశివ్యదేశంతుట

72 దివికెగునూర్వశింగాంచి రాజనుకొంట

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికాయనుకొంట

74-75 రాజూర్వశిందలంచి విదూషకునితోఁబలుకుట

76 రాజూర్వశిందలచినందున కలిగితనభోగ్యందలంచి విదూషకు

నితోఁబలుకుట.

77 మధ్యాహ్న వర్ణానము.

78 రాజ్యం తనభార్యందలంచుకొని యనుకొనుట.

79-80 రాజ్యశీతో ననుట,

81-82-83-84-85 రాజ్యశీ విరహముననడవి యందనుకొంటు.

86 సంగమమున తాఁకుఁ బాపమును విడిచి నిజసూపమందిన
యూర్వశీతో రాజనుట.

87-88-89-90 తనకూర్వశి యందుఁ బుట్టినపిల్లనితో రాజనుట.

91 రాజు విదూషకునితో బలుకుట.

శకుంతలమున.

92 వసంతతుర్ణ వర్ణానము.

93 గుప్తముల వర్ణానము.

94 రథవేగ వర్ణానము.

95 తపోవనవర్ణానము.

96 తపోవనమునఁజొచ్చుచు రాజనుకొనుట.

97-98 రాజునకిశోతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంటు,

99 శకుంతల చెలులతోననుట (*) చెలిశకుంతలకనుట.

100 ఆననూయరాజునడుగుట,

101 రాజుననూయనిడుగుట.

102-103 శకుంతల మేనకకూతురని తెలిసినపిదపరాజనుకొంటు.

104 శకుంతలతన చెంగటినుండి యేగినపిదపరాజనుకొంటు.

105 రాజుశకుంతల చెంగటినుండి మల్లి పోవచనుకొంటు.

106 రాజుశకుంతలందలంచి యనుకొనుట.

107 రాజు విదూషకునితో బలుకుట.

108 రాజు చంద్రమనస్రదుల నెగ్గించుట.

109 తనయందలి మోహముస్వకుంతల చెలులతోఁదెల్పుచుండఁగా రా
జనుకొనుట.

110-111 కాశ్యపశిష్యుఁడు ప్రభాతవర్ణానముచేయుట.

- 112 అత్త వారింటికంవకము పెట్టు ననసూయ శకుంతలతో ననుట.
- 113 రాజు సంగీతము వినియనకొంటు.
- 114 అత్త వారింటికేగు శకుంతలతో గాశ్యపుడనుట.
- 115 రాజగ్నిహోత్ర గృహమునకరుగుచు సధికార భేదముంధలంచుకొనియనుకొనుట.
- 116 శకుంతల నేని బెండ్లా డితి నాయని శంశయించు రాజుతో గాశ్యపతి మ్యుడనుట.
- 117 తపోవనజాల స్త్రీ సేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.
- 118 రాజు తా శకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి నంతనే శకుంతలజ్ఞ ప్తికిరాఁగా బలవించుట.
- 119 ఇంద్రుఁడీరథ మెక్కి నిన్ను రమ్మనాడనమాతలితో రాజనుట.
- 120 వియర్గమన వణానము.
- 121 మచచమునితో రాజనుట.
- మాలవికాగ్ని మిత్రమున.
- 122 రాజుతో మాలవిక కుసంగీతము నేర్పిన వాడనుట.
- 123-124 అగ్నిమిత్రునితో నతనిమంత్రి యనుట.
- 125-126
- 127 సృత్యము చేయుమాలవిక సగ్నిమిత్రుఁడు పణింపుట.
- 128 అగ్నిమిత్రుఁడుమాలవి కావిరహమును దలంచుకొని యవుకొనుట.
- 129 చంద్రి కావణానము.

షే క్వియరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగునాటకమునందలివేషములు.

- 1 ఫాన్సుదేశపు రాజు
- 2 ప్లారిన్సు ప్రభువు
- 3 బర్బ్రీమును కాసిల్స్ట్రామాధిపతి
- 4 లాపేయనుముది సేనాని
- 5 పెరోలియస్సును బర్బ్రీము వెంటనుండువాడు
- 6 కాసిల్స్ట్రామ యజమానురాలి సేవకుడు. విదూషకుడు ను
ద్యోగియు
- 7 బర్బ్రీమునితల్లియకా రాజిల్స్ట్రామయజమానురాలు
- 8 బర్బ్రీముతల్లిచే బెంచబడు హేలీనాయనునొక చిన్నది
- 9 ప్లారిన్సు వితంతువు
- 10 డరూనాయనుప్లారిన్సు వితంతువుత్రిక
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్వరుప్లారిన్సువితంతువు యొక్క
స్నేహితురాండు ఫాన్సుప్లారిన్సుల సేనాధిపతు లుద్యోగులు థ
టులు మొదలగువారు

ఫాన్సులోను మఱియుస్కానీలోను తంగస్థలమును— కథ •

ఫాన్సుదేశపురాజునొద్ద బర్బ్రీముసభాసదుఁడౌటచే హేలీనాతానలచిన
యాబర్బ్రీముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సేలవు
పై ఫాన్సుదేశపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్పవైద్యుని కూతురగుటచే
యతనికఠినరోగమున్గడించి యతని సభాసదులలో దాఁగోరిన వానిందన
కుఁబెండ్లిగావింప నమజ్జనందుట-బర్బ్రీము పెరోలియసు లాపేలుముప్పురు
హేలీనారాజు రోగమున్గడిపఁడున కాశ్చర్యపడుట- రాజుహేలీనాతో

నాతోగ్యమునంది సభకువచ్చి పెండ్లికాని తనసభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్ట
 మువచ్చిననానినెంచుకొమ్మనుట హెలీనాబర్తమునెంచుకొనగా సతండు
 తొల నెంతమాత్రము సంగీకరించక తుదకురాజున్నాకుజడిసి యా పెన్దన
 భార్యగారైకొని మతగురువుచే నాపెకుఁజెండ్లి గావింపఁబడి యాపెతోఁ
 గాపురము సేయవొల్ల కాపెన్దొలందిదినములలోఁ గలిసికొనెదననిచెప్పిత
 పతల్లి యొద్దకంపివేయుట- ఇఁకఁదిరిగియుంటికి నేరాబోవ నాకుహెలీనా
 పెండ్లిగావింపఁబడెగాని యాపెన్దైనా కెంతమాత్రమిష్టములేదని తనయ
 త్తకును మఱియునాచేతియుంగరము న్నపాదిచుకొని నాకునీవుకన్న కొడు
 కునగపర్చిఁగాని నిద్దిరిగి కూడవొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంద
 లంచిపొగలుచునతఁడుఘోరిన్లు దొరయొద్దనేనానిగాఁ బ్రేవేశించి శత్రుల
 తోయుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాదీర్ఘయాత్రకుఁజ
 నుచున్నానని యుత్తరమువ్రాసియాద్యశ్యమాట- యియ్యవృత్తాంత
 ముతనకొడుకునకువ్రాసివంపుట- హెలీనాతీర్థనాసినీ నేషముతోయుద్ధము
 నుజయించివచ్చుచున్న బర్తమును జూచుటకచ్చెరువున నిరీక్షించుచు
 వ్నడయానా పయోలెంటా మెరియానాబయొద్దకువచ్చి బర్తముండ్టాచి
 పారిచేసత్కరింపఁబడుట- డయానానుబర్తమువలచి ప్రతిదినమామెన్వల
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదారుచుంటయెఱిగి వితంతువునకుఁగొంతసా
 మ్మిచ్చి యాపెకూతుచేనాగాత్రబర్తము వేలియుంగరమునందుకొను
 నట్లొడఁబర్చి యాపెకుమాటుగాఁజీకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రేవేశ పెట్టుమ
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని వెల్లడించెను- హెలీనాతనభర్త వఁగూడిపా
 న్నురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పనకై బందకవింపఁ బడినతనభర్తన్వి
 డిపించుటకు డయానాపేరితోరాజునప్రహస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని
 కోరుట- బర్తముతనతల్లివలన హెలీనావృతి చెందినట్లుజని హెలీనాకు
 పాన్సురాజిచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంటకాశ్చర్యపడుట- హెలీనాకుఁ
 దానిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ
 యానాను రాజు కారాగృహమందుంచుట- హెలీనా తనభర్తయొక్క
 యుంగ్రమతనికగపర్చి యతఁడుతనకువ్రాసినయుత్తరముజూపించి రాజ
 వభలోమెచ్చంది తనభర్తతోనుఖమందుటయును-

(2) ఆంటనీ. మఱిక్లియో పేట్రాయను నాటకమునందలి భూమికలు.

మార్కంటనీ- సీజారు- లెపిడస్సు- పాంపియస్సును రోమను రాజ్యమేలు
నధికారు
ఎనాబరస్సు- వెంటిడియస్సు- ఈరస్సు- స్కారస్సు- డెబ్బెటస్సు- డెమె
ట్రీయస్సు- ఫైలోయును ఆంటనీకి మిత్రులు
మెనీనస్సు- అగ్రిప్ప- డోలాబెల్లా- ప్రాఖ్యాలియస్సు- డైరియస్సు-
గాల్లస్సును- సీజారుని మిత్రులు
మీనస్సు- మెనికేటిస్సు- వరియస్సు పాంపేయొక్క మిత్రులు
టారస్సు- కనీడియస్సులు ఆంటనీచేత క్రింది యధికారు
సిరియస్సు- వెంటిడియస్సు క్రింది యధికారి
యూఫ్రోనియస్సు- సీజారునొద్ద కాంటనీచే సంబంధించినదూత
అలక్సస్సు- మడ్డియను- శెల్యూకస్సు- డయామిడస్సులు- క్లియోపేట్రా
కు భృత్యులు
క్లియోపేట్రా యాజ్ఞప్తదేశపురాణి
ఆక్టేవియా- సీజారునకు సోదరి ఆంటనీకి భార్యయు
చెర్మియను- ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు
అధికారు- భటులు- దూతలు- మఱియు దక్కిన భృత్యులును రోమను రా
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగవ్రేళములు కథ •

డెమెట్రీయస్సు ఫైలోలువార్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మములమూని
క్లియోపేట్రావలన జక్కుటకై చింతించుట- ఆంటనీరోమునుండి తన
యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియువినక క్లియోపేట్రాతో వే
డ్కలంజొక్కుట- దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయూ పుల్వియామృతి
చెందుటయు పాంపేనీ జారునకు వ్యతిరేకముగా మఱికొంత రాజ్యమాక్ర
మించుకొనుటయువిని యాజ్ఞప్తదేశమున్నదచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి
ప్రతిక్షణము పుల్వియాపై నసూయగనపర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్న

క్లియోపేట్రాతో నంతఃకలహములు వారించుటకై తారోమునకు వెళ్ళక
 తిరుదనియు పుల్వీయా మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట- సీజారుతో
 నెడతెగని మైత్రిసండుటకై యాంటనీ సీజారునితోఁ బుట్టువగు నాకేవి
 యానుఁజెండ్లియాడియుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీజువుచే
 శమునకుఁ దిరిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట- క్లియోపేట్రాయాంటనీ యాకేవి
 యాను సీజారునకున్దనకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కపర్చుమని మిషపెట్టి
 యాలెస్సపురినుండి తిరిగిరోమునకు బంపివైచితా నీజువునకేగి యథేష్ట
 ముగాఁ గ్లియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట- సీజారునితో నావికాయుద్ధ
 మున నెదిపోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయిపారిపోవుట- అలక్షాం
 ద్రీనూయొద్ద నాంటనీ సీజారుని సైన్యమున్బాటదటిమి క్లియోపేట్రాతో
 నంతోపమునఁగూడుట- ఆంటనీనివిడచి సీజారుంజేరిన తనోబర్బస్సు త
 నకృతఘ్నతందలఁచి శోకించుచుమృతుఁడౌట- సీజారునకు లొనైన క్లి
 యోపేట్రా నాంటనీగడ్డించుట- క్లియోపేట్రా తానాత్మహత్యఁగావించు
 కొన్నట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట- ఆంటనీ తనపేరు మాటిమాటికు
 చ్చరించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని వినుటకెంతయున్గుందుచు
 నిరుసుస్థనునొక్కసఱకునఁజంపుమని మిక్కిలిప్రార్థించఁగా నతఁడాంటనీని
 మొగముఁద్రిప్పుకొన్న యెడల నఱకెదననిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ ద్రి
 వ్వుకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబొడచుకొనిచచ్చుట- ఆంటనీ యారాసాటుగు
 టఁబరికించితాఁ దనకత్తిపైఁ బడిప్రీణావశిష్టుఁడై చెంగటనున్న భృత్యు
 నిఁదన్ను సంపూర్ణముగఁ జంపుమని ప్రార్థించుట- క్లియోపేట్రాఁ భృ
 త్యుడాంటనీయొద్దకువచ్చి యాపెబ్బరికియున్నదనియు నతనికోపము చ
 ల్లఱుచుటకుఁ దామడిసినట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని
 స్థితిఁదెలిసికొనఁ దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ
 జూడనేగియాపేతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యాల్గుట- సీజారు తన
 యిష్టానుసారముజటిపెదనని బుజ్జగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమున
 కుఁ బోనొల్లక కాలపర్వములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట- సీజారా
 పె నాంటనీ చెంగటనెంతో గౌరవముగాఁ బూడ్చితనసేనతోఁగూడ
 రోమునకరుగుట.

(3) నీ యాప్తానునారామాను నాటకమునవచ్చువేసములు

రాజ్యభగ్నిప్రభువు

ప్రకరణము- పై చెప్పబడినప్రభునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్నదిని పోదరాడు-

అమియను- జాకేవునులురాజ్యభగ్నిప్రభువై ప్రిభునివెంబడినున్ననాడు

లింగరాజ పభానదుడు

చార్లెస్సు- మల్లుడు

ఆలీవరు- జాక్విస్సార్లోండ్లోలునువ్వురు సేవరోలెండిబో కొడుకులు

ఆడమెడెన్నిస్సు లాలీవగునిభృత్యులు

టచ్ ప్రోను విదూషకుడు

నరాలివరాక్రమకర్తు- మతగురువు

కార్లెస్సిస్సులు- గొల్లులు

విలియము ఆడ్రోనుఫలచినవాడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు రాజభగ్నిప్రభువుత్తి

సిలియా ఫ్రెడరిక్కు- కూతురు

ఫీబీ గొల్లె

ఆడ్రో వల్లెటూరిపడుచు

ప్రిభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కినభృత్యులు రంగము- ఆలీవరునియిల్లు- ఫ్రెడరిక్కు- సుసభ- ఆర్డెననునడవి- కథ

ఆర్డెండ్తోతన్నెల్లగతులఁ బాడుసేయుచున్న తనయన్నతోవిరోధించుట- ఆలీవరాల్డెండ్తోనుఁజంపుమని చార్లెస్సునిఁబరికొల్పుట- తండ్రికైచింతించు రోజిలిండున్నిలియామోదార్చుట- మల్లయుద్ధమున చార్లెస్సుతోఁ బోరవద్దని రోజలెండున్నిలియాలెంతచెప్పినను వినకాల్డెండ్తోపోరి శత్రువునోడించుట- రోజీలెండాల్డెండునకుఁ దనమెడలోనిగొలుసుఁ బాఠోషికమిచ్చుట- నర్సియాల్డెండునకు ఫ్రెడరిక్కుదురుద్దేశముఁ దెల్పి దేశమువిడి

చిహ్నమయినవశించుట- ఫ్రీడరిక్కురోజ్జెండుపై గిట్టకయా పెందసపు
 రమువిడిచి హిమ్మనగా నాపెన్వడుదవజాలనిసిలియాతో మగకేసమువేసి
 కొని టచ్ ప్లానునివేటనిడుకొని తనతండ్రియున్న యడవికి బయలుదేలుట
 రాజ్యభ్రష్టప్రభువారణ్య జీవనమేసుఖమని తనతోడివారితో నుపన్యసిం
 చుట- ఫ్రీడరిక్కురారిపోయిన రోజ్జెండ్రిలియాలనున్వేషించుట- ఆడము
 తనతోనాలివరు తన్ను జంపన్దోశించినాడని చెప్పగానాడమతో నార్లెం
 డదవికేగుట- రోజ్జెండ్రిలియాలచే ప్లానులాడకననునడవికి జేరికారిన్ననుగొ
 ల్లనికిసామిక్రచ్చి పొలమునిల్లు గొట్టెటమందయుగ్గొనిపించియందుంట- ఆరెం
 డాడములు గాజ్యభ్రష్టప్రభునిగలిసికొనుట- ఫ్రీడరిక్కాలివరు నార్లెం
 డున్వేషకతోడితెచ్చినదప్పు దనపురమునకు తాదగదనియాజ్ఞాపించుట-
 ఆరెండ్రోజ్జెండున్న యడవిచేట్లయందాపెపైబద్ధములు కాగితముల
 వ్రాసియంటించగా రోజ్జెండ్రిలియాలు చదువుకొనట- మఱియునార్లెం
 డుజాక్విస్సులు తమనివాసమున కరుకేటజూచుట- రోజ్జెండారెండుతో
 ముచ్చటించుట- రోజ్జెండుతనతండ్రితో దనసంగతిదెల్పకమాట్లాడుట
 ఫీబీరోజ్జెండునోహించి తన్వలచుసిల్వీయస్సుచే వలపుజాబంపుట- రో
 జ్జెండారెండ్రోను దనోజ్జెండుగాభాపించినచో వానిమోహజాడ్యమును
 గుదిరెచ్చదననిచ్చి ప్రతిదినమున్వారందనయొద్దకు రావించుచు సల్లాపము
 నుచుంట- ఆరెండ్రోతన్వకుకవచ్చిన యాలివకొకపోదలో బడుకొన్న
 పడు వానిబట్టబోవుచున్న సింగముతోబోరాడి దానిజంపితనయన్న
 న్గాపాడినానిచేదన బుజమునందు సింహముచేజేయబడిన గాయపునె
 తుట్టడువబడిన తనచేరుమాలు నోజ్జెండు నామముగలగొల్లనికిమక్ర
 యంతుట- రోజ్జెండాలివరుచే నార్లెండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తానె
 ట్లముార్చన్నటిం చెనోయాసంగతి మఱలబంపుట- టచ్ ప్లానాడ్రీనువల
 చి పెండ్లాడనెంచుట- ఆలివర్సిలీనానువలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో
 నాసంగతిచెప్పుట- రోజ్జెండారెండుతోదన చెల్లెలాలివరును వలచిమఱు
 నాడు పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పుడేరానేర్చిన విద్యామహిమచే గో
 జ్జెండున్గూడదెచ్చదననియుజెప్పి తన్వలచిన ఫీబీనిపెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచె
 ప్పుట- రోజ్జెండుతనతండ్రి తారోజ్జెండుదెచ్చినచో నాపెనార్లెండ్రోకు

బెండియొచ్చుమరియు నా రెండోనా పెండ్లిదండవయ్య నొప్పించిగవిడ
వ న్యవేషమునదాబయల్పడుట. ఫోడరిక్కుపళ్ళెపుల్లెతనయన్నకు
వజ్రరాజ్యమప్పగించుట. ఆరెండో యాలివరు టచ్ ప్లాను సిల్వీయస్సు
లు క్రమముగా నోస్టిండిలియా యూజీఫీబీలం బెండ్లిదండవయ్యను.

(4) విభాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈ పెనస్సు కేశప్రభువగు- సోలినస్సు

ఈయను- సైరాక కేశవర్త కుడు

ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సు- సైరాక స్సాంటి ఫోలస్సులు- కవలసోదరులు ఆ

మాలియా యూనియనులపుత్తులు- వజ్రియునన్యాయ మెఱుంగనివాడు

ఈ పెనస్సోమియా సైలాక స్టోమియా కవలసోదరులు ఆంటిఫోలస్సుల భృ

త్తులు

బాలజారు వర్త కుడు

ఆంజీలో కంసాలి

సైలాక స్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగువర్త కుడు

ఆంజీలాతో వ్యవహరించువర్త కుడు

పిన్చి మాయకాడగునొజ్జ

ఈమాలియా యూనియనునిభార్య

ఆడ్రీయానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రీయానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రీయానాయొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లుమఱియు (దక్షిణభృత్యులు రంగముయూఫె
వస్సు- కథ •

కారాధికారిచేబట్టవడిన యూనియను నీ ఫెనస్సుప్రభుడు వేయిరూ
వ్యములు చెల్లించినదప్పు నిశుక కాదనియుగత శేషమునకు శత్రుజేత

మునుండి వచ్చినవర్తకులు కిట్టికి వికసించుచు ననియుంజెప్పి వర్తకునివల్ల
 నతడు తాను దనభార్యయుఁ దనకన్యభర్తయు నై న శిశుదాసులుగూ
 డ సముద్రములోను సముద్ర నెడబడిరనియుఁ దనయన్ననమ్మతియుఁ దల్లి నత్ర
 తియుఁ దనయన్నతోనున్న కవలదాసులలో నొకనిని వెదకుటకై తనకని
 పువుకుగఁగ బయలు కేటెనియు వానివ్వెకకుటకై తాబయలు కేటెనని
 యుంజెప్పి యూక నచటనైన వేయిపూపములు తెచ్చెదననుట - సై రాక
 స్సాంటిఫోలస్సు సై రాకప్రొమోమో దనద్రవ్యమున కొకచో గావుం
 దుమనిచెప్పి యీ ఘనస్సుసగల వింతలుచూచుచు యీ ఘనస్సొమోమోను
 గాంచి తనభృత్యుడనిభ్రవసి ధనము విడిచివచ్చి తేమిరాయని యడిగి
 వాడనందర్భములు స్కంఘాఁగాఁదాధనముంచిన చోటికిఁబోవుట - అడియా
 నాలూసియానాలో దనభర్త యింకనురా లేదేల తడసెనోయనిచింతించు
 తు యీ ఘనస్సొమోమోనుజూచి తననాథుడేలరా లేదెందున్నాడనియ
 తుగఁగా నతడు వెత్తెత్తెయనందర్భములు పలుకుచున్నాడని చెప్పగా నమ్మ
 క వానికడకుఁ బోయిరమ్మనిచెప్పమని మఱలఁబంపి చింతించుచుంట సై
 రాకస్సాంటి ఫోలస్సు తనధనము సురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను వె
 తుక నేగిన తనభృత్యునికేమిపూచుచు వాడవచ్చితనతోననందర్భము
 లు పలుకుచుండఁగా వాడికిఁగూనా లూసియా నాలు పచ్చితన్న భర్తయని
 కిల్లుచనందర్భమ గఁ జల్కుచ భోజన శాలకఁగొంపోవుట - సై రాకప్రొ
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వరినాగినీక కాపుండఁగా నీఘనస్సాం
 తో ఫోలస్సొమోమో యాంజీలో బల్ల బాల్లువచ్చి తలు పెంతపిల్చిన
 ను లోనివారలు హాస్యములాడి పొమ్మననిరాశఁజెంది యద్భుతాగ్రహ
 ములతోఁడిరిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసియానాపైకస్సాంటి ఫోలస్సుతో
 నా పెయప్పనతడట్ల లక్ష్యము సేయరాదనిచెప్పగా నతడె పెయవతోయె
 టుఁగననియు నిన్ను వలచినాను నన్బేండ్లాడుమనివేడుచుఁదన సేవకునితోనా
 యూరువిడిచిపోవ నిల్లువెడలుచు నాంజీలోవచ్చి తనచేతికిఁబంగరుగొలు
 సిచ్చి రాతిరిసాముత్రీసికొనిపోయెదనని చెప్పిపోవుట బోకించియచ్చెరువం
 ది తన సేవకునితో నోడసిద్ధపర్చుము త్వరఁగఁబోవుదమనుట అధికారివ్వం
 తినిడుకొని యొకవర్తకుఁడాంజీలోనుఁ దనయుగాముతీర్చుమని నిర్బంధింప

కా సత్రం దోర్పుకొను మాంటిఫోలస్సునుండి గొలుసువిలువవుచ్చుకొని సా
 యంత్రమిచ్చెదననుచుండగా నీ ఫెసస్సాంటిఫోలస్సీ ఫెసస్ట్రోమియూలు ప్ర
 వేశించుట యీ ఫెసస్సాంటి ఫోలసాంటిలోనుజూచి యిదిగోపనినాడు
 గొలుసు నాభార్యకునదిపోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొనిరవ్వు
 ని యంగడికిఁ దన సేవకునంపుట అంజీలోయీ ఫెసస్సాంటి ఫోలస్సునోలు
 సు తనకుముట్టలేదని తనోత్తరపుచ్చినందు కనికారకప్పగించుట పైరాక
 ట్రోమియో యీ ఫెసస్సాంటు ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి యోడసిద్ధహ్మనాన
 నిచెప్పగా సత్రంకొలత్రాడుతెమ్మనగాఁ బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీ
 పనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళమడ్రియానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న
 ధనముముటపట్టుకొని రాయనిపంపించుట లూసియానా యడ్రియానా
 తోనాపెభర్త తస్వలచియున్నాడనిచెప్పటపైరాకట్రోమియోయడ్రియా
 నాతో నాపెభర్త కారాధికారి వశముననున్నాడనియుఁ బెట్టెలోనిసొమ్ము
 తెమ్మని తనుఁబంపినాడనియుఁ జెప్పి మూటఁదీసికొనిపోవుట పైరాక
 సాంటి ఫోలస్సుతన్ను నెల్లరు పల్కరించును వివిధగౌరవములు నల్పుట
 కాశ్చర్యపడుచుండగా పైరాకట్రోమియోవచ్చి సీభార్యనీకంపిన ధనమిది
 గోయనగా నబ్బరపర్యయన్యోన్యము తారామ్రుపడుచుండగా నొకవే
 శ్యవచ్చియయ్యానీవు నాకిచ్చెదనన్న గొలుసీదేకదాయన నాపైపెమండి
 పడి తన సేవకునితోఁబరుగెత్తి పోవుట వేశ్యయతనికి గూఢిగఁబిచ్చెత్తి నద
 ని యడ్రియానాతోఁజెప్పనేగుట ఈ ఫెసస్సాంటిఫోలస్సునికారితోఁ దనభా
 ర్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమఱునాడిచ్చెదననియు బతి
 మాలుచు నీఫెసస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతోరాగా సొమ్మేదనియడిగివా
 డసందర్భములుపలుక వానిందన్నుచు నడ్రియానాలూసియానాలును నే
 శ్యయు మాయదారియొద్దయును రాగావారితో నసందర్భములు వల్కుట
 వారందఱునిశ్చయముగా వెట్టె నదని యీ ఫెసస్సాంటిఫోలస్సును మఱియు
 నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటిగదిలోనుంచబోవుట మాయకాండగు
 గురువునతని సహకారి యర్వురుపిచ్చివాండ్రొం గొంపోవుట పైరాకట్రాం
 టిఫోలస్సును పైరాకట్రోమియోయునుఁ దమకత్తులబలిపించుచు బ్రేవే
 చుట తనభర్త యుసేవకుఁడునట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక నచ్చుచున్నా

రని యడిగి నూనాజడిసి లూసి మానా కారానక ము కో నొక ము ౩౦
 జిలో మఱియువర్తుకుండు నై కసాంతిఫలిను ౪౦
 పశితముగా మాట్లాడుచుండగా నాడిగి నూనా ౫౦
 వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నా వెట్టి నాండుగి పట్టుడు ౬౦
 యుచుండగా నైరాకసాంతి ఫలియస్సతని సేవకునితో ౭౦
 థాగజొచ్చుట మతములోనున్న యోగిని వెట్టి నాండుగి ౮౦
 ని వారినప్పగించుమన్న యాడిగి నూనా దిరస్కరించుట మతమునకు స
 మీపముగా నీయనునుతిలీయించుటకై వచ్చుచున్న సగకీశ్వరునితో స
 డిగి నూనా తనభర్తందాచిన యోగిని పె నేరము చెప్పుచుండగా నీశన
 న్నాంతి ఫలిస్సతని సేవకునితో వచ్చి ప్రభునితో న్యాయమిమ్మని పార్థి
 చుచుండగా నీయనువారినరుపుర ద్వవకొడుగు వాని సేవకునిగా బోల్చు
 ట ఈ పెససాంతిఫలిస్స న్నాని సేవకుడు మఱియునాడిగి నూనా లూసి
 నూనాలు నాంజిలోవర్తుకులు ప్రభువుమఱియు నీయనుగూడు నొకరి
 తో నొకరికి నరిపడక న్యోగ్య విరుద్ధ బాషణము లాడుకొనుచుండగా యో
 గిని నైరాకసాంతిఫలిస్స సతని సేవకునితో దెచ్చి ప్రభునియెదుట బె
 ట్టానందలు సన్యోగ్యవిలోకనముల వచ్చెరువగుట యోగినిగానున్న
 యెమిలా యీయనుసోబోల్చి యతని సంగతియంతయు దెలిసికొనియ
 తనికేదన్ను దెలుపు కొనినవిదప బ్రభువు కంఠానికి యధార్థస్థితి కాలి
 యు బయును.

(5) కొరియో లేనస్సను నాటక మునవచ్చు వేషములు

కేయనాక్షరకాశ్చరియో లేనస్స రోమనుఘనండు
 లాట్టయస్సకమీనుయస్సలు వర్షియనుటశత్రు సేవానాయకులు
 అగ్రవా కొరియో లేననునిహితుడు
 సూటను బాగ్రిటస్సలగికారులు
 మాన్వియస్స కొరియో లేనస్సలికొడుగు
 రోమన్వార్తావహుడు

అశీడియసుని వసికయకులనేనానివతి
 అశీడియసునిదియనికారి
 అశీడియసునితోఁజేరి కుట్రపన్ను వారు
 అంటియందుపారుడు
 ఇంద్రునియనుకూలినవివాండు
 వలయు యాకొరియోలేనసునితల్లి
 వజీరలియా కొరియోలేనసునిభార్య
 వలేరియా వజీరలియాకుహితురాలు

వజీరలియాచెలికత్తెలు రోమనువలీషియస్సభ్యులు కులీనలు కింకరు
 లు భటులు పోరులు దూతలు అశీడియసునిసేవకులు తక్కినభృత్యులు
 రంగము రోములోను మఱియు దానిసమీపమునందు గొన్ని స్థలములు
 కొరియోలియందు మఱిదానిసమీపమునఁగొన్నిస్థలములు అంటియమున
 గొన్నిస్థలములు— కథ •

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యముచవుకగా సమ్మించనందునకై
 కొరియోలేనప్పునుఁజంపుట కొఱకాయుధసామ్రాట వచ్చుట వారిసగ్గిచ్చా
 కొరియోలేనసులు సమాధానపర్చి పంపివేయుట- కొరియోలేనసుతో
 దూతలు వలీషియసులు దండెత్తుచున్నారనుట- కమీనియస్సు- లారిటి
 యస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు ప్రవేశించుటయు
 బ్రూటస్సు వెల్టూటియస్సులుతప్ప దక్కినవారందఱు స్వలీషియసుల నె
 పించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు వేల్టూటస్సులు కొరియోలేనసునిపై
 నోర్వలేమిఁగన్బిచ్చుట అశీడియస్సు మఱియుసభ్యులు న్రోమనులతోఁజో
 రసిద్ధపడుట వలయు యా వజీరలియా వలేరియాలు యుద్ధవార్తలన్నార్చిము
 చ్చటించుకొనుట కొరియోలేనస్సుతోగ వేలకొలదిశత్రులనెదిర్చి పాఱదఁ
 జిమి వచ్చినందునకై తనతోడ్పెన్దానినిపంపివేయఁగొరియోలేనసునూ
 లిరుదురుందుట కొరియోలేనసునుఁ బౌరులందఱు విక్కినియచ్చుతామో
 వములఁ గొనియాడినక్కరించుట బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు కడుపువం

టకందుట సభలోఁ బ్రజానైనాయకులందఱు కొరియోలేననున పరాక్రమ
 మున్నిగులుఁగొనియాడి యతవివ్రోమనందు ముఖ్యసికాళిగా నొనర్చుట
 బ్రూటస్వలూటములు కొరియోలేననునకన్నియ గొప్పకోర్వకవ్రజలకతని
 పెద్దేషముకలుగఁజేయుట ముఖస్తుతి యచ్చకము నక్కవినయములు నె
 ఱుగక నిష్కపటుఁడు మాటపడనొల్లనివాఁడగు కొరియోలేనను దుష్టు
 లగు బ్రూటస్వలూటముల కుట్రచేఁ బ్రజావిద్యేషితుఁడై దేశమునుండి వ
 డలఁగొట్టఁబడుట కొరియోలేనను తనతల్లికి భార్యకు విహితులకునోర్పు
 బోధించి తనిదేశమును విడచి యాశీడియస్సుతోఁ జేరితన దేశముపైదండ
 త్తివచ్చుట తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుడు సకు సాష్టాంగపడి యనే
 కవిధములఁ బ్రార్థించి వలీషియనులకు న్రోమనులకు సంధిఁజేయుమనిజతి
 మాలగావిని కొరియోలేనసాశీడియస్సు సంధిచేయుటకొప్పించుట అశీ
 డియస్సు కొరియోలేనస్సుని గొప్పకోర్వక కొందఱి ముఖ్యసలచేనతని
 పైఁబడి వధించుటయును.

(6) సింబెలై ననునాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబెలై నను చిట్టదేశపురాజు

కోటను రాణికిఁదొలిభర్తవలనఁ గలిగినకొడుకు

లియోనాటస్సు ఇమోజనుమగఁడు

సాలేరియస్సు మార్గనుపేరుతోనున్న దేశభ్రష్టనాయకుఁడు

గైజేరియస్సు ఆర్విరాగస్సులుబొలిడోరు కాడ్వలనుపేర్లతోఁ జేరిరియసుకొ

డుకులనఁబడువాడు సింబెలై ననుని ప్రధమభార్యపుత్రులు

ఫిలారియో ఇయూచిమో ఇటూలియనులు మొదటివాఁడులియోనాటసుని

మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలారియోమిత్రుఁడు

ఫిలారియోమిత్రుఁడగు నొక ప్రాంతిగురునుస్యఁడు

లూసియస్సు రోమస్సినానాయకుఁడు

ఒకరోమస్సినాపతి

ఇద్దరుచిట్టదేశసేనాపతులు

పై సానియో లియోనాటనునిసేవకుడు

కార్తీ లియస్సు వైద్యుడు

ఇర్వరుసిం బెల్లెనునిభానదులు

ఇర్వరు పెద్దమనుష్యులు

ఇర్వరుకార్తాధికారులు

రాణి సిం బెల్లెనునిభార్య

ఇమోజ్ సిం బెల్లెనుని ప్రధానభార్యవులి

హాలెస్ ఇమోజ్ చలికత్తె

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు రోమసువ్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు సోద
చెప్పవారు ఒకడచ్చినునుడు ఒక స్వేనిష్ఠునుడు గాయకులు అధికారు
సేనాపతులు సైనికులు దూతలు భృత్యులు పితాచములు రంగము ఒక
వ్వడుబ్రిటలో మఱొక వ్వడిటలీలోను— కథ

రాణియొక్క కుట్రచేలియోనాటస్సు స్వదేశమునుండి వెడలగొట్టబ
డుట లియోనాటస్సు తనభార్యసాధ్వియని ప్రసంగవశమున గొనియాడి
నపుడియాచిమోయతనితో నీవజ్రపుటుంగరమునకు వేయి మొహరీతొడ్డ
దను నీయుంగ్రమునాకిమ్మ నేనీభార్యంజెఱచినట్లు నీకునమ్మకముపుట్టించ
నియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయి మొహరీలునీవి తేనిచో నీయుంగ్రము
నాది యనియసంగలియోనాటస్సిస్మిమాచోత్తో నీవుతప్పినయెడనాక
త్తోనిన్ను నజీకెదననెను రాణికార్తీ లియస్సునినుండి విషము సంగ్రహిం
చుట కార్తీ లియస్సుప్రాణాపాయము చేయనివిషముమాత్రమే రాణికోస
గుట రాణి పైసానియోకు విషద్రావకముగలనిన్న పెట్టెనువాడుదానివి
ప్పి యాసువాసనంబట్టి త్రాగినచోఁజచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ
యాచోత్తయిమోజన్ వెంతకువచ్చిలియోనాటస్సు తన్నా పెనక్కరించవల
యునని యిచ్చినయుక్తరముచూపించి యా పెభర్త పె మొదటఁగొన్ని కొం
డెములు చెప్పి మాపైఁదనమోహము స్తన్నచ్చిమా పెచేదిరిస్కరింపంబ
డి మా పెచ్చరీక్షింపవల్లు చేసెతిసని మా పెనుక్షమాపణమడిగికోని యా పెత

డకగదిలో నా పెభర్తయిటలీపభునికై కొన్నవస్త్రపులుగలపెట్టెనొకటి
 యివటకు మాత్రముదాచుటకు సమ్మతించజేసి యా పెగదిలోదానుం
 పింపించిన పెట్టెలోదూటి యా పెదురించినతరువాత లేచివచ్చి యాగది
 మూలల గుర్తులునాగ్రసుకొని యా పెపోడీదొంగలిరించి యా పెగుబ్బపెను
 న్నమచ్చగుర్తుంచుకొని తిరిగి పెట్టెలోదూటియుంట క్లోటనుతన తలిదం
 దుగ్రల యుదేశముపైనిమోనితోమాట్లాడి యా పెల్లచి యా పెచే
 దుగ్రేకరింపబడుట ఇమావోలియోనాటస్సునక తని భార్యపోడీచూపిం
 చిమటియుగ్గుబ్బమచ్చ యానవాలుచెప్పితానా పెన్దూడగల్గితినని సమ్మ
 కముపుట్టించి పందెమిడినయుంగ్రమునెల్లుకొనుట లియోనాటస్సుతనభా
 ర్యపైబగదీర్చుకొననిశ్చయించుట పైసానియోయిమోజనునివసించుమ
 నితనయజమానుడు తనకువ్రాసినయుర్రముజూచి మిగులదుఃఖించుట
 యిమోనిను తనభర్త తనకువ్రాసినయుర్రమున్దాంచిపైసానియోనువెంట
 బెట్టుకొనిభర్తయందెదసన్న మిప్పుడునకుఁబోవుచుంట పైసానియోయొ
 ద్దతనైపైసానియోచంపసలయుననితనభర్త యాజ్ఞాపించినయుర్రమునిమో
 జక్షచదువుకొని తస్వంపుమనిపార్థించు నిమోజనునిమగ వేసముతో లూసి
 యసుకొల్వుచేరుమనియుపదేశించి పైసానియోసిగబెల్లె నియొద్దకేగుట క్లో
 టకుఇమోజనునిగలిసికొనుటకై లియోనాటస్సునియుడుపు ధరించుకొనిమి
 ల్గునునకుఁబోవుట మగ వేసమూనినయిమోజన్ము సెలీరియసుకొండగుహ
 లోనత్కరించుట లియోనాటిసుని జంపుటకుమిప్పుడు కొండగుహన్సమీ
 పించితన్దాటులుపల్కిన క్లోటినునిగై డీరియస్సుచంఘట పైసానియోతనకు
 రాణియొనంగిర విషమూలికశ్బడలికఁగొన్నప్పుడు భుజించిననారోగ్యమ
 దుతనిచెప్పిక దాయిమోనికన్పించె నా పెదానిన్గొండగుహలో నుపయో
 గించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగాభావించి గై డీరియస్సాస్వరాగస్సులు మి
 గులశోకముతోనా పెను క్లోటినుశరీరమున్న చోటాలుకప్పివిడుచుట ఇమో
 జనుమూర్ఛదేతితననాధునియుడుపుగలక్లోటననిదేహముఁగాంచితననాధు
 నిశరీరముగాభ్రమసియందుపైసోలుట లూసియస్సుల్లిటద్దేశముపై దం
 డెత్తివచ్చుచు నిమోజన్మున సేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమో
 నుంజంపి యారక్త మూసముంచితనకంపించిన చిటుకుమాలుం జూచిపోగ

లుచునిటల్లిస్సెనికులతో, దాఁజేరిదున్నులుమాదుకొని సామాన్యవివరణి
 టస్సెనతో, గలసియటాలియస్సెనతో బోరనిశ్చయించుకొనుట గై డీరి
 యస్సాన్విరాగస్సులు బ్రీటన్సెనికులలోఁజేరి యటాలిస్సెనతోఁబోరుట
 ఇఁజాలియస్సెనతోవచ్చిన ఇయాచోత్తోలియోనాటిస్సు పోరియోడించు
 ట బ్రీటన్సెనికులు పలాయతులగుచుంటయుసింబెల్లెనుని విడిపించుటకై
 శత్రులనెదిరించి సింబెల్లెనునివిడిపించిలూఁకియస్సుంబందెగాఁజేకొనుట లి
 యోనాటస్సు రోమన్సైంకవేషముతో బ్రీటన్సెనికులలోఁబడుట నాన్వి
 స్సింబెల్లెనుకారాగృహముననురీడించుటకాజ్ఞాపించుట కాక్సలియస్సు
 సింబెల్లెనుతో రాణివిషముఁగోలిమృతిచెందెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్న
 వృదు తనతప్పులొప్పుకొనుటలో రాజుపైదనకుగసంతయు నిష్ఠములేకత
 సకీ విషమిడిచంపదలఁచెననియు నిమోననుకువిషమిడిచంపించెననియుక్లో
 టనుకాన్పింపఁజునిరాశచెంది తామడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలనాన్వీక్ష్యము
 పెట్టివిత్తువించుట రాజాజ్ఞచేమఱులఁబిలిపింపఁబడిన లియోనాటిస్సులూఁకి
 యస్సియాచోత్తో సోదెగాఁడిమోఁగిన్నొడలగు రోమనుబందెలతోరాజసన్ని
 ధింజేరుట సింబెల్లెనులూసియస్సుమొదలగు రోమనుబందెలన్నటికించఁ
 టూనినవుడు లూసియస్సు తనసేవకుఁడు పైఁజెలును మాత్రముకాపాడఁ
 బ్రాంధించుట సింబెల్లెను పైఁజెలునుబ్రతుకనిచ్చి కోరినవరమిచ్చెదఁగోరు
 మనుట ఇమోజ్జియోనాటిస్సు బెలీరియస్సుగై డీరియస్సాన్విరాగస్సుపై
 సానియో ఇయాచోత్తలవంగతిబయల్పడుట లూసియస్సుతోసింబెల్లెను
 నంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేమెట్టు ఈనాటకము పీఠికయందువివరింపబడెనుగాననిచటహా
 యబడలేదు

(8) జాలియస్సీజారను నాటకమున తచ్చువేషములు

జాలియస్సీజారు. అక్టేవియస్సీజారు. ఆంటోనీ. లెక్సిడియస్సులు రాజ్యాధిక
 రులు

సిహారో-పూర్ణియన్ను-రేనాలురభ్యులు
 బూటన్ను-కేషియన్ను-కాస్కా-ట్రెబోనియన్ను-లిగారియన్ను-జేసియ
 న్నూటన్ను-సింబరు
 సిన్నాలుజాలియస్సీజారు నిర్దేషులు
 క్లేతియన్ను-మరుల్లన్నులు-ప్రజాప్రతినిధులు
 అంతర్మిత్రోరన్ను-తాంత్రీకుడు
 పోదెచెప్పవారు
 సిన్నా-కవి-మతోకకవియు
 లూసీలియన్ను కైటీనియన్ను-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమియన్నులు
 బ్రూటసు కేసియన్నులకు విహితాలు
 వట్ల క్లీటన్ను క్లాడియన్ను స్ట్రాటో లూసియన్ను డర్డానియన్నులు బ్రూ
 టసునిసేవకులు
 పిండారన్ను కేసియన్నుని భృత్యుడు
 కాలిపూర్నియా నీజారునిభార్య
 పోర్టియా బ్రూటసునిభార్య

ప్రజావతినిధులు పౌరులు దౌవారికులు భృత్యులు మొదలగునాడు రంగ
 స్థము నాటకమందు చాలవఱకు రోమునందునుదరువాత సార్దిన్ను చెంత
 మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను — కథ

క్లేవియస్కరులియన్నులు నీజారుజయమునకలరు ప్రజలనిరుత్సాహ వ
 ద్చట నీజారు అండోని కాలిపూర్నియా పోర్టియా దేశీయన్ను సిహారో
 బ్రూటన్ను కేసియన్ను కాస్కాలు కొందఱిపౌరులతో నూరేగుచుండనొ
 కసోదెగాడు నీజారునకు రాబోవుమువ్వన్నాచుకొమ్మనిచెప్పట కాస్కా
 బూటన్నులు నీజారునకు జఱుగుగౌరవమున కోర్వలేక పలువిధముల నొ
 గులుట కాస్కా కేసియనుసిన్నాలు నీజారుని గొప్పకోర్వక బ్రూటసునకత
 నిజై మఱింత వ్యేషము కలిగింపయత్నించుట బ్రూటన్నునీజారు రాజకా
 బోవుట కోర్వకుంట కేసియన్ను కాస్కా కేసియన్ను సిన్నా మెరుల్లను

న్ను సింహు రాజునియన్పులు రాజుబ్రాహ్మణునితో జేయుకొని మఱునా
 దుసీకరునిబొడుచుటకు సిద్ధులందుకొని కాలిపూజయా మువ్వపై ములువ
 చెప్పెగానీవుగభకులొరాదనివారించుచుండగా వినకున్న నీరునిబెట్టించి
 నభకులెలిచికోనిపోవుట అర్థమిదోరన్న నీజారునకు బ్రాహ్మణుకేరన్న
 కాసా సినా రాజునియన్ను సింహు జేసియన్ను తెగారియన్నులను
 దుష్టాప్తకమువెంజొజేసిదని పత్రముపాశ్రీ దారిలోనిచ్చుటకు సిద్ధము
 గానుండెనుగాని నీజారునది శత్రులుచూడనీక తొందరతోనభకులొ
 పోయి పొడిచిచంపుట బ్రాహ్మణు భ సంఘముతో బ్రభాజ్జేమమ్మకే
 తానీజారుంజ పనలసివచ్చెననియువన్యసింహుటఅంటనిత యుపన్యాసముచే
 బడల నీజారుని శత్రుల పెంబుటికొల్పుట రణరంగమున శత్రులుజయమం
 దుచున్నారనుకొని కేసియన్ను తనకత్తితో దెచ్చొకుచుకొని మడియుట
 కేసియన్ను టిటినియన్ను బ్రాహ్మణులు శత్రులు తమ్మపెదటిమవచ్చిన
 వుడు నిరాశచెంది తమకత్తులతోదమ్ముబొడుచుకొనిచచ్చుట అంటనీ
 బ్రాహ్మణునియోగ్యత న్గొనియాడుట,

(9) నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు మొదటిభాగమను నాటకమున వచ్చు
 వేనములు

నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హెన్రీ లంకాష్టర్యువరాజగు జాను వీరిద్దఱు నాల్గవ హెన్రీ
 నీకొడుకులు

వెస్టుమోర్లేండు

బెంటు

వర్సెన్టరు ప్రభువగువర్సీ

నార్తాంబర్లేండు ప్రభువగువర్సీ

హట్సరను వేరందిన హెన్రీవర్సీ నార్తాంబర్లేండు ప్రభునికొడుకు

మార్సీప్రభుడగు నెడ్జుండా త్రిపుమరు

యాదుగురువగుగ్రూపు

హాళానుభవగు నార్జునబాల్మ

టపెండోవరు

నరకచార్మ వర ను

వజ్రానాభానాభు

సర్వచేలు యాయుగుతుం హితుడు

పోయియు

గోరియు

పేట

బట్టు

హాట్సురునిభార్యయు మాన్దిమరుని సోదరియునగుపత్నిదేవి

మాన్దిమరునిభార్యయు జండోవరుని కూతురునగు మాన్దిమర్దేవి

కీకేలియునుపూటకూళ్లమ

ప్రభువులున్యోగులకారి కల్లమ్మవాడు రాజగృహధ్యక్షుడుచిల్లర
పనివాండు) మోతకూలివాండు) బాటసార్లు మఱియు భృత్యులు రంగ
మింగ్గాండు— కథ *

నాల్గవహాసీమహారాజు యుద్ధములన్నియునసమాప్తములైనవి తీర్థ
యాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతోఁ జెప్పి మాకస్మికముగవచ్చిన కొ
ని యాతంకములవలననాగిపోవుట వేల్పుయువరాజు ఫాల్గూని పూర్ణిమా
లుపేటోగాడ్డలు పోయియున్నతోఁగలసి తాగుడు దొంగతనము మొ
దలగు దుశ్చేష్టలు చేయుచుంట నాల్గవహాసీ వర్సెప్తరునితననన్నిధికి రా
వద్దనుట వర్సెప్తరానిర్దాంబర్లెండు ప్రభువులు హాట్సురుకలిసి నాల్గవహా
సీరాజుపై దండెత్తుటకాలోచించుట బాటసార్లందోఁచుకొన్న ఫాల్గూ
నిమొదలగు తమమిత్రునికీలో మాటువేషములతో వేల్పుయువరా
జుపోయియున్న దోఁచుకొనిపోవుట హాట్సురు మాన్దిమరునితోఁ గలియఁ
బోవుట వేల్పుయువరాజు తండ్రియూజుపై యుద్ధనన్నద్దండెట వేల్పు
యువరాజు హాట్సురును యుద్ధములోఁజంపుట ఫాల్గూని దురమునడోలా

సెదిరించినపుడు చచ్చినట్లుపడుకొని తిరిగి లేచి వేల్పుయవరాజుమొదలగు
తన వారిన్న వ్వించుట న్నావహోనీ యుద్ధమున జయమొంద బందెలుగాఁబ
ట్టవడిన వచ్చుప్రర్వముఁజంప న్నాజ్ఞాపించుట హోలానునరాక్షసులై కొం
డపైనుండి పడిమృతిచెందుటకుయత్నించుచుఁబట్టి వసుటన్నావహోనీజా
ను వెట్టమోరేండ్లను నాచెంతనున్న నారాంబరేండుతోఁ జూరుటకు గం
డవరాత్రి ప్రభువుతో వేల్పుతోఁజూరుటకు దానునువేల్పు యువరాజే
గుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) న్నావహోనీమహారాజు రెండవభాగమను నాటకమునవచ్చు వే
సములు.

న్నావహోనీ మహారాజు

అయిదవహోనీ మహారాజు కాబోవువేల్పుయువరాజు క్లా రెన్ను ప్రభువు
లాంకాబ్రహ్మసమరాజు గ్లోస్తరుహంఘ్రియువరాజు న్నావహోనీమహారా
జుకొడుకులు

వార్షికుప్రభువు వెట్టమోరేండుప్రభువు సకేప్రభువు గౌరవ మహారా
జు బంటు

న్నావహోనీమహారాజు పక్షమువారు

రాజసభలోనిముఖ్యన్యాయాధికారి

న్యాయాధికారివెంబడినున్న తగుమనుష్యుడు

నాతాంబరేండుప్రభువు ముఖ్యగురువగుస్కాపు మాప్రభువు
బడకల్పుప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు సజాన్నాకా తెవిల్లీలు న్నావహోనీ మహారాజు ప్రతి
పక్షములు

తేవర్సుమోటకన్లు నాతాంబరేండ్పుభువి యాశీరులు

సజాన్సార్వభౌమ వానిసేవకుఁడును

బాడకల్పు

పింజ్జలు

హామన
పేహ

హామనె నెగులు పల్లెటూరి న్యామానికారులు

దేవీ హామనె వకుడు

మాలీ హామనె నాటక ఫీల్డ్ జాల్కారులు కొత్తగా జేరినకాల్పంట్లు

హాగన్నీరినికారి యుక్యోగులు

వనినాద

నాతాకంబ లేకండునిభార్య

హర్షభార్య

క్విక్కి పూటకూళ్ళమ్మ

హామనె

వ్రభువులు పరిచారకులు దావారికుడు అధికారుల సైనికులు దూతలు
పనినాండు బంధువులు నేవకులు మొదలగువారు నటుడు కథావ
మానకుడు రంగము ఇంగ్లాండు— కథ *

నాతాకంబ రేండువ్రభువు తనకొడుకగు హాట్నర్లు యుద్ధమున జ
చ్చెసనియు నర్హెర్లు డొలూనులుపట్టుపడిరనియు న్నావహానీ మహారా
జ జయమందెసనియు వినితల్లిడ్లిట్లు యాదుగురువు నేనగుర్చుకొని
న్నావహానీమహారాజు నెదిరిపట్టెపుట మాబ్రేయూర్ గురువు హే
స్తింగులను అంకాస్తవ్యవరాజగుజాను నంధిత్త బాసయ్యున్నవానినెన్యము
మళ్ళిపోయి నసిమ్మట మోసముననారించంపుట కాజ్ఞయిడుట హాకోర్టు
న్నావహానీమహారాజునకు నాతాకంబ లేకండువ్రభువు బాడకల్పుప్ర
భువునెన్యముతోగూడ నోడింపబడిరనితెల్పుట మిక్కిలి జబ్బుననున్న
తండ్రియొద్దనండు వేల్పుయువరాజు కిరీటమున్తోనిపోవగా మూర్ఖ నిష్ఠుర
మేల్కాని న్నావహానీమహారాజు తనతక్కినకొడుకులతో ధనాశం గూ
చిక యుపన్యసించుట మఱికొంచెము సేవోచక లేకపోతివా యింతతోంద
అనడినా వేమింకొకటగుంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లాసముతో ని

పు నామృతిగాంచి మకుటముధరింపఁగలవుక దాయనుతండ్రితో వేల్పు
యువరాజుక్షమాపణము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవహోస్రీ మ
హారాజు గతించినపిదప నైదవహోస్రీమహారాజగుట ఘోర్నాపుమొదలగు
తనదుష్టస్నేహితుల నైదవహోస్రీమహారాజు తన పురమునుండి వెడలగొ
ట్టిరినుట ఎలికిబెత్తురానికి క్షేమముగోరుమ నతఁకుఁడునాటకముమగిం
పుఁ బెల్పుటయును

(11) అయిదవహోస్రీమహారాజను నాటకమునందలివేసములు
అయిదవహోస్రీమహారాజు

గ్లా సెప్టర్నభువు బెడ్డమకప్రభువును అయిదవహోస్రీమహారాజునకుఁబోద
రులు

ఎక్కిటర్నభువు అయిదవహోస్రీమహారాజునకుఁ బినతండ్రి
యాయుకప్రభు వైదవహోస్రీమహారాజునకునన్ని హితజ్ఞాతి
సాలిష్ఠి వైష్ణమోరు ఆర్విక్కుప్రభులు
కాంటర్నకిగురువు

ఎలె గురువు
కేంబ్రిడ్జిప్రభువు
స్కూప్రభువు
సతామస్రీ

సతామస్రీపింఘము గోవరుల్లా మెల్లెను మేకోక్రీసు జామా అయి
దవహోస్రీమహారాజు సేనాపతులు

బేల్పు కోటు విలియమ్సులా సేనాపతులకిదిభటులు
పిన్టలు నీము బాడకల్పు
బోయి

నాతకచాటునాఁడు

ఫ్రాన్సురాజు

ఫ్రెంచియువరాజు

బగ్గంఁడీయూలియన్సుబూర్బునుప్రభువులు
 ఫ్రేంచిభటుడు
 దాంబూసిగుగాండ్పేరిలు ఫ్రేంచిప్రభులు
 మాంటిబో ఫ్రేంచివాతావహుడు
 హన్స్యయెరు రాజప్రతినిధి
 ఇంగ్లాండ్ హోరాజు నొద్దకు వెళ్ళినదూతలు
 ఇస్పెల్లా ఫ్రాన్సు రాజభార్య
 కేతరైను ఇస్పెల్లా ఫ్రాన్సు రాజులకూతురు
 అలీసీ కేతరైనుచెలికత్తె

పూర్వము క్విక్కికినిప్పుడుప్పిలునకు భార్యయైన ఈ యుధీపుపూటకూశ ముద్ర
 ప్రభువులు ఘనురాండు) నధికార్లు సైనికులు పౌరులు దూతలు భృత్య
 లు సూత్రధారుడురంగస్థలము లింగ్లాండు ఫ్రాన్సులు— కథ

కాంటర్బరీగురవు నెలీగురుకు ఫ్రాన్సు దూతలయిదవ హెన్రీమహారా
 జకడకువచ్చినారని సంభాషించుకొనుట అయిదవ హెన్రీమహారాజు మం
 త్రులతోనాలోచించి ఫ్రాన్సునూడి వచ్చినదూతలతో ఫ్రేంచిరాజునకు
 దాఫ్రాన్సుపై దండెత్తఁగోవుట తెల్పుమనుట కెంబ్రిడ్జి సూక్రపుగేరప్ర
 భుల నాజివోహమలెనందు కైదవ హెన్రీమహారాజు చంపించుటకా
 జ్ఞయిచ్చుట అయిదవ హెన్రీమహారాజు తన సైన్యము ఫ్రాన్సు దేశములో
 దిగి హోర్నూయా పట్టణాధికారి న్లోబద్ధుకొనుట కేతరై నెలీసులు ఫ్రేంచి
 రామతో నేమోమాట్లాడుకొనుట అయిదవ హెన్రీక లేనను పట్టణముచేం
 త ఫ్రేంచిసైన్యము నోడించుట ఫ్రేంచిరా జైదవ హెన్రీమహారాజునకు
 దనకూతురగు కేతరైనుంభార్యగా సమర్పించి సంధిచేసికొనుటయును

(12) ఆయిదవ హెన్రీమహారాజు నాటకము మేదటిభాగమునవచ్చు వేష
 ములు

ఆయిదవ హెన్రీ మహారాజు

[illegible]

మనలిగొట్టెడు పునల్లీ తండ్రి
 మా గోట్టు లేగ్గిరుమాతరు హెనీ రాజునకుఁగాఁబోవుభావ్య
 అవన్ను యజమానురాలు
 పునల్లీ

ప్రభువులు కోటకాపులు వార్తావహులు అధికాస్తు సైనికులుమాతలు భృ
 తులు పునల్లీ కగడదుదయములు రంగము కొంతయంగ్లాండలో వాటి
 కొంతఫ్రాంసులో — కథ •

బెడ్చర్ల గోస్వరు ఎక్స్టరుప్రభుఁడు వార్విక్కు-ప్రభువు విం చెర్చరుగురువు వా
 ర్తావహుఁడు మొదలగువారై దవహెనీమహారాజు చాపునకు విచారించు
 తు ఫ్రాన్సుదేశములో ఫ్రెంచియువరాజురాజు కాబడి యంగ్లీషువారి ప్ర
 దేశము లాక్రమించుకొని యంగ్లీషు సైన్యమును ధ్వంసమున ర్చెననిదూ
 తలు చెప్పఁగా బెడ్చర్ల పది నేల సైనికుల వెంటఁబెట్టుకొని ఫ్రాన్సున కేగుట
 గోస్వరు యదవ హెనీమహారాజు కొడుకు నాటవహెనీ మహారాజుగానొ
 నర్చుటకుఁగోట కేగుట ఎక్స్టరు పసివిడ్డఁడగునాటవహెనీ మహారాజురక్ష
 ణముకై యెల్తమునకుఁబోవుట ఎల్తమునుండి బాలుఁడగు నాటవహెనీమ
 హారాజునొంగలించుటకై విన్నెస్త రేగుట ఫ్రాన్సులో చాల్లెస్సు అలెంకను
 రేగ్గిరులింగ్లీషు సైనికులచే నోడింపఁబడి యాల్లయన్న జూరపుత్తునిచేవి
 ల్వఁబడినపుడు పునల్లీ సాయమునఁ దిగి యుద్ధమునకొరంబించుట గోస్వరు
 విం చెర్చరు శిశువగు నాటవహెనీమహారాజు న్నాన్వధీనపర్చుకొనుటకనోష్ట
 స్యము వాచాడుకొంట ఫ్రాన్సులో సేలీన్బరీ గార్గేవులు యుద్ధమున మ
 డియుట పునల్లీ ఘోరయుద్ధముచేసి యంగ్లీషు సైనికులొక్రమించివ యా
 ర్దియన్నను ప్పణముదిగి ఫ్రెంచిరాజున కధీనము సేయుట లండన్పట్టణ
 మందలి ప్రభువులు రెండుతెగలై పరస్పర విరోధులగుట ఆటవహెనీ
 మహారాజు గోస్వరు విన్నెస్తరుగురువు యార్కు సఫల్కు సోమ ర్చెట్టు ము
 ర్విక్కు ఎక్స్టరు వర్నను బేసెట్టు మతియుఁ దక్కినవారుఫ్రాన్సుదేశవా
 లోనియుద్ధమున కేగుట తెల్పుట్టు తన సైనికులతో వారింజేరుటయు హె

హేమహరాజు శ్రీకృష్ణుని మూర్తిస్వరూప భువనాంతరమున నీమహా
 రాజు భాగ్యముగల నాడ నభిషిక్తుడై పాస్త్యలీని యుద్ధమున బిటికియైనా
 రిపోయినందుకై దేశముమండి వెడలగొట్టు హేమహరాజు జెట్టగులాబున
 లుచ్చకొనుట తలబట్టు తనకొడుకుతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట స
 ఫల్య ముగ్ధేరట్టము కన్యకన్యందెగా రణరంగమున బట్టుకొని యాపెను
 హేమహరాజునకుఁ బెండ్లిచేయుట కాపెతండి నొప్పించుటచారల్లు
 హేమహరాజునకులోనై భాగ్యదేశమును హేమహరాజునకుఁ బ్ర
 తినిగిగాఁ జరిపాలించుటకంగీకరించి సంగిచేసికొనుట. ముగ్ధేరట్టమున
 కొనివచ్చి తనకుఁ బెండ్లి సేయుటకై హేమహరాజు సఫల్యము భాగ్య
 స్సదేశమున కంపుఁడు.

13 రెండవభాగమును నాటకమున రచించుచు వేషములు

అలవ హేమహరాజు

గోష్ఠరు రాజుపినతండి

విన్నెచ్చరు గురుఁడు రాజుపెదతండి

యాయుఁ ప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డుల తనికొడుకులు

సోమరెట్టు సఫోల్కు బకింగాము క్లిఫ్ఫర్డు ప్రభువులు రాజుపక్షమువారు

సేలిన్బరీ వార్విక్కు ప్రభులు యాయుఁ పక్షమువారు

స్కెల్సు ప్రభువు దుగాథ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫోర్డు హంప్టీ అతనితమ్ముడు పేల్వముష్టాఫోర్డు

సజాక్షేప్రెస్టీ

వాల్టరు హిప్వోర్డు

సముద్రనౌకాధికారి కర్లధారుఁడు సేవకుఁడు

సఫోల్కు బండెలుగాఁ బట్టుకొన్న ఇద్దఱుల గుమస్తాస్యులు

వాక్సు

హ్యూము సాత్వేలులు గురువులు

తోగబాళింగుబ్రూకు గారడీవాడు వానిచేరావింపబడదయ్యును
 హోర్నరు శత్రుకారుడు పీటరు వానిసేవకుడు
 చాతాము లేఖరి
 సేంటాబ్బును గామాధికారి
 సింపికాక్సు మోగారు
 కేడు వానివెంబడినున్నవారు జాన్బీలిస్సు జాన్వాలెడు డిక్కినుకట్క
 స్మిత్తునుసాలెవాడు మెఛేలుమొదలగువారు
 ఎడెను కెంటిషుతగుమనుష్యుడు
 ఇర్వురు ఘాతుకులు
 మాగేరట్టు ఆటవహానీమహారాజభార్య
 ఎలీసరు గ్లోస్టరుప్రభి
 జాడేను మంత్రకత్తె
 సింపోక్సు వానిభార్యయు

ప్రభువులు దేవులు పంచారకులు వాతావహాలు మానవిచేసికొనువారు
 ఆర్థరెక్సు బిల్బుంటోతు అధికారి ఉద్యోగులు పోరులు పనినెక్కుకొను
 వాండు) డేగవేటకాండు) రక్షకభటులు సైనికులు నూతలు మొదలగు
 వారు రంగము ఇంగ్లాండుయొక్క నానాప్రదేశములు — కథ •

మాగేరట్టును హెన్రీమహారాజు పెండ్లాడుట గ్లోస్టరుమొదలగు
 కొందఱికినిష్టమౌట మాగేరట్టు సఫాల్కును గ్లోస్టరుమొదలగు కొందఱి
 ప్రభులను ధ్వంసముకావించుటకు నిణాయించుకొనుట రాజు గ్లోస్టరుభా
 ర్యప్రదేశమునుండి వెడలగొట్టుట మఱిగ్లోస్టరుని యధికారమునులాగుకొనుట
 యు యార్కు వింఛెస్టరు గురువు సఫాల్కు రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజద్రో
 హము నేరముమోపి యతనింజెటసాలనుంచుట రాజుగ్లోస్టరు చెఱునుట
 వినితేకొప్పుకొని దూఱుంచుట వింఛెస్టరు గురువు సఫాల్కు యార్కు రా
 ణియుగ్లోస్టరుని జంపుటకు నిశ్చయించుకొనుట ఇర్రెండు దేశపుజనులింగ్లీ
 షువారిపైఁదిరుగుపోటొనర్చిరనుమాటవిని యార్కును సేననుగూర్చికొని

యై రైడ్లు నై మని తక్కిన ప్రభువులు పంపనుద్దేశించి పుడగ సమయము
 మని యాదుతా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట సఫలము గొప్పరుని ని
 దుంచుచుండఁగాఁ జెటసాలలోఁ జంపించుట ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ జల
 కోరికపై రాజు సఫలము నేతమునుండి వెడలఁగొట్టుట కాజ్ఞా డుటరాణి
 సఫలముని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలుకొనుట విచిత్రము గురువు
 వెచ్చెత్తి చచ్చుట కెంటుయొద్దనొకాధికారి సఫలముంబట్టుకొని యతని
 దొరన్యమునై పొడుచుచు జంపుట రాజ్యముపై దిరుగుపాటొసచినకే
 డుమొదలగువారిచే స్థాపాడతని తమ్మునితోఁ జంపఁబడుట కేడునూర్చి
 మర్పిభునామమువహించి రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట రాజప్రతిక
 శులకుజడిసి రాణితోక్తిల్లింగవృత్తునకుఁ బారిపోవుట కేడియాజ్ఞచేసేప్రభు
 వల్లుతోఁగూడఁజంపఁబడుటబకిఁగాము ముసలిక్తిపడుక సైన్యముతోవచ్చి
 కేడుసేవికులను మంచిమాటలతో లోబడుకొనుట కేడుపారిపోవుట
 యార్జ్యలేఁడునుండి సైన్యముతోవచ్చి సోమరెట్టును రాజునుండితో
 లగింపఁబూనుచున్నాడని దూతలు రాజున కెఱిగించుట రాజసోమరెట్టు
 నెడ్రండును జెటసాలకనుపుట ఏడెనుతనతోటలో డాఁగిన కేడినిజంపుట
 యాదుతానకొడుకులగు నెడ్వడుకరిచాడుకల వార్షిక్కు సేసినబరీలును స
 హాయులుగాఁ గైకొని రాజ్యమాక్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధఁడౌట
 యాదుతారంగమున క్లిఫ్తడుకంజంపుట క్లిఫ్తడుకొడుకుతన తండ్రిదే
 హమురిగొనిపోవుట తిచాడుక సోమరెట్టుంజంపుట లండనుపురికిఁ బారి
 పోయిన రాజు రెట్టుకొనుటకు యాదుతానకొడుకులును వార్షిక్కు సే
 లిచ్చరీలును వెంటఁదమునుటయును

ఆటవ హెన్రీమహారాజు

(14) మూడవభాగమును నాటకమున వచ్చువేసములు

ఆటవ హెన్రీమహారాజు అతనికొడుకు యువరాజగు నెడ్వర్డు
 కుమనొకండవలూము ఫ్రాన్సు రాజు

సోమశ్శెట్టు ఎక్కువ అకువులు నార్తాంబరేందు వెన్నమోనెందు కిన్న
రు పోభువులు రాజపక్షమువారు

యార్కు నాల్గవయెడ్వర్దురాజు కాబోవునెడ్వర్దురేందు ప్రభువగునెడ్వర్దు
మఃకాబోవుక్కారెన్ను

ప్రభువగుజాజ్జి కాబోవుగ్గోస్తరు ప్రభువగుచిచ్చాల్ల యార్కుకొడుకులు
నార్సాల్కు మాంటెగు వార్విక్కు హెస్టింగ్సుప్రభువులు యార్కు పక్ష
మువాటు

పాపాల్లును సజ్జానాత్రిమరు సర్వాగాత్రిమరు యార్కుపిఠతంద్రులు
రిచ్చెందుప్రభుడగుహెన్రీ యొకయావనుడు

వర్సుప్రభువు కేరీజేవిసోదరుడు

సేనీ

టంగ

మాంటి గోమరీ

సామర్విల్లి

రత్నేందు గురువు

యార్కునందలి యసెకారి

దుగ్గాధ్యక్షుడు

ఒక ఘనుడు

ఇద్దరుకావలివారిడు

ఒక పేటకాడు

తండ్రింజంపిన కొడుకు

కొడుగుంజంపినతండ్రి

మార్గరెట్టురాణీ

కాబోవునాల్గవయెడ్వర్దు రాణీయగుకేరీదొకసాని

బోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

భటులు హెన్రీమహారాజునకు నెడ్వర్దుమహారాజునకుం బోవారకులు
మాతలు కావలివాండు మొదలగువారును రంగము ఇంగ్లాండు వాటియ
శాస్త్రిను— ౧౪ •

మూర్ఖు- ఎవ్వడు రిచార్డు నార్థులు మాంటెగు వార్విక్కు మఱి
 యువక్కిననారు తెల్లగుల బీపూలు తమచేతులబట్టుకొని రాజసభకువ
 చ్చుట యూర్కుసింహాసనముపై గూర్చుండుట హెన్రీమహారాజు కిష్ట
 యైనా రాంబల్లేండు వెస్ట్మోరేండు ఎక్స్సరు మఱియుండక్కువారు నెల్ల
 గులాబీపూలు పట్టు రాజసభకువచ్చుట ఉభయపక్షములవారికి వాక్కు
 లహముజరుగుట హెన్రీమహారాజు తాబ్రికినంతవెలుగు మాత్రముగా
 జమకుటముధరించుటకు స్పదవయూర్కునతని శత్రులు నాజిలగుటకొ
 ప్పకొనుట ఉభయపక్షములవారలుమైత్రి గొననంగీకరించుట మార్గేరాజి
 రాజున్నిందించి తనకొడుతో సైన్యము గూర్చుకొనియూర్కుతో యుద్ధ
 ముచేయుట కిష్ట రక్తండుంజంపుట యూర్కుపక్షమువారోడిపోవు చుం
 టయు దనవినతండులిరువురుం జంపబడుటయుగని యుగిసిరిసిలి శ
 త్రులచేరిక్కుట మార్గేరట్టయూర్కును దెప్పిదెప్పిపొడిచిచంపుట కిష్ట
 రణరంగమున మడియుట యుద్ధమునబరాజితమైనయాటవహెన్రీమహా
 రాజు మాణువేషమతోనుండి కాపుచేబట్టవడుట న్నావయెడ్వర్డు మ
 హారాజు ముగ్గురుపిల్లలుగఁయొక వితంతువును పలచియాపెద్దరాణిగఁ
 జేయఁగోరుట న్నోస్తరుప్రభువు తారాజగఁగోరుట- వార్విక్కు ఫ్రెంచిరా
 జతో న్నావయెడ్వర్డు మహారాజునకతని చెల్లెలనుబెండ్లిచేయునునియడు
 గుట మార్గేరట్టతనకుమారుని కాకునెట్టను వెంటఁడుకొని ఫ్రెంచిరాజు
 నతనకు నాయపడుమనియడుగుట న్నావయెడ్వర్డు మహారాజాటవహెన్రీ
 మహారాజు న్నారాగ్యహముననుంచుట న్నావయెడ్వర్డు గ్రేహౌరనాం
 బెండ్లాడిన వార్త తెలిసిపదప వార్విక్కు మార్గేరట్టలు మైత్రింబొంది ఫ్రెం
 చిరాజు సాయమున సైన్యముకూర్చుకొని న్నావయెడ్వర్డుపైకివచ్చుట వి
 తంతువుంబెండ్లాడి యాపెసోదరునకు మఱిమా పెనుమారునకుం బామన
 లచినకన్నియలం బెండ్లిచేసినందునకు రాజుపై న్నారెన్నునోస్తరు ప్రభువు
 లసహ్యపడుట ఫ్రెంచిరాజుకోపమున తనవైసేనలు పంపుచున్నాఁడనియు
 ఫ్రెంచిరాజు చెలియలు తనకై పెద్దిమానదనని యొట్టువెచుకొనెననియు
 వార్విక్కు మార్గేరట్టలుమైత్రింబొందిరనియు వార్విక్కు తన్ను రాజపదవి
 నుండి తప్పింపఁబూనెననియు వారిక్కుకూతు నెడ్వర్డుమువరాజు పొడి

యోధునియు న్నావయెడ్వర్డుమహారాజు మాతలవలసవిని యుద్ధసన్నద్ధు
 డగుట వాఁవొక్క రెండవగుమార్తెం జెండ్లాడెనని క్లారెన్నుతనయన్న
 యగురాజుతో విడబడి సోమరెస్ట్రుతోఁగలసిపోవుట గ్లోస్టరుతనయన్న
 ము నెఱవేర్చుకొనుటకై గాజపక్షముననుండుట వాఁవొక్క క్లారెన్నుసో
 మరెస్ట్రు ఆశుభక్షలు శిబిరముననిదురించుచున్న రాజున్ననన్నగవ
 చ్చిపట్టుకొనుట చేతనున్న గ్లోస్టరు హెప్పింగులు పరుగై పోవుట ఎలిజ
 బెత్తురాణియనువేరందిన న్నావయెడ్వర్డుమహారాజుభార్య తనగర్భము
 రక్షించుకొనుటకై సోదరునితో మరములోఁదాగుండుట గ్లోస్టరుహెప్పిం
 గులు న్నావయెడ్వర్డు మహారాజుంజెఱవిడిపించి తీసికొనిపోవుట ఆఱవ
 హెన్రీమహారాజు వాఁవొక్క క్లారెన్ను మాంటింగు నెక్టరు మఱియునా
 క్కుభక్తులు ఫ్రాన్సుకుండి సైన్యముకూర్చుకొనివచ్చెడు న్నావయెడ్వర్డుమ
 హారాజుంజయుంప యుద్ధసన్నద్ధులగుచుండఁగా న్నావయెడ్వర్డుమహారాజు
 గ్లోస్టరు నాఱవహెన్రీమహారాజుంబట్టుకొని చెఱసాలకంపుట క్లారెన్నుతన
 యన్నలగు న్నావయెడ్వర్డుమహారాజు గ్లోస్టరుతోఁగలసి వాఁవొక్క నడిం
 చుట వాఁవొక్కనావ యెడ్వర్డుమహారాజుచే యుద్ధమునఁబొడువఁబడి
 మరణవేదనలోఁదన స్థితిచలఁచుకొని తలడిల్లుట న్నావయెడ్వర్డుమహారా
 జు మార్గరేట్టురాణి సోమరెస్ట్రుకుభక్తులను రణరంగమున బండెలు
 గాఁబట్టుకొనియాకుభక్తు సోమరెస్ట్రులపక్షము చేంపుటకాజ్ఞయిడుట
 న్నావయెడ్వర్డుమహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుంబొడిచిచంపి మార్గరేట్టున
 టనుండి తొలఁగింపఁబడనాజ్ఞయిడుట. గ్లోస్టరుచెఱసాలకుఁ బరువడి ఆఱ
 వహెన్రీమహారాజుం బొడిచిచంపుట న్నావయెడ్వర్డు మహారాజుసింహాస
 నముపైఁగూర్చుండి తనతమ్ములతో ముచ్చటించుఁదనరాణియగు నెలిజ
 బెత్తెతో మఱియునా పెయందుఁ దనకుఁబుట్టినపుత్రునితోడ నానందించు
 చు మార్గరేట్టురాణి ఫ్రాన్సునకుఁబంప నాజ్ఞయిచ్చుటయును.

(15) ఎన్నికవహెన్రీమహారాజు జీవితచరిత్రము నాటకమునవచ్చు

వల్లిదన హెన్రిమహారాజు
పుల్లగురువు

కాంపియన్లుగురువు

కావాసి గుస్సు అయిదవచార్లెస్సుగుండి వచ్చినమాత

కాగ్రహు కాంటర్బరీగురువు

నార్థులు ప్రిభువు

నఫలు ప్రిభువు

బకింగ్‌హామ్ ప్రిభువు

సర్వే ప్రిభువు

రాజగృహధ్యక్షుడు

గార్డియన్ వింజెర్‌గురువు

లింకోలు గురుడు

అబర్డెన్ ప్రిభువు

సెండ్స్ ప్రిభుడు

నర్తానీ గిల్బర్డు

నర్తామన్ వెల్లు

నర్తాండనీడెన్

సర్వీ కోలాస్వాకు

పుల్లీ చేతికింది యువ్వోగులు

కాగ్రహులు పుల్లీ సేవకుడు

గిల్ఫీతు కేతరెనురాణికిద్వారపాలకుడు

ముగ్గురు తగుమనుష్యులు

గార్బరు ఆయుధరక్షకుడు

బూటసు రాజవైద్యుడు

బకింగ్‌హామ్ చేతికిందిపనివాడు

బాగ్‌ండను మతియొక యాయుధరక్షకుడు

సభా ద్వారపాలకుడు

కావారిశుడు వాని సేవకుడు

గార్హపత్యనివేషకుడు వార్హవహుడు

కేతరైనురాణి పన్నిదవహనీమహారాజభార్య అనీబుల్లీనురాణి చెలికత్తె
బుల్లీనుమిత్రురాలగు నొకముసలియిల్లాలు
పేరును కేతరైనుదాసి

మూగచేష్టలనుండు సనేకప్రభువులు దొరసానులు రాణివెంబడినుండు
స్త్రీలు రాణికగపడుదయ్యములు లేఖకులుదోగ్గులు రక్షకభటులు త
వభృత్యులు రంగము లండను పెప్టమిప్టనులలో ముఖ్యముగా నొకప్పు
డు కింబాబునులోను— కథ •

బకింగాముప్రభువును బగ్గేవిన్నీ ప్రభువును క్లాసల్వల్సి దౌర్జన్యమున
లపోయుచు నాకస్మికముగా రాజాజ్ఞచే జెటసాలనుంపించబడుట రాజ
రాణులసముఖమున పుల్లీప్రోత్సాహముచే బకింగాముచేతికింది యు
ద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదనిప్రమాణముచే
సిచెప్పట బకింగామునకు మరణశిక్షవిధించుట పుల్లీయంటవిందైనపు
డు రాజబుల్లీనుంగాంచి మోహించుట పుల్లీపన్ని న కుట్రవలన రాజాజ్ఞ
కువదేండ్లనుండి తనతోగాపురముచేయుచున్న కేతరైనుకు విడాకులియు
ద్దిపుట్టుట కేతరైనురాజతో దన్విడనాడదగదనియు పుల్లీదౌర్జన్యముచే
నింతవచ్చెననియు విలపించుట మిక్కిలియన్యాయముగ సంపదబోవుచే
సికొని కోమునదలి తనహితులకై ప్రయత్నముచు మతాధ్యక్షునకురా
జద్రోహము న్నెల్లడించుచున్న పుల్లీగుట్టురాజెఱిగి యతనికిదానిచ్చిన
యధికార ముద్రలగుకొనుట పుల్లీతామరగురువయ్య దైవచింతనమం
దుండక రాజ్యకార్యములందగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలిచింతించు
ట కేతరైనువయసుమల్లటచేత నాపెపలుపుర బిల్లలగన్నప్పటికొక
కూతురుమాత్రమే మిగులటచేతవఱియు పుల్లీయూపెసెజెప్పిన కొం
డములబట్టియు రాజుగూపయావనశాలియగు బుల్లీనుందావలచుటచేత
నాపెమిక్కిలియోగ్యురాలని తనకునమ్మకమున్నప్పటికి నాపెన్విడనాడు
ట బుల్లీనుయధావిధిగ రాజంబెడ్డాడిరాణియగుట గ్రహీతునంకటపడియు

న్న కేతరైనుతో వుల్సితనయధికారము దొఱగియాకస్మికముగా జ
బ్బుపడి మృతిచెందెననిచెప్పట కేతరైనుమృతిచెందుట క్రామపెల్లును
రాజుశత్రులనుండికాపాడి యతనికినతన్నిపెనేరములు మోపినవారికిన్సఖ్య
ముసేయుట రాజునకుబల్లీను రాణివలనగలిగిన కూతునకు క్రామెల్లెలి
జెబెత నివేరిడు యాపిల్లనగత్రప్రసిద్ధివడసి చిరమురాజ్యమేలి కన్నయైస్వ
ర్గమునకేగునని పలుకుటయును.

[16] జాన్మహారాజుచరిత్రమనునాటకమునవచ్చువేసములు

జాన్మహారాజు నతనికొడుకు హెన్రీయువరాజు
ఆతడు బ్రిటెన్ని ప్రభువు
కెంబ్రిడ్జ్ ప్రభువు
నెస్సెక్ ప్రభువు
సేలిస్బరీ ప్రభువు
నార్థమ్ ప్రభువు
హ్యూబటు రాజగృహధ్యక్షుడు
రాబటు ఫాల్క్ లెబ్జీ
ఫిలిప్పాల్క్ లెబ్జీ
జేమ్స్ ఫాల్క్ లెబ్జీదొరసానిసేవకుడు
హంఫ్రీ పీటరు
ఫిలిప్ ఫ్రీన్సు రాజు
లూయీ ఫ్రీన్సు రాజు
ఆస్టిన్ రాజు
మహమ్మద్ పోపుగురుడంపినగురువు
మెలూను ఒక ఫ్రీన్సు ప్రభువు
చాట్లీను ఫ్రీన్సునుండివచ్చినదూత
ఎలీనరురాణి రెండవహెన్రీమహారాజభార్య
కాన్స్టెన్స్ ఆతడునల్లి

అంతి కావైలాక్షి కుమారుడు
 పాలకట్టి దొరసాని

ప్రభువులు దొరసానులు ఆంగీర్షుపాదులు అధికారి వాతావహములు ఉ
 ద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁబరిచారకులు రంగము ఒకప్పు
 డింగ్లాండులో మఱొకప్పుడు ఫ్రాన్సులోన — కథ •

చాటిల్లనురాజుతో రాజయొక్కయప్ప కొడుకగు నాతడునకు రాజ్య
 మీనిచో నతని ఫ్రేంచిరాజయొద్దముననోడించెదనన్నాడని చెప్పట జా
 నస్రహారాజు పిలిపింపకట్టికి సర్దిచాడను పేరొనగి తపయొద్దనుంచు
 కొనుట జానస్రహారాజు ఫ్రేంచిరాజును ఫ్రాన్సుప్రభులు యుద్ధసన్నద్ధులై
 బ్రాంచిన్లుయాకి బెండ్లిచేసి ఫ్రాన్సులోని యెదింగ్లిషుపరగణాలు వారికి
 చ్చుటకు నాతడునిబ్రిటన్నీ ప్రభువుగాఁ జేసియతనిమాన్జరుపట్టణమతనికి
 చ్చుటకుఁదామిరువురు మైత్రికొందుటకు సంధిచేసికొనుట తనకొడుకును
 దోసిరాజుచెప్ప ఇంగ్లాండుఫ్రాన్సురాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలికా
 వైన్సుపొగలితనతండ్రితో నట్లుచేయుట ధర్మముకాదని వాదించుట
 పాండల్పుపోవునకు విరుద్ధముగా జానస్రహారాజును గద్దింపఁగాజానస్రహారా
 జు పోవునంబంధము తన కెంతమాత్రమును లేదనుట పాండల్పు ఫిలిప్పును
 జానస్రహారాజుపైఁగత్తి కట్టుమని పురికొల్పుటపోవు పైదనకుఁగలగౌరవ
 ముఁబట్టి ఫిలిప్పుజానస్రహారాజుతో యుద్ధముసేయుట జానస్రహారాజుత
 రునగ్రాంగమునఁబట్టు కొనియతనిఁగడతేమకమని హఠాబట్టునకప్ప
 గించి యెలినరు రిచామకహఠాబట్టుతలక సింగ్లాండునకుముందుగాఁ
 బంపివైచి తాఁగూడపై న్యముతో విజయమంది యేగుట హఠాబట్టు
 కాలినయినుముతో నాతడుకనులుగాల్చి యతనిఁజంపఁబోయికనికరమున
 సట్లుజేయకుంట జానస్రహారాజు సింహాననమందు గూర్చున్నపుడు హఠా
 బట్టుచెవిలో నాతడుచంపబడెననిచెప్పట ఆనంగతిబయల్పడఁగా నేలి
 సు పెంబోకులుమిగులఁగోపముతో తేచిపోవుట ఫ్రాన్సునుండి దూతవ
 చ్చి కావైన్సు పుత్రవిరహమునఁజచ్చెననియు లూయీ గొప్పసైన్యము

తోవచ్చును దేశనియును దెలియజెప్పగా జానకహారాజు భయపడుట
 ఆతడుచెఱచుకొనిపోయి కిందపడిమృతిజెందుట పాండోల్పునకు జా
 నకహారాజు తనకిదిటమునోనని మఱులనతని యాశీర్వాదముతో దానిం
 గొనిపోవునకు దానముడనని వాకొనిలూయిపై న్యమునక్రమించు
 మనిబతిమాలుట దిచాడుకవలనదిరిగి ప్రేరేపింపబడి జానకహారాజుయు
 ధనస్సద్ధుడౌట పాండోల్పుమాటవివరక లూయియుద్ధభేరిమోయింప
 జేయుట జానకహారాజు రణరంగమును డిద్వరమున గ్రగుచునొక మరము
 నందుపడియుంట దిచాడుకలోకైక వీరస్వముజూపి శత్రులనుఱుమునేయు
 చుంట మెలూనుమడి సెననియు నేలిస్సకీ పెంబోగువ్రభులుతిరిగి జానకహా
 రాజు పక్షమవలంబించిరనియు సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు
 ముదిరిపోయినవనియుమాత్రలూయితో చెప్పట జానకహారాజొక సన్యా
 సితనకు బెట్టినవిషముచేమృతిజెందుటయును

(17) లియకహారాజు ముఖారంభనాటక మనవచ్చు వేషములు

లియరు బ్రీటనాజు

ఫ్రాన్సురాజు

బర్గండిప్రభువు

కారన్వాలుప్రభుడు

ఆల్బనీప్రభువు

కేంటుప్రభువు

గ్లోస్టరుప్రభువు

ఎడ్వారు గ్లోస్టరుప్రభునికొడుకు

ఎండ్రూడు గ్లోస్టరుప్రభుడుజారత్వమునగ న్న కొడుకు

క్యూరను రాజసభాసదుడు

ఆన్వోలు గ నేర్లుశ్యాదక్షుడు

వృద్ధుడు గ్లోస్టరునిరైతు

వైద్యుడు

విదూషకుడు

ఎడమచేనుపయోగింపబడిన యధికారి

కాశీలియాగు భృత్యుడగు నొకతగుమనుష్యుడు

వారావహుండు

కారన్వాలుని సేవకులు

గ నేరీలుగ నుకాశీలియాలు లియరుకూతులు

లియరుతో జేరినశూరులు అధికార్లు దూతలు సైనికులు మఱియుఁబ
రిచారకులు రంగమబ్బిలును — కథ •

కారన్వాలునీలనెండ్లాడిన గనీరీగనులతన పెద్దకుమారులు త
న్ను మిక్కిలి ప్రేమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మహారాజు యధా
ధామాడిన కాశీలియూరై గోపించితన రాజ్యమంతయుండన పెద్దకుమా
రైల కేసంచియిచ్చుట కాశీలియామిగులయోగ్యురాలు యధార్థముపల్కె
నాపైపెనల్కవలదను కెంటునురాజుదేశమునుండి వెడలగొట్టుట ఛాన్సు
రాజుకాశీలియాయధాధికతకు మెచ్చి యాపెద్దనరాణిగాఁగైకొనితన దేశ
మునకరుగుట ఎడమచేనువారివారికి పత్రమునువారికి గొప్పరునక
గపచ్చుట నీవువృద్ధుడైపతివిడివ్యవహారమునే జక్కబట్టెదననునర్థమం
దుఁ గాన్పించగాగొప్పరైదుపెనల్కబూనుట కెంటుమారువేసమున లి
యరుకొద్ద సేవకుడైయుంట లియరుగ నేరీలుచేదిరస్కరింపబడి రీగను
యొద్దకుఁబోవుట రీగనుగ నేరీలుకలిసి తర్విరస్కరించుటకోర్క క లియర్మహా
రాజెద్దియుఁదోచక వెట్టినట్లు కెంటుగొప్పరు విదూషకులతోఁ బైకిఁబో
వుట రాజుకెంటువిదూషకులుగొప్పరుచూపినసాధమున గాలివానలోనుంట
ఎడమచేనుకారన్వాలులు గొప్పరునిరాజ్యద్రోహిగాభావించి చెలుపబూను
ట కూతుళ్లకుట్రచేఁజంపబడుటకు దేశింపబడినలియర్మహారాజును గొ
ప్పరుకెంటువిదూషకులు డోలితోడోవరును స్థలమునకుమోసికొనిపోవుట
కారన్వాల్గినెడమచేను దౌర్జన్యముచేగొప్పరుగుడ్డిగాఁజింపబడి డోవరు
నకు నెట్టింపబడుట కాశీలియాతనమగండగు శ్చెంచిరాజుతోపైన్యము

కొమ్మకొని తనపొడకులైకండెత్తివచ్చి తనతండ్రినయ్యెననుచుకొంటు
 రీగనుతనభర్త కెంటు సేవకునిజేజంపబడినపిదప గనీలువలచియున్న
 యెడ్డుడుద్దాబెగ్గడాడగోరి యతనికివర్తమానమంపుట గ్లోప్తరాత్తమా
 త్యచేసికొనుటకు మారువేషముననున్న మెడ్డారుసముద్రము నొరయు
 కొండసిఖరమున కెక్కించుమని బతిమాలియతనిచేనను నేలపెనడుపబ
 దుచు వెట్టె పోవుచున్న లియర్తహారాజుగ్గలసిగొనిపోగలుట గ్లోప్తరుంజం
 పవచ్చిన యాస్వాత్తునియెడ్డుడు చంపివానిజేబులో దనభర్తంజంపిత
 నేలుకొమ్మని యెడ్డుడునకుగనీలువార్జిన జాబాచదివికొనియబ్బురవ
 డిగ్లోప్తరునియుద్ధభూమినుండి తొలంగించికాపాడుచుంట కాశీలియావైద్యు
 న్నిచే సాధనముచేయించికొంత స్వస్థచిత్తుడై నతనతండ్రితోసంభాషించు
 ట రీగనుగనీలుపైమరలుకొనరాదని యెడ్డుండునిబతిమాలుట ఎడ్డారు
 మారువేషముననాస్వాత్తు జేబులోనియత్తరమునాల్పునునకిచ్చి పోవుట లి
 యర్తహారాజు కాశీలియాలోరణరంగమున బట్టవడియెడ్డుండుచేజెలు
 సాలనుంచబడుట తన్నువంచించినతనభార్యయగు గనీలుపైనాల్పును
 ముడిపడుచు నెడ్డుండుపైరాజద్రోహమునుస్థాపించి యుద్ధమునకాహ్వా
 నముసేయుట ఎడ్డారుడెడ్డుండునూ పించుచునేలగుంట్టుట ఎడ్డారుడా
 ల్బునెడ్డుండులతో దనగుప్తచరిత్రమునొడవి తనతండ్రిన్దాబలువిధముల
 గాపాడుటయు నొకయటగంటక్రిందటనతనికి దాదయబల్వకుటయుగెం
 టువ్రచ్చిన్న గూపమున లియర్తహారాజునకు సేవయొసర్చుచుంటయును
 దెల్పుటరీగనుగనీలుద్వేషమునజచ్చునట్లు లాల్పునుడెడ్డుడెడ్డారులతో
 నుండినమాచారమువినుట ఎడ్డుండుతనకుట్రచేలి యర్కాశీలియాలు చె
 లుసాలలోజంపబడకుడి రేనితనముకాపాడవలసినదని రాల్పునుతో జె
 వుట తనకొగిట్టవచ్చినకాశీలియాకై దుఃఖించుచులియర్తహారాజునకు
 నొద్దదనుసేవించుచు వచ్చినకెంటునోబ్బి మాట్లాడిదుఃఖవశమునజ
 ల్బునుడు కెంబెడ్డారులరాజ్యమేలుకొమ్మని చెప్పుటయును

(13) రెండవదిచార్తహారాజు దుఃఖాంతనాటక మునవచ్చు భూమికలు
 రెండవదిచార్తహారాజు

లంకాస్థర్పభుడగుజాన్తాంటు
 యూర్కప్రభువగులాంక్షేయెడ్రుండులురాజపితృసోదరులు
 హేర్పాడుకప్రభువు జాన్తాంటునకుఁగొడుగును భవిష్యచ్ఛతుధక హేన్రీ
 మహారాజునగు హేన్రీబాలింగ్రూపు
 యూర్కప్రభువుతుఁడగునామలీకప్రభువు
 నార్కాప్రభువగుతామసాత్రపే
 నరేప్రభువు
 సేలిస్ట్రోప్రభువు
 బర్లేకప్రభువు
 రిచార్డుజుసేవకులు బూషీ బాగట్టు గీగు
 నాతాంబలేండుప్రభువు వానికొడుగు హేన్రీపన్
 రాస్ప్రభువు
 విల్లొబీప్రభువు
 ఫిట్జువాలరుప్రభువు
 కాలేన్స్లీగురువు
 వెస్టుమిన్స్టరుమరాసతి
 మాషకల్ప్రభువు మతొకప్రభువు
 ఎక్స్టెనుసర్ప్రియసీ
 సెట్టెనెనూపు
 వెలిషీ సేనాధిపతి
 రిచార్డుమహారాజుదేరి
 స్టోన్రుదొరసాని
 యూర్కదొరసాని
 దేవిచెలికత్తె ప్రభువులు చాటవాండు ఆధికాలు సైనికులు ఇందరుతో
 టవాండు దొనారికుఁడు మాత కింకరుఁడు మఱియుఁదక్కిన సేవకులు
 రంగమింగ్లాండునందు వేల్పునందును— కథ

బాలింగ్రూపు నార్కాలులు రాజనొద్దస్థధకబూనుట గొప్పదు వా

రేపాని గా తుల్యముగదీయకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు బాలింగ్రామమున
 కాజేంద్రవల్లభును నార్థాల్కునకు యావజ్జీవమును విదేశవాసమును రా
 జవోహమునకై వినించుట రాజదౌర్జన్యమును దలచుకొనివలుపును ప
 భువులు రాజుపైఁదరుగుసాటుసేయ నిశ్చయించుకొనుట బాలింగ్రామము
 నాతాంబలేంద్రులు సైన్యముఁగూచుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొ
 నుటకు సన్నద్ధులైయుంట బాలింగ్రామము నాతాంబలేంద్రుల యార్కుల
 తోఁబ్రజలంపజేకీధవించి తనసైన్యమును భవంసము గావించుచున్నారని
 రాజే లేంద్రునుండివచ్చి విని పరితపించుట రాజును బాలింగ్రామమును సంధి
 గావించుకొనుట రెండవరిచార్ద్రహారాజుభార్య తోఁటమాలియచే బాలిం
 గ్రామముయొక్క యార్థ త్యమును రాజ్యభ్రష్టుఁడై టకుఁదటస్థించినతన
 భతాదౌదురపథమువినిపొగలుట బాలింగ్రామమునపై నికులనోయ్యముఁగల
 హించుట బాలింగ్రామము రిచాడుఁమహారాజు స్థనయొద్దకు రప్పించికిరీట
 ములాగుకొని చెఱసాలకంపించుట చెఱసాలకగుగుచున్న రిచాడుఁమహా
 రాజు సతినిరాశ్రితికొని మాట్లాడి మాపెనుండి తిగిబోవుట ఆమలే
 యందలి రాజవోహముగ్గవిపెట్టి యతనితండ్రి యార్కురాజుతోఁజెప్ప
 నేగుట ఆమలేఁ రాజునొద్దకుఁ దనతండ్రికంటెదామాంజేగి తన్నుక్షమిం
 చుమనిరాజునశ్రహస్యముగా వేడుచుండఁగావలదని యార్కునుచుండఁగా
 నామలేఁతల్లివచ్చి రక్షించుమనిపాఠింపి రాజక్షమాపణమందుట
 క్కటనుచెఱసాలనున్న రిచార్ద్రహారాజుద్దాఁజంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తా
 పపడుటయును

(19) మూడవరిచార్ద్రహారాజు దుఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు
 మికలు

నాగవయెడ్వర్దుమహారాజు

వేల్పుప్రభువగునెడ్వర్దు కాబోవునాగవయెడ్వర్దుమహారాజు యార్కుప్ర
 భుఁడగు రిచార్దువీరుభయులు రెండవరిచార్దుమహారాజునకుఁగొడుగులు
 క్కారెప్పుప్రభువగుజార్ది మూడవరిచార్దుమహారాజు కాబోవునొప్పరుప్రభు

వగుచిచ్చును వీరుధయులు రెండవరిచ్చాడు మహారాజునకు పోయి
 కారెన్నుకొడుకగు నొక బాలుడు
 రిచ్చాడు ప్రభువును గాబోవు నేడవహానీమహారాజునకు పోనీ
 కాంటర్బరీగురువగు శార్పియరు
 యార్కుగురువు
 ఈలీగురువగు మోర్టను
 బకింగ్ హాము ప్రభుడు
 నార్థాల్కు ప్రభువు వానికొడుకగున రేప్రభువు
 ఎలిజబెత్తు సోదరుండగు రీవర్సు ప్రభువు
 ఎలిజబెత్తు ముకొడుకులగు డోర్సెట్టు యజమానుడు గోస్లి ప్రభుడు
 అకాస్ఫర్డు ప్రభువు
 హేస్టింగ్సు ప్రభువు
 ష్రీవీ ప్రభువు
 లోవెల్ ప్రభువు
 సరిచాడు రేట్కి వ్య
 సర్జేమున్డె రోలు
 సర్జుమన్ వాగను
 వర్విలియో కాటిస్
 సర్జేమున్డె టు
 సర్జుమన్ రబ్బు
 చెటసాల మునికారియగు రాబర్టు బ్రాక్లె
 ఒకగురువగు సర్పవిక్కు వాటియొకగురువును
 ఆనీడేవీ పరిచారకులగు కుట్రెస్సీలు బర్క్లీ
 లండను పుర్యధ్యక్షుడు
 విల్లు మెరుయజమాని
 న్నాల్ వయెడ్వర్డు మహారాజభార్య యెలిజబెత్తు
 ఆటవహానీమహారాజభార్య మార్గరెట్టు విరింతంపు
 న్నాల్ వయెడ్వర్డు మహారాజతల్లి యార్కు ప్రభి

అనీదొరనాని హెస్తిమహారాజుకొడుకగు వేల్పుప్రభునకు భార్యయైముం
డమోసి మూడవరిచార్వక్రహారాజుంబెండ్లాడెను

మాగ్గేరట్టుపల్లంట్లాజెనట్టు క్లారెన్సునసికూతరు మూడవరిచార్వక్రవలసఁ
డంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు ప్రభులు సేవకులు దూత ఋణ
దాత పౌరులు హంతకులు వార్తావహులు సైనికులు మొదలగువారు
రంగమింగ్లాండు— కథ •

గోస్వరుకనకుసూపముందలఁచుకొని తన్నెవతెయుస్వలవదు కాపునఁదనకు
లోకములోఁబ్రేమించఁ దగినవస్తువులేదనినిశ్చయించియెల్లెనఁగుటచేఁ

దారాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు క్లారెన్సుచెఱసాల కంపఁబడుటచూచి
యాతనిఁజైకిమాత్రమోదార్చి లోననాతనిఁబొలయింపనిశ్చయించుకొని
యప్పుడేక్రోత్తగాఁ జెఱసాలనుండివిడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేష్టింగ్సు
వంశ రాజమిక్కిలిరోగ పీడితుడై మంచము పట్టియున్నాఁడినివినిక్లారెన్సు
నఁదప్పక చంపించుమని రాజుంబురి కొల్పెదననియు వాఁక్కుచిన్న కొ
మార్తె నాపెపెనిమిటిసత్త్రీయు నాపెతండ్రినిందాఁడంపిసప్పటికిఁ బెండ్లా
డెనననియు రాజుతప్పక చచ్చుననియు నెడ్వర్క్లారెన్సులుమడిసిన పిదపఁ
దాలాభమందవచ్చుననియు నాలోచించుచు రాజుచెంగటికేగుచు నడిదా
రిలోరాజశనముమోచుకొనుచువచ్చిన వారివెంబడినేడ్చుచుండిన యా
నీతోసంభాషించి యాపెభర్తనత్త్రీయు నాపెతండ్రిగూడఁచాఁడంపుట
మఱపించితనవాక్చమత్కృతిచే నాపెన్దన్నుమోహింపఁజేసి యాపెయొ
ర్దనుండి వెధలిక్లారెన్సును హంతకుల చేఁడంపించుట ఎడ్వర్క్లారాజుప్రీ
యులగు రివర్సుప్రభునిగ్రేప్రభుని సర్తామస్వాగనుని గోస్వరుచెఱసాలనుం
పించుట గోస్వరుబకింగాములుమువరాజు నతనితమ్మునితోగూడఁజెఱసా
లనుంచుట గోస్వరుతానురాజుటకొప్పని హేష్టింగ్సునుడంపించుట యువ
రాజునతనితమ్మునితోఁబొలయించుట అనీనిఁడంపించుట క్లారెన్సుకొడుకు
లంకంపించుట బకింగామునుడంపింపనుద్దేశించుట ఎడ్వర్క్లారాజుపుత్రి
కయ్యా నెలిజెబెన్సంబెండ్లాడంపలఁచుట బకింగామురాజభటులకుఁ బట్టు

వడిచంపబడుట మూడవరిచాడ్డప్రహారాజు యుద్ధములోరిచ్చండుచేజరి
పంపబడుట రిచ్చండురాజై మూడవ రిచాడ్డంబెండ్లాడ నెంచినయెలిజెబె
త్తంబెండ్లాడుటయును

(20) వృధాప్రణయోధ్యమము నందలి భూమికలు

నవరేరాజగు ఫర్దినాండు

బైరాను లాంగవిల్లి దూమను రాజసచివులు

ఫ్రెంచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మర్కెడ్ట్టు

ఆరోడ్రో పిచ్చిస్పేనియూడు

నాథనీలు పురోహితుడు

హోలోఫర్నీసు ఒజ్జ

డల్లు రాజభటుడు

కాన్టార్డు విదూషకుడు

మోతు ఆరెడ్రోభృత్యుడు

ఒకయడవివాడు

ఫ్రెంచిరాజపుత్రి

రోసెలైను మేరియా కేతరైను ఫ్రెంచిరాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జాన్వెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అనికార్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కరి
గము నావెక్రిలో— కథ ♦

రాజలాంగవిల్లి దూమనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగములుచూ
డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం
దునకొప్పని బైరనునికిశిక్షవిధించుట ఫ్రెంచిరాజపుత్రి రోసెలైనుమేరి
యా కేతరైను బోయెట్టు రాజలాంగవిల్లి దూమను బైరనులుకలసిపే
మ సంభాషణములాచరించుట రాజసతనిసవయస్కులను ఫ్రెంచిరాజపు
త్రియాపెచెలికత్తెలపై దమవలపుదెలుపు జాబులువానుకొనుచు మ

ధ బాణసీత కుకూట ఫ్రాంఛిరాజపుత్రయు నాపెచెలికత్తెలుదమప్రియులు
 తమకువాసిర జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట రాజరాజవయస్కు
 లును ఫ్రాంచిరాజపుత్రయు నాపెచెలికత్తెలును మాలువేషములువేసికొ
 ని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడిపిదవయథార్థ రూపముల
 నన్యోన్య ప్రేమలఁదెల్పుకొనుట ఫ్రాంచిరాజపుత్రితన తండ్రిమరణవా
 ర్తవిని తనదేశమున కేగుచు నొకవత్సరముతరువాత రాజశ్చెండ్లాడెదనని
 రాజునుండి సెలవుపొచ్చుకొనుట రాజవయస్కులును రాజపుత్రచెలికత్తె
 లుఁగూడనట్లే యొకసంవత్సరము తరువాతనన్యోము కలసికొనబాసయొ
 నర్చుకొని యొండొరుల నెడఁబాటుటయును.

(21) మేకబ్రతు నాటకమందలివేషములు

స్కాట్లెండు రాజగుడంకను
 మల్కోము డోనల్బేరులుడన్కనుకొడుకులు
 మేకబ్రతు బేన్కోలు రాజసేనానాయకులు
 మేసిదల్పు వెన్నాకు సాస్సు వెన్బ్రెత్తు ఆంగెస్సు కేత్తుస్సులు స్కాట్లెండు
 లోనిఘనలు
 ఫియన్సు బేన్కోకొడుకు
 సివాడు ఆంగ్లేయ సేనానాయకుడు
 చిన్న సివాడు సివాడుకొడుకు
 సేటను మేకబ్రతును గనిపెట్టు కొనియున్న యువ్వోగి
 బోయి మేకబ్రతుకొడుకు
 ఒక యాంగ్లేయవైద్యుడు
 ఒక స్కాచి వైద్యుడు
 ఒక సెనికుడు
 ఒక ద్వారపాలకుడు
 ఒక వృద్ధుడు
 మేకబ్రతుదొరసాని

నాసికల్పుదొరసాని

మేకబ్బతుదొరసానింగని పెట్టుకొన్న తగుమనుష్యులు
పాకేటియు మఱియుగ్గురు చిల్లంగి పెట్టుప్రీలు ప్రభులు ఘనులు అధికార్లు
సైనికులు హంతకులు సేవకులు దూతలు బేరిగోదయ్యముత క్కినపీడలు
రంగము కొంత ఇంగ్లాండు కొంత స్కాట్లాండు — కథ •

డంకను నార్యేయధ్యములో దనకుజయము కలిగించిన మేకబ్బతునకు
గొప్పబిరుదిచ్చి యతనియింట విందారగింపనెంచుట మేకబ్బతు మంత్రిక
తైలచేదారాజుకాబోవుటెఱిగి తనభార్యతోదనయింటికి విందుకురా
బోవుడంకనునింజాపి తారాజగుటకాలోచించుట మేకబ్బతునతనిభార్యయు
డంకనుతో నున్నవారికి సురపట్టి నిద్రపట్టిరచిద్వారపాలకునకు సేవకులకు
గూడ మతెక్కించి నిదురించుచున్న డంకనునింజాపియూనెక్కునతనిభ
టుల సైకిమి తామెద్దియునెఱుంగనట్లు తమగదిలోనుంట మేకబ్బతు త
న్నాకులు డంకనుచంపబడుటకు జింతించుట మేకబ్బతునతనిభార్యయు
దమకెద్దియు దెలియనట్లునటించుట మల్కోమదోసశేఖరులు తమకుం
గూడ చేటుపూడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నేలేకొండునకొకడు
పాటిపోగా వారలపైనానిందమోపి మేకబ్బతురాజగుట మంత్రికతైలవ
న బాంగోమఱియు సతనిసంతతియు రాజపదవినందు ననుమాటవిని మే
కబ్బతు బేరిగోస్లియన్సుల న్దనయింటికిమిమ్మకై ముని నడుదారిలో తాత్రి
నేర వారిరువురంపుటకై హంతకులసేర్పరుట హంతకులుబేరిగోనుం
జంపుట స్లియెన్సుతప్పించుకొని పారిపోవుట మేకబ్బతు బేరిగోదయ్యము
భోజనశాలయందు దనకగపడఁగాననవర్భ ప్రతాపములాడుట మఱి
యు నచటనుంచు రు వెఱగందపోవుట మేకబ్బతునకుజడిసిఇంగ్లాండు
నకుఁబాటిపోయిన మేకబ్బతుకుటుంబము నాబొంబుద్ధులం జంపించుట
మూల్కోలు మేకబ్బతు లింగ్లండురాజిచ్చిన సేనతో మేకబ్బతు పైకియధ్యము
నకువచ్చుట స్కాచ్చిప్రజలసేకులు వారితోగలియుట మేకబ్బతుభార్యతో
గముచేడచ్చుట మేకబ్బతు మేకబ్బతుచేయుధముం జంపబడుట మూల్కో
లు స్కాట్లాండునకు రాజగుటయును

(22) దేబ్బకు వేబ్బయను నాటక మునవచ్చు వేసములు

విన్నెంటియోరాజు

ఆంజీలో రాజుడరోక్షమున గాజప్రతినిధి

ఎస్కాలసు ఆంజీలోసహకారి

క్లాడియో ఒక యశావనుడు

లూసియో మతముపిచ్చికలవాడు

ఇద్దరుతగుమనుష్యులు

ప్రోవోస్టు తోమసు పీటర్లు సన్యాసులు

న్యాయాధికారి

వరియసు

ఎల్వో రాజభటుడు

ఫ్రాన్సు అవివేకి

పాంపీ ఓనడోనుదొరసానిబానిసె

ఆభోర్ససు హంతకుడు

బార్నార్డిను బందె

ఇస్బెల్లా క్లాబయోకుసోదరి

మెరియానా క్లాడియోకుబ్రధానముక్లాబడినస్త్రీ

జూనియటు క్లాడియోవలపుకత్తె

ఫ్రాన్సిస్కా యోగిని

ఓవర్డోనీ తార్పుగుల్ల

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు సేవకుడు భృత్యులు పరిచారకులు రంగ
ము వియన్నా యెద్ద రాజప్రచ్ఛన్న వేషమునఁ దనప్రజలవర్తనమరయఁ
గోరి యాంజీలోనుఁదనకుఁబ్రతినిధిగాఁజేసిపోవుట క్లాడియోజూలియట్టును
కన్యకకుగర్భముచేసినందుకు చెఱసాలకుఁగొంపోబడుట క్లాడియోలూ
సియోతోఁ దన సోదరినాజప్రతినిధింగలిసికొని తన్నురక్షించునట్లు చెప్పు
మనుట ఇస్బెల్లాఫ్రాన్సిస్కా యెద్దయోగిని యాటకుఁ బరిచర్య సేయఁచు

లూసియోవల్లదనసోదరినివర మానమును వినిమాతని రక్షింపఁజూనుట
 అంజీలోక్లాడియోను మఱునాడు శిరశ్చేదము చేయుటకాజ్ఞాపించుట
 అంజీలోయిస్సెల్లాను మోహించియాపెతనకోర్కెతీర్చినయెడ నాపెసోద
 రునిరక్షించెదనని యాపెతోననుట రాజసన్యాసివేషముతోఁ దనమాన
 ముచేటుచుకొనియెనఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించునహోదరునిరక్షిం
 చుటకై యమర్యాసపొందనొల్లనియిస్సెల్లాతో బెండ్లికైమాట్లాడిమో
 సమున మేరియానువిడనాడిన యాంజీలోనుకొడంబడి మాతనికోర్కె కొంటి
 గనడు రేయిలనీ ర్చెదనని నమ్మించుమనియుఁబ్రమాదమురానీక తానుఁ
 గాపాడెదననియుఁజెప్పుట రాజుమేరియానాతోనిస్సెల్లానునవకూర్చి యి
 స్సెల్లాకుమాఱుగామేరియానా అంజీలోతోనడురేయి చీకటిలోనాతఁడే
 ర్పచ్చినపూఁదోటలోఁజూసమున సంభోగించుటకొప్పించుట చేఱశాలలో
 నాటిరాత్రినాల్గుగంటలకుఁదప్పక క్లాడియోశిరస్సునునరికించవలయునని
 ప్రోవోస్టుసకాంజీలో యంపినయాజ్ఞను రాజెవినిప్రోవోస్టుతో నదివఱకుఁ
 దనకుఁగలపరిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోతలకుమాఱుగానదివర కే జ్వరము
 చేఱజెఱసాలశత్రుతుండగు నొకనితలనఱికి మాంజీలోనికిఁజూపించుమనిరా
 జు తనకిచ్చినయాజ్ఞచూపించి రాజురెండుదినములలోనచటికివచ్చు నీనం
 గతియంతవఱకుమఱుగుపర్చుమనియుఁ దాన్లెవిధములనతనిఁగాచెదనని
 యొప్పించితనసోదరునకు ట్మిపణపత్రికవచ్చెనేమోయని కనుఁగొనవ
 చ్చినయిస్సెల్లాతోక్లాడియో తలనఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్దకంపఁబడెన
 నియు మఱివిఁపించినసార్ధకములేదనియు రాజుమఱునాడురానున్నాడని
 యు నీవపుడుతానిడినయుత్తరమును బీటరునకుజూపుమనియుఁజెప్పిపంపు
 ట లూసియోప్రార్థననైషముననున్న రాజుతోరాజవివేకియనియుఁ దా
 మోసకాడనియుఁదెల్పుట అంజీలోమఱునాడుతన్నూరివెలుపలఁ గలసి
 కొమ్మనురాజుజ్ఞనుఁ జదివికొనిక్లాడియోనబ్రతుకనిచ్చినచో నతండాపె
 సోదరింజెఱచినందుకుఁ దనపైఁబగఁబట్టు నేమోయనిశంకించి యతనింజం
 పించినందుకునొచ్చుకొనుట రాజుతనయధార్థరూపముతోఁ బీటరునింగలి
 సెఱోనియతనికిఁ గొన్నియుత్తరములిచ్చియవినలసినపుడు తనకిమ్మనిచెప్పి
 వెలింటినస్సు కోలెనడు క్రాసను వెరియస్సులఁదనయెద్దకురప్పించుమని

యుక్తముడుట రాజుసభ చేసి మాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియాకుజాతి
యట్టును దంకి స్వల్పానుభార్యులంగా జేయుటయును

(23) వెన్నిసువర్తకుడును సాటకమునందలి భూమికలు

వెన్నిస్వభువు

మొరాకోయా రోగానురాజులు పోర్తియాను వలచినవారు

అంటానియో వెన్నిస్వర్తకుడు బెసానియోయతని చెలికాడు పోర్తియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలానియో సలారిసో సలేరియా అంటియానో బెసేనీయో
లకుమిత్రులు

లోరెంజో జస్సీకానవలచినవాడు

మెలాకు వకయూధుడు

టూబలు మెలాకుని హేతుడు

గొబ్బో మొదట మెలాకునకు సేవకుడైపిదప బెసానియోకు సేవకుడై
నవిదూషకుడు

ముసలిగొబ్బో లాన్సిల్ట్టనకుడండ్రె

బర్బజరు స్టీఫానో పోర్తియాకు సేవకులు

పోర్తియా యొకభాగ్యవంతునికూతుడు నెరిస్సా యాపెచెలికతై

జస్సీకా మెలాకు కూతురు

వెన్నిస్భాగ్యవంతులు న్యాయాసెకారి యువ్యోగులు కారాగృహాధికారి
పోర్తియా సేవకులు ముతీయుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగముకొంత వెన్నిసు
లోమతీకొంత బెల్మోంటులోను— కథ •

మెలాకునకాంటియో తనమిత్రుడగు బెసానియోదూరదేశమునను
న్న పోర్తియానుజూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోఁదనయొడలిమాంస మ
అనేరిచ్చుటకొడంబడి కవ్రాసిమూఁడువేలవరహాలప్పతీసికొనుట జస్సీ

కాలో రెంజోనుపలచి యతనితోఁ దనతఁడొ ధనమునుఁ గొంతవారించి
 పారిపోవుట మైలాకుతనకొమార్తె పోకకువగుచుట మఱియునాంటాని
 యో యోడలుసప్తమైనందుకువంతసించుట బెసానియోపోర్నియాకుఁ జేబ
 ట్టి యాపెవలన నెవ్వరికైన నీబోననిమాటయిచ్చి యొకయుంగ్రముఁబు
 చ్చుకొని యాంటనీయో తన్నుఁజ్ఞు షణమురమ్మని వ్రాసినజాబు చదువు
 కొనియతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోర్నియాకుఁ జెప్పిస్వదేశమునకు నె
 స్సానువొంచిన గాగ్రింటిఱూనోతో నరుగుట పోర్నియానేరిస్సాలు మగవేన
 ములతో వెన్ని సుపురమున కేగి న్యాయస్థానమున మాంఁముకోయ నె
 తుఱుఁరాగూడదనియు నొకమనుష్యజీవముఁ దుర్మార్గముగాఁదీయనెం
 చినవానియాస్తిలో నగమురాజునకుండక్కునగమామనుష్యునకు నావల
 లయునని పద్ధతిచూపించి యాంటియోనుఁగాపాడి రాజుచేఁమెప్పందిబెసా
 నియోకుఁదానిచ్చిన యుంగ్రమునబహుమతిగాఁబొంది యింటికివచ్చివెం
 టనే వచ్చిన బెసానియోతో ముచ్చటలాడుచునచట బెసానియోతోవ
 చ్చినమాంటిఱూనోతో నతనియోడలు సేమముగా రేపుచేరిననని సంతో
 షవారఁచెప్పట శైరిస్సాకూడతన నాధునిఁగలసికొని సుఖించుట లొరెం
 జో జస్సీకాలు పోర్నియోచేసిన యేర్పాటుచే మైలాకునియాస్తికి యజ
 మానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేడుక కత్తెలను నాటకమునందలివేసములు

ఫాల్టాపు

పెన్దను ఒక పడుచువాడు

షాలో పల్లెటూరిన్యాయాధికారి

స్పెండరు షాలోకుదామాది

ఫార్డు పేజీలు విండ్సరులోనితగుమనుష్యులు

విలియంపేజీ పేజీకొడుకులు

ఈవన్ను వెల్లుపురోహితుడు

కేయసు ఫ్రెంచివైద్యుడు

తత్కారిత

బాల్కలు నిష్టలు విముఖులు ఘట్టాపుని వెంటనుండు వారు

కోవిను ఘట్టాపుని సేవకుఁడు

సింపిలు స్తంధరుని భృత్యుఁడు

గగ్న కేయసుని సేవకుఁడు

ఘర్షదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెకొమా రైయగు పెనీ

క్విక్కి దొరసాని కేయసునకు సేవకురాలు

పేజీఘర్షదొరసాని సేవకులు రంగము విండరు మఱియు దాని చుట్టుపట్ల — కథ •

ఘర్షదొరసానిని ఘట్టాపువలచి సం దేశమంపుట ఘర్షదొరతనభార్య
ననుమారించి బూకనువేరుపెట్టి కొని ఘట్టాపుతో బరిచయముచేసి త
నభార్యస్థితిగనిపెట్టుచుంట ఘర్షదొరసానియు క్విక్కి దొరసానియు ఘట్టా
పుదొరగన్మనునకుఁడగు శాస్త్రిజేయగుటవన్నుట క్విక్కి దొరసానిఘట్టా
పుచెంత కేగి ఘర్షదొరసానియు పేజీదొరసానియు సతనియురములు
చూచుకొని యతనివలచియున్నారనియుం దఱుచునాయద్దరియొద్దకు సత
నిసేవకునంపుచుండుమనియు సహస్యముగాఁజెప్పట బూకనువేరుపెట్టి
కొని తనయొద్దకువచ్చిన ఘర్షదొరసానినమ్మి ఘట్టాపుతన్ను ఘర్షదొర
సాని పదివనుకొకండుగంటల మధ్యరమ్మున్నదనిచెప్పగా ఘర్షదొరతన
భార్యపై మఱింతయనుమానపడి యాసంగతికనిపెట్టుటకుఁ ద్వరపడుట
ఘట్టాపు ఘర్షదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపెతనపై ననుమాన
పడి తనసంగతిశోధించుటకై కొందఱితగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్నాఁ
డని పేజీదొరసానిచెప్పగా వినిదిగులుపడుచున్న ఘట్టాపునొకగంపలోని
టికించివానిపై మెలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో నాగంపపడఁజై చిరంధని తనసే
వకులకాజ్ఞాపించుట ఘర్షదొరతనయింటనెవరు లేకుంటఁజూచిసిగ్గుపడి భార్యను
క్షమాపణమువేడుకొనుటపేజీదొరసానియు ఘర్షదొరసానియు ఘట్టాపు
నకు క్షమాపణజూపికొని యింకొకసారి యెనిమిదిగంటలకు గమ్మనక్విక్కి
దొరసానిచే వర్తమానమంపుట ఘట్టాపుఘర్షదొరసాని యొద్దకు వెళ్లెద

నని బ్రూకుతోఁజెప్పి యా పెతోమాట్లాడుచు ఘర్జుదొరవచ్చుచున్నాఁ
డని పేజీదొరసానిచెప్పఁగా జడసియాస్త్రీలుతనకుముసలియాఁడు వేనము
వేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఘర్జుదొరచేదాపులుతనియు బయల్పడకత
ప్పించుకొనుట ఒకవిధమైనయాటలో పాల్పాపందటిచేఁబట్టివడి నష్టఁజ
డుట ఘెంటనుతనముఘాయముచే నేసిఁబెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేనవిరేయి కలయనునాటకమందలి వేనములు

ఏథెనుప్రభువగుధీనను
ఈగన హెర్మియాతండి
లైసాండరు డెమెట్రీయసులు హెర్మియానువలచినవారు
పైలాట్ట్రీలు ధీనసునివేడుకలకధిపతి
క్విన్ను వడ్రంగి
న్నగు కొయ్యపనిచేయువాఁడు
బొట్టముక్త సాలెవాఁడు
ప్లాటీ కొల్మిత్రులుబాగుచేయువాఁడు
స్నాటు కంచరి
ప్లా ర్వలింగు కుట్టాపనివాఁడు
పాప్వోలీటా ధీనసున్వరించుకన్య
హెర్మియా లైజాండరున్వలచుకన్య ఈగనుపుత్రి
హెలీనా డెమెట్రీయసునివలపుకత్తె
ఒరీరను గంధర్వరాజు
టిటనియా గంధర్వరాజు
పర్మ

పీను కాల్యేబు మోతుమన్వర్థులు గంధర్వస్త్రీలు గంధర్వరాజరాజుల సే
వకులగు గంధర్వులు ధీనసుపాప్వోలీటాలభృత్యులు రంగములధేమ్మ మ
తియాచెంగటియడవియు— కథ *

హోత్రము తండ్రి డెమిట్రీయసుని బెండ్లాడుమనగా నా పెయ్యుప్పక
 లైజాండరుని బెండ్లాడఁగోరినపుడందున కంగీకరింపకాతండ్రి రాజు జెప్పఁ
 గా రాజు తండ్రియిష్టానుసారమునడువని కన్యకకు మరణముగాని సన్యాసి
 నీత్యముగాని శిక్షయనినుడువఁగా నా పెడెమిట్రీయసుని మోహించిన తనన్న
 హితురాలగు హెలీనాతోఁదనవర మానము చెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ
 నా కెప్పురమునుండి పారిపోదలంచుట కిచ్చు న్నగ్గు బొట్టముక్త ప్లాటీ స్నా
 టు స్టార్వెలింగులు రాజునెరుటనొకనాటక మాడఁదలంచుట హెరిక్లూ
 కైయడవి కేగెడు డెమిట్రీయసువలదనుచుండ హెలీనా వెంబడించి యొక
 యడవిలోఁ దనుదప్పించుకొనిపోయిన డెమిట్రీయసుని వెదకుచు హెర్మి
 యాచెంతనిడువించు లైజాండరుని గాంచుట లైజాండరు గంధర్వులు తన
 కనుక రాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర మేల్కొంచి తొల్లఁదనకుఁగన్ప
 డు హెలీనా యందు మోహనడి యా పెన్వెంబడించుట హెరిక్లూతన్నెడ
 బాసినలైజాండరుని వెదకుకొంచుఁదలడిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలోఁగం
 ధర్వరాజు తన కనుల రాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర లేచి యెరుట
 నాటక మును వల్లించుచున్న బొట్టముక్తవ్వలచి తనవశముననుంచుకొనుట
 డెమిట్రీయసు హెరిక్లూ ముంజూచి బతిమాలియా పెచ్చేదిరస్కరింపఁబడి ని
 డురించు పుష్పరసమహిమచే మేల్కొనితనయెరుటనున్న హెలీనాను మో
 హించుట డెమిట్రీయసు లైజాండరు హెలీనాకై పరస్పర స్వేషముమాటు
 హెరిక్లూ హెలీనాలుకలహించుట డెమిట్రీయసు లైజాండరు ద్వంద్వయు
 ధముకై పూనుట హెరిక్లూ హెలీనా లన్యోన్య స్వేషముతో నొండొరునెడ
 యుట గంధర్వమాయచే నానల్వరు నిడువించుచు వేటకువచ్చిన భీననుచే
 మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వమాయఁదొలఁగితొల్లింటి ప్రేమలంబొంది పెండ్లి
 చేసికొని సుఖముంటయును

(26) ఉత్త గడబడయను నాటక మందలి వేసములు

పెడో ఆరగస్పృభువు

జాను వానిసోదరుఁడు జారజుఁడు

క్లాడియో ప్లారిన్సుడు చువాడు
 బెనిడిక్కు పాడువాపడుచువాడు
 లియోనెటో మెస్సీనాపాలకుడు ఆంట్ నియోవానిసోదరుడు
 బల్ల నరు పెడో సేవకుడు
 బొరాచియో కనేడులిర్వురుజాను వెంబడివారు
 డాగ్బెక్రీ వజ్జిసులిద్దరనికార్లు
 ఫ్రాన్సిను సన్యాసి
 ఒకయనికారి
 ఒక సేవకుడు
 హీరో లియోనెటో కూతురు
 బీట్రిసీ లియోనెటో మేనగోడలు
 మార్గరటు ఉర్సులాలిద్దరు హీరో చెలికత్తెలు దూతలు కాలవలివాండు
 భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ

యుద్ధమందు విజయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనెటో యుద్ధ
 నన్ను హీరో బీట్రిసీలతో మాట్లాడుట క్లాడియో హీరోను మోహించుట
 బెనిడిక్కు బీట్రిసీలు విరసములాడుకొనుట లియోనెటో యింటికిందారగిం
 చి యీనాటకమున బేర్కొన్న స్త్రీపురుషులొకరివేన మొకరూని యాట
 పాటలన్నియోడించి సంభాషించుకొనుట హీరోను క్లాడియోకు బెండ్లి సేయు
 టకు పేడో లియోనెటోలు నిశ్చయించుట బెనిడిక్కు బీట్రిసీలనోన్యన్యని
 గూఢమోహముల దలడిల్లుట జానుబొరాచియో కనేడులచే గుట్టన
 న్నించి గుడిగోహీరోను బెండ్లి డసిద్ధపడిన క్లాడియోతో హీరోగతరాత్రి
 యొంటిగంటనాడున నొక పడుచువానితో గిట్టిలోనుండి మాట్లాడుచుం
 డైననియు నా పేకులటయనియుం జెప్పియొప్పించి నల్వొలోనతనిచే హీరో
 ను దూలనాడించుట హీరో క్లాడియోతన్ను విరస్కరించుటకు పై (పక)
 ట్టుమూర్ఖులు అంపకేగినపిదప లియోనెటో సన్యాసి బీట్రిసీ బెనిడిక్కులు
 హీరో మృతి చెందినట్లు ప్రచరింపనిశ్చయించుట బీట్రిసీ బెనిడిక్కును క్లాడి
 యోను జంపుటకు బురికొల్పుట క్లాడియో హీరోయపరాధరహిత యనితే

బాబడిదుఖండుట లియోనెటోహీరోనువరగాబోలి సతనసోదరునికూమా
ని క్లాడియో పెండ్లిచేసికొనుట కతనినొప్పించిహీరోనతనికగపర్చి యా
ధాస్థితియంతయువెల్లడించి నల్వోలోనతనికాపెన్బొడ్డియొసర్చుట వెనిడి
క్కుబీట్రిసీయ పెండ్లాడుట పెహోజూరిసోదరుడు తగినట్లుశిక్షింపబడుట
యును

(27) ఒథెల్లోయను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెర్సిసురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యాధికారి తక్కునధికారులు

గ్రాంటియానో బ్రాబంటియోసోదరుడు

లోడోవిగో బ్రాబంటియోజ్ఞాతి

ఒథెల్లో వెర్సిసు రాజకీయోవ్యోగీయగు సిప్రీ కేషియో అతనికిరిందియు

ద్యోగి ఆయాగో అతనిజండామోయువాడు

రోడిగో వెర్సిసుసునుడు

మొంటానో సైప్రిసురాజ్యముననొథెల్లోకంటెపురొవ్యోవ్యోగి విదూషకుడు

ఒథెల్లోనేవకుడు

డిస్డెమోనా బ్రాబంటియోకూతురు నొథెల్లోభార్యయు

ఎమిల్లా ఆయాగోభార్య

బయంకా కేషియోయుంపుడుకతె

నావికుడు దూత వార్తావహుడు అధికార్లు ఘనులు గాయకులు సే
వకులు రంగము మొదటియంకమువెన్నిను తక్కిననాటకమంతయుప్రవ
నుదండలి యొడతేవు — కథ

యాగోరోడరిగోలు ఒథెల్లోనుజ్యేషించియతడు డిస్డెమోనానెత్తుకొ
నిపోయిపెండ్లిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకుఁదెల్పుట బ్రాబంటియో
రాత్రియొంటిగాఁదనతోఁజెప్పక యొథెల్లోనుఁదగులుకొనిపోయినతనకూ

యువ్వెవకి యొధెల్లోను నిష్కరములాడుచు నతనినిల్వవచ్చిన రాజభటుల
 తోఁగూడ రాజసభకుఁబోయియొధెల్లో యొసర్చిన దౌర్జన్యము నా)
 జుతోఁజెప్పట రాజుడిష్టమోనాయంగీకారముందెలిసికొని యొధెల్లోకామ
 నప్పగించియాతనిన్నై ప్రిసుయుద్ధమున కంపుట అయాగోరోడరిగోలు కేషి
 యోనుఁ ద్రాగించిన్నై ప్రిసుప్రజకతనిపై ద్వేషముపుట్టించుట కేషియో
 నుబిధెల్లో యుద్వోగమునుండి తప్పించుట ఆయాగోడిష్టమోనాను కేషి
 యోవేడుకొని తిరిగియుద్వోగమును సంపాదించుకొను నుపాయమువన్ని
 యాతనికిఁదనభార్యను సాయపడఁబ్రేరేపించుట డిష్టమోనాతనభర తో
 కేషియోపైసల్కనూనుమని పలువిధములఁబ్రానించుట అయాగోయొ
 ధెల్లోకు డిష్టమోనా కేషియో లన్యోన్యమోహముల నున్నటనుమానము
 పుట్టించుట డిష్టమోనాకొధెల్లోపెండ్లి నాడిచ్చిన చిఱురుమాలుందనభా
 ర్యచే నయాగోతెప్పించుకొని కేషియో యింటబాటవిడిచి డిష్టమోనా కే
 షియోనువలచి యతనికరుమాలిచ్చినదని చెప్పటకు ధెల్లో డిష్టమోనా
 నారుమాలడిగి యాపెయదెట్లోపోయెనని చెప్పటకు మఱింతయాపెపైన
 నుమానించుచు నయాగోదౌర్జన్యముచే నిశ్చయముగా డిష్టమోనా కేషి
 యోకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలంబొలయుంప ని
 శ్చయించుట ఒధెల్లోరాజునొద్దనుండి సై ప్రిసునందలితనయధికారము కే
 షియోకొసఁగితన్న వెన్నిసునకు రమ్రునాజ్జలోడోవికోనుండి పుచ్చుకొ
 నిచువుకొనుచు. యెంతనున్నతనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంప
 కాయకొట్టుట అయాగోడిష్టమోనాతో సంభోగింపఁజేసినదని. రోడరిగో
 ముభ్రమ పెట్టి యాతనినుండి డిష్టమోనాకొఱకని సొమ్ములుపుచ్చుకొనుచు
 యువకాతనినిఁ కేషియోనుఁ జీకటిరాత్రియందు నలుకుటకుఁబురికొల్ప
 గాఁ కేషియోరోడరిగోలన్యోన్య శత్రుక్షతులు కాఁగాఁదా కేషియోకా
 లునఱికివైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరోదుర్భాగ్యులీపని చేసినారనినల్వ
 రిలోఁజాటుట ఒధెల్లోసగమునిద్దురనున్న తనభార్యనేపి కేషియోతో వ్యభి
 చరించితివాయనిన్విశ్కరములాడియాపెయెంతబతిమాలి తననేరములేమితె
 ల్పినను చివకతుదకాపెమెడ పిసికిచంపుట ఎమిల్లామాహత్యం గాంచిడి
 డిష్టమోనా నిష్కల్యమయనియు నయాగోయన్యాయముగా నాపెయందు

శోషము పన్నీననియు స్పష్టముగానందటిలో వెల్లడించుట అయ్యగోతన
భార్యను సహింపక పొడిచిచంపిపరుగిడుట ఒకెల్లోతానన్యాయముగఁ ద
నభార్యంజంపుటకువగచి పొడిచికొనిచచ్చిపోవుట లొడోవోయయ్యగో
నునకుఁ జిత్రవిధవిధించి కేషియోను సైప్రసునకనికారిఁ గావించుటయును

(28) పెరిక్లిస్ నను నాటక మందలివేసములు

ఆంటియోకసు ఆంటియోకసురాజు

పెరిక్లిస్ ను తైరుయువరాజు

హెలికానసు నిస్కానీలు తైరుయొక్క యద్వైతుఘనులు

సైమోనుకీసు పెంటాపోలిసురాజు

క్లియోను టార్ససుపాలకుఁడు

లెసిమేకసు మిటీలెనీసాలకుఁడు

నీరిమను క్లియోసుప్రభువు

తలియూడ్లు ఆంటియోసునందలి యొక ప్రభువు ఇతనిసేవకుఁడు నీరిమను

లియోనెను డయోనిజాసేవకుఁడు.

సేనాధిపతి

ఒకబడవా వానిసేవకుఁడు

ఆంటియోకసు కూతురు

డయోనిజా క్లియోభార్య

లెసా సైమోనుకీసుకూతురు

మేనా పెరిక్లిసుతై సాలకూతురు

లెకొరిడా మేనాదాది

ఒకకుంటెనకతై

ఒకపాలివ్రత్యదేవత

పల్లవి పాటకుఁడు

ప్రభువులు దొరసానులు కూరులు ఘనలు నావికులు నౌకాతస్కరు

బు బెసలుకూతలు రంగము నానాదేశములందు — కథ •

తనకొమ్మారెతో గూఢముగా సంభోగించు నాంటియోకసుఁ డాపెను
 పరింపవచ్చువారలకొక విడికతపొడిచియందు కుత్తరమిజాలని వానినెల్ల
 జంపించుచుంటు పెరిక్లిసా విడిక థకుసమాధానమునూచించి తన్నాంటియో
 కసు చంపించు నేమోయని జడిసిపారిపోవుట అంటియోకసు పెరిక్లిసుం
 జంప థాలియూర్డునంపుట పెరిక్లిసాంటియోకసు తనరాజధానిపై దండె
 త్తిప్రజాపీడనమునరించి తనుస్వంపుననిశ్చయించి తారస్సునకుఁ బారిపోవు
 ట తాలియూర్డులతో పెరిక్లిసులేకుంటఁజూచి త్రితనదేశమున కేగుట
 కి యోనుడయోజాలు తమదేశమునఁ బట్టినకరువునకై తిండిలేకవగచు
 చుండఁగా పెరిక్లిసువారలకు సమృద్ధిగాఁదనయోడలోని భోజనసామగ్రి
 యిచ్చుట పెరిక్లిసు పెంటోపోలీసునకు గాలివానతాఁకునఁ దనయోడలు
 వెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టికొని వచ్చియచటిరాజగు పైమోనుషీసుని
 యనుగ్రహము వడుయుట తురుసందలిఘనలు పెరిక్లిసునివెదకుటకై స
 ముద్రాయానమునేయుట పెరిక్లిసుతైసాను నాపెతండియుష్టాను సారము
 నఁజెండ్లాడుట పెరిక్లిసుతైసాతో వజ్రియనాపెయందుఁదాఁగన్న కొ
 మ్మారెతోత్తరున కాంటియోకసు కూతుతోఁజచ్చుటపని యోడ్పైప
 చ్చుచుఁ దుపానునఁయోడ్ చెడఁగానాలువిడ్డలనుండి విడఁబడుట పెరిక్లిసు
 మృతిచెందినదని తనభార్యనొక పెట్టెనుంచి యందుపై నాపెస్థితివానిని స
 ముద్రమునవిడువఁగా దానిని సరిమనుపట్టుకొని యందునజీవురాలైన తై
 సానుగాపాడుట పెరిక్లిసుమెరినాపైకొరిడాలను క్లినుచెంతనుంచుట మెరీ
 నాశెల్వితేటలకు డయోనిజాయోర్వక తైకొరిడామృతికి వగచునాపెజం
 పుటకై లియోతైనునకప్పగించుట నాకాతస్కరులు లియోనైనునిబాట
 దెట్టిమి మెరీనానుదమవశమున శుంచుకొని మిటీలేనియనుపురమున నా
 పెనొకబడవాకమ్ముట మెరీనావేశ్యావృత్తికొప్పుక చటిపాలకుని సంరక్ష
 ణమున నాటపాటలచే గౌరవముగాజపించుట పెరిక్లిసచటికివచ్చి తనయో
 డలోనిక చటి పాలకునిచేదనతోమూట్లాడుటకు తప్పింపఁబడిన మెరీనాస
 మ్మాచారమునెలిసికొని యాపెనుబోల్చిసంతసించుట పెరిక్లిసుతనకుఁబా.

తి విక్రమచేవత కలలో జెప్పినట్లే పెనస్సు నందున్న యా పెగుడి కేసి యచ
 ఖదనభార్యనాంచి యా పెచరిత్రమున్వని తనకూతులెసివేకనుసకుఁ
 కెండ్లిచేసి తనరాజ్యమున భార్యతోనుఖిమందుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను సాటకమందలివేనములు

విస్కాలను పెరోనారాజు వేరిను రాజబంధువుఁడు
 మాంటేంగు కేపులెట్టులనోయ్యవ్వేషమును నిర్దళుఘనలు
 కేపులెట్టు పినతండ్రి
 రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
 మక్కాషియో రోమియోమిత్రుఁడగు రాజబంధువు
 బెన్వేలియో రోమియోమిత్రుఁడగు మాంటేంగుభాతృప్యఁడు
 పైబట్టు కేపులెట్టు దొరసానిమేనల్లుడు
 లారెనెస్సు జనులుసన్యాసులు
 బుస్సురు రోమియోసేవకుఁడు
 పీటరు సెస్సనుగ్రీకరీలు కేపులెట్టుసేవకులు
 అబ్రహము మాంటేంగుసేవకుఁడు
 వైద్యుఁడు
 మువ్వరుగాయకులు
 ఇర్వురు భృత్యులు ఒకయధికారియు
 మాంటేంగుదొరసాని
 కేపులెట్టు దొరసాని
 జూలియట్టు కేపులెట్టుకూతురు

జూలియట్టుదాది పెరోనాపౌరులు మాంటేంగుకేపులెట్టులజ్జాతులువే
 షధారులు భటులు దౌవారికులు భృత్యులు వల్లవి- రంగము నావంటు
 వాలు— కథ ♦

మాంటేంగుకేపులెట్టుల జనులుకలహమాడుచుండఁగా రాజవారలఁ
 న్నొంచుట రోమియోకేపులెట్టెంట జరుగువిడుదలకుఁబోయి ప్రవృత్తు

వేషముతోనుండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట జూలియట్టుతో మియోను న
 లచి యతఁడుతనఁజెంది విరోధియౌటకుఁజింతించుట రోమియోజూలియ
 ట్టున నేడ చెంతకుఁగోడదాటి దిగిచెట్టుచాలునఁబొందియుండ నామెమె
 డకిటికియొద్దఁ గూర్చుండి రోమియోనుఁబేర్కొని తలడిల్లుచుండనతఁడు
 తన్ను బెలుపుకొన నాపెయతనితో మాట్లాడి మఱునాఁడుతో మిద్రిగం
 టలకు వర్తమానమంపెదనని చెప్పిపోవుట రోమియోగూడ యొద్దనున్నన
 న్యాసియొద్దకుఁబోయి జూలియట్టుందనకుఁ బెండ్లిసేయుమనిచెప్పి యదిన
 అకుఁదావలచిన రోసెలినుపై వలపుఁదాఁదొలఁగినందున కలనిచేజీనా
 ట్టుతినుట జూలియట్టు తనదాదినోమియోచెంత కంపియునతనివర్తమా
 న మెఱిగిరహస్యముగా గుడిగోలారెన్నుచెంత నతనిఁబొత్తిగహణము
 చేసికొనుట తనహితుఁడగు మాహ్కాపియోచంపి రాజునకుఁజడిసి పలా
 యుతుఁడౌట రాజురోమియోకు విదేశవాసమువినించుట రోమియోతో
 జూలియట్టు తెలవాఱువలకు సల్లాపసుఖమనభవించి సెలవుతీసికొనిపోవు
 ట జూలియట్టు తలిదండ్రులారెన్ను పేరిస్సుతోఁబండుదినముల గడువుఁ
 లోఁ బెడ్లిచేయనిశ్చయించుట జూలియట్టులారెన్నునొద్దకేగియటనున్న పే
 రిస్సువ్యభోచితముగ మాట్లాడిపంపి రహస్యముగా లారెన్నుగర్తవ్యమడిగి
 యతఁడుతనకొనఁగినయొకవిధమగు సమ్మాహనాపదమునుఁ దీసికొనిపో
 వుట జూలియట్టుబంధువులచేఁ బూడ్చుబడుట తనసేవకుఁడువచ్చి జూలి
 యట్టు మృతిచెందినమానినుంచఁబడినదని వినిరోమియోయొక వైద్యున
 కు ధనమొనఁగివిషమకొనిజూలియట్టున్న సమాధికడ కేగుట లారెన్నురో
 మియోయొద్దకు వర్తమానమంపుటకు మనుష్యుఁడు దొరకకుంటకుఁజిం
 చునుపాయ మరయుచుంట రోమియోజూలియట్టు సమాధిచెంతపూలు
 చల్లుచున్న పేరినిస్సుజంపి జూలియట్టున్న పెట్టెండెఱచి యాపెన్మద్రుగొ
 ని యాపెమ్మతిచెందుటగోర్వక వినముగోలిచచ్చుట జూలియట్టుమత్తవి
 తిగినపిదపలేచి తనకయివినముగోలి మృతిచెందినతననాధునిఁజూచి
 యతనిచేతిలోనున్న కైజారుపుచ్చుకొనిచచ్చుట రాజుజరిగిన సమాచార
 మంతయును లారెన్నువలనవిని మాంటెగు కేపులెట్టులతో విచారించుట
 యును.

(30) పెంకెనాచిక్ చేయుటయను నాటక మునవచ్చు వేసములు

ఒక ప్రిభువు స్తై (కంచరి) పూటకూళ్లమ్మ సేవకుడు నాటకులు

వేటకాండు భృత్యులు

బేట్లసా పాడువాలోనిశ్రీమంతుడు

పిన్నెంటియో పైజాలోనిముసలివాడు

లూసెంటియో యతనికొడుగు

పెట్రాసియో కేతనానువరించు వెరోనాకునుడు

గ్రీమియో హార్బెన్సియోలు బరూన్కాను వలచువాడు

ట్రానియో బయండ్లెల్లు లూసెంటియో సేవకులు

గూమియో కద్దస్సులు పెట్రాసియో సేవకులు

ఒక పండిత ముత్యుడు

కేతనా బరూ కా వితంతువులు బేట్లసా కూతులు

కుట్ట ప వాడు ముస్తులముక్తొనువాడు బేట్లసా పెట్రాసియో సేవకులు

రంగముపాడువా పెట్రాసియోయిల్లు ప్రిభువుతాగిపడియున్న స్తై
నునకు బ్రిభువేషమువేసి వాకిబ్రిభుడను భ్రమగల్పించి వానియెదు
దుట పెంకెనాచిక్ సేయుట యనునాటకమాడించుట — కథ ♦

పాడువాయనుపట్టణమున బేట్లసాయనునొక ధనవంతుడుకలడు వా
నికి ముగురుకూతులందు కేతనాబరూంకా కన్యకలు దక్కునదివితం
తువు కేతనామిగులగయ్యాళి యాపెకులెండ్లియైన పిమ్మటగాని బ
యంకాకులెండ్లి సేయసని యాపెతండ్రినిశ్చయించెను పెట్రాసియో
యనువాడు తననేర్పుచేకేతనాను మచ్చికచేసి పెండ్లిచేసుకొని సాదు
గావించెను బయంకాను లూసెన్సియోవితంతువును హార్బెన్సియోపెం
డ్లికి.

(31) గాలివానయను నాటకమందలి వేసమాలు

అలనోస్ (నేపిల్పురాజు) అతనిసోదరుడు సెబాస్టియను
 పోస్ట్లో మిలనుకునిజమైనప్రభుడు అతనిసోదరుడంటోనియో
 మిలను కన్యాయప్రభుడు
 ఫ్డినందు నేపిల్పురాజుకొడుకు
 గొంజాలో వృద్ధుడగున్యాయోపదేష్ట
 ఆడ్రీయను ఫోన్సిస్కోలు ప్రభువులు
 కాలిబను అడవిమనుష్యుడును మఱుగుజ్ఞునగు నొక బానిసీడు
 ట్రింకూలూ హాస్యగాడు
 స్ట్రీఫానో త్రాగిన యుగ్రాణవువాడు
 నొకాధిపతి
 తండేలు
 ఓడంగులు
 మిరాందా పోస్ట్లోకూతురు
 ఆరియలు గాలిపీడ

ఇరిసు సెరిసు జూనోమొడలగుదయ్యమ లును పోస్ట్లోను నేపించుత
 క్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడినంద్రము ఒకదీవియును—కథ

అలనోస్ సెబాస్టియను అంటోనియో ఫ్డినందు గొంజాలోలున్న
 యోడ పోస్ట్లోమంత్రమహిమ స్థలుగుతువానున ముగ్గుట పోస్ట్లో
 మిరాందాతో నోడలోనివారలు తనకతులనితెల్పుట ఫ్డినందుపోస్ట్
 లో వేరేపించిన యరియలుమాయచే పోస్ట్లోమిరాందాలయొద్దకు వ
 చ్చి మిరాందానుమోహించుట మిరాందాకూడ ఫ్డినందున్వలచుట అ
 లనోస్ సెబాస్టియను అంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రీయను ఫోన్సిస్కో
 మొదలగువారు భూమికెక్కియత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫ్డి
 నందునివేదకుచుండగా నాంటోనియో సెబాస్టియను అంటోనియో సెబా

గొంజులలోలను జరిపినేపిల్లురాజ్యమాకరిమింప వన్నుద్ధులుకాగా వారు
 భయులులేచి శత్రుధారణమునకుఁ గతమదుగఁగా వీరలుసింగములగవ
 నవనిబొంకుట కాలిబనుకట్టలు మోసికొనివచ్చుచు త్రింకోటానుజూఁ
 చిజడిసి నేలపైబోరిగిలఁబడుకొనఁగా త్రింకోలాగాలివాన వచ్చునేమో
 యని కారొద్దులుంగాంచి భయపడి కాలిబనుచొక్కాయలో నొదిగినపు
 డు కాలిబన్నుతని దయ్యమునుకొని పడఁకుచుండగా స్త్రీనోతాగ్రిజంట
 గాఁ బ్రోకుచున్న కాలిబను స్త్రీఫానోలనోళ్లలో సారముపోయఁగా వార
 లు తమస్థితితెల్పుఁగా స్త్రీఫానోత్రింకోలా ఆలనోమొదలగు తమవారంద
 లు సముద్రగోములయినందుకు వగచుట ఫర్దినందు మిరాందాలనోయ్యె
 ముంబ్రేమించి పెండ్లాడనిశ్చయించుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోత్రింకోలా
 లకు ప్రోస్పెరోస్థితిచెప్పి యతనిఁజంపనుపాయముచెప్పట ఆలనోసెబాస్టి
 యను ఆంటోనియో గొంజులో ఆడియనుపాన్సిస్కోలు వివిధగతుల న
 రియలుయొక్క మాయలకుఁజిక్కి యాశ్చర్యపడుట ప్రోస్పెరోమిరాం
 దా ఫర్దినందుల పెండ్లికొప్పుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోత్రింకోలాలు ప్రో
 స్పెరోగుహకునమిపించి పలువిధముల దయ్యములబాధనరీదుట ప్రోస్పె
 రోచారలపైఁ గరుణించివారలకుఁ బాబయల్పడి తనస్థితిఁ దెల్పిఫర్దినందును
 మిరాందాను న్యారలక గపర్చి యోడలోనిమిగిలినవారలఁగూడ రప్పించి
 యోడభద్రముగనున్నదని యునిదంత తనమాయాశక్తి యనియు వార
 లతోఁజెప్పి మఱునాఁడువారలతోఁగూడ నేపిల్లువేశమున కేగ నిర్ణయం
 చుటయును.

(32) ఆతెన్నఁజైమనను నాటకమందలి వేనమలు

జైమను (ఆతెన్నపురమందలి యొకఘనుఁడు)

లూసియను లుగూలోసు సెంపోనియసులు (ముఖస్తుతిచేయుసభ్యులు)

వెంటిడియను (జైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)

ఎసి మెంటుసు (ఒక మొరటువేదాంతి)

అల్పిబమాడిసు (అతెన్నులోనియధికాఁ)
 స్లేవియసు లుసీలియసు నర్వీలియసులు (తైమనునిసేవకులు)
 కాపిసు పైలోటసు టీటసు లూసియసు హార్మిన్నియసు మఱియొందఁడు
 (తైమనునికప్పిచ్చిన వారిసేవకులు)
 ముగ్గురుకొత్తవాండ్రు) ఒకసేవకుఁడు ఒకవిదూషకుఁడు
 కవి చిత్రకారుఁడు సగలముక్తవాఁడు వర్తకుఁడు
 ఒకముదనలి
 ఫిర్మియా తైమెండా (అల్పిబమాడిసుని యుంపు పకత్తెలు)
 మనస్రధుఁడు వేనకాఁడు)

ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు భృత్యులు
 రంగము అతెన్ను మఱియునాచెంగటియడవులును — కథ

కవి చిత్రకారుఁడు సగలముక్తవాఁడు వర్తకుఁడు వట్టాముక్తవాఁడు
 మొదలగువారలనోన్యము సంభాషించుకొని తైమనునిచేత కేగుట తై
 మనువెంటోడియసునకు డబ్బిచ్చివానిచెఱవిడిపించుట తైమనులుసీలియ
 సునకు ధనమొసంగి పెండ్లిచేయించుట తైమనుకవి చిత్రకారుఁడు మొద
 లగువారిస్సన్మానించుట ఎపిమాంటసు తైమనునియవివేకము స్థాపించు
 ట అల్పిబమాడిసుప్రభులు దొరసానులుద్యోగులు గాయకులు మొదలగు
 నానాజనులకెంతో వేడుకతోతైమనువిందుచేయించి బహుమతులిచ్చుట
 తైమనుకప్పిచ్చినవాండ్రితనియొద్దకుఁ గాలదోషముపట్టుచున్నవత్రిము
 స్లేవియసు తైమనునితో నతనియాస్తికి మించియప్పతని కున్నదనిన్పట్టపర
 చుట తైమనుతనయొద్దమిత్తుమని భోజనభోజనములందుచుఁ దమబొ
 గడుచుండుప్రభుల యొద్దకునాహూయ్యార్థము సేవకులనంపెనుఁగాని యొ
 కఁడింటలేననిపించుకొనియె నొకఁడిప్పుడువీలులేదనియె నింకొకఁడంతక
 న్నుఁగానకప్పులపాలు కానేలయనిచీవాట్లు పెట్టదొణగె నిట్లెల్లవారుత
 ప్పించుకొనిరి కానియొక్కడైనదనకు సాయపడకుంటకునన్వలవాండ్రొ
 విన సేవకులకుజడిసితానిల్లు వెలువడ లేకుంటకువెట్టికోపమున మండిపడు

చుంటు ఆల్పిబ మూడిను రాజ్యానికాకుచే విదేశవాసశిక్ష వినింపఁబడి న్న్య
 శత్రుత్వంఁగలసి తనదేశముపైదండై ధాదలఁచుట టైమనుపూర్వ
 ముననవిదునారగించి తనుబొగడుచుదశకొకింతయుఁ బనికిరానితనక
 పటమిత్రుల నందఱుల్వొందుచేసెదనని మిషవెట్టిరావించియందఱిపైపేడిసి
 ట్లుచల్లపడఁదిట్లుగా వారెల్లరతనికేబిచ్చెత్తినదని నొచ్చుకొనుచుబోవుట
 టైమనుమనుష్యులదౌర్జన్యముఁ దలంచుమానవసంఘమునోసి యడవికే
 గుట ఆల్పిబ మూడినుఫిర్నియా టైమెండ్రాలతోనాతెన్నుపై దండై పో
 వుచు నడుదారిలో టైమనుంజూచి మనుజులననస్యించుకొను నతనిచేజే
 వాల్లుతిరియతనివలన బంగరుబొందిపోవుట దొంగలటైమనువలననీతినే
 ర్చుకొని యతఁడిచ్చినబంగారుంగొంపోవుట స్త్రేవియసును టైమనుప్రియ
 ముగా సంభాషించిబంగరిచ్చిపంపుట బంగరుబొందనాసించి మిత్రులవ
 తనచ్చినకవి చిత్రకారులచిత్వరన్తైమను కొంతబంగరిచ్చితిట్టి తన్నిపాటఁద
 టునుట టైమను రాజ్యానికాకుఁతో ననందర్భముగామాట్లాడి తనగు
 హలోనికరిగిమృతించెడుట .

(తెలి) టీటను ఏండ్లోనికనమనాటకమందలి వేసములు

సాటిర్ని సను లోముచకవర్తి

దెసిమానసు సాటిర్ని సనుని పోదరుఁడును లెవీరియాను వలచినవాఁడును

టీటనేండ్లోనికను గాతులనెదిరించిన సేనాధిపతియగునొకరోమనుఘనుఁడు

మార్ససేండ్లోనికను ప్రజాపతినిధియు టీటనునిపోదరుఁడును

లూసియసు క్వింటసు మాట్రియసులు టీటనునికొడుకులు

చిన్న లూసియసు లూసియసునిపసిబిడ్డఁడు

ప్లెలియసు మార్వసునికొడుకు

ఈమొలసు ఒకరోమనుఘనుఁడు

అలార్బసు డెమిట్రీయసు చీరనులు తామారాకొడుకులు

ఆరాను తామారాజుఁడు

ఒకయనికారి ప్రజాప్రతినిధి మాతపరిహాసకుఁడు గాతులు రోమనులుతా

మోరా గాతులరాణి

లెవీనా టీటసునికూతురు

ఒకచాది యొక్క కవల నిశితవ్రతు

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు నై
నికులు భృత్యులును రంగము రోమును వాణి సచ్చెంగటి ప్రవేశ
మును— కథ •

సాటిర్నినను బేసియానసులు రాజసదవ్యక్తై కలహించి ప్రజాభిప్రాయ
మడుగుట టీటసుగాతులను జయించి యుద్ధమందు మృతులై సతనయి రువది
యొక్కందు కొడుకుల పీనుంగు పెట్టెలతోను బందెలుగాఁ జేబడిన తా
మోరా ఆలార్బును చీరను డెమిట్రీయసు ఆరాను మొదలగువారితోడను
జయభేరిలు మోయి నేతెంచుట టీటసునకు బ్రజాప్రతినిధులు రాజమకు
టము పెట్టెదడున యతఁడంగీకరింపకుంట తామోరా పెద్దకొడుకును రో
మునులు తమదేవతులకు బలియిచ్చుట టీటసు సాటిర్నినసునకు రాజమకు
టమిడుట సాటిర్నినసు తామోరానుఁ దనరాణిగాఁగైకొంట బేసియాన
సు లెవీనియానైత్ కొనిపోవుచుండగాఁ సతనికి మాన్యులు లూసియసు మ్యుటి
యసులుతోడ్పడుట టీటసునందుకొప్పక వారి బెంబడింపుచుఁదన్న డ్డిన మ్యుటి
నసునింజంపుట టీటసుని సాటిర్నినసు తూనాడితనకు లెవీనియా యక్కర
తేదనితామోరా రాణితోఁదననగతున కేగుట టీటసుతనకొడుకుల చేతను
మఱియుఁ జక్రవర్తి చేత నవమానింపఁబడి యొంటినేగుటకు ముఁఖించుట
నూన్సు లూసియసు స్వీకరింపకు మార్నియసులు టీటసుని వేడియతనియం
గీకాతముపై మ్యుటియసునకు తరక్రియలు యధావిధిగఁజేయుట సాటిర్ని
నసు తామోరా డెమిట్రీయసు చీరనా రాన్లతో గూడి బేసియాన సెవీనియా
మొదలగు నరింగలిసికొని లెవీనియాను బలాత్కారముగాఁ గొంపోయిన
దుకు బేసియానసును మఱియుఁదన కనిష్ఠుల టీటసును వానికొడుకులను గద్దెం
పఁగా తామోరా చక్రవర్తితో రహస్యముగా వారలపని పట్టించెదననిచె
ప్పివేకివారలతో సతనివట్టుపర్చుట డెమిట్రీయసు చీరనులు లెవీనియానా

క్రిమించుకొనుటకు పోరాడుచుండ నాతనువారలతో కేపువ్యాసవనములో
 ఆత్మవర్తివేటాడునపుడు చక్రవర్తినింగలిసికొన లెవనియామొదలగు
 నాడంగులువచ్చెదరపుడు మితల్లితోనాలోచించి లెవనియాతో మియి
 స్టముతీశ్చుకొన నచ్చుననిచెప్పివారల స్సమాధానపర్చుట ఒకలోయలో
 తామోరాయాతనులు కీడించుచుండగా బెసియానస్లవనియాలచటికివ
 చ్చి వారలన్వేటఁజూడరమ్మన తామోరాకుట్రవలన డెమెట్రీయసుచీర
 నలువచ్చి బెసియానసుంబాడిచి చంపియొకగోతంబడవైచి లెవనియాను
 బల్మిచేఱఁబట్టుటకుఁగొంపోవుట ఆరనుకుట్రవలనమార్బియసు క్వింటసులు
 బెసియానసుతోయంబడిన గోతఁగూలుట తామోరానాటిర్చిన నేడో
 నీకనుట నచటికిరావించిమార్బియసు క్వింటసులు బెసియానసుంజంపినారని
 చెప్పుట ఆంధ్రోనిక సెద్దియుఁదోచక లూసియసు స్వెంటనిడికొనిపోవుట
 ఒకలోయలో డెమెట్రీయసు చీరనులు లెవనియానుచేఱఁబట్టి యాపెచే
 తులను నాల్కనుఖండించియేగుట మార్ససులెవనియాను నెదకుచునొక
 లోయలోనున్న యాపెంజూచివగచి యాపెనింటికిఁగొంపోవుట లూసియ
 సు విదేశవాసశిక్షన్వసింపఁబడుట లూసియసు టీటసు మార్ససులెవని
 యాలుకూడి విలపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరిచేయికోపింపినను
 రాజుటీటను కొడుకులంగాచెదనన్నఁడని చెప్పగాఁ దక్కినవారు తమత
 మచేతుల నిచ్చెదమనుచుండగా టీటసు తనచేయిగోసి యారునకిచ్చుట
 ఒకదూతటీటసు కొడుకులశిరస్సును మఱియతనినరకఁబడిన హస్తమున
 తనియెదుటనిడిపోవుట లూసియసుగాతులంబురికొల్పి రోమునెదండెత్తి
 వచ్చెదనని తనతండ్రినోదార్చియేగుట లెవనియా యసుకపైనోటనొక
 పుల్లపెట్టుకొని తనమొండిచేతుల సాయమున డెమెట్రీయసు చీరనులు త
 నభర్తంజంపి తనుఁజెఱచితనచేతులు నటికినాల్కఖండించి నారనితె
 ల్పుట చక్రవర్తిని యారనుపోల్కిగా నొకనల్లనికొడుకునని యాబుడుత
 ని చంపుమని దాడిచేతనతనియొద్దకంపఁగా డెమెట్రీయసు చీరనులతోను
 ప్పయార నాబిడ్డనిగాతులదేశమునఁ గాపాడనెంచిదాడినిఁ బొడిచిచంపి
 యొక తెల్లనిశిశువునుఁ చక్రవర్తినికప్పఁజెప్పడని డెమెట్రీయసు చీరనుల
 కుపదేశించు టీటయసు విదూషకునిచేతికి విజ్ఞానవవత్రికనిచ్చి చక్రవర్తి

కడిచూపి యతఁడేమనునో తిరిగితనకుఁ జెప్పుమనుట చక్రవర్తివిమాపకుఁ
డిచ్చిన యుత్తరమునుఁ జదివినొనివిమాపకునకుఁజిగియు విధించిటీటసునిఁద
నచేతనఱుకుటకై యతనిఁబట్టితెమ్మనుట ఈమొలియస్సుగాతులసే న
న్గూర్చికొని లూసియసునోముపై దండెత్తినచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తిజడిసి
లూసి మనుని టీటసునింటదగ్గలిసికొమ్మని యమొలియసునంపుటగాతుల
పైనికులచే నారనుపిల్లనితోఁగూడఁ బట్టువడుట తామోరాటీటసునికి వె
త్తెత్తినదనినిశ్చయించి డెమిట్రీయసుచీరనులతో నడురేయిబయలుదేరి టీ
టసుని యింటికివెళ్లియతనితోఁ దాఁబగదయ్యమనియుఁ దనకొడుకులిరు
వును నొకఁడుచేతదయ్యమనియుఁ దమ్మునుయధేచ్చగా నియోగించినచో
నభీష్టముతీ ర్చెదమనియుఁజెప్పుట టీటసా పెనూటలుసమ్మిచట్లు నటించు
చు నాపెనుమఱి యాపెకొడుకులనుఁబోల్చి చక్రవర్తినిదనయెడుటఁ బె
ట్టుమనిరోడుట సోయె లూసియసుని మఱిముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
నీయింటికిఁబిందుకై రప్పించుము చక్రవర్తింజక్రవర్తినిని మఱియాపెకొ
డుకులను నీయింటిఁబిందునకు వచ్చునట్లుచేసెదనని తామోరాచెప్పిపోవు
ట టీటసుఁగూర్చసునితో గాతుసేనాధిపతులను వెంటనిడికొని లూసియ
సుని వెంటనేరమ్మనుమనిచెప్పిపంపి పల్లియసునిబిలిచి డెమిట్రీయసుచీరను
లను విడిచికట్టివారలకు నోళ్లుమూసి లేవీనియాచేత నొకగిన్నెనిడివారలు
చేసిననేరముల వారలతోఁజెప్పి వారిగొంతుకలఁగోసి యానెత్తురాగిన్నె
లోఁబట్టి వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుటనుడికించివండుట చ
క్రవర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్గసు లూసియసు లేవీనియా
గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁగూర్చండఁబెట్టి తావంటవానివేసమూని
తావండిసపదార్థము నెదుటనుంచి లేవీనియాను బొడిచిచంపుట చక్రవర్తి
కారణమేమనియడుగ డెమిట్రీయసు చీరనులు బెసియానసునిచంపి లేవీ
నియానఁజెఱబట్టి యాచేతులనఱికి నాల్కనుఖండించిరనియు నదియెఱుఁ
గక నీవునాకొడుకులఁ జంపింగినావనియు నారనుతనచేయికూడానఱుకు
కొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁడనియుఁజెప్పుట చక్రవర్తి డెమిట్రీయసు చీరను
లను బిలిపించుఁడనిచెప్పినపుడు టీటసిదిగోవారల సేతామోరాతిననుంకిం
చుచున్నదని యాపెదొర్జన్యమునెల్లడించి యాపెనొడిచిచంపుట అం

మొక్కచక్కెర తీటసుంబాడిచిక్కుల్లుట లూసియను చక్కెర
బొడిచిచంపుట ఆరనునికీడగుశిక్షవిధించి రోమనులు లూసియనుని దమ
కు రాజుగాజేసుకొనుటయను.

(4) తొలియలను క్రెస్తీడాలను నాటకమునందలివేసములు

ప్రియాము తొలియరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు తొలియలను పేరిసో
డీఫోబను హెలీనసులు

ఈనీసు ఆంటీసరు తొలిజను సేనాధిపతులు

కల్చసు గ్రీకులతో జేరిన తొలిజనుగురువు

పండాగసు క్రెస్తీడాపినతండ్రి

మూర్గరిను ప్రియామునిజూరపుత్రిడు

ఆగమెన్నును గ్రీకు సేనాధిపతి మెలిలాసువానిసోదరుడు

అచిల్లెసు అజాక్సు ఉలిసిసు నెల్టరు డయామెసిసు పెట్రోక్లసులు గ్రీకు
సైకులు

తర్సిటిసో మయగుజ్జబండడు

తొలియలను పేరిసోడయెమిడిసులు సేవకులు

హెలెను మెలిలాసునిభార్య

ఆండ్రోమేషీ పెక్టరునిభార్య

కనాండా ప్రియామునికూతురగు మాంత్రికురాలు

క్రెస్తీడాకుల్కుసునికూతురు

తొలిజనుసైనుకులు గ్రీకు సైనికులు రంగము తొలియగ్రీకుశిబిరము
ను— కథ •

తొలియలను క్రెస్తీడాపైనవలపును పండాగసుతో చెల్పుట క్రెస్తీ
డాతన చెంగటినుండి యుద్ధమునుండిపోయెడు వీరుల పండాగసుతోడనుండి
పరికించుట గ్రీకువీరులు తొలియనుజయింపబోక రిల్తగానేడేండ్లనుండి

యుంట కై విచారించుట హెత్తరు గ్రీకులలో దవతో ద్వంద్వయుద్ధమున
యగలవాడున్నాడాయని గ్రీకు సైన్యములో జుటించుట గ్రీకు సైనికు
లుకోరినట్లు హెలెనుగ్రీకులకు దిరిగి యప్పగించడగునా లేదాయని ప్రి
యాముకొడుకులతో నాలోచించుట గ్రీకులు మామేనత్తను గొంపోయి
రట్ల పేరిను గ్రీకు సేనాధిపతిభార్యయా హెలెనుండెచ్చెదెచ్చుకొన్న ధా
నివిడువనేలయని కొందఱువిడువకున్నచో గ్రీకులవలన దమదేశమున
కుఁజేటు వాటిల్లునేమోయని మఱి కొందఱు సభిప్రాయమిచ్చుట కెసాం
డా హెలెనుం గ్రీకులకప్పగించనిచో తోయికి ముప్పుకలుగుననిచెప్పి
పోవుటతోయిలను కెసీడాలనోన్యమువలచిక పగూడుట గ్రీకులచేబట్టు
వడిన యాంటీనరునిదిరిగి తోయి సైనికులకిచ్చి వానికిమాటుగ కెసీడా
ను గ్రీకులకిచ్చుటకు పేరినుమొదలగు తోయి సైనికులొప్పుకొని తో
యిరసుని దమయెద్దకు బిలిపించుట పేరినుతోయిలనునితో కెసీడాను
గ్రీకులకర్పించుమన నాతడాలాగాయని యలుకంబోయి కెసీడాకుడా
ర హాస్యముగా గ్రీకు సైన్యములోఁగలసి కొంచుండుననిచెప్పి యాపెను
గ్రీకులకప్పజెప్పుట గ్రీకు తోయి సైనికులొక చోట నొక రేయికలసి భో
జనమునేయనిచ్చగించుట తోయిలను కెసీడాడయోమెడతో రహా
స్యసల్లాపములాడి వానికి తానిచ్చినచొక్కాయ చేతినిచ్చిపంపుట కను
లారఁజూచిమండిపడుట శకనములు బాగుగలేవు నేడుయుద్ధమునకుఁబో
వలదని తలిదండ్రులు సోదరియుంభార్యయును వారించుచుండగా హెత్తరు
నినక తోయిలనుతోఁగూడ రణరంగమున కేగుట అచిల్లెను లసిశస్త్ర
ములువిడిచి కూర్చున్న హెత్తరుంజంపుట ఉభయ సేనలు హెత్తరు చచ్చు
ట తెలిసి యుద్ధమునాటికిఁజాలించి తమతమ విడుదల కేగుటయును

(35) పన్నెండవరాత్రి లేకనీయచ్చగించునదను నాటకమందలి వేస
ములు

ఆర్సినయో ఇల్లీరియాప్రభువు
పెబ్బాస్తియను వయోలాసోదరుడు

అంతోనియో నోకాధికారి సెబాస్టియనుమిత్రుడు

నోకాధికారి వయోలామిత్రుడు

వెలెంటిను కూరియోలు ప్రభుసచివులు

కొంచి ఒలివియాపిసతండి

ఆగ్నీకు

మాల్వోలియో ఒలిపియాకుబంధారు ఫేభియను విదూషకుడగు పెస్టీ ఒలి
వియా సేవకులు

ఒలివియా భౌగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుసోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురువు నావికులు అధికారు గాయకులు భృత్యులు రంగము
ఇల్లీనియాలోనిపట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము— కథ •
ఆర్సినుతన దెలికానితో నొలివియానూ పెసోదరుని గూర్చిచింతించుచు బు
రుసులంజూడకుంటువినుట వయోలాసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన త
నసోదరునకై చింతించుచునార్నరుని పండవేషమున సేవించుట సెబాస్టి
య నాంతోనియోతో దనతో నొకసారిబుట్టి తన్ను సరిగాఁబోలిన తన
సోదరిసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయినదనియు నాపెన్వదకుటకై రోడరి
గోపేరు పెట్టుకొని యార్సినుచెంతకుఁ దానేగెదననియు నందుకునీసాయ
ముకావలయుననియుఁగోరుట చీలివియాయొద్దకు వయోలాప్రభునిచేఁబం
పఁబడి యాపెచేఁబేమింపఁబడి యాపెచెలికత్తెచేవంపిన యుంగ్రమం
దుకొని యాపెతెల్విలేమికిఁజింతించుట ఆర్ననువయోలాచేతి కొకనగయి
చ్చియొలియాకిమ్మనిచెప్పుట ఆర్సినునివయోలావలచిపరితపించుట ఒలివి
యావయోలాతోఁ దనవలపు తెల్పఁగానాపెతప్పించుకొనుట మెరియాయొ
లివియావ్రాసినట్లొకయుత్తరము కల్పించిమాల్వోలియోచెంత నవ్వలా
టకిడఁగా నతఁడొలివియానువలచిన దనుకొనివికారపడుట తాగ్రుబోతగు
లొంచి తనతాగ్రుమ చెలికాడగు నాగుచీకుతోనొలివియాని న్వలచినదికా
నినీశోర్యగుణమా పెకుఁ గన్నర్చుటకై యాపెయొద్దకు రాజాజ్ఞచేరాకపో

కేలు సేయుపడుచువానితో నీవెదిర్చిపోరాడిగల్గితేవని నీయెడలనా పెయ
నురాగమధికమగునని పురికొల్పఁగానతఁడు వయోలాను నడుమార్గమున
నాహ్వనముచేయుటతోర్వకతఁడు సెబాస్టియనునొని యాతోననేగెడు
నాంతోనియోమూగుచీకు నెమరించునపుడతఁడు రాజుశత్రుఁడగుగాన రా
జభటులతనింజెఱకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడతఁడో సెబాస్టియనుఁడనీయొ
ద్దనాదాఁచిన ధనముగానినన్నుఁగానియెఱుంగననెద వింతయన్యాయముత
గదునినునంశ్రమునుండి రక్షించియిటకును రక్షితముగాఁ దీసికొనివచ్చినం
దుకా యిట్లాడుచుంటివనివాపోవుచుఁబోవుట కనిపెట్టివయోలా గూహన
న్ను నాసోదరుఁడనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మన్నీటిముప్పునుండి బ్రతికి
యిచటనుంటగూఢియనిసంతసించుట సెబాస్టియనునిఁబెర్చుట నాదొరినాని
నిన్ను శీఘ్రముగరమ్మన దనఁగా నా పెనునేనెఱుంగనీవెవఁడనోకానినీత్రో
వనునీపువోయని యాతనియూగుచీకిదిగో దొరికినావాయని యొకచెంపకా
యకొట్టఁగానయోవ్తోయిచట వారల్లెప్పిచ్చివారేయనియతనిఁబట్టిమర్దం
చుచుంట యూడీకనిపెట్టి యతనిపెకుఱుకఁగా పెర్చరువలననాసమాచార
మువిని యెలివిసూయడ్డుపడ్డినెంచి యాగ్నీకులందగిలివైచి యయ్యానా
యింటికిరమ్మాయనిపిలువనతఁడు నిస్సంశయముగానిదంతయు మాయగా
నికలగానియగుననుకొనుచు నాపెన్వెంబడించుట చీకటిగదిలోఁబిచ్చివార
డనితలంపఁబడి యెలివిసూచేనుంపించఁబడినమాల్వోలియోతో ఫేభియ
నులించియున్నాగు చీకుపెట్టేమెరియాలుహాస్యమాడుట ఒలివిసూయొకగు
రుపుచెంతఁదన్నుఁ బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనునిగుడికిఁగొంపోవుచుం
డనతఁడెట్టియుఁదోచక విస్మితుఁడై యరుగుట ప్రభువువయోలా యెలివి
యా సెబాస్టియనులించియాగ్నీకు ఫేభియను పెర్చనుమాల్వోలియో మెరి
యాలోకచోఁగూడుటచే యాధార్థసిత్తివై లువడుట రాజువయోలానుసె
బాస్టియనొలిపియాను యధావిధింబెండ్లాడుటయును

36 వెరోనాయందలి యిద్దరుగుమనుష్యులను నాటకమందలివేసములు

సిల్వియాతండ్రియగు మిలెనాజు

వెలంతును పోటియనులిద్దరు తగుమనుష్యులు
 పోటియనుని తండ్రియకానాంటోనియో
 తూరియో వెలంతునుని ప్రితికక్షి
 ఎగ్గమూరు సిల్వియానూసహకారి
 స్వీడు వెలంతునుని సేవకుడు
 తొన్నుపోటియనుని సేవకుడు
 ఆంటోనియో భృత్యుడౌపాంతినో
 జూలియాశరణుగొన్న పూటకూళ్లమర్త
 వెలంతును శత్రువులు
 పోటియనునవలచినజూలి యా
 వెలంతునునివలచిన సిల్వియా
 యా సెట్టజూలియా చెలికత్తె

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి యాచెంగటి
 యడవియును— కథ ♦

వెలంతునుతన చెలికాడంగు ప్రోటియనుతో మాట్లాడి స్వీడునైంటనిడు
 కొని మిలెనాజిసభాసదుడౌట పోటియనుజూలియానువలచి జాబంపిప్ర
 త్యురమంది చెడువుకొనుచుండ నతనితండ్రియూతని నిల్లెనాజసభాస
 దుడవుకమ్మనిపంపుట వెలంతును సిల్వియానువలచి యాశ్రయించుట
 పోటియనుజూలియాకుఁ దనయంగరమిచ్చి యాపెయుగ్రముద్దాగైకొ
 ని కా రెన్నునైంటనిడికొని మిలెనాజినొద్దకరుగుట పోటియనురాజాజ్ఞ
 చే వెలంతునుదరిజేరి యతఁడువలచిన సిల్వియానుదావలచి జూలియా
 నుమఱచి యతనిపైఁగిట్టకాతని గుట్టుచెప్పిరాజుచేనతనిదేశమునుండి వెడ
 లగొట్టించుట వెలంతునొకయడవిలో బళాత్కారముగా తొన్నుతోఁగూ
 డ దొంగలగురువగుట సిల్వియానురాజాజ్ఞపై తూరియోకుజతపర్చెదనని
 మిష వెట్టితానాపె ప్రేమనుసంపాదించఁగోరి యాపెమేడచెంత యాపె
 ప్రాత్రముంబాడుచున్న పోటియనువైఖరిం బూటకూళ్లవానివెంటిడి ము

గ వేసముననున్న జూలియాక నిష్కర్షదూకులచుట సిల్వియా యెగ్గ మూరు సా
యమున వెలంతునుయొద్దకుఁబోవ నుద్దేశించుట పోటియనుజూలియానుఁ
దన సేవకునిఁగాఁ గుదుర్చుకొని యా పెతనకుఁదల్లియిచ్చిన యుంగ్రము
న్సిలియాకిచ్చి యా పెచితముందనకుఁ దీసికొనిరమ్మనొకంపుట రాజుతూ
రియా ప్రోటియను జూలియా లెగ్గ మూరుతోఁ బారిపోయిన సిల్వియానువె
దకఁబోవుట దొంగలుసిల్వియాను వెలంతునుచేతకుఁగొంజోవుట రాజు
తూరియా పోటియను జూలియా వెలంతును లొకచోఁగలసికొనుట సి
ల్వియాను వెలంతునునకు జూలియాను పోటియనునకు రాజు పెండ్లి నేయుట
యును

(37) సీతుకతయను నాటకమందలి వేసవంలు

లియోంటీసు సిసిలియా రాజు

మేమిల్లియను సిసిలి గూయువ రాజు

కేమిల్లో యాంటీగోనసు క్లియోమీనీసు డయానులు సిసిలియాలోని పరి
భువులు

రోగరో సిసిలియాలోనితగుమనుష్యుఁడు

పోలికేసను బొహిమియా రాజు

ప్లోరిజలు బొహిమియా గూయువ రాజు

అర్చిడేమసు బొహిమియాలోని పరిభువు

ఒక నావికుఁడు

కారాగృహాధిపతి

పెరిడిట్టా తండ్రియగు ముదుసలిగొల్లఁడు వానికొడుకువిదూషకుఁడు

అటోలికసు మోషగాఁడు

హెర్మియోనీ లియోంటీసు రాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూతురు

పోలీనా ఆంటీగోనసునిభార్య

నిమిల్లా రాణిచెలికత్తె

మొప్పాదొరకనులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గో
పికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువాడు రంగముసిపిలియాయొకపుడు బా
హిమియా యింకొకపుడును— కథ

లియోంటీనుతనభార్యతో పోలికైననునకు సంబంధమున్నదని శకించి
వానికిడిసమిడుమని కేమిల్లోతో జెప్పగానతడు పోలికైననునకది తెలి
యజేసి యతనినాతనిదేశమునకంపుట రాజుతనరాణిపై ననుమానపడి
యా పెంజెటసాలనుంచుట యా పెకొక యాడుపిల్ల పుట్టగా నాపిల్లను పోలీ
నారాజునకుఁ జూపించినపుడతడాపిల్లనడవిలో విడిచిరమ్మనియోంటీగోన
నునక్కాయెడుట రాజున్యాయసభలో బాహుటుముగా రాణియందు వ్యభి
చారదోషమారోపించి మరణశిక్ష విధించునంతలో క్లియోమిసీసుడయా
నులపోల్లోయనుదేవతాసన్నిధినుండి రాణినిష్కల్మషురాలనియు పోలికే
ననునిర్దోషియనియు కేమిల్లో రాజద్రోహి కాడనియు లియోంటీసులేనిపో
నియనుమానములుగలకూర్చుండనియు నతనికడన్విడిచినయాడుపిల్లదక్క
వేతేసంతానముండదనియు నభిప్రాయముందెచ్చి చదువునపుడదిరాజున
మ్మకుండునంతలో నాకస్మికముగా రాజకుమారుడు మృత్యుడై నట్లు తెలి
యగా రాణిమూర్ఛిల్లుటఁగని రాజుతనపైదేవతలాగఁగ్రహించినారని తె
లిసికొని పశ్చాత్తప్తుడై రాణియుపోలికైనను కేమిల్లాలునిరుషులనినిశ్చ
యించికొని వెంటనేమూర్ఛదేటించుటకై కొంపోబడినరాణిమృతిచెంది
నదని పోలీనా తెల్పగాఁవగచుట ఆంటిగోనసురాజ్ఞాచొప్పున రాజపుత్రి
నిబాహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచిపోవుచుండగా నతనిపై
నొకయెల్లుబంటిపడుట ఆంటిగోనసునియోడగాలివాన తాకునఁజెడుట
ఒకగొల్లఁడురాజపుత్రిన్గాపాడి యాంటిగోనసునిస్థితినిఁదన కొడుకువలనఁ
దెలిసియతనిఁగావనేగుట దారసంతానవియోగమునఁ దలడిల్లునాప్రభు
డునన్నరమ్మవర్తమానము చేసెనిప్పటికిఁబడేనేండ్లుకావచ్చినవి స్వదేశ
ముఁజూడనేగెదసెలవిండని కేమిలామనవిసేయగా పోలికైననుసరియేపె

శ్లోకవుగాని కొంచెమాగుమయొక గొల్లనియింటికిఁ దలుచే గెడుతనకొడు
స్థితి తెలిసికొనుటకు కెమ్మిటానువెంటఁబెట్టుకొని మాటువేసమునఁబోవుట
ఆటోలికనులానుజేబుకత్తిరించి మోసమునడబ్బవహరించుట ప్లోరిజల్లుపె
రిడిట్టాతోముతకయుడువు వేసికొనినల్లాపించుచు నాపెద్దప్పకఁదాఁబెండ్లి
చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చియానాటిరాత్రి కవఁగూడనెంచియప్పటి
వేడ్కఁజూడవచ్చిన గొల్లఁడుమాటువేసములనున్న పోలికేసను కేమ్మిటా
కొనుమొప్పాడొరకను మొదలగువారింబరికించుట పోలికేసను పెరిడిట్టా
చేయిపట్టుకొని యాపెంబెండ్లాడెదనని ప్రమాణమొనర్చుచున్న తనకొ
డుకున్నిఁకొంచెదననిచెప్పిపోవుట కేమ్మిటాయుపశేకముపై ప్లోరిజల్లుపెరిడి
ట్టాతో సిసిలియారాజసందర్శనమున కేగుట ఆటోలికనుమోసమునగొల్ల
నినానికొడుకును ప్లోరిజల్లు పెరిడిట్టాల నెంటఁదీసికొనివచ్చుట పోలికేసను
తనకొడుకునువెదకుటకై లియొంటిను చెంతకువచ్చుట ఆటోలికసాంటి
గోననుమాడిసంపాదించిన గుర్తుఁజెచ్చుటచేతను గొల్లలసాక్ష్యముచేతను
పెరిడిట్టాతనకూతురని లియొంటినుసంతసించుట ఆనందమగ్నుఁడగులి
యొంటినునకు పోలినాతాఁదాచిన హెర్మియోనీ సగపర్చఁగానతఁడునిత్ర
గిలినవారు నాశ్చర్యానందాద్ధానోలలాడుటయును.

పేక్కియకుని కావ్యములలో

1 వీనసుమతియెడోనినను కావ్యమనందలి— కథ ♦

ఎడోనిననుజేనతో వీనసుదివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడుకామకేళి
యెట్లుండునో తెలియకాపెద్దప్పించుకొని పందిన్వేటాడుచు దానికొమ్ము
పోటుసమడియఁగా నెడోనువిలపించుచు దివమున కేగుటయును

2 ల్యూక్రసీ దెలయనుకావ్యమందలి— కథ ♦

టాక్క్వినియను రోమురాజు కొల్లేటిసను తన సేనానాయకునిభార్య సతి

నివరోక్షమునఁ జెఱపట్టఁగా నాపెతనభర్తతో నారాజుదౌర్జన్యముంజెప్పి
పోడుచుకొనిచావఁగా నాపెభర్తయారాజుం జేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట

3 విరహవేదనఁగూర్చి పద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారమువ
ర్ణింపఁబడినది

5 విరహదీన తీర్థవాసియందు విరహవర్ణనము

6 భోనిక్సనుకొక పక్షి మఱియొక జాతిపక్షియను కావ్యమున నాప
క్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 శాకుంతలమున దుష్ప్రతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడనువా
నింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజుర్వశి
యను దేవదాస్యవఁగూడుట

3 మాంబివికాగ్ని మిత్రమనునాటకమున నగ్ని మిత్రుఁడనురాజు మా
ంబికయను రాజకుమారిఁ బెడ్డఁడుట

4 కాళిదాసప్రహసనమునందు బరిడబూతుపంచాంగమున్నది

కావ్యములందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశ రాజులచరిత్రముకలదు

- 2 కుమారసంభవమున బార్యతీపరమేశ్వరులు కవగూడి కుమార
స్వామింగని యతనిచేదారకాసుడుం బొలయించుట
- 3 మేఘసందేశమున నొకయత్నుడు మేఘముందన భార్యంగని తన
స్థితీయాపెతోఁ జెప్పిరమ్మని బతిమాలుట
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతువులవర్ణనము
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరసవర్ణనము
- 6 నలోదయమను కావ్యమున నలమహారాజుచరిత్రమున్నది
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగారమున్నది
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికాశృంగార వర్ణనమున్నది

గుతు = గలశబ్దములకథములు

అ

అంగద - ఆకలి

అంగన - స్త్రీ

అంచ - హంస

అంచన - ఇల్లుండుననియూహించి కొలత చెప్పట

అంచెలు - ఆగియాగిపోవుట - టపా

అంటి - అరటికంబము

అండకు - చెంతకు

అండగొనుటకు - ఆశ్రయించుటకు

అంతము - నాశము

అంతరంగము - మనస్సు

అంతరము - ఎడము

అంతిపురము - కాణివాసము

ఆంద - పొంద

అందమందనత్యధికము - వాడుటకమితముల్యముగలసౌగంధము

అందములు - పాటలోహాయినిచ్చుసంగతులు

అంబుదము - మేఘము

అంశము - సంగతి

అక్కజంపు - అధికమైన

అక్కటా - అయ్యో

అక్కఱ - చేయవలసినపని

అక్కు - రొమ్ము

అక్షతము - గాయముపడని

అఖిల - సమస్తమైన

అగచాట్లు- ఆపడ

అగడుపచలేదు- తిరక్కరింపజాలదు

అగణితాధిక్రీయ- అమితాధికారము

అగౌరవము- అమర్యాద

అగ్నికోపంబు- అగ్నియనునలుక

అగుములు- పాపములు

అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన

అచ్చపు- కేవలమైన

అచ్చతానము- శుద్ధస్థానము

అచ్చర- వేల్పుసాని

అచ్చివచ్చు- అనుకూలించు

అచ్చట- అక్కడ

అచ్చట- తనభతతోదాబడుకొనునయ్యె

అజుడు- బ్రహ్మ

అజ్ఞాతభాగ్యము- తెలియబడనియదృష్టము

అజ్ఞలు- మాధులు

అట్టిట్లు- తార్కాణము

అడగువ- వినయము- జితేంద్రియత్వము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమె- దానుడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- వసుకొనెడు

అతిపరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- స్త్రీ

అత్యధికము- మితిమీరిన ఘనత కలది

అత్యాశ- తనకు దగని గోరిక

అదనము- కావలసినదానికన్న నెక్కువ

అది- ఆపె- వలయును

ఆదును- సమయము

అద్దిర- భరిర

అధముని- నీచుని

అధికము- కావలసినదానికన్న నెక్కువ

అనంతము- హద్దు లేనిది

అనద- దిక్కుమాలినది

అసయంబు- ఎల్లప్పుడు

అనవరతము- ఎల్లప్పుడు

అని- యుద్ధము

అనుకంప- దయ

అనుకృతి- పోలిక

అనుగు- మిత్రుడు- ముఖ్యమైన

అనుగుణముగ- తగుస్థాయి

అనుజాడు- తమ్ముడు

అనుతాపము- పాపమెందుకు చేసినది నొచ్చుకొనుట

అనువు- పంపు

అనురూపము- సరిపడుతేరు

అనువు- ఉపాయము

అనుసరింపబడు- చేయబడు

అన్న- స్త్రీ

అన్నవమిన్న- ఉత్తమస్త్రీ

అన్వేషణము- వెదకుట

అవప్రయుక్తంబగు- తప్పుకానుపయోగింపబడు

అశమృత్యుకరము- బ్రతుకవలసినంతకాలము బ్రతుకనీనిది

అపరకమాము- చచ్చినవారింఁచూచిఁ చేయుకమాము

అపహరింపఁబడిన- తీసికొనఁబడిన

అపహసనకరము- నగుబాటుచేయునది

అపాయము- కీడు

అపాయకరులు- హానిచేయువారు

అపురూపము- అరుదు

అపూర్ణములు- వెలితివి

అప్పనము- కప్పము

అప్పుతో- నీళ్లతో

అబ్బ- పొండు

అబ్బరము- ఆశ్చర్యము

అబ్రిము- ఆశ్చర్యము

అభినయము- లేసిడున్నటుకనృత్యములు

అభిప్రాయము- ఊహ

అభిమానము- ప్రేమ

అభ్యాసము- అల్లవాటు

అమరపదవి- చావులేనిస్థితి

అమరి- ఒప్పి

అమాయికుల- నిష్కపటుల

అమితవ్రయభరము- హద్దులేనివెచ్చమునఁగల్గుబాధ

అమృతపదము- చావులేనిస్థితి

అమృత భాణము

అయిన- కూడ

ఆరమర- సంశయము

ఆరయ- గ్రహింప

అరయబోవ- చూడ- బోవ
 అరయు- చూచు- వేదకు
 అరయుడి- చూడుడి
 అరసెదవని- ఆలోచించెదవని
 అరుగు- పోవు
 అరుదెంచి- వచ్చి
 అరులకు- శత్రువుకు
 అరుసుల- రాజుల
 అధము- ధనము
 అధరాత్రము- నడిరేయి
 అహత- యోగ్యత
 అహమామానుషోహ- తగుమనుష్యునితలంపు
 అహడ- తగినవాడ
 అతిముతి- మిక్కిలి
 అటుత- కంఠమున
 అల- తరంగము
 అలంతుల- నీచుల
 అలతులారా- అల్పులారా
 అలడడి- చింత
 అలత- అలసట
 అలము- కవియు- కప్పు ఆకమించు- వ్యాపించు
 అలరింప- సంతోషపడుటకు
 అలరు- పువ్వు- ఒప్పును
 అలవడుట- అభ్యసనపడుట
 అలసట- బడలిక

అలుకువ- కోపము
 అలుగు- బాణము
 అల్కపోత- కోపస్వభావము కలదానా
 అల్పముగ- కొద్దిగా
 అల్పవేళ- కొద్దిసేపు
 అల్లన- మెల్లగా
 అల్లాడెడు- కదలెడు
 అవకాశము- నమయము
 అవతరించిన- భూమికేడిగిన- ఆకారమందిన
 అవధి- గడువు
 అవమానకరములైన- పరువుపోగొట్టెడు
 అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని
 అవసరము- అక్కఱ- ఇష్టమునరవేచుకొనువేళ
 ఆవివేకము- మంచిచెడ్డ లేటుగఱమి
 అశుచి- మైల
 అశ్రులు- కన్నీళ్ళు
 అసంభవము- కలుగఁబోనిది
 అసంభావితము- అసందభము
 అసడ్డ- నిలకడ్యము- అశ్రద్ధ
 అసదు- అల్పుని
 అసలు- సారము
 అసాధారణముగా- అందఱి కన్న నెక్కువుగా
 అసుర- రాకాసి
 అసులకు- కత్తులకు
 అహంయువు- గర్వ

అ

ఆ- జేను
 ఆండ్రికు- భార్యలకు

ఆకట- ఆకలిచేత

ఆచికొంచు- అపహరించుకొంచు

ఆడంగి- పిఱికి

ఆనకుండు- జొందకుండు

ఆకషిణించి- లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు తటస్థించిన

ఆకారములు- రూపములు

ఆకృతి- రూపము

ఆకె- ఆపె

ఆచరణము- చేయుట

ఆచరించి- చేసి

ఆచారానుసారసూతకశ్యామవేషము- వాడుక ననుసరించి మైలపట్టుట నైపు

పు నల్లనివస్త్రాభరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు- ఒట్టలచేగప్పబడినవారు

ఆటపట్టు- నాట్యస్థానము

ఆశి- కుండ్రం

ఆతతాయులు- దుమారగుళులు

ఆతుమలు- నూక్కుదేహములు

ఆతురపడర్- వెల్లిచూపరు

ఆత్ర- తమయొక్క ప్రాణము జీవుడు

ఆత్రహత్య- తన్నుదాజంపుకొనుట

ఆదట- ఎల్లచోట్ల

ఆదినరుసకగుళియ- విదేశవాసగుళి- ఆదమను మొట్ట మొదటిమనుష్యుడు న

షిద్ధఫలముందినుటచే నతనిద్వేషుడుస్వగోళద్యానమునుండి భూమికేదగిలి

వేసెనని హూనావేదమునందలిగాథ

ఆన- ఆజ్ఞ- ఒట్టు

ఆనలి- ఆజ్ఞ

ఆసవాలు- గుఱుతు

ఆపత్తుసామాన్యనాభవము- పామిలందఱికి సమానముగాఁగష్టము శం

వించుట

ఆపద- కష్టము

ఆమని- వసంతఋతువు

ఆయుధనిగూఢుఁడు- ఆయుధబలము కలవాఁడు

ఆరముగ్గిన- నిండాఁరఁబండిన

ఆరయుఁడీ- చూడుఁడీ

ఆరసి- ఆలోచించి

ఆరసినాఁడవు- కనిపెట్టినావు

ఆరాటము- శోకము

ఆరోహించి- ఎక్కి

ఆచేనే- ఆడించెనా

ఆఫీయను- ఓకదివ్యవైణికుఁడు

ఆలు- భార్య

ఆలోచనయునుఁగలిగియాటాడు- ఇట్లుచేయవలయునను నుపదేశముబయ

ల్పడకూఁగులాడు

ఆవృత్తులు- తడవలు

ఆస్థ- కోరిక

ఆస్యము- మొగము

ఇ

ఇంచుమించు- తమారమి

ఇంతి- స్త్రీ

ఇంతాఁక- ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు- విన్నిచూపుమొదలగు నవయవగుణములు

ఇక్కట్టు- బాధ

ఇగిరిక- హవిస్సు

ఇగురు- చిగురు

ఇగురుబోడి- చిగురువంటిశరీరముకలదానా

ఇచ్చ- చిత్తము- కోరిక

ఇడుము- కష్టము

ఇడుముళ్లు- కష్టములు

ఇడువారలు- కోర్కెనగపర్చు వలపుకాండ్లు

ఇతము- ప్రియము

ఇత్తడిసమాధి- ఇత్తడితోగట్టబడినగుండము

ఇన్మడి- రెండుమార్లు- రెండురెట్లు

ఇరువుకొనుట- ఉండుట

ఇరుకెలంకుల- రెండువైపుల

ఇరుమన్నుల- రెండిండ్ల

ఇరులు- చీకట్లు

ఇర్వురు- ఇద్దఱు

ఇట్టి- లేడి

ఇల- భూలోకము

ఇల్లాలు- భార్య

ఇహపరములు- దేహముతోనున్నప్పుడు దేహమువిడిచినప్పుడు స్వేచ్ఛుడు
కృమముగానుండు లోకములు

ఈ

ఈడ- ఇక్కడ

ఈదు- ఒసంగదు

ఈను- ప్రసవించు- ఒసంగను

ఈభంగి- ఇట్లు

ఈయెడ- ఇక్కడ

ఈరు- మీరు- ఒసంగరు

ఈష్యో ఓర్వలేమి

ఈల్లుట- చచ్చుట
 ఈవి- దానము
 ఈవు- నీవు- ఒనగవు
 ఈసడపడు- అసహ్యపడు
 ఈసడించు- తిరస్కరించు
 ఈసరుండు- ఈశ్వరుండు

ఉ

ఉలకించుట- ప్రియత్నంచుట
 ఉంటె- ఉన్నవా
 ఉక్కడంచు- చంపు
 ఉగ్గడించెడు- తెలియపచెడు
 ఉగ్గలి- స్త్రీ కి
 ఉచితబోధము- మంచి తెల్పుట
 ఉచ్చరియించు- పల్కు
 ఉచ్చస్థితి- గొప్పపదవి
 ఉచ్చాణరము- పలుకుబడి
 ఉభవసితము- బైటవిడుచునూపిరి
 ఉడుగు- వేడి
 ఉడుపు- మును
 ఉత్తమప్రజ్ఞ- గొప్పజ్ఞానము
 ఉత్తమమధ్యమాధమ విభాగములయొడ- కాలముపంచుటయందను కూల
 ముగ నుండునపుడు
 ఉత్తలపడకు- చింతించకు
 ఉత్సాహము- ఉభలాటము
 ఉదయము- ప్రాగ్భూతూరుసమయము

ఉదారుడు - దాత

ఉదితేంద్రియములు - పనిచేయజూచుచూపు మొదలగు నవయవములు

ఉన్యోగిజనము - కార్యనిర్వాకులు

ఉద్యహనుషుము - పెండ్లికలంకరించుకొనుపుష్ప

ఉపద్రవకరము - చేటుతెచ్చునది

ఉపన్యాసము - దేనిగూచియైన విస్తరించి చెప్పుట

ఉపేక్షింప - నిర్లక్ష్యముచేయ

ఉరంబులను - హృదయములను

ఉరలు - విడిచిన

ఉరపు - పెద్ద - మిక్కిలి

ఉరు - ఒప్పెడు

ఉరువడి - త్వరగా

ఉర్వి - భూమి

ఉటిది - దట్టము, దాఢ్యము

ఉలివి - నల్ల

ఉలుగు - భయము

ఉలూము - చేడ్క

ఉమి - ప్రీతి

ఉమై - లెద - పురికొల్పద

ఉమల - పొణములు

ఉ

ఉప్పుచు - ఉపరితీయుచు, దుఃఖించుచు

ఉత్తుడు - నిట్టూర్పు విడుతుడు

ఉరడిలుడు - ఓచుకొండు

ము

ముతువు - కాలవిశేషము

ఎ

—
 ఎంచఁగ. ఆలోచింపఁగ

ఎంతే- మిక్కిలి

ఎందేని- ఎక్కడనైనను
 —

ఎకిమిఁడు- రాజు

ఎక్కటి- ఏదోయొక

ఎక్కుడుమెకములు- ఏన్నలు

ఎగ్గించుట- నిందించుట

ఎగ్గు- అపకారము- దోషము

ఎట్టకేలకు- కొంతసేపటికి

ఎడ- హృదయము

ఎడఁద- హృదయము

ఎడపని- విడువని

ఎడయిక- విరహము

ఎడయుట- మానుట

ఎడసి- విడచి

ఎడ్డి- పిచ్చి

ఎత్తుఁడ- కుట్ర

ఎదిరి- శత్రువు

—
 ఎదిరించు- నిరసించు

ఎద్దియుంగానియున్ని- నిర్వాణము

ఎనయు- కలియు

—
 ఎన్నక- ఆలోచించక

—
 ఎన్నిక- నెత్త కీర్తి వచ్చునట్లు- గొప్పస్థితికిఁ దెచ్చుటకు

ఎర- ఆహారము

ఎరఁగుట- పడుట

ఎరవు- ఒకటి రెండుటినములు వాడుకొనుటకడగి తెచ్చుకొనుసాము

ఎఱుక- జ్ఞానము

ఎల- లేత

ఎలనాగ-స్త్రీ

ఎలమి- శంఖోపము

ఎలుంగు- ధ్వని

ఎల్లు- గొంతు- భల్లుకము

ఎల్లభాషలు- అందఱినాల్కలు

ఎసంగు- ఒప్పెడు

వి

ఏవు- బాధ

ఏకతమున- ఒంటిగా

ఏకమానసము- ఒక్కరీతిగామనస్సులుంట

ఏకు- నిందించు

ఏగుచున్నాడు- పోవుచున్నాడు

ఏగుదెంచు- వచ్చు

ఏడ్చెఱ- మిక్కిలి

ఏ తెంచినాడ- వచ్చినాడ

ఏతేరవు- రావు

ఏది- పోగొట్టుకొని- లేక

ఏను- నేను

ఏమఱి- పొరచడి

ఏరు- ఎవరు

ఏలుబడి- పరిపాలనవృత్తి

ఏల్క- రాజు

ఏవ- ఆసహ్యము

ఏవగించెద- అసహ్యించెద

ఐ

ఓ

ఐదువ- పుణ్యస్త్రీ

ఒంటిమై- రహస్యముగా

ఒండు- వేయి- ఒకటి

ఒండె- అయినను- కాని

ఒండొంటిచే- అన్యోన్యము

ఒండొరుమిక- పొత్తు

ఒందిలి- ఆపద

ఒకట- ఒక్కచోట- తత్త్వము

ఒకపట్ల- ఒకప్పుడు

ఒక్కొడు- ఒక్కడు

ఒక్కొట- ఒక్కచోట

ఒక్కొమ్మడి- ఒక్కమాటు- తత్త్వము

ఒక్కట- దబ్బుర- ఆకస్మికముగా

ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జలు- గురువులు

ఒడఁగూడ- లభించఁగా

ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు

ఒడమఁ- పుట్టఁగా

ఒడమి- ధనము

ఒడయను- అధికారిని

ఒడసి- పట్టుకొని

ఒడి- అంకప్రదేశము

ఒడిచితి- పొడిచితి

ఒత్తడి- బాధ

ఒకవక - ఏట్టగా

ఒకవిన - పొందిన

ఒద్దిక - చేరిక

ఒనరవలయు - తగియుండవలయు - ఉండవలయు

ఒనరుతు - చేయుదు

ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు

ఒరపిడి - రాపిడి

ఒరసిన - రాచిన

ఒలయు - చచ్చు

ఒసంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తప్పు

ఓగుదనము - తప్పు

ఓటమి - అపజయము

ఓడంగి - ఓడవాడు

ఓడి - భయపడి

ఓమెడు - రక్షించెను

ఓచె - జయించె

ఓర్వ - సహింపగా

ఔ

ఔడు - పెరవికి గిందిచోట

ఔదల - ముఖ్యకారణము

ఔన్నత్యమునచోఁచును - పొడవుగాఁగానబడును

క

కంటిరే - చూచిరి

కంతు - మృదువు

కందపుకాడు - మృదుడు

శంధు- పసివిష్ణు
 కక్కులు- రంపపుకోటలు
 కటా- అయ్యో
 కటకటా- అయ్యో
 కటికి- అధికమైన- కూర్తమైన
 కట్టడి- అధికమైన- కూర్తమైన
 కట్టు- చదరంగములోనిరాజు చెటవడుట
 కఠినావసరము- ఆపత్కాలము
 కడ- కొన
 కడంగి- బయలుదేరి
 కడఁక- ప్రియత్నము
 కడఁగి- ప్రయత్నించి
 కడగఁడు- కష్టములు
 కడచు- జరుగు
 కడతేలు- తుదముట్టు
 కడమ- కొఱతె తక్కిన
 కడముట్టు- చచ్చు- ముగియు
 కడలి- సముద్రము
 కడలివెన్న- చంద్రుఁడు
 కడి- అన్నకబళము
 కడిది- కఠినమైన- గొప్ప
 కడిమి- బలము
 కడు- మిక్కిలి
 కణత- కడకంటి చెంగటిచోటు
 కత- కథ
 కతన- కారణమున
 కతము- కారణము

కదలాడు- చలింను

కదించిన- పట్టుకొనగా

కదుపున్- రేపెడుక

కన్- కన్ను

కనకము- బంగారు

కను- కన్ను

కనుమొలుగక- మోసపుచ్చక

కనెడు- ప్రసవిం చెడు

కన్గొన్న- చూచిన

కన్నలోకములు- ఒరులాకమించనిజగములు

కన్యాత్వమునందు- పెనిమిటితోగవగూడకున్నపుడు

కప్పలకువిషమున్నదనియు వానితలలమణులుండుననియును బూర్వపా

శాస్త్రమతము

కమ్ర- జాబు

కమ్రన- తీయన

కయి- నగ- కవి- చెయి

కరగించు- జాలిపడజేయు

కరచలేదు- కరగజేయలేదు

కరకరిన్- కూరభావముకలిగియుండుటచేత

కరడము- తరంగము

కరణి- తీరు

కరము- మిక్కిలి- చేయి

కరుడు- ముద్ద

కరువలి- గాలి

కడకముల- కార్యముల

కణముల- చేవుల

కత- చేయువాడు

కతవ్యము- చేయవలసినపని

కతకృతి- చేయువానిపని

కర్వలి- గాలి

కటపుట- నేపుట

కటవంగ- నేచుకొనుటకు

కటి- నల్లని

కలంగుట- దుఃఖించుట

కలంగు- క్షోభపెట్టు- బడలించు

కలంత- క్షోభకరమైన

కలయిక- సంయోగము

కలవరము- కలంత

కలహతూర్యరవము- యుద్ధభీరిధ్వని

కలహంప- పోరాడ

కలి- దుష్టకాలము

కలికితురాయి- సొగసగుళిరోభూషణము

కలిమి- ఐశ్వర్యము

కలిమిపై- కలిగియుండుటచేత

కలు- బండియుండ

కలువదొరబొద్దులు- చంద్రనూర్వులు

కల్పనాచణప్రహసకార్లు- అల్లికనేపుకగల్గినవ్యవృత్తించు. కబ్బములబ
న్నవారు

కల్పింప- పన్నుటకు

కల్ములకు- సంపదలకు

కల్లవాత- అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుపచకనిపేరు- అబద్ధమాడువారిచే నవమానింపబడనిది

కళ- కాంధి

కవలు- ఒక్కమాటొక కడుపునఁ బుట్టినవారు

కసిమనంగి - చెలశేగి

కస్తి - ఆపద

కా

కాక్షింపడు - కోరడు

కాంచేరు - పొందరు

కాంచిన - ప్రసవించిన - కన్న

కాంచుడి - చూడుడి

కాచు - తపింపజేయు

కాపులు - సేద్యముచేయువారు

కాచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానిపించు - అగపచుక - అగపడు

కానియేలికపోటు - దుష్టరాజుచేయునపకారము

కామంచిచెట్టు - ద్రాక్ష

కామము - వలపు - కోర్కె - రతివాంఛ

కామమూలము - ప్రేమకారణము

కాముకునకు - వలపుకానికి

కాముని - మనస్థుని

కారింపనీ - బాధించనిముక్తి

కారు - కాలము

కాజకము - కడుపునీటితిత్తి క్రిందనుండు మాంసఖండవిశేషము

కాతుకద - శరత్కాలము

కాటియపెట్టకు బాధించకు

కాలతాడనతిరస్కారములు - కాలమువలనగల్గు బాధలు నవమానములును

కాలముతప్పుట. అవస్థమాటుట

కాలుగికి- యమునికి

కావరము- కొప్పువు

కావలిచిలునగవు- రక్షణమున్నచించు పిన్ననవు

కావలినిముసముల్లంటకువలె- కదలికగల నిమిషములు జరిగిపోవు గంట

యొక్కబర్వతగించునట్లు

కవి- ఎఱ్ఱని

కాస్సపుడు- కాశ్యపుడు

కి

కినియు- కోపించు

కిన్క- కోపము

కిరణములు- మిన్కలు- కాంతలు

కిల్బిషము- పాపము

కు

కుందరు- దుఃఖించరు

కుటిలమైన- చెడ్డ

కుట్టిన- బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు- అనుభవించునమస్త భోగములకంటెను

కుడువబడగల్గు- అనుభవించబడజాలు

కుత్సించు- నిందించు

కుత్సితవాంఛలు- నీచములగుకోర్కెలు

కుందింప- తగ్గింప

కుప్పసము- కూసము

కులట- వ్యభిచరించు స్త్రీ

కులస్త్రీల- మగవాండ్రును

కూ

కూటమి- సురతము

కూటమిన్నానిసికుత్తుకనొదవిననులిపు- వెలిగుక్క- రతికూజితము

కూతుల- కొమారితల

కూర్క- నిద్ర

కూమి- ప్రియ- నేర్పము

కూళ- కూర్మమైన- కఠినమ

కూళతనము- కూర్మత్వము

కృ

కృతఘ్నత- మేలుమఱపు

కృత్యము- పని

కృప- దైవకరుణ

కృషి- పాటు

కె

కెంగము- అంగారకగ్రహము

కెంపు- ఎఱ్ఱని

కెడ పెద- చంద పెద

కెలంకుల- వైపుల

కే

కేకరింత- గొంతుకనవరించుకొనుట

కేజు- బురద

కేవలము- బొత్తిగా

కేశములు- తలవెండుకలు

కేసరములు- మెడవెండుకలు

క

కె - చేయి - అలంకారము
కె వడి - తీరు

కొ

కొంటె - పెంకె
కొండి - తేలుతున్న మొదలయిన వానితోక
కొండొక - ఏదోయొక
కొలికి - సంకోచించి - శత్రులలోపమై
కొతుకునిద్దర - పట్టిపట్టనినిద్ర
కొదమ - ఈడువచ్చిన - లేత
కొదువ - తక్కువ
కొనకొని - ప్రయత్న పూర్వకముగా
కొను - పుచ్చుకొను
కొప్పెర - బాస
కొమరు - సొగసు
కొమల - కొమ్మల - క్రీల
కొటంత - సప్తము
కొటగామితనము - పనికిమాలినతనము
కొటడుపాటించెడు - కొయ్యకట్టనట్లు చేసెడు
కొటమాలి - పనికిరాక
కొలది - హద్దు
కొలము - కులము
కొల్పెడు - పుట్టించెడు
కొలిక్ర - కమ్మరివాడు నిప్పుంచు పల్లము

కో

కోడెకాని - విన్నవయసువాని

కోణంగి- హాస్యగాఁడు

కోరికలు చెడిన- కోరికలు కాకున్నప్పుడు

కొఱమీసము- కొనసన్నగనుండుమీసము

కోలుపోయి- విడనాడి

కోవిదారి- దేవకాంచనవృక్షము

కౌ

కౌను- నడుము

కౌరు- శంగు

క్ర

క్రింతల- తోవలనందు

క్రిన్నన- త్వరగా

క్రిమత- వరుసగా

క్రిమము- సన్నవృక్షములయారోహణా వరోహణవిధము

క్రిమ్రు- మ్రుల- తిరిగి

క్రియమూల్యము- కొనువెల

క్రియంపబడుచు- కొనబడుచు

క్రౌ

క్రౌలుగంటి- బెదురుచూపులయ్యాఁడుది

క్రౌలెడు- ప్రకాశించెడు- మండెడు

క్రి

క్రియ- పని

క్రు

క్రుంగిలిన- పేదపడిన

కేవల- చైతకు

(కే)

కొంజపులు- వింతరుచులు

(కొ)

కొన్న సపాయము- లేత జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము- క్షణములోన శించునది

క్షణికంబా- మిక్కిలియస్థిరమగుదానా

క్షుద్రము- నీచము

క్షా

క్షాళితమై- కడఁగఁబడి

క్షా

క్షాకందుకము- భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి- కీర్తి

గ

గంగ- గంగానది

గంటముక్త వాతఃపనిముట్టు

○ గంటువడు- గాయముపడు

గంధవకవేళ- అధకరాత్రము

గడన- సంపాదనము

గడనపెట్టించు- లెక్కపెట్టించు

గడుపు- నిణకొయింపబడినకాలము- అవధి

గతి- నడక- అవస్థ

గబ్బి- పొగరుబోతు

గభీరత- లోతు

గభీరశుభ సంప్రదించగీతములు- హాయికలుగజేయుటకై దేవునివేడు

చూ- బాడెడువేడుకపాటలు

గమి- సమూహము

గగితలు- స్త్రీలు

గలిబిలి- సందడి

గవాక్షములు- కిటికీలు

గా

గాడుపు- గాలి

గాఢనిద్ర- ఒడలెఱుంగనినిద్ర

గానము- పాట

గాయకుడు- పాటకాడు

గారము- గౌరవము

గారాబు- గౌరవము

గాలిమేపరిపగ- గాలిందినుపామునకు శత్రువుగునెమలి

గి

గిఱి- కుండ్రనిరేఖ

గిలికింత చక్కిలిగింత

గీ

గీటున- అనాదరమున

గు

గుంత- పల్లము

గుంపు- కట్టెమీదియెత్తెనప్రదేశము సమూహము

గునగున- త్వరగా

గునికెదరు- మెల్లగాఁబరువిడిపోయెదరు

గుబ్బల-^ల చన్నుల

గుర్వెట్టు- గాఢనిద్రచెందు

గులాబు- ఒకవిధమగునెఱ్ఱని సువాసనగలపూవు

గుహ్యచాపల్యము- పోకిరితనము

గె

గెడఁగూచుకట- జతఁగూచుకట

గెడపు- నడుపు

గే

గేయము- సంగీతము

గేస్తు- గృహస్థు

గొ

గొంతు- జంతు

గొంతెమ్మకోర్కులు- అందరానివానిపైనాశలు

గొడవ- అపద

గొడ్డు- నిష్ఫలమైన

గొనము- గుణము

గొబ్బిన- త్వరగా

గో

గోఁటు- ఒయ్యారము

గోడిగ- ఆడుగుఱ్ఱము

గోరము- అపద

ఘ

ఘన- గొప్ప

ఘనత- గొప్పతనము

ఘనతకెక్కు- ప్రసిద్ధిచెందు

ఘనము - కంచుతోఁ జేయఁబడిన వాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు - గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్ - చంపెడుస్వభావముకలవారు.

ఘో

ఘోరము - భీకరము - అన్యాయము - చెడ్డ
ఘోరవృత్తి - కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము - ఎడతెగనివిరోధము
ఘోష - ధ్వని

చ

చంద్రగతి - చంద్రునిసడక
చపల - నిల్కడలేని
చమూనియంత్రగద - సేనాపతియూయధమగు నినుపదుడ్డు
చర్చితచర్చణము - సమలఁబడినదానినే తిరిగినమలుట

చా

చాంచల్యము - నిల్కడలేమి
చాపము - నిల్కడలేమి
చారులు - రహస్యముగాఁదిరుగుచు రాజునకులోకవాతకఁదెల్పువారు

చి

చింతరుచిహీనమా - విచారముయొక్కకాంతిమాసిన
చింతాకారణము - విచారహేతువు
చింతించు - ఊహించు

చింత్యము- ఆలోచింపవలసినసంగతి

చికిత్సకులు- వైద్యులు

చిచ్చు- అగ్ని

చిటికె- చిటికెవేయునంతకాలము

చిట్లించుకొన్న- కోపవికారములోఁగూచి నయెడల

చిడిముడి- కోపము

చిత్రము- చిత్రరవు

చిరము- దీర్ఘకాలము

చిఱుత- చిన్న- బిడ్డ

చిలుకలకొలికి- అందమగునీ

చిల్లగింజ- నీటికలఁక దేచుకొనకవిధమైన వృక్షనీజము

చిల్లర- కొంచెము

చిల్వ- పాము

చివుకలు- బేడ మొదలగుకొద్దినాణెములు

చిహ్నము- గుర్తు

చీ

చీకటిగొంగయచ్చమచ్చదారి- చీకటికిశత్రువుగుచంద్రునియొక్క పృ

తిబింబముపోల్కిగల కన్నులుండుపించెముధరించిన నెమలి

చీకటితప్పు- రంకు

చీకటినడఁగనక- చీకటిలోనడుచువిధము తెలియక

చీట్లుతీయఁదొడఁగిరి- ఔనుకాద నెడుమాటలు కాగిదపుముక్కలపైవ్రాసి

మొక పెట్టెలోఁగలిపియుంచి చేతికివచ్చినచీటినిఁదీసికొని దానిప్రకారముచే

యఁబ్రాచారంభించిరి

చీడలు- వ్యాధులు

చీమచిటుకుమన్న- ఏమాత్రముచప్పడై నప్పటికిని

చు

చుంబించు- ముద్దిడు

చె

చెచ్చర- త్వర

చెట్ట- కీడు

చెడుగొట్టు- దుష్టులు

చెనక- తిరస్కరింపఁగ- ఎదిరింపఁగ

చెనటి- కఠినులైన

చెయిదములు- ఇందియవ్యాపారములు

చెలంగ- ఒప్పుగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుఁడు- స్త్రీ

చెలిమిచే- హితులోదాచుటచే

చెలియ- స్త్రీ- చెలికత్తె

చెలువ- అందకత్తె

చెలువడఁచు- రూపుమాపు

చెలుపు- అందము

చెలుపుఁడు- మగఁడు

చెలుపున- తీరున

చెల్లకే- భర్త

చెల్లెను- లేకుండెను

చెల్వము- అందము

చెల్వో- మగని- గీతిని

చు

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరకినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

చేగలమెకములు- ఏనులు

చేడె- స్త్రీ

చేడ్పడ- తొట్రుపాటుచెంద

చేతొడవు- చేతికిఁదొడఁగికొనుదుస్తు

చేయివినరవచ్చు- జెలఁగినాయముకడ- న్యాయవంతులవలెఁజరిగిపోవచ్చు

చేవత్తి- చేతఁబట్టుకొన్నదీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు

చందానక- తీరునన్

చందు- చంద్రుడు

చందురోయినులు- చంద్రరోహిణులు

చక్కటికి- ఒద్దకు

చక్కపచుక- కుదుచుక

చక్కాడు- బాగుచేయు- నాశనముచేయు

చక్కిలిగింతలు- నపుపుట్టించునట్లు వయవముతాకుఁట

చదల- ఆకాశమున

చదువర్ల- విద్వాంసుల

చనదు- కూడదు

చబుకు- కొరడా

చయ్యన- దబ్బున

చలము- కోపము-పగ

చలివెల్లు- చంద్రుడు

చలువబొట్ల- చెమ్మట

చల్లడము- సగముతొడవలకుఁ దొడఁగికొనులాగు

చా

చాగురే- భళిరా

చాడి- కొండెము

చాడ్చున- తీరున

చాన- స్త్రీ

చామ- స్త్రీ- శ్యామయను పేరుగల యొక మట్టి చెట్టు

చాయల- విధముల

చాల్పులు- వరుసలు

చావుదరువు- చచ్చినవారింగొంపోవునపుడు వాయించు వాద్యము

చు

చుంచు- చిత్తులుక

చువక- మెత్తనినన్ననినిడుపాటి చిన్నరెమ్మ

చూ

చూకురు- దుఃఖము

చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోపదు

చూపలులు- చూచువారు

చొ

చొక్కుపాటు- పరవశత్వము

చొప్పు- మాగ్గము

చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు- సూర్యుడు

జనని- కన్నతల్లి

జర- ముదిమి

జరతత- ముదిమి

జవము- వేగము

జాగరూకత - కాలజ్ఞానము
 జాగ్రత్త - మెఘకువ
 జానకి - సీత

జ్ఞా

జింక - లేడి

జి

జిగి - కాంతి

జితేంద్రియత - ఇంద్రియముల స్వాధీనవచుకొనుట
 జిఘ్రే - జానమ్రహారాజుయొక్క జ్యేష్ఠసోదరుడు

జీ

జీనువ - ఒక పక్షి

జీవగట్ట - జీవనోపాధము

జీవసాధము - జీవములుండుచోటు

జీవింప - బ్రతికింప

జీవుడు - పాణి

జ్ఞ

జెట్టి - మల్లయుద్ధముచేయువాడు

జ్ఞ

జేజేలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జ్ఞ

జ్ఞప్తి - తెలివి - తలంపునకుఁ దెచ్చుకొనుట

జ్ఞా

జ్ఞాతి - వాయాదుడు

జ్ఞానులు - తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము- గ్రీష్మక్రతుః వందలి మొదటిమాసము

జ్యౌ

జ్యౌతిషికులు- జోనులు

జ్వ

జ్వరము- వేడి

జ

జంట- జత

జగముకన్ను- సూర్యుడు

జగముతల్లి- పార్వతి

జతనము- ప్రియత్నము

జన్ని- నన్నిపాతము

జన్నిగట్టు- బ్రాహ్మణుడు

జబ్బయిన- కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి- తుమ్మెదయొక్క

జముడు- ప్రియబంధువుదేవత

జా

జాడ- పోల్కి- దారి

జాబిలిపతిమనగ- చంద్రప్రతిబింబమను భూషణము

జాలకట్ట- కిటికీ

జు

జుట్టుపులుగు- నెమలి

జూ

జూక- ఉత్సాహము- ఆనందము

జోగము- మనస్సునిశ్చలముచేయుట
జోగులు- యోగులు

జోటి- స్త్రీ

జోతి- వెలుగు

టక్కరి- మోసగాడు

టెక్కియము- జెండా

టైబరు- ఇటలీదేశములోనియొక నది

తాయి- స్వరస్థాయి

డంబము- తలకుమించిన వేషము

డగ్గుత్తిక- గద్గదస్వరము

డప్పి- దాహము

డబ్బు- ధనము

డస్సిన- అలసిన

డాచు- దాచు

డాలు- కాంతి- పలక

డిందు- అడంగు

డెందము- గుండె

తంటాలుపడియెద- శ్రమపడెద

తండుగోల- తేడ్డు- తండెలు- పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషపడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు- కాముకుడు

తగులు- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము

తడబడిన- తోచకున్న

తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము

తత్తుడులు- గుట్టములు

తద్దయు- మిక్కిలి

తనక తముదిండిపగచూళ్ల- తనకుఁగారణమగు కట్టిన నగ్గియొక్కధ్వజ

రూపమగుపొగవలనబుట్టు మేఘములయొక్క

తనమసి- తానువయోగించుసిరా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలనుగడించి- తనయైశ్వర్యమభివృద్ధిచెందునట్లుపాయ

మువెతకి

తనిపెడు- సంతృప్తిపొందఁగ

తనియు- తృప్తివడు

తనువు- శరీరము

తన్వి- సంతృప్తి

తపసి- ముని

తప్పముల్లెలు- వట్టినంచులు

తప్పకొండురికినటుల- ఆవిధముగానురిబాధ తెలియకుండుడు

త ప్తమగు- కాల్పబడిన
 తబము- తపస్సు
 తమి- వలపు- కుతూహలము
 తమిచ్చూలి- బ్రహ్మ
 తమిష్టపగతుడు- చంద్రుడు
 తమ్ములు- పద్మములు
 తరుణము- అవసరము- లేత
 తరుణత్వము- యౌవనము
 తకించుకొనుచు- ఊహించుకొంచు
 తల్ల- ప్రయాణమగు
 తలితన- చచ్చినయెడల
 తటి- కాలము
 తఱుగు- తగ్గు
 తఱుము- వెంటడించిపరుగెత్తించు
 తలగి- విడిచి
 తలకొనుడు- పూనుకొండు
 తలపోసి- తలచుకొని
 తలపంపు- చిన్నతనము
 తలారి- కావలివాడు
 తలిరు- లేత- చివురు
 తలిడుకై- చివురువంటిచేయి
 తునువనతట- పైకిసంతోషమువలె గన్బడుదుఃఖము
 తిన్నరులు- దొంగలు

తా

తాత్పర్యము- కోర్కె
 తానము- స్నానము

తామరల- వడ్డముల
 తారతమ్యంబు- వాసి
 తారలు- నక్షత్రములు
 తారసమై- చెంతకువచ్చి
 తారు- తిరుగు- నటించు
 తాదుణ్యము- యావనము
 తాలెచ్చెడు- ధరించెడు
 తావకీన- నీయొక్క
 తావు- చోటు

తి

తిమ్రనికన్న- కోతికన్న
 తిరపగాండ్లు- బిచ్చగాండ్లు
 తిరగబడెడు- మాటెడు
 తిరుగుబాటు- మార్పు
 తిలకింపక- చూడన్
 తివురుట- యత్నించుట
 తివురుము- కుతూహలపడుము

తీ

తీండ్రమైన- తీక్షణమైన
 తీతువు- ఒకవిధమైనపక్షి
 తీరని- పోనని- చేయకవిధిలేని
 తీరము- ఒడ్డు
 తీరు- విధము
 తీరిన- కడచిన
 తీవ్రోనాదప్రకృతి- మిక్కిలిపచ్చిగురము
 (తీ)

తు

తుంట- చెడ్డ

తుంటరి- చెడ్డ- దుష్టు

తుచ్చకామచేష్టలు- పనికిమాలినపోకిరిపనులు

తుట్ట- తుట్టపాము

తునిమి- చంపి

తురితముగ- త్వరగ

తుఱుమ- ముడువ

తుల్వ- దుర్బుద్ధికలపాడు

తూ

తూపు- బాణము

తూము- నీళ్లుబెటికివచ్చునట్లు ద్వారమేవచికకట్టినకట్టడము

తూలిన- చొక్కిన

తృ

తృప్తి- సంతృప్తి

తె

తెంపున- సాహసముతో

తెక్కరీండ్లు- మోసకాండ్లు

తెగదీయదాయె- తూలగొట్టదాయె

తెగబడునపుడు- పూనుకొన్నపుడు

తెగడజొచ్చు- నిరసించు

తెట్ట- తేనెపట్టు

తెమ్మెర- చల్లగాలి

తెరలు- తొలగు- బయలుదేలు

తెఱగు- విధము

తెఱవ- ప్రీతి

తెలిపులుగులు- హంసలు

తెల్పుతటి- చదువు చెప్పనపుడు

తెన్నులు- రోగములను

తే

తే-ట్ల- తేనెటీగల

తేజము- కాంతి

తేజగిల్లు- ప్రకాశించు

తే-గుట్టము

తేది- సారమాసమునందలిదినము

తేరు- రథము

తేలు- మీడికివచ్చు

తేధికులు- తీర్థమున కేగువారు

తొ

తొగలరాయని- చంద్రుని

తొగలు- కల్వలు- సమూహములు

తొడగె- మొదలుపెట్టె

తొడరి- కలిగి- ఏదిరించి

తొడువబడియె- అలంకరింపబడియె

తొడ్డు- ఉడుపు

తొత్తు- బానిస

తొయ్యలి- స్త్రీ

తొటగి- విడిచి

తొటగిన- లేని- విడిచిన

తొలిటెంకి- మొట్టమొదటస్థానము

తొలిదెస- తూర్పుదిక్కు

తొలిబాము- పూర్వజన్మము

తొలిమచ్చు - మొదటమాదిరి
తొవల - కల్వల

తొ

తొచబడియె - కానబడియె
తొచునట్లు - అగపడునట్లు
తొతెంచు - కనబడు
తొడు - సాయము

త్ర

త్రాపారముల్ - సిగ్గనుచదాపులు

త్రా

త్రాచు - పగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రి

త్రిక్కుడు - బాధ

ద

దండ - చెంత

దండనవిని - శిక్షాకృత్యము

దగ - దప్పి

దనుక - పలుకు

దబ్బ - దభక

దబ్బటి - కల్ల చెప్పవారము

దమ్మము - ధమకము

దమఱురు - కరుణాస్వభావము కలవాడు

దయ్యము- దేవత- పిశాచము- సాపముచేయుటకుఁ బ్రేరిపించుదేవత
 దరి- ఒడ్డు- హద్దు- చెంత
 దరిసెనము- దశనము
 దపణము- అద్దము
 దశముల- నేనల
 దవు- దూరము
 దవ్వ- దూరము

దా

దాడి- దండెత్తుట
 దాది- పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ
 దాని- స్త్రీయోపేట్రాయుక్త
 దాపు- దగ్గర
 దాయము- తిలిదండ్రులనుండి రావలసినయాస్తి
 దారిద్ర్యభరము- పేదరికపుబరువు

ది

దిగంబరులు- దినమొలవారు
 దిటువు- ధైర్యము
 దిట్టవనము- ధైర్యము
 దినుసులు- వస్తువులు
 దివి- స్వర్గము
 దివ్య- దైవసంభందమైన
 దివ్యమూర్తి- అతిసుందరుడు
 దివ్యమూర్తికి నధికులుపురుషులు- ఎక్కువు బలముంటచే మగవాండ్లు
 దివ్యమూర్తి
 దివ్యోపమ- వేల్పునాటి
 దివ్య- దీపము

దీ

దీనుడు- దుఃఖించువాడు
దీవింతు- వసెల్లనెంతురు

ద్దు

దుఃఖమేలు- మనోవికారముకలిగించు

దుండగము- కీడు- నేరము

దుండగీడు- దుష్టుడు

దుడుకు- దుష్టు- కీడు

దుడ్డు- ధనము

దుము- ధూళి

దురటిల్లు- శోకించు

దురము- యుద్ధము

దురాయి- శరణము- కూడదనుట

దురితము- పాపము

దువ్వ- నొప్పియుపశాంతించునట్లుతా(కుట)

దుష్కార్యము- చెడుపని

దుష్టవిధ్వంసకరముద్రముపక్షానినష్టనిజపీఠిక - చెడుగునోబ్బ గొట్టునము

ద్రపురాపిడిచేనశించినపాదు

దుష్టు- దుష్కార్యగుడు

దుస్సంతుని- దుష్టంతుని

ద్దు

దుఃఖబుడిండి- అతివ్యయమొనరించునట్టిది

దుఃఖు- నింద- నిందించు

దుఃఖింక- నిందింక

ద్దు

ద్దుష్టాంతము- సాటి

దృష్టి- చూపు

ద

దేబ్యున- చప్పున

దెస- అవధి

దే

దేవర- దేవుడు

దేవునికంటె సునికముత తేనెగా వించుట- దేవునినుతించుటకన్న దేవునిప్ర

తిరూచానముగా వించుటయే శ్రేష్టమనుట

దేవునియూపుట- గాలి

దై

దైవతము- వేల్పు

దైవము- వేల్పు- అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టావ- మోసముచేయుపనికిమాలిన పొట్టిగుఱ్ఱము

దొడ్డగొసములు- సద్గుణములు

దొంగు- నేరము

దో

దోనె- తెప్ప

దోయి- జత

దోరగాయ- సగముపండినకాయ

దోషి- నేరముచేసినవాడు

దా

దాజన్యము- కూరత్వము

దాభాగ్యములు- పేదలు

ద్ర

ద్రవరూః సూ - నీటివలెనున్న
ద్రవ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము - ద్రాక్షపండ్లసారాయి

ద్రో

ద్రోబ్యుక్ - పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధమకంబు - స్వభావము - న్యాయము - పుణ్యము
ధవళిమ - తెల్పు

ధి

ధిక్పతప్రణయాలి దీక్షుకనేదనలు - తావలచినవారితన్న నిరసింపగాన
చ్చినగొప్పబాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు
ధ్వంసంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నదనము
నక్కనైచ్యము - అతివివరము
నక్కెడు - ఒదిగెడు

సగు- కోట

సగు వైవింట- ఇంద్రదనుస్సుసంద

సగుచు- సప్తచు

సగుబాటు- హాస్యము

సటసము- లేనిదున్నట్లగపచుకట

సట్టువపిట్ట- నెమలి

సడ- నడక

సడతెంచు- వచ్చు

సడిన్- మధ్యను

సడిగేయి- అధిక రాత్రము

సత్తకాయ- గుల్లతోబ్రాకునీటిపుగుగు

సన- పువ్వు

సనబోడి- పువ్వువంటిశరీరముకలయాడుది

సనవిల్లుడు- మనస్సుడు

సన్ను- నాశరీరమును

సన్నుగూరిచి- సన్నుజ్జికిదెచ్చుకొనుటకు

సమభ్రమరము- కనికరింపదగినతమమైద

సరకము- శిక్షవిధింపబడిన పాపులుండులోకము- ఘోరము

సరక మెఱుంగవి- మనుష్యులకుదెలియక సరకమందున్నవి

సరవరప్రియులు- రాజసక్తియులు

సఱద- వింటినారితగిలించుగాడి

సలి- మిక్కిలి

సలువ- బ్రహ్మ

సలువందు- ఒప్పు

సలువయువిద- సరస్వతి

సల్ల- నెత్తురు

నానకము- మోక్షదనము

సవీ- కొన్ని

సహి- కాదు

నా

నాగ- అనగా

నాకునీళ్లదారవిడుపుడు- నేబ్రతుకనని తెలియుడు

నాగరకత- మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత- ఆటనేపుక

నాణెము- ముద్రింపబడిన రాగి మొదలగు లోహములబిళ్ల

నాతి- స్త్రీ

నాదురాగ్రహభూతము- నాదుష్టకోపమనుపిశాచము

నాన- సిగ్గు

నానబాలు- నానబియ్యము

నానాగతులు- అనేకవిధముల

నామము- పేరు

నామకరణము- పేరు పెట్టెడుకమకము

నాయకి- వలపుకత్తె

నాయకుడు- వలపుకాడు

నాయము- న్యాయము

నాయానసుమాత్ర- నష్టపుకొన్నట్టునుమీ

నారికాయల- వింటితాడు రాపిడిచేగల్గుకాయల

నారీస్వభావము- స్త్రీనైజము

నాలిముచ్చ- కపటి

నాళ్ల- దేశముల- సరముల

నావ- ఓడ

నావికుడు- ఓడవాడు

ని

నింగి- ఆకాశము

నించెడు- నిందించెడు

నిక్కపు- నిజమైన

నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణిరొ- మనోవికారముకలిగించుచుచంద్రుడా

నిగమము- వేదము

నిగుడు- నిక్కు- చెల్లరేగు

నిచ్చయంబు- నిశ్చయము

నిచ్చలపు- కదలని

నిచ్చలు- ఎల్లప్పుడు

నిజమతి- నిజమువల్కువాడు

నిడు- దీఘమ్మైన

నిత్యుండు- దేవుడు

నిష్ఠముగా- సుకుమారముగా- నునువుగా

నివుండు- నేపకరి

నిబ్బద్ది- నిజము

నిమిత్తము- కారణము

నియతి- ఆజ్ఞ

నియమింపంపడయ్యెనే- శాసించునన్నయెడల నెంతబాగుండును

నిరపరాధిత్వము- నేరములేమి

నిరపరాధిత్వము- తప్పులేమి

నిరపరాధుల- నేరములేనివారల

నిరసించు- తిరస్కరించు

నిరాకరించు- అనాదరణముచేయు

నిరుపమముగ- సాటిలేనట్లుగా

నిరూఢిగ- నిశ్చయముగ

నిరూపించవలయు- కనుపచక్షవలయు

నిరూపింపబడుచు- నిర్ణయింపబడుచు

నిజాయము- పూనిక
 నిభాగ్యవేళ- దారిద్ర్యదశ
 నిశీతి- వెలుపు లేమి
 నిమిశ- కట్ట
 నిర్వహితు- నెరవేరుక- నిల్పుకొందు
 నిర్వృతి- నుఖము
 నివేదనములు- నమపణములు
 నివ్వెఱ- ఆశ్చర్యము- భ్రాంతి
 నిశ్శేషి- నిచ్చన
 నిశ్శూక- న శయములేమి
 నిశ్శబ్దము- చప్పుడు లేనియడుగు
 నిష్పిష్టమొక- కూడని- లగని
 నిష్కృతి- విడుదల
 నిహతమై- అణచబడి

నీ

నీడంగియవంగిపోవుదురు- నీకంటెలొంగిలొంగి నశించెదరు
 నీచంబు- సులభము
 నీచప్రవాహదయ- తుచ్చజనసమూహాధీనత
 నీచసోపానములు- క్రింది మెట్టులు
 నీటంగలెప్పడవు- పాడుచేసెదవు
 నీసావనమగుగుడి- దేవాలయమువలె 2 విత్తమగు నీశరీరమున
 నీరసులు- బలములేనివారు
 నీరాటములు- జలక్రీడలు
 నీర్వృట్టి- దప్పికొని
 నీలుట- చచ్చుట

ను

నుడులు- మాటలు
నుచువు- లోపము లేము
నున్ని- గొట్టెబొచ్చు
నుల్లు- మాటలు

నూ

నూగు- లేత
నూత్నాచారము- కొత్తవాడిక
నూల్కొను- పొందిన

నృ

నృపదండము- రాజుచేనుండుశాశనచిహ్నము
నృపమాలి- రాజకిరీటము
నృపులార- రాజులార

నె

నెక్కొని- ఉండి
నెక్కొలుపవు- చేయవు
నెగడి- వ్యాపించి
నెగులు- నొప్పి
నెచ్చలి- స్నేహితుడు
నెచ్చింపబడి- వెడలగొట్టబడి
నెట్టికొనకు- ప్రయత్నించకు
నెత్తావి- సువాసన
నెనరు- దయ
నెపంబు- మిష
నెముకుట- వెదకుట

నెమ్మి- ప్రేమ
 నెమ్మలను ఎముకలను
 నెరుపబడిరి- చేయబడిరి
 నెర్వి- ఒకానొకపట్టణము
 నెఱ- ఎక్కువైన
 నెఱపు- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయు
 నెఱి- వలెను
 నెఱులు- తలవెందుకలు
 నెల- చంద్రుని
 నెలకొందువు- ఉందువు
 నెలపు- ఉన్నిపట్టు

నో

నేనేనేను- నాకుఁబ్రేమనాయందు తప్పమఱివ్విరియెడ నేదు
 నేమము- నియమము

నేరము మోమునెనుచుకాదు నెఱులొనర్చుకీడు న్నాఱించుటకా
 నేలపుర్వా- లోకమునుధ్వంసము చేయువాఁడా

నై

నై చ్యము- కొంచెపుతనము
 నై బముగ నహదముగా

నొ

నొగులు- నొప్పి
 నొడవిన- చెప్పిన
 నొనల్లను- నుదుల్లను

నో

నోము- వ్రతము

న్యాయ

న్యాయభోగము- న్యాయముగా ననుభవించదగినభోగము
 న్యాయవాది- తగవులీపుకనకు వాదించువాడు
 న్యాయాధిపతి- తగవరి
 న్యాయాలస్యము- న్యాయస్థానమునందు తీపాకాలస్యమగుట

ప

పంగమారి- ద్వంద్వపంకటము
 పంగళ- నిభాకయముగా
 పంగలు- శాఖలు
 పంట- లాభము- ప్రయోజనము- సంవత్సరము
 పంటవలంతి- భూమి
 పండితుడు- నేపథి- విద్వాంసుడు
 పండిగిల్చెను- చచ్చునపుదంతములు పైలుచునుట్లుచేయు
 పండెను- నిదురించెను
 పంద- పిటికి
 పక్కి- పక్షి
 పక్షుసాతము- ఒకవైపనలంబించుట
 పగ- శత్రువు- శత్రుత్వము
 పగతు- శత్రువుని
 పగతులు- శత్రువులు
 పగలు- శత్రువులు
 పగిది- తీరు
 పచ్చవిల్లుని- మన్మథుని
 పజల- జనుల
 పజ్జకే- చెంతకే

పటిమ- శక్తి

పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డడు

పట్టు- తేనెపట్టు- నిజానస్థానము

పతింప- చదువ

పడఁతి- పడఁతుక- (స్త్రీ)

పడక- శ్రమపడక

పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు

పడగ- జెండా

పడసిన- పొందిన

పడచు- కన్యాయ

పతితుఁడు- గొప్పస్థితినుండివడినవాఁడు

పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటివద్ద నితరునిచ్చగించని వ్రతము

పత్తెచ్చము- అగవడుట

పదంపడి- మఱియు

పదపడి- మఱియు

పదను- వాడి

పదము- శబ్దము, అడుగు

పద్మన- పూన్నితో

పద్మబాంధవు- సూర్యుని

పనికిరావు- కార్యమునకుఁజోరలేవు

పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతదాక

పనిపడి- మిక్కిలి

పనివాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్నవారితీరున

పనుపడనప్పు- పనికిరానిసమయమున

పన్నికము- స్పృష్టి

పన్నిదము- పందెము

పన్ను చుండు - కల్పించుచుండు

పలుకు - ప్రభువులకు

పబ్బలి - నీటియొడ్డునఁబుట్టునొక చెట్టు

పరఁగుట - ప్రవర్తిల్లుట - ఒప్పుట

పరము - దేహమువిడిచినపిదప జీవుఁడుండు గోకము

పరికించితి - కనిపెట్టితి

పరికించెనేనియు - చూచినయెనిల

పరస్పరమా - ఒకరినొకరు

పరిగణింపఁబడు - ఎన్నఁబడు

పరిగియ - చిటుచేప

పరిణయముక్త - పెండ్లి

పరిపూర్ణత - నిర్వాణము

పరిపూర్ణత రాలవు - లోపములేనిదానవు

పరిమళము - సువాసన

పరిమాచకవలయు - చంపవలయు

పరిశీలింపఁబడవు - బాగుగనొనఁచకఁబడవు

పరిసిన - చెడిన

పరువడి - మిక్కిలి

పరుసమైనవాయి - పరుషాక్షరము

పర్యాయములు - సార్లు

పర్వతశిఖరము - కొండతల

పఱచుట - వ్యాపించుట - పరుగిడుట

పలుకుట - దూఱముపైకిఁదెలుపుట

పలుదెలులు - పెదవులు

పలువుర - అనేకుల

పల్కులు - దైవసోత్తములు - మాటలు

పల్లవీ- పావురమెగరుట

పల్లవి- పాటయొక్క తొలిభాగము

పశువులు- అజ్ఞానులు- నాల్గుకాళ్లతో కలగలజంతువులు

పన- బలము- చవి

పనరము- పశువుల

పసాదము- ప్రసాదము

పసిండి- బంగారు

పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంపసు- నీజాతునిశత్రువుగనుక ఘనుఁడు

పాతపరిచయము- చిరకాలమునుండియున్న యలవాటు

పాటవము- శక్తి

పాటు- అవస్థ- శ్రమ

పాటుపడు- పనిచేయు

పాటుమానిసి- కాయకష్టమున బ్రతుకువాఁడు

పాడుచున్న గోళములు- దేవదుందుభులు

పాడుపాత్ర- పనికిమాలిన నటి

పాతకము- పాపము

పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు

పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడినవానిదప్పనితరునింగూడకుండువ్రతము

పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల

పాదుకొనియె- నాటుకొనియె

పాదుకొలిపె- పుట్టించె

పానము- ప్రాణము- త్రాగుట

పాయము- యశావనము

పారిజాతము- ఒకపూల మొక్క

పావకాతి- పాతివ్రత్యదేవత

పాశ్వాము- ప్రిక్క

పాటుట- రణరంగమునుండి భయపడి పరుగెత్తుట

పాటుసోము- చంచలసుఖము

పాలిన- కాంతిచెడి వెల్లనైన

పాశము- విధము- ఆనుకూల్యము

పావన- పవిత్రమైన

పాశంబు- కట్టుతాడు

పాషాణము- రాయి

పి

పిండు- సమూహము

పితాపుత్రవిద్వేషకారణ- తండ్రికింగొడుగునకు నైవారముపుట్టించు హేతు

వసితరునిపై- తండ్రియందు

పిత్తజ్వరము- వైత్యమునఁబుట్టుజ్వరము

పిన్నవయసురకము- పడుచువారు

పిలువడు- తగ్గిన

పిలిచితే- పిలిచితివా

పిలుకుమారి- నశించి- చచ్చి

పిల్లలారారండు- లొట్టియనునూదిబిలమునజొప్పించునట్లువచ్చుట

యసాధ్యంబగు- ఈరెండునుఖిస్తువేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము- వైదూర్యము

పిసినారి- లుబ్ధు

పిసిగొట్టు- లుబ్ధు

ప్రీ

ప్రీకులాట- శ్రమము

పు

పుడమిరాలుపుమిన్న- శ్రేష్ఠభూపతి- శ్రేష్ఠశక్త్యము

పుడమి- భూమి

పుడుకుచు- అంటుచు

పునెఱు- పుణ్యము

పున్నియము- పుణ్యము

పున్నెపుంగాన- ధర్మాకరణ్యము

పురి- పట్టణము- నెమలిపించెము

పుకుడు- సాటి

పులుగు- పక్షి

పువ్వార- చేపలదపుడలచెంత వేరిలాడునొ

పూ

పూజ్య- మన్నింపదగిన

పూన్ములకు- ప్రియత్నములకు

పూణకముగ- వెలితిలేకుండునట్లు

పూర్వపు- ముందటి

పూపుబోడి- స్త్రీ

పె

పెంపటి- గొప్పచెడి

పెంపరునుండు- వృద్ధిపొందెదరుగాక

పెంపు- కీర్తి- అభివృద్ధి

పెక్కుమాగు- పలుసార్లు

పెచ్చు- అధికము

పెచ్చుగ- అధికముగా

పెట్టు- ఈవి- దెబ్బ- పూనిక

పెడబడి- గుఱితప్పి

పెద్దతనము- మనలితకము

పెన్- పెద్ద

పెనగొనియె- మెలిపడియె

పెను- పెద్ద

పెనుచు- రక్షించు

పెనుచుట- పెంచుట

పెనుపడ- వృద్ధిపొందగా

పెన్నందు- మహాశాపధి

పెర- ఇతరమల- ఇతరవస్తువుయొక్క

పెరయ- వ్యాపించగా

పెరిమ- పీఠము

పెళుచు- అస్థిరమైన- వితరగడుస్వభావముగల

వే

వేద- హీనురాలు- దరిదుండె జ్ఞానహీనుడు- దుఃఖ

వేదలై- తక్కువువిల్వకలవై

వేరు- కీర్తి- హారము- నాకుము

వేరుచు- అతిశయించు- ఒకదానిపైనొకటిపెట్టు

వేరేదిన- కీర్తి- కెక్కిన

వై

వై- తరువాత

వైకొను- ఎదిరించు- కలుగు- తెచ్చుకొను

వైడి- బంగారు

వైరు- చేను

వైవానిచూపులనుండి సుఖపడజూచుట- ఇతరులుపొందు భోగముతా

నుభవించునట్లునుకొంట

ప్ర

పొంగించు- ఉడికించు

పొంగు- సంతోషించు

పొంత- దారి

పొక్కు- దుఖము

పొగడు- గర్వము

పొగలు- విచారము- దుఃఖము

పొడగంటివే- చూచితివే- వేమఱుజూచితివే

పొడగాంచు- చూచు

పొడమించు- పుట్టించు

పొడము- పుట్టు

పొడచు- ప్రసరింపజేయు- ఉదయించు

పొత్తము- పుస్తకము

పొదువబడిన- పట్టుకొనబడిన

పొదుపు- మితవ్యము

పొనరుచు- చేయుము- శివ్వచు

పొరయ్య- పొరక

పొరవోవజాలదు- పొరపాటుకానేరదు

పొరింబారి మూటిమాటికి

పొర్లిక- ప్రవాహము

పొలతి- పొలంతుక- స్త్రీ

పొలపు- సొగసు

పొలయ- చావ

పొలయలుక- ప్రణయకోపము

పొలయించు- చేయు

పోలసె- నశించె

పోలిపోవు- నశించు

పోలుసాప- ప్రికాశించు

పోల్పారు- ప్రికాశించు

పోల్పమీరు ప్రికాశించు

పోనంగు- బప్పు- కడుగును

పో

పో- కదా

పోడివిరి- పోవుటకుయత్నించి

పోక- నాశము- వెళ్లుట

పోకడలు- సడతలు

పోకిరి- వ్యభిచారి- దుష్టు

పోకిరితనము- లంజెటికము

పోటున- నీరుపొంగునపుడు

పోరము- గర్భము

పోడిమి- సాగసు

పోరునంత్రములు- యుద్ధోపాధుములు

పోలితి- యుద్ధముచేసితివి

పో

పోరులు- పురజులు

ప్ర

ప్రికాశము- కాంతి

ప్రికృతి- పంచభూతతత్వము- స్వభావము- జగత్తునిమిత్తంచేవన

ప్రికృతిగుణముల రెండువేదము- స్వభావగుణములలో మొదటిదగు తత్త్వ

ప్రికాశ తేంద్రవదగుమణి

ప్రక్కకుఁదప్పట- వ్యభిచరించుట
 ప్రచురము- వెల్లడి
 ప్రజీణశిల- మిక్కిలియఱిగిపోయిన రాయి
 ప్రణతులు- నమస్కారములు
 ప్రణయబిందువు- హితముచేయుబొట్టు
 ప్రణామములు- దండములు
 ప్రణతింతె- కొనియాడుదురె
 ప్రతిగ- మాటుగా
 ప్రతిఘటించునేని- ప్రతికూలించినయెడల
 ప్రతిఠీయించుట- అచ్చుఠీయించుట
 ప్రతిదివస జీవితము- ఎల్లదినమునందలి బ్రత
 ప్రతిదుష్ట వివరము- ఎల్లచెడ్డసందు
 ప్రతిపదార్థము- ఎల్లవస్తువు
 ప్రతిఫలములు- మాటులాభములు
 ప్రతిబంధము- అడ్డు
 ప్రతివాదులు- విరోధులు
 ప్రతిష్ఠ- కీర్తి
 ప్రతిక్ష- ఎదురుచూచుట
 ప్రత్యక్షదేవతవు- కనులకగవడు వేల్పువు
 ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయక్షరము
 ప్రత్యేకము- వేర్వేరుగా
 ప్రధానము- పెండ్లినిణకాయించుకొనుట- ముఖ్యము
 ప్రబలు- వృద్ధిపొందు
 ప్రభాతము- ప్రాస్తపొడుచువేళ
 ప్రభువుచేత- ఖిస్తుచేసినమేలు
 ప్రభుత- దొరతనము
 ప్రమాణము- డిట్టు
 ప్రమాసకరము- భాధవచెడునది

ప్రయోజనములు- కార్యములు
 ప్రవర్తింపబడె- నడుపబడె
 ప్రశస్తామిత- శ్రేష్ఠమైనట్టియు హద్దులేట్టియు
 ప్రస్తుతి- పొగడ్త
 ప్రస్ఫుట- స్పష్టమైన

ప్ర

ప్రాచీనపులకొనల ఉపనిషత్తుల
 ప్రాచీనవృక్ష దృష్టశిఖరముల- తూపునందలి చెట్లకొన్నినతుడల
 ప్రాజ్ఞత- ఎక్కువ తెల్వి
 ప్రాజ్ఞుల- తెలిసినవారల
 ప్రాణగొడ్డములు- ప్రాణహింస చేయునవి
 ప్రాణోత్క్రమణవేళ- ప్రాణముపోయినతక్షణము
 ప్రాపు- రక్షణము
 ప్రామదు- బానిసడు
 ప్రాయము- యావనము
 ప్రాయశ్చిత్తము పాపముపోగొట్టుకొనుటకుఁ జేయక ముక్తము
 ప్రారంభమొనరించు- మొదలిడు
 ప్రానికంచు- కోరు
 ప్రాల్మాలి- సోమరితనముపొంది

ప్రి

ప్రియముగ- ఇంపుగ
 ప్రియుడు- మిత్రుండు- మగడు

ప్రే

ప్రేమ-డి- ప్రేమ
 ప్రేరణ- పురికొల్పుట

(ప్ర)

ప్రాశ్న- సూత్యుడు

ప్రాశ్న వేల్పు- సూత్యుడు

(ప్ర)

ప్రాశ్నాహవచే- ప్రేరేపించె

ఫ

ఫక్కి- రీతి

బ

బంగతుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగువాపులు

బంగారుపలవంత- ఐశ్వర్యసూపముననున్నదుఃఖన.

బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్యముగా

బండ- తాయి

బంధ- వసున

బందాలు- ధైర్యబలభావ

బంది- చేతి

బందిగము- చేతి

బందుగు- బంధువులు

బక్కచిక్కిన- మిక్కిలికృశించిన

బిరుదు- పిద

బిట్ట- వస్తుము

బిడ్డబిడ్డ- శ్రమపడ

బిడ్డ- భక్తి

బదులుపక్కదేని- ప్రత్యుత్తరమిచ్చినయెడ

బునియలు- చెవిటివాడు

బ్రహ్మ- చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు- ఆనాశము

బరి- దొంగ

బరిపోవు- పోగొట్టుకొను

బల్- గొప్ప

బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధుసమూహము

బలిమి- శక్తి

బలు- గొప్ప

బలెన్- తీరున

బల్మి- బలవంతము

బవిసి- గౌరవము

బా

బాకా- సుమీరవాద్యవిశేషము

బాగంబు- అదృష్టము

బాద- బాధ

బాపురే- భరి

బారి- అధీనత

బాళి- వలపు- విచారము

బాష్పము- కన్నీళ్లు

బాస- బట్టు- పల్కు

బాహుటము- నెల్లడి

బి

బీట్టు- ముక్కి- లీ

బీరుసు- కఠినము

బీ

బీజము- విత్తినము

బి

బుగ్గినంటవలయు- నేలపోల్గవలయు- నశించవలయు

బుజ్జగించిన- లాలనముచేయఁబడిన
 బుడుత- పిల్లకాయ- లేత
 బుడుత నెలతాల్పు- శీవుఁడు
 బువి- భూమి
 బున్వ- అన్నము

బూ

బూతము- పాణి
 బూమెల- మాయుల

బె

బెంగి- (భృంగి) శివభటుఁడు
 బెగడింప- భయపెట్టుటకు
 బెట్టిదంపు- భయంకరమైన
 బెడఁగు- అనికమైన- సాగసు
 బెడిదంపు- బెడిదమా- భయంకరమైన- కఠినమైన
 బెడిదుఁడు- కూర్చుఁడు- భీకరుఁడు
 బెస్త- మీలవాఁడు

బొ

బొండ- చేతులకుఁదగల్గునంకెలు
 బొంది- దేహము
 —
 బొడ్డ- కడుపు
 బొబ్బ- అటపు
 బొమముడి- కోవము
 బొమిడికల- కిరీటముల

బో

బోగమాల భోగమాల
 బోధ- ఎఱుక

బ

బ్రతుకు- సంసారము

బ్రహ్మవిద్య- ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించు- తిన

భటులు- కాల్యంతులు

భరము- భారము

భత- పోషింపఁదగినవాడు- మగడు

భల్లకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగము- వైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భాతి- తీరున

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీలు

భానింప- తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీముడు- మనుష్యులందఱిలోబలశాలి

భీరులు- పిఱికివారు

భు

భువనరంగము లోకమనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యమలముల- సమస్తజీవుల శరీరమాలిన్యముల

భూపతి- రాజు

భూమిపభులు- రాజులు
భూషింపి- కై సేయు

భే

భేదము- తారతమ్యము
భేదింప- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- తినువాడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుడు
భ్రష్టరాలు- చెఱువబడిన స్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలము- శత్రుసైన్యము
మండుపొద్దు ముద్దులకు- చుఱుకులుండతాఁకులకు
మంతనము- రహస్యము
మంతిరి- మంతిరి
మందట- సమీపము

మందదృష్టులు- చూపుతగ్గినవారు
మందలింపు- చీవాట్లు పెట్టుట
మంశకనులదాని- మదిరాక్షియొక్క
మకిల- నల్లని- మాలిన్యము
మకుటము- కిరీటము
మక్కువ- స్నేహము
మగటిమి- శౌర్యము
మగడు- జోడు- పెనిమిటి

మగరాల- నజ్జాల

మగవాని- శూరుని

మగువ- స్త్రీ

మచ్చరము- ఓర్వలేమి

మచ్చరులకు- ద్వేషులకు

మచ్చిక- ఆశకి

మచ్చు- తీరు

మచ్చెకంటి- చేపలవంటి కన్నులకలయాడుది

మట్టును- వఱకు

మట్టుపఱచిన తగ్గించినయెడల

మట్టుమీటి- హద్దుదాటి

మడిముంప- చంప

మతిమంతుడు- తెల్వికలవాడు

మత్తిలి- మదించి

మదము- గర్వము

మది- మనస్సు

మద్యము- కల్లు

మనఃకోశసక్త- మనస్సునందుఁదగులుకొన్నవాఁడు

మనదు- కాపురముచేయదు

మనికట్టు- ముంజేతిపైనున్న మొదటిభాగము

మనికి- బ్రతుకు

మను- చిరకాలముండు

మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు

మనుజుల- మనుష్యుల

మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు

మనోవుభ్రాంతిమూతుకల్- స్వసంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు

మనీ- బ్రతుకు

మన్ను - చిరగాలమందు- భూమి

మబ్బు- మేఘము

మయి- శరీరము-తో

మరగ- ప్రేమింప

మరగాలు- కాలునకుబదులుగాఁ దగుల్చుకొన్న కొయ్య కాలు
మరణము- చావు

మరుకమ్మ- వలువుజాబు

మరుని- మనస్థుని

మరులు- మోహము

మతక్యకాలము- మనుష్యజీవితము

మతక్యకృప- ఓమనుష్యునిగ్రహమా

మతక్యజాతి మనుష్యసంఘము

మతక్యప్రకృతి- చచ్చెడుస్వభావము

మఱక- మచ్చ

మఱి- అధికమైన- వెండియు

మఱుగిడు- కప్పు

మఱుగుజ్జు- మిక్కిలిపొట్టివాఁడు

మసి- సిరా

మహిత- గొప్ప

నూ

నూడ్కి- తీరు

నూత్ర- సరిమాణము

నూత్సర్యము- ఓర్వలేమి

నూదిరి- నాటి

నూనక- తప్పక

నూనవసిరి- మనుష్యులకుండఁదగినధర్మము

మానికము- మాణిక్యము

మానికె- మాణిక్యము

మానిసి- మనుష్యుడు

మానుగ- ఒప్పుగ

మాన్యము- పన్ను లేకనుభవించుకొనునట్లు సన్మానముగ నేర్పబడిన భూమి

మాపు- రాత్రి

మాయము- కాసరాకుంట

మాయురే- భళిరా

మారుతము- గాలి

మార్కొనుట- ఎడమార్కొనుట- యెడమార్కొనుట- మాటుముఖములు వే

షముకై తగుల్చుకొన్న కాగితపు మొగములు

మాగఁ శీషఁము- ముదిరిన శీతకాలము

మాటువెలుపున- ఇతరమాగఁమున

మాలినాపు- మానినాపు

మూలెమంతము- మూల్యవంతము (ఒక పర్వతము)

మి

మించఁగ- ఒప్పుఁగ

మిట్టల- ఎత్తైన ప్రదేశముల

మిత్తి- చావు

మిత్తి గొంగ- శివుడు

మినుకులు- కిరణములు

మినుచక్కిన్ - ఆకాశమువై పున

మినువెల్లు- ఆకాశపు కాంతి

మిన్ను- ఆకాశము

మిట్ట ఎత్తైన స్థలము

మివుల- మిక్కిలి- మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి- అత్యధికముగా
 మీఱు- అతిశయించు
 మీలు- చేపలు

ము

ముందు- మొదట
 ముక్కంటి- శివుని
 ముక్కడలు- మూఖాలు
 ముగియు- అంతమగు
 ముచ్చిపసిడి- కల్లజంగారు- మాయ
 ముచ్చిలిచెడు- దొంగిలిచెడు
 ముత్తి- మోక్షము- నిర్వాణము
 ముదము- సంతోషము
 ముది- ముసలి
 ముదురుతెంపి- వయసుమల్లిన ముండ్లమోపి
 ముద్దులగుమ్మ- ప్రియురాలు
 ముద్దులాడి- సొగసైనస్త్రీ
 ముద్ర- గుర్తు
 ముద్రింపబడిన- తల్లికడుపునబొడమిన
 ముని- జీతేంద్రియుడు
 మునిపండ్లు- పుట్టుకతోనేయున్నదంతములు
 మునికూపున- ఋషివేషముతో
 మున్నీటి- సముద్రపు
 ముమ్మరమగు- అత్యధికమైన
 మురిపెపు- కుల్కునడల
 మురియుచు- కుల్కుచు
 ములికి- బాణము

ములుచలు - మూ . కలు

ముల్లె - ధనముమూట

ముసుంగు - చాటు

ముసుకుమూతి - కోపవికారముగలమొగము

మూ

మూలము - కారణము - ముఖ్యము

మూఁఛకన - సప్తస్వరారోహణావరోహణక్రమము

మూతిక - ఆకారము

మృ

మృతమానవుల - చచ్చినమనుష్యుల

మృతి - మృత్యునేవత - చావు

మృతులైన - చచ్చినవారలైన

మృత్యువు - చావువేల్పు

మే

మెండు - అధికము

మెండుకొన్న - అతిశయించిన

మెగముల - మృగముల

మెత్త - శయ్య

మెయి - తీరు - దేహము - తో

మెలుగుల - అధిక్యముల

మెలుగుచు - తిరుగుచు

మెలతల - స్త్రీల

మే

మేకొను- ఉత్సహించు

మేటి- ఎక్కువ

మేనిపై- ఒడలిమీద

మేలి- శ్రేష్ఠమైన

మేలు- శ్రేష్ఠమైన- శుభము

మేలుబంతి- శ్రేష్ఠురాలు

మై

మై- తో- శరీరము- చేతను

మైకము- మత్తు

మైకొల్పు- చేయు

మొ

మొక్కలుడు- కఠినుడు- మూఱుకడు

మొగంబుమొత్తించు- అనన్యముకలిగించు

మొగడు- ముడుగుకొనిపోవు

మొగలు- మొగ్దలు

మొగి- ముందుగా

మొగిలి- మేఘము

మొద్దుగ- వెల్లిగ

మొద్దువేల్పా- అన్ని శంతువులనొద్దులుగాజేయుదేవతా

మొనల- సేనల- సమూహముల- కొనల

మొనసి- పనివడి

మొయిళులకు- మేఘములకు

మొరటుల- వినయములేనివారల

మొరయు- ధ్వనిచేయు

మొరసెనేని- ధ్వనిచేసినయెడల

మొలనూలు- బిడ్డాణము

మొక్క-నగులు- చిటునవ్వులు

మొల్ల- మల్లెపూవు

మొల్లపు- అధిక మైన

మో

మోటబాస- ఏతముకట్టి నీళ్లతోడెడుకడవ

మోమోటమి- దాక్షిణ్యము

మోదమ్ము- సంతోషము

మోళ్లు- మొరళ్లు

మోవి- పెదవి

మోస- మోసము

మోహధూమము- మూఢకాయనుపొగ

మో

మోసము- డోటకొనుట

మోని- జితేంద్రియుడు

మోలి- కిరీటము

మ్ర

మ్రొందు- చచ్చు

మ్రో

మ్రోకు- చెట్టు

మ్రొ

మ్రొక్కడి- మ్రొక్కరమైన- నీచులగు

య

యజమానుడు - అధికారి

యజ్ఞవేదిక - యాగముచేయుతీర్థ

యథాభిలాష - నిజము - నిష్కాపట్యము

యా

యాచకులు - బిచ్చగాండు

యాచించు - అడుగుకొను

యు

యుగము - లక్షలకొలది సంవత్సరముల పరిమితిగలకాలము

యుతము - కూడినది

యో

యోగ్యత - మంచిగుణము - ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు - మంచివారు

యోజన - ఆలోచనము

యోధునకు - యుద్ధమొనరించువానికి

యోధకు - యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము - నాట్యస్థానము

రంభ - ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము - దినుసు

రక్కసి - రాక్షసి

రక్కెనచెవులు మూలుకవీనులు

రక్తులు - పాటలో పోయినచున్న సంగతులు

తగుండు. రఘుమహారాజు
 రగులు. రఘువంశరాజులు
 తచియించె. అల్లెను
 రచ్చ. రహస్యముకాని త్రోవ
 రతనము. రత్నము
 రవణమున. ఉల్లాసమున
 రమ్యకళ. సొగసైనకాంతి. అందమైనయవస్థ
 రమ్యము. సొగసైన
 రయము. వేగము
 రహి. తీరు.

రా

రాగము. ఆనతి. - రంజకస్వరసంధర్భము
 రాగవు. రాఘవు
 రాచరుసి. రాజసిక్
 రాజఘాతుక. రాజులంజంపు స్వభావముకలవాఁడా
 రాశిలి. ప్రకాశించు.
 రాయసము. రాజగర్వము
 రాప్తము. ఇరుపడిలేక ముప్పడి గ్రామములుగలదేశము

రి

రిక్క. - నక్షత్రము
 రిత్తి. - వ్యధకము. నిష్కారణము.

రీ

రీతి. విధము.

రు

రుచ్చము. చవిగల

రే

రే- కాతి

రేదొర- చంద్రుడు

రేయిచేడుచెన్న- రాత్రిన బాధమగు నిసపులడి

రొ

రొంపి- బురడ

రొద- ధ్వని

రో

రోత- అనవ్యామగు- ఏవ

రోజుచుండె- నిట్టూపు- పుచ్చుచుండె

రోము- ఇటలీదేశ ముఖ్యపట్టణము

రోయచుండు- వెదకుచుండు

ట

టవ్వ- నింద

టా

టా- రాయి

టే

టేడు- రాజు

లంగరు- పీడలుటకై నీటియడుగున బిగియవేసెడు నాగేలువంటి యి
నునవనియుట

ల

లక్ష్మము- దృష్టాంతము- ఆదరము

లగ్నము- మేషాదిరాశ్యదయము

లచ్చనసతురుగ్గులు- లక్షణ శత్రుఘ్నులు

లచ్చి- లక్ష్మి

లత్తుక- లక్కరంగు

లపితము- పల్కు

లభించిన- దొరకిన

లయ- ఘాతాంత రాశవర్తి కాలము

లలన- స్త్రీ

లవమైన- ఏమాత్రమైన- కొంచెమును

లా

లాంఛనము- గుఱుతు

లాఠి- పరుని

లాగఁబడెద రొక్కలాగందఱు న్దమనరసనున్న వస్తునమితచేత- అందఱి

కిన్నహవాన గుణమంటకమానదు

లాగు- రీతి

లావఱు- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లె

లెంక- దాసుఁడు

లెన్ప- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేగొను- సన్ననినడుము

లేబొద్దు- బాలసూర్యుఁడు

లేక- అటుగాక- పోనీ

లేకేఱఁబడు- లేకివలెదీయఁబడు

లేచె- ఎదిరించె

లేమ- స్త్రీ

లేమి- పేదఱికము- అభావము

జీశము. మిక్కిలికొంచెము

లోజ్జగః తక్కువుగా

లో

లో

లోగలనరు- అర్థము

లోగి- లోబడి

లోగొనుట- వశపచుకొనుట

లోల్ల- లోపములే

లోపరహితుడు- కొంతలేనివాడు

వ

వంశ- వంశము

వంగడంబు- కులము

వంగుమోకాళ్లు- పగిలామములు

వంచకుడు- మోసకాఢు

వంశన- మోసము

వంత- శోకము- పశ్చాత్తాపము

వంశసము- మ్రొక్కు

వక్త- మాటకరి

వక్రముగ- వంకరగా

వగ- దుఃఖము- వగ- రీతి

వగిచు- దుఃఖించు

వధపు- దుఃఖము- పశ్చాత్తాపము

వధపున- రీతిచే

వదంతి- లోకప్రవాదము

వదాన్యత- ఈవి

వధ- చంపుట

వనట దుఃఖము

వనరు- దుఃఖంచు

వయసు- యౌవనము

వలలు- వృద్ధిపొందు- జయమరదతి

వలదు వలదు- వద్దు వద్దు

వలను- ఉపాయము

వలనగు- భిన్న- మోహము

వలపు- వాసన

వలయు కోరఁదగిన

వలరాజు- మనస్కరుండు

వలవరత- శోకము

వలిపె- సన్నని

వలిమల- వలిమిడిమల- హిమాలయపర్వతము

వలుద- పెద్ద

వల్వ- వస్త్రము

వనమొసఁచి- స్వధీరవచి

వహించిన- పొందిన- మోసక

వా

వా- నోరు

వాఁడి- ముఱుకు

వాకోనంగ- పుల్కంగ

వాకుచ్చి- చెప్పి

వాగు- వీణ

వాగ్గరి- మాటపొర్లు

వాచాలకము- మాటకారితనము

వాగుక- అలవాటు- ఉపయోగము

హాణిజ్యము- వత్సకము

హా తేజ- పెదవి

వాదులొనరించె- పందెయ్యవై చుకొనె

వాని- పడుచువాని

వాపుమించు- కల్ల

వారాసి- సముద్రము

వారిధి- సముద్రము

వార్షిధి- సముద్రము

వాలకము- వేషము

వాలాయము- తప్పక

వాలు- కత్తి

వాలుగంటి- జవ్వని

వాళి- వాడుక

వావిరి- మిక్కిలి

వాసి- తారతమ్యము

వాస వంబుగ- నిజముగ

వాహినీనాథుల- సేనానాయకుల

వి

వింధులు- అతిధులు

వికల్పనోద్ధితుడు- అత్రుస్తుతిచేసికొనువాడు

వికారములు- తెపుళ్లు

వికృత- వికారమైన

వికృతయాప- వికారాకారము కలవాడు

విచారణ- చచక

విచ్ఛేద- వెడలిపోయె

విజృంభించు- హెచ్చు

విడి- విడబడి

వీర- వ్యథము

వీరంతువు- ముండమోపి

వీరము- విధము

వీరకము- మార్పు

వీతాకు- పరవశత్వము

వీతాన- విధమున

వీరబడిన- నారుచల్లబడిన

వీరము ధనము

విమామకఁడు- నవ్వుపుట్టించునట్లొకరి చెప్పుచేతలోఁదిరుగువాఁడు

విద్యానీ- చదువునేచుకొనువాఁడు

విధాన- విధమున

విధి- అదృష్టము- పాలనపద్ధతి

వినించె- ఏపక్షచే- శాసించె

వినిగ- తప్పక

వినికి- వినుట- శ్రవణేంద్రియము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు

విన్ననా- చిన్నపోయిన

విన్నానము- అందము

విన్ను- ఆకాశము

విపత్తులకు- ఆపదలకు

విపరీతికల్పన- తేనిపోనివన్నిక

విపరీతము- తాత్కాలము- ఒకదానికిబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు

విభూషణము- నగ

విమవళ- విచారణము
 వియజ్జ్యోతి- సూర్యుడు
 విరచనాకౌశలము- పనిచేయునేపుణ
 విరాలి- మోహము- విరహము
 విరియఁబుచ్చి- పోగొట్టి
 విరుద్ధముగ- ప్రతికూలముగ
 విరిపించెద- ఏడ్చెద
 వివరించిన- తెల్పిన
 వివిధ- పలు తెఱంగులైన
 వివేకము- యుక్తయుక్తజ్ఞానము
 వివేకతీరము- తెల్వయనునొడ్డు
 విశదము- తెల్లము
 విశేషముగ- అధికముగా
 విశ్రాంతి- ఊరట
 విశ్రుతిమేర- వెల్లడిచేయఁబడిన దానిహద్దు
 విశ్వసించు- నమ్మెద
 విశ్వాసము- కృతజ్ఞత
 విషమత్సరము- కూర్మమైనయోర్వలేమి
 విషానుభవము- కష్టానుభవము
 విసఫుమేతరి- శివుడు
 విస్తరించు- హెచ్చించు
 విహితలారా- మిత్రులారా

వి

వీనులు- చెవులు
 వీవనల- విననకట్ట
 వీనము- పదునాటవభాగము
 వీనరములు- వ్యధములు

వృ

వృక్షము - చెట్టు

వృద్ధత - ముసలటికము

వృద్ధదశ - ముసలితనము

వృద్ధాత్మజుడు - ముసలివానికొడుకు

వై

వెంగలి - వెట్టి

వెండి - మఱియు - రజతలోహము - తెల్లని

వెండియు - మఱియు

వెంబరులు - అవివేకులు

వెక్కసంబుగ - మిక్కిలి

వెచ్చ - వేడి

వెజ్జ - వైద్యుడు

వెడవిల్తుచే - మనస్థూనిచే

వెత - దుఃఖము

వెదచల్లు - వ్యాసింపజేయు

వెన్నెలప్పు - చోరపక్షి

వెన్నెలరేని - చంద్రుని

వెరపు - ఉపాయము - తీరు

వెలుగు - ఆశ్చర్యము

వెలుపు - భయము

వెట్టివీధులు - కల్లును

వెలది - స్త్రీ

వెలిపుచ్చుచుండు - లోనికిరానీకుండు

వెలియు - మాయ - చెడు

వెలిసిడము - తెల్ల జెడ్డు

వెల్లి పడవలయు- కిందిగాలివిడువవలయు
 వేలువ- ప్రవాహము
 వెను- వేగము

వే

వేండ్రమగు- వేడియైన
 వేడికోలు- బతిమాలుట
 వేడికోలు- బతిమాలుట
 వేగింపబడు- తపించబడు
 వేగురు- వేయిమంది
 వేగులు- చారులు

వేచి- కాచుకొని
 వేతు- నిరీక్షింతు
 వేదాంతి- జగమబద్ధముబ్రహ్మముసత్యమనువాడు
 వేలుపు పెద్ద- బ్రహ్మ
 వేలుపులబువ్వ- చంద్రుడు
 వేలుపులమూక పేరిటి వెలదిమగడు- కుమారస్వామి
 వేల్పుబడి- హోమముచేయబడి
 వేల్పుతేని- ఇంద్రుని
 వేసరి- విసిగి

వై

వైఖరి- తీరు- చేష్ట- కంఠధ్వని
 వైచిత్ర్యము- చమత్కారము
 వైదేయి- నీత- వైదేహి
 వైశము- త్వరగా

వ్య

వ్యధ- ముఃఖము

వ్యయము- వెచ్చము
 వ్యవహారకత- పనినడిపించువాడు
 వ్యవహారి- పనికావలసినవాడు
 వ్యసనము- చెడ్డయలవాటు- చింత

వ్యా

వ్యాకులము- కలఁత
 వ్యాఖ్యానము- శబ్దార్థవివరణము
 వ్యాఖ్యచేష్ట- పులిసడత
 వ్యాధి- పీడ
 వ్యాఘాతము- సంఘాతము

వ్ర

వ్రాయు- తునుక
 వ్రాయుంబడకుంటి- మక్కలుకాకుంటిని

వ్రా

వ్రాయి- అక్షరము
 వ్రాయి- అక్షరములు

వ్రా

వ్రేగు- బరువు

వ్ర

శంక- సందియము
 శక్తి విహీనమైన- బలములేని
 శస్త్రీ- ఆయుధధారి

శా

శాంతము- ఆగ్రహము

శాశ్వతము - స్థిరము

శాసనపత్రిక - రాజిచ్చినదానికై వ్రాసిననిదశాసనపత్రికము

శాసనము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శి

శిలాక్షరము - గాతిమీడివ్రాని

శిల్పుల - విద్వాంసుల

శ్రీ

శ్రీఘృతమవిధుల - త్వరగా జేయవలసినముఖ్యకార్యముల

శు

శుద్ధి సేయఁగఁబడి - దోషమూర్చ్ఛఁబడి

శూ

శూన్యమానము - అష్టాథమానము

శ్లో

శ్లోకము - దుఃఖము

శ్లోధ - పరీక్ష

శౌ

శౌర్యము - వీరత్వము

శ్ర

శ్రద్ధ - ఆసక్తి

శ్రా

శ్రాద్ధాశనము - చచ్చివారినుద్దేశించి పెట్టుభోజనము

శ్రావ్యము - వినుటకింపైన

శ్రీ

శ్రీ - చక్రవర్తము

శ్రు

శ్రుతి - వేదము - పాటకు సాయపడునుతి

స

సంక్షిప్త నామ - ఇక నా మొఱచాలిం చెదను

సంగతి - మిత్రుఁడా

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - పొద్దుగుంకు సమయము

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతరించెద - సంతోషించెద

సందియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంపాతి - రామాయణమునఁ బేర్కొనగల్గె

సంపుటముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణ సహజ కాలవిన్యాసము - స్వభావికముగాఁ గాలము పంచుట

సంపూర్ణుడు సుగుణములందు వెల్లి లేనివాఁడు

సంభవించె - కలిగె

సంసృతము - పొగడ్త

సకలము - మాయతోఁ గూడిన

సకలైహ్య - అందఱునహ్యించుకొను

సఖ్యము- చెలిమి

సగపాలు- సంగోరుపంతు

సడలెడు- జాతెడు

సడి- చప్పుడు

సతతము- ఎల్లప్పుడు

సతమ- శాశ్వతమా

సరి- పరివృత- స్త్రీ

సతిగుండము- పేరంటాలిసమాధి

సత్కృతి- ఆరథము

సత్తువు- బలము

సత్ప్రతిష్ఠాదృవధానము- సత్కీర్తికలుగుచోట

సత్యము- నిజము

సర్వధేయత- మంచివిషయము

సర్వధము- సిగ్గపడిత

సర్నలు- సంజలు

సన్నుతి- పొగడ

సమయము- కాలము

సమర- వికసించుట

సమకొంచు- ఇచ్చు

సమస్తము అంతయు

సమాధి- శ్మశానము

సమాశభూతి- సమముగాననుభవించుట

సమితి- సమూహము

సమోద్రలీల- సంఘోషవిలాసము

సరకు- లక్ష్యము

సరగుర- వేగముగా

సరళత- తిన్నదనము

సరస- చెంత

సరసము- వేడుక

సర్వభక్షకత్వము- అన్నియుండిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంచె- జనులందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక- కాటుక పెట్టుకొనుపుల్ల

సలిపిన- చేసిన

సల్పు- చేయు

సవతి- తోడి పెండ్లాము

సవతులేని- సాటిలేని

సవిత్రుడు- సూర్యుడు

సహచరు- మిత్రుని

సహజము- స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు- తోడఁబుట్టినవాని

సా

సాకిరి- సాక్షి

సాగు- నెపము

సాజంబు- సహజంబు

సాటిదినుసుగమి- ఉమాద్రవ్యసముచ్చయము

సాదుల- మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయసంపత్తి

సాధుల- మంచివారల

సాపాటు- భోజనము

సామధ్యము- శక్తి

సారేగు- పలుమాటలు

సావాసము- సహవాసము

సాష్టాంగవందనము- సాగిలిపడి మొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికిరావు- అవసరముగాఁ జేయవలసినపనులు చేయఁ
బడకుండును

సాహాయ్యము- తోడు

సి

సిగ్గిడి- లజ్జలేనివాఁడు

సిగ్గుచదువు- లజ్జాపాఠము

సిడము- జెండా

సిబ్బితినము- సిగ్గు

సిరి- ఐశ్వర్యము- కాంతి

సిరిగలాని- ధనవంతుని

స్రీ

స్రీ- చీచీ

స్రీతు- శ్రీకాలము- వంటలేనికాలము

స్రీమ- దేశము- ఆంగ్రేయదేశము

స్రీరాము- శ్రీరాముని

స్రీకిఁగొనంబడ లేదు- లక్ష్యముచేయఁబడ లేదు

సు

సుంతలో- కుదామలో

సుకము- సుఖము

సుఖదన్యాధంబు- సుఖముకలుగఁజేయఁబుట్టుటకొఱకు

సుఖానందముల సుఖకరములగుకూచుకాండుపీట మొదలగువస్తువులు

సుము- సుఖము

సుగానము- అనునిపాట

సుప్రకాశా నివాసావేశా

సుప్రకాశా

సుప్రకాశా శుభ్రమైన కాంతిగలముత్తము

సుమితర- సుమిత్ర- ధశరథమహారాజభార్య

సుగతిసిగలు- చామరశిఖలు

సురపొన్న- సుహాసనగలయొకవిధమైనపొన్నపూవు

సురలు- వేల్పులు

సురియ- చిన్నకత్తి

సులభప్రసూత- అశ్రమముగాబుట్టెడుదానా

సులోచనములు- ముక్కద్దములు

సుళువు- సులభము

సుశ్లోకము- సొగసెనపద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు- పండిమాంసముతినువారు

సూక్ష్మపు- కొద్ది

సూచనము- తెలియపచుట

సూడు- శత్రువు

శ్ర

శ్రుతిం చె- నిమిత్తం చె- చేసె

శ్చ

శేగి- పాపము-కీడు

శ్చ

శైలచుసహవాసము- దుఃఖమునోచుతోడివారు

శైలము- కూడ

శైలునా- దుఃఖమోచియుందునా

శైలిగా- ఓపుక

స్థా

స్థానము- స్థానము

సామక్త- మూఁళ

సామక్త- ధనము- నగ

సో

సోదరి- తోఁబుట్టువు

సోదరుడు- తోడఁబుట్టినవాడు

సోయగము- అందము

సో

సోరు- సోగసు

సో

స్తవము- పొగడ్త

సో

స్తుతి- పొగడ్త

సో

స్తేర్మ నెజవణంబుమాయుఁజితరుచిహీనమాచాయచేత- దీఘాలోచన

ముచేతమనోనిశ్చయముచెడిపోవును

స్తా

స్తానము- శ్రమబోగొట్టుసాధనము

స్తా

స్త్రకరవిద్ధ- మన్మథబాణములచేగొట్టఁబడిన

శ్చల

నత్పతి- జ్ఞప్తి- తెలివి

స్వ

స్వతంత్రింపఁజనదు- తమంతఃతాముపూనుకొనరాదు

స్వభావము- గుణము

స్వగణము- దేవలోకము

స్వగాఢకృతి- మిక్కిలిసుందరాకారము

స్వా

స్వానూతి- తనకుఁగల్గినయనుభవము

స్వామిదోహము- పలినవానికెగుసేత

స్వాగి- విహారము

స్వావమానము- తమకుఁగలిగినతలవంపు

స్వాస్థ్యములు- సొత్తులు

హ

హరము- బలాత్కారము

హత్య- చంపుట

హనుమ- ఆంజనేయుఁడు

హ

హాని- కీడు

హాళి- ఆనందము

హి

హితులకు- మిత్రులకు

హేమము - మంచు

హే

హేనముగ - నీచముగ

హూ

హూణాభాషలో చంద్రుని సునధామిచ్చ శబ్దము శ్రీలింగము

హే

హేయము - అసహ్యము

హేళనదృష్టి - తిరస్కరించుచూపు

హౌ

హౌయలు - విలాసము

హౌ

హౌను - తీరు

